

ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

КОМИСИЈА ЗА ИЗРАДУ ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

РАДНИ ТЕКСТ

Припремљен за јавну расправу,
са алтернативним предлозима

Београд, 29. маја 2015. године

САДРЖАЈ

Књига прва ОПШТИ ДЕО	75
Део први УВОДНЕ ОДРЕДБЕ	75
Предмет регулисања Члан 1.....	75
Циљ законика Члан 2	75
Једнакост људских права Члан 3.....	76
Савесност и поштење Члан 4	76
Претпоставка савесности Члан 5.....	76
Аутономија воље Члан 6	76
Равноправност Члан 7	76
Забрана стварања и искоришћавања доминантног положаја Члан 8	76
Дужна пажња Члан 9.....	76
Дужност обавештавања Члан 10.....	76
Заштита животне средине Члан 11	77
Тумачење Законика Члан 12.....	77
Решавање спорова на миран начин Члан 13	77
Законска аналогија Члан 14.....	77
Непосредна примена начела правичности Члан 15.....	77
Предност каснијег закона Члан 16	77
Посебни закони Члан 17	77
Изигравање закона Члан 18	77
Забрана проузроковања штете Члан 19	78
Злоупотреба права Члан 20	78
Универзална примена Члан 21.....	78
Део други ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ	78
ГЛАВА I СУБЈЕКТИ.....	78
Физичка и правна лица Члан 22	78
Субјекти грађанских права и обавеза су физичка и правна лица.	78
Одељак 1. ФИЗИЧКА ЛИЦА	78
Одсек 1.ПРАВНА СПОСОБНОСТ	78
Стицање Члан 23.....	78
Пренатална правна способност Члан 24	78
Садржина Члан 25	79
Престанак правне способности Члан 26.....	79
Клонирање и забрана избора пола Члан 27	79
Интервенције на људском геному Члан 28.....	79
Одсек 2. ПОСЛОВНА СПОСОБНОСТ	79
Потпуна пословна способност Члан 29.....	79
Пословна способност детета Члан 30	79
Делимична пословна способност Члан 31	79
Располагање зарадом Члан 32	80
Лишење пословне способности Члан 33.....	80
Потпуно лишење пословне способности Члан 34	80
Делимично лишење пословне способности Члан 35.....	80
Враћање пословне способности Члан 36	81
Достављање одлуке органу старатељства Члан 37	81
Деликтна способност малолетника Члан 38	81

Одсек 3. ОБЕЛЕЖЈА ФИЗИЧКИХ ЛИЦА	81
Лично име Члан 39	81
Пребивалиште и боравиште Члан 40.....	81
Држављанство Члан 41	82
Сазнање порекла и очување идентитета Члан 42	82
Одељак 2. ПРАВНА ЛИЦА	82
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	82
Појам Члан 43	82
Имовина Члан 44	82
Дозвољена сврха Члан 45	82
Настанак правног лица Члан 46.....	82
Правна способност Члан 47	83
Пословна способност Члан 48	83
Заступање и заступник правног лица Члан 49	83
Деликтна одговорност Члан 50	83
Пословно име и седиште Члан 51	83
Престанак Члан 52	83
Одсек 2. УДРУЖЕЊА.....	84
Појам Члан 53	84
Оснивање и регистрација удружења Члан 54.....	84
Удружење које нема својство правног лица Члан 55.....	84
Однос статута и законика Члан 56	84
Скупштина удружења Члан 57.....	85
Надлежност скупштине Члан 58.....	85
Право гласа Члан 59	85
Одузимање права гласа Члан 60.....	85
Једногласна одлука свих чланова Члан 61	85
Извршни (управни) одбор Члан 62	85
Чланови Члан 63	86
Чланарина Члан 64	86
Искључење Члан 65.....	86
Дејства Члан 66	86
Одсек 3. ЗАДУЖБИНЕ	87
Појам Члан 67	87
Имовина Члан 68	87
Обим права Члан 69	87
Циљеви оснивања Члан 70	87
Оснивање Члан 71	87
Оспоравање изјаве о оснивању Члан 72	88
Регистар задужбина Члан 73	88
Опозивање изјаве о оснивању Члан 74.....	88
Задужбински савет 88 Члан 75	88
Органи задужбине Члан 76.....	88
Управни одбор Члан 77.....	89
Статут задужбине Члан 78	89
Ослобађање од пореских обавеза Члан 79.....	89
Сходна примена Члан 80	89
ГЛАВА II СУБЈЕКТИ ГРАЂАНСКИХ ПРАВА.....	90
Одељак 1. СУБЈЕКТИВНО ПРАВО	90
Појам Члан 81	90

Одељак 2. ВРСТЕ СУБЈЕКТИВНИХ ПРАВА	90
Апсолутна права Члан 82	90
Релативна права Члан 83	90
Одељак 3. ПРАВА ЛИЧНОСТИ	91
Право на достојанство Члан 84	91
Поједина права личности Члан 85	91
Неотуђивост права личности Члан 86.....	91
Право на заштиту Члан 87.....	91
Заштита од противправног понашања Члан 88	91
Посебне мере у случају принуде или злостављања Члан 89.....	92
Правна средства заштите Члан 90.....	92
Привремене мере Члан 91	92
Право на достојанствену смрт (еутаназију) Члан 92	93
ГЛАВА III ИМОВИНА.....	93
Неприкосновено уживање Члан 93	93
Појам Члан 94	93
Одговорност Члан 95.....	93
Промет Члан 96.....	93
ГЛАВА IV ПРАВНИ ПОСЛОВИ.....	94
Одељак 1. ИЗЈАВА ВОЉЕ	94
Појам правног посла Члан 97	94
Начини изјаве воље Члан 98.....	94
Слободна и озбиљна изјава воље Члан 99.....	94
Сходна примена Члан 100	94
Одељак 2. ПРАВНИ ПОСЛОВИ ПОД УСЛОВОМ	95
Услови и њихово дејство Члан 101	95
Недозвољен или немогућ услов Члан 102	95
Потестативни услов Члан 103	95
Обезбеђење условног права Члан 104	95
ГЛАВА V ЗАСТУПАЊЕ	95
Одељак 1. О ЗАСТУПАЊУ У ОПШТЕ	95
Могућност и основи заступања Члан 105.....	95
Дејства заступања Члан 106.....	96
Дужност показивања овлашћења за заступање Члан 107.....	96
Дужност поступања у интересу заступаног Члан 108.....	96
Преношење овлашћења Члан 109	96
Недозвољено заступање Члан 110	96
Прекорачење граница овлашћења Члан 111.....	96
Закључење уговора од стране неовлашћеног лица Члан 112	97
Потврда послова обављених без овлашћења Члан 113	97
Одељак 2. ПУНОМОЋЈЕ	98
Давање пуномоћја Члан 114.....	98
Форма пуномоћја Члан 115	98
Обим овлашћења Члан 116	98
Опозивање и сужавање пуномоћја Члан 117	98
Дејство престанка и сужавања пуномоћја према трећим лицима Члан 118	98
Други случајеви престанка пуномоћја Члан 119.....	99

Враћање исправе о пуномоћју Члан 120	99
Одељак 3. ПОСЛОВНО ПУНОМОЋЈЕ	99
Ко може дати пуномоћје и његова садржина Члан 121	99
Пословно пуномоћје предузетника Члан 122	99
Одељак 4. ПРОКУРА	100
Појам Члан 123.....	100
Врсте прокуре Члан 124	100
Ограничења прокуре Члан 125.....	101
Потписивање прокурите Члан 126	101
Одговорност прокурите Члан 127.....	101
Забрана поступања за другог Члан 128	101
Опозив прокуре Члан 129	101
Дејство према трећим лицима Члан 130.....	102
Отказ Члан 131	102
Регистрација престанка прокуре Члан 132.....	102
Одељак 5. ОВЛАШЋЕЊА ТРГОВИНСКОГ ПУТНИКА Члан 133.....	102
Одељак 6. ОВЛАШЋЕЊА ЛИЦА КОЈА ОБАВЉАЈУ ОДРЕЂЕНЕ ПОСЛОВЕ	
У ПОСЛОВНИМ ПРОСТОРИЈАМА Члан 134.....	102
ГЛАВА VI ОБЈЕКТИ	103
Врсте објеката Члан 135	103
Одељак 1. СТВАРИ	103
Појам Члан 136.....	103
Саставни делови ствари Члан 137.....	103
Сложена ствар Члан 138.....	103
Припадак ствари Члан 139.....	103
Непокретне ствари Члан 140	104
Покретне ствари Члан 141	104
Ствари у промету и ствари ван промета Члан 142.....	104
Ствари одређене по роду и појединачно одређене Члан 143	105
Заменљиве и незаменљиве ствари Члан 144	105
Потрошне и непотрошне ствари Члан 145	105
Дељиве и недељиве ствари Члан 146.....	105
Процењиве и непроцењиве ствари Члан 147	105
Збирна ствар Члан 148	105
Збир ствари Члан 149	105
Опасна ствар Члан 150	105
Јавна добра Члан 151	106
Ствар у општој употреби Члан 152	106
Одељак 2. ЧОВЕКОВО ТЕЛО КАО ОБЈЕКТ ГРАЂАНСКИХ ПРАВА	106
Делови човековог тела Члан 153	106
Посмртни остаци Члан 154	106
ГЛАВА VII ПРОТЕК ВРЕМЕНА	106
Одељак 1. ДЕЈСТВО ПРОТЕКА РОКА И ЊЕГОВО РАЧУНАЊЕ	106
Трајање грађанских права Члан 155	106
Преклузивни рок Члан 156	106
Рачунање времена Члан 157	107

Примена правила о услову Члан 158.....	107
Књига друга ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ (ОБЛИГАЦИЈЕ).....	108
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	108
Појам Члан 159	108
Настанак Члан 160	108
Дужности испуњења обавеза Члан 161.....	108
Понашање у извршавању обавеза и остваривању права Члан 162.....	108
Диспозитивни карактер одредаба Законика Члан 163	108
Примена добрих пословних обичаја Члан 164	109
Поступање у складу са општим актима Члан 165	109
Примена појединих одредаба Члан 166	109
Део први НАСТАНАК ОБАВЕЗА.....	109
ГЛАВА I УГОВОР.....	109
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	109
Слобода уговарања Члан 167	109
Примена на друге правне послове Члан 168.....	110
Одрицање унапред од приговора Члан 169	110
Одељак 2. ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА	110
Одсек 1. САГЛАСНОСТ ВОЉА	110
Кад је уговор закључен Члан 170	110
Обавезно закључење и обавезна садржина уговора Члан 171.....	110
Дозвола и одобрење Члан 172.....	110
Свесно закључење ништавог уговора Члан 173.....	110
Преговори Члан 174	111
Време и место закључења уговора Члан 175.....	111
Понуда Члан 176	111
Општа понуда Члан 177	111
Понуда неовлашћеног лица Члан 178	112
Излагање робе Члан 179	112
Слање каталога и огласа Члан 180	112
Дејство понуде Члан 181.....	112
До када понуда обавезује Члан 182.....	112
Форма понуде Члан 183	113
Прихватање понуде Члан 184.....	113
Укрштање понуда Члан 185	113
Прихватање непосредне понуде Члан 186	113
Прихватање понуде с предлогом да се измени Члан 187	113
Ђутање понуђеног Члан 188	114
Задоцнело прихватање и задоцнело достављање изјаве о прихватању Члан 189.....	114
Смрт или неспособност једне стране Члан 190	114
Предуговор Члан 191.....	114
Опциони уговор Члан 192	115
Одсек 2. НЕСПОРАЗУМ Члан 193	115
Одељак 3. ПРЕДМЕТ	115
Шта може бити предмет обавезе Члан 194	115
Правне последице ништавости уговора због предмета Члан 195	116

Заблуда о предмету Члан 196.....	116
Накнадна могућност Члан 197.....	116
Кад је предмет обавезе недопуштен Члан 198.....	116
Кад је предмет одредив Члан 199	116
Уговарање обавезе да се ствар не отуђи или не оптерети Члан 200.....	116
Одсек 1. ОСНОВ.....	117
Дозвољен и истинит основ Члан 201	117
Побуде за закључење уговора Члан 202	117
Одсек 2. СПОСОБНОСТ	117
Уговори правног лица Члан 203	117
Сагласност за закључење уговора Члан 204	117
Уговор пословно неспособног лица Члан 205	118
Право саговорника пословно неспособног лица Члан 206.....	118
Позивање законског заступника да се изјасни Члан 207	118
Кад уговорник стекне пословну способност после закључења уговора Члан 208	118
Одсек 3. МАНЕ ВОЉЕ	119
Принуда и претња Члан 209	119
Битна заблуда Члан 210	119
Заблуда о побуди код уговора без накнаде Члан 211	119
Посредна изјава Члан 212.....	119
Превара Члан 213	119
Одсек 4. ФОРМА УГОВОРА	120
Неформалност уговора Члан 214	120
Раскидање формалних уговора Члан 215	120
Уговорена форма Члан 216.....	120
Форма уговора о преносу непокретности Члан 217	120
Санкција недостатка потребне форме Члан 218.....	121
Претпоставка потпуности исправе Члан 219.....	121
Састављање исправе Члан 220	121
Нестанак исправе Члан 221	121
Кад је извршен уговор коме недостаје форма Члан 222	121
Одговорност за недостатак форме Члан 223	122
Одсек 5. КАПАРА И ОДУСТАНИЦА	122
1. Капара.....	122
Враћање и урачунавање капаре Члан 224	122
Неизвршење уговора Члан 225	122
Делимично испуњење обавезе Члан 226.....	123
2. Одустаница.....	123
Улога одустанице Члан 227.....	123
Капара као одустаница Члан 228	123
Одељак 4. ТУМАЧЕЊЕ УГОВОРА.....	123
Примена и тумачење уговорних одредаба Члан 229.....	123
Утврђивање намере уговорних страна Члан 230.....	124
Околности од значаја за тумачење уговора Члан 231.....	124
Тумачење у корист једне стране Члан 232	124
Тумачење према врсти уговора Члан 233	124
Вансудско тумачење уговора Члан 234	124
Одељак 5. ЗАБРАЊЕНИ И НИШТАВИ УГОВОРИ	125
Одсек 1. НИШТАВОСТ УГОВОРА И ДРУГЕ САНКЦИЈЕ	125
Забрањени уговори Члан 235	125

Ништави уговори Члан 236	125
Санкције Члан 237	125
Накнадни нестанак узрока ништавости Члан 238.....	125
Делимична ништавост Члан 239	126
Кад оба уговорника знају да је нека небитна одредба ништава Члан 240	126
Конверзија Члан 241.....	126
Привидан уговор (симулација).....	126
Дејства међу уговорницима Члан 242	126
Дејства према трећим лицима Члан 243	126
Привидан уговор Члан 244	126
Повраћај примљеног и одговорност за штету Члан 245	127
Одговорност лица кривог за ништавост уговора Члан 246.....	127
Истицање ништавости Члан 247.....	127
Неограниченост истицања ништавости Члан 248.....	127
Одсек 2. РУШЉИВИ УГОВОРИ.....	127
Кад је уговор рушљив Члан 249.....	127
Поништење уговора Члан 250	127
Последица поништења Члан 251	128
Право саговорника у рушљивом уговору да захтева од овлашћеног лица да се изјасни Члан 252.....	128
Враћање и накнада у случају поништења уговора делимично пословно способног лица Члан 253.....	128
Одговорност за поништење уговора Члан 254	128
Одговорност пословно неспособног лица Члан 255	129
Престанак права Члан 256	129
Одељак 6. ДВОСТРАНО ОБАВЕЗНИ УГОВОРИ	129
Одсек 1. НАЧЕЛО ЈЕДНАКЕ ВРЕДНОСТИ Члан 257.....	129
Одсек 2. ОДГОВОРНОСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ И ПРАВНЕ НЕДОСТАТКЕ Члан 258	129
Одсек 3. ПРИГОВОР НЕИСПУЊЕЊА УГОВОРА	130
Правило истовременог испуњења Члан 259.....	130
Погоршање имовинских прилика Члан 260	130
Делимично испуњење Члан 261	130
Одсек 4. РАСКИД УГОВОРА ЗБОГ НЕИСПУЊЕЊА	130
Права једне стране кад друга страна не испуни своју обавезу Члан 262	130
Кад је испуњење о року битни елемент уговора Члан 263.....	130
Битна повреда уговора Члан 264	131
Кад испуњење о року није битни елемент уговора Члан 265	131
Кад неиспуњење о року није битна повреда уговора Члан 266.....	131
Остали случајеви раскида без остављања накнадног рока Члан 267.....	131
Раскид уговора пре истека рока Члан 268.....	132
Раскид уговора са узастопним обавезама Члан 269	132
Изјава о раскиду Члан 270	132
Кад се уговор не може раскинути Члан 271.....	132
Дејство раскида Члан 272	132
Одсек 5. РАСКИД ИЛИ ИЗМЕНА УГОВОРА ЗБОГ ПРОМЕЊЕНИХ ОКОЛНОСТИ.....	133
Услови за тражење измене или раскида уговора Члан 273	133
Примери изванредних догађаја и одредбе уговора које се могу изменити Члан 274	133
Права стране кад друга страна тражи измену или раскид уговора Члан 275.....	133
Саопштавање захтева за измену или раскид уговора Члан 276.....	133
Одрицање од позивања на промењене околности Члан 277	134
Одсек 6. НЕМОГУЋНОСТ ИСПУЊЕЊА	134

Немогућност испуњења за коју не одговара ниједна страна Члан 278.....	134
Немогућност испуњења за коју одговара друга страна Члан 279.....	134
Одсек 7. ОШТЕЋЕЊЕ ПРЕКО ПОЛОВИНЕ	134
Несразмера узајамних давања Члан 280	134
Очигледна несразмера узајамних давања Члан 281.....	135
Одсек 8. ЗЕЛЕНАШКИ УГОВОР Члан 282	135
Одсек 9. ОПШТИ УСЛОВИ УГОВОРА ПО ПРИСТУПУ (ФОРМУЛАРНИ УГОВОРИ)	136
Обавезност Члан 283	136
Ништавост неких одредби општих услова Члан 284	136
Однос општих услова и индивидуалних уговора Члан 285	136
Одсек 10. УСТУПАЊЕ УГОВОРА.....	136
Услови уступања Члан 286	136
Одговорност уступиоца Члан 287	137
Приговори Члан 288	137
Одељак 7. ОПШТА ДЕЈСТВА УГОВОРА	137
Одсек 1. СТВАРАЊЕ ОБАВЕЗА ЗА УГОВОРНЕ СТРАНЕ.....	137
Дејства уговора међу уговорним странама и њиховим правоследбеницима Члан 289 ...	137
Одсек 2. УГОВОР И КОРИСТ ТРЕЋЕГ ЛИЦА.....	137
Непосредно право трећег Члан 290.....	137
Опозивање користи за трећег Члан 291	138
Приговори дужника према трећем Члан 292.....	138
Одбијање трећег Члан 293.....	138
Обећање радње трећег лица Члан 294.....	138
ГЛАВА II ПРОУЗРОКОВАЊЕ ШТЕТЕ	138
Одељак 1. ОПШТА НАЧЕЛА	138
Основи одговорности Члан 295.....	138
Имовинска и неимовинска штета Члан 296	139
Захтев да се уклони опасност штете Члан 297	139
Захтев да се престане са повредом права личности Члан 298.....	139
Одељак 2. ОДГОВОРНОСТ ПО ОСНОВУ КРИВИЦЕ	140
Када постоји кривица Члан 299.....	140
Неодговорна лица Члан 300	140
Одговорност малолетника Члан 301.....	140
Искључење одговорности Члан 302	140
Нужна одбрана, стање нужде, отклањање штете од другог Члан 303	140
Дозвољена самопомоћ Члан 304	141
Пристанак оштећеника Члан 305	141
Одељак 3. ОДГОВОРНОСТ ЗА ДРУГОГА	141
Одговорност за лица неспособна за расуђивање Члан 306	141
Одговорност родитеља Члан 307	141
Солидарна одговорност Члан 308.....	142
Одговорност другог лица за малолетника Члан 309.....	142
Одговорност родитеља за лоше васпитане малолетнике Члан 310	142
Одговорност по основу правичности Члан 311.....	142
Одговорност запосленог и послодавца Члан 312.....	142
Регресни захтев послодавца Члан 313.....	143
Одговорност правних лица за њихове органе Члан 314.....	143
Одговорност државе Члан 315	143
Одељак 4. ОДГОВОРНОСТ ЗА ОПАСНЕ СТВАРИ ИЛИ ОПАСНЕ ДЕЛАТНОСТИ	143

Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	143
Одговорност сопственика ствари и вршиоца делатности Члан 316	143
Претпоставка узрочности Члан 317.....	143
Ослобођење од одговорности Члан 318	144
Поверавање ствари лицу у служби сопственика Члан 319	144
Противправно одузимање ствари од сопственика Члан 320	144
Предаја ствари трећем лицу Члан 321.....	145
Одсек 2. ОДГОВОРНОСТ ПРОИЗВОЂАЧА СТВАРИ СА НЕДОСТАТКОМ Члан 322	145
Одсек 3. ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ЖИВОТИЊА.....	145
Одговорност сопственика Члан 323.....	145
Кад је животиња предата другоме Члан 324	146
Кад је животиња ухваћена у штети Члан 325	146
Штета од дивљих животиња Члан 326	146
Одсек 4. ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ГРАЂЕВИНА Члан 327.....	146
Захтев да се уклони опасност од зграде Члан 328.....	146
Одговорност за штету из стана Члан 329.....	147
Одсек 5. ОДГОВОРНОСТ У СЛУЧАЈУ УДЕСА ИЗАЗВАНОГ МОТОРНИМ ВОЗИЛИМА У ПОКРЕТУ	
Моторно возило Члан 330	147
Одговорност по основу кривице Члан 331.....	147
Одговорност за штету трећем лицу Члан 332	147
Одговорност у случају неовлашћеног коришћења моторног возила Члан 333.....	147
Одговорност у случају удеса изазваног моторним возилима у покрету Члан 334.....	148
Одговорност за опасне делатности Члан 335	148
Одељак 5. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОДГОВОРНОСТИ.....	148
Одговорност за штету услед терористичких аката, јавних демонстрација или манифестација Члан 336	148
Одговорност организатора приредби Члан 337	149
Одговорност због ускраћивања неопходне помоћи Члан 338.....	149
Одговорност у вези са обавезом закључења уговора Члан 339	149
Одговорност у вези са вршењем послова од општег интереса Члан 340	149
Одељак 6. НАКНАДА	149
Одсек 1. НАЧЕЛО ПОТПУНЕ НАКНАДЕ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ	149
Васпостављање ранијег стања и накнада у новцу Члан 341.....	149
Доследност потраживања накнаде Члан 342.....	150
Накнада у случају пропасти ствари одузете на недозвољен начин Члан 343	150
Накнада у облику новчане ренте Члан 344	150
Одсек 2. ВИСИНА НАКНАДЕ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ	150
Проста штета и измакла добит Члан 345	150
Одређивање накнаде по правичности Члан 346	150
Кад је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом, или умишљајним кривичним делом Члан 347.....	151
Снижење накнаде Члан 348	151
Кривица оштећеника Члан 349	151
Подељена одговорност Члан 350.....	151
Одсек 3. ПОСЕБНО О НАКНАДИ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ СМРТИ, ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ И ОШТЕЋЕЊА ЗДРАВЉА	151
Изгубљена зарада и трошкови лечења и сахране Члан 351.....	151
Право лица које је погинули издржавао Члан 352	152
Новчана рента у случају трајне неспособности за рад Члан 353.....	152

Измена досуђене накнаде Члан 354.....	152
Непреносивост права Члан 355.....	152
Одсек 4. ПОСЕБНО О НАКНАДИ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ ПОВРЕДЕ ЧАСТИ И РАСПРОСТИРАЊА НЕИСТИНИТИХ ЧИЊЕНИЦА	153
Члан 356.....	153
Одсек 5. НАКНАДА НЕИМОВИНСКЕ (МОРАЛНЕ) ШТЕТЕ	153
Објављивање пресуде или исправке и сатисфакција Члан 357	153
Објављивање пресуде или исправке Члан 358.....	153
Сатисфакција у случају наношења бола Члан 359	153
Правична новчана накнада Члан 360	153
Правична новчана накнада неимовинске штете правном лицу Члан 361	154
Лица која имају право на новчану накнаду у случају смрти или тешког инвалидитета	
Члан 362.....	154
Сатисфакција у посебним случајевима Члан 363	154
Накнада будуће штете Члан 364	155
Уступање и наслеђивање права на накнаду Члан 365	155
Подељена одговорност и снижење накнаде Члан 366.....	155
Одељак 7. ОДГОВОРНОСТ ВИШЕ ЛИЦА ЗА ИСТУ ШТЕТУ	155
Солидарна одговорност Члан 367.....	155
Регрес исплатиоца Члан 368.....	155
Одељак 8. ПРАВО ОШТЕЋЕНИКА ПОСЛЕ ЗАСТАРЕЛОСТИ ПРАВА ДА ЗАХТЕВА НАКНАДУ	156
Члан 369.....	156
ГЛАВА III НЕОСНОВАНО ОБОГАЂЕЊЕ	156
Одељак 1. ОПШТЕ ПРАВИЛО Члан 370.....	156
Одељак 2. ПОЈЕДИНИ СЛУЧАЈЕВИ НЕДУГОВАНОГ	156
Одсек 1. ИСПЛАТА	156
Веровање да дуг постоји Члан 371.....	156
Кад се зна да дуг не постоји Члан 372	156
Двострука исплата дуга Члан 373.....	157
Извршење неке природне обавезе или неке моралне или друштвене дужности Члан 374.....	157
Одсек 2. КАД СЕ ОСНОВ НИЈЕ ОСТВАРИО ИЛИ ДОЦНИЈЕ ОТПАО Члан 375.....	157
Одсек 3. ПРИМАЊЕ ИСПЛАТЕ ТУЂЕГ ПОТРАЖИВАЊА И ОТУЂЕЊЕ ТУЂЕ СТВАРИ Члан 376...	157
Одсек 4. НЕМОРАЛАН И НЕЗАКОНИТ ОСНОВ Члан 377	157
Одељак 3. ПРАВИЛА ВРАЋАЊА	158
Обим враћања Члан 378	158
Накнада трошкова Члан 379.....	158
Кад се може задржати примљено Члан 380	158
Исплата пре рока или пре испуњења услова Члан 381.....	158
Одељак 4. ОСТВАРИВАЊЕ КОРИСТИ	158
Употреба ствари у туђу корист Члан 382	158
Издатак за другог Члан 383.....	158
Употребљавање туђе ствари у своју корист Члан 384.....	159
ГЛАВА IV НЕЗВАНО ВРШЕЊЕ ТУЂИХ ПОСЛОВА	159
Одељак 1. ОПШТА ПРАВИЛА Члан 385	159
Кад незвани вршилац верује да врши свој посао Члан 386	159
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ И ПРАВА НЕЗВАНОГ ВРШИОЦА	159

Обавезе пословође без налога Члан 387	159
Дужна пажња и одговорност Члан 388.....	160
Права незваног вршиоца Члан 389	160
Вршење туђих послова у намери да се другом помогне Члан 390.....	160
Спашавање туђе ствари Члан 391	160
Одношење додатака Члан 392	160
Одељак 3. ВРШЕЊЕ ТУЂИХ ПОСЛОВА ПРОТИВ ЗАБРАНЕ Члан 393	160
Одељак 4. НЕПРАВО ВРШЕЊЕ ТУЂЕГ ПОСЛА Члан 394	161
Одељак 5. ОДОБРЕЊЕ Члан 395	161
ГЛАВА V ЈЕДНОСТРАНА ИЗЈАВА ВОЉЕ	161
Одељак 1. ИЗДАВАЊЕ ОБВЕЗНИЦА НА ДОНОСИОЦА	161
Настанак обавезе Члан 396.....	161
Коме припада право из обвезнице Члан 397.....	161
Ко може тражити испуњење Члан 398	162
Када се дужник ослобађа обавезе Члан 399	162
Забрана испуњења Члан 400	162
Исплата главнице и исплата камата Члан 401.....	162
Сједињење Члан 402	162
Приговори издаваоца Члан 403	162
Знаци на доносиоца Члан 404	163
Легитимациони знаци Члан 405.....	163
Одељак 2. ЈАВНО ОБЕЋАЊЕ НАГРАДЕ	163
Кад обавезује Члан 406	163
Опозивање обећања Члан 407	163
Ко има право на награду Члан 408.....	164
Случај конкурса Члан 409.....	164
Престанак обавезе Члан 410.....	164
Одељак 3. ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ	164
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	164
Појам Члан 411.....	164
Битни састојци (елементи) Члан 412.....	165
На кога хартија од вредности може гласити Члан 413.....	165
Одсек 2. ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ У СЕРИЈИ (ДЕМАТЕРИЈАЛИЗОВАНЕ ХАРТИЈЕ)	165
Посебни услови за издавање хартија од вредности у серији Члан 414	165
Битни састојци хартије издате у серији Члан 415	165
Врсте хартија од вредности у серији Члан 416	166
Промет хартија од вредности издатих у серији Члан 417.....	166
Давање у зајам Члан 418	167
Одсек 3. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ИЗ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	167
Коме припадају права из хартије од вредности Члан 419.....	167
Ко може тражити испуњење Члан 420	167
Одсек 4. ПРЕНОС ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ	168
Пренос права из хартије на доносиоца Члан 421.....	168
Пренос права из хартије на име Члан 422.....	168
Пренос права из хартије по наредби Члан 423.....	168
Врста индосамента Члан 424.....	168
Пренос пуномоћја и пренос за залогу Члан 425	168
Дејство преноса права Члан 426	168

Дејство преноса пуномоћја и преноса за залогу Члан 427	169
Доказивање законитости преноса Члан 428	169
Забрана преноса Члан 429	169
Одсек 5. ПРОМЕНЕ КОД ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	169
Променé које врши издавалац Члан 430	169
Променé које врши ималац при преносу Члан 431	170
Сједињавање и дељење хартија од вредности Члан 432	170
Одсек 6. ИСПУЊЕЊЕ ОБАВЕЗЕ ИЗ ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ	170
Престанак обавезе Члан 433	170
Забрана испуњења Члан 434	170
Исплата камате или других приноса по исплати главнице Члан 435	171
Приговори на захтев за испуњење обавезе Члан 436	171
Замена оштећене хартије од вредности Члан 437	171
Амортизација хартије од вредности Члан 438	171
Застарелост потраживања из хартије од вредности Члан 439	171
Одељак 4. ЛЕГИТИМАЦИОНИ ПАПИРИ И ЗНАЦИ	172
Легитимациони папири Члан 440	172
Легитимациони знаци Члан 441	172
Део други ДЕЈСТВА ОБАВЕЗА	173
ГЛАВА VI ПОВЕРИОЧЕВА ПРАВА И ДУЖНИКОВЕ ОБАВЕЗЕ	173
Одељак 1. ОПШТА ПРАВИЛА	173
Садржина обавезе Члан 442	173
Одговорност дужника Члан 443	173
Обавеза чувања одређене ствари Члан 444	173
Обавеза довођења ствари у одређено стање Члан 445	173
Испуњење обавезе и последице неиспуњења Члан 446	173
Посебне обавезе дужника Члан 447	174
Одсек 1. ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ	174
Општа правила Члан 448	174
Услови за право на накнаду Члан 449	174
Ослобађање дужника од одговорности Члан 450	174
Уговорно проширење одговорности Члан 451	174
Искључење и ограничење одговорности Члан 452	174
Висина накнаде Члан 453	175
Кривица повериоца Члан 454	175
Одговорност због пропуштања обавештења Члан 455	176
Време оцењивања штете Члан 456	176
Одређивање накнаде по правичности Члан 457	176
Примена одредаба о проузроковању штете Члан 458	176
Одсек 2. УГОВОРНА КАЗНА	176
Општа правила Члан 459	176
Начин одређивања Члан 460	176
Акцесорност Члан 461	176
Повериочева права Члан 462	177
Смањење износа уговорне казне Члан 463	177
Неправа уговорна казна Члан 464	177
Уговорна казна и накнада штете Члан 465	177
Законом одређена накнада и уговорна казна Члан 466	177
Одсек 3. ЗАКОНСКА (ЗАТЕЗНА) КАМАТА	178

Кад се дугује Члан 467.....	178
Право на потпуну накнаду Члан 468.....	178
Камата на камату Члан 469.....	178
Одсек 4. ВРШЕЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВА Члан 470.....	178
Одељак 2. ПОБИЈАЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВНИХ РАДЊИ	179
Опште правило Члан 471.....	179
Услови побијања Члан 472.....	179
Искључење побијања Члан 473.....	179
Како се врши побијање Члан 474.....	179
Дејство побијања Члан 475.....	180
Рок за подизање тужбе Члан 476.....	180
Одељак 3. ПРАВО ЗАДРЖАВАЊА (РЕТЕНЦИЈЕ)	180
Вршење права задржавања Члан 477.....	180
Изузеци Члан 478.....	180
Обавеза враћања ствари пре испуњења обавезе Члан 479.....	180
Дејство права задржавања Члан 480.....	180
ГЛАВА VII ПОВЕРИОЧЕВА ПРАВА У НЕКИМ ПОСЕБНИМ СЛУЧАЈЕВИМА.....	181
Кад се обавеза састоји у давању ствари одређених по роду Члан 481.....	181
Кад се обавеза састоји у чињењу Члан 482.....	181
Кад се обавеза састоји у нечињењу Члан 483.....	181
Право захтевати накнаду уместо досуђеног Члан 484.....	181
Судски пенали Члан 485.....	181
Део трећи ПРЕСТАНАК ОБАВЕЗА	182
Начини престанка Члан 486.....	182
ГЛАВА VIII ИСПУЊЕЊЕ.....	182
Одељак 1. ОПШТА ПРАВИЛА О ИСПУЊЕЊУ	182
Одсек 1. КО МОЖЕ ИСПУНИТИ И ТРОШКОВИ ИСПУЊЕЊА.....	182
Испуњење од стране дужника или трећег лица Члан 487.....	182
Испуњење пословно неспособног Члан 488.....	183
Трошкови испуњења Члан 489.....	183
Одсек 2. ИСПУЊЕЊЕ СА СУБРОГАЦИЈОМ.....	183
Уговорна суброгација Члан 490.....	183
Законска суброгација Члан 491.....	183
Суброгација у случају делимичног испуњења Члан 492.....	183
Докази и средства обезбеђења Члан 493.....	184
Колико се може захтевати од дужника Члан 494.....	184
Искључење одговорности повериоца за постојање и наплативост потраживања.....	184
Члан 495.....	184
Одсек 3. КОМЕ СЕ ВРШИ ИСПУЊЕЊЕ.....	184
Овлашћено лице Члан 496.....	184
Привидни поверилац Члан 497.....	184
Овлашћење трећег лица да прими испуњење Члан 498.....	184
Испуњење пословно неспособном повериоцу Члан 499.....	184
Одсек 4. ПРЕДМЕТ ИСПУЊЕЊА.....	185
Садржина обавезе Члан 500.....	185
Замена испуњења Члан 501.....	185
Предаја ради продаје Члан 502.....	185
Делимично испуњење Члан 503.....	185

Обавеза давања ствари одређених по роду Члан 504.....	185
Одсек 5. УРАЧУНАВАЊЕ ИСПУЊЕЊА.....	186
Ред урачунавања Члан 505.....	186
Урачунавање камата и трошкова Члан 506.....	186
Кад дужник пропусти да одреди ред урачунавања Члан 507.....	186
Одсек 6. ВРЕМЕ ИСПУЊЕЊА.....	186
Кад рок није одређен Члан 508.....	186
Испуњење пре рока Члан 509.....	187
Право повериоца да захтева испуњење пре рока Члан 510.....	187
Кад је одређивање рока остављено једној страни Члан 511.....	187
Новчана обавеза Члан 512.....	187
Одбијање задоцнелог испуњења Члан 513.....	187
Уговорени губитак рока Члан 514.....	188
Одсек 7. МЕСТО ИСПУЊЕЊА.....	188
Општа правила Члан 515.....	188
Место испуњења новчаних обавеза Члан 516.....	188
Одсек 8. ПРИЗНАНИЦА.....	188
Претпоставке у вези са признаницом Члан 517.....	188
Одбијање издавања признанице Члан 518.....	189
Одсек 9. ВРАЊАЊЕ ИСПРАВА О ДУГУ.....	189
Враћање обвезнице Члан 519.....	189
Враћање друге исправе о дугу Члан 520.....	189
Одељак 2. ДОЦЊА	189
Одсек 1. ДОЦЊА ДУЖНИКА.....	189
Кад дужник долази у доцњу Члан 521.....	189
Дејство дужникове доцње Члан 522.....	190
Одсек 2. ДОЦЊА ПОВЕРИОЦА.....	190
Кад поверилац долази у доцњу Члан 523.....	190
Дејства повериоцеве доцње Члан 524.....	190
Одељак 3. ПОЛАГАЊЕ И ПРОДАЈА ДУГОВАНЕ СТВАРИ	190
Полагање код суда или јавног бележника Члан 525.....	190
Код ког суда се врши полагање Члан 526.....	191
Предаја на чување другом лицу Члан 527.....	191
Узимање положене ствари натраг Члан 528.....	191
Дејство полагања Члан 529.....	191
Трошкови полагања Члан 530.....	191
Продаја уместо полагања ствари Члан 531.....	192
Предавање ствари повериоцу Члан 532.....	192
Продаја ради покрића трошкова чувања Члан 533.....	192
ГЛАВА IX ОСТАЛИ НАЧИНИ ПРЕСТАНКА ОБАВЕЗА.....	193
Одељак 1. ПРЕБИЈАЊЕ ИЛИ КОМПЕНЗАЦИЈА	193
Одсек 1. ЗАКОНСКА КОМПЕНЗАЦИЈА.....	193
Општи услови и дејства Члан 534.....	193
Изјава о пребијању Члан 535.....	193
Одсуство узајамности Члан 536.....	193
Продужење рока за испуњење Члан 537.....	194
Застарело потраживање Члан 538.....	194
Различита места испуњења Члан 539.....	194
Пребијање са уступљеним потраживањем Члан 540.....	194

Пребијање са обавезама према правним лицима јавног права Члан 541.....	194
Случајеви кад је пребијање искључено Члан 542.....	194
Забрана на потраживању друге стране Члан 543.....	195
Урачунавање пребијањем Члан 544.....	195
Одсек 2. СУДСКА КОМПЕНЗАЦИЈА Члан 545.....	195
Одсек 3. УГОВОРНА КОМПЕНЗАЦИЈА Члан 546.....	195
Одељак 2. ОТПУСТАЊЕ ДУГА ИЛИ ОПРОШТАЈ	195
Споразум Члан 547.....	195
Одрицање од средстава обезбеђења Члан 548.....	195
Отпуштање дуга јемцу Члан 549.....	196
Опште отпуштање дуга Члан 550.....	196
Одељак 3. ПРЕНОВ ИЛИ НОВАЦИЈА	196
Услови Члан 551.....	196
Воља да се изврши пренов Члан 552.....	196
Потреба нарочитог овлашћења заступнику Члан 553.....	196
Дејства пренова Члан 554.....	196
Недостатак раније обавезе Члан 555.....	196
Дејство поништења Члан 556.....	197
Одељак 4. СЈЕДИЊЕЊЕ ИЛИ КОНФУЗИЈА Члан 557.....	197
Одељак 5. НЕМОГУЋНОСТ ИСПУЊЕЊА	197
Престанак обавезе због немогућности испуњења Члан 558.....	197
Кад су предмет обавезе ствари одређене по роду Члан 559.....	197
Уступање права према трећем одговорном за немогућност испуњења Члан 560.....	197
Одељак 6. ПРОТЕК РОКА У ТРАЈНОМ ДУГОВИНСКОМ ОДНОСУ Члан 561.....	198
Одељак 7. ОТКАЗ ТРАЈНОГ ДУГОВИНСКОГ ОДНОСА Члан 562.....	198
Одељак 8. ПРЕСТАНАК ОБАВЕЗА СМРЋУ ДУЖНИКА ИЛИ ПОВЕРИОЦА	198
Смрт дужника или повериоца Члан 563.....	198
ГЛАВА X ЗАСТАРЕЛОСТ.....	199
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	199
Дејство застарелости Члан 564.....	199
Опште правило Члан 565.....	199
Кад застарелост почиње тећи Члан 566.....	199
Наступање застарелости Члан 567.....	199
Урачунавање времена претходника Члан 568.....	199
Забрана промене рока застарелости Члан 569.....	199
Одрицање од застарелости Члан 570.....	200
Писмено признање и обезбеђење застареле обавезе Члан 571.....	200
Дејство испуњења застареле обавезе Члан 572.....	200
Поверилац чије је потраживање обезбеђено Члан 573.....	200
Споредна потраживања Члан 574.....	200
Кад се не примењују правила о застарелости Члан 575.....	200
Одељак 2. ВРЕМЕ ПОТРЕБНО ЗА ЗАСТАРЕЛОСТ	200
Општи рок застарелости Члан 576.....	200
Повремена потраживања Члан 577.....	200
Застарелост права Члан 578.....	201
Међусобна потраживања из привредних уговора Члан 579.....	201

Потраживање закупнине Члан 580	201
Потраживање накнаде штете Члан 581	201
Потраживање накнаде штете проузроковане кривичним делом Члан 582	201
Једногодишњи рок застарелости Члан 583	202
Потраживања утврђена пред судом или другим надлежним органима Члан 584	202
Одељак 3. ЗАСТОЈ ЗАСТАРЕВАЊА	202
Потраживања између одређених лица Члан 585	202
Потраживања одређених лица Члан 586	202
Несавладиве препреке Члан 587	203
Утицај узрока застоја застаревања Члан 588	203
Потраживања према пословно неспособним лицима и њихова потраживања Члан 589	203
Потраживања према лицу на одслужењу војног рока Члан 590	203
Одељак 4. ПРЕКИД ЗАСТАРЕВАЊА	203
Признање дуга Члан 591	203
Подизање тужбе Члан 592	204
Одустанак, одбацивање или одбијање тужбе Члан 593	204
Одбацивање тужбе због ненадлежности Члан 594	204
Позивање дужника Члан 595	204
Рок застарелости у случају прекида Члан 596	204
Застарелост у случају пренова Члан 597	205
Део четврти РАЗНЕ ВРСТЕ ОБАВЕЗА	206
ГЛАВА XI НОВЧАНЕ ОБАВЕЗЕ	206
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	206
Начело монетарног номинализма Члан 598	206
Валута обавезе Члан 599	206
Клизна скала Члан 600	206
Плаћање пре рока Члан 601	206
Одељак 2. УГОВОРНА КАМАТА	207
Стопа уговорне камате Члан 602	207
Камата на камату Члан 603	207
Гашење камате Члан 604	207
Камата у неновчаним обавезама Члан 605	207
ГЛАВА XII ОБАВЕЗЕ СА ВИШЕ ПРЕДМЕТА	208
Одељак 1. КУМУЛАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ	208
Право повериоца Члан 606	208
Одељак 2. АЛТЕРНАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ	208
Право избора Члан 607	208
Неопозивост и дејство извршеног избора Члан 608	208
Трајање права избора Члан 609	208
Избор поверен трећем лицу Члан 610	209
Начело концентрације Члан 611	209
Немогућност испуњења услед кривице једне стране Члан 612	209
Ограничење у случају одговорности једне стране Члан 613	209
Одељак 3. ФАКУЛТАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ И ФАКУЛТАТИВНА ПОТРАЖИВАЊА	210
Одсек 1. ФАКУЛТАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ	210
Овлашћење дужника у факултативној обавези Члан 614	210

Овлашћења повериоца у факултативној обавези Члан 615	210
Одсек 2. ФАКУЛТАТИВНА ПОТРАЖИВАЊА Члан 616.....	210
ГЛАВА XIII ОБАВЕЗЕ СА ВИШЕ ДУЖНИКА ИЛИ ПОВЕРИЛАЦА.....	211
Одељак 1. ДЕЉИВЕ ОБАВЕЗЕ	211
Дељење обавезе и потраживања Члан 617	211
Претпоставка солидарности Члан 618.....	211
Одељак 2. СОЛИДАРНЕ ОБАВЕЗЕ	211
Одсек 1. СОЛИДАРНОСТ ДУЖНИКА	211
I Односи између повериоца и дужника.....	211
Садржина солидарности дужника Члан 619.....	211
Пребијање Члан 620.....	212
Отпуштање дуга Члан 621.....	212
Пренов Члан 622.....	212
Поравнање Члан 623.....	212
Сједињење Члан 624.....	212
Доцња повериоца Члан 625.....	212
Доцња једног дужника и признање дуга Члан 626.....	212
Кривица једног дужника Члан 627.....	213
Застој и прекид застаревања и одрицање од застарелости Члан 628.....	213
Пресуда Члан 629.....	213
II Односи између дужника после намирења повериоца.....	213
Право испуниоца на накнаду Члан 630.....	213
Подела на једнаке делове и изузетак Члан 631.....	213
Одсек 2. СОЛИДАРНОСТ ПОВЕРИЛАЦА	214
Солидарност се не претпоставља Члан 632.....	214
Садржина солидарности Члан 633.....	214
Пребијање Члан 634.....	214
Отпуштање дуга и пренов Члан 635.....	214
Поравнање Члан 636.....	214
Сједињење Члан 637.....	214
Доцња Члан 638.....	214
Признање дуга Члан 639.....	215
Застарелост Члан 640.....	215
Пресуда Члан 641.....	215
Односи између поверилаца после испуњења Члан 642.....	215
Одељак 3. НЕДЕЉИВЕ ОБАВЕЗЕ Члан 643.....	215
Део пети ПРОМЕНА ПОВЕРИОЦА ИЛИ ДУЖНИКА	216
ГЛАВА XIV УСТУПАЊА ПОТРАЖИВАЊА УГОВОРМ ИЛИ ЦЕСИЈА	216
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	216
Која се потраживања могу пренети уговором Члан 644.....	216
Споредна права Члан 645.....	216
Обавештавање дужника Члан 646.....	216
Вишеструко уступање Члан 647.....	216
Одељак 2. ОДНОС ПРИЈЕМНИКА И ДУЖНИКА Члан 648.....	217
Одељак 3. ОДНОС УСТУПИОЦА И ПРИЈЕМНИКА	217
Предаја и исправа о дугу Члан 649.....	217
Одговорност за постојање потраживања Члан 650.....	217

Одговорност за наплативост Члан 651	217
Одељак 4. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ УСТУПАЊА ПОТРАЖИВАЊА	218
Уступање уместо испуњења или ради наплаћивања Члан 652.....	218
Уступање ради обезбеђења Члан 653	218
ГЛАВА XV ПРОМЕНА ДУЖНИКА	218
Одељак 1. ПРЕУЗИМАЊЕ ДУГА	218
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	218
Уговор о преузимању дуга Члан 654.....	218
Случај кад је дуг обезбеђен хипотеком Члан 655.....	219
Одсек 2. ДЕЈСТВА УГОВОРА О ПРЕУЗИМАЊУ ДУГА	219
Промена дужника Члан 656.....	219
Споредна права Члан 657	219
Приговори Члан 658	219
Одељак 2. ПРИСТУПАЊЕ ДУГУ	219
Уговор о приступању дугу Члан 659.....	219
Приступање дугу у случају примања неке имовинске целине Члан 660	220
Одељак 3. ПРЕУЗИМАЊЕ ИСПУЊЕЊА Члан 661.....	220
Део шести УГОВОРИ	221
ГЛАВА XVI ПРОДАЈА (КУПОПРОДАЈА).....	221
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	221
Појам Члан 662	221
Сходна примена Члан 663	221
Форма продаје непокретности Члан 664.....	221
Ризик Члан 665.....	221
Прелаз ризика у случају купчеве доцње Члан 666	222
Одељак 2. ПРЕДМЕТ УГОВОРА О ПРОДАЈИ	222
Шта је предмет уговора о продаји Члан 667.....	222
Одсек 1. СТВАР	222
Опште правило Члан 668	222
Кад је ствар пропала пре уговора Члан 669	222
Продаја туђе ствари Члан 670	222
Продаја спорног права Члан 671.....	223
Продаја будућег наследства Члан 672.....	223
Одсек 2. ЦЕНА	223
Кад цена није одређена Члан 673.....	223
Цена у случају поруџбине Члан 674	223
Прописана цена Члан 675	223
Кад је уговорена текућа цена Члан 676.....	223
Кад је одређивање цене поверено трећем Члан 677	224
Кад је одређивање цене остављено једном уговорнику Члан 678	224
Кад је цена одређена према тежини Члан 679.....	224
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ПРОДАВЦА	224
Одсек 1. ПРЕДАЈА СТВАРИ.....	224
I О предаји уопште.....	224
Време и место предаје Члан 680.....	224
Предмет предаје Члан 681.....	224

Кад је уговорена предаја у току извесног периода времена Члан 682	224
Кад датум предаје није одређен Члан 683.....	225
Кад место предаје није одређено уговором Члан 684.....	225
Предаја превозиоцу Члан 685	225
Организовање превоза Члан 686	225
Трошкови Члан 687.....	225
II Истовремено извршење предаје ствари и исплате цене.....	225
Одлагање предаје до исплате цене Члан 688.....	225
Одлагање предаје у случају превоза ствари Члан 689.....	226
Спречавање изручења отпослате ствари Члан 690	226
Одсек 2. ОДГОВОРНОСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ НЕДОСТАТКЕ	226
I О материјалним недостацима уопште.....	226
Материјални недостаци за које продавац одговара Члан 691.....	226
Недостаци за које продавац не одговара Члан 692	227
Преглед ствари и видљиви недостаци Члан 693	227
Скривени недостаци Члан 694.....	227
Обавештење о недостатку Члан 695.....	227
Значај чињенице да је продавац знао за недостатак Члан 696	228
Уговорно ограничење или искључење продавчеве одговорности за материјалне недостатке Члан 697.....	228
Принудна јавна продаја Члан 698.....	228
II Права купца	228
1. Разна купчева права	228
Испуњење, раскид уговора, снижење цене, накнада штете Члан 699.....	228
Ако продавац не изврши уговор Члан 700	229
2. Раскидање уговора.....	229
Кад купац може раскинути уговор Члан 701.....	229
Неиспуњење уговора у накнадном року Члан 702.....	229
Кад недостатак представља битну повреду уговора Члан 703	229
Кад недостатак не представља битну повреду уговора Члан 704	229
Делимични недостаци Члан 705	230
Кад је продавац дао купцу већу количину Члан 706.....	230
Кад је одређена једна цена за више ствари Члан 707	230
Губљење права да се раскине уговор због недостатка Члан 708.....	230
Очување осталих права Члан 709.....	231
Дејства раскида због недостатака Члан 710.....	231
3. Снижење цене	231
Опште правило Члан 711	231
Снижење кад је продаја за готово и на кредит Члан 712	231
Снижење кад је цена у новцу у незаменљивој ствари Члан 713.....	231
Поступно откривање недостатака Члан 714.....	231
Застарелост Члан 715	231
III Гаранција за исправно функционисање продате ствари	232
Одговорност продавца и произвођача Члан 716.....	232
Тражење оправке или замене Члан 717.....	232
Продужење гарантног рока Члан 718.....	232
Раскидање уговора и снижење цене Члан 719.....	232
Трошкови и ризик Члан 720.....	232
Одговорност коопераната Члан 721	233
Застарелост Члан 722	233
Одсек 3. ОДГОВОРНОСТ ЗА ПРАВНЕ НЕДОСТАТКЕ (ЗАШТИТА ОД ЕВИКЦИЈЕ).....	233

Правни недостаци Члан 723	233
Позивање продавца у заштиту Члан 724	233
Санкције правних недостатака Члан 725	233
Кад купац не обавести продавца Члан 726	234
Кад је право трећег очигледно основано Члан 727	234
Кад купац задржи ствар по неком другом основу Члан 728	234
Уговорно ограничење или искључење продавчеве одговорности Члан 729	234
Враћање цене у случају искључења одговорности Члан 730	234
Ограничења јавноправне природе Члан 731	234
Губитак права Члан 732	234
Одељак 4. ОБАВЕЗЕ КУПЦА	235
Одсек 1. ИСПЛАТА ЦЕНЕ	235
Време и место исплате Члан 733	235
Камата Члан 734	235
Исплата цене у случају узастопних испорука Члан 735	235
Одсек 2. ПРЕУЗИМАЊЕ СТВАРИ Члан 736	235
Одељак 5. ОБАВЕЗА ЧУВАЊА СТВАРИ ЗА РАЧУН САУГОВОРНИКА	236
У којим случајевима Члан 737	236
Кад купац неће да прими ствар која му је упућена Члан 738	236
Право стране дужне да чува ствар Члан 739	236
Одељак 6. НАКНАДА ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ РАСКИДА ПРОДАЈЕ	236
Опште правило Члан 740	236
Кад ствар има текућу цену Члан 741	237
Кад је извршена продаја или куповина ради покрића Члан 742	237
Накнада остале штете Члан 743	237
ГЛАВА XVII СЛУЧАЈЕВИ ПРОДАЈЕ СА НАРОЧИТИМ ПОГОДБАМА	237
Одељак 1. ПРОДАЈА СА ПРАВОМ ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ	237
Појам Члан 744	237
У којим се случајевима може вршити Члан 745	237
Рокови за вршење права и за исплату цене Члан 746	238
Кад су уговорена и друга давања или чињења Члан 747	238
Могућност наслеђивања и отуђења Члан 748	238
У случају принудне јавне продаје Члан 749	238
Трајање права прече куповине Члан 750	238
Кад је извршен пренос својине без обавештавања продавца Члан 751	238
Проширење области примене правила о праву прече куповине Члан 752	239
Случајеви законског права прече куповине Члан 753	239
Примена правила о уговорном праву прече куповине Члан 754	239
Одељак 2. ПРОДАЈА СА ПРАВОМ ОТКУПА	239
Појам Члан 755	239
Ограничење купчевог права Члан 756	240
Трајање права откупа Члан 757	240
Могућност наслеђивања и отуђења Члан 758	240
Вршење откупа Члан 759	240
Ко може вршити право откупа Члан 760	240
Шта је продавац дужан исплатити купцу Члан 761	240
Накнада трошкова око ствари Члан 762	241
Право скидања додатка Члан 763	241

Одељак 3. КУПОВИНА НА ПРОБУ	241
Појам Члан 764	241
Објективна проба Члан 765	241
Ризик Члан 766.....	241
Куповина по прегледу и са резервом пробања Члан 767.....	241
Одељак 4. ПРОДАЈА ПО УЗОРКУ ИЛИ МОДЕЛУ Члан 768.....	242
Одељак 5. ПРОДАЈА СА СПЕЦИФИКАЦИЈОМ Члан 769	242
Одељак 6. ПРОДАЈА СА ЗАДРЖАВАЊЕМ ПРАВА СВОЈИНЕ	242
Услови Члан 770.....	242
Ризик Члан 771.....	242
Одељак 7. ПРОДАЈА СА ОБРОЧНИМ ОТПЛАТАМА ЦЕНЕ	243
Појам Члан 772.....	243
Форма уговора Члан 773.....	243
Битни састојци уговора Члан 774	243
Право купца да исплати цену одједном Члан 775.....	243
Раскидање уговора и захтев потпуне исплате цене Члан 776.....	243
Судско продужење рокова отплате Члан 777	244
Ништавост уговорне казне Члан 778.....	244
Раскид уговора Члан 779.....	244
Примена правила о продаји са оброчним отплатама цене Члан 780	244
Ништавост одредби неповољних за купца Члан 781	244
ГЛАВА XVIII РАЗМЕНА	244
Појам Члан 782.....	244
Дејства уговора о размени Члан 783	245
ГЛАВА XIX ПРОДАЈНИ НАЛОГ	245
Појам Члан 784.....	245
Ризик за пропаст и оштећење ствари Члан 785	245
Прелаз ствари у својину налогопримца Члан 786	245
ГЛАВА XX ЗАЈАМ.....	245
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	245
Појам Члан 787.....	245
Камата Члан 788.....	245
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ЗАЈМОДАВЦА	246
Предаја обећаних ствари Члан 789.....	246
Лоше имовинске прилике зајмопримца Члан 790	246
Штета због недостатака позајмљених ствари Члан 791.....	246
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ЗАЈМОПРИМЦА	246
Рок враћања зајма Члан 792	246
Избор приликом враћања зајма Члан 793	246
Враћање у новцу зајма у другим стварима Члан 794.....	247
Одустајање од уговора Члан 795.....	247
Враћање зајма пре рока Члан 796	247
Одељак 4. НАМЕНСКИ ЗАЈАМ Члан 797	247
ГЛАВА XXI ПОКЛОН (ДАР).....	248
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	248

Појам Члан 798.....	248
Форма Члан 799	248
Способност поклонодавца Члан 800.....	248
Способност поклонопримца Члан 801.....	248
Поклони повремених давања Члан 802	248
Сходна примена Члан 803.....	249
Одељак 2. ПОКЛОН СА ТЕРЕТОМ ИЛИ НАЛОГОМ Члан 804	249
Узајамни поклони Члан 805.....	249
Мешовити поклон Члан 806	249
Одељак 3. ОДГОВОРНОСТ ПОКЛОНОДАВЦА	249
Одговорност за неиспуњење или задоцњење Члан 807	249
Одговорност за материјалне и правне недостатке Члан 808	250
Одељак 4. РАСКИД И ОПОЗИВ ПОКЛОНА.....	250
Опозивање поклона због незахвалности Члан 809	250
Форма раскида Члан 810	250
Престанак права на раскид Члан 811	251
Дејство раскида Члан 812	251
Раскид поклона због недовољних средстава Члан 813	251
Одрицање од права на раскид Члан 814.....	251
Поклони који се не могу опозвати Члан 815	251
Враћање поклона после престанка брака Члан 816.....	251
Уговорни повраћај поклона Члан 817.....	252
Одељак 5. ПОКЛОН ЗА СЛУЧАЈ СМРТИ Члан 818	252
ГЛАВА XXII ЗАКУП.....	252
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	252
Појам Члан 819	252
Трајање закупа Члан 820.....	252
Закуп пољопривредног земљишта Члан 821	253
Примена посебних закона Члан 822	253
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ЗАКУПОДАВЦА.....	253
Предаја ствари Члан 823	253
Одржавање ствари Члан 824	253
Раскид уговора и снижење закупнине због оправки Члан 825	253
Измене на закупљеној ствари Члан 826	253
Одговорност за материјалне недостатке Члан 827	254
Недостаци за које закуподавац не одговара Члан 828	254
Проширење одговорности за материјалне недостатке Члан 829.....	254
Уговорно искључење или ограничење одговорности Члан 830	254
Обавештавање закуподавца о недостацима и опасностима Члан 831	254
Права закупца кад ствар има неки недостатак Члан 832.....	254
Кад недостатак настане у току закупа и кад ствар нема уговорено својство Члан 833	255
Одговорност закуподавца за правне недостатке (заштита од евикције) Члан 834.....	255
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ЗАКУПЦА.....	255
Употреба ствари према уговору Члан 835.....	255
Отказ због употребе противно уговору Члан 836	255
Плаћање закупнине Члан 837	255
Кад је закупнина одређена у плодовима земљишта Члан 838	256

Право на снижење закупнине пољопривредног земљишта Члан 839.....	256
Отказ због неплаћања закупнине Члан 840	256
Враћање закупљене ствари Члан 841	256
Одељак 4. ПОДЗАКУП	257
Кад се ствари могу дати у подзакуп Члан 842.....	257
Кад закуподавац може одбити дозволу Члан 843	257
Отказ због недозвољеног подзакупа Члан 844.....	257
Непосредни захтев закуподавца Члан 845.....	257
Престанак подзакупа по самом закону Члан 846	257
Одељак 5. ОТУЂЕЊЕ ЗАКУПЉЕНЕ СТВАРИ	258
Отуђење после предаје у закуп Члан 847.....	258
Право на закупнину Члан 848.....	258
Отуђење закупљене ствари пре предаје закупцу Члан 849.....	258
Отказ уговора због отуђења ствари Члан 850	259
Одељак 6. ПРЕСТАНАК ЗАКУПА	259
Протек одређеног времена Члан 851	259
Прећутно обнављање закупа Члан 852	259
Отказ Члан 853	259
Пропаст ствари услед више силе Члан 854	259
Смрт Члан 855	260
ГЛАВА XXIII УГОВОР О ФИНАНСИЈСКОМ ЛИЗИНГУ.....	260
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	260
Појам уговора Члан 856	260
Предмет уговора Члан 857	260
Субјекти посла Члан 858	260
Елементи уговора о лизингу Члан 859.....	260
Регистрација уговора Члан 860	261
Елементи уговора о испоруци Члан 861.....	261
Одељак 2. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ДАВАОЦА ЛИЗИНГА	261
Обавеза прибављања предмета лизинга Члан 862.....	261
Заштита у случају стечаја примаоца лизинга Члан 863	262
Искључење одговорности за материјалне недостатке Члан 864.....	262
Искључење одговорности за штету проузроковану предметом лизинга Члан 865	262
Одговорност за правне недостатке Члан 866	262
Обавештавање даваоца лизинга Члан 867	262
Санкције правних недостатака Члан 868.....	262
Уговорно ограничење или искључење одговорности даваоца лизинга Члан 869.....	263
Пренос права својине на предмету лизинга Члан 870.....	263
Одељак 3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ПРИМАОЦА ЛИЗИНГА	263
Преузимање предмета лизинга Члан 871	263
Раскид уговора због неиспоруке Члан 872.....	263
Лизинг накнада Члан 873.....	264
Раскид уговора због неплаћања лизинг накнаде Члан 874.....	264
Дејства раскида Члан 875	264
Коришћење предмета лизинга Члан 876	264
Одржавање предмета лизинга Члан 877	265
Накнада штете Члан 878	265
Ризик случајне пропасти или оштећења предмета лизинга Члан 879	265

Враћање предмета лизинга Члан 880.....	265
Посебан поступак за стицање државине на предмету лизинга Члан 881.....	265
Обавеза осигурања Члан 882	266
Предаја предмета лизинга другом на коришћење Члан 883	266
Одељак 4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ИСПОРУЧИОЦА	266
Испорука предмета лизинга Члан 884.....	266
Измене уговора Члан 885	267
Одговорност испоручиоца према примаоцу лизинга Члан 886.....	267
Солидарна одговорност даваоца лизинга и испоручиоца Члан 887	267
Одељак 5. ПРЕСТАНАК УГОВОРА О ЛИЗИНГУ	267
Основи престанка Члан 888.....	267
Право откупа или продужења уговора Члан 889.....	267
ГЛАВА XXIV УГОВОР О ПОСЛУЗИ.....	268
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	268
Појам Члан 890	268
Трајање послуге Члан 891.....	268
Смрт послугодавца или послугопримца Члан 892.....	268
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ПОСЛУГОДАВЦА	268
Предаја ствари Члан 893	268
Одговорност за штету од материјалних недостатака Члан 894	268
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ПОСЛУГОПРИМЦА	269
Чување и употреба ствари Члан 895	269
Трошкови одржавања Члан 896.....	269
Спасовање од опасности Члан 897.....	269
Раскидање уговора због повреде обавезе Члан 898	269
Враћање ствари Члан 899	269
Враћање ствари пре рока Члан 900	269
Одељак 4. РИЗИЦИ	270
Случајна пропаст Члан 901	270
Изгубљена посуђена ствар Члан 902	270
ГЛАВА XXV УГОВОР О ОРТАКЛУКУ	270
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	270
Појам Члан 903	270
Измене уговора Члан 904	270
Сходна примена Члан 905	270
Одељак 2. МЕЂУСОБНИ ОДНОСИ ОРТАКА	271
Уношење улога у ортаклук Члан 906	271
Накнадно повећање улога Члан 907.....	271
Одговорност за правне и материјалне недостатке Члан 908.....	271
Ризик Члан 909.....	271
Подела добитака и губитака Члан 910.....	271
Ништаве одредбе Члан 911	272
Дужност чувања интереса ортаклука Члан 912	272
Право на накнаду и награду Члан 913.....	272
Одговорност за штету Члан 914.....	272
Право ортака да буде обавештен Члан 915	272

Одељак 3. УПРАВЉАЊЕ ОРТАКЛУКОМ	272
Именовање пословође и његова овлашћења Члан 916	272
Управљање кад није одређен пословођа Члан 917	272
Послови ван редовне управе Члан 918	273
Извештај и полагање рачуна Члан 919	273
Опозивање и оставка пословође Члан 920	273
Одељак 4. ОДНОСИ СА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА	273
Обавезивање ортаклука Члан 921	273
Одговорност ортака за дугове ортаклука Члан 922.....	273
Права личних поверилаца Члан 923	273
Компензација (пребијање) Члан 924	274
Уступање ортаковог удела неком трећем Члан 925.....	274
Одељак 5. ПРЕСТАНАК ОРТАКЛУКА	274
Протек одређеног времена и пређутно продужење ортаклука Члан 926	274
Постизање сврхе Члан 927.....	274
Пропаст ствари Члан 928.....	274
Оставка или опозивање пословође Члан 928	274
Смрт једног удруженика Члан 930	274
Стечај и презадуженост Члан 931	275
Губитак пословне способности Члан 932	275
Продужење ортаклука после смрти, стечаја, презадужености и губитка пословне способности Члан 933	275
Раскидање једностраном изјавом воље Члан 934	275
Раскидање уговора и искључење ортака судском пресудом Члан 935	275
Одељак 6. ЛИКВИДАЦИЈА ОРТАКЛУКА	275
Продужење ортаклука за потребе ликвидације Члан 936	275
Престанак овлашћења Члан 937	276
Ликвидатори Члан 938	276
Опозивање ликвидатора Члан 939	276
Ред исплата Члан 940	276
Кад је вредност имовине мања од дугова Члан 941	276
ГЛАВА XXVI УГОВОР О САРАДЊИ У ПОЉОПРИВРЕДИ.....	277
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	277
Појам Члан 942	277
Битни услови уговора Члан 943.....	277
Форма уговора Члан 944.....	277
Одсек 1. ОБАВЕЗЕ УГОВОРНИКА	277
Организовање радова Члан 945.....	277
Упутства и контрола Члан 946	277
Дужна пажња Члан 947	277
Дужност обавештавања о сметњама у раду Члан 948.....	277
Кад једна уговорна страна пропусти да изврши неки рад Члан 949	278
Обавештење о штетама Члан 950	278
Одговорност за мане материјала Члан 951.....	278
Одговорност за минимум агротехничких мера Члан 952.....	278
Одељак 2. ПОДЕЛА ПРИНОСА	278
Основно правило Члан 953.....	278
Подела у случају гарантованог приноса Члан 954.....	278

Обавеза да се испоручи одређена количина Члан 955	279
Одељак 3. РИЗИК Члан 956.....	279
Одељак 4. РЕВИЗИЈА И ПОВЕЋАЊЕ ЦЕНЕ	279
Ревизија цене Члан 957.....	279
Право на повећање цене Члан 958	279
ГЛАВА XXVII УГОВОР О ДЕЛУ.....	280
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	280
Појам Члан 959	280
Однос са уговором о продаји Члан 960.....	280
Тумачење уговора о делу Члан 961	280
Квалитет послениковог материјала Члан 962.....	280
Одељак 2. НАДЗОР Члан 963.....	281
Одељак 3. ЗАКЉУЧИВАЊЕ УГОВОРА НАДМЕТАЊЕМ И КОНКУРСОМ	281
Позив на надметање о цени радова Члан 964.....	281
Позив на конкурс за уметничко или техничко решење намераваних радова Члан 965	281
Одељак 4. ОБАВЕЗЕ ПОСЛЕНИКА	281
Недостаци материјала и налога Члан 966.....	281
Обавеза да изврши рад Члан 967	282
Раскидање уговора због одступања од уговорених услова Члан 968	282
Раскидање уговора због неизвршења у року Члан 969	282
Поверавање извршења посла трећем Члан 970.....	282
Одговорност за сараднике Члан 971	282
Непосредан захтев сарадника посленика од наручиоца Члан 972.....	282
Предаја израђене ствари наручиоцу Члан 973	283
Одељак 5. ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕДОСТАТКЕ	283
Прегледање извршеног дела и обавештавање посленика Члан 974	283
Скривени недостаци Члан 975.....	283
Застарелост Члан 976	283
Престанак права Члан 977	283
Кад посленик губи право да се позове на претходне чланове Члан 978	284
Право захтевати уклањање недостатка Члан 979.....	284
Раскидање уговора у посебном случају Члан 980	284
Право наручиоца у случају других недостатака извршеног посла Члан 981.....	284
Снижење награде Члан 982	285
Одељак 6. ОБАВЕЗЕ НАРУЧИОЦА	285
Обавеза да прими рад Члан 983	285
Исплата награде Члан 984	285
Прорачун са изричитим јемством Члан 985.....	285
Одељак 7. РИЗИК	286
Кад је посленик дао материјал Члан 986	286
Кад је наручилац дао материјал Члан 987	286
Ризик у случају предаје по деловима Члан 988	286
Одељак 8. ПРАВО ЗАЛОГЕ Члан 989	286
Одељак 9. ПРЕСТАНАК УГОВОРА	287
Раскид уговора вољом наручиоца Члан 990.....	287

Смрт посленика и његова неспособност за рад Члан 991	287
Последице непреузимања покретне ствари Члан 992.....	287
ГЛАВА XXVIII УГОВОР О ГРАЂЕЊУ.....	288
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	288
Појам Члан 993.....	288
Грађевина Члан 994.....	288
Надзор над радовима и контрола квалитета материјала Члан 995.....	288
Одступање од пројекта Члан 996	288
Нужни и неподвижени радови Члан 997	288
Цена грађевине или радова Члан 998	289
Измена цене Члан 999.....	289
Одредба о непроменљивости цена Члан 1000.....	290
Раскид уговора због повећања цене Члан 1001	290
Право наручиоца да тражи снижење уговорене цене Члан 1002.....	291
Одељак 2. УГОВОР О ГРАЂЕЊУ СА ПОСЕБНОМ ОДРЕДБОМ Члан 1003.....	291
Одељак 3. ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕДОСТАТКЕ	291
Сходна примена Члан 1004	291
Прелазак права Члан 1005.....	291
Посебна права закупаца Члан 1006	292
Одељак 4. ОДГОВОРНОСТ ИЗВОЂАЧА И ПРОЈЕКТАНТА ЗА СОЛИДНОСТ ГРАЂЕВИНЕ	292
У чему се састоји Члан 1007.....	292
Дужност обавештавања и губитак права Члан 1008	292
Смањење и искључење одговорности Члан 1009	292
Солидарна одговорност наручиоца и извођача радова Члан 1010.....	293
Регреси Члан 1011	293
ГЛАВА XXIX ИЗДАВАЧКИ УГОВОР	293
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	293
Појам Члан 1012	293
Кад уговор закључује заступник Члан 1013	293
Одељак 2. ПРЕДМЕТ УГОВОРА	294
Искључиво право објављивања Члан 1014.....	294
Кад је предмет уговора будуће дело Члан 1015.....	294
Ништавост уговора о свим будућим делима Члан 1016	294
Опција Члан 1017	294
Одељак 3. ИЗДАЊЕ	294
Кад издавач има право на једно издање Члан 1018.....	294
Ново издање Члан 1019	295
Кад издавач има право на више издања Члан 1020.....	295
Кад уговор гласи на одређено време Члан 1021.....	295
Издање сабраних дела Члан 1022.....	295
Одељак 4. ОБАВЕЗЕ АУТОРА	295
Предаја рукописа Члан 1023.....	295
Јемство Члан 1024	296
Обавеза уздржавања Члан 1025	296
Исправке штампаних грешака и ауторске поправке Члан 1026.....	296
Одељак 5. ОБАВЕЗЕ ИЗДАВАЧА	296

Објављивање дела Члан 1027	296
Рок објављивања Члан 1028.....	296
Опрема дела Члан 1029	297
Цена Члан 1030	297
Бесплатни примерци Члан 1031.....	297
Публицитет Члан 1032.....	297
Извештавање аутора о продаји Члан 1033.....	297
Ауторска награда (хонорар) Члан 1034	297
Повећање награде Члан 1035.....	298
Кад висина награде зависи од продаје дела Члан 1036	298
Награда у случају пропасти дела или издања Члан 1037	298
Одељак 6. ПРЕСТАНАК УГОВОРА	298
Одустајање од уговора Члан 1038.....	298
Стечај и ликвидација издавача Члан 1039	299
ГЛАВА XXX УГОВОР О ЛИЦЕНЦИ	299
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	299
Појам Члан 1040.....	299
Форма Члан 1041	299
Трајање лиценце Члан 1042	299
Искључива лиценца Члан 1043.....	299
Просторно ограничење права искоришћавања Члан 1044	299
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ДАВАОЦА ЛИЦЕНЦЕ.....	300
Предаја предмета лиценце Члан 1045	300
Давање упутства и обавештења Члан 1046.....	300
Обавеза гарантовања Члан 1047.....	300
Јемство Члан 1048	300
Ограничења даваоца искључиве лиценце Члан 1049.....	300
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ СТИЦАОЦА ЛИЦЕНЦЕ.....	300
Искоришћавање предмета лиценце Члан 1050	300
Коришћење накнадних усавршавања Члан 1051	300
Чување предмета лиценце у тајности Члан 1052	301
Квалитет Члан 1053	301
Обележавање Члан 1054	301
Накнада Члан 1055	301
Подношење извештаја Члан 1056.....	301
Измена уговорене накнаде Члан 1057	301
Одељак 4. ПОДЛИЦЕНЦА	301
Кад се може дати Члан 1058.....	301
Кад давалац може одбити дозволу Члан 1059	301
Отказ због недозвољене подлиценце Члан 1060.....	302
Непосредан захтев даваоца лиценце Члан 1061.....	302
Одељак 5. ПРЕСТАНАК УГОВОРА	302
Протек одређеног времена Члан 1062.....	302
Прећутно обнављање лиценце Члан 1063.....	302
Отказ Члан 1064	302
Смрт, стечај и ликвидација Члан 1065.....	302
ГЛАВА XXXI ПРЕВОЗ.....	303

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	303
Појам Члан 1066	303
Обавезе превозиоца у линијском превозу Члан 1067	303
Одустанак од уговора Члан 1068.....	303
Висина накнаде за превоз Члан 1069	303
Ограничење примене одредби ове главе Члан 1070.....	304
Одељак 2. УГОВОР О ПРЕВОЗУ СТВАРИ	304
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	304
Предаја ствари Члан 1071	304
О чему пошиљалац треба да обавести превозиоца Члан 1072	304
Превозне исправе Члан 1073	304
Уговор о превозу и превозне исправе Члан 1074.....	305
Потврда о пријему за превоз Члан 1075	305
Одсек 2. ОДНОС ПОШИЉАОЦА И ПРЕВОЗИОЦА	305
Паковање Члан 1076	305
Накнада за превоз и трошкови у вези са превозом Члан 1077	305
Располагање пошиљком Члан 1078.....	306
Правац превоза Члан 1079	306
Сметње при извршењу превоза Члан 1080.....	306
Накнада у случају прекида превоза Члан 1081.....	306
Кад пошиљка не може да буде предата Члан 1082	306
Одговорност превозиоца према пошиљаоцу Члан 1083.....	307
Одсек 3. ОДНОС ПРЕВОЗИОЦА И ПРИМАОЦА	307
Обавештавање примаоца о приспећу пошиљке Члан 1084	307
Предаја пошиљке кад је издат дупликат превозне исправе Члан 1085.....	307
Право примаоца да захтева предају пошиљке Члан 1086.....	307
Утврђивање истоветности и стања пошиљке Члан 1087	307
Обавеза примаоца да исплати накнаду за превоз Члан 1088	308
Одсек 4. ОДГОВОРНОСТ ПРЕВОЗИОЦА ЗА ГУБИТАК, ОШТЕЋЕЊЕ ПОШИЉКЕ И ЗА ЗАДОЦЊЕЊЕ	308
Пропаст, губитак или оштећење пошиљке Члан 1089	308
Пропаст, губитак или оштећење пошиљке скупочених ствари Члан 1090	308
Враћање плаћене накнаде за превоз Члан 1091	308
Претпостављени губитак пошиљке Члан 1092	309
Кад прималац преузме пошиљку без приговора Члан 1093	309
Одговорност превозиоца за доцњу Члан 1094.....	309
Одговорност за помоћнике Члан 1095	309
Одсек 5. УЧЕШЋЕ ВИШЕ ПРЕВОЗИЛАЦА У ПРЕВОЗУ ПОШИЉКЕ	309
Кад они одговарају солидарно Члан 1096	309
Подељена одговорност превозилаца Члан 1097.....	310
Одсек 6. ПРАВО ЗАЛОГЕ	310
Кад превозилац има право залогe Члан 1098.....	310
Сукоб заложних права Члан 1099	310
Одељак 3. УГОВОР О ПРЕВОЗУ ЛИЦА	310
Општа одредба Члан 1100	310
Право путника на одређено место Члан 1101	311
Одговорност превозиоца за задоцњење Члан 1102	311
Одговорност превозиоца за сигурност путника Члан 1103	311
Одговорност за пртљаг предат на превоз и за остале ствари Члан 1104	311
Одељак 4. ЗАСТАРЕЛОСТ ПРАВА Члан 1105	311

ГЛАВА XXXII ОСТАВА	312
Одељак 1. О ОСТАВИ УОПШТЕ	312
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	312
Појам Члан 1106	312
Остава туђе ствари Члан 1107	312
Одсек 2. ОБАВЕЗЕ ОСТАВОПРИМЦА	312
Обавезе чувања и обавештавања Члан 1108.....	312
Предаја ствари другом на чување Члан 1109	313
Употребљавање ствари Члан 1110.....	313
Употребљавање и предаја ствари другоме Члан 1111	313
Враћање ствари Члан 1112	313
Коме се може вратити ствар Члан 1113	313
Одговорност наследника Члан 1114.....	314
Одсек 3. ПРАВА ОСТАВОПРИМЦА	314
Накнада трошкова и штете Члан 1115.....	314
Накнада Члан 1116	314
Враћање ствари у случају бесплатне оставе Члан 1117	314
Одсек 4. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОСТАВЕ	314
Неправа остава Члан 1118	314
Остава у нужди Члан 1119	314
Одељак 2. УГОСТИТЕЉСКА ОСТАВА	315
Угоститељ као оставопримац Члан 1120	315
Обавезе угоститеља да прими ствари на чување Члан 1121.....	315
Дужност госта да пријави штету Члан 1122.....	315
Објаве о искључењу одговорности Члан 1123.....	315
Право задржавања Члан 1124.....	315
Проширење примене одредаба о угоститељској остави Члан 1125	316
ГЛАВА XXXIII УГОВОР О ЧУВАЊУ СПОРНЕ СТВАРИ (УГОВОРНИ СЕКВЕСТАР).....	316
Појам Члан 1126	316
Обавеза чуvara Члан 1127	316
Враћање ствари Члан 1128	316
Враћање ствари пре времена Члан 1129	316
Накнада трошкова и награда за труд Члан 1130	316
ГЛАВА XXXIV УСКЛАДИШТЕЊЕ	317
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	317
Појам Члан 1131	317
Обавезе јавног складишта Члан 1132	317
Искључење одговорности и неке обавезе складиштара Члан 1133.....	317
Кад постоји дужност осигурања Члан 1134.....	318
Ограничење накнаде штете Члан 1135.....	318
Мешање заменљивих ствари Члан 1136.....	318
Прегледање робе и узимање узорака Члан 1137.....	318
Потраживање складиштара и право залогe Члан 1138.....	318
Подизање робе и продаја неподигнуте робе Члан 1139.....	318
Недостаци при пријему робе Члан 1140	318
Претпоставка губитка робе Члан 1141.....	319
Примена правила о остави Члан 1142	319
Одељак 2. СКЛАДИШНИЦА	319

Дужност издавања складишнице Члан 1143	319
Састојци и садржина складишнице Члан 1144	319
Складишница за делове робе Члан 1145	319
Права имаоца складишнице Члан 1146	319
Преношење признанице и заложнице Члан 1147.....	319
Право имаоца признанице Члан 1148.....	320
Права имаоца заложнице Члан 1149.....	320
Протест због неисплате и продаје робе Члан 1150	320
Захтев исплате од преносилаца заложнице Члан 1151	320
ГЛАВА XXXV НАЛОГ	321
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	321
Појам Члан 1152.....	321
Прећутно закључење Члан 1153	321
Способност Члан 1154.....	321
Пословно неспособан налогопримац Члан 1155.....	321
Лица дужна да одговоре на понуду налога Члан 1156	321
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ НАЛОГОПРИМЦА.....	322
Извршење налога како гласи Члан 1157	322
Одступање од налога и упутстава Члан 1158.....	322
Замена извршиоца налога Члан 1159.....	322
Полагање рачуна Члан 1160	322
Подношење извештаја Члан 1161.....	323
Одговорност за употребу налогодавчевог новца Члан 1162.....	323
Солидарна одговорност налогопримаца Члан 1163	323
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА.....	323
Предујмљивање новца Члан 1164	323
Накнада трошкова и преузимање обавеза Члан 1165.....	323
Накнада штете Члан 1166	323
Висина накнаде Члан 1167	323
Исплата накнаде Члан 1168.....	323
Право залоге Члан 1169	324
Солидарна одговорност налогодаваца Члан 1170	324
Одељак 4. ПРЕСТАНАК НАЛОГА.....	324
Опозивање Члан 1171	324
Отказ Члан 1172	324
Смрт, престанак правног лица Члан 1173	324
Стечај, лишење пословне способности Члан 1174.....	325
Час престанка налога Члан 1175	325
Изузеци Члан 1176.....	325
ГЛАВА XXXVI КОМИСИОН	325
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	325
Појам Члан 1177	325
Примена одредби о уговору о налогу Члан 1178.....	325
Закључење посла под условима различитим од налога Члан 1179	326
Кредитирање саговорника Члан 1180	326
Продаја робе презадуженом лицу Члан 1181	326
Кад сам комисионар купује робу комитента или му продаје своју робу Члан 1182.....	326
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ КОМИСИОНАРА	326

Чување и осигурање робе Члан 1183	326
Обавештење о стању примљене робе Члан 1184	327
Обавештење о променама на роби Члан 1185.....	327
Саопштавање комитенту имена сауговарача Члан 1186	327
Полагање рачуна Члан 1187	327
Посебна одговорност комисионара (Делкредере) Члан 1188	327
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ КОМИТЕНТА	328
Накнада (провизија) Члан 1189.....	328
Висина накнаде Члан 1190	328
Награда и накнада трошкова Члан 1191	328
Предујмљивање новца комисионару Члан 1192.....	328
Одељак 4. ЗАЛОЖНО ПРАВО Члан 1193	328
Одељак 5. ОДНОСИ СА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА	329
Комитентова права на потраживања из посла са трећим Члан 1194	329
Ограничење права комисионаревих поверилаца Члан 1195	329
Стечај комисионара Члан 1196.....	329
ГЛАВА XXXVII УГОВОР О ТРГОВИНСКОМ ЗАСТУПАЊУ	329
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	329
Појам Члан 1197.....	329
Форма Члан 1198	330
Пуномоћје Члан 1199	330
Примање испуњења Члан 1200.....	330
Изјаве заступника и изјаве заступнику Члан 1201	330
Мере обезбеђења Члан 1202	330
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ЗАСТУПНИКА	331
Старање о интересима налогодавца Члан 1203	331
Кад је спречен да обавља послове Члан 1204	331
Дужност обавештавања Члан 1205	331
Поступање по упутствима Члан 1206	331
Чување тајни Члан 1207	331
Враћање ствари датих на употребу Члан 1208	331
Посебан случај одговорности Члан 1209.....	332
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА	332
Опште правило Члан 1210	332
Дужност обавештавања Члан 1211	332
Провизија Члан 1212	332
Износ провизије Члан 1213.....	333
Посебна провизија (Инкасо провизија) Члан 1214	333
Стицање права на провизију Члан 1215	333
Обрачунавање провизије Члан 1216	334
Губитак права на провизију Члан 1217	334
Трошкови Члан 1218.....	334
Заложно право Члан 1219.....	334
Право задржања Члан 1220.....	335
Одељак 4. ПРЕСТАНАК УГОВОРА	335
Трајање уговора Члан 1221.....	335
Отказ уговора Члан 1222	335

Раскид уговора Члан 1223.....	335
Раскидање уговора закљученог за неодређено време Члан 1224.....	336
Раскидање уговора закљученог на одређено време Члан 1225.....	336
Раскидање уговора без отказног рока Члан 1226.....	336
Одељак 5. НАКНАДЕ И ЗАБРАНЕ.....	336
Посебна накнада Члан 1227.....	336
Разлози који искључују право на посебну накнаду Члан 1228.....	337
Губитак права на посебну накнаду Члан 1229.....	337
Забрана ограничења или искључења заступникових права Члан 1230.....	337
Забране или ограничење обављања делатности Члан 1231.....	337
ГЛАВА XXXVIII УГОВОР О ДИСТРИБУЦИЈИ.....	338
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	338
Појам Члан 1232.....	338
Посебни случајеви дистрибуције Члан 1233.....	338
Узајамно обавештавање уговорних страна Члан 1234.....	338
Поверљивост Члан 1235.....	338
Уступање уговора Члан 1236.....	339
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ СНАБДЕВАЧА.....	339
Обавеза снабдевања Члан 1237.....	339
Примена правила о купопродаји на обавезе снабдевача Члан 1238.....	339
Задржавање права својине Члан 1239.....	339
Обавеза обавештавања дистрибутера током трајања уговора Члан 1240.....	339
Обавеза обавештења о смањеним капацитетима снабдевања Члан 1241.....	339
Обавеза обезбеђења рекламног материјала Члан 1242.....	340
Обавеза очувања репутације производа од стране снабдевача Члан 1243.....	340
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ДИСТРИБУТЕРА.....	340
Продаја у своје име и за свој рачун Члан 1244.....	340
Обавеза промоције и заштите интереса снабдевача Члан 1245.....	340
Поддистрибутер Члан 1246.....	340
Обавеза обавештавања снабдевача током трајања уговора Члан 1247.....	340
Обавеза обавештења о смањењу наруџбина Члан 1248.....	341
Примена правила о продаји на обавезе дистрибутера Члан 1249.....	341
Обавеза придржавања упутстава Члан 1250.....	341
Обавеза обезбеђења сервиса Члан 1251.....	341
Контрола Члан 1252.....	341
Обавеза очувања репутације производа од стране дистрибутера Члан 1253.....	341
Одељак 4. ПРЕСТАНАК УГОВОРА.....	341
Уговор закључен на одређено време Члан 1254.....	341
Уговор закључен на неодређено време Члан 1255.....	342
Отказ уговора без остављања примереног отказног рока Члан 1256.....	342
Раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе Члан 1257.....	342
Накнада за „goodwill" Члан 1258.....	342
Залихе, резервни делови и материјали Члан 1259.....	343
ГЛАВА XXXIX УГОВОР О ФРАНШИЗИНГУ.....	343
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	343
Појам Члан 1260.....	343
Битни елементи Члан 1261.....	343

Форма и регистрација Члан 1262	344
Одељак 2. УГОВОР О ПОД-ФРАНШИЗИНГУ	344
Право на пренос под-франшизе, сагласност даваоца франшизе и искључиво право на под-франшизу Члан 1263.....	344
Одвојеност правних односа из уговора и субсидијерна одговорност корисника франшизе Члан 1264	344
Непосредан захтев даваоца франшизе према кориснику под-франшизе Члан 1265.....	345
Трајање и последице ништавости и раскида уговора о под-франшизингу Члан 1266	345
Примена правила из уговора о франшизингу Члан 1267	345
Одељак 3. ЧУВАЊЕ ПОВЕРЉИВОСТИ И ОБАВЕЗА ОБАВЕШТАВАЊА У ПРЕДУГОВОРНОЈ ФАЗИ	345
Узајамно обавештавање уговорних страна и чување поверљивих података Члан 1268....	345
Предуговорно обавештавање корисника франшизе Члан 1269	345
Садржина документа са предуговорним обавештењима Члан 1270.....	346
Последице пропуштања обавезе предуговорног обавештавања Члан 1271	347
Одељак 4. ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТ ДАВАОЦА ФРАНШИЗЕ	347
Пренос права и докумената и обавеза обавештавања корисника франшизе Члан 1272 ..	347
Обавеза обавештавања о унапређењима у пословању Члан 1273	347
Почетна и текућа обука, образовање и помоћ у пословању корисника франшизе Члан 1274	348
Очување идентитета пословне мреже и контрола пословања корисника франшизе Члан 1275	348
Одговорност даваоца франшизе Члан 1276	348
Одељак 5. ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА ФРАНШИЗЕ	348
Обавеза придржавања упутстава и чување поверљивих података Члан 1277	348
Обезбеђење квалитета робе и услуга и идентитета робе и услуга Члан 1278	349
Омогућавање контроле коју врши давалац франшизе Члан 1279.....	349
Обавеза достављања извештаја о пословању Члан 1280.....	349
Обавеза чувања пословног угледа и идентитета франшизне мреже Члан 1281.....	349
Накнада за уступљена права и извршене услуге Члан 1282.....	349
Обавеза обавештавања даваоца франшизе током трајања уговора Члан 1283	349
Одељак 6. ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА УГОВОРНИХ СТРАНА	350
Ограничење преноса права и уступање уговора од стране корисника франшизе Члан 1284	350
Просторна ограничења Члан 1285	350
Забрана уговорне и пост-уговорне конкуренције Члан 1286	350
Ограничења у начину продаје робе и пружања услуга Члан 1287	350
Одељак 7. ТРАЈАЊЕ, ОБНОВА И ПРЕСТАНАК УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ	351
Трајање уговора и прећутно продужење уговора Члан 1288.....	351
Обнова уговора и накнада за увећани <i>goodwill</i> Члан 1289	351
Престанак уговора Члан 1290.....	351
Право на отказ уговора Члан 1291	351
Раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе Члан 1292.....	352
Промене у статусу права интелектуалне својине и престанка правног лица Члан 1293 ...	352
Последице престанка уговора о франшизингу Члан 1294	352
ГЛАВА XI ПОСРЕДОВАЊЕ	353
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	353

Појам Члан 1295.....	353
Примена одредби о уговору о делу Члан 1296	353
Примање испуњења Члан 1297.....	353
Опозивање налога за посредовање Члан 1298	353
Одсуство обавезе за налогодавца да закључи уговор Члан 1299.....	353
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ПОСРЕДНИКА	354
Обавеза тражити прилику Члан 1300	354
Обавеза обавештавања Члан 1301	354
Одговорност посредника Члан 1302.....	354
Поверавање извршења обавеза заменику Члан 1303	354
Посреднички дневник и лист Члан 1304	354
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА	354
Право на награду Члан 1305.....	354
Када посредник стиче право на награду Члан 1306.....	355
Накнада трошкова Члан 1307	355
Посредовање за обе стране Члан 1308	355
Посредник Члан 1309.....	355
Кад посредник нема право на награду и накнаду трошкова Члан 1310.....	356
Губитак права на награду и накнаду Члан 1311.....	356
Застарелост Члан 1312	356
ГЛАВА ХЛІ ОТПРЕМАЊЕ (ШПЕДИЦИЈА)	356
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	356
Појам Члан 1313.....	356
Одустајање од уговора Члан 1314.....	356
Сходна примена Члан 1315.....	357
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ОТПРЕМНИКА	357
Упозорење на недостатке налога Члан 1316	357
Упозорење на недостатке паковања Члан 1317	357
Чување интереса налогодавца Члан 1318.....	357
Поступање по упутствима налогодавца Члан 1319	357
Одговорност отпремника за друга лица Члан 1320	358
Царинске радње и плаћање царине Члан 1321.....	358
Кад отпремник сам врши превоз или друге послове Члан 1322.....	358
Осигурање пошиљке Члан 1323	358
Полагање рачуна Члан 1324	358
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА	359
Исплата награде Члан 1325	359
Када отпремник може захтевати награду Члан 1326.....	359
Трошкови и предујам Члан 1327	359
Када је уговорено да накнаду исплати прималац ствари Члан 1328.....	359
Опасне ствари и драгоцености Члан 1329.....	359
Одељак 4. ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОТПРЕМАЊА	359
Фиксна (паушална) отпрема Члан 1330.....	359
Збирна (скупна) отпрема Члан 1331	360
Одељак 5. ЗАЛОЖНО ПРАВО ОТПРЕМНИКА Члан 1332.....	360
ГЛАВА ХЛІІ УГОВОР О КОНТРОЛИ РОБЕ	361
Појам Члан 1333.....	361

Обим контроле Члан 1334	361
Ништавост појединих одредаба уговора Члан 1335	361
Чување робе односно узорка Члан 1336	361
Обавеза обавештавања наручиоца Члан 1337	361
Накнада Члан 1338	361
Право залогe Члан 1339	362
Одговорност вршиоца контроле Члан 1340	362
Контрола робе са вршењем појединих правних радњи Члан 1341	362
Контрола робе са гаранцијом Члан 1342	362
Раскид уговора Члан 1343	362
Контрола ствари које нису намењене промету Члан 1344	362
ГЛАВА XIII УГОВОР О ОРГАНИЗОВАЊУ ПУТОВАЊА	363
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	363
Појам Члан 1345	363
Предуговорно обавештавање Члан 1346	363
Закључење уговора Члан 1347	363
Елементи уговора Члан 1348	364
Одељак 2. ИЗМЕНЕ УГОВОРА ПРЕ ПОЧЕТКА ПУТОВАЊА	364
Уступање уговора другом путнику Члан 1349	364
Промена цене Члан 1350	364
Промена других елемената уговора Члан 1351	364
Право путника на одустанак од уговора Члан 1352	365
Право организатора на одустанак од уговора Члан 1353	365
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ ОРГАНИЗАТОРА ПУТОВАЊА	366
Обавеза пружања туристичких услуга Члан 1354	366
Заштита права и интереса путника Члан 1355	366
Обавеза чувања тајне Члан 1356	366
Обавеза пружања непосредне помоћи Члан 1357	366
Одговорност организатора путовања Члан 1358	366
Обавеза уредног испуњења Члан 1359	366
Право на накнаду штете Члан 1360	367
Непосредна помоћ у случају несаобразности Члан 1361	367
Право на снижење цене Члан 1362	367
Губитак права Члан 1363	367
Право на друго туристичко путовање Члан 1364	368
Раскид због несаобразности Члан 1365	368
Искључење и ограничење одговорности организатора путовања Члан 1366	368
Обезбеђење у случају неспособности плаћања Члан 1367	368
Одговорност посредника путовања Члан 1368	369
Одељак 4. ОБАВЕЗЕ ПУТНИКА	369
Плаћање цене Члан 1369	369
Обавеза давања података Члан 1370	369
Испуњавање услова предвиђених прописима Члан 1371	369
Одговорност путника за причињену штету Члан 1372	370
ГЛАВА XIV ПОСРЕДНИЧКИ УГОВОР О ПУТОВАЊУ	370
Појам Члан 1373	370
Обавеза издавања потврде Члан 1374	370
Поступање по упутствима путника Члан 1375	370

Избор трећих лица Члан 1376	370
Сходна примена Члан 1377.....	370
ГЛАВА XLV УГОВОР О АНГАЖОВАЊУ УГОСТИТЕЉСКИХ КАПАЦИТЕТА (УГОВОР О АЛОТМАНУ)	371
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	371
Појам Члан 1378	371
Форма уговора Члан 1379.....	371
Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ	371
Обавеза обавештавања Члан 1380	371
Обавеза придржавања уговорених цена Члан 1381	371
Обавеза плаћања угоститељских услуга Члан 1382.....	372
Обавеза издавања посебне писмене исправе Члан 1383.....	372
Одељак 3. ОБАВЕЗЕ УГОСТИТЕЉА.....	372
Обавеза стављања на коришћење уговорених смештајних капацитета Члан 1384.....	372
Обавезе једнаког поступања Члан 1385	372
Обавеза угоститеља да не мења цене услуга Члан 1386	372
Обавеза плаћања провизије Члан 1387.....	373
Одељак 4. ПРАВО ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ДА ОДУСТАНЕ ОД УГОВОРА	373
Право на одустанак од ангажованих смештајних капацитета Члан 1388.....	373
Обавеза туристичке агенције да попуни ангажоване капацитете Члан 1389	373
ГЛАВА XLVI ОСИГУРАЊЕ	374
Одељак 1. ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ ЗА ИМОВИНСКА ОСИГУРАЊА И ОСИГУРАЊА ЛИЦА	374
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	374
Појам Члан 1390	374
Ризик Члан 1391.....	374
Осигурани случај Члан 1392	374
Искључење неких осигурања Члан 1393	374
Одступања од одредаба ове главе Члан 1394	374
Одсек 2. ОПШТИ УСЛОВИ КОЈЕ МОРАЈУ ДА И СПУЊАВАЈУ ИСПРАВЕ О ОСИГУРАЊУ	375
Језик, тумачење исправа и доказивање пријема исправа Члан 1395	375
Форма обавештавања Члан 1396	375
Претпоставка о упознатости са чињеницама Члан 1397	375
Забрана дискриминације Члан 1398	375
Клаузуле о злоупотреби (непоштене клаузуле) Члан 1399	376
Одсек 3. ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА	376
Кад је уговор закључен Члан 1400	376
Форма уговора о осигурању лица Члан 1401.....	377
Обавезе осигурача пре закључења уговора Члан 1402	377
Обавеза информисања осигураника код колективних осигурања Члан 1403.....	377
Информације за осигурача за време важења уговора Члан 1404	378
Садржај обавештења Члан 1405	378
Права осигураника у вези са повредом дужности обавештавања Члан 1406.....	378
Полиса осигурања Члан 1407	378
Лист покрића Члан 1408.....	379
Када се садржај полисе разликује од уговореног Члан 1409	379
Општи и посебни услови осигурања Члан 1410	379
Упознавање осигураника са општим условима и њихова предаја осигуранику Члан 1411	380
Измене услова осигурања и премијског система Члан 1412.....	380

Обавезе осигурача код уговора закључених између одсутних страна Члан 1413	380
Одустанак од уговора о осигурању закључених између одсутних страна Члан 1414.....	381
Осигурање без полисе Члан 1415	381
Закључење уговора у име другог без овлашћења Члан 1416	381
Осигурање за туђи рачун или за рачун кога се тиче Члан 1417.....	382
Заступници осигурања Члан 1418	382
Одсек 4. ОБАВЕЗЕ ОСИГУРАНИКА, ОДНОСНО УГОВАРАЧА ОСИГУРАЊА	383
I Пријава околности од значаја за оцену ризика	383
Дужност пријављивања Члан 1419	383
Санкције због повреда обавезе пријаве Члан 1420	383
Изузеци од санкција Члан 1421.....	384
Превара Члан 1422	384
Проширење примене претходних чланова Члан 1423	384
Обавеза пријављивања околности од значаја код колективних осигурања Члан 1424	384
Случајеви у којима се осигурач не може позивати на нетачност или непотпуност пријаве Члан 1425	384
II Плаћање премије.....	385
Дужност плаћања и примања премије Члан 1426	385
Последице неисплате премије Члан 1427.....	385
Плаћање премије у ратама Члан 1428.....	385
III Обавештавање осигурача о променама ризика	385
Повећање ризика Члан 1429	385
Кад се осигурани случај догоди у међувремену Члан 1430	386
Смањење ризика Члан 1431	386
Обавеза обавештавања о наступању осигураног случаја Члан 1432.....	386
Ништавост одредаба о губитку права Члан 1433.....	386
Одсек 5. ОБАВЕЗЕ ОСИГУРАЧА.....	387
Исплата накнаде или уговорене своте Члан 1434	387
Искључење одговорности осигурача у случају намере и преваре Члан 1435	387
Приговори осигурача Члан 1436	387
Одсек 6. ТРАЈАЊЕ ОСИГУРАЊА	387
Почетак дејства осигурања Члан 1437.....	387
Раскид уговора протеком времена Члан 1438.....	387
Дејства престанка уговора о колективном осигурању Члан 1439.....	388
Пређутно продужење уговора Члан 1440	388
Утицај стечаја или ликвидације на осигурање Члан 1441	389
Одељак 2. ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ	389
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	389
Интерес осигурања Члан 1442.....	389
Сврха осигурања имовине Члан 1443.....	389
Спречавање осигураног случаја и спасавање Члан 1444	390
Препуштање оштећене осигуране ствари Члан 1445.....	390
Пропаст ствари услед догађаја који није предвиђен у полиси Члан 1446	390
Одсек 2. ОГРАНИЧЕЊЕ ОСИГУРАНИХ РИЗИКА	390
Штете покривене осигурањем Члан 1447	390
Штета проузрокована недостацима осигуране ствари Члан 1448.....	391
Штете проузроковане ратним ризицима Члан 1449	391
Одсек 3. НАДОСИГУРАЊЕ И УГОВОР СА ВИШЕ ОСИГУРАЧА	391
Надосигурање Члан 1450.....	391
Накнадно смањење вредности Члан 1451.....	391
Вишеструко и двоструко осигурање Члан 1452	391

Саосигурање Члан 1453	392
Одсек 4. ПОДОСИГУРАЊЕ Члан 1454	392
Одсек 5. ПРЕЛАЗ УГОВОРА И ИСПЛАТА НАКНАДЕ ИЗ ОСИГУРАЊА ДРУГОМЕ.....	393
Прелаз уговора на прибавиоца осигуране ствари Члан 1455.....	393
Додељивање накнаде носиоцима залогe и других права Члан 1456.....	393
Одсек 6. ПРЕЛАЗ ОСИГУРАНИКОВИХ ПРАВА ПРЕМА ОДГОВОРНОМ ЛИЦУ НА ОСИГУРАЧА (СУБРОГАЦИЈА) Члан 1457	393
Одсек 7. ОСИГУРАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТИ	394
Осигурани случај Члан 1458	394
Осигурани случај у моменту штетног догађаја Члан 1459	394
Осигурани случај у моменту подизања одштетног захтева Члан 1460.....	395
Правна заштита осигураника Члан 1461.....	395
Сопствено право оштећеног и директна тужба Члан 1462	395
Регресна права осигурача према одговорном лицу Члан 1463	395
Обавезно осигурање од одговорности Члан 1464	395
Минимална сума осигурања Члан 1465	396
Рангирање више захтева Члан 1466	396
Проширење правоснажности судске пресуде Члан 1467.....	396
Одељак 3. ОСИГУРАЊЕ ЛИЦА	397
Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	397
Утврђивање осигуране своте Члан 1468	397
Полиса осигурања живота Члан 1469	397
Нетачна пријава старости осигураника Члан 1470	397
Последице неплаћања премије и смањење осигуране своте Члан 1471	397
Осигурање трећег лица Члан 1472.....	398
Осигурање за случај смрти малолетника и лица лишених пословне способности Члан 1473	398
Сопствено и непосредно право корисника код колективних осигурања Члан 1474	398
Кумулирање накнаде и осигуране своте Члан 1475.....	398
Одсек 2. ИСКЉУЧЕНИ РИЗИЦИ	398
Самоубиство осигураника Члан 1476	398
Намерно убиство осигураника Члан 1477	399
Намерно проузроковање несрећног случаја Члан 1478	399
Ратни ризици Члан 1479	399
Уговорно искључење ризика Члан 1480.....	399
Одсек 3. ПРАВА УГОВАРАЧА ОСИГУРАЊА ПРЕ НАСТУПАЊА ОСИГУРАНОГ СЛУЧАЈА.....	399
Откуп Члан 1481.....	399
Предујам Члан 1482	400
Залагање полисе Члан 1483.....	400
Одсек 4. ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА У КОРИСТ ТРЕЋЕГ ЛИЦА.....	400
Одређивање корисника Члан 1484.....	400
Подела користи између више корисника Члан 1485	400
Опозивање одредбе о одређивању корисника Члан 1486	400
Сопствено и непосредно право корисника Члан 1487.....	401
Повериоци уговарача осигурања и осигураника Члан 1488.....	401
Уступање осигуране своте Члан 1489	401
Кад одређени корисник умре пре доспелости Члан 1490.....	401
Осигурање за случај смрти без одређеног корисника Члан 1491.....	401
Савесна исплата осигуране своте неовлашћеном лицу Члан 1492.....	402
Одељак 4. РЕОСИГУРАЊЕ	402

Уговор о реосигурању Члан 1493	402
Истоветност судбине осигурача и реосигурача Члан 1494	402
Положај осигураника из односа директног осигурања Члан 1495	402
Стечај осигурача или реосигурача Члан 1496	403
Плаћање премије реосигурања и последице неплаћања Члан 1497	403
Непостојање суброгације Члан 1498	403
Одељак 5. ЗАСТАРЕЛОСТ КОД УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ	403
Застарелост потраживања из уговора о осигурању Члан 1499	403
Застарелост потраживања из уговора о осигурању од одговорности Члан 1500	403
Застарелост захтева оштећеног према осигурачу (директна тужба) Члан 1501	404
Обустава и прекид застарелости Члан 1502	404
Застарелост потраживања по основу суброгације Члан 1503	404
Застарелост регресног потраживања Члан 1504	404
ГЛАВА XLVII ДОЖИВОТНА РЕНТА	404
Појам Члан 1505	404
Форма Члан 1506	404
Висина ренте Члан 1507	404
Обезбеђење потраживања ренте Члан 1508	405
Плаћање ренте Члан 1509	405
Кад је уговорена једна рента за више лица Члан 1510	405
Преношење на другог Члан 1511	405
Стављање забране на доживотну ренту Члан 1512	405
Ништавост уговора Члан 1513	405
Ревизија ренте Члан 1514	405
Раскидање уговора од стране дужника Члан 1515	406
Раскидање уговора од стране повериоца Члан 1516	406
Стечај дужника Члан 1517	406
ГЛАВА XLVIII ЗАЛОГА	407
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	407
Појам Члан 1518	407
Стицање заложног права Члан 1519	407
Способност Члан 1520	407
Залог на ствари већ заложеној другоме Члан 1521	407
Залог за будућу или условну обавезу Члан 1522	407
Протезање залог на друге обавезе залогодавца Члан 1523	407
Забрањене одредбе Члан 1524	407
Одељак 2. ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ТЕЛЕСНИХ СТВАРИ	408
Одсек 1. ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОДАВЦА Члан 1525	408
Одсек 2. ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОПРИМЦА	408
Чување заложене ствари Члан 1526	408
Употребљавање заложене ствари Члан 1527	408
Плодови заложене ствари Члан 1528	408
Одузимање заложене ствари од залогопримца Члан 1529	408
Одсек 3. ПРАВА ЗАЛОГОПРИМЦА	409
Кад заложена ствар има неки недостатак Члан 1530	409
Продаја заложене ствари Члан 1531	409
Продаја ствари заложене за потраживање из привредних уговора Члан 1532	409
Продаја заложене ствари пре времена због кварења или губљења вредности и њена замена Члан 1533	409

Продаја заложене ствари пре времена на захтев залогодавца Члан 1534	409
Право првенствене наплате Члан 1535	410
Ранг заложних права Члан 1536	410
Одсек 4. ПРЕСТАНАК ЗАЛОЖНОГ ПРАВА	410
Престанак заложног права губитком државине Члан 1537	410
Престанак заложног права са престанком потраживања Члан 1538	410
Застарелост међусобних потраживања Члан 1539	410
Одељак 3. ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ПОТРАЖИВАЊА И ДРУГИХ ПРАВА	411
Одсек 1. ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ПОТРАЖИВАЊА	411
Обавештавање дужника и предаја исправе Члан 1540	411
Давање у залогу потраживања из хартија од вредности Члан 1541	411
Дужност очувања потраживања Члан 1542	411
Прибирање и урачунавање камата Члан 1543	411
Наплаћивање заложеног потраживања Члан 1544	411
Приговори дужника заложеног потраживања Члан 1545	411
Одсек 2. ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ДРУГИХ ПРАВА	412
Начин залагања Члан 1546	412
Одсек 3. ПРИМЕНА ОДРЕДБИ О ДАВАЊУ У ЗАЛОГУ ТЕЛЕСНИХ СТВАРИ Члан 1547	412
ГЛАВА XLIX ЈЕМСТВО	412
Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	412
Појам Члан 1548	412
Форма Члан 1549	412
Способност за јемчење Члан 1550	412
Јемчење за пословно неспособног Члан 1551	412
Предмет јемчења Члан 1552	413
Поништење уговора о јемству због имовинских прилика дужника Члан 1553	413
Обим јемчеве одговорности Члан 1554	413
Прелаз повериоцевих права на јемца (суброгација) Члан 1555	413
Одељак 2. ОДНОС ПОВЕРИОЦА И ЈЕМЦА	413
Ред наплаћивања Члан 1556	413
Облици јемства Члан 1557	414
Солидарност јемаца Члан 1558	414
Губитак права на рок Члан 1559	414
Стечај главног дужника Члан 1560	414
Случај смањене одговорности дужниковог наследника Члан 1561	414
Јемчеви приговори Члан 1562	414
Дужност обавештавања јемца о дужниковом пропуштању Члан 1563	415
Ослобођење јемца због повериоцевог одуговлачења Члан 1564	415
Ослобођење јемца због напуштања гаранција Члан 1565	415
Одељак 3. ОДНОС ЈЕМЦА И ДУЖНИКА	415
Право захтевати накнаду од дужника Члан 1566	415
Право јемца једног солидарног дужника Члан 1567	416
Право јемца на претходно обезбеђење Члан 1568	416
Губитак права на накнаду Члан 1569	416
Право на враћање исплаћеног Члан 1570	416
Одељак 4. РЕГРЕС ИСПЛАТИОЦА ПРЕМА ОСТАЛИМ ЈЕМЦИМА Члан 1571	416
Одељак 5. ЗАСТАРЕЛОСТ Члан 1572	416
ГЛАВА L УПУЂИВАЊЕ (АСИГНАЦИЈА)	417

Одељак 1. ПОЈАМ Члан 1573.....	417
Одељак 2. ОДНОСИ ПРИМАОЦА УПУТА И УПУЋЕНИКА	417
Прихватање од стране упућеника Члан 1574.....	417
Приговори упућеника Члан 1574	417
Преношење упута Члан 1576.....	417
Застарелост Члан 1577	418
Одељак 3. ОДНОС ПРИМАОЦА УПУТА И УПУТИОЦА	418
Ако је прималац упута поверилац упутиоца Члан 1578.....	418
Упут није испуњење Члан 1579	418
Дужност прималоца упута да обавести упутиоца Члан 1580	418
Одустанак од прихваћеног упута Члан 1581	418
Опозивање овлашћења датог прималоцу упута Члан 1582	419
Одељак 4. ОДНОС УПУТИОЦА И УПУЋЕНИКА	419
Ако је упућеник дужник упутиоца Члан 1583	419
Опозивање овлашћења датог упућенику Члан 1584.....	419
Одељак 5. СМРТ И ЛИШЕЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ Члан 1585.....	419
Одељак 6. УПУТ У ОБЛИКУ ХАРТИЈЕ НА ДОНОСИОЦА Члан 1586.....	419
Одељак 7. УПУТ У ОБЛИКУ ХАРТИЈЕ ПО НАРЕДБИ Члан 1587	420
ГЛАВА CI ПОРАВНАЊЕ	420
Појам Члан 1588	420
У чему се састоје узајамна попуштања Члан 1589.....	420
Способност Члан 1590.....	420
Предмет Члан 1591.....	420
Примена одредбе о двостраним уговорима Члан 1592	421
Оштећење преко половине Члан 1593	421
Дејство поравнања према јемцима и залогодавцима Члан 1594.....	421
Поравнање о послу који се може поништити Члан 1595.....	421
Ништавост поравнања Члан 1596	421
Ништавост једне одредбе поравнања Члан 1597.....	421
ГЛАВА CII УГОВОРИ НА СРЕЋУ	422
Појам Члан 1598	422
Недозвољени уговори на срећу Члан 1599	422
Дозвољене игре на срећу Члан 1600	422
Део седми БАНКАРСКИ ПОСЛОВИ	423
ГЛАВА CIII ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	423
Појам Члан 1601	423
Лица Члан 1602	423
Степен пажње Члан 1603	423
Примена прописа Члан 1604	423
Општи услови пословања Члан 1605	424
Измена општих услова пословања и примена Члан 1606	424
Информисање клијената Члан 1607	425
Начела заштите Члан 1608.....	425
Банкарска тајна Члан 1609.....	425
Форма Члан 1610	425
Битне карактеристике банкарских уговора Члан 1611.....	425

ГЛАВА LIV УГОВОР О НОВЧАНОМ ДЕПОЗИТУ	425
Појам Члан 1612	425
Пратећи уговори Члан 1613	426
Отварање рачуна Члан 1614	426
Отклањање дуговног салда Члан 1615	426
Врсте Члан 1616	426
Стање рачуна Члан 1617	426
Постојање више рачуна Члан 1618	427
Камата Члан 1619	427
ГЛАВА LV УГОВОР О УЛОГУ НА ШТЕДЊУ	427
Појам Члан 1620	427
Пратећи уговори Члан 1621	427
Штедна књижица Члан 1622	427
Камата Члан 1623	427
Врсте улога на штедњу Члан 1624	428
ГЛАВА LVI УГОВОР О ОТВАРАЊУ И ВОЂЕЊУ РАЧУНА	428
Појам Члан 1625	428
Пратећи уговор Члан 1626	428
Евиденција уплата и исплата Члан 1627	428
Исплате клијенту Члан 1628	428
Задуживање рачуна у корист банке Члан 1629	429
Извод са рачуна Члан 1630	429
Раскид уговора Члан 1631	429
ГЛАВА LVII УГОВОР О БАНКАРСКОМ ТЕКУЋЕМ РАЧУНУ	429
Појам Члан 1632	429
Пратећи уговор о кредиту Члан 1633	430
Пратећи уговор о платним услугама Члан 1634	430
Салдо Члан 1635	430
Средства на текућем рачуну Члан 1636	430
Пребијање између салда више рачуна Члан 1637	430
Располагање салдом Члан 1638	431
Провизија и накнада трошкова Члан 1639	431
Примена правила уговора о налогу Члан 1640	431
Трајање рачуна Члан 1641	431
Достављање извода Члан 1642	431
ГЛАВА LVIII УГОВОР О ПЛАТНИМ УСЛУГАМА	432
Појам Члан 1643	432
Заштита корисника услуге Члан 1644	432
Информисање клијента Члан 1645	432
Врсте уговора Члан 1646	432
Раскид оквирног уговора Члан 1647	432
Сагласност платиоца Члан 1648	432
Заштита инструмената плаћања Члан 1649	433
Одбијање извршења платног налога Члан 1650	433
Одговорност банке за плаћање Члан 1651	433
Одговорности и ослобођење од одговорности банке за плаћање Члан 1652	433
Неовлашћена и погрешна плаћања Члан 1653	434
Ослобођење банке од одговорности за плаћања Члан 1654	434
ГЛАВА LIX УГОВОР О ДЕПОЗИТУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ	434

Појам Члан 1655.....	434
Располагање депонованим хартијама од вредности Члан 1656.....	434
Вршење права Члан 1657.....	434
Дужности банке Члан 1658.....	435
Враћање хартија од вредности Члан 1659.....	435
Захтеви трећих лица Члан 1660.....	435
ГЛАВА LX УГОВОР О СЕФУ.....	435
Појам Члан 1661.....	435
Приступ сефу Члан 1662.....	435
Предмети који се не смеју ставити у сеф Члан 1663.....	436
Права банке у случају неплаћања Члан 1664.....	436
ГЛАВА LXI УГОВОР О КРЕДИТУ.....	436
Појам Члан 1665.....	436
Садржина уговора Члан 1666.....	436
Процена кредитне способности клијента Члан 1667.....	437
Отказ даваоца кредита Члан 1668.....	437
Рестриктивне клаузуле Члан 1669.....	437
Одустајање од уговора и враћања кредита пре рока Члан 1670.....	437
ГЛАВА LXII УГОВОР О КРЕДИТУ НА ОСНОВУ ЗАЛОГЕ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ ИЛИ ДРУГИХ ПОКРЕТНИХ СТВАРИ (ЛОМБАРДНИ КРЕДИТ).....	438
Појам Члан 1671.....	438
Форма и садржина Члан 1672.....	438
Упис заложног права у јавни регистар Члан 1673.....	438
Кад банка може продати заложене хартије Члан 1674.....	438
ГЛАВА LXIII АКРЕДИТИВ.....	439
Појам Члан 1675.....	439
Када настаје обавеза према кориснику Члан 1676.....	439
Независност акредитива од другог правног посла Члан 1677.....	439
Документарни акредитив Члан 1678.....	439
Дужност акредитивне банке Члан 1679.....	439
Неопозивост акредитива Члан 1680.....	439
Потврђивање и авизирање Члан 1681.....	439
Дужност банке у погледу докумената Члан 1682.....	440
Границе одговорности банке Члан 1683.....	440
Преносивост акредитива Члан 1684.....	440
ГЛАВА LXIV БАНКАРСКА ГАРАНЦИЈА.....	440
Појам Члан 1685.....	440
Измирење обавезе из гаранције у новцу Члан 1686.....	440
Потврда гаранције Члан 1687.....	441
Уступање права из гаранције Члан 1688.....	441
Гаранција „без приговора“ и „на први позив“ Члан 1689.....	441
ГЛАВА LXV ПОСЛОВИ СА ПЛАТНОМ КАРТИЦОМ.....	441
Појам платне картице Члан 1690.....	441
Овлашћена употреба Члан 1691.....	441
Обавезе корисника платне картице Члан 1692.....	442
Обавезе банке у вези са платном картицом Члан 1693.....	442
Књига трећа СТВАРНО ПРАВО.....	443

Део први ПРАВО СВОЈИНЕ	443
ОДЕЉАК ПРВИ ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	443
ГЛАВА I ОБЕЛЕЖЈА СВОЈИНЕ	443
Појам Члан 1694.....	443
Својина као људско право (Неометано вршење) Члан 1695	443
Претпоставка да право својине није ограничено Члан 1696.....	443
Истоврсност права својине Члан 1697	444
ГЛАВА II ОГРАНИЧЕЊА	444
Својина обавезује Члан 1698	444
Злоупотреба права својине Члан 1699	444
Обавеза да се ствар употребљава Члан 1700.....	444
Простирање права својине Члан 1701.....	444
Привремена употреба туђе ствари Члан 1702	445
Ограничење на основу правног посла Члан 1703.....	445
ОДЕЉАК ДРУГИ СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ	446
ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	446
Основи стицања Члан 1704.....	446
ГЛАВА II СТИЦАЊЕ НА ОСНОВУ ПРАВНОГ ПОСЛА.....	446
Опште правило Члан 1705	446
Стицање права својине на покретним стварима Члан 1706.....	446
Пренос права својине без (физичке) предаје ствари Члан 1707	446
Сукоб права прибавилаца Члан 1708.....	447
Стицање права својине на непокретности Члан 1709.....	447
Форма Члан 1710	447
Сходна примена Члан 1711.....	447
Кад је извршен уговор коме недостаје форма Члан 1712	447
Сукоб права прибавилаца непокретности Члан 1713	448
ГЛАВА III СТИЦАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАКОНА.....	448
Стицање од невласника	448
Појам Члан 1714.....	448
Када постоји предаја Члан 1715.....	448
Савесност Члан 1716.....	449
На којим стварима се не може а на којима може стећи својина Члан 1717	449
Право откупа Члан 1718	449
Права трећих лица Члан 1719.....	449
ГЛАВА IV ОДРЖАЈ.....	449
Појам Члан 1720.....	449
На покретним стварима Члан 1721	449
На непокретним стварима Члан 1722.....	450
Ограничење стицања одржајем Члан 1723.....	450
Апсолутни одржај Члан 1724.....	450
Одржај у корист наследника Члан 1725	450
Протек и свршетак рока за одржај Члан 1726.....	450
Урачунавање времена претходника Члан 1727.....	450
Прекид и застој Члан 1728	451
Права трећих лица Члан 1729.....	451
ГЛАВА V СТИЦАЊЕ ПРИРАШТАЈЕМ	451

Одсек I ГРАЂЕЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ.....	451
Опште правило Члан 1730	451
Савесни и сопственик земљишта и градилац Члан 1731	451
Изузетак Члан 1732.....	451
Савесни сопственик земљишта и несавесни градилац Члан 1733.....	452
Несавесни сопственик и савесни градилац Члан 1734.....	452
Несавесни и градилац и сопственик земљишта Члан 1735	452
Прекорачење међе грађењем (Делимично задирање у суседно земљиште) Члан 1736 ..	452
Право грађења Члан 1737.....	453
Преуређење (адаптација) Члан 1738	453
Преуређење Члан 1739	453
Одсек II САЂЕЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ	453
Опште правило Члан 1740	453
Савесност сопственика и несавесност садиоца Члан 1741.....	453
Савесност или несавесност обеју страна Члан 1742.....	454
Несавесност сопственика и савесност садиоца Члан 1743	454
Кад су употребљене саднице трећег лица Члан 1744	454
Сађење туђим садницама на свом земљишту Члан 1745.....	454
Одсек III СЕЈАЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ.....	454
Опште правило Члан 1746	454
Савесност сопственика и несавесност сејача Члан 1747	455
Кад су обе стране савесне или несавесне Члан 1748.....	455
Несавесност сопственика и савесност сејача Члан 1749.....	455
Сејање на туђем земљишту семеном трећег лица Члан 1750.....	455
Сејање туђим семеном на свом земљишту Члан 1751	455
Сејање на туђем земљишту Члан 1752	455
Одсек IV ПРИРАСТАЊЕ ЗЕМЉИШТА ПРИРОДНИМ ПУТЕМ.....	456
I Нанос Члан 1753.....	456
II Ново речно острво Члан 1754.....	456
III Отргнути комад земљишта Члан 1755	456
IV Померање речног тока Члан 1756	456
V Напуштено речно корито Члан 1757.....	457
VI Одрон земље Члан 1758	457
Одсек V ПРИРАШТАЈ ЉУДСКОМ РАДЊОМ	457
I Израда нове ствари Члан 1759	457
II Прерада	457
Васпостављање ранијег стања Члан 1760	457
Кад је једна страна савесна а друга несавесна Члан 1761.....	457
Кад су обе стране савесне Члан 1762	457
Кад је вредност материјала незнатна Члан 1763.....	458
Права трећих Члан 1764.....	458
III Спајање и смеша Члан 1765.....	458
Сусвојина на новој ствари Члан 1766.....	458
Право избора савесне стране Члан 1767.....	458
Кад је вредност једне ствари незнатна Члан 1768	459
Права трећих Члан 1769	459
IV Одвајање плодова Члан 1770.....	459
Одсек VI РОЈ ПЧЕЛА Члан 1771	459
Право преласка на туђу непокретност (Право гоњења) Члан 1772	459
Сусвојина на помешаним ројевима Члан 1773.....	460
Сусвојина на помешаним ројевима (Смеша ројева пчела - Сједињење) Члан 1774.....	460

Кад се одбегли рој настани у туђој насељеној кошници (Мешање ројева пчела - Смеша) Члан 1775.....	460
Одсек VII НАЛАЗ.....	460
I Налаз ствари Члан 1776.....	460
Предаја полицији Члан 1777.....	460
Поступање полиције Члан 1778.....	461
Обавеза налазача Члан 1779.....	461
Одлутала домаћа животиња Члан 1780.....	461
Оглашавање Члан 1781.....	461
Јавна продаја Члан 1782.....	461
Предаја сопственику Члан 1783.....	461
Права налазача Члан 1784.....	461
Налазачка награда Члан 1785.....	462
Више налазача Члан 1786.....	462
Стицање својине Члан 1787.....	462
Губитак права Члан 1777.....	462
Сходна примена Члан 1778.....	462
Посебно правило Члан 1790.....	463
II Налаз права Члан 1791.....	463
III Налаз скривеног блага.....	463
Шта се сматра за благо Члан 1792.....	463
Налаз блага Члан 1793.....	463
Обавезе налазача Члан 1794.....	464
Коме припада благо Члан 1795.....	464
Накнада трошкова и налазачка награда на накнаду трошкова и награду.....	464
Право налазача и сопственика земљишта Члан 1796.....	464
Налаз културних добара Члан 1797.....	464
Одсек VIII ПРИСВАЈАЊЕ (ОКУПАЦИЈА) Члан 1798.....	465
ОДЕЉАК ТРЕЋИ ПРЕСТАНАК ПРАВА СВОЈИНЕ.....	465
Пропаст ствари Члан 1799.....	465
Одрицање од права својине на покретној ствари Члан 1800.....	465
Одрицање од права својине на непокретној ствари Члан 1801.....	465
Експропријација Члан 1802.....	465
ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ ЗАШТИТА ПРАВА СВОЈИНЕ.....	466
ГЛАВА I СВОЈИНСКИ ЗАХТЕВ ЗА ПРЕДАЈУ СТВАРИ.....	466
Ко има право на захтев Члан 1803.....	466
Незастаривост Члан 1804.....	466
Шта доказује тужилац Члан 1805.....	466
Тужени Члан 1806.....	466
Именовање претходника Члан 1807.....	467
Приговори туженог засновани на стварном праву Члан 1808.....	467
Приговори туженог засновани на облигационом праву Члан 1809.....	467
Правни положај држаоца Члан 1810.....	467
Накнада за употребу ствари и одговорност за погоршање или пропаст ствари Члан 1811.....	468
Нужни трошкови Члан 1812.....	468
Корисни трошкови Члан 1813.....	468
Застарелост узајамних потраживања Члан 1814.....	468
Луксузни трошкови Члан 1815.....	468
Право задржања Члан 1816.....	469

Наступање несавесности Члан 1817	469
ГЛАВА II ЗАХТЕВ ПО ЈАЧЕМ ПРАВНОМ ОСНОВУ	469
Ко има захтев Члан 1818	469
Незастаривост Члан 1819	469
Јачи правни основ за редовни одржај Члан 1820.....	469
Правни основ за ванредни одржај Члан 1821	470
Једнаки правни основи Члан 1822	470
ГЛАВА III ЗАХТЕВ ЗБОГ УЗНЕМИРАВАЊА.....	470
Ко има захтев Члан 1823	470
Незастаривост Члан 1824	470
Терет доказивања Члан 1825.....	470
ГЛАВА IV ЗАШТИТА У ПОСЕБНИМ СЛУЧАЈЕВИМА	471
Заштита сусвојине Члан 1826.....	471
Заштита заједничке својине Члан 1827	471
Заштита етажне својине Члан 1828.....	471
ОДЕЉАК ПЕТИ МОДАЛИТЕТИ ПРАВА СВОЈИНЕ (ПРАВО СВОЈИНЕ ВИШЕ ЛИЦА НА ЈЕДНОЈ	
СТВАРИ)	471
ГЛАВА I ПРАВО СУСВОЈИНЕ	471
Појам Члан 1829.....	471
Право сувласника на удео Члан 1830	472
Право прече куповине Члан 1831	472
Права сувласника на ствари Члан 1832	472
Право на плодове и остале приходе Члан 1833	472
Право на управљање Члан 1834.....	472
Послови редовног управљања Члан 1835	472
Обраћање суду Члан 1836	472
Неопходни и хитни послови Члан 1837	473
Послови који прелазе оквире редовног управљања Члан 1838	473
Именовање управника Члан 1839.....	473
Кад је управљање поверено неколицини Члан 1840.....	473
Награда управнику Члан 1841	474
Подношење рачуна Члан 1842	474
Сношење трошкова и терета Члан 1843	474
Захтев да се изврши деоба Члан 1844	474
Споразум о привременом искључењу деобе Члан 1845	474
Правна дејства према трећима Члан 1846	474
Начини деобе Члан 1847.....	475
Судска деоба Члан 1848.....	475
Физичка деоба зграде преправком Члан 1849	475
Физичка деоба кад сусвојина постоји на више ствари Члан 1850	475
Деоба исплатом Члан 1851	475
Јавна продаја (Цивилна деоба) Члан 1852	476
Обавеза заштите међу сувласницима после деобе Члан 1853	476
Установљење стварне службености Члан 1854	476
Деоба повласног добра Члан 1855.....	476
Деоба послужног добра Члан 1856.....	476
ГЛАВА II ЗАЈЕДНИЧКА СВОЈИНА	477
Појам Члан 1857.....	477

Садржина Члан 1858	477
Управљање и располагање Члан 1859.....	477
Поверавање управнику Члан 1860.....	477
Трошкови и терети Члан 1861	477
Упис у земљишну књигу и друге јавне књиге Члан 1862	478
Уступање дела заједничара Члан 1863.....	478
Право на деобу Члан 1864	478
Право поверилаца да захтевају деобу Члан 1865	478
Прелаз из заједничке својине у сусвојину Члан 1866	478
Заштита заједничке својине Члан 1867	478
ГЛАВА III ЕТАЖНА СВОЈИНА	479
Појам Члан 1868.....	479
Посебан део зграде Члан 1869.....	479
Гаража Члан 1870.....	479
Заједнички делови зграде и земљиште Члан 1871	479
Предмет Члан 1872.....	480
Право на посебном делу зграде Члан 1873	480
Права и обавезе етажних сопственика на заједничким деловима зграде и на земљишту Члан 1874	480
Располагање етажном својином Члан 1875	481
Настанак Члан 1876	481
Једнострани правни посао Члан 1877.....	481
Једнострани правни посао имаоца права грађења Члан 1878	481
Уговор о продаји посебног дела зграде сазидане на основу права грађења Члан 1879... 482	
Уговор о грађењу Члан 1880.....	482
Споразум сувласника Члан 1881	482
Судска одлука о деоби Члан 1882.....	482
Прелаз хипотеке са зграде на етажну својину Члан 1883.....	482
Уговор о продаји посебног дела зграде оптерећеног хипотеком Члан 1884	482
Управљање и употреба Члан 1885	483
Послови редовног управљања Члан 1886.....	483
Послови који прелазе границе (оквира) редовног управљања Члан 1887	483
Заједнички трошкови и терети Члан 1888.....	483
Обезбеђење за потраживања (трошкове) и терета Члан 1889	484
Скупштина Члан 1890	484
Сазивање и председавање Члан 1891.....	484
Учешће у одлучивању Члан 1892	484
Вршење права Члан 1893.....	484
Кворум Члан 1894.....	485
Именовање управника Члан 1895.....	485
Опозивање Члан 1896	485
Права и обавезе управника Члан 1897	485
Према трећима Члан 1898	486
Престанак етажне својине	486
Пропаст земљишта Члан 1899	486
Пропаст зграде Члан 1900.....	486
Делимична пропаст зграде Члан 1901.....	486
Споразум етажних сопственика Члан 1902	486
ОДЕЉАК ШЕСТИ СУСЕДСКА ПРАВА	487
Опште правило Члан 1903	487

Право на ограђивање Члан 1904.....	487
Ограда на међи Члан 1905.....	487
Дрво на међи Члан 1906.....	487
Уређење међе Члан 1907.....	487
Гране и корење Члан 1908.....	488
Ток воде Члан 1909.....	488
Ископавање земље и други грађевински радови Члан 1910.....	488
Забрана загађења (штетне имисије) Члан 1911.....	489
Право употребе утрине Члан 1912.....	489
ОДЕЉАК СЕДМИ ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ.....	489
Појам Члан 1913.....	489
У којим случајевима се може вршити Члан 1914.....	489
Законско право прече куповине Члан 1915.....	490
Предност Члан 1916.....	490
Принудна јавна продаја Члан 1917.....	490
Одговарајућа примена Члан 1918.....	490
Део други ПРАВО СЛУЖБЕНОСТИ.....	491
ОДЕЉАК ПРВИ СТВАРНЕ СЛУЖБЕНОСТИ.....	491
ГЛАВА I ПОЈАМ И САДРЖИНА.....	491
Појам Члан 1919.....	491
Стварна службеност на свом земљишту (Својинска стварна службеност) Члан 1920.....	492
Садржина и обим стварне службености Члан 1921.....	492
Службеност за изузетне прилике Члан 1922.....	492
Добра у општој употреби Члан 1923.....	492
Више службености на истој непокретности Члан 1924.....	492
Неодвојивост од својине Члан 1925.....	492
Деоба повласног добра Члан 1926.....	493
Деоба послужног добра Члан 1927.....	493
Врсте службености на истој ствари Члан 1928.....	493
Право на прозор Члан 1929.....	493
Право на пашу (испашу) Члан 1930.....	493
Стварна службеност на службености Члан 1931.....	494
Уређаји за вршење службености Члан 1932.....	494
Премештање стварне службености Члан 1933.....	494
ГЛАВА II СТИЦАЊЕ СТВАРНИХ СЛУЖБЕНОСТИ.....	494
Опште правило Члан 1934.....	494
Стицање на основу уговора Члан 1935.....	495
Пренос стварне службености са правом својине Члан 1936.....	495
Начин стицања на подручјима на којима нема земљишних књига Члан 1937.....	495
Одржај Члан 1938.....	495
Видљиве и испрекидане службености Члан 1939.....	495
Стицање на основу судске одлуке Члан 1940.....	495
Стицање на основу одлуке управног органа Члан 1941.....	496
Настанак својинске стварне службености Члан 1942.....	496
Законске службености Члан 1943.....	496
Привидне службености Члан 1944.....	496
Службеност пролаза Члан 1945.....	496
Нужни пролаз Члан 1946.....	497
Службеност постављања водова Члан 1947.....	497

Право имати део зграде на туђем послужном добру Члан 1948.....	497
ГЛАВА III ПРЕСТАНАК СТВАРНИХ СЛУЖБЕНОСТИ	498
Невршење Члан 1949	498
Губљење корисности Члан 1950.....	498
Несразмера користи и терета Члан 1951.....	498
Престанак потребе Члан 1952	499
Пропаст повласног или послужног добра Члан 1952	499
Сједињење - Консолидација Члан 1954	499
Одрицање сопственика повласног добра Члан 1955.....	499
Протек рока и испуњење раскидног услова Члан 1956	500
Укидање нужног пролаза Члан 1957	500
ГЛАВА IV ЗАШТИТА ПРАВА СТВАРНЕ СЛУЖБЕНОСТИ.....	500
Захтев за заштиту стварне службености Члан 1958.....	500
Застарелост Члан 1959	500
Терет доказивања Члан 1960.....	501
Тужба по јачем правном основу Члан 1961	501
ГЛАВА V НЕПРАВИЛНЕ СЛУЖБЕНОСТИ	501
Опште правило Члан 1962	501
ОДЕЉАК ДРУГИ ЛИЧНЕ СЛУЖБЕНОСТИ	501
ГЛАВА I ПОЈАМ Члан 1963.....	501
ГЛАВА II ПРАВО ПЛОДОУЖИВАЊА.....	502
Одсек I О ПЛОДОУЖИВАЊУ У ОПШТЕ	502
Појам Члан 1964.....	502
Ограничење Члан 1965	502
Ограничења у погледу начина (модалитета) Члан 1966	502
Трајање Члан 1967.....	502
Предмет Члан 1968.....	502
Одсек II СТИЦАЊЕ ПРАВА ПЛОДОУЖИВАЊА.....	502
О стицању уопште Члан 1969.....	502
Стицање на основу уговора	503
А. Непокретности Члан 1970.....	503
Б. Покретне ствари и права Члан 1971	503
В. Имовина или имовинска целина Члан 1972	503
Г. Одржај Члан 1973	503
Попис и процена Члан 1974.....	504
Одсек III ПЛОДОУЖИВАОЧЕВА ПРАВА	504
Појам (Уопште) Члан 1975.....	504
Природни плодови Члан 1976.....	504
Плодови у новчаном облику Члан 1977	504
Употреба (вршење) стварних службености Члан 1978.....	505
Уступање коришћења (употреба и прибирање плодова) Члан 1979.....	505
Плодоуживање на сувласничком делу Члан 1980	505
Одсек IV ПЛОДОУЖИВАОЧЕВЕ ОБАВЕЗЕ	505
Обавеза чувања суштине Члан 1981.....	505
Обавеза употребе према намени (Намена) Члан 1982.....	506
Надгледање (надзор) сопственика Члан 1983	506
Одржавање послужне ствари Члан 1984.....	506
Обавеза да се пружи обезбеђење Члан 1985.....	506

Дар са задржавањем плодуживања Члан 1986.....	506
Порези и друге јавне обавезе Члан 1987	507
Обавезе осигурања Члан 1988.....	507
Одсек V ПРЕСТАНАК ПЛОДОУЖИВАЊА.....	507
Случајеви престанка Члан 1989.....	507
Престанак на основу уговора Члан 1990	507
Одрицање од права Члан 1991.....	508
Протек времена Члан 1992	508
Смрт – Престанак правног лица Члан 1993	508
Сједињење Члан 1994	508
Пропаст послужне ствари Члан 1995	508
Одржај Члан 1996	508
Застарелост Члан 1997	509
Одговорност Члан 1998.....	509
Предаја (враћање) ствари сопственику Члан 1999.....	509
Издаци (Impensae) Члан 2000.....	509
Одсек VI ПОСЕБНА ПРАВИЛА	509
Плодоуживање на потрошним стварима (Неправо плодуживање) Члан 2001.....	509
Плодоуживање на праву потраживања Члан 2002	510
Наплаћивање потраживања датог у плодуживање Члан 2003	510
Плодоуживање шуме Члан 2004.....	510
Рудници Члан 2005.....	510
Заштита Члан 2006.....	510
ГЛАВА III ЛИЧНА СЛУЖБЕНОСТ УПОТРЕБЕ	511
Право на употребу и прибирање плодова у границама потреба Члан 2007	511
Плодови у новчаном облику Члан 2008	511
Одржавање послужне ствари Члан 2009.....	511
Порези и друге јавне обавезе Члан 2010	511
Трошкови одржавања и јавни терети Члан 2011.....	511
Непреносивост – Немогућност наслеђивања права употребе Члан 2012.....	512
Одговарајућа примена правила Члан 2013.....	512
ГЛАВА IV ПРАВО СТАНОВАЊА (НАВИТАТИО)	512
Појам Члан 2014.....	512
Употреба уређаја у згради Члан 2015	512
Одржавање стамбене зграде или стана Члан 2016.....	512
Непреносивост – Немогућност наслеђивања права становања Члан 2017	513
Одговарајућа примена правила Члан 2018.....	513
Део трећи ПРАВО ГРАЂЕЊА.....	514
Појам Члан 2019.....	514
Могућност заснивања права грађења Члан 2020	514
Садржина Члан 2021	514
Стицање права грађења Члан 2022.....	514
Стицање (право грађења) на основу уговора Члан 2023	514
Правна дејства уговора Члан 2024	515
Упис права грађења као обавезе Члан 2025	515
Упис права грађења као посебног земљишнокњижног тела Члан 2026.....	515
Права имаоца Члан 2027.....	515
Етажна својина Члан 2028.....	516
Могућност уступања и наслеђивања Члан 2029	516
Наодвојивост Члан 2030.....	516

Право прече куповине Члан 2031	516
Накнаде за употребу и уживање (послужног земљишта) Члан 2032.....	516
Трајање Члан 2033.....	517
Престанак права грађења пре времена Члан 2034	517
Престанак пре времена због неграђења (неизградња, пасивност) Члан 2035.....	517
Протек времена Члан 2036.....	517
Остали случајеви Члан 2037.....	517
Правна дејства престанка Члан 2038	518
Накнада Члан 2039	518
Уговорно уређење накнаде Члан 2040.....	518
Заштита права грађења Члан 2041.....	518
Дугогодишњи засади Члан 2042	518
Део четврти ЗАЛОЖНО ПРАВО	519
ОДЕЉАК ПРВИ ЗАЛОЖНО ПРАВО НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА УПИСАНО У РЕГИСТАР	519
ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ	519
Уговор о залози Члан 2043.....	519
Садржина и форма уговора Члан 2044	519
Стицање заложног права Члан 2045	519
Упис у регистар Члан 2046	519
Правно дејство заложног права Члан 2047	520
Потраживање које се обезбеђује Члан 2048.....	520
Правно дејство у стечају Члан 2049.....	520
ГЛАВА II ПРЕДМЕТ ЗАЛОЖНОГ ПРАВА	520
Покретне ствари Члан 2050	520
Право потраживања и друга права Члан 2051.....	521
Дејство залогe потраживања Члан 2052.....	521
Сувласнички удео Члан 2053	521
Будуће ствари и права Члан 2054.....	521
Примена других прописа Члан 2055	521
ГЛАВА III УГОВОРНЕ СТРАНЕ.....	522
Заложни поверилац Члан 2056	522
Одређивање трећег лица Члан 2057	522
Залогодавац Члан 2058	522
Одсек I ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОДАВЦА	522
Обавеза чувања и одржавања предмета заложног права Члан 2059	522
Осигурање предмета заложног права Члан 2060.....	522
Одсек II ПРАВА ЗАЛОГОДАВЦА.....	522
Државина и употреба Члан 2061.....	522
Право на плодове Члан 2062	523
Закуп Члан 2063	523
Отуђење предмета заложног права Члан 2064	523
Искључење отуђења Члан 2065.....	523
Поновно залагање Члан 2066.....	523
Ограничење права на употребу Члан 2067	523
Одсек III ПОСЕБНЕ УГОВОРНЕ ОДРЕДБЕ О НАМИРЕЊУ.....	524
Уговор о залози као извршна исправа Члан 2068	524
Посебно правило за физичка лица Члан 2069	524
ГЛАВА IV РЕДОСЛЕД ЗАЛОЖНИХ ПРАВА.....	524

Право првенства наплате Члан 2070.....	524
Ред првенства Члан 2071	525
Ред првенства различитих заложних права Члан 2072	525
Терет доказивања Члан 2073.....	525
Законско заложно право из уговора у привреди Члан 2074	525
Законско заложно право државе Члан 2075.....	525
ГЛАВА V НАМИРЕЊЕ.....	525
Општа правила Члан 2076.....	525
Почетак намирења Члан 2077	526
Упис поступка намирења у регистар залогe Члан 2078	526
Дужност сарадње Члан 2079	526
Дужност залогодавца Члан 2080.....	526
Право повериоца на државину Члан 2091	527
Посебан поступак за стицање државине на предмету заложног права Члан 2082	527
Забрана правног располагања Члан 2083	527
ГЛАВА VI НАЧИН НАМИРЕЊА	528
Судска продаја предмета заложног права Члан 2084.....	528
Вансудска продаја Члан 2085	528
Накнадни споразум Члан 2086.....	528
Вансудска јавна продаја Члан 2087	528
Продаја по тржишној или берзанској цени Члан 2088	528
Дужност обавештавања Члан 2089	529
Залогодавчева тужба суду Члан 2090	529
Стицање права својине на јавној продаји и другим врстама продаје Члан 2091.....	529
ГЛАВА VII ПРЕСТАНАК ЗАЛОЖНОГ ПРАВА.....	529
Исплата и други начини престанка потраживања Члан 2092.....	529
Пропаст ствари Члан 2093.....	530
Продаја Члан 2094	530
Остали случајеви Члан 2095.....	530
Престанак повериоца или судска одлука Члан 2096	530
ГЛАВА VIII РЕГИСТАР ЗАЛОГЕ	530
Опште одредбе Члан 2097	530
Доступност регистра залогe Члан 2098.....	531
Јавност Члан 2099	531
Дејства уноса података у регистар залогe према трећим лицима Члан 2100.....	531
Подаци садржани у регистру залогe Члан 2101	531
Измене и допуне уписаног заложног права Члан 2102	532
Други уписи у регистар залогe Члан 2103	532
Привремено важење Члан 2104	532
ОДЕЉАК ДРУГИ ХИПОТЕКА	532
ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	532
Појам хипотеке Члан 2105	532
Ко може засновати хипотеку Члан 2106.....	533
Залагање других права на непокретности Члан 2107	533
Сусвојина Члан 2108.....	533
Заједничка својина Члан 2109	533
Пуномоћник Члан 2110	533
Потраживање које се обезбеђује Члан 2111.....	534

Хипотека за будуће или условно потраживање Члан 2112	534
Предмет хипотеке Члан 2113	534
Хипотека на посебном делу зграде Члан 2114	534
Хипотека на гаражном месту Члан 2115	535
Обим хипотеке Члан 2116	535
Повећање вредности хипотековане непокретности Члан 2117	535
Симултана хипотека Члан 2118	535
ГЛАВА II ЗАСНИВАЊЕ УГОВОРНЕ ХИПОТЕКЕ	535
Уговор о хипотеци Члан 2119	535
Забрањене одредбе Члан 2120	535
Садржина уговора Члан 2121	536
Форма уговора Члан 2122	536
Изјава о дозволи уписа Члан 2123	536
Прибављање хипотеке Члан 2124	536
Прибављање хипотеке у облику извршне исправе (свечана хипотека) Члан 2125	537
Форма непосредности извршивости хипотеке Члан 2126	537
Забележба извршивости Члан 2127	537
ГЛАВА III ПРАВНА ДЕЈСТВА УГОВОРА	537
Права сопственика непокретности после заснивања хипотеке Члан 2128	537
Право на плодове Члан 2129	538
Ништава клаузула Члан 2130	538
Смањење вредности услед сопствениковог понашања Члан 2131	538
Право на додатно обезбеђење Члан 2132	538
Наплата пре доспелости Члан 2133	538
Смањење вредности без кривице сопственика Члан 2134	539
Отуђење хипотековане непокретности Члан 2135	539
Ништаве клаузуле Члан 2136	539
ГЛАВА IV ДЕЈСТВА ХИПОТЕКЕ ПРЕМА ТРЕЋИМА	539
Редослед намирања привилегованих потраживања Члан 2137	539
Редослед намирања хипотекарних поверилаца Члан 2138	540
Правно дејство у стечају Члан 2139	540
Уступање потраживања обезбеђеног хипотеком Члан 2140	540
Форма Члан 2141	540
Уговор о заснивању надхипотеке Члан 2142	540
Форма Члан 2143	540
Преузимање дуга обезбеђеног хипотеком Члан 2144	540
Деоба Члан 2145	541
ГЛАВА V НАМИРЕЊЕ	541
Право на намирање Члан 2146	541
Почетак намирања Члан 2147	541
Редослед намирања Члан 2148	541
ГЛАВА VI НАЧИН НАМИРЕЊА	542
Судска јавна продаја хипотековане непокретности Члан 2149	542
СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА СУДСКОЈ ЈАВНОЈ ПРОДАЈИ Члан 2150	542
Накнадни споразум Члан 2151	542
Форма Члан 2152	542
Вансудско намирање Члан 2153	542
Вансудска јавна продаја Члан 2154	543
Продаја непосредном погодбом Члан 2155	543

Стицање права својине Члан 2156	543
Тужба сопственика хипотековане непокретности Члан 2157.....	543
ГЛАВА VII ПРЕСТАНАК ХИПОТЕКЕ	544
Одсек I НАЧИНИ ПРЕСТАНКА	544
Исплата и други начини престанка потраживања Члан 2158.....	544
Намирење застарелог потраживања Члан 2159.....	544
Пропаст непокретности Члан 2160.....	544
Случај осигурања Члан 2161	545
Накнада у новцу Члан 2162.....	545
Судска јавна продаја Члан 2163	545
Вансудска продаја Члан 2164	545
Реална суброгација Члан 2165	545
Конфузија и консолидација Члан 2166.....	545
Одрицање од хипотеке Члан 2167	545
Одсек II АМОРТИЗАЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА ОБЕЗБЕЂЕНОГ ХИПОТЕКОМ	546
Покретање поступка Члан 2168.....	546
Услови Члан 2169.....	546
Поступак земљишнокњижног суда Члан 2170.....	546
Дозвола амортизације Члан 2171	546
Упућивање на парницу Члан 2172.....	546
Одсек III ЗАСНИВАЊЕ НОВЕ ХИПОТЕКЕ.....	547
Располагање неисписаном хипотеком Члан 2173.....	547
Забележка задржавања првенственог реда Члан 2174.....	547
Условни упис нове хипотеке Члан 2175.....	547
ОДЕЉАК ТРЕЋИ - Резервисана могућност за остала стварноправна обезбеђења	548
Део пети ДРЖАВИНА.....	549
ОДЕЉАК ПРВИ ПОЈАМ И ВРСТЕ	549
Државина ствари Члан 2176	549
Претпоставка о својини Члан 2177.....	549
Предмет државине Члан 2178.....	549
Непосредна и посредна државина Члан 2179.....	549
Својинска и изведена државина Члан 2180	549
Државина права стварне службености Члан 2181	549
Судржавина Члан 2182.....	550
Притежање Члан 2183.....	550
Кад је неко почео да држи ствар као притежалац Члан 2184	550
ОДЕЉАК ДРУГИ СТИЦАЊЕ ДРЖАВИНЕ	550
Опште одредбе Члан 2185	550
Стицање наслеђивањем Члан 2186	551
Пренос уговором Члан 2187	551
Стицање преко заступника Члан 2188	551
ОДЕЉАК ТРЕЋИ НЕПРЕКИДНОСТ И ПРЕСТАНАК ДРЖАВИНЕ	551
Непрекидност државине Члан 2189	551
Престанак државине Члан 2190	551
ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ ПОСЕБНА ОБЕЛЕЖЈА ДРЖАВИНЕ	552
Законита државина Члан 2191	552
Савесна државина Члан 2192	552
Претпоставка савесности Члан 2193.....	552

Манљива државина Члан 2194	552
ОДЕЉАК ПЕТИ ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ	552
Забрана сметања Члан 2195	552
Судска заштита Члан 2196	553
Дозвољена самопомоћ Члан 2197	553
Рокови за подношење државинских тужби Члан 2198	553
Питања која се расправљају у државинском спору Члан 2199	553
Заштита манљиве државине Члан 2200	554
Забрана даљег узнемиравања и повраћај одузете ствари Члан 2201	554
Заштита непосредне државине Члан 2202	554
Заштита посредне државине Члан 2203	554
Кад се држи само део непокретности Члан 2204	555
Заштита према лицу уписаном у земљишне односно друге јавне књиге Члан 2205	555
Заштита суддржавине Члан 2206	555
Ограничења државинске заштите у међусобним односима држалаца Члан 2207	555
Део шести ПРАВА СТРАНИХ ЛИЦА	556
Равноправни третман Члан 2208	556
СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ НА НЕПОКРЕТНОСТИМА Члан 2209	556
СТИЦАЊЕ УЗ ПОСЕБНУ САГЛАСНОСТ Члан 2210	556
Дугорочни закуп Члан 2211	557
Књига четврта ПОРОДИЧНИ ОДНОСИ	558
Део први ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ	558
Предмет регулација Члан 2212	558
Посебна заштита породице Члан 2213	558
Брак Члан 2214	558
Ванбрачна заједница Члан 2215	558
Слобода одлучивања о рађању деце Члан 2216	558
Подстицање рађања деце Члан 2217	559
Посебна заштита детета Члан 2218	559
Родитељско право Члан 2219	559
Изддржавање Члан 2220	560
Слобода уређивања имовинских односа Члан 2221	560
Заштита од насиља у породици Члан 2222	560
Старатељство Члан 2223	560
Орган старатељства Члан 2224	560
Део други I ЗАКЉУЧЕЊЕ БРАКА	561
1. Услови за закључење брака	561
Битни услови Члан 2225	561
Заједница живота Члан 2226	561
2. Сметње и забране за закључење брака	561
Брачност Члан 2227	561
Неспособност за расуђивање Члан 2228	561
Крвно сродство Члан 2229	561
Сродство по усвојењу Члан 2230	561
Тазбинско сродство Члан 2231	562
Малолетство Члан 2232	562

Слобода воље Члан 2233	562
Старатељство Члан 2234	562
Форма за закључење брака Члан 2235.....	562
II ПРАВА, ДУЖНОСТИ И СЛОБОДЕ СУПРУЖНИКА.....	562
Заједница живота, поштовање и помагање Члан 2236.....	562
Избор рада и занимања Члан 2237.....	562
Равноправност супружника у одлучивању Члан 2238.....	563
Место становања и заједничко домаћинство Члан 2239.....	563
Изддржавање Члан 2240.....	563
Имовински односи супружника Члан 2241	563
III ПРЕСТАНАК БРАКА	563
Начини престанка брака Члан 2242	563
1. Ништавост брака	563
Различитост полова, изјава воље и надлежност Члан 2243	563
Заједница живота Члан 2244	563
Брачност Члан 2245	564
Неспособност за расуђивање Члан 2246.....	564
Сродство Члан 2247	564
Старатељство Члан 2248	564
2. Рушљивост брака	564
Малолетство Члан 2249	564
Принуда Члан 2250.....	564
Заблуда Члан 2251.....	564
Старатељство Члан 2252	565
3. Развод брака	565
Узроци за развод брака Члан 2253	565
Споразум о разводу Члан 2254.....	565
Део трећи ОДНОСИ ДЕТЕТА И РОДИТЕЉА	566
I ПОРОДИЧНИ СТАТУС ДЕТЕТА.....	566
1. Материнство и очинство	566
Материнство Члан 2255	566
Утврђивање материнства судском одлуком Члан 2256.....	566
Оспоравање материнства Члан 2257.....	566
Очинство Члан 2258.....	566
Ко може да призна очинство Члан 2259.....	566
Када се може признати очинство Члан 2260.....	567
Сагласност мајке Члан 2261.....	567
Сагласност детета Члан 2262	567
Сагласност стараоца детета Члан 2263.....	567
Како се може признати очинство Члан 2264.....	567
Опозивање признања Члан 2265	567
Ништавост признања Члан 2266.....	567
Рушљивост признања Члан 2267.....	567
Утврђивање очинства судском одлуком Члан 2268	568
Обавеза органа старатељства Члан 2269	568
Оспоравање очинства Члан 2270	568
2. Материнство и очинство у случају зачећа уз биомедицинску помоћ	568

Материнство Члан 2271	568
Материнство у случају рађања за другог Члан 2272	569
Уговор о рађању за другог Члан 2273	569
Овера уговора о рађању за другог Члан 2274	569
Ко не може бити сурогат мајка Члан 2275	570
Која лица могу да закључе уговор Члан 2276	570
Видови рађање за другог Члан 2277	570
Права и обавезе из уговора о рађању за другог Члан 2278	571
Одбијање предаје или пријема детета Члан 2279	571
Уговарање награде за рађање за другог Члан 2280	571
Прекид трудноће сурогат мајке Члан 2281	571
Примена закона о лечењу неплодности поступцима биомедицински потпомогнутог оплођења Члан 2282	572
Очинство Члан 2283	572
II ДЕТЕ ПОД РОДИТЕЉСКИМ СТАРАЊЕМ	572
1. Права детета	572
Основна права детета Члан 2284	572
Забрана дискриминације Члан 2285	573
Поштовање мишљења детета Члан 2286	573
Поштовање интереса детета Члан 2287	573
Узајамно поштовање Члан 2288	573
Порекло Члан 2289	573
Живот са родитељима Члан 2290	573
Лични односи Члан 2291	574
Развој детета Члан 2292	574
Образовање детета Члан 2293	574
Мишљење детета Члан 2294	574
Мишљење детета о личним и породичним питањима Члан 2295	575
Дужности детета Члан 2296	575
2. Родитељска права и дужности	575
Смисао родитељског права Члан 2297	575
Родитељска одговорност Члан 2298	575
Садржина родитељског права	576
Старање о детету Члан 2299	576
Чување и подизање детета Члан 2300	576
Забрана физичког кажњавања детета Члан 2301	576
Васпитавање детета Члан 2302	576
Образовање детета Члан 2303	576
Заступање детета Члан 2304	576
Изддржавање детета Члан 2305	577
Управљање и располагање имовином детета Члан 2306	577
Вршење родитељског права	577
Заједничко вршење родитељског права Члан 2307	577
Неспоразум родитеља о вршењу родитељског права Члан 2308	577
Самостално вршење родитељског права Члан 2309	577
Неспоразуми у породици Члан 2310	578
Споразум о самосталном вршењу родитељског права Члан 2311	578
Надзор над вршењем родитељског права	578
Превентивни надзор Члан 2312	578
Корективни надзор Члан 2313	579

Лишење родитељског права	579
Потпуно лишење родитељског права Члан 2314.....	579
Делимично лишење родитељског права Члан 2315	579
Враћање родитељског права Члан 2316.....	580
Престанак родитељског права	580
Када родитељско право престаје Члан 2317.....	580
Продужење родитељског права	580
Када се родитељско право продужава Члан 2318.....	580
Када престаје продужено родитељско право Члан 2319.....	580
Уписивање судске одлуке у јавне регистре Члан 2320	580
Део четврти УСВОЈЕЊЕ.....	581
I ЗАСНИВАЊЕ УСВОЈЕЊА.....	581
1. Надлежност Члан 2321	581
2. Општа подобност усвојеника	581
Интерес усвојеника Члан 2322	581
Малолетство усвојеника Члан 2323	581
Породични статус усвојеника Члан 2324	581
Крвно сродство Члан 2325	581
Сродство по усвојењу Члан 2326.....	581
Старатељство Члан 2327	582
Сагласност родитеља усвојеника Члан 2328.....	582
Када није потребна сагласност родитеља усвојеника Члан 2329	582
Сагласност стараоца усвојеника Члан 2330.....	582
Сагласност усвојеника Члан 2331.....	582
3. Општа подобност усвојиоца	582
Старост усвојиоца Члан 2332	582
Лична својства усвојиоца Члан 2333.....	582
Брачни статус усвојиоца Члан 2334.....	583
Припрема усвојиоца Члан 2335.....	583
Држављанство усвојиоца Члан 2336.....	583
II ВРСТЕ И ДЕЈСТВА УСВОЈЕЊА	583
Потпуно и непотпуно усвојење Члан 2337	583
Потпуно усвојење Члан 2338	584
Непотпуно усвојење Члан 2339	584
Однос усвојеника и родитеља Члан 2340.....	584
III ПРЕСТАНАК УСВОЈЕЊА	584
Начин престанка усвојења Члан 2341.....	584
Ништавост усвојења Члан 2342	584
Рушљивост усвојења због недостатака воље Члан 2343	584
Последице престанка Члан 2344.....	584
1. Раскид непотпуног усвојења	585
Раскид усвојења по службеној дужности Члан 2345.....	585
Раскид усвојења на захтев странака Члан 2346	585
Изддржавање по престанку усвојења Члан 2347	585
Упис у матичну књигу Члан 2348.....	585
Део пети ХРАЊЕНИШТВО	586
I ЗАСНИВАЊЕ ХРАЊЕНИШТВА	586

Надлежност Члан 2349.....	586
1. Општа подобност храњеника.....	586
Интерес храњеника Члан 2350.....	586
Малолетство храњеника Члан 2351.....	586
Породични статус храњеника Члан 2352.....	586
Сагласност родитеља храњеника Члан 2353.....	586
Сагласност старооца храњеника Члан 2354.....	587
Сагласност храњеника Члан 2355.....	587
2. Општа подобност храниоца.....	587
Лична својства храниоца Члан 2356.....	587
Припрема храниоца Члан 2357.....	587
II ДЕЈСТВА ХРАЊЕНИШТВА.....	587
Права и дужности храниоца Члан 2358.....	587
Права и дужности родитеља Члан 2359.....	587
III ПРЕСТАНАК ХРАЊЕНИШТВА.....	588
Начини престанка храњеништва Члан 2360.....	588
Последице престанка Члан 2361.....	588
Део шести СТАРАТЕЉСТВО.....	589
I СТАВЉАЊЕ ПОД СТАРАТЕЉСТВО.....	589
Ко се ставља под старатељство Члан 2362.....	589
Одлука о стављању под старатељство Члан 2363.....	589
II СТАРАЛАЦ.....	589
1. Постављање старооца.....	589
Ко се поставља за старооца Члан 2364.....	589
Мишљење штићеника Члан 2365.....	589
Ко се не може поставити за старооца Члан 2366.....	590
Старалац више штићеника Члан 2367.....	590
Колективни старалац Члан 2368.....	590
Непосредни старалац Члан 2369.....	590
Привремени старалац Члан 2370.....	590
2. Разрешење старооца.....	591
Када се старалац разрешава Члан 2371.....	591
Дужност органа старатељства Члан 2372.....	591
III ДЕЈСТВА СТАРАТЕЉСТВА.....	591
1. Дужности старооца.....	591
Старање о штићенику Члан 2373.....	591
Старање о личности Члан 2374.....	591
Уважавање штићеника Члан 2375.....	592
Заступање штићеника Члан 2376.....	592
Прибављање средстава за издржавање штићеника Члан 2377.....	592
Управљање имовином штићеника Члан 2378.....	592
Располагање имовином штићеника Члан 2379.....	592
Одговорност старооца Члан 2380.....	593
Извештавање органа старатељства Члан 2381.....	593
2. Права старооца.....	593

Право на накнаду трошкова Члан 2382	593
Право на награду Члан 2383	593
IV ПРЕСТАНАК СТАРАТЕЉСТВА	594
Начини престанка старатељства Члан 2384	594
Део седми ИЗДРЖАВАЊЕ	595
I ИЗДРЖАВАЊЕ СУПРУЖНИКА	595
Ко има право на издржавање Члан 2385	595
II ИЗДРЖАВАЊЕ ВАНБРАЧНОГ ПАРТНЕРА.....	595
Ко има право на издржавање Члан 2386	595
III ИЗДРЖАВАЊЕ МАЈКЕ ДЕТЕТА.....	595
Ко има право на издржавање Члан 2387	595
IV ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕТЕТА, РОДИТЕЉА И ДРУГИХ СРОДНИКА	596
Издржавање малолетног детета Члан 2388.....	596
Издржавање пунолетног детета Члан 2389	596
Издржавање родитеља Члан 2390.....	596
Издржавање брата односно сестре Члан 2391.....	596
Издржавање сродника по усвојењу Члан 2392	596
Издржавање тазбинских сродника Члан 2393.....	597
V ОДРЕЂИВАЊЕ И ПРЕСТАНАК ИЗДРЖАВАЊА.....	597
Критеријуми за одређивање издржавања Члан 2394	597
Висина издржавања Члан 2395	597
Начин одређивања издржавања Члан 2396	597
Начин одређивања висине издржавања Члан 2397	597
Трајање издржавања Члан 2398	598
Промена висине издржавања Члан 2399	598
Право на регрес Члан 2400	598
Редослед у издржавању Члан 2401	599
Престанак издржавања Члан 2402.....	599
VI ФОНД ЗА ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕЦЕ (АЛИМЕНТАЦИОНИ ФОНД).....	599
Оснивање фонда Члан 2403	599
Услови за остваривање права на издржавање Члан 2404.....	599
Рок за почетак исплате и право на регрес Члан 2405.....	600
Престанак исплате Члан 2406.....	600
Обнављање исплате из фонда Члан 2407	600
Део осми ИМОВИНСКИ ОДНОСИ	601
I ИМОВИНСКИ ОДНОСИ СУПРУЖНИКА	601
1. Посебна имовина	601
Стицање Члан 2408.....	601
Управљање и располагање Члан 2409.....	601
Увећање вредности Члан 2410	601
2. Заједничка имовина	601
Стицање заједничке имовине Члан 2411	601
Игра на срећу Члан 2412	601
Право интелектуалне својине Члан 2413	602
Управљање и располагање Члан 2414.....	602

Увећање вредности Члан 2415.....	602
Упис у јавни регистар Члан 2416	602
Деоба заједничке имовине	602
Појам деобе Члан 2417	602
Време деобе Члан 2418	602
Споразумна деоба Члан 2419.....	602
Судска деоба Члан 2420.....	603
Право на деобу Члан 2421	603
Деоба ствари за личну употребу супружника Члан 2422.....	603
Деоба ствари намењених детету Члан 2423	603
Деоба ствари за вршење заната или занимања Члан 2424.....	604
Деоба предмета домаћинства Члан 2425	604
Одговорност за обавезе	604
Одговорност за сопствене обавезе Члан 2426.....	604
Одговорност за заједничке обавезе Члан 2427	604
3. Уговори супружника.....	604
Брачни уговор	604
Способност за закључење уговора Члан 2428	604
Форма брачног уговора Члан 2429	605
Уговарање посебне имовине Члан 2430	605
Уговарање унапред одређеног дела у заједничкој имовини Члан 2431	605
Уговарање права избора код деобе заједничке имовине Члан 2432	605
Уговарање права избора код деобе заједничке имовине и заоставштине Члан 2433	605
Уговарање одложене заједничке имовине Члан 2434	605
Уговарање универзалне (опште) имовинске заједнице Члан 2435	606
Уговарање о подмиривању породичних трошкова Члан 2436	606
Неважеће одредбе брачног уговора Члан 2437	606
Уговарање страног права Члан 2438.....	606
Поништај и раскид брачног уговора Члан 2439	606
Уговор о управљању и располагању заједничком имовином Члан 2440	607
II ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ВАНБРАЧНИХ ПАРТНЕРА	607
Заједничка имовина Члан 2441.....	607
III ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ДЕТЕТА И РОДИТЕЉА	607
Управљање имовином детета Члан 2442.....	607
Располагање имовином детета Члан 2443.....	607
Право становања (habitatio) Члан 2444	608
IV ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ЧЛАНОВА ПОРОДИЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ.....	608
Заједничка имовина Члан 2445.....	608
Управљање и располагање Члан 2446.....	608
Упис права члана породичне заједнице Члан 2447	608
Сходна примена Члан 2448.....	609
Уговорно уређење имовинских односа Члан 2449	609
Сходна примена Члан 2450.....	609
Део девети ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ	610
Насиље у породици Члан 2451.....	610
Мере заштите Члан 2452.....	610
Изрицање привремених мера Члан 2453.....	611
Продужавање мере заштите Члан 2454	611
Престанак мере заштите Члан 2455.....	611

Део десети ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ У ПОРОДИЧНО ПРАВНИМ СПОРОВИМА.....	612
I ПОСТУПАК ПРЕД СУДОМ.....	612
1. Заједничке одредбе	612
Супсидијерна примена парничног поступка Члан 2456.....	612
Састав већа Члан 2457.....	612
Хитност поступка Члан 2458.....	612
Истражно начело Члан 2459.....	613
Искључивање јавности Члан 2460.....	613
Одлука о трошковима Члан 2461.....	613
Ревизија Члан 2462.....	613
2. Поступак у брачним парницама	613
Покретање поступка Члан 2463.....	613
Право на утврђење постојања или непостојања брака Члан 2464.....	613
Право на поништење ништавог брака Члан 2465.....	613
Доказивање ништавости (брачност) Члан 2466.....	613
Накнадни нестанак узрока ништавости (брачност) Члан 2467.....	614
Право на поништење рушљивог брака (малолетство) Члан 2468.....	614
Право на поништење рушљивог брака (принуда и заблуда) Члан 2469.....	614
Право на поништење рушљивог брака (неспособност за расуђивање) Члан 2470.....	614
Наследници и старалац Члан 2471.....	614
Тужба за развод брака Члан 2472.....	614
Наследници и старалац Члан 2473.....	615
Пуномоћник Члан 2474.....	615
Одрицање од тужбеног захтева Члан 2475.....	615
Повлачење тужбе или предлога Члан 2476.....	615
Пресуда и судско поравнање Члан 2477.....	615
Пресуда о разводу брака на основу споразума о разводу Члан 2478.....	615
Пресуда у брачној парници Члан 2479.....	616
Побијање пресуде Члан 2480.....	616
Смрт странака Члан 2481.....	616
Поступак посредовања	616
Садржина поступка посредовања Члан 2482.....	616
Када се спроводи посредовање Члан 2483.....	616
Ко спроводи посредовање Члан 2484.....	616
Како се спроводи посредовање Члан 2485.....	617
Мирење	617
Када се спроводи мирење Члан 2486.....	617
Сврха мирења Члан 2487.....	617
Позив на мирење Члан 2488.....	617
Када је мирење успело Члан 2489.....	617
Када мирење није успело Члан 2490.....	617
Записник о мирењу Члан 2491.....	617
Трајање мирења Члан 2492.....	618
Поравнање	618
Када се спроводи поравнање Члан 2493.....	618
Сврха поравнања Члан 2494.....	618
Позив на поравнање Члан 2495.....	618
Када је поравнање успело Члан 2496.....	618
Када поравнање није успело Члан 2497.....	618

Записник о поравнању Члан 2498	619
Трајање поравнања Члан 2499	619
3. Поступак у спору о материнству и очинству	619
Покретање поступка Члан 2500	619
Тужба ради утврђивања материнства Члан 2501	619
Тужба ради оспоравања материнства Члан 2502	619
Тужба ради утврђивања очинства Члан 2503	620
Тужба ради оспоравања очинства Члан 2504	620
Тужба ради поништења признања очинства Члан 2505	621
Наследници и старалац тужиоца Члан 2506	621
Наследници туженог Члан 2507	621
Супарничарска заједница Члан 2508	621
Пуномоћник Члан 2509	622
Пресуда и судско поравнање Члан 2510	622
Смрт странака Члан 2511	622
Одлука о вршењу или лишењу родитељског права и о заштити од насиља у породици Члан 2512	622
4. Поступак у парници за заштиту права детета и у парници за вршење односно лишење родитељског права	622
Право избора месне надлежности Члан 2513	622
Покретање поступка Члан 2514	623
Тужба за заштиту права детета Члан 2515	623
Тужба за вршење односно лишење родитељског права Члан 2516	623
Колизијски старалац и привремени заступник детета Члан 2517	623
Дужност суда Члан 2518	623
Дужност колизијског староца или привременог заступника Члан 2519	624
Дужност других Члан 2520	624
Нарочита хитност поступка Члан 2521	624
Налаз и стручно мишљење Члан 2522	624
Ограничење диспозиције парничних страна Члан 2523	624
Одлука о вршењу родитељског права Члан 2524	625
Садржај одлука суда Члан 2525	625
5. Поступак у спору за поништење усвојења	625
Месна надлежност Члан 2526	625
Право на поништење усвојења Члан 2527	625
Пресуда о поништењу усвојења Члан 2528	625
6. Поступак у парници за издржавање	626
Покретање поступка Члан 2529	626
Покретање поступка за издржавање Члан 2530	626
Нарочита хитност поступка Члан 2531	626
Одступање од начела диспозиције Члан 2532	626
Евиденција и документација о издржавању Члан 2533	626
7. Поступак у парницама за заштиту од насиља у породици	627
Месна надлежност Члан 2534	627
Покретање поступка Члан 2535	627
Нарочита хитност поступка Члан 2536	627
Орган старатељства Члан 2537	627
Одступање од начела диспозиције Члан 2538	627
Дејство жалбе Члан 2539	627

Евиденција и документација о насиљу у породици Члан 2540	627
8. Поступак у парницама за заштиту права на поштовање породичног живота Члан 2531....	628
II ПОСТУПАК ПРЕД ОРГАНОМ УПРАВЕ.....	628
1. Заједничке одредбе	628
Примена закона којим се уређује општи управни поступак Члан 2542	628
2. Поступак закључења брака	628
Захтев за закључење брака Члан 2543	628
Одбијање захтева за закључење брака Члан 2544.....	629
Прихватање захтева за закључење брака Члан 2545.....	629
Упознавање са правним последицама закључења брака Члан 2546.....	629
Саветовање у погледу здравља Члан 2547	629
Саветовање у погледу личних и имовинских односа Члан 2548	629
Одустајање Члан 2549.....	629
Место и начин закључења брака Члан 2550.....	630
Учесници приликом закључења брака Члан 2551.....	630
Закључење брака преко пуномоћника Члан 2552.....	630
Чин закључења брака Члан 2553	630
Уписивање брака у матичну књигу Члан 2554.....	630
Достављање извештаја о закљученом браку Члан 2555	631
3. Поступак признања очинства	631
Изјава о признању очинства Члан 2556.....	631
Изјава о сагласности са признањем очинства Члан 2557	631
Саветовање оца Члан 2558.....	631
Саветовање мајке Члан 2559.....	632
Утврђивање испуњености услова за упис признања очинства у матичну књигу Члан 2560	632
Упис признања очинства у матичну књигу Члан 2561.....	632
4. Поступак заснивања усвојења	632
Покретање поступка Члан 2562.....	632
Захтев усвојоца за заснивање усвојења Члан 2563.....	632
Захтев родитеља или староца детета за заснивање усвојења Члан 2564	633
Општа подобност усвојоца и усвојеника Члан 2565.....	633
Одбијање захтева за заснивање усвојења Члан 2566.....	633
Јединствени лични регистар усвојења Члан 2567	633
Избор будућих усвојоца Члан 2568.....	634
Прилагођавање Члан 2569.....	634
Одбијање захтева за заснивање усвојења Члан 2570.....	634
Решење о усвојењу Члан 2571	634
Упознавање са правним последицама Члан 2572.....	635
Саветовање Члан 2573	635
Искључивање јавности Члан 2574.....	635
Записник о усвојењу Члан 2575.....	635
Место и начин уручивања решења Члан 2576.....	635
Решење о новом упису рођења Члан 2577	636
Уписивање и увид у матичну књигу Члан 2578.....	636
Евиденција и документација о усвојењу Члан 2579.....	636
Поступак заснивања хранитељства Члан 2580	636
5. Поступак стављања под старатељство	636

Покретање поступка Члан 2581.....	636
Месна надлежност Члан 2582.....	636
Искључивање јавности Члан 2583.....	637
Хитност поступка Члан 2584.....	637
Решење о стављању под старатељство Члан 2585.....	637
Решење о постављењу новог староца Члан 2586.....	637
Притужба на рад староца Члан 2587.....	638
Решење о разрешењу староца Члан 2588.....	638
Решење о разрешењу староца Члан 2589.....	638
Решење о престанку старатељства Члан 2590.....	638
Притужба на рад органа старатељства Члан 2591.....	638
Уписивање у матичну књигу Члан 2592.....	639
Евиденција и документација о стављању под старатељство Члан 2583.....	639
Други поступци пред органом старатељства Члан 2594.....	639
Књига пета НАСЛЕЂИВАЊЕ.....	640
ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ.....	640
Предмет наслеђивања Члан 2595.....	640
Основи наслеђивања Члан 2596.....	640
Способност за наслеђивање Члан 2597.....	640
Недостојност за наслеђивање Члан 2598.....	640
Престанак недостојности Члан 2599.....	641
Положај потомака недостојног Члан 2600.....	641
Наследна права странаца Члан 2601.....	641
ГЛАВА II НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАКОНА.....	641
I Законски наследници.....	641
Круг законских наследника Члан 2602.....	641
1. Први наследни ред.....	642
Оставиочеви потомци и супружник Члан 2603.....	642
Право представљања Члан 2604.....	642
Ако оставилац нема потомства Члан 2605.....	642
2. Други наследни ред.....	642
Оставиочев супружник и родитељи Члан 2606.....	642
Ако оставиочевы родитељи имају потомства Члан 2607.....	642
Ако оставиочев родитељ нема потомство Члан 2608.....	642
Ако оставиочевы родитељи немају потомства Члан 2609.....	643
3. Трећи наследни ред.....	643
Оставиочевы дедови и бабе Члан 2610.....	643
Права деде и бабе исте лозе Члан 2611.....	643
Ако деда и баба исте лозе немају потомства Члан 2612.....	643
4. Четврти наследни ред.....	643
Оставиочевы прадедови и прабабе Члан 2613.....	643
5. Остали наследни редови.....	644
Оставиочевы остали преци Члан 2614.....	644
6. Република Србија као законски наследник.....	644
Кад и како Република Србија наслеђује Члан 2615.....	644
II Посебна правила за неке законске наследнике.....	644
1. Оставиочев супружник.....	644

Када супружник губи право законског наслеђивања Члан 2616	644
А) Повећање наследног дела супружника у другом наследном реду	644
Услови Члан 2617.....	644
Ненаследивост права Члан 2618.....	644
Преиначење и укидање доживотног уживања Члан 2619	645
Б) Смањење наследног дела супружника у другом наследном реду	645
Услови Члан 2620.....	645
Наследивост права Члан 2621	645
Право супружника на избор и ненаследивост права избора Члан 2622.....	645
Изјава о избору и њен поништај Члан 2623	645
Преиначење доживотног уживања у ренту Члан 2624	646
2. Оставиочеви родитељи	646
Услови за повећање наследног дела родитеља Члан 2625.....	646
Шта суд нарочито цени Члан 2626	646
Ненаследивост права Члан 2627	646
3. Усвојеник	646
Усвојеник из потпуног усвојења Члан 2628.....	646
Усвојеник из непотпуног усвојења Члан 2629	647
Губитак наследног права Члан 2630	647
4. Усвојилац	647
Усвојилац из потпуног усвојења Члан 2631	647
Усвојилац из непотпуног усвојења Члан 2632	647
III Нужни наследници	647
1. Положај нужних наследника и природа нужног дела	647
Ко су нужни наследници Члан 2633.....	647
Нужни део Члан 2634	648
Намирење нужних наследника и одговорност за оставиочеве дугове Члан 2635.....	648
Повреда нужног дела Члан 2636.....	648
Природа права на нужни део Члан 2637	648
Ко су дужници нужног наследника Члан 2638.....	648
Погодовани испорукопримац Члан 2639	648
Сразмерно смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу Члан 2640	649
Нужни део с теретом и право избора Члан 2641.....	649
2. Израчунавање нужног дела	649
Утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део Члан 2642	649
Која добра не улазе у обрачунску вредност заоставштине Члан 2643.....	649
Шта се сматра поклоном Члан 2644	649
Одређивање вредности поклона Члан 2645.....	650
Ако се поклон састоји у осигурању Члан 2646	650
3. Правила ако је нужни део стварно право.....	650
Смањење завештајних располагања и враћање поклона Члан 2647	650
Сразмерно смањење завештајних располагања	650
Погодована испорука Члан 2648.....	650
Смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу Члан 2649	650
Редослед враћања поклона Члан 2650	650
Положај поклонопримца који враћа поклон Члан 2651.....	650
4. Застарелост права	651
Ако је нужни део облигационо право Члан 2652	651

Ако је нужни део стварно право Члан 2653	651
5. Ко може захтевати нужни део и наследивост права Члан 2654	651
6. Разбаштињење нужних наследника	651
А) Искључење нужних наследника	651
Узроци искључења Члан 2655	651
Услови пуноважности искључења Члан 2656	651
Последице искључења Члан 2657	652
Б) Лишење нужних наследника Члан 2658	652
Услови за пуноважност лишења Члан 2659	652
IV Урачунавање поклона и испорука у наследни део	652
Урачунавање поклона Члан 2660	652
Када се поклон не урачунава Члан 2661	652
Урачунавање испоруке Члан 2662	652
Како се урачунавају поклони и испоруке Члан 2663	652
Право наследника који се одрекао наслеђа Члан 2664	653
Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе Члан 2665	653
Одређивање вредности поклона при урачунавању Члан 2666	653
Ако се поклон састоји у осигурању Члан 2667	653
Урачунавање наследничког дуга Члан 2668	653
Уобичајени мањи поклони Члан 2669	653
Трошкови издржавања наследника Члан 2670	653
Ко може захтевати урачунавање Члан 2671	654
ГЛАВА III НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАВЕШТАЊА (ТЕСТАМЕНТА, ПОСЛЕДЊЕ ВОЉЕ)	654
I Завештање	654
Појам Члан 2672	654
Завештајна (тестаментална) способност Члан 2673	654
Губитак способности за расуђивање после сачињеног завештања Члан 2674	654
Воља за сачињавање завештања Члан 2675	654
Намера за сачињавање завештања Члан 2676	654
Облик завештања Члан 2677	655
II Облици завештања	655
1. Врсте облика	655
А) Својеручно завештање Члан 2678	655
Б) Писмено завештање пред сведоцима Члан 2679	655
В) Судско завештање	655
Сачињавање судског завештања Члан 2680	655
Судско завештање ако је завешталац у стању да га прочита Члан 2681	655
Судско завештање ако завешталац није у стању да га прочита Члан 2682	655
Ако је завештање сачињено у другом суду Члан 2683	656
Предавање завештања суду Члан 2684	656
Г) Конзуларно завештање Члан 2685	656
Д) Међународно завештање	656
Пуноважност међународног завештања Члан 2686	656
Непуноважност заједничког завештања Члан 2687	656
Облик међународног завештања Члан 2688	656
Надлежност за сачињавање међународног завештања Члан 2689	656
Изјава завештаоца Члан 2690	657
Потписивање међународног завештања Члан 2691	657
Услови за пуноважност потписа Члан 2692	657

Датум сачињавања међународног завештања Члан 2693	657
Тумач при сачињавању међународног завештања Члан 2694.....	657
Изјава о чувању међународног завештања Члан 2695	657
Потврда о међународном завештању Члан 2696	657
Број примерака Члан 2697.....	658
Доказ пуноважности Члан 2698	658
Правно дејство потврде Члан 2699	658
Опозив међународног завештања Члан 2700.....	658
Тумачење и примена одредаба о међународном завештању Члан 2701	658
Ђ) Јавнобележничко завештање Члан 2792	658
Е) Бродско завештање Члан 2703.....	658
Ж) Војно завештање Члан 2704	658
З) Усмено завештање Члан 2705	659
Дужност сведока усменог завештања Члан 2706	659
2. Правила о завештајним сведоцима	659
Ко може бити сведок Члан 2707	659
Ко не може бити сведок Члан 2708	659
III Садржина завештања.....	659
1. Постављање наследника Члан 2709	659
Одређеност наследника и других корисника Члан 2710	660
Замена наследника Члан 2711	660
2. Остављање испоруке Члан 2712	660
3. Располагање у дозвољене сврхе и оснивање задужбине Члан 2713.....	660
4. Услови и рокови	660
Постављање услова и рокова Члан 2714.....	660
А) Услови	660
Кад се услов сматра непостојећим Члан 2715	660
Кад се услов сматра оствареним или неоствареним Члан 2716	660
Ако на место условно постављеног наследника долази неко други Члан 2717.....	661
Посебна правила о одложном услову Члан 2718	661
Б) Рокови Члан 2719	661
В) Ако је наследник постављен под одложним условом или роком Члан 2720	661
Ако се одложни услов оствари или рок истекне Члан 2721	661
Ако се одложни услов не оствари Члан 2722.....	661
Г) Ако је наследник постављен под раскидним условом или роком Члан 2723	662
Ако се раскидни услов оствари или рок истекне Члан 2724.....	662
Последица остваривања раскидног услова или рока Члан 2725	662
Ако се раскидни услов не оствари Члан 2726	662
5. Налози	662
Могућности давања налога Члан 2727	662
Испуњење налога Члан 2728	662
Неиспуњење налога Члан 2729	663
6. Тумачење завештања.....	663
Основна правила тумачења Члан 2730	663
А) Припадање наследства.....	663
Ако је постављен само један наследник Члан 2731	663
Ако је постављено више наследника а нису одређени делови Члан 2732	663
Ако је постављено више наследника са одређеним деловима Члан 2733.....	663
Ако су једни наследници постављени с деловима, а други без делова Члан 2734	663
Б) Прираштај Члан 2735	664
IV Испорука (легат).....	664

1. Општа правила	664
Садржина испоруке Члан 2736.....	664
Подиспорука Члан 2737	664
Намирење поверилаца пре испорукопримаца Члан 2738	664
Смањење испорука и налога Члан 2739.....	664
Ко су дужници испоруке Члан 2740	664
Право испорукопримца ако дужник испоруке не наследи Члан 2741	665
Одговорност испорукопримца за дугове завештаоца Члан 2742	665
Када испорука пада Члан 2743.....	665
Остали услови када испорука пада Члан 2744.....	665
2. Посебне врсте испоруке	665
Испорука остављена завештаочевом повериоцу Члан 2745.....	665
Испорука остављена завештаочевом дужнику Члан 2746	665
Испорука завештаоцевог потраживања Члан 2747	665
Испорука ствари одређених по роду Члан 2748.....	666
3. Застарелост испоруке Члан 2749	666
V Неважност завештања	666
1. Ништавост завештања	666
Ништавост завештања због повреде принудних прописа, јавног поретка, морала или добрих обичаја Члан 2750	666
Ништавост завештања због завештајне неспособности Члан 2751	666
Ништавост фалсификованог завештања Члан 2752	666
Ништавост завештања због повреде облика Члан 2753	666
Делимична ништавост завештања Члан 2754.....	666
Сложена замена наследника (заветина) Члан 2755	667
Ништавост појединих (специјалних) завештања Члан 2756	667
Истицање ништавости Члан 2757.....	667
Неограничено истицање ништавости Члан 2758.....	667
Последице ништавости завештања Члан 2759	667
2. Рушљивост завештања	668
Када је завештање рушљиво Члан 2760.....	668
Ко може захтевати поништај завештања због рушљивости Члан 2761.....	668
Рушљивост завештања због завештајне неспособности Члан 2762	668
Рушљивост завештања због мана завештаоцеве воље Члан 2763	668
Рушљивост завештања због повреде облика Члан 2764	668
Рок за поништај завештања због завештајне неспособности и мана воље Члан 2765.....	668
Рок за поништај завештања због повреде облика Члан 2766	668
VI Доказивање уништеног, изгубљеног или скривеног завештања Члан 2767	669
VII Извршиоци завештања	669
Одређивање извршиоца завештања Члан 2768.....	669
Дужности извршиоца завештања Члан 2769	669
Полагање рачуна и награда извршиоцу Члан 2770.....	669
Опозив извршиоца завештања Члан 2771	669
VIII Опозивање завештања	669
Појам опозива Члан 2772.....	669
Однос ранијег и доцнијег завештања Члан 2773.....	670
Располагање индивидуално одређеном ствари или правом Члан 2774	670
ГЛАВА IV УГОВОРИ У НАСЛЕДНОМ ПРАВУ	670
I Уговор о наслеђивању и уговор о будућем наследствоу или испоруци	670

Ништавост уговора о наслеђивању Члан 2775.....	670
Уговор о наслеђивању Члан 2776	670
Услови пуноважности уговора Члан 2777	670
Облик Члан 2778.....	671
Предмет уговора Члан 2779	671
Ништавост уговора о будућем наследству или испоруци Члан 2780	671
Ништавост уговора о садржини завештања Члан 2781	671
II Уговор о уступању и подели имовине за живота	671
Уговорно уступање и располагање Члан 2782.....	671
Услови пуноважности уговора Члан 2783	671
Форма Члан 2784	671
Предмет уговора Члан 2785	672
Уступљена имовина не улази у заоставштину Члан 2786	672
Кад се уступљени делови сматрају као поклон Члан 2787	672
Задржавање разних права Члан 2788.....	672
Право уступиоцевог супружника Члан 2789.....	672
Дугови уступиоцеви и побијање уступања Члан 2790.....	672
Обавеза јемства Члан 2791.....	673
Опозив Члан 2792	673
Право потомка после опозива Члан 2793	673
III Уговор о доживотном издржавању	673
Појам уговора Члан 2794	673
Форма Члан 2795	673
Посебан случај ништавости уговора Члан 2796.....	674
Доживотно издржавање више лица Члан 2797.....	674
Доживотно издржавање у корист трећег лица Члан 2798	674
Обезбеђивање права из уговора Члан 2799	674
Непреносивост права Члан 2800.....	674
Раскид уговора због поремећених односа Члан 2801	674
Раскид уговора због промењених околности Члан 2802.....	675
Право законских наследника примаоца издржавања Члан 2803.....	675
Смрт даваоца издржавања Члан 2804.....	675
Положај супружника и потомака даваоца издржавања Члан 2805	675
ГЛАВА V ПРЕЛАЗАК ЗАОСТАВШТИНЕ НА НАСЛЕДНИКЕ	675
I Отварање наслеђа	675
Смрт и проглашење лица за умрло Члан 2806	675
Када се отвара наслеђе лица проглашеног за умрло и почетак тока рокова Члан 2807	676
Поступак са заоставштином ако су наследници непознати Члан 2808	676
Стицање права Републике Србије Члан 2809.....	676
Старалац заоставштине Члан 2810.....	676
Овлашћења привременог стараоца Члан 2811	676
II Стицање заоставштине.....	677
1. Прелазак заоставштине на наследнике	677
Моменат преласка заоставштине Члан 2812	677
А) Одрицање од наслеђа Члан 2813	677
Природа изјаве о одрицању и њен поништај Члан 2814.....	677
Наслеђивање права на одрицање од наслеђа Члан 2815	677
Одрицање у корист одређеног наследника Члан 2816	677
Ко се не може одрећи наслеђа Члан 2817	677

Одрицање од наслеђа које није отворено Члан 2818.....	677
Б) Пријем наслеђа	678
Пређутни пријем наслеђа Члан 2819.....	678
Ако је дата изјава о пријему наслеђа Члан 2820	678
2. Незастаривост права на захтевање заоставштине Члан 2821	678
III Одговорност наследника за дугове оставиоаче и заштита наследника,	
испорукопримаца и поверилаца	678
Обим наследникове одговорности за дугове Члан 2822.....	678
Могућност одрицања Члан 2823.....	678
Одговорност санаследника Члан 2824	678
Одвајање заоставштине Члан 2825.....	679
Намирење из одвојене заоставштине Члан 2826.....	679
Наплата потраживања Члан 2827	679
Мере заштите домаћих наследника, испорукопримаца и поверилаца Члан 2828.....	679
Задржавање заоставштине Члан 2829.....	679
IV Деоба наследства	680
Право на деобу Члан 2830	680
Наследничка заједница Члан 2831	680
Овлашћења управитеља Члан 2832.....	680
Уступање наследног дела пре деобе Члан 2833.....	680
Право наследника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем Члан 2834	680
Кад је пољопривредно земљиште у заоставштини Члан 2835	681
Деоба предмета домаћинства Члан 2836	681
Обавеза заштите међу наследницима после деобе Члан 2837	681
Трајање јемства Члан 2838	681

- РАДИ ЈАЧАЊА ВЛАДАВИНЕ ПРАВЕДНОГ ПРАВА

- НАСТАВЉАЈУЋИ ТЕКОВИНЕ ЕВРОПСКЕ ПРАВНЕ ЦИВИЛИЗАЦИЈЕ У ОБЛАСТИ КОДИФИКАЦИЈА ГРАЂАНСКОГ ПРАВА

- ПОЛАЗЕЋИ ОД РАЗВОЈА ПРАВНЕ НАУКЕ, ЗАКОНОДАВСТВА И СУДСКЕ ПРАКСЕ У ПРАВНОМ ПОРЕТКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

НА ОСНОВУ ЧЛАНА 97. СТАВ 1 ТАЧ. 6. И 7. И ЧЛАНА 99. СТАВ 1. ТАЧКА 7. УСТАВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ,

на седници од _____ 2016. године,

ДОНЕЛА ЈЕ

ГРАЂАНСКИ ЗАКОНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Књига прва

ОПШТИ ДЕО

Део први

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет регулisaња

Члан 1

Овај законик обухвата општи део грађанског права, уговорне и друге облигационе односе, својину и друга стварна права, породичне односе, наслеђивање.

Циљ законика

Члан 2

Сва људска бића рађају се слободна и једнака у достојанству и правима.
И по томе: Законик свим својим одредбама тежи остварењу врлине правде.

Једнакост људских права

Члан 3

Законик прокламује и на одговарајући начин предвиђа исту законску заштиту целовитости људских права у свим областима које чине предмет његовог регулисања.

Суд или други надлежни орган дужан је да ову законску одредбу примењује на све субјекте без икаквих разлика у погледу расе, боје, пола, језика, вероисповести, политичког или другог мишљења, националног или друштвеног порекла, имовине, рођења или других сродних или сличних околности.

Савесност и поштење

Члан 4

Савесност и поштење је врховно начело Законика.

Примена начела савесности и поштења не може се искључити или ограничити.

Претпоставка савесности

Члан 5

Савесност и поштење се претпоставља, а ко тврди супротно дужан је да то докаже.

Сматраће се да је савестан онај који није знао или у конкретној ситуацији није могао да зна за чињенице или околности од битног значаја за остваривање или заштиту одређеног грађанског права.

Аутономија воље

Члан 6

Субјекти грађанских права су слободни да своје односе уреде по својој вољи у границама принудних прописа, јавног поретка, добрих обичаја и морала.

Равноправност

Члан 7

У грађанскоправним односима субјекти су правно једнаки.

Забрана стварања и искоришћавања доминантног положаја

Члан 8

У заснивању грађанско-правних односа не могу се установљавати права и обавезе којима се за било кога ствара или искоришћава доминантни положај на тржишту.

Равноправност на тржишту и заштита конкуренције обезбеђује се и посебним прописима.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Дужна пажња

Члан 9

Субјекти у грађанскоправним односима дужни су да у извршавању обавеза и остваривању права поступају онако како се основано могло очекивати од разумног и пажљивог човека у датим околностима.

Дужност обавештавања

Члан 10

Субјекти грађанскоправних односа дужни су да се међусобно обавештавају о чињеницама и околностима од значаја за остваривање њихових грађанских права.

Заштита животне средине

Члан 11

Општа је дужност да се штити, унапређује и оплемењује здрава животна средина, у складу са уставом, потврђеним међународним уговорима, законима, начелима еколошке етике и са поштовањем међугенерациске солидарности.

Тумачење Законика

Члан 12

Ради утврђивања правог значења одредаба Законика при њиховом тумачењу узимају се у обзир њихова сврха и смисао, али и правила језичког, систематског, логичког и историјског тумачења.

Законски изузеци се уско тумаче.

Решавање спорова на миран начин

Члан 13

Субјекти грађанскоправних односа настојаће да спорове решавају усаглашавањем, посредовањем или на други миран начин.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Законска аналогија

Члан 14

Ако одређени однос није регулисан Закономом или општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, примениће се законска одредба која регулише сличан правни однос.

Непосредна примена начела правичности

Члан 15

Ако нема услова за примену законске аналогије примениће се, у складу са основним начелима Законика, решење које је у датим околностима правично.

Предност каснијег закона

Члан 16

Касније донете законске одредбе имају предност у односу на претходни закон, осим ако у прелазним и завршним одредбама није другачије прописано.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Посебни закони

Члан 17

Ако је неко диспозитивно правило из овог законика другачије уређено у посебном закону, оно има предност у односу на решење из овог законика.

Посебан закон не може бити у супротности са начелима Законика и његовим принудним одредбама.

Изиравање закона

Члан 18

Свако право признато је Закономом ради постизања одређене сврхе.

Противно је основном правилу понашања позивати се на слово Законика да би се осујетило постизање његове сврхе.

Забрана проузроковања штете

Члан 19

Свако је дужан да се уздржи од поступка којим се може другом проузроковати штета.

Злоупотреба права

Члан 20

Забрањено је вршење права у намери да се другоме шкоди, као и свако друго његово вршење које је противно сврси ради које је установљено или признато.

Универзална примена

Члан 21

Уводне одредбе овог законика примењују се у свим његовим посебним деловима.

Део други

ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

ГЛАВА I СУБЈЕКТИ

Физичка и правна лица

Члан 22

Субјекти грађанских права и обавеза су физичка и правна лица.

Одељак 1.

ФИЗИЧКА ЛИЦА

Одсек 1.

ПРАВНА СПОСОБНОСТ

Стицање

Члан 23

Физичко лице стиче правну способност рођењем.

Пренатална правна способност

Члан 24

Зачето дете још пре рођења има посебну правну способност чија се садржина и обим утврђују посебним законом.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Зачето дете, под претпоставком да ће се живо родити, сматра се као рођено, у погледу права која би имало, да је рођено.

Садржина

Члан 25

Физичко лице је субјект грађанских права и обавеза која су му својствена као бићу природе и која су предвиђена правним поретком Републике Србије.

Престанак правне способности

Члан 26

Правна способност престаје смрћу која се утврђује по правилима медицинске струке и науке.

Правна способност престаје и одлуком о проглашењу несталог лица за умрло.

Сматра се да одлука о проглашењу несталог лица за умрло производи иста правна дејства као у случају смрти.

Клонирање и забрана избора пола

Члан 27

Забрањено је репродукционо клонирање људских бића и примена биомедицинских техника ради избора пола детета.

Интервенције на људском геному

Члан 28

Интервенција у покушају модификовања људског генома може се предузети искључиво у превентивне, дијагностичке или терапеутске сврхе и само ако нема за циљ било какве промене у геному неког потомка.

Одсек 2.

ПОСЛОВНА СПОСОБНОСТ

Потпуна пословна способност

Члан 29

Физичко лице постаје потпуно пословно способно са навршених осамнаест година живота.

Од тог тренутка физичко лице може сопственим изјавама воље да стиче, мења, преноси, гаси и штити грађанска права.

Малолетник са навршених шеснаест година, који уз дозволу надлежног органа закључи брак, стиче потпуну пословну способност у тренутку његовог закључења.

Надлежни орган може дозволити стицање потпуне пословне способности малолетнику са навршених шеснаест година, ако је постао родитељ и ако је достигао телесну и душевну зрелост, потребну за самостално старање о сопственој личности, правима и интересима.

Пословна способност детета

Члан 30

Дете које није навршило четрнаесту годину живота (млађи малолетник) може да предузима уобичајене правне послове мање вредности (на пример: куповина школског прибора и сл.).

Делимична пословна способност

Члан 31

Делимична пословна способност се стиче са навршених четрнаест година живота (старији малолетник).

Старији малолетник може предузимати, поред правних послова из претходног члана и све остале правне послове, али уз претходну или накнадну сагласност родитеља или када је потребно и органа старатељства.

Алтернатива: Претходни став мења се и гласи:

Старији малолетник може самостално да обавља правне послове одређене законом, оне које одговарају његовим способностима или које су по својој природи у складу са његовим интелектуалним способностима и емоционалном зрелошћу.

Располагање зарадом

Члан 32

Старији малолетник који је навршио петнаесту годину живота може самостално да предузима правне послове којима управља и располаже својом зарадом или имовином, коју је стекао сопственим радом.

Лишење пословне способности

Члан 33

Лице може бити делимично или потпуно лишено пословне способности под условима и поступку утврђеним законом.

Лицу лишеном пословне способности поставља се старалац.

О лишењу пословне способности одлучује суд.

Пре доношења одлуке о лишењу пословне способности суд ће прибавити стручно мишљење вештака медицинске струке о здравственом стању лица за које је покренут поступак за лишење пословне способности и о утицају тог стања на његову способност да се стара о заштити својих права и интереса других лица.

Стручно мишљење вештака медицинске струке не сме бити старије од три месеца.

Алтернатива: Бришу се ст. 2-5.

Потпуно лишење пословне способности

Члан 34

Пунолетно лице, које услед душевне болести или заосталог умног развоја или којих других разлога, није способно за расуђивање, те због тога није у стању да се само стара о себи и о заштити својих права и интереса, може бити потпуно лишено пословне способности.

Лице потпуно лишено пословне способности изједначено је са пословном способношћу млађег малолетника.

Делимично лишење пословне способности

Члан 35

Пунолетно лице, које услед душевне болести или заосталог умног развоја или којих других разлога, својим поступцима непосредно угрожава сопствена права и интересе или права и интересе других лица, може бити делимично лишено пословне способности.

Лице делимично лишено пословне способности изједначено је са пословном способношћу старијег малолетника.

Судском одлуком о делимичном лишењу пословне способности одређују се правни послови које може (односно не може) самостално да предузима.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Враћање пословне способности

Члан 36

Пунолетном лицу може се вратити одузета пословна способност када престану разлози због којих је оно било потпуно или делимично лишено пословне способности.

Суд по службеној дужности, најмање једанпут у две године или на захтев лица које има правни интерес преиспитује да ли су престали разлози за делимично или потпуно лишење пословне способности.

Лице које има правни интерес може да захтева утврђивање разлога за враћање пословне способности.

Алтернатива: У ставу 2 речи: "једанпут у две године", замењују се речима: "једном годишње" и додаје се следећи став:

Лишење пословне способности не може трајати дуже од пет година, али се на захтев лица које има правни интерес може продужити.

Достављање одлуке органу старатељства

Члан 37

Правоснажна судска одлука о лишењу или враћању пословне способности доставља се, без одлагања, органу старатељства и уписује се у матичну књигу рођених, а ако лице има одређена права која се региструју, та права се уписују у одговарајући јавни регистар.

Алтернатива: Претходна два члана се бришу.

Деликтна способност малолетника

Члан 38

Малолетник до навршене седме године не одговара за штету коју проузрокује.

Малолетник од навршене седме до навршене четрнаесте године не одговара за штету, осим ако се докаже да је при проузроковању штете био способан за расуђивање.

Старији малолетник деликтно је способан и одговара према општим правилима о одговорности за штету.

Одсек 3.

ОБЕЛЕЖЈА ФИЗИЧКИХ ЛИЦА

Лично име

Члан 39

Свако физичко лице има право на лично име.

Лично име се може променити под условима прописаним законом.

Пребивалиште и боравиште

Члан 40

Пребивалиште је место у коме се физичко лице настанило са намером да у њему трајније живи.

Боравиште је место у коме физичко лице привремено борави ван свога пребивалишта.

Ближе одредбе о пребивалишту и боравишту утврђују се посебним прописима.

Држављанство

Члан 41

Лице српске националности рођено на територији друге државе стиче држављанство Републике Србије под повољнијим условима, у складу са посебним законом.

Алтернатива: Став 1 се брише.

Сазнање порекла и очување идентитета

Члан 42

Свако физичко лице има право да сазна своје порекло и право да очува свој идентитет.

Одељак 2.

ПРАВНА ЛИЦА

Одсек 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 43

Правно лице је друштвена творевина која има посебну имовину и која је организована ради одређене друштвене (или заједничке) сврхе, којој правни поредак признаје правни субјективитет.

Правни положај појединих правних лица, као и статус правних лица јавног права уређују се посебним законима.

Ако посебним законима нису уређена ова питања сходно се примењују одредбе овог законика.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Правно лице је организација којој је, у складу са посебним законом, признат правни субјективитет.

Имовина

Члан 44

Имовина правног лица одвојена је од имовине чланова, као и од лица која њиме управљају и оних која су његови корисници.

Дозвољена сврха

Члан 45

Сврха оснивања правног лица може бити свака делатност која није законом забрањена и која није противна јавном поретку, добрим обичајима или моралу.

Настанак правног лица

Члан 46

Правно лице могу основати физичка и правна лица.

Правно лице се оснива за неодређено време, изузев ако је посебно утврђено да се оснива за одређено време.

Правно лице стиче својство субјекта права уписом у јавни регистар.

Правна способност

Члан 47

Правно лице може имати сва права и обавезе, изузев оних која произилазе из природних својстава човека као физичког лица.

Алтернатива: Члан се мења тако да гласи:

Правно лице може имати сва права и обавезе, изузев оних која су неодвојива од човекове физичке природе.

Пословна способност

Члан 48

Правно лице стиче пословну способност у тренутку када се, у складу са законом, оснивачким актом, статутом или посебном одлуком, образују његови органи.

Правну вољу правног лица изражавају његови органи.

Органи закључују уговоре и друге правне послове којима обавезују правно лице и за њега прибављају права.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Уговори, које је у име правног лица закључио овлашћени орган са трећим лицем стварају права и обавезе само између трећег и правног лица као целине.

Заступање и заступник правног лица

Члан 49

Заступник правног лица може бити физичко или правно лице уписано у јавни регистар.

Свако правно лице има најмање једног заступника.

Заступник је дужан да поступа у складу са овлашћењима и ограничењима утврђеним законом и актима правног лица.

Нерегистрована ограничења овлашћења заступника не могу се истицати према трећим савесним лицима, изузев ако за одређене врсте ограничења није другачије законом одређено.

Деликтна одговорност

Члан 50

Правно лице одговара за штету коју запослени или његови органи проузрокују у вршењу или у вези са обављањем својих функција или у остваривању својих надлежности.

Правно лице не одговара ако докаже да је штетник поступао како је требало у датим околностима.

За штету солидарно одговарају и његови органи, ако је то посебним законом предвиђено.

Правно лице које је исплатило накнаду оштећенику има право да захтева од лица које је штету проузроковало намерно или крајњом непажњом накнаду исплаћеног износа у року од шест месеци од дана исплате.

Пословно име и седиште

Члан 51

Правно лице има своје регистровано пословно име и седиште које самостално одређује.

Престанак

Члан 52

Правно лице престаје када оствари циљ ради кога је основано.

Правно лице може престати на основу одлуке надлежног органа, и у случају стечаја.

У случају престанка правног лица, ако ништа није предвиђено у закону, статуту или акту о оснивању, имовина припада, у складу са одлуком надлежног органа, домаћем правном лицу основаном ради постизања исте или сличне сврхе.

У случају престанка правног лица, чија су сврха или делатност законом забрањени, противни јавном поретку, добрим обичајима или моралу, његова имовина припада држави.

Одсек 2. УДРУЖЕЊА

Појам Члан 53

Удружење је добровољна организација више физичких или правних лица, основана ради постизања одређене друштвене или заједничке непривредне сврхе.

Правни статус и деловање политичких организација, синдиката, цркава и верских заједница, пословних удружења и других организација уређује се посебним законима.

Ако нема посебних законских правила, сходно се примењују одредбе овог законика.

Алтернатива: Став 1. мења се тако да гласи:

Удружење је добровољна организација више физичких или правних лица, основана ради постизања одређене друштвене или заједничке непривредне сврхе у области: културе; образовања; науке; уметности; технике; спорта и рекреације; добротворне или хуманитарне делатности; стручног рада и струковне делатности; екологије; информацијске делатности и сл.

Оснивање и регистрација удружења Члан 54

За оснивање удружења потребна је сагласност изјављених воља најмање три лица, од којих више од половине има боравиште или седиште у Републици Србији.

Оснивачи удружења могу бити пословно способна физичка или правна лица.

Удружење стиче својство правног лица: уписом у јавни регистар након усвајања акта о оснивању и статута, избора органа управљања и лица овлашћеног за заступање.

Удружење које нема својство правног лица Члан 55

Одредбе овог законика о уговору о ортаклуку сходно се примењују на удружење које нема својство правног лица, као и на оно које то својство није још стекло.

Однос статута и законика Члан 56

Одредбе овог законика о унутрашњој организацији удружења и о правима и обавезама чланова су диспозитивне природе и примењују се ако статут удружења не садржи друкчија правила.

Правила статута не могу се примењивати ако су противна принудним прописима, јавном поретку или моралу.

Скупштина удружења

Члан 57

Скупштина чланова је највиши орган удружења.

Скупштина се одржава најмање једном у две године.

Скупштину сазива управни (извршни) одбор удружења.

Ако статутом удружења није нешто друго предвиђено, скупштину може сазвати најмање петина укупног броја чланова.

Надлежност скупштине

Члан 58

Скупштина доноси одлуке о условима за стицање својства члана удружења и о искључењу из чланства, бира органе удружења и решава питања која нису у надлежности других органа.

Скупштина обавља надзор над радом других органа удружења и може их опозвати у свако време.

Када постоје основани разлози, скупштина може опозвати орган удружења по самом закону.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Право гласа

Члан 59

Чланови удружења имају једнако право гласа у скупштини.

Одлуке се доносе већином гласова присутних чланова.

Скупштина може одлучивати само о тачкама предложеног дневног реда, изузев ако статутом није другачије одређено.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Одузимање права гласа

Члан 60

Члан удружења нема право гласа у органима удружења када се одлучује о закључењу правног посла, вођењу спора удружења или о имовинским питањима, а једна од страна у правном односу је он, његов супружник, сродник у правој линији или правно лице у коме он има привредни (економски) интерес или контролу.

Алтернатива: У претходном члану речи: "закључењу правног посла", замењују се речима: "заснивању правног односа".

Једногласна одлука свих чланова

Члан 61

Предлог који у писменој форми потпишу сви чланови удружења изједначава се са одлуком скупштине.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Извршни (управни) одбор

Члан 62

Извршни одбор управља пословима удружења и представља га у складу са статутом.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Чланови

Члан 63

Чланови удружења су оснивачи и лица која накнадно приступе удружењу у складу са правилима статута.

Старији малолетник може приступити удружењу сопственом изјавом, уз сагласност законског заступника.

Млађи малолетник може приступити удружењу уз претходну дозволу законског заступника.

Члан удружења има право да у свако време иступи из удружења, изузев ако би тиме нанео удружењу имовинску или неимовинску штету.

Статус чланства у удружењу не може се другом уступити нити наследити.

Алтернатива: Став 4 мења се тако да гласи:

Члан удружења има право да у свако време иступи из Удружења, уз најаву шест месеци унапред.

Чланарина

Члан 64

Статутом се може предвидети обавеза плаћања чланарине и других доприноса.

Обавеза плаћања чланарине и других новчаних доприноса чланова се не претпоставља.

Искључење

Члан 65

Статутом се могу утврдити разлози за искључење члана из удружења.

Одрицање од чланства у удружењу може се условити изричитим пристанком члана удружења.

Чланство у удружењу престаје ако је супротно закону или моралу.

Статутом се може предвидети искључење из чланства без означавања разлога за искључење и у том случају искључени нема право да води спор поводом одлуке о искључењу.

Ако статутом није што друго предвиђено, члан удружења се може искључити само одлуком скупштине и из основаних разлога.

Варијанта I: Додаје се нови став који гласи:

Искључени члан има право на заштиту према општим правилима или по посебном закону.

Варијанта II: Ст. 4. до 6. се бришу.

Дејства

Члан 66

Члан који је иступио из удружења, као и искључени члан губе свако право на удео у активи удружења.

Они су дужни да уплате неуплаћену чланарину и друге доприносе за време док су били чланови удружења.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одсек 3 ЗАДУЖБИНЕ

Појам

Члан 67

Задужбина је правно лице коме је оснивач, поштујући српску традицију задужбинарства, наменио одређену имовину ради доброделиног остваривања општекорисног циља или приватног интереса који нису забрањени уставом или законом.

Имовина

Члан 68

Средства задужбине чини имовина коју је оснивач својом изјавом воље наменио за постизање циљева ради којих је задужбина основана.

Имовина се одваја од оснивача у тренутку уписа задужбине у регистар.

Задужбинска имовина посвећена је и искључиво служи постизању циља, који је одредио оснивач.

Управни одбор се стара о имовини задужбине, а имовинске користи додељују се онима којима су намењене, у складу са циљевима и правилима задужбине.

Алтернатива: Став 1 мења се и гласи:

Имовину задужбине чине стварна, облигациона, ауторска и друга грађанска права намењена за остваривање циљева због којих је основана.

Обим права

Члан 69

Задужбина има право својине на стварима које се налазе у њеној имовини.

Задужбина је ималац и осталих субјективних права која су у њеној имовини.

Циљеви оснивања

Члан 70

Задужбина се оснива ради подстицања културе, образовања (просвете), верског и духовног живота, науке, уметности, здравствене заштите, спорта и рекреације, социјалног рада и помоћи, стручног рада и оспособљавања људи (нарочито младих) за користан рад у друштву, заштите животне средине и живог света и у свим другим областима у којима доброделинство може да допринесе људској срећи или ублажавању несреће и хуманијем напретку и процвату појединаца и њихових заједница.

Оснивање

Члан 71

Задужбину може основати домаће или страном физичко или правно лице изјавом воље којом намењује своју имовину или неки њен део за постизање трајне друштвене или заједничке сврхе.

Изјава воље о оснивању задужбине за живота оснивача мора бити дата у писменој форми и оверена од надлежног органа.

Физичко лице може основати задужбину завештањем или легатом (испоруком).

Правно лице оснива задужбину одлуком свог надлежног органа.

Више лица могу основати задужбину или на основу уговора, овереног од надлежног органа, накнадно приступити као саоснивачи.

Оспоравање изјаве о оснивању

Члан 72

Нужни наследник може оспоравати изјаву о оснивању задужбине, ако је њоме повређено његово право на нужни део.

Суд може, узимајући у обзир циљеве задужбине, имовно стање нужног наследника, правичност, као и друге околности, одлучити да ли ће нужним наследницима досудити нужни део.

Повериоци оснивача могу оспоравати (побијати) изјаву о оснивању задужбине по правилима о побијању (опозивању) дужникових бесплатних располагања.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Регистар задужбина

Члан 73

Оснивач задужбине дужан је да поднесе пријаву за упис у регистар.

Кад је задужбина основана завештањем, пријаву за упис у регистар подноси извршилац завештања.

Ако нема извршиоца завештања орган који води оставински поступак подноси пријаву за упис у јавни регистар задужбина.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Опозивање изјаве о оснивању

Члан 74

Оснивач може опозвати изјаву о оснивању задужбине до уписа у регистар.

У осталим случајевима оснивања, задужбина неће стећи својство правног лица, ако акт о оснивању престане да производи правно дејство пре уписа.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Задужбински савет

Члан 75

Ради подстицања задужбинарства и остваривања циљева задужбина, Влада Републике Србије оснива задужбински савет чије чланове именује из реда истакнутих стручњака и јавних радника.

Задужбински савет предлаже Влади Републике Србије да одређеној задужбини призна својство установе опште користи.

Органи задужбине

Члан 76

Актом о оснивању одређују се органи задужбине и начин управљања.

Оснивач може овластити физичко или правно лице да, по његовим упутствима или по свом нахођењу, водећи рачуна о намери оснивања и сврси задужбине, одреди органе и начин управљања.

У случају да оснивач није оставио довољно података о органима и начину управљања, министарство културе ће именовати лице (које је независно у односу на задужбину) да учини што је потребно за организовање задужбине, водећи рачуна о намери оснивача и о сврси задужбине.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Управни одбор

Члан 77

Ако актом о оснивању или другим актом оснивача није друкчије одређено, радом задужбине руководи управни одбор.

Управни одбор може имати три или више чланова.

Оснивач може именовати председника и чланове управног одбора у акту о оснивању задужбине или доцније.

Он може овластити физичко или правно лице да по његовим упутствима или по свом нахођењу, водећи рачуна о намери оснивача и о сврси задужбине, именује председника и чланове управног одбора.

Ако оснивач није извршио именовање чланова управног одбора, министарство надлежно за послове културе ће именовати чланове управног одбора (на предлог задужбинског савета) из редова независних личности, достојних поверења.

Алтернатива: Ст. 3-5 се бришу.

Статут задужбине

Члан 78

Задужбина има статут којим се уређују питања неопходна за успешно остваривање циљева ради којих се оснива.

Оснивач може актом о оснивању да регулише статут задужбине.

Он може овластити физичко или правно лице да по његовим упутствима или по свом нахођењу, водећи рачуна о намери оснивања и о сврси задужбине, донесе статут.

Ако је задужбина основана завештањем, статут задужбине доноси извршилац завештања.

Ако статут није донет, управни одбор задужбине доноси статут и друге опште правне акте којима се уређује начин одлучивања и рада органа задужбине, као и друга питања прописана посебним законом.

Ослобађање од пореских обавеза

Члан 79

На пренос имовине коју оснивач намени задужбини, као и на средства задужбине која, основана ради остваривања друштвенокорисног циља, после оснивања стиче бестеретно (од добровољних прилога, поклона, донација, финансијских субвенција, заоставштина и сл.) не плаћају се порези установљени законом, ако је признато својство установе опште користи.

Алтернатива: После речи: "задужбине", додају се речи: "на укупну имовину задужбине".

Сходна примена

Члан 80

Одредбе овог законика о задужбинама сходно се примењују на фондове и фондације.

ГЛАВА II СУБЈЕКТИВНА ГРАЂАНСКА ПРАВА

Одељак 1. СУБЈЕКТИВНО ПРАВО

Појам Члан 81

Субјективно право је овлашћење или скуп овлашћења која правни поредак признаје одређеном лицу да од другог или других лица у правном односу захтева одређено понашање судским путем.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Субјективно право је овлашћење или скуп овлашћења која правни поредак признаје одређеном лицу да од других лица захтева одређено понашање, уз могућност принудног остварења.

Одељак 2. ВРСТЕ СУБЈЕКТИВНИХ ПРАВА

Апсолутна права Члан 82

Правна власт коју правни поредак признаје неком лицу на одређеном објекту, може се супротставити свима без обзира на њихову савесност и свако је дужан да је поштује.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Правну власт коју правни поредак признаје неком лицу на одређеном предмету свако је дужан да поштује.

Релативна права Члан 83

Поверилац може имати право да од одређеног дужника захтева судским путем одређено давање, чињење или нечињење на које би овај иначе имао право, а дужник има обавезу да се то испуни.

Повериочево право потраживања има правно дејство према дужнику и поверилац може захтевати испуњење обавезе једино од дужника.

Али, поверилац може супротставити своје право несавесном трећем лицу које је закључењем уговора са дужником онемогућило дужника да изврши своју обавезу према повериоцу.

Треће лице је несавесно ако је знало или према околностима могло знати за постојање повериочевог права према дужнику.

Алтернатива: Став 3. мења се тако да гласи:

Али, поверилац може супротставити своје право несавесном трећем лицу које је, закључујући уговор са његовим дужником, онемогућило повериоца да захтева испуњење обавезе од дужника.

Одељак 3.
ПРАВА ЛИЧНОСТИ

Право на достојанство

Члан 84

Право на достојанство личности је неприкосновено и сви су дужни да га поштују. Из права на достојанство произилазе сва друга права личности.

Поједина права личности

Члан 85

Права личности су: право на живот, здравље и телесни интегритет; право на слободу; право на част и углед; право на име; право на лични идентитет; право на сопствену слику; право на тајност писма; право на глас; право на лични (приватни) живот; право на психички интегритет, као и на друга права личности утврђена уставом, међународним конвенцијама и посебним законима.

Садржина, услови и поступак остваривања права личности регулишу се посебним законима.

Неотуђивост права личности

Члан 86

Право личности не може се уступити другоме нити прелази на наследнике.

Нико се не може одрећи уживања и вршења права личности, противно закону, јавном поретку или моралу.

Нико не може отуђити своју слободу нити ограничити њено вршење, ако је то противно закону, јавном поретку или моралу.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Права личности су урођена и неотуђива.

Право на заштиту

Члан 87

Физичко лице ужива потпуну заштиту своје личности.

Правно лице ужива заштиту свих права личности, изузев оних која произилазе из природних својстава човека као физичког лица (као што су пол, године живота, сродство и сл.).

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Личност човека (људског бића) као физичког лица ужива потпуну правну заштиту.

Заштита од противправног понашања

Члан 88

Лице коме је противправно проузрокована повреда права личности, има право на заштиту према свакоме ко је у томе учествовао.

Поведа је противправна ако није заснована на закону, пристанку повређеног или на приватном или јавном интересу веће вредности.

Алтернатива: Члан се мења тако да гласи:

Лице чије је лично добро повређено има право на заштиту свог права против свакога ко је учествовао у повреди.

Одговорност повредиоца је искључена ако докаже да је повреду проузроковао у нужној одбрани, отклањајући већу опасност од себе или другог или у случају дозвољене самопомоћи.

Варијанта I: Став 2 у алтернативи мења се тако да гласи:

Повредилац се ослобађа одговорности ако докаже да је до повреде дошло у нужној одбрани, у отклањању веће опасности за себе или другог или у случају дозвољене самопомоћи.

Варијанта II: Став 2 у алтернативи мења се тако да гласи:

Нема одговорности ако је повредилац вршио своје право, изузев случаја злоупотребе или прекорачења права.

Посебне мере у случају принуде или злостављања

Члан 89

У случају повреде права личности настале принудом или злостављањем повређени може, под претњом новчане казне, захтевати од суда да повредиоцу забрани одређено понашање (да уђе у одређени простор, да се исели из одређене просторије, да узнемирава повређеног телефоном, електронским путем, писмима или на други начин).

Алтернатива: Члан се мења тако да гласи:

У случају примењене принуде или злостављања (узнемиравања) повређени може тражити од суда да повредиоцу:

а) забрани да се приближи или да уђе у простор на одређеној удаљености од његовог стана или места становања;

б) да се креће одређеним улицама или деловима града;

в) да узнемирава повређеног телефоном, електронским путем, писмима или на други начин.

Ако оба лица живе у истом стамбеном простору, повређени може захтевати од суда да повредиоцу забрани сваки контакт са повређеним, а у случају поновне грубе повреде да се исели из стана или породичне куће.

Правна средства заштите

Члан 90

Грађанско правна заштита права личности може се остварити захтевима за: забрану противправне повреде ако она непосредно предстоји; утврђивање противправне повреде; престанак повреде ако је она у току; уздржавање од будућих повреда или уклањање последица учињених повреда; накнаду материјалне и нематеријалне штете, као и другим правним средствима и мерама којима се могу обезбедити основна права личности.

Ради заштите права личности може се посебно захтевати: објављивање одређене информације или достављање одређеним лицима или органима; објављивање исправке објављене информације, судске или друге одлуке надлежног органа.

Привремене мере

Члан 91

У случају принуде, претње или било којег облика злостављања или узнемиравања могу се захтевати одговарајуће привремене (превентивне, репресивне, гаранцијске) мере понашања према одређеном лицу којима ће се спречити повреда права личности.

Привремене мере предузете против учиниоца повреде права личности могу се обуставити ако је то у конкретним околностима правично.

Подносилац захтева, на основу кога су предузете привремене мере, дужан је да накнади проузроковану штету, ако је очигледно да су мере остварене злоупотребом права на правну заштиту права личности.

Право на достојанствену смрт (еутаназију)

Члан 92

Право на еутаназију, као право физичког лица на сагласни, добровољни и достојанствени прекид живота, може се изузетно остварити, ако се испуне прописани хумани, психо-социјални и медицински услови.

Услови и поступак за остваривање права на еутаназију прописују се посебним законом.

Злоупотреба права на еутаназију, ради прибављања неосноване материјалне или друге користи, представља основ за кривичну одговорност.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Напомена: Због комплексности остваривања права на еутаназију, које има, поред правних и медицинске, психолошке и социјалне аспекте, Комисија ће се тек после одржане јавне расправе изјаснити о алтернативном предлогу на основу аргумената стручњака из различитих области и професионалних делатности. Евентуалним усвајањем основног предлога, извршила би се одговарајућа промена у Кривичном законнику.

ГЛАВА III ИМОВИНА

Неприкосновено уживање

Члан 93

Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине.

Нико не може бити лишен своје имовине, изузев у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Али, то ни на који начин не утиче на право државе да примењује законе које сматра потребним за уређивање и коришћење имовине, у складу са општим интересом или да би обезбедила наплату пореза, других дажбина или казни.

Појам

Члан 94

Имовину субјеката грађанских права чине права и обавезе које се могу изразити у новцу.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Имовину субјекта грађанских права чине његова имовинска права и обавезе.

Одговорност

Члан 95

За своје имовинске обавезе субјекти одговарају целокупном својом имовином, изузев ако је за одређене делове имовине или одређене субјекте другачије прописано.

Промет

Члан 96

Субјект грађанских права може уговором или другим правним послом пренети на треће лице своја права и обавезе, изузев ако то није противно закону или природи субјективног права.

Алтернатива: Члан се мења тако да гласи:

Субјект грађанског права може уговором или другим правним послом пренети на трећа лица своја права и обавезе, изузев ако то није противно закону, јавном поретку или моралу.

ГЛАВА IV ПРАВНИ ПОСЛОВИ

Одељак 1. ИЗЈАВА ВОЉЕ

Појам правног посла

Члан 97

Правни посао је изјава воље која производи одређена правна дејства.

Начини изјаве воље

Члан 98

Изјава воље у циљу настанка правног посла може се учинити речима и поступцима чија је несумњива сврха изражавање одређене воље, као и поступцима и уопште понашањем из кога се са извесношћу може закључити постојање одређене воље.

Воља се може саопштити и различитим средствима комуникација, у складу са посебним прописима.

Алтернатива: Став 1. мења се и гласи:

Воља за предузимање правног посла може се изјавити речима, уобичајеним знацима или другим понашањем из кога се са сигурношћу може закључити о њеном постојању.

Слободна и озбиљна изјава воље

Члан 99

Воља која није изражена слободно и озбиљно не производи правно дејство, али друга страна може имати право на накнаду штете коју услед тога трпи.

Алтернатива: Члан се мења тако да гласи:

Изјава воље треба да буде дата слободно и озбиљно, у противном, може представљати основ за накнаду проузроковане штете.

Сходна примена

Члан 100

Одредбе овог законика о уговорима сходно се примењују и на друге правне послове.

Напомена: Претходни члан се брише ако се идентична одредба задржи у делу овог законика о уговорима.

Одељак 2.
ПРАВНИ ПОСЛОВИ ПОД УСЛОВОМ

Услови и њихово дејство

Члан 101

Правни посао је обављен под условом ако настанак или престанак његових правних дејстава зависи од будуће неизвесне чињенице.

Ако је предузет под одложним условом па се услов испуни, правно дејство делује од тренутка његовог настанка, осим ако из закона, природе посла или изјављене воље не проистиче нешто друго.

Ако је предузет под раскидним условом, правна дејства престају да важи када се услов испуни.

Сматра се да услов постоји ако његово наступање, противно начелу савесности и поштења, спречи страна на чији је терет одређен, а сматра се да није остварен ако његово наступање, противно начелу савесности и поштења, проузрокује страна у чију је корист одређен.

Недозвољен или немогућ услов

Члан 102

Ништав је правни посао у коме је постављен одложни или раскидни услов који је противан принудним прописима, јавном поретку, добрим обичајима или моралу.

Правни посао предузет под немогућим одложним условом је ништав, а немогућ раскидни услов сматра се непостојећим.

Потестативни услов

Члан 103

Ако наступање услова зависи искључиво од воље лица које преузима одређену обавезу, таква обавеза је ништава.

Обезбеђење условног права

Члан 104

Ако је правни посао закључен под одложним условом, лице чије је право условљено може да захтева одговарајуће обезбеђење тог права, ако је његово остварење угрожено.

ГЛАВА V
ЗАСТУПАЊЕ

Одељак 1.
О ЗАСТУПАЊУ У ОПШТЕ

Могућност и основи заступања

Члан 105

Уговор, као и други правни посао може се предузети и преко заступника, ако посебном законском одредбом није искључено.

Овлашћење за заступање заснива се на закону, оснивачком акту, статуту, одлуци правног лица, акту надлежног органа или на изјави воље заступаног (пуномоћје).

За пуноважност уговора или другог правног посла потребно је да и заступани и заступник имају пословну способност.

Заступник може бити и правно лице.

Дејства заступања

Члан 106

Уговор који закључи заступник у име заступаног лица и у границама својих овлашћења обавезује непосредно заступаног и другу уговорну страну.

Под истим условима и остали правни послови заступникови производе правно дејство непосредно према заступаном лицу.

Заступник је дужан обавестити другу страну да поступа у име заступаног, али и кад он то не уради правни посао производи правно дејство за заступаног и другу страну, ако је ова знала или је из околности могла знати да он поступа као заступник.

Дужност показивања овлашћења за заступање

Члан 107

На захтев саговорника заступник је дужан доказати да је овлашћен заступати другу страну.

Ако заступник има исправу о овлашћењу за заступање, саговорник има право захтевати препис те исправе, потписан од заступника.

Дужност поступања у интересу заступаног

Члан 108

Заступник је дужан поступати у интересу заступаног, те одговара за штету коју проузрокује заступаном правним послом предузетим противно његовим интересима.

Заступани има право захтевати да се поништи правни посао предузет противно његовим интересима, ако је друга страна знала или могла знати да је правни посао противан његовим интересима.

Преношење овлашћења

Члан 109

Заступник не може пренети своја овлашћења на другог, изузев кад му је то дозвољено законом, одлуком овлашћеног органа или уговором.

Али, заступник може пренети овлашћење ако је спречен да посао лично обави, а интереси заступаног захтевају неодложно предузимање правног посла.

Недозвољено заступање

Члан 110

Заступник не може у име лица које заступа закључити уговор са самим собом за свој рачун, као и за рачун неког другог лица које такође заступа, изузев случајева кад је то законом дозвољено.

Али, лице у чије име је такав уговор закључен може га накнадно потврдити (ратификовати).

Прекорачење граница овлашћења

Члан 111

Кад заступник прекорачи границе овлашћења, заступани је у обавези само уколико одобри прекорачење, ако посебним законом није друкчије одређено.

Одобрење из претходног става има повратно дејство, ако стране не одреде друкчије.

Ако заступани не одобри уговор у року који је редовно потребан да се уговор такве врсте размотри и оцени, сматраће се да је одобрење одбијено.

Ако друга страна није знала нити морала знати за прекорачење овлашћења може одмах по сазнању за прекорачење овлашћења, не чекајући да се заступани о уговору изјасни, изјавити да га уговор не обавезује.

Ако заступани одбије одобрење, заступник и заступани су солидарно одговорни за штету коју је друга страна претрпела ако она није знала нити је морала знати за прекорачење овлашћења.

Алтернатива: Став 5 мења се тако да гласи:

Ако заступани одбије одобрење, заступник је обавезан да другој страни која не зна нити је морала да зна за прекорачење овлашћења, пружи накнаду која ће је ставити у исти положај у којој би била да је заступани дао одобрење.

Закључење уговора од стране неовлашћеног лица

Члан 112

Уговор који неко лице закључи као пуномоћник у име другог без његовог овлашћења обавезује неовлашћено заступаног само ако он уговор накнадно одобри.

Страна са којом је уговор закључен може захтевати од неовлашћено заступаног да се у примереном року изјасни да ли уговор одобрава.

Ако неовлашћено заступани ни у остављеном року уговор не одобри, сматра се да уговор није ни закључен.

У том случају, страна са којом је уговор закључен може од лица које је као пуномоћник без овлашћења закључило уговор захтевати накнаду штете, ако у тренутку закључења уговора није знала нити је морала знати да то лице није имало овлашћење за закључење уговора.

Алтернатива I: Став 4 мења се тако да гласи:

У том случају, страна са којом је уговор закључен може од лица које је као пуномоћник без овлашћења закључио уговор, али у тренутку закључења уговора није знала нити је морала да зна да то лице није имало овлашћење за закључење уговора, захтевати накнаду штете која ће је ставити у исти положај у којој би била да је заступник деловао са овлашћењем.

Алтернатива II: Претходна два члана замењују се новим чланом који гласи:

Потврда послова обављених без овлашћења

Члан 113

Уговор или други правни посао који прелази границе заступникових овлашћења, а који је заступник обавио у име заступаног, може овај накнадно потврдити.

Потврда може бити и посредна.

Друга страна има право позвати онога у чије је име посао обављен да се изјасни у одређеном примереном року да ли посао прихвата, и ако овај то не учини у датом року сматраће се да га је одбио.

У случају одбијања потврде друга страна има право да захтева накнаду од заступника, изузев ако је знала или морала знати да обављен посао прелази границе заступникових овлашћења.

Претходна правила примењују се и у случају кад неко, представљајући се неистинито као нечији заступник, обави неки правни посао у његово име.

Одељак 2. ПУНОМОЋЈЕ

Давање пуномоћја

Члан 114

Пуномоћје је овлашћење за заступање које властодавац правним послом даје пуномоћнику.

Постојање и обим пуномоћја су независни од правног односа на чијој је подлози пуномоћје дато.

Форма пуномоћја

Члан 115

Форма прописана законом за неки уговор или који други правни посао важи и за пуномоћје за закључење тог уговора, односно предузимање тог посла.

Обим овлашћења

Члан 116

Пуномоћник може предузимати само оне правне послове за чије је предузимање овлашћен.

Пуномоћник коме је дато опште пуномоћје може предузимати само правне послове који спадају у редовно управљање.

Посао који не спада у редовно пословање може пуномоћник предузети само ако је посебно овлашћен за предузимање тог посла, односно врсте послова међу које он спада.

Пуномоћник не може без посебног овлашћења за сваки поједини случај закључити уговор о јемству, поравнању, изабраном суду, као ни одрећи се неког права без накнаде.

Алтернатива: У претходном ставу иза речи: "суду", додају се речи: "о преузимању меничне обавезе".

Опозивање и сужавање пуномоћја

Члан 117

Властодавац може по својој вољи сузити или опозвати пуномоћје, чак и ако се уговором одрекао тог права.

Опозивање и сужавање сваког пуномоћја може се извршити неформалном изјавом.

Ако је опозивањем или сужавањем пуномоћја повређени уговор о налогу, уговор о раду, уговор о делу или неки други уговор, пуномоћник има право на накнаду тако претрпљене штете.

Дејство престанка и сужавања пуномоћја према трећим лицима

Члан 118

Опозивање пуномоћја, као и његово сужавање нема дејства према трећим лицима која су, не знајући за то и у основаном поверењу у раније дата овлашћења, закључила уговор са пуномоћником или обавила други правни посао.

У том случају, властодавац има право да захтева од пуномоћника накнаду штете коју би због тога претрпео, изузев кад пуномоћник није знао или морао знати за опозивање или сужавање пуномоћја.

Исто важи и у осталим случајевима престанка пуномоћја.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Опозивање пуномоћја, као и његово сужавање, нема дејство према трећем лицу које је закључило уговор са пуномоћником или предузело други правни посао, а није знало нити је морало знати да је пуномоћје опозвано или сужено.

Други случајеви престанка пуномоћја

Члан 119

Пуномоћје престаје смрћу пуномоћника.

Пуномоћје престаје престанком правног лица као пуномоћника, ако законом није друкчије одређено.

Пуномоћје престаје престанком правног лица, односно смрћу лица које га је дало, осим ако се започети посао не може прекинути без штете по правне следбенике или ако пуномоћје важи и за случај смрти даваоца, било по његовој вољи, било с обзиром на природу посла.

Враћање исправе о пуномоћју

Члан 120

По престанку пуномоћја, пуномоћник или лице код кога се налази исправа о пуномоћју дужно је да је врати властодавцу.

Одељак 3.

ПОСЛОВНО ПУНОМОЋЈЕ

Ко може дати пуномоћје и његова садржина

Члан 121

Пословно пуномоћје може дати, у границама закона, привредни субјект, односно друго правно лице, и њиме овластити пуномоћника да закључује уговоре и обавља остале послове који су уобичајени у вршењу њихове пословне делатности.

Пословни пуномоћник не може отуђити или оптеретити непокретности, преузети меничне обавезе, обавезе јемства, узети зајам и водити спор, ако није добио посебно пуномоћје за сваки такав посао.

Пословно пуномоћје може бити ограничено на одређену врсту послова или на одређене послове, али ова ограничења имају дејство према трећем само ако је за њих знао или морао знати.

Пословно пуномоћје предузетника

Члан 122

Одредбе о пословном пуномоћју сходно се примењују на пословно пуномоћје предузетника.

Пословно пуномоћје не престаје смрћу предузетника, као ни кад он буде лишен пословне способности.

Одељак 4. ПРОКУРА

Појам

Члан 123

Прокура садржи пуномоћје засновано на налогу за закључивање уговора и обављање свих осталих послова који спадају у круг пословне делатности властодавца.

Прокурист може отуђити или оптеретити непокретности само ако је за сваки такав посао добио посебно пуномоћје.

Сва друга ограничења прокуре немају дејства према савесним трећим лицима.

Варијанта I: Претходни члан се мења тако да гласи:

Прокура је најшире пуномоћје које даје привредни субјект, у складу са својим оснивачким или општим актом, ради закључивања правних послова или обављања правних радњи у вези са делатношћу тог привредног субјекта.

Прокуру даје надлежни орган привредног субјекта у писменој форми и то само физичком лицу и она је непреносива.

Давање прокуре, уз потпис прокуристе и назнаку својства, уписује се у јавни регистар.

Варијанта II: Претходни члан се мења тако да гласи:

Прокура је пословно пуномоћје којим привредно друштво овлашћује једно или више физичких лица (у даљем тексту: прокуриста) да у његово име и за његов рачун предузима правне послове и обавља друге правне радње.

Изузетно, прокура се може издати и само за огранак друштва.

Прокура је непреносива и прокуриста не може дати пуномоћје за заступање другом лицу.

Врсте прокуре

Члан 124

Прокура се даје једном или већем броју лица ради појединачног или заједничког иступања.

Кад је прокура дата неколицини, сваки од њих обавезује властодавца независно од осталих, изузев ако је у прокури одређено да је за пуноважност правног посла потребна сагласност свих прокуриста (заједничка прокура).

У случају заједничке прокуре правни послови се могу предузимати само уз сагласност свих прокуриста заједно, а изјаве воље трећих лица и њихове правне радње учињене према једном од заједничких прокуриста, сматра се да су учињене свим тим прокуристу.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Прокура може бити појединачна или заједничка прокура.

Ако је прокура издата за два или више лица без назнаке да се ради о заједничкој прокури, сваки прокуриста поступа самостално.

Ако је прокура издата као заједничка прокура, правни послови или правне радње које предузимају прокуристи пуноважни су уз изричиту сагласност свих прокуриста, осим ако је у прокури наведено да је за пуноважност довољна сагласност тачно одређеног броја прокуриста.

Сагласност из претходног става може бити дата као претходна или накнадна.

Изјава воље или правна радња учињена према једном прокуристи има правно дејство као да је учињена према свим прокуристу.

Ограничења прокуре

Члан 125

Прокура не садржи овлашћење за отуђење и оптерећење непокретности, осим ако је за сваки такав посао добијено посебно пуномоћје.

Сва друга ограничења прокуре немају дејства према савесним трећим лицима.

Прокура се не може дати за одређено време, нити се може везати за одређене услове.

Варијанта I: Став 1 мења се тако да гласи: Прокура не садржи овлашћење за предузимање правних послова за које је потребно посебно пуномоћје.

Варијанта II: Претходни члан се мења тако да гласи:

Прокуриста не може без посебног овлашћења да: предузима правне послове и правне радње у вези са стицањем, отуђењем или оптерећењем непокретности и удела и акција које друштво поседује у другим правним лицима; преузима меничне обавезе и обавезе јемства; закључује уговоре о зајму и кредиту; заступа друштво у судским поступцима или пред арбитражом.

Ограничења прокуре која нису изричито предвиђена овим закоником немају дејство према трећим савесним лицима.

Изузетно од претходног става, дозвољено је ограничити овлашћења прокуристе супотписом законског заступника друштва или другог прокуристе (заједничка прокура).

Потписивање прокуристе

Члан 126

Прокуриста се потписује тако што испод ознаке властодавца ставља свој потпис са обавезним додатком из кога се види његово својство.

Ненавођење функције прокуристе није формални услов за валидност потписаног документа.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Одговорност прокуристе

Члан 127

Прокуриста одговара за штету коју проузрокује властодавцу прекорачењем граница својих овлашћења, изузев ако је поступао у складу са одлуком надлежног органа или ако су његове радње накнадно одобрене од стране тог органа.

Забрана поступања за другог

Члан 128

Прокурист који је без дозволе властодавца обавио за рачун неког трећег неки посао који спада у круг пословне делатности властодавца дужан му је надокнадити причињену штету.

Опозив прокуре

Члан 129

Властодавац може опозвати прокуру у свако доба.

Властодавац се не може унапред одрећи права на опозив прокуре или на ограничење овлашћења из прокуре.

Опозив прокуре не лишава прокуристу права која има из уговора којим је прокура заснована.

Дејство према трећим лицима

Члан 130

Опозивање прокуре производи правно дејство према трећим лицима кад буде уписано у регистар, ако за опозивање нису раније сазнала.

Отказ

Члан 131

Прокуриста може отказати прокуру у свако доба, уз обавезу да у наредних 30 дана, рачунајући од дана доставе отказа властодавцу, предузима правне послове и друге правне радње, ако је то потребно ради избегавања настанка штете за властодавца.

Регистрација престанка прокуре

Члан 132

Престанак прокуре уписује се у јавни регистар.

Овлашћење из прокуре престаје брисањем из регистра, изузев ако трећа лица за то нису раније сазнала.

Одељак 5.

ОВЛАШЋЕЊА ТРГОВИНСКОГ ПУТНИКА

Члан 133

Трговински путник је овлашћен да предузима изван пословних просторија само оне послове који се односе на продају робе или услуга наведених у пуномоћју које му је дао властодавац.

У случају неизвесности, сматра се да трговински путник није овлашћен да закључује уговоре, него само да прикупља поруџбине, али ће ипак уговор који је закључио остати на снази ако га властодавац накнадно одобри.

Трговински путник који је овлашћен да продаје робу, није овлашћен да наплати цену, као ни да продаје на кредит, осим ако има посебно овлашћење за продају на кредит.

Трговински путник је овлашћен да за властодавца прима рекламације због недостатка робе или неизвршене услуге и остале изјаве у вези са извршењем уговора закљученог његовим посредовањем, као и да у име властодавца предузима потребне мере за очување његових права из тог уговора.

Одељак 6.

ОВЛАШЋЕЊА ЛИЦА КОЈА ОБАВЉАЈУ ОДРЕЂЕНЕ ПОСЛОВЕ У ПОСЛОВНИМ ПРОСТОРИЈАМА

Члан 134

Лица запослена у трговинама и осталим радњама у којима се продаје роба сматрају се овлашћеним да у тим просторијама продају робу која се тамо редовно продаје и да за њу примају исплату цене.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Лица која раде на таквим пословима чије обављање је везано за закључење и испуњење одређених уговора, као што су продавци у продавницама, лица која обављају

одређене услуге у угоститељству, лица на пословима шалтерске службе у пошти, банци и сл. овлашћена су самим тим на закључење и испуњење тих уговора.

ГЛАВА VI ОБЈЕКТИ

Врсте објеката

Члан 135

Објекти субјективних права су ствари, људске радње, лична добра, производи људског духа и ума.

Одељак 1. **СТВАРИ**

Појам

Члан 136

Ствар је материјални део природе који се налази у власти физичког или правног лица и на коме може постојати право својине или неко друго право.

Стварима се сматрају и различити облици енергије коју физичка или правна лица могу употребљавати или је другачије имати у власти.

Саставни делови ствари

Члан 137

На саставном делу ствари који се може одвојити без оштећења може постојати засебно право својине (или неко друго субјективно право).

У случају отуђења ствари, својина на одвојеном делу прелази на прибавиоца само ако је тај део био у својини преносиоца.

Претходни став неће се примењивати на стицање својине од невласника, одржајем или у другим случајевима стицања својине утврђеним законом.

Сложена ствар

Члан 138

Сложена ствар састоји се од више саставних делова који се могу одвојити без оштећења.

Припадак ствари

Члан 139

Припадак је ствар која је намењена да трајно служи употреби друге ствари с којом није физички спојена.

Припадак је и ствар без које се друга (главна) ствар не може употребити или коју закон или сам власник одреди за сталну употребу главне ствари.

Припадак не губи то својство тиме што је привремено (нпр. услед поправке) престао да служи употреби главне ствари.

Прибавилац главне ствари стиче својину на њеном припатку само уколико је преносилац главне ствари био и власник припатка.

Претходна правила неће се примењивати у случају стицања својине од невласника, одржаја или у другим случајевима стицања својине утврђеним законом.

Алтернатива I: Став 1 мења се тако да гласи:

Припадак је одвојена покретна ствар која, вољом власника и у складу са схватањима правног промета, трајно служи другој власниковој ствари као главној и, по правилу, дели правну судбину сложене односно главне ствари.

Алтернатива II: После става 3 додаје се став који гласи:

Намењивање ствари да служи употреби друге као припадак нема дејства на права трећих која постоје на тој ствари.

Напомена: Припадак се може дефинисати и на следећи начин:

Припадак је одвојена покретна ствар која, вољом власника и у складу са схватањима правног промета, трајно служи другој власниковој ствари као главној и по правилу, дели правну судбину сложене односно главне ствари.

Непокретне ствари

Члан 140

Непокретне су оне ствари које се не могу преместити са места на место без повреде њихове суштине.

Непокретности су земљишне парцеле, а зграде или други грађевински објекти који су изграђени као трајни објекти су прираштаји земљишта.

Непокретности су земљишта и зграде.

Алтернатива: После става 2 додаје се став који гласи:

Непокретност и ствари трајно спојене са њом чине јединствену ствар и у правном промету, по правилу, имају исту правну судбину.

Покретне ствари

Члан 141

Покретне су оне ствари које се могу саме кретати или се, без повреде њихове суштине, могу премештати с места на место, уколико нису саставни делови непокретности.

Природне снаге које имају економску вредност и налазе се у човековој власти (електрична, електронска, топлотна и друге врсте енергије) сматрају се за покретне ствари, ако законом није друкчије одређено.

Саставни делови непокретности (необрано воће, непосечено дрвеће и сл.) сматрају се за покретности у смислу правног посла којим се њима располаже.

Необорено дрвеће намењено сечи, неодвојиви плодови, материјал од грађевине која треба да се сруши и уопште ствари трајно везаних за непокретност, засебно продатих, сматрају се покретним стварима, без обзира на то ко треба да изврши одвајање.

Ствари у промету и ствари ван промета

Члан 142

Ствари у промету су оне којима се може располагати правним пословима.

Ствари ван промета су оне којима се не може располагати правним пословима.

Ствари могу бити и у ограниченом промету у складу са посебним законом.

Правним пословима не може се располагати стварима у општој употреби ни другим стварима за које је то законом одређено.

Ствари одређене по роду и појединачно одређене

Члан 143

Ствари одређене по роду су оне које се у правном промету одређују по врсти, мери или броју.

Појединачно одређена је она ствар коју су странке тачно имале у виду, без обзира да ли је заменљива или незамењива.

Заменљиве и незамењиве ствари

Члан 144

Заменљива је она ствар на место које се у испуњењу обавеза може дати друга ствар истих својстава и вредности.

Потрошне и непотрошне ствари

Члан 145

Потрошне ствари су оне које се потроше првом употребом.

Потрошном ствари сматра се и новац.

Непотрошне ствари су оне које се могу употребити више пута.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Потрошна је она ствар која се приликом прве употребе потроши или се њена количина, односно вредност смањује сразмерно употреби.

Дељиве и недељиве ствари

Члан 146

Дељива је она ствар која се може тако физички поделити да је збир вредности делова добијених деобом приближно једнак вредности ствари пре деобе.

Остале ствари су недељиве.

Процењиве и непроцењиве ствари

Члан 147

Процењиве су оне ствари чија се вредност може изразити у новцу.

Остале ствари су непроцењиве.

Збирна ствар

Члан 148

Збирну ствар сачињава више покретних ствари које имају јединствену намену и у промету представљају целину (као што је шаховска гарнитура, пар ципела, пар рукавица).

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Збирну ствар чине две или више покретних ствари са јединственом наменом, које се у промету јављају као целина, означавају заједничким називом, подесне су за располагање једним актом и за које важе иста права и обавезе.

Збир ствари

Члан 149

Збир ствари чине две или више покретних ствари физички одвојених, са самосталном наменом и правним статусом.

Опасна ствар

Члан 150

Покретна или непокретна ствар чији положај или употреба или особине или само постојање представља повећану опасност штете за околину је опасна ствар.

Јавна добра

Члан 151

Јавно добро је ствар која се користи за остваривање одређене јавне сврхе (војни објекти, зграде државних органа, установа, објекти јавних предузећа) и њихово коришћење и правни промет уређују се посебним законом.

Ствар у општој употреби

Члан 152

Ствар у општој употреби је она коју по својој природи или намени, под једнаким условима, може свако да користи (паркови, путеви, улице).

Одељак 2.

ЧОВЕКОВО ТЕЛО КАО ОБЈЕКТ ГРАЂАНСКИХ ПРАВА

Делови човековог тела

Члан 153

Одвојени делови човековог тела или ствари трајно спојене са човековим телом и даље припадају том лицу, ако друкчије није прописано, одређено његовом вољом или уговором.

Алтернатива: Додаје се став 2 који гласи:

Донирање, трансплантација и наслеђивање одвојених делова човековог тела уређују се посебним законом.

Посмртни остаци

Члан 154

Посмртни остаци могу бити предмет одређених грађанских права, у складу са моралом и израженом последњом вољом умрлог или сагласном вољом његових наследника.

ГЛАВА VII ПРОТЕК ВРЕМЕНА

Одељак 1.

ДЕЈСТВО ПРОТЕКА РОКА И ЊЕГОВО РАЧУНАЊЕ

Трајање грађанских права

Члан 155

Поједина субјективна права могу настати или престати протеклом времена.

Преклузивни рок

Члан 156

Одређена субјективна права могу се остваривати само у оквиру прописаног рока, након чијег истека се гасе.

Рачунање времена

Члан 157

Рок одређен у данима почиње тећи првог дана после догађаја од кога се рок рачуна, а завршава се истеком последњег дана рока.

Рок одређен у недељама, месецима или годинама завршава се оног дана који се по имену и броју поклапа са даном настанка догађаја од кога рок почиње да тече, а ако таквог дана нема у последњем месецу, крај рока пада на последњи дан тог месеца.

Ако последњи дан рока пада у дан када је законом или другим општим правним актом одређено да се не ради, као последњи дан рока рачуна се следећи радни дан.

Почетак месеца означава први дан у месецу, средина - петнаести, а крај - последњи дан у месецу, ако што друго не произлази из намере страна или из природе правног односа.

Примена правила о услову

Члан 158

Кад дејство правног посла почиње од одређеног времена, сходно се примењују одредбе о одложном услову, а кад правни посао престаје да важи по истеку одређеног рока, сходно се примењују одредбе о раскидном услову.

Књига друга

ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ (ОБЛИГАЦИЈЕ)

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 159

Облигација је правни однос између две одређене стране на основу кога је једна страна (поверилац) овлашћена да захтева од друге стране (дужника) одређено давање, чињење или уздржавање од нечега што би иначе имала право да чини, а друга страна је дужна да то испуни.

Настанак

Члан 160

Облигације настају из уговора, проузроковања штете, неоснованог обогаћења, незваног вршења туђег посла, једностране изјаве воље и других законом утврђених чињеница.

Алтернатива: Реч: "облигације" замењује се речима: "облигациони односи".

Дужности испуњења обавеза

Члан 161

Стране у облигационом односу дужне су да изврше своју обавезу и одговорне су за њено испуњење.

Обавеза се може угасити само сагласношћу воља страна у облигационом односу или на основу закона.

Понашање у извршавању обавеза и остваривању права

Члан 162

Страна у облигационом односу дужна је да у извршавању своје обавезе поступа са пажњом која се у правном промету захтева у одговарајућој врсти облигационих односа (брижљивост разумног и пажљивог човека).

Страна у облигационом односу дужна је да у извршавању обавеза из своје професионалне делатности поступа с повећаном пажњом према правилима струке и обичајима (брижљивост разумног и пажљивог стручњака).

Страна у облигационом односу дужна је да се у остваривању свог права уздржи од поступка којим би се отежало извршавање обавезе друге стране.

Диспозитивни карактер одредаба Законика

Члан 163

Стране могу своје облигационе односе да уреде друкчије него што је овим закоником одређено, ако из поједине одредбе овог законика или из њеног смисла не произилази што друго.

Примена добрих пословних обичаја

Члан 164

Стране у облигационим односима дужне су да у правном промету поступају у складу са добрим пословним обичајима.

На облигационе односе се примењују узансе ако су стране у облигационим односима уговориле њихову примену или ако из околности произилази да су њихову примену хтеле.

Поступање у складу са општим актима

Члан 165

Правна лица у заснивању облигационих односа поступају у складу са својим општим актима.

Али, уговор који је закључен или друга правна радња која је предузета супротно тим актима остаје на снази, осим ако је за то друга страна знала или морала знати или ако је овим закоником друкчије одређено.

Савесност друге уговорне стране се претпоставља.

Алтернатива: Став 3 се брише

Примена појединих одредаба

Члан 166

Одредбе овог законика које се односе на уговоре примењују се на све врсте уговора, изузев ако за привредне уговоре није изричито другачије одређено.

Привредни уговори, у смислу овог законика, су уговори које међусобно закључују привредни субјекти, као што су: привредна друштва, друга правна лица и појединци који у виду регистрованог занимања обављају неку привредну делатност.

Део први

НАСТАНАК ОБАВЕЗА

ГЛАВА I УГОВОР

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Слобода уговарања

Члан 167

Стране уговорнице су слободне, у границама принудних прописа, јавног поретка и морала, да своје односе уреде по својој вољи.

Одредбе принудних прописа о садржини одређених уговора су саставни делови тих уговора, те их употпуњују или ступају на место уговорних одредби које нису у сагласности са њима.

Уговор обавезује стране уговорнице као закон.

Примена на друге правне послове

Члан 168

Одредбе овог законика о уговорима сходно се примењују и на друге правне послове.

Одрицање унапред од приговора

Члан 169

Одредба уговора којом се једна уговорна страна унапред одриче свих приговора или одређене врсте приговора који би се могли односити на пуноважност тог уговора, нема правног дејства ни у погледу оних приговора којих би се иначе могао појединачно унапред одрећи.

Исто важи за такво одрицање једностраном изјавом воље.

Одељак 2.

ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА

Одсек 1.

САГЛАСНОСТ ВОЉА

Кад је уговор закључен

Члан 170

Уговор је закључен кад су се уговорне стране сагласиле о битним елементима уговора.

Алтернатива: Реч: "елементима" се замењује речју: "састојцима".

Обавезно закључење и обавезна садржина уговора

Члан 171

Ако је неко по закону обавезан да закључи уговор, заинтересовано лице може захтевати да се такав уговор без одлагања закључи.

Одредбе прописа којима се, делимично или у целини, одређује садржина уговора саставни су делови тих уговора, те их употпуњавају или ступају на место уговорних одредаба које нису у сагласности са њима.

Дозвола и одобрење

Члан 172

Кад је за закључење неког уговора потребна сагласност трећег лица, она може бити дата пре закључења уговора, као дозвола, или после његовог закључења, као одобрење, ако законом није прописано што друго.

Сагласност мора бити у форми прописаној за уговор за чије се закључење даје.

Свесно закључење ништавог уговора

Члан 173

Ко је при закључењу уговора знао за неки узрок због кога уговор може бити лишен дејства, дужан је накнадити штету другој страни, ако је ова основано веровала да је уговор пуноважан.

Преговори

Члан 174

Преговори који претходе закључењу уговора не обавезују и свака их страна може прекинути кад год хоће.

Али страна која је водила преговоре без намере да закључи уговор одговара за штету насталу вођењем преговора.

Одговара за проузроковану штету и онај који је водио преговоре без намере да закључи уговор па пошто је својим држањем навео другу страну на губитке, одустао од те намере без основаног разлога.

Ако се друкчије не споразумеју, свака страна сноси своје трошкове око припрема за закључење уговора, а заједничке трошкове сnose на једнаке делове.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Ако је једна страна у преговорима дала другој страни поверљива обавештења или јој омогућила да дође до њих, друга страна, ако није друкчије договорено, не сме их учинити доступним трећим лицима, нити их користити за своје интересе, без обзира да ли је накнадно уговор закључен или није.

Одговорност за повреду обавезе о поверљивим обавештењима може се састојати у накнади проузроковане штете и предаји оштећеном користи коју је штетник том повредом остварио.

Време и место закључења уговора

Члан 175

Уговор је закључен оног тренутка кад понудилац прими изјаву понуђеног да прихвата понуду.

Сматра се да је уговор закључен у месту у коме је понудилац имао своје седиште, односно пребивалиште у тренутку кад је учинио понуду.

Понуда

Члан 176

Понуда је предлог за закључење уговора учињен одређеном лицу, који садржи све битне састојке уговора тако да би се његовим прихватањем могао закључити уговор.

Ако су уговорне стране после постигнуте сагласности о битним састојцима уговора оставиле неке споредне тачке за доцније, уговор се сматра закљученим, а споредне тачке, ако саме уговорне стране не постигну сагласност о њима, уредиће суд водећи рачуна о претходним преговорима, правном основу, као и њиховој дотадашњој пословној пракси и обичајима.

Општа понуда

Члан 177

Предлог за закључење уговора учињен неодређеном броју лица, који садржи битне састојке уговора чијем је закључењу намењен, важи као понуда, уколико друкчије не произлази из околности случаја или обичаја.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Предлог за закључење уговора упућен већем броју одређених лица представља понуду ако је довољно одређен и ако указује на намеру понудиоца да се обавезе у случају прихватања.

Предлог упућен неодређеном броју лица сматраће се само као позив да се учини понуда, изузев ако лице које чини такав предлог јасно не укаже на супротно.

Понуда неовлашћеног лица

Члан 178

Писмена понуда обавезује понудиоца, иако је није потписало овлашћено лице, само у случају: ако је понуда сачињена на хартији са одштампаним или утиснутим ознакама понудиоца, којом се он у свом пословању служи; ако је понуда снабдевена печатом или штамбиљем понудиоца и потписана на уобичајени начин; ако се понуда односи на посао којим се понудилац редовно бави и не прелази обим његовог уобичајеног пословања и ако понуђени није знао да је понуду потписало неовлашћено лице.

Исто важи и за прихватање понуде.

Претходне одредбе важе за закључење привредних уговора.

Алтернатива: Став 3 се брише

Излагање робе

Члан 179

Излагање робе са означањем цене сматра се као понуда, уколико друкчије не произлази из околности случаја или обичаја.

Слање каталога и огласа

Члан 180

Слање каталога, ценовника, тарифа и других обавештења, као и огласи учињени штампом, лецима, радиом, телевизијом, електронским путем или на који други начин не представљају понуду за закључење уговора, него само позив да се учини понуда под објављеним условима.

Али ће пошиљалац таквих позива одговарати за штету коју би претрпео понудилац, ако без основаног разлога није прихватио његову понуду.

Дејство понуде

Члан 181

Понудилац је везан понудом, изузев ако је своју обавезу да одржи понуду искључио или ако то искључење произлази из околности посла.

Понуда се може опозвати само ако је понуђени примио опозив пре пријема понуде или истовремено са њом.

Алтернатива: Став 2. замењује се ставовима који гласе:

Понуда производи дејство од тренутка кад стигне понуђеноме.

Понуда, чак и кад је неопозива, може да се повуче ако је изјава о повлачењу стигла понуђеноме пре или у исто време када и понуда.

Све док се уговор не закључи понуда може да се опозове, ако опозив стигне понуђеноме пре него што је он отпослао свој прихват.

Понуда не може да се опозове ако је у њој одређен рок за њено прихватање или кад је на други начин назначено да је неопозива, као и ако је понуђени разумно веровао да је понуда неопозива и понашао се сагласно томе.

До када понуда обавезује

Члан 182

Понуда у којој је одређен рок за њено прихватање обавезује понудиоца до истека тог рока.

Ако је понудилац у писму, електронској пошти или телеграму одредио рок за прихватање, сматраће се да је тај рок почео тећи од датума означеног у писму, електронској пошти или од дана кад је телеграм предат пошти.

У случају да писмо није датирано, рок за прихватање понуде тече од дана када је писмо предато пошти.

Понуда учињена одсутном лицу, у којој није одређен рок за прихватање, везује понудиоца за време које је редовно потребно да понуда стигне понуђеноме, да је овај размотри, о њој одлучи и да одговор о прихватању стигне понудиоцу.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Ако рок за прихватање понуде није истекао, понуда ће престати да важи када понудилац прими изјаву којом се понуда одбија.

Форма понуде

Члан 183

Понуда уговора за чије закључење закон захтева посебну форму обавезује понудиоца само ако је учињена у тој форми.

Исто важи и за прихватање понуде.

Прихватање понуде

Члан 184

Понуда је прихваћена кад понудилац прими изјаву понуђеног да прихвата понуду.

Понуда је прихваћена и кад понуђени пошаље ствар или плати цену, као и кад учини неку другу радњу која се, на основу понуде, праксе утврђене између заинтересованих страна или обичаја, може сматрати као изјава о прихватању.

Прихватање се може опозвати ако понудилац прими изјаву о опозивању пре изјаве о прихватању или истовремено са њом.

Укрштање понуда

Члан 185

У случају укрштених понуда које се разликују у томе што једна страна тражи мању накнаду за своју обавезу, а друга јој нуди више, уговор је закључен за средњи износ.

Прихватање непосредне понуде

Члан 186

Понуда учињена присутном лицу сматра се одбијеном ако није прихваћена без одлагања, изузев ако из околности произлази да понуђеном припада извршан рок за размишљање.

Понуда учињена телефоном, електронским путем или непосредном радио или визуелном везом, сматра се као понуда присутном лицу.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Понуда учињена телефаксом не сматра се понудом учињеном присутном лицу.

Прихватање понуде с предлогом да се измени

Члан 187

Ако понуђени изјави да прихвата понуду и истовремено предложи да се она у нечему измени или допуни, сматра се да је понуду одбио и да је са своје стране учинио другу понуду своме ранијем понудиоцу.

Алтернатива: Додају се три нова става која гласе:

Одговор на понуду, којим се понуда прихвата, али са допунама или изменама које је битније не мењају, значи прихватање, осим ако понудилац одмах не приговори.

Ако тако не поступи, уговор ће се закључити у складу са садржином измена које су наведене у изјави о прихватању.

Сматра се да се битно мења понуда кад се допуне или измене одредбе које се односе на цену, плаћање, квалитет или количину робе, место и време испоруке, обим одговорности једне стране у односу на другу.

Ћутање понуђеног

Члан 188

Ћутање понуђеног не значи прихватање понуде.

Нема дејства одредба у понуди да ће се ћутање понуђеног или неко друго његово пропуштање (на пример, ако не одбије понуду у одређеном року или ако послату ствар о којој му се нуди уговор не врати у одређеном року и сл.) сматрати као прихватање.

Али, кад се понуђени налази у устаљеним пословним односима с понудиоцем у погледу одређене робе, сматра се да је прихватио понуду која се односи на такву робу, ако је није одмах или у остављеном року одбио.

Исто тако, лице које се понудило другом да извршава његове налоге за обављање одређених послова, као и лице у чију пословну делатност спада вршење таквих налога, дужно је да изврши добијени налог ако га није одмах одбило.

Ако у случају из претходног става понуда, односно налог није одбијен, сматра се да је уговор закључен у тренутку кад је понуда, односно налог стигао понуђеном.

Алтернатива: У ставу 3 на крају додају се речи: "као и у случају кад је то у складу са трговачким обичајима".

Задоцнело прихватање и задоцнело достављање изјаве о прихватању

Члан 189

Прихватање понуде извршено са задоцњењем сматра се као нова понуда од стране понуђеног.

Али, ако је изјава о прихватању која је учињена благовремено, стигла понудиоцу после истека рока за прихватање, а понудилац је знао или је могао знати да је изјава отпослата благовремено, уговор је закључен.

Ипак, уговор у таквом случају није закључен ако понудилац одмах, а најкасније првог идућег радног дана по пријему изјаве или и пре пријема изјаве, а по истеку рока за прихватање понуде, извести понуђенога да се због закашњења не сматра везан својом понудом.

Смрт или неспособност једне стране

Члан 190

Понуда не губи дејство ако је смрт или пословна неспособност једне стране наступила пре њеног прихватања, изузев ако супротно произлази из намере страна, обичаја или природе посла.

Предуговор

Члан 191

Предуговор је такав уговор којим се преузима обавеза да се доцније закључи други, главни уговор.

Прописи о форми неког уговора важе и за предуговор, ако је форма прописана ради заштите уговорника од наглих непромишљених одлука.

Предуговор обавезује ако садржи битне састојке главног уговора.

На захтев заинтересоване стране суд ће наложити другој страни која одбија да приступи закључењу главног уговора да то уради у року који ће јој одредити.

Закључење главног уговора може се захтевати у року од шест месеци од истека рока предвиђеног за његово закључење, а ако тај рок није предвиђен, онда од дана кад је према природи посла и околностима уговор требало да буде закључен.

Предуговор не обавезује ако су се околности од његовог закључења толико измениле да не би био ни закључен да су такве околности постојале у то време.

Алтернатива: Ст. 4. и 5. замењују се ставовима који гласе:

Закључење главног уговора може се захтевати у року од шест месеци од истека рока предвиђеног за његово закључење, а ако тај рок није предвиђен, онда од закључења предуговора.

Неизвршавање обавезе да се закључи главни уговор даје право саговорнику да захтева накнаду штете коју због тог неизвршења трпи.

Али, ако су у предуговору одређени битни услови за закључење главног уговора, суд ће, на захтев заинтересоване стране, осудити другу страну која одбија да приступи закључењу главног уговора да то уради у року који ће јој одредити, после чијег истека ће се пресуда сматрати као закључење главног уговора.

Опциони уговор

Члан 192

Уговором се могу одредити услови неког другог уговора међу истим уговорницима и дати право једном уговорнику да својом изјавом заснује односе из тог другог уговора (опциони уговор или опција).

Ако за вршење права опције није одређен рок у уговору или закону, а уговорници се о њему накнадно не споразумеју, одредиће га суд према околностима случаја и обичајима.

Одсек 2.

НЕСПОРАЗУМ

Члан 193

Не настаје уговор кад стране верују да су сагласне а у ствари међу њима постоји неспоразум, било што нису приметиле да се њихове изјаве не подударују, било што су различито разумеле нејасне или двосмислене изразе у њиховим подударним изјавама.

Страна која је изазвала неспоразум својом кривицом дужна је накнадити штету коју је друга страна претрпела.

Када се после закључења уговора утврди да постоји неспоразум о некој споредној тачки, уговор ће остати на снази, а ту тачку уредиће суд, ако се из околности случаја може закључити да би уговорне стране закључиле уговор и без неспоразума о тој тачки.

Одељак 3.

ПРЕДМЕТ

Шта може бити предмет обавезе

Члан 194

Предмет уговора може бити све што није законом забрањено и што није противно јавном поретку или моралу.

Предмет уговора може бити и будућа ствар.

Уговорна обавеза може се састојати у давању, чињењу, нечињењу или трпљењу.

Она мора бити могућа, дозвољена и одређена, односно одредива.

Правне последице ништавости уговора због предмета

Члан 195

Кад је предмет обавезе немогућ, недозвољен, неодређен или неодредив, уговор је ништав.

Али ако је уговор закључен са одложним роком или под одложним условом, нарочито под условом да предмет уговора постане могућ, уговор ће бити пуноважан ако предмет буде могућ о року, односно у време остварења услова.

Страна која при закључењу уговора није знала нити је могла знати да је предмет уговора недозвољен или немогућ има право да захтева од друге стране, ако је ова знала или морала знати за то, да јој накнади штету коју не би имала да уговор није био закључен.

Заблуда о предмету

Члан 196

Нема сагласности између уговорника и уговор је без дејства ако је један уговорник био у заблуди о предмету.

Накнадна могућност

Члан 197

Уговор закључен под одложним условом или роком пуноважан је ако је предмет обавезе који је у почетку био немогућ постао могућ пре остварења услова или истека рока.

Кад је предмет обавезе недопуштен

Члан 198

Предмет обавезе је недопуштен ако је противан принудним прописима, јавном поретку, добрим обичајима или моралу.

Кад је предмет одредив

Члан 199

Предмет обавезе је одредив ако уговор садржи податке помоћу којих се може одредити или су стране оставиле трећем лицу да га одреди.

Ако то треће лице неће или не може да одреди предмет обавезе, уговор је ништав.

Алтернатива: Додаје се пет нових ставова који гласе:

Ако је одређивање предмета уговора остављено неколицини, у случају неслагања одлучује већина.

Треће лице је дужно водити рачуна о свим околностима, нарочито о приликама на тржишту, и према њима одредити предмет правично, у противном незадовољна уговорна страна може захтевати поништење уговора.

Али ако су уговорне стране оставиле трећем лицу да поступи по свом нахођењу, поништење уговора може се захтевати само ако је оно поступило несавесно.

Ако је уговорено да ће предмет одредити једна од уговорних страна, сматра се да је уговор закључен под условом да се са његовом одлуком сагласи друга страна.

Ништав је уговор у коме је одређивање предмета уговора остављено слободној оцени једној од уговорних страна.

Уговарање обавезе да се ствар не отуђи или не оптерети

Члан 200

Пуноважан је уговор којим се неко обавезује да одређену ствар не отуђи или не оптерети за одређено време, које не може бити дуже од пет (десет) година.

Али ако је он ствар отуђио, стицање савесног прибавиоца не може се оспоравати, а отуђилац је одговоран свом саговорнику због повреде своје обавезе.

Исто важи у случају оптерећења ствари.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одсек 1.

ОСНОВ

Дозвољен и истинит основ

Члан 201

Свака уговорна обавеза мора имати дозвољен правни основ, те је ништава обавеза чији је основ противан принудним прописима, јавном поретку, добрим обичајима или моралу.

Претпоставља се да обавеза има правни основ иако није изражен, али ако основ не постоји, обавеза је без дејства.

Кад се утврди да је основ неистинит, уговор ће остати на снази само ако се иза неистинитог основа налази неки дозвољен основ.

Нема сагласности и уговор је без дејства ако је један уговорник био у заблуди о основу.

Дужник може одбити да изврши обавезу која нема дозвољен правни основ и после застарелости права да тражи поништење те обавезе.

Побуде за закључење уговора

Члан 202

Побуде из којих је уговор закључен не утичу на његову пуноважност.

Али, ако је побуда противна неком принудном законском пропису, јавном поретку, добрим обичајима или моралу, а из самог уговора или прилика у којима је закључен види се да је она одлучила једног уговорника да закључи уговор и да је то други уговорник знао или морао знати, уговор ће бити без дејства.

Уговор без накнаде не производи никаква правна дејства и кад други уговорник није знао да је недозвољена побуда која је одлучила његовог саговорника.

Одсек 2.

СПОСОБНОСТ

Уговори правног лица

Члан 203

Правно лице може закључивати уговоре у правном промету у оквира своје правне способности.

Уговор закључен изван правне способности правног лица нема правно дејство, осим ако посебним прописима није друкчије одређено.

Савесна страна може захтевати накнаду штете коју је претрпела услед закључења уговора који нема правно дејство.

Сагласност за закључење уговора

Члан 204

Кад је општим актом правног лица одређено и у регистар уписано да његов заступник може закључити одређени уговор само уз сагласност неког органа, сагласност се може дати претходно, истовремено или накнадно, ако шта друго није уписано у регистар.

Друга страна има право да позове правно лице да се његов овлашћени орган у примереном року изјасни да ли даје сагласност, па ако то овај не учини, сматраће се да сагласност није дата.

Накнадна сагласност има повратно дејство, ако друкчије није уговорено.

Ако сагласност није дата, сматра се да уговор није ни закључен.

Кад се према одредбама овог члана сматра да уговор није закључен, савесна страна може захтевати од правног лица правичну накнаду.

Одредбе претходних ставова примењују се и у случају кад је општим актом правног лица одређено да заступник може закључити неки уговор само заједно с одређеним органом тог правног лица.

Уговор пословно неспособног лица

Члан 205

За закључење пуноважног уговора потребно је да уговорник има пословну способност која се тражи за закључење тог уговора.

Ограничено пословно способно лице може без одобрења свог законског заступника закључивати само оне уговоре чије му је закључивање законом дозвољено.

Пословно неспособно лице може без дозволе свог законског заступника закључивати само оне уговоре чије му је закључивање законом дозвољено.

Остали уговори тих лица закључени без дозволе законског заступника рушљиви су, али могу бити оснажени његовим накнадним одобрењем.

Право саговорника пословно неспособног лица

Члан 206

Саговорник пословно неспособног лица који није знао за његову пословну неспособност може одустати од уговора који је закључио са њим без одобрења његовог законског заступника.

Исто право има и саговорник пословно неспособног лица који је знао за његову пословну неспособност, али је био преварен од њега да има дозволу свог законског заступника.

Ово право се гаси по истеку тридесет дана од сазнања за пословну неспособност друге стране, односно за одсуство дозволе односно одобрења законског заступника, али и раније ако законски заступник буде одобрио уговор пре него што тај рок истекне.

Позивање законског заступника да се изјасни

Члан 207

Саговорник пословно неспособног лица који је закључио уговор са њим без дозволе његовог законског заступника може позвати законског заступника да се изјасни да ли одобрава тај уговор.

Ако се законски заступник не изјасни у року од тридесет дана од овог позива да уговор одобрава, сматраће се да није дао сагласност.

Кад уговорник стекне пословну способност после закључења уговора

Члан 208

Пословно способно лице може захтевати да се поништи уговор који је без потребне дозволе закључило за време своје ограничене пословне способности само ако је тужбу поднело у року од три месеца од дана стицања потпуне пословне способности.

Одсек 3.
МАНЕ ВОЉЕ

Принуда и претња

Члан 209

Ништав је уговор закључен употребом силе или недозвољене принуде.

Ако је уговорна страна или неко трећи недозвољеном претњом изазвао основани страх код друге стране тако да је ова због тога закључила уговор, друга страна може тражити да се он поништи.

Страх се сматра основаним ако се из околности види да је озбиљном опасношћу угрожен живот, тело или друго значајно добро уговорне стране или трећег лица.

Уговор закључен употребом силе или недозвољене принуде према другој страни не производи правна дејства.

Битна заблуда

Члан 210

Заблуда је битна ако се односи на битна својства предмета, на лице са којим се закључује уговор ако се закључује с обзиром на то лице, као и на околности које се по обичајима у промету или по намери странака сматрају одлучним, а страна која је у заблуди не би иначе закључила уговор такве садржине.

Страна која је у заблуди може тражити поништај уговора због битне заблуде, осим ако при закључењу уговора није поступала с пажњом која се у промету захтева.

У случају поништаја уговора због заблуде, друга савесна страна има право да тражи накнаду претрпљене штете без обзира на то што страна која је у заблуди није крива за своју заблуду.

Страна која је у заблуди не може се на њу позивати ако је друга страна спремна да изврши уговор као да заблуде није било.

Заблуда о побуди код уговора без накнаде

Члан 211

Код уговора без накнаде битном заблудом се сматра и заблуда о побуди која је била одлучна за преузимање обавезе.

Посредна изјава

Члан 212

Заблуда лица преко кога је уговорна страна изјавила своју вољу сматра се исто као и заблуда у властитом изјављивању воље.

Превара

Члан 213

Ако једна страна изазове заблуду код друге стране или је одржава у заблуди у намери да је тиме наведе на закључење уговора, друга страна може захтевати његов поништај и онда кад заблуда није битна.

Страна која је закључила уговор под преваром има право да захтева накнаду претрпљене штете.

Ако је превару учинило треће лице превара утиче на сам уговор ако је друга уговорна страна у време закључења уговора знала или морала знати за превару.

Уговор без накнаде може се поништити и кад је превару учинило треће лице, без обзира на то да ли је друга уговорна страна у време закључења уговора знала или морала знати за превару.

Страна која је закључила уговор под преваром има право да захтева и после истека рока застарелости права да захтева поништење уговора.

Алтернатива: Претходни став се мења и гласи:

Страна која је закључила уговор под преваром може одбити да изврши обавезу из уговора и после застарелости права да тражи његово поништење.

Одсек 4. ФОРМА УГОВОРА

Неформалност уговора

Члан 214

Закључење уговора не подлеже никаквој форми, изузев кад то закон нарочито захтева.

Прописана обавеза да уговор буде закључен у одређеној форми важи и за све доцније измене или допуне уговора.

Али су пуноважне доцније усмене допуне о споредним тачкама о којима у формалном уговора није ништа речено ако то није противно циљу ради кога је форма прописана.

Пуноважне су и доцније усмене погодбе којима се смањују или олакшавају обавезе једне или друге стране, ако је посебна форма прописана само у интересу уговорних страна.

Раскидање формалних уговора

Члан 215

Формални уговори могу бити раскинути неформалним споразумом, изузев ако је за одређени случај законом предвиђено што друго или ако циљ због кога је прописана форма за закључење уговора захтева да раскид уговора буде обављен у истој форми.

Уговорена форма

Члан 216

Уговорне стране могу се споразумети да посебна форма буде услов пуноважности њиховог уговора.

Ако се пре или приликом постизања сагласности о садржини уговора постигне сагласност о његовој форми, сматра се да је уговор закључен тек када је та форма испуњена.

Исто важи ако је тада само једна страна захтевала да уговор буде обављен у одређеној форми.

Уговор за чије је закључење уговорена посебна форма може бити раскинут, допуњен или на други начин измењен и неформалним споразумом.

Ако су уговорне стране предвиделе посебну форму само да осигурају доказ свога уговора или да постигну што друго, уговор је закључен кад је постигнута сагласност о његовој садржини, а за уговорне стране је у исто време настала обавеза да уговору дају предвиђену форму.

Форма уговора о преносу непокретности

Члан 217

Уговор на основу кога се преноси право својине на непокретности или се установљава неко друго стварно право на непокретности, мора бити закључен у писменој форми и оверен од стране овлашћеног органа одређеног посебним законом.

Алтернатива: У претходном ставу бришу се речи: „или се установљава неко друго стварно право на непокретности“

Санкција недостатка потребне форме

Члан 218

Уговор који није закључен у прописаној форми нема правно дејство уколико из циља прописа којим је одређена форма не произилази што друго.

Уговор који није закључен у уговореној форми нема правно дејство уколико су уговорне стране пуноважност уговора условиле посебном формом.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор не производи никакво дејство ако није закључен у законом прописаној или уговореној форми, изузев ако је самим законом за одређени случај предвиђено нешто друго.

Али, делимичан мањи недостатак у форми не повлачи ништавост уговора ако не смета постизању циља ради кога је форма установљена.

Претпоставка потпуности исправе

Члан 219

Ако је уговор закључен у посебној форми, било на основу закона било по вољи странака, важи само оно што је у тој форми изражено.

Ипак, биће пуноважне истовремене усмене погодбе о споредним тачкама о којима у формалном уговору није ништа речено, уколико нису у супротности са његовом садржином или ако нису противне циљу због кога је форма прописана.

Пуноважне су и истовремене усмене погодбе којима се смањују или олакшавају обавезе једне или обе стране ако је посебна форма прописана само у интересу уговорних страна.

Састављање исправе

Члан 220

Кад је за закључење уговора потребно саставити исправу, уговор је закључен кад исправу потпишу сва лица која се њим обавезују.

Уговорна страна који не зна писати ставиће на исправу рукознак оверен од два сведока или од суда, односно другог органа.

За закључење двостраног уговора довољно је да обе стране потпишу једну исправу или да свака од страна потпише примерак исправе намењен другој страни.

Захтев писмене форме је испуњен ако стране измеђају писма или се споразумеју путем електронске поште или неким другим средством које омогућава да се са извесношћу утврде садржина и давалац изјаве.

Коришћење електронског потписа уређује се посебним прописима.

Нестанак исправе

Члан 221

Постојање и садржина уговора за чије је закључење потребна писмена форма може се у случају нестанка исправе доказивати свим доказним средствима.

Кад је извршен уговор коме недостаје форма

Члан 222

Уговор за чије се закључење захтева писмена форма сматра се пуноважним иако није закључен у тој форми ако су уговорне стране извршиле, у целини или у претежном

делу, обавезе које из њега настају, осим ако из циља због кога је форма прописана очигледно не произлази што друго.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Уговор за чије се закључење захтева одређена писмена форма остаће пуноважан, иако није закључен у тој форми, ако су извршене све обавезе које из њега настају, изузев ако закон наређује што друго у одређеном случају.

Али, ако је једна страна у усмено закљученом двостраном уговору, за чију се пуноважност захтева писмена форма, испунила своју обавезу, она нема право захтевати од друге стране да и ова испуни своју обавезу, него само право захтевати повраћај онога што је дала на име испуњења, изузев ако је форма установљена само ради њене заштите и ако је у датом случају могуће одрицање од те заштите.

Одговорност за недостатак форме

Члан 223

Ко наведе свог саговорника да се при закључењу уговора не придржава прописане форме, па после одбије да изврши своју обавезу позивајући се на ништавост уговора због одсуства форме, дужан је накнадити му штету коју овај не би претрпео да није било овог уговора.

Исто вреди и за случај одбијања уговорника да приступи обављању уговорене форме кад је то услов за закључење уговора.

Одсек 5.

КАПАРА И ОДУСТАНИЦА

1. Капара

Враћање и урачунавање капаре

Члан 224

Ако је у тренутку закључења уговора једна страна дала другој извесан износ новца или извесну количину других заменљивих ствари као знак да је уговор закључен (капара), уговор се сматра закљученим кад је капара дата, ако није што друго уговорено.

У случају испуњења уговора, капара се мора вратити или урачунати у испуњење обавезе.

Ако што друго није уговорено, страна која је дала капару не може одустати од уговора остављајући капару другој страни, нити то може учинити друга страна враћањем удвојене капаре.

Алтернатива: Став 1. мења се тако да гласи:

Ако су се уговорне стране споразумеле да ће једна дати другој извесни износ новца или другу имовину, као знак да је уговор закључен (капару), уговор се сматра закљученим када је капара дата, ако није другачије уговорено.

Неизвршење уговора

Члан 225

Ако уговор није извршен кривицом стране која је дала капару, друга страна може по свом избору тражити извршење уговора, ако је то још могуће или тражити накнаду штете, а капару урачунати у накнаду или вратити или се задовољити примљеном капаром.

Ако је за неизвршење уговора крива страна која је примила капару, друга страна може, по свом избору, тражити извршење уговора, ако је то још могуће, или тражити накнаду штете и враћање капаре или тражити враћање удвојене капаре.

У сваком случају, кад друга страна тражи извршење уговора, она има право и на накнаду штете коју трпи због задоцњења.

Суд може на захтев заинтересоване стране смањити претерано велику капара.

Делимично испуњење обавезе

Члан 226

У случају делимичног испуњења обавезе, поверилац не може задржати капару, него може тражити испуњење остатка обавезе и накнаду штете због задоцњења или тражити накнаду штете због непотпуног испуњења, али се у оба случаја капара урачунава у накнаду.

Ако поверилац раскине уговор и врати оно што је примио као делимично испуњење, он може бирати између осталих захтева који припадају једној страни кад је уговор остао неизвршен кривицом друге.

2. Одустаница

Улога одустанице

Члан 227

Споразумом уговорних страна може се овластити једна или свака страна да одустане од уговора давањем одустанице.

Кад страна у чију је корист уговорена одустаница изјави другој страни да ће дати одустаницу, она више не може захтевати извршење уговора.

Страна овлашћена да одустане дужна је дати одустаницу истовремено са изјавом о одустајању.

Ако уговорне стране нису одредиле рок до кога овлашћена страна може одустати од уговора, она то може учинити све док не протекне рок одређен за испуњење њене обавезе.

Ово право одустајања од уговора престаје и кад страна у чију је корист уговорено почне испуњавати своје обавезе из тог уговора или примати испуњење од друге стране.

Капара као одустаница

Члан 228

Кад је уз капару уговорено право да се одустане од уговора, онда се капара сматра као одустаница и свака страна може одустати од уговора.

У овом случају, ако одустане страна која је дала капару, она је губи, а ако одустане страна која је капару примила, она је удвојено враћа.

Одељак 4.

ТУМАЧЕЊЕ УГОВОРА

Примена и тумачење уговорних одредаба

Члан 229

Јасне одредбе уговора не подлежу тумачењу, њих треба применити како гласе.

При тумачењу спорних одредби не треба се држати дословног значења употребљених израза, него истраживати заједничку намеру уговорних страна и одредбу тако разумети како се најбоље слаже са сврхом коју су оне имале у виду закључујући уговор.

Алтернатива: Став 2. мења се тако да гласи:

При тумачењу спорних одредби не треба се држати дословног значења употребљених израза, већ треба истраживати заједничку намера уговорних страна и одредбу тако разумети како то одговара начелима овог законика.

Утврђивање намере уговорних страна

Члан 230

Заједничка намера уговорних страна утврђује се према природи и циљу уговора, односно према ономе што је једна страна изјавила и како је требало да друга страна то разуме у смислу са којим може имати правно дејство, у складу са начелима поштеног промета.

Ако се не може утврдити заједничка намера уговорних страна треба истраживати намеру коју би редовно имала разумна лица истог својства у одговарајућим околностима.

Ако је утврђено да је једна страна имала намеру да уговор добије одређено значење, а у време закључења уговора друга страна је морала да зна за ту намеру, уговор треба тумачити у складу са том намером.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Заједничка намера уговорника утврђује се према ономе што је једна страна стварно изјавила и како је требало да друга страна ово разуме, према ономе што редовно бива у поштену промету.

Кад није могуће утврдити заједничку намеру уговорника, треба истраживати намеру коју би редовно имала разумна лица истог својства кад би била у истој ситуацији.

Околности од значаја за тумачење уговора

Члан 231

При тумачењу уговора узеће се у обзир претходни преговори, околности у којима је уговор закључен, понашање уговорних страна и после закључења уговора, међусобно успостављена добра пословна пракса, уобичајено значење појединих израза у одговарајућој професионалној делатности, природа и општа сврха уговора.

Алтернатива: Додаје се став 2 који гласи:

Уговорне стране могу искључити претходне преговоре као околност од значаја за тумачење уговора само ако то није супротно начелу савесности и поштења.

Тумачење у корист једне стране

Члан 232

У случају кад је уговор закључен према унапред одштампаном садржају или кад је уговор био на други начин припремљен и предложен од једне уговорне стране, нејасне одредбе тумачиће се у корист друге стране.

Тумачење према врсти уговора

Члан 233

Нејасне одредбе у уговору без накнаде треба тумачити у смислу који је мање тежак за дужника, а у теретном уговору у смислу којим се остварује правичан однос узајамних давања.

Вансудско тумачење уговора

Члан 234

Уговорне стране могу предвидети да ће, у случају несагласности у погледу смисла и домањаја уговорних одредби, неко трећи тумачити уговор.

У том случају, ако уговором није друкчије предвиђено, стране не могу покренути спор пред судом или другим надлежним органом док претходно у разумном року не прибаве тумачење уговора, осим ако треће лице одбије да протумачи уговор.
Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 5.

ЗАБРАЊЕНИ И НИШТАВИ УГОВОРИ

Одсек 1.

НИШТАВОСТ УГОВОРА И ДРУГЕ САНКЦИЈЕ

Забрањени уговори

Члан 235

Забрањени су уговори који су противни закону, или јавном поретку или моралу.

Ништави уговори

Члан 236

Забрањени уговори су ништави, ако циљ забране не упућује на коју другу санкцију, или ако закон у одређеном случају не одређује нешто друго за повреду прописане забране.

Али, ако је закључење одређеног уговора забрањено само једној страни, уговор ће остати на снази, ако у закону није шта друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску забрану сносиће одговарајуће последице.

Кад је циљ забране или ништавости неког уговора да се онемогући да стране уговорнице постигну одређени резултат, онда су ништави и сви други уговори којима би се заобилажењем законске забране постигао тај резултат.

Алтернатива: Претходна два члана замењују се са чланом који гласи:

Санкције

Члан 237

Забрањени су уговори који су противни закону, или јавном поретку или моралу.

Забрањени уговори су ништави, ако циљ забране не упућује на коју другу санкцију, или ако закон у одређеном случају не одређује нешто друго за повреду прописане забране.

Али ако је закључење одређеног уговора забрањено само једној страни, уговор ће остати на снази, ако у закону није шта друго предвиђено за одређени случај, а страна која је повредила законску забрану сносиће одговарајуће последице.

Ако је циљ забране или ништавости неког уговора да се онемогући да стране уговорнице постигну одређени резултат, онда су ништави и сви други уговори којима би се заобилажењем законске забране постигао тај резултат.

Накнадни нестанак узрока ништавости

Члан 238

Ништав уговор не постаје пуноважан кад забрана или који други узрок ништавости накнадно нестане.

Делимична ништавост

Члан 239

Ништавост неке одредбе уговора не повлачи ништавост и самог уговора, ако он може опстати без ништаве одредбе, и ако она није била ни услов уговора ни одлучујућа побуда због које је уговор закључен.

Али ће уговор остати на снази чак и ако је ништава одредба била услов или одлучујућа побуда уговора у случају кад је ништавост установљена управо да би уговор био ослобођен те одредбе и важио без ње.

Кад оба уговорника знају да је нека небитна одредба ништава

Члан 240

Ако оба уговорника знају да је нека одредба њиховог уговора ништава, сматраће се да та одредба не постоји, а остали део уговора биће пуноважан ако су испуњени битни услови за закључење таквог уговора.

Конверзија

Члан 241

Кад ништав уговор испуњава услове за пуноважност неког другог уговора онда ће међу уговорницима важити тај други уговор, ако би то било у сагласности са циљем који су уговорници имали у виду кад су уговор закључили, и ако се може узети да би они закључили тај уговор да су знали за ништавог свог уговора.

Привидан уговор (симулација)

Дејства међу уговорницима

Члан 242

Привидан или симулован уговор настаје кад стране уговорнице истовремено са закључењем неког уговора, или после тога, направе други уговор о истом предмету, али друге природе или друге садржине, без намере да се вежу њиме и искључиво у циљу прикривања првог уговора.

Привидни уговор нема дејства међу странама уговорницама, већ међу њима производи своја дејства први, прикривени уговор, који се стварно хтео, ако су испуњени услови за његово закључење.

Дејства према трећим лицима

Члан 243

Свако заинтересовано лице може се у сукобу са једним од уговорника позвати на прикривени уговор и истаћи да привидни уговор нема дејства.

Али лица која су у поверењу на привидни уговор стекла неко право, или која су као лични повериоцу предузела мере извршења на предметима привидног уговора не знајући за његову привидност, могу се позвати на привидни уговор како у сукобу са уговорницима и њиховим правоследбеницима, тако и у сукобу са повериоцима привидног отуђиоца.

Алтернатива: Претходна два члана се мењају тако да гласи:

Привидан уговор

Члан 244

Привидан уговор нема дејства међу уговорним странама.

Али, ако привидан уговор прикрива неки други уговор, тај други уговор важи ако су испуњени услови за његову правну ваљаност.

Привидност уговора не може се истицати према трећем савесном лицу.

Повраћај примљеног и одговорност за штету

Члан 245

Ако је на основу ништавог уговора нешто било испуњено, има се извршити повраћај.

У случају уговора чије се извршење протеже кроз извесно време (као што је уговор о закупу или уговор о раду) ако се природа оног што је испуњено противи повраћају, друга страна дужна је дати одговарајућу накнаду у новцу, према ценама у време доношења судске одлуке, уколико закон што друго одређује.

Али, суд може одбити, у целини или делимично, захтев несавесне стране за враћање оног што је другој страни дала, водећи рачуна о томе да ли је и друга страна била несавесна, као и о моралним схватањима друштва.

Повраћај узајамних давања врши се по правилима за извршење двостраних уговора.

Одговорност лица кривога за ништавост уговора

Члан 246

Уговорник чијом је кривицом настао узрок ништавости уговора одговоран је своје саговорнику за штету коју трпи због ништавости уговора, ако овај није знао за постојање узрока ништавости.

Истицање ништавости

Члан 247

На ништавост суд пази по службеној дужности и на њу се може позивати свако заинтересовано лице.

Право да захтева утврђење ништавости има и јавни тужилац.

Неограниченост истицања ништавости

Члан 248

Право на истицање ништавости не гаси се.

Одсек 2.

РУШЉИВИ УГОВОРИ

Кад је уговор рушљив

Члан 249

Уговор је рушљив кад га је закључила страна ограничено пословно способна, кад је при његовом закључењу било мана у погледу воље страна (претња, принуда, заблуда и превара), као и кад је то овим закоником или посебним законом одређено.

Поништење уговора

Члан 250

Уговорна страна у чијем је интересу рушљивост установљена може тражити да се уговор поништи.

Саговорник лица које има право да захтева поништење уговора, може му тражити да изјави да ли остаје при уговору.

Ако то лице не изјави у року од тридесет дана да се одриче права захтевати да се уговор поништи, сматраће се да је уговор поништен.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Обавештење о захтеву за поништај треба да буде дато у разумном року, водећи рачуна о датим околностима, пошто је страна која захтева поништај уговора сазнала или је морала да сазна релевантне чињенице или је стекла могућност да слободно делује.

Уколико страна која има право да захтева поништај уговора, изричито или прећутно потврди уговор, пошто сазна за основ поништаја или стекне могућност да слободно делује, поништај уговора неће бити могућ.

Последица поништења

Члан 251

Ако је на основу рушљивог уговора који је поништен нешто било испуњено, има се извршити враћање, а ако то није могуће, или ако се природа оног што је испуњено противи враћању, има се дати одговарајућа накнада у новцу.

Накнада у новцу даје се према ценама у време враћања, односно доношења судске одлуке.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Страна која захтева поништај има право на накнаду штете која би је ставила у исти положај у ком би била да није закључила уговор, под условом да је друга страна знала или морала да зна за узрок поништења уговора.

Право саговорника у рушљивом уговору да захтева од овлашћеног лица да се изјасни

Члан 252

Саговорник лица које има право да захтева поништење уговора, може му тражити да изјави остаје ли при уговору или не.

Ако то лице не изјави у року од тридесет дана да се одриче права захтевати да се уговор поништи, сматраће се да је уговор поништен.

Напомена: Остаје отворено питање места овог члана.

Враћање и накнада у случају поништења уговора делимично пословно способног лица

Члан 253

У случају поништења уговора због пословне неспособности једног уговорника, саговорник таквог лица може захтевати повраћај само оног дела испуњења који се налази у имовини пословно неспособног лица, или је употребљен у његову корист, као и оног што је злонамерно уништено или отуђено.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

У случају поништења уговора због делимичне пословне способности једне стране, саговорник таквог лица може захтевати враћање само оног дела испуњења који се налази у имовини делимично пословно способног лица, или је употребљен у његову корист, као и оног што је намерно уништено или отуђено.

Одговорност за поништење уговора

Члан 254

Уговорник чијом је кривицом настао узрок ништавости уговора, одговоран је своме саговорнику за штету коју трпи због ништавости уговора, ако овај није знао за постојање узрока рушљивости.

Одговорност пословно неспособног лица

Члан 255

Неће се сматрати кривим за ништавост уговора пословно неспособно лице које просто изјавило сауговорнику да је пословно способно, али ће бити криво и одговарајуће за штету насталу поништењем уговора пословно неспособно лице које је лукавством уверило свога сауговорника да је пословно способно.

На име накнаде суд може досудити испуњење обавезе из рушљивог уговора

Престанак права

Члан 256

Право захтевати поништење рушљивог уговора престаје истеком рока од једне године од сазнања за узрок рушљивости, односно од престанка принуде.

То право у сваком случају престаје истеком рока од три године од дана закључења уговора.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Право захтевати поништење рушљивог уговора престаје истеком рока од једне године од сазнања за разлог рушљивости, односно од престанка принуде, а у случају заблуде у року од три године од сазнања за постојање заблуде.

То право у сваком случају престаје истеком рока од пет година од дана закључења уговора, а у случају принуде и преваре у року од десет година од дана закључења уговора.

Одељак 6.

ДВОСТРАНО ОБАВЕЗНИ УГОВОРИ

Одсек 1.

НАЧЕЛО ЈЕДНАКЕ ВРЕДНОСТИ

Члан 257

У заснивању двостраних уговора стране су дужне да се придржавају начела једнаке вредности узајамних давања.

Законом се одређује у којим случајевима нарушавање начела једнаке вредности повлачи правне последице.

Одсек 2.

ОДГОВОРНОСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ И ПРАВНЕ НЕДОСТАТКЕ

Члан 258

Ко пренесе на другога право својине или које друго право на ствари или које друго право на основу уговора са накнадом, одговара му (прибавиоцу) за материјалне недостатке ствари и дужан је штитити га од права и претензија трећих лица, којима би његово право било сужено или искључено.

На обавезе преносиоца права сходно се примењују одредбе о обавезама преносиоца ствари.

На ове обавезе преносиоца сходно се примењују одредбе овог законика о одговорности продавца за материјалне и правне недостатке ствари, ако за одређени случај није што друго прописано.

Одсек 3.
ПРИГОВОР НЕИСПУЊЕЊА УГОВОРА

Правило истовременог испуњења

Члан 259

У двостранообавезним уговорима ниједна страна није дужна испунити своју обавезу ако друга страна не испуни или није спремна да истовремено испуни своју обавезу, изузев ако је што друго уговорено или законом одређено или ако што друго проистиче из природе посла.

Али, ако на суду једна страна истакне да није дужна испунити своју обавезу док и друга страна не испуни своју, суд ће јој наложити да испуни своју обавезу кад и друга страна испуни своју.

Погоршање имовинских прилика

Члан 260

Ако је уговорено да прво једна страна испуни своју обавезу, па се после закључења уговора имовинске прилике друге стране погоршају у тој мери, да је неизвесно да ли ће она моћи испунити своју обавезу, страна која се обавезала да прва испуни своју обавезу може одложити њено испуњење док друга страна не испуни своју обавезу или док не пружи довољно обезбеђење да ће је испунити.

То важи и кад су имовинске прилике друге стране биле у истој мери тешке још пре закључења уговора ако њен саговорник то није знао нити је морао знати.

У тим случајевима страна која се обавезала да прва испуни своју обавезу може захтевати да јој се обезбеђење пружи у примереном року, а после протеча тог рока без резултата, може раскинути уговор.

Алтернатива: У ставу 1 после речи: "своју обавезу" додати речи: "или ако та неизвесност произлази из других озбиљних разлога".

Делимично испуњење

Члан 261

Противно је савесности и добрим обичајима у промету одбити потпуно или делимично испуњење сопствене обавезе ако је друга страна испунила своју обавезу, али не сасвим, а с обзиром на малу вредност неиспуњеног дела њене обавезе и на околности случаја, испуњење сопствене обавезе не представља ризик за повериоца.

Одсек 4.
РАСКИД УГОВОРА ЗБОГ НЕИСПУЊЕЊА

Права једне стране кад друга страна не испуни своју обавезу

Члан 262

У двостранообавезним уговорима, кад једна страна не испуни своју обавезу, друга страна може, ако није што друго одређено, захтевати испуњење обавеза или, под условима предвиђеним у идућим члановима, раскинути уговор простом изјавом, ако раскид уговора не наступа по самом закону, а у сваком случају има право на накнаду штете.

Кад је испуњење о року битни елемент уговора

Члан 263

Кад испуњење обавезе у одређеном року представља битан састојак уговора, па дужник не испуни обавезу у том року, уговор је раскинут самом чињеницом неизвршења, без изјаве о раскиду и без остављања накнадног рока (аутоматски раскид).

Али, поверилац може одржати уговор на снази, ако по истеку рока, без одлагања, обавести дужника да захтева испуњење уговора.

Кад је поверилац захтевао испуњење, па га није добио у разумном року, може изјавити да раскида уговор.

Ова правила важе како у случају кад су уговорне стране предвиделе да ће се уговор сматрати раскинутим ако не буде испуњен у одређеном року, тако и онда кад је испуњење уговора у одређеном року битан састојак уговора по природи посла.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Битна повреда уговора

Члан 264

Поверилац може изјавити да раскида уговор кад неиспуњење обавезе представља битну повреду уговора.

Битна повреда уговора постоји кад неиспуњење уговорне обавезе од стране дужника проузрокује такву штету повериоцу која га суштински лишава користи коју је од уговора оправдано очекивао или услед које се за повериоца сврха уговора не може остварити.

Изјава о раскиду има дејство једино ако је о њој дужник обавештен.

У случају битне повреде уговора, поверилац није дужан остављати дужнику накнадни рок за испуњење обавезе.

Кад испуњење о року није битни елемент уговора

Члан 265

Кад испуњење обавезе у одређеном року није битни састојак уговора, дужник задржава право да и после истека рока испуни своју обавезу, а поверилац да захтева њено испуњење.

Али, ако поверилац жели раскинути уговор, мора оставити дужнику примерен накнадни рок за испуњење.

Ако дужник не испуни обавезу у накнадном року, уговор се раскида изјавом повериоца упућеном дужнику на несумњив начин.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Кад неиспуњење о року није битна повреда уговора

Члан 266

Кад неиспуњење обавезе у одређеном року не представља битну повреду уговора, дужник задржава право да испуни своју обавезу, а поверилац да захтева њено испуњење.

Али поверилац може дати дужнику примерен накнадни рок за испуњење.

Неиспуњење обавезе у овом накнадном року представља битну повреду уговора.

Остали случајеви раскида без остављања накнадног рока

Члан 267

Поверилац може изјавити да раскида уговор без остављања дужнику накнадног рока за испуњење ако му је дужник саопштио да неће испунити обавезу или ако из дужниковог држања произилази да он своју обавезу неће испунити ни у накнадном року или ако је остављање накнадног рока супротно природи посла.

Раскид уговора пре истека рока

Члан 268

Кад је пре истека рока за испуњење обавезе очигледно да једна страна неће испунити своју обавезу из уговора, друга страна може раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Раскид уговора са узастопним обавезама

Члан 269

Кад у уговору са узастопним обавезама једна страна не испуни једну обавезу, друга страна може, у разумном року, раскинути уговор у погледу свих будућих обавеза, ако је из датих околности очигледно да ни оне неће бити испуњене.

Она може раскинути уговор не само у погледу будућих обавеза, него и у погледу већ испуњених обавеза, ако њихово испуњење без изосталих испуњења нема интереса за њу.

Дужник може одржати уговор ако да одговарајуће обезбеђење.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Кад у уговору са узастопним обавезама неиспуњење било које обавезе дужника представља битну повреду уговора, поверилац може изјавити да раскида уговор у односу на ту обавезу.

Кад због неиспуњења било које обавезе дужника поверилац основано закључи да ће доћи до битне повреде уговора у односу на будуће обавезе, поверилац може изјавити да уговор раскида за убудуће, под условом да то учини у разумном року.

Поверилац може изјавити да раскида уговор не само у погледу будућих обавеза, него и у погледу већ испуњених обавеза, ако њихово испуњење без осталих испуњења нема интереса за њега.

Изјава о раскиду

Члан 270

Поверилац који раскида уговор дужан је то изјавити дужнику на несумњив начин. Изјава о раскиду уговора производи дејство само ако је о њој дужник обавештен.

Кад се уговор не може раскинути

Члан 271

Уговор се не може раскинути због неиспуњења незнатног дела обавезе.

Алтернатива: У претходном члану тачка се замењује зарезом и додају следеће речи: "ако другачије није уговорено".

Дејство раскида

Члан 272

Раскидом уговора обе стране су ослобођене својих обавеза, изузев обавезе на накнаду евентуалне штете.

Ако је једна страна извршила уговор потпуно или делимично, има право да јој се врати оно што је дала.

Ако обе стране имају право захтевати враћање датог, узајамна враћања врше се по правилима за извршење двостраних уговора.

Свака страна дугује другој накнаду за користи које је у међувремену имала од онога што је дужна вратити, односно накнадити.

Страна која враћа новац дужна је платити затезну камату од дана кад је исплату примила.

Алтернатива: У ставу 5. речи: „затезну камату" замењују са речима: „законску камату".

Одсек 5.
РАСКИД ИЛИ ИЗМЕНА УГОВОРА ЗБОГ ПРОМЕЊЕНИХ ОКОЛНОСТИ

Услови за тражење измене или раскида уговора

Члан 273

Ако би због изванредних догађаја, који се нису могли предвидети у време закључења уговора испуњење обавезе за једну уговорну страну постало претерано отежано или би јој нанело велики губитак, она може тражити да се уговор измени или раскине.

Раскид уговора може се захтевати само после неуспелих преговора о измени уговора предузетих у разумном року сходно конкретним околностима.

Уговорна страна нема право да захтева измену или раскид уговора због промењених околности које су наступиле после истека рока одређеног за испуњење њене обавезе.

При одлучивању да ли је захтев за измену или раскид уговора оправдан, као и да ли ће се уговор изменити или раскинути, водиће се рачуна о циљу уговора, о нормалном ризику код уговора те врсте, о трајању и дејству изванредних догађаја, као и интересима једне и друге стране.

Суд неће раскинути уговор ако друга страна пристане да се одговарајући услови уговора правично измене.

Примери изванредних догађаја и одредбе уговора које се могу изменити

Члан 274

Као изванредни догађај због којих се може тражити измена или раскид уговора сматрају се нарочито: природни догађаји (суша, поплаве, земљотрес); управне мере (у виду забрана или ограничења увоза или извоза и других ограничења промета робом, промена система цена, тарифа и прописаних цена, промена стандарда и економске појаве (као што су изузетно нагли и велики пад или скок цена).

Због изванредних догађаја могу се изменити оне одредбе уговора на које је тај догађај утицао, као што су одредбе о цени, количини предмета, висини других обавеза, времену, месту, начину испуњења уговора или се може одредити нешто друго.

Права стране кад друга страна тражи измену или раскид уговора

Члан 275

Кад једна уговорна страна захтева измену уговора због промењених околности, друга страна може раскинути уговор, у ком случају се сматра као да уговор није ни био закључен.

Кад једна уговорна страна захтева раскид уговора, друга страна може тражити да се уговор одржи на снази, са предлогом измена одредаба уговора.

Саопштавање захтева за измену или раскид уговора

Члан 276

Уговорна страна која је овлашћена да због промењених околности захтева измену или раскид уговора, свој захтев треба на несумњив начин да саопшти другој страни чим је дознала да су такве околности наступиле, у противном одговара за штету коју је друга страна претрпела због тога што јој захтев није био на време саопштен.

Одрицање од позивања на промењене околности

Члан 277

Стране се могу уговором унапред одрећи позивања на одређене промењене околности, изузев ако је то у супротности са начелом савесности и поштења.

Одсек 6.

НЕМОГУЋНОСТ ИСПУЊЕЊА

Немогућност испуњења за коју не одговара ниједна страна

Члан 278

Кад је испуњење обавезе једне стране у двостраном уговору постало немогуће због догађаја за који није одговорна ни једна ни друга страна, гаси се и обавеза друге стране, а ако је ова нешто испунила од своје обавезе, може захтевати враћање по правилима о неоснованом обогаћењу.

У случају делимичне немогућности испуњења због догађаја за који није одговорна ни једна ни друга страна, друга страна може раскинути уговор ако делимично испуњење не одговара њеним потребама, иначе уговор остаје на снази, а друга страна има право да захтева сразмерно смањење своје обавезе.

Немогућност испуњења за коју одговара друга страна

Члан 279

Кад је испуњење обавезе једне стране у двостраном уговору постало немогуће због догађаја за који одговара друга страна, њена обавеза се гаси, а она задржава своје потраживање према другој страни, с тим што се смањује за онолико колико је она могла имати користи од ослобођења од сопствене обавезе.

Поред тога, она је дужна уступити другој страни сва права која би имала према трећим лицима у вези са предметом своје обавезе чије је испуњење постало немогуће.

Одсек 7.

ОШТЕЋЕЊЕ ПРЕКО ПОЛОВИНЕ

Несразмера узајамних давања

Члан 280

Ако између обавеза страна уговорница у двострано обавезном уговору постоји у време закључења уговора толика несразмера, да оно што је једна страна примила или треба да прими од друге стране не представља ни половину вредности онога што је она дала другој страни, или се обавезала дати или учинити, онда она може захтевати поништење уговора у року од једне године од његовог закључења.

Одрицање унапред од овога права нема правног дејства.

Поништење уговора не може захтевати ако наведена несразмера не постоји више у време подизања тужбе.

Уговор ће остати на снази и ако друга страна понуди допуну до праве вредности датог или обећаног.

Због ове несразмере не може се тражити поништење привредних уговора, алеаторних уговора, као ни јавних продаја.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Очигледна несразмера узајамних давања

Члан 281

Ако је између обавеза уговорних страна у двострано обавезном уговору постојала у време закључења уговора очигледна несразмера оштећена страна може захтевати поништење уговора, ако за праву вредност није знала нити је морала знати.

Право да се захтева поништење уговора престаје истеком једне године од његовог закључења.

Одрицање унапред од овог права нема правног дејства.

Уговор ће остати на снази ако друга страна понуди допуну до праве вредности.

Због ове несразмере не може се тражити поништење привредних и алеаторних уговора, поравнања, јавне продаје, као ни онда кад је за ствар дата виша цена из особите наклоности.

Одсек 8.

ЗЕЛЕНАШКИ УГОВОР

Члан 282

Кад једна уговорна страна, искоришћујући стање нужде, или тешко имовинско стање друге стране, њено недовољно искуство, лакомисленост, зависност, или неку другу сличну околност, уговори за себе или за неког трећег корист која је у очигледној несразмери са оним што је она другој страни дала или учинила, или се обавезала дати или учинити, или уопште уговори очигледно неправичне услове, онда друга страна може захтевати да уговор буде поништен и да јој се врати оно што је дала, или, ако је то могуће, да суд смањи њену обавезу на правичан износ.

У случају поништења суд може одредити рокове којима ће туженом бити олакшано враћање онога што је примио.

Суд неће поништити уговор ако тужени понуди допуну своје обавезе до сразмерног износа, или коју другу одговарајућу правичну измену уговора.

Поништење уговора или смањење обавезе може се тражити у року од једне године рачунајући од закључења уговора, а кад је у питању кривично дело, док не застари право на гоњење.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ништав је уговор којим неко, користећи се стањем нужде или тешким материјалним стањем другог, његовим недовољним искуством, лакомисленошћу или зависношћу, уговори за себе или за неког трећег корист која је у очигледној несразмери са оним што је он другом дао или учинио или се обавезао дати или учинити.

На зеленашки уговор сходно се примењују одредбе овог законика о последицама ништавости и о делимичној ништавости уговора.

Ако оштећени захтева да се његова обавеза смањи на правичан износ, суд ће удовољити таквом захтеву ако је то могуће, а у том случају уговор са одговарајућом изменом остаје на снази.

Оштећени може поднети захтев за смањење обавезе на правичан износ у року од пет година од закључења уговора, а кад је у питању кривично дело, док не застари право на гоњење.

Одсек 9.
ОПШТИ УСЛОВИ УГОВОРА ПО ПРИСТУПУ (ФОРМУЛАРНИ УГОВОРИ)

Обавезност

Члан 283

Општи услови одређени од једне уговорне стране, било да су садржани у формуларном уговору, било да се на њих уговор позива, допуњују посебне погодбе утврђене међу уговорним странама у истом уговору и, по правилу, обавезују као и ове.

Општи услови морају се објавити на уобичајени начин.

Општи услови не обавезују другу уговорну страну ако јој нису били познати или доступни у часу закључења уговора.

У случају неслагања општих услова и посебних погодби важе ове последње.

Алтернатива: Став 1. мења се и гласи:

Уговором по приступу (формуларним уговором) једна страна унапред одређује елементе уговора преко једне опште и сталне понуде (општи услови), а друга страна само приступа тако учињеној понуди.

Став 3 мења се тако да гласи:

Општи услови обавезују уговорну страну ако су јој били познати или морали бити познати у часу закључења уговора.

Варијанта I: После става 3 додаје се нови став који гласи:

Страна која је одредила опште услове дужна је да докаже да су били достављени другој страни.

Варијанта II: У претходној варијанти реч: "достављени", замењује се речју: "доступни".

Ништавост неких одредби општих услова

Члан 284

Ништаве су одредбе општих услова које су противне самом циљу закљученог уговора или добрим пословним обичајима, чак и ако су општи услови који их садрже одобрени од надлежног органа.

Суд може одбити примену појединих одредби општих услова које лишавају другу страну права да стави приговоре или оних на основу којих она губи права из уговора или губи рокове или које су иначе неправичне или претерано строге према њој.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Однос општих услова и индивидуалних уговора

Члан 285

Кад су за одређена јавна предузећа или друге привредне субјекте утврђени општи услови испоруке или услуга које они врше, ти услови су саставни делови свих индивидуалних уговора које би они закључили о тим испорукама или услугама.

Исто правило важи и у случају да организација потрошача уговори опште услове за појединачне уговоре индивидуалних потрошача.

Одсек 10.
УСТУПАЊЕ УГОВОРА

Услови уступања

Члан 286

Свака страна у двострано обавезном уговору може, ако на то пристане друга страна, уступити уговор неком трећем лицу, које тиме постаје носилац свих њених права и обавеза из тог уговора.

Уступањем уговора уговорни однос између уступеоца и друге стране прелази на пријемника и другу страну у часу кад је друга страна пристала на уступање, а ако је друга страна дала свој пристанак унапред, у часу када је обавештена о уступању.

Пристанак на уступање уговора је пуноважан само ако је дат у форми прописаној у закону за уступљени уговор.

Одредбе о споредним правима у вези са уговором о преузимању дуга сходно се примењује и на уступање уговора.

Одговорност уступеоца

Члан 287

Уступилац одговара пријемнику за пуноважност уступљеног уговора.

Он му не јемчи да ће друга страна испунити своје обавезе из уступљеног уговора, осим ако се на то нарочито обавезао.

Он не јемчи другој страни да ће пријемник испунити обавезе из уговора, осим ако се на то нарочито обавезао.

Приговори

Члан 288

Друга страна може истаћи пријемнику све приговоре из уступљеног уговора, као и оне које има из других односа са њим, али не и приговоре које има према уступеоцу.

Одељак 7.

ОПШТА ДЕЈСТВА УГОВОРА

Одсек 1.

СТВАРАЊЕ ОБАВЕЗА ЗА УГОВОРНЕ СТРАНЕ

Дејства уговора међу уговорним странама и њиховим правоследбеницима

Члан 289

Уговорима се стварају обавезе за стране уговорнице.

Уговори производе своја правна дејства и за наследнике и за универсалне правоследбенике уговорних страна, изузев ако је што друго уговорено, или ако што друго произилази из природе самог уговора.

У случају спајања привредних друштава, установа или других правних лица, уговори који су пре тога закључила спојена правна лица обавезују ново правно лице, а ако је једно правно лице припојено другом, његови уговори обавезују правно лице коме је припојено.

Уговором се може створити право у корист трећег лица.

Одсек 2.

УГОВОР И КОРИСТ ТРЕЋЕГ ЛИЦА

Непосредно право трећег

Члан 290

Кад неко уговори у своје име потраживање у корист трећег, онда трећи стиче сопствено и непосредно право према обећаоцу, ако није што друго уговорено или не произилази из околности посла.

Уговорна страна има право захтевати да обећалац изврши према трећем оно што је уговорено у његову корист.

Опозивање користи за трећег

Члан 291

Уговорилац користи за трећег може је опозвати или изменити све док трећи не изјави да прихвата оно што је уговорено у његову корист.

Ако је уговорено да ће дужник извршити оно на шта се обавезао у корист трећег тек после смрти уговорне стране, овај може све дотле, па и својим завештањем, опозвати корист уговорену за трећег, ако из самог уговора или из околности не произлази што друго.

Приговори дужника према трећем

Члан 292

Дужник може истаћи трећем све приговоре које има према уговорној страни по основу уговора којим је уговорена корист за трећег.

Одбијање трећег

Члан 293

Ако трећи одбије корист која је уговорена за њега или је уговорилац опозове, корист припада уговориоцу, ако што друго није уговорено или не произлази из природе посла.

Обећање радње трећег лица

Члан 294

Обећање учињено другом да ће трећи нешто учинити или пропустити, трећег не обавезује, а обећалац одговара за штету коју би други претрпео због тога што трећи неће да се обавезе или да изврши или пропусти одређену радњу.

Обећалац неће одговарати ако је другом обећао да ће се само заузети код трећег да се овај обавезе да нешто учини или пропусти, а у томе није успео и поред свег потребног залагања.

ГЛАВА II ПРОУЗРОКОВАЊЕ ШТЕТЕ

Одељак 1.

ОПШТА НАЧЕЛА

Основи одговорности

Члан 295

Ко другоме проузрокује штету својом кривицом дужан је накнадити је.

За штету од ствари или делатности од којих потиче повећана опасност штете за околину одговарају њихови сопственици, без обзира на њихову кривицу.

За штету без обзира на кривицу одговара се и у другим случајевима предвиђеним законом.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ко другоме проузрокује штету, дужан је накнадити је, уколико не докаже да је штета настала без његове кривице.

Претпоставља се обична непажња.

Имовинска и неимовинска штета

Члан 296

Штета је свако умањење нечије имовине (претрпљени губитак или проста штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и повреде сваког законитог интереса (имовинска штета).

Под штетом се подразумева и повреда права личности, као што су право на живот, здравље и телесни интегритет, право на људско достојанство, слободу, част и углед, стид, лични и породични мир и друга права личности предвиђена овим закоником, као и наносење другоме физичког или душевног бола (неимовинска или морална штета).

Захтев да се уклони опасност штете

Члан 297

Свако може захтевати од другог да уклони извор опасности од кога прети знатнија штета њему или неодређеном броју лица, као и да се уздржи од делатности из које за њега произлази узнемиравање или опасност штете, ако се настанак узнемиравања или штете не може спречити одговарајућим мерама.

Суд ће на захтев заинтересованог лица наредити да се предузму одговарајуће мере за спречавање настанка штете или узнемиравања, или да се уклони извор опасности, на трошак држаоца извора опасности, ако овај сам то не учини.

Ако штета настане у обављању општекорисне делатности за коју је добијена дозвола надлежног органа, може се захтевати само накнада за штету која прелази нормалне границе.

Али, и у том случају се може захтевати предузимање друштвено оправданих мера за спречавање наступања штете или за њено смањење.

Захтев да се престане са повредом права личности

Члан 298

Свако има право захтевати од суда или другог надлежног органа да нареди престанак повреда права његове личности.

Суд и други надлежан орган може наредити да тужени престане са повредама под претњом плаћања извесне новчане своте, одређене укупно или по јединици времена, у корист повређеног.

Овим одредбама се не искључује право повређеног да захтева накнаду штете због повреде права његове личности.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Свако има право захтевати од суда или другог надлежног органа да нареди престанак радње којом се повређује интегритет људске личности, личног и породичног живота и других права његове личности.

Суд, односно други надлежни орган може наредити престанак радње под претњом плаћања извесне новчане своте, одређене укупно или по јединици времена, у корист повређеног.

Одељак 2. ОДГОВОРНОСТ ПО ОСНОВУ КРИВИЦЕ

Када постоји кривица

Члан 299

При просуђивању да ли је лице које је штету проузроковало криво или не, то јест да ли се понашало како је требало, суд води рачуна о редовном току ствари и о томе шта се од разумног и пажљивог човека могло основано очекивати у датим околностима.

Али, када просуђује да ли је лице које професионално обавља одређену делатност (на пример: лекари, ветеринари, медицинско особље, апотекари, инжењери, архитекте, јавни бележници, адвокати, занатлије) скривљено проузроковало штету, суд води рачуна и о научним сазнањима као и о правилима струке, о животном искуству и о томе шта се од разумног и пажљивог стручњака могло основано очекивати у датим околностима (кривица стручњака).

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кривица постоји када је штетник проузроковао штету намерно или непажњом.

Неодговорна лица

Члан 300

Лице које услед душевне болести или заосталог умног развоја или којих других разлога није способно за расуђивање, не одговара за штету коју другоме проузрокује.

За штету коју би лице неспособно за расуђивање проузроковало за време светлих тренутака одговара оно само.

Ко другоме проузрокује штету у стању пролазне неспособности за расуђивање, одговоран је за њу, изузев ако докаже да није својом кривицом доспео у то стање.

Ако је у то стање доспео туђом кривицом, за штету ће одговарати онај који га је у то стање довео.

Одговорност малолетника

Члан 301

Малолетник до навршене седме године не одговара за штету коју проузрокује.

Малолетник од навршене седме до навршене четрнаесте године не одговара за штету, изузев ако противна страна докаже да је малолетник при проузроковању штете био способан за расуђивање.

Малолетник са навршених четрнаест година одговара према општим правилима о одговорности за штету.

Искључење одговорности

Члан 302

Ко другоме проузрокује штету вршећи неко своје право, није дужан накнадити је.

Али, ко врши своје право у намери да другоме нашкоди, или га врши противно циљу ради којег је установљено и на тај начин проузрокује другоме штету дужан је да је накнади.

Нужна одбрана, стање нужде, отклањање штете од другог

Члан 303

Ко у нужној одбрани проузрокује штету нападачу није дужан накнадити је, изузев у случају прекорачења нужне одбране.

Кад неко проузрокује штету отклањајући од себе или од другог опасност штете која се друкчије није могла избећи, оштећеник може захтевати накнаду од лица које је криво за настанак опасности штете, или од лица од којих је штета отклоњена, али од ових последњих не више од користи које су имала од тога.

Ко претрпи штету отклањајући од другог опасност штете која овоме прети има право захтевати од њега накнаду оне штете којој се разумно изложио.

Дозвољена самопомоћ

Члан 304

Ко у случају дозвољене самопомоћи проузрокује штету лицу које је изазвало потребу самопомоћи, није дужан накнадити је.

Под дозвољеном самопомоћи подразумева се право сваког лица да отклони повреду права кад непосредно прети опасност, ако је таква заштита нужна и ако начин отклањања повреде права одговара приликама у којима је опасност настала.

Пристанак оштећеника

Члан 305

Ко дозволи другоме предузимање неке штетне радње не може захтевати од њега накнаду штете проузроковане том радњом.

Али је ништава изјава оштећеника којом је пристао да му се учини штета законом забрањеном радњом.

Одељак 3.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ДРУГОГА

Одговорност за лица неспособна за расуђивање

Члан 306

Лица која услед душевне болести, заосталог умног развоја или из неког другог узрока нису способна за расуђивање, не одговарају за проузроковану штету.

Али, за њихове радње којима је проузрокована штета, одговара лице коме је на основу закона, одлуке надлежног органа или уговора, поверена дужност да води надзор над њима.

Он се може ослободити одговорности ако докаже да је надзор обављао како је требало, или ако докаже да би штета настала и да је надзор обављао са потребном брижљивошћу.

Одговорност родитеља

Члан 307

Родитељи одговарају за штету коју проузрокује другом њихово дете до навршене седме године, без обзира на своју кривицу.

Они се ослобађају одговорности ако постоје разлози за искључење одговорности према правилима о одговорности без обзира на кривицу.

Они не одговарају ако је штета настала док је дете било поверено другом лицу и ако је то лице одговорно за штету.

Родитељи одговарају за штету коју проузрокује другом њихово малолетно дете које је навршило седам година, изузев ако докажу да је штета настала без њихове кривице.

Солидарна одговорност

Члан 308

Ако поред родитеља за штету одговара и малолетник, њихова одговорност је солидарна.

Одговорност другог лица за малолетника

Члан 309

За штету коју другом проузрокује малолетник док је под надзором стараоца, школе или друге установе, одговарају старалац, школа, односно друга установа, изузев ако докажу да су надзор обављали како је требало, или ако докажу да би штета настала и да су надзор обављали са потребном брижљивошћу.

Ако за штету одговара и малолетник, одговорност је солидарна.

Одговорност родитеља за лоше васпитане малолетнике

Члан 310

Ако дужност надзора над малолетним лицем не лежи на родитељима већ на неком другом лицу, оштећеник има право да захтева накнаду од родитеља ако је штета настала услед лошег васпитања малолетника, рђавих примера или порочних навика које су му родитељи дали, или се и иначе штета може уписати у кривицу родитељима.

Лице на коме у овом случају лежи дужност надзора има право, ако је оно исплатило накнаду оштећенику, захтевати од родитеља да му накнаде исплаћени износ.

Одговорност по основу правичности

Члан 311

У случају штете коју је проузроковало лице неспособно за расуђивање, а накнада се не може добити од лица које је било дужно да води надзор над њим, суд може, кад то правичност захтева, а нарочито с обзиром на имовно стање штетника и оштећеника, осудити штетника да накнади штету потпуно или делимично.

Ако је штету проузроковао малолетник способан за расуђивање који није у стању да је накнади, суд може, кад то правичност захтева, а нарочито с обзиром на имовно стање родитеља и оштећеника, обавезати родитеље да накнаде штету, потпуно или делимично, и ако за њу нису криви.

Одговорност запосленог и послодавца

Члан 312

За штету коју запослени у раду или у вези са радом проузрокује трећем лицу својом кривицом, одговара поред штетника и послодавац, код којег је радио у тренутку проузроковања штете.

Послодавац одговара за проузроковану штету изузев ако докаже да је запослени у датим околностима поступао онако како је требало.

Оштећеник има право захтевати накнаду штете и непосредно од запосленог, ако је овај штету проузроковао намерно, или крајњом непажњом.

Овим одредбама не дира се у правила о одговорности за штету која потиче од опасних ствари или опасних делатности.

Алтернатива: У ставу 3 бришу се речи: " или крајњом непажњом".

Регресни захтев послодавца

Члан 313

Послодавац који је оштећенику исплатио накнаду штете, настале кривицом запосленог, има право захтевати од штетника накнаду исплаћеног износа ако је овај приликом проузроковања штете поступао намерно или са крајњом непажњом.

У том случају потраживање послодавца према запосленом застарева у року од шест месеци од дана исплаћене накнаде оштећенику.

Одговорност правних лица за њихове органе

Члан 314

Правно лице одговара за штету коју његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Ако за одређени случај није што друго у закону одређено, правно лице има право на накнаду од лица које је штету скривило намерно или крајњом непажњом.

То право застарева у року од шест месеци од дана исплаћене накнаде штете.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Правно лице одговара за штету коју чланови органа проузрокују трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Одговорност државе

Члан 315

Одговорност државе за штету коју трећим лицима проузрокују државни органи и носиоци јавних овлашћења у обављању и у вези са обављањем њихових функција уређује се посебним законом.

Правила о одговорности државе, сходно се примењују на одговорност аутономне покрајине и јединица локалне самоуправе.

У питањима која нису уређена посебним законом, сходно се примењују правила овог законика.

Одељак 4.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ОПАСНЕ СТВАРИ ИЛИ ОПАСНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Одсек 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Одговорност сопственика ствари и вршиоца делатности

Члан 316

Сопственик ствари, покретних или непокретних, чији положај, или употреба, или особине, или само постојање представљају повећану опасност штете за околину (опасне ствари), одговара за штету која потиче од њих, без обзира на кривицу.

Вршилац делатности која представља повећану опасност штете за околину (опасна делатност) одговара за штету која потиче од те делатности, без обзира на кривицу.

Претпоставка узрочности

Члан 317

Штета настала у вези са функционисањем опасне ствари, или приликом њене употребе, и уопште штета у чијем је настајању ствар материјално учествовала, сматра се да потиче од те ствари, изузев ако се докаже да та ствар није била узрок штете.

Ослобођење од одговорности

Члан 318

Сопственик ствари се ослобађа одговорности ако докаже да штета потиче од неког узрока који се налазио ван ствари, а чије се дејство није могло предвидети, или се није могло спречити или избећи.

Сопственик опасне ствари ослобађа се одговорности и ако докаже да је штета настала искључиво кривицом оштећеног или трећег лица, коју он није могао предвидети и чије последице није могао избећи.

Сопственик се ослобађа одговорности делимично, ако је оштећени делимично крив за штету.

Ако је за штету делимично криво треће лице, оно одговара оштећенику солидарно са сопствеником, а дужно је сносити накнаду сразмерно тежини своје кривице.

Лице којим се сопственик послужио при употреби опасне ствари не сматра се трећим лицем.

Под истим условима ослобађа се одговорности и лице које обавља опасну делатност.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Сопственик или држалац се ослобађа одговорности ако докаже да штета потиче од неког узрока који се налазио ван ствари, а чије се дејство није могло предвидети или избећи или отклонити.

Сопственик или држалац ствари ослобађа се одговорности и ако докаже да је штета настала искључиво радњом оштећеног или трећег лица, коју он није могао предвидети и чије последице није могао избећи или отклонити.

Сопственик или држалац се ослобађа одговорности делимично, ако је оштећени делимично допринео настанку штете..

Ако је настанку штете делимично допринело треће лице, оно одговара оштећеном солидарно са сопствеником или држаоцем ствари, а дужно је сносити накнаду сразмерно тежини своје кривице.

Лице којим се сопственик или држалац послужио при употреби ствари не сматра се трећим лицем.

Под истим условима ослобађа се одговорности и лице које обавља опасну делатност.

Поверавање ствари лицу у служби сопственика

Члан 319

За штету од опасне ствари коју је сопственик поверио лицу у својој служби одговара и даље сопственик.

Поред сопственика одговара и лице у његовој служби коме је опасна ствар била поверена, ако не докаже да се штета догодила без његове кривице.

Алтернатива: Додаје се став 3 који гласи:

Оштећеник има право захтевати накнаду штету и непосредно од лица у сопствениковој служби ако је штету проузроковао намерно, или крајњом непажњом.

Противправно одузимање ствари од сопственика

Члан 320

Ако је сопственик лишен државине ствари на противправан начин, за штету која од ње потиче не одговара он, него онај који му је одузео државину ствари.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је сопственик лишен државине опасне ствари на противправан начин, за штету која од ње потиче не одговара он, него онај који му је одузео државину ствари, ако сопственик није за то одговоран.

Предаја ствари трећем лицу

Члан 321

Уместо сопственика опасне ствари и исто као он, одговара и лице које је овлашћено да се њом служи (на пример плодоуживалац, закупац, послугопримац, лице коме је ствар предата на пробу, или је иначе дужно да је надгледа а није код њега на раду (на пример, лице коме је ствар предата ради оправки).

Али ће поред њега одговорати и сопственик ствари, ако је штета произашла из неке скривене мане или скривеног својства ствари, на које му сопственик није скренуо пажњу.

У том случају одговорно лице које је исплатило накнаду оштећенику има право да захтева цео њен износ од сопственика.

Алтернатива: Додаје се став 4 који гласи:

Сопственик остаје одговоран за штету која потиче од опасне ствари, уколико је оштећеник претходно безуспешно покушао да принудним путем наплати накнаду од лица, које је било овлашћено да се служи опасном стварју или (односно) од лица које је било дужно да је надгледа.

Одсек 2.

ОДГОВОРНОСТ ПРОИЗВОЂАЧА СТВАРИ СА НЕДОСТАТКОМ

Члан 322

Ко стави у промет неку ствар коју је произвео, а која због неког недостатка, за који он није знао, представља опасност штете за лица или ствари, одговара за штету која би настала због тог недостатка.

Произвођач одговара за опасна својства ствари ако није предузео све што је потребно да штету коју је могао предвидети, спречи путем упозорења, безбедне амбалаже или другим одговарајућим мерама.

Ако је више лица проузроковало штету производом са недостатком, њихова одговорност је солидарна.

Одговорност произвођача ствари са недостатком не може се уговором унапред искључити или ограничити.

Одговорност произвођача за ствари са недостатком уређује се посебним законом.

У питањима која нису уређена посебним законом сходно се примењују правила овог законика.

Одсек 3.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ЖИВОТИЊА

Одговорност сопственика

Члан 323

За штету коју проузрокује животиња одговара њен сопственик, било да је животиња код њега, било да је залутала или одбегла.

Сопственик одговара за штету коју је узнемирена животиња проузроковала лицу које је драговољно покушало да је ухвати или задржи.

Алтернатива: Став 1. мења се тако да гласи:

За штету коју проузрокује животиња, одговара лице које је држи, ако не докаже да је животињу чувало и надзирано са свом пажњом коју су околности налагале или да би штета наступила и поред његове пажње.

Кад је животиња предата другоме

Члан 324

За штету коју проузрокују животиње поверене на чување или старање лицима и установама које се баве примањем животиња на чување и старање, као што су ветеринари, болнице и хотели за животиње, ресторани и радње, одговарају та лица и установе онако како би одговарао сопственик.

Сопственик који је предао животињу другоме да се њом служи, или на чување или старање у смислу претходног става, дужан је скренути му пажњу на мане животиња, ако их има, иначе ће одговорати за штету.

Кад је животиња ухваћена у штети

Члан 325

Држалац земљишта има право да ухвати туђу животињу која ту чини штету и да је задржи као залог за наплату накнаде.

Он је дужан да без одлагања обавести о штети и задржавању сопственика животиње, а ако не зна ко је сопственик, онда надлежни орган јединице локалне самоуправе.

Штета од дивљих животиња

Члан 326

Одговорност за штету која потиче од дивљих животиња уређује се посебним прописима.

Одсек 4.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ ОД ГРАЂЕВИНА

Члан 327

Сопственик зграде и сваке друге грађевине одговоран је за штету коју она проузрокује својим рушењем, или падом неког њеног дела, или на који други начин.

Он се ослобађа одговорности ако докаже да се штета догодила услед више силе или кривицом оштећеника.

Сопственик има право да тражи накнаду од лица која су крива што се штета догодила.

За штету која потиче од зграде са више посебних делова (етажне зграде) одговарају сви етажни сопственици солидарно.

Одредбе о одговорности сопственика важе и за својинског држаоца.

Захтев да се уклони опасност од зграде

Члан 328

Свако има право да захтева од сопственика зграде или друге грађевине да уклони опасност штете која прети њему или неодређеном броју лица.

Суд може допустити да се уклони опасност штете на трошак сопственика, ако овај сам то не учини.

Одговорност за штету из стана

Члан 329

Сопственик одговара за штету која би другој била проузрокована просипањем или бацањем неке ствари из његовог стана.

Сопственик стана одговара за штету коју би ствари окачене или намештене у његовом стану проузроковале својим падом из стана на улицу.

Сопственик стана има право да захтева накнаду онога што је исплатио на име тако проузроковане штете од лица које је за ту штету одговорно.

Правила о одговорности сопственика сходно се примењују и на својинског држаоца.

Одсек 5.

ОДГОВОРНОСТ У СЛУЧАЈУ УДЕСА ИЗАЗВАНОГ МОТОРНИМ ВОЗИЛИМА У ПОКРЕТУ

Моторно возило

Члан 330

Моторним возилом сматра се свако возило које се покреће сопственим мотором и које је по својим техничким особинама намењено и оспособљено за превоз.

Саставним делом моторног возила сматра се и са њим повезано прикључно возило.

Одговорност по основу кривице

Члан 331

У случају штете проузроковане у саобраћајној незгоди уз учешће два или више моторних возила која је проузрокована искључивом кривицом сопственика или држаоца, примењују се правила о одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица, сваки сопственик одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни једног, сопственици или држаоци одговарају на равне делове, ако разлози правичности не захтевају што друго.

За штету коју претрпе трећа лица сопственици или држаоци моторних возила одговарају солидарно.

Одговорност за штету трећем лицу

Члан 332

Сувласници, односно заједнички сопственици моторног возила одговарају солидарно за штету коју претрпи треће лице.

Треће лице је оштећено лице које није сопственик, нити лице задужено за одржавање, активирање или коришћење моторног возила.

Одговорност у случају неовлашћеног коришћења моторног возила

Члан 333

Неовлашћени корисник моторног возила одговара за штету трећем лицу уместо сопственика и исто као он.

Сопственик или држалац моторног возила солидарно одговара са његовим неовлашћеним корисником ако је својом кривицом омогућено неовлашћено коришћење моторног возила.

Алтернатива: Претходна 4 члана замењују се следећим чланом који гласи:

Одговорност у случају удеса изазваног моторним возилима у покрету

Члан 334

У случају удеса изазваног моторним возилом у покрету који је проузрокован искључивом кривицом једног сопственика, примењују се правила о одговорности по основу кривице.

Ако постоји обострана кривица, сваки сопственик одговара за укупну штету коју су они претрпели сразмерно степену своје кривице.

Ако нема кривице ни једног сопственика, сопственици одговарају на равне делове, ако разлози правичности не захтевају што друго.

За штету коју претрпе трећа лица сопственици моторних возила одговарају солидарно.

Одговорност за опасне делатности

Члан 335

Правила о одговорности за опасне ствари сходно се примењују на одговорност за опасне делатности.

Одељак 5.

ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОДГОВОРНОСТИ

Одговорност за штету услед терористичких аката, јавних демонстрација или манифестација

Члан 336

За штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем односно уништењем имовине физичког или правног лица услед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара држава чији су органи по важећим прописима били дужни да спрече такву штету.

Организатори, учесници, подстрекачи и помагачи у актима насиља или терора, јавним демонстрацијама и манифестацијама које су усмерене на подривање уставног уређења, немају право на накнаду штете по овом основу.

Држава има право и обавезу да захтева накнаду исплаћеног износа од лица које је штету проузроковало.

То право застарева у роковима прописаним за застарелост потраживања накнаде штете.

Варијанта I: Став 1. мења се тако да гласи:

За штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине физичког лица, као и због изгубљеног издржавања услед аката насиља или терора, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара држава.

Варијанта II: Ст. 1 и 3 мењају се тако да гласе:

За штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем, односно уништењем имовине неког правног или физичког лица, услед терористичких аката, као и приликом јавних демонстрација и манифестација, одговара држава, аутономна покрајина или локална самоуправа чији су органи по важећим прописима били дужни да спрече такву штету и који имају право и обавезу да захтевају накнаду исплаћеног износа од лица које је штету проузроковало.

Одговорност организатора приредби

Члан 337

Организатор окупљања већег броја људи у затвореном или на отвореном простору одговара за штету насталу смрћу или телесном повредом коју неко претрпи услед изванредних околности које у таквим приликама могу настати, као што је гирање маса, општи неред и слично.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Организатор окупљања већег броја људи у затвореном или на отвореном простору одговара за штету насталу смрћу, телесном повредом или оштећењем ствари насталим услед изванредних околности које у таквим приликама могу настати, као што је гирање маса, општи неред и слично.

Одговорност због ускраћивања неопходне помоћи

Члан 338

Ко без опасности по себе ускрати помоћ лицу чији су живот или здравље очигледно угрожени, одговара за штету која је отуда настала, ако је он ту штету према околностима случаја морао предвидети.

Ако правичност захтева, суд може такво лице ослободити обавезе да накнади штету.

Одговорност у вези са обавезом закључења уговора

Члан 339

Лице које је по закону обавезно да закључи неки уговор, дужно је да накнади штету ако на захтев заинтересованог лица без одлагања не закључи тај уговор.

Одговорност у вези са вршењем послова од општег интереса

Члан 340

Лице које обавља комуналну или другу сличну делатност од општег интереса одговара за штету ако, без оправданог разлога, обустави или нередовно врши своју услугу.

Одељак 6.

НАКНАДА

Одсек 1.

НАЧЕЛО ПОТПУНЕ НАКНАДЕ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ

Васпостављање ранијег стања и накнада у новцу

Члан 341

Одговорно лице дужно је васпоставити стање које је било пре него што је штета настала.

Уколико васпостављање ранијег стања не уклања штету потпуно, одговорно лице дужно је за остатак штете дати накнаду у новцу.

Кад васпостављање ранијег стања није могуће, или кад суд сматра да није нужно да то учини одговорно лице, суд ће одредити да оно исплати оштећенику одговарајућу своту новца на име накнаде штете.

Суд ће досудити оштећенику накнаду у новцу кад он то захтева, изузев ако околности датог случаја оправдавају васпостављање ранијег стања.

Доспелост потраживања накнаде

Члан 342

Сматра се да је потраживање накнаде доспело у тренутку настајања штете.

Накнада у случају пропасти ствари одузете на недозвољен начин

Члан 343

Ако је враћање ствари која је била одузета сопственику на недозвољен начин постало немогуће услед више силе, одговорно лице дужно је дати накнаду у новцу.

Накнада у облику новчане ренте

Члан 344

У случају смрти, телесне повреде или оштећења здравља накнада се одређује по правилу у облику новчане ренте, доживотно или за одређено време.

Новчана рента досуђена на име накнаде штете плаћа се месечно унапред, ако суд не одреди што друго.

Поверилац има право да захтева потребно обезбеђење за исплату ренте изузев ако то према околностима случаја не би било оправдано.

Ако дужник не пружи обезбеђење које суд одреди, поверилац има право да захтева да му се уместо ренте исплати једна укупна свота, чија се висина одређује према висини ренте и вероватном трајању повериочевог живота, а која не може бити већа од укупног износа ренти за петнаест година.

Из озбиљних узрока поверилац може и у другим случајевима захтевати, одмах или доцније, да му се место ренте исплати једна укупна свота.

Алтернатива: У ставу 3 речи: "изузев ако то према околностима случаја не би било оправдано", бришу се.

Одсек 2.

ВИСИНА НАКНАДЕ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ

Проста штета и измакла добит

Члан 345

Оштећеник има право по правилу како на накнаду претрпљеног губитка (просте штете), тако и на накнаду измакле користи.

Висина накнаде одређује се према ценама у време доношења судске одлуке, изузев случаја кад закон наређује што друго

При оцени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари и према посебним околностима, а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

О величини штете суд може затражити мишљење стручњака, и пошто га добије сам ће одлучити.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Величина претрпљеног губитка одређује се према прометној вредности ствари, изузев случаја кад закон наређује што друго.

Одређивање накнаде по правичности

Члан 346

Кад се величина штете не може тачно да утврди, суд ће одредити накнаду по правичности, водећи рачна о свим околностима случаја.

**Кад је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом,
или умишљајним кривичним делом**

Члан 347

Кад је штета проузрокована намерно или крајњом непажњом, при одређивању висине накнаде не води се рачуна о околностима које би иначе могле утицати на снижење накнаде.

Кад је штета проузрокована умишљајним кривичним делом, суд може одредити висину накнаде према вредности коју је ствар имала за оштећеника.

Алтернатива: Став 2 међа се тако да гласи:

Кад је штета проузрокована кривичним делом учињеним са умишљајем, величина претрпљеног губитка одређује се према вредности коју је ствар имала лично за оштећеника.

Снижење накнаде

Члан 348

Суд може, водећи рачуна о имовном стању оштећеника, осудити одговорно лице да исплати мању накнаду него што износи штета, ако она није проузрокована ни намерно ни крајњом непажњом, а одговорно лице је слабог имовног стања те би га исплата потпуне накнаде довела у оскудицу.

Ако је штетник проузроковао штету радећи нешто ради користи оштећеника, а није поступао ни намерно ни са крајњом непажњом, суд може одредити мању накнаду, водећи рачуна о брижљивости коју штетник показује у својим стварима.

Кривица оштећеника

Члан 349

Оштећеник који је својом кривицом допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

Кад је немогуће утврдити који део штете потиче од оштећеникове кривице, половину штете сносиће он, а половину ће му накнадити штетник.

Алтернатива: Претходни члан међа се тако да гласи:

Подељена одговорност

Члан 350

Оштећени који је допринео да штета настане или да буде већа него што би иначе била, има право само на сразмерно смањену накнаду.

Кад је немогуће утврдити који део штете потиче од оштећеникове радње, суд ће досудити накнаду водећи рачуна о околностима случаја.

Одсек 3.

**ПОСЕБНО О НАКНАДИ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ СМРТИ,
ТЕЛЕСНЕ ПОВРЕДЕ И ОШТЕЋЕЊА ЗДРАВЉА**

Изгубљена зарада и трошкови лечења и сахране

Члан 351

Ко проузрокује нечију смрт дужан је накнадити уобичајене трошкове око његове сахране.

Он је дужан накнадити и трошкове његовог лечења од задобијених повреда и друге потребне трошкове у вези са лечењем, као и зараду изгубљену због неспособности за рад.

Право лица које је погинули издржавао

Члан 352

Лица које је погинули издржавао или помагао, као и она која су по закону имала право захтевати издржавање од погинулог, имају право на накнаду штете коју трпе губитком издржавања или помагања.

Ова штета накнађује се плаћањем новчане ренте, чији се износ одмерава с обзиром на све околности случаја, а који не може бити већи од онога што би оштећени добијали од погинулог да је остао у животу.

Суд одређује време за које ће одговорно лице плаћати ренту, али оно не може бити дуже од времена за које би погинули вероватно живео да није било насилне смрти.

Новчана рента у случају трајне неспособности за рад

Члан 353

Ко другоме нанесе телесну повреду или му наруши здравље дужан је накнадити му трошкове око лечења и друге потребне трошкове с тим у вези, као и зараду изгубљену због неспособности за рад за време лечења.

Ако је повређени због повреде остао трајно неспособан за рад, или му је радна способност трајно смањена, или су му потребе трајно повећане, или су могућности његовог даљег развијања и напредовања уништене или су смањене, одговорно лице дужно је плаћати повређеном одређену новчану ренту, као накнаду за ту штету.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Ако повређени због потпуне или делимичне неспособности за рад губи зараду, или су му потребе трајно повећане, или су могућности његовог даљег развијања и напредовања уништене или смањене, одговорно лице дужно је плаћати повређеном одређену новчану ренту, као накнаду за ту штету.

Измена досуђене накнаде

Члан 354

Суд може на захтев оштећеника повисити за убудуће ренту досуђену због телесних повреда, ако се последице тих повреда погоршају, а може је на захтев штетника смањити или укинути, ако се те последице ублаже или сасвим нестану.

Непреносивост права

Члан 355

Право на накнаду штете у случају смрти или повреде тела или здравља не може се уступити другом лицу.

Доспели износи накнаде могу се уступити другоме, ако је износ накнаде одређен споразумом страна или правоснажном пресудом.

Варијанта I: Став 1 мења се тако да гласи:

Право на накнаду штете у виду новчане ренте услед смрти блиског лица или услед повреда тела или оштећења здравља не може се пренети другом лицу.

Варијанта II: Додаје се став 3 који гласи:

Потраживање по основу накнаде штете може се наследити ако је покренут судски поступак.

Одсек 4.
ПОСЕБНО О НАКНАДИ ИМОВИНСКЕ ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ ПОВРЕДЕ ЧАСТИ И
РАСПРОСТИРАЊА НЕИСТИНИТИХ ЧИЊЕНИЦА

Члан 356

Ко другоме нанесе имовинску штету повредом његове части као и ко износи или преноси неистините чињенице о прошлости, о знању, о способности другог лица, или о чему другоме, а зна или би могао знати да су неистинити, и тиме му проузрокује имовинску штету, дужан је накнадити је.

Али не одговара за проузроковану штету онај ко учини неистинито саопштење о другоме на знајући да је оно неистинито, ако је он или онај коме је саопштење учинио имао у томе озбиљног интереса.

Одсек 5.
НАКНАДА НЕИМОВИНСКЕ (МОРАЛНЕ) ШТЕТЕ

Објављивање пресуде или исправке и сатисфакција

Члан 357

У случају повреде права личности суд може наредити објављивање пресуде на трошак штетника, или објављивање исправке, или да штетник повуче изјаву којом је повреда учињена, или што друго чиме се може постићи сврха накнаде.

Суд ће поред такве накнаде или уместо ње, и независно од накнаде имовинске штете, као и у одсуству имовинске штете, досудити повређеном на његово тражење одређену своту новца за претрпљену неимовинску штету, кад нађе да је таква новчана накнада у датом случају оправдана тежином кривице или тежином нанесене штете.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Објављивање пресуде или исправке

Члан 358

У случају повреде права личности суд може наредити, на трошак штетника, објављивање пресуде, односно исправке, или наредити да штетник повуче изјаву којом је повреда учињена, или што друго чиме се може остварити сврха која се постиже накнадом.

На захтев штетника, суд може донети пресуду којом се само утврђује да је штетник повредио право личности.

Сатисфакција у случају наношења бола

Члан 359

За претрпљене физичке болове, као и за страх, бригу, тугу и друге душевне болове може суд, према околностима случаја, досудити правичну новчану накнаду независно од накнаде имовинске штете, као и у одсуству имовинске штете.

При одлучивању о захтеву за правичну новчану накнаду и о њеној висини, суд води рачуна о свим околностима случаја, а нарочито о јачини и трајању физичких и душевних болова, о циљу коме служи (та) ова врста накнаде, али и о томе да се не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Правична новчана накнада

Члан 360

За претрпљене физичке болове, за претрпљене душевне болове због умањења животне активности, наружености, повреде угледа, части, слободе или права личности,

смрти блиског лица као и за страх суд ће, ако нађе да околности случаја, а нарочито јачина болова и страха и њихово трајање то оправдава, досудити правичну новчану накнаду, независно од накнаде имовинске штете као и у њеном одсуству.

Приликом одлучивања о захтеву за накнаду неимовинске штете, као и о висини њене накнаде, суд ће водити рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Правична новчана накнада неимовинске штете правном лицу

Члан 361

У случају повреде угледа правног лица и других права личности, својствених његовој правној природи, суд може узимајући у обзир све околности, а нарочито тежину повреде и тежину кривице, досудити правичну новчану накнаду независно од накнаде имовинске штете као и у њеном одсуству.

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Право на правичну накнаду независно од накнаде имовинске штете као и у њеном одсуству, има правно лице у случају повреде угледа или других права личности својствених његовој (правној) природи.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Правна лица имају право на правичну накнаду штете због повреде угледа или других вредности које произлазе из природе њиховог субјективитета.

Лица која имају право на новчану накнаду у случају смрти или тешког инвалидитета

Члан 362

У случају смрти или нарочито тешког инвалидитета неког лица, право на правичну новчану накнаду за њихове душевне болове имају чланови његове уже породице (брачни друг, деца и родитељи).

Такву накнаду суд може, узимајући у обзир све околности, досудити сестрама и браћи, бакама и дедовима, унукама и унуцима, као и ванбрачном другу ако је између њих и умрлог односно повређеног са тешким инвалидитетом постојала трајнија заједница живота.

Мајка и отац заједно, или свако од њих понаособ, имају право на правичну новчану накнаду за душевне болове због губитка њиховог зачетог, а нерођеног детета.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

У случају смрти неког лица, суд може досудити члановима његове уже породице (супружник, деца и родитељи) правичну новчану накнаду за њихове душевне болове.

Таква накнада може се досудити и браћи и сестрама ако је између њих и умрлог постојала трајнија заједница живота.

У случају нарочито тешког инвалидитета неког лица, суд може досудити његовом брачном драгу, деци и родитељима правичну новчану накнаду за њихове душевне болове.

Правична накнада може се досудити и ванбрачном драгу, ако је између њега и умрлог, односно повређеног постојала трајнија заједница живота.

Сатисфакција у посебним случајевима

Члан 363

Право на правичну новчану накнаду због претрпљених душевних болова има лице које је преваром, принудом или злоупотребом неког односа подређености или зависности наведено на кажњиву обљубу или кажњиву блудну радњу, као и лице према коме је извршено неко друго кривично дело против достојанства личности и морала.

Накнада будуће штете

Члан 364

Суд ће на захтев оштећеног досудити накнаду и за будућу неимовинску штету ако је по редовном току ствари извесно да ће она трајати и у будућности.

Уступање и наслеђивање права на накнаду

Члан 365

Право на накнаду неимовинске штете не може се другоме уступити, изузев ако је уговором признато, или је о њему поведен спор.

Под истим условима ово право прелази на наследнике.

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Потраживање накнаде неимовинске штете прелази на наследнике само ако је признато правоснажном одлуком или писменим споразумом.

Под истим условима, то потраживање може бити предмет уступања, пребијања или принудног извршења.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Потраживање накнаде неимовинске штете прелази на наследника и оно може бити предмет уступања, пребијања и принудног извршења.

Подељена одговорност и снижење накнаде

Члан 366

Одредбе о одређивању накнаде по правичности о подељеној одговорности и снижењу накнаде које важе за имовинску штету сходно се примењују и на неимовинску штету.

Одељак 7.

ОДГОВОРНОСТ ВИШЕ ЛИЦА ЗА ИСТУ ШТЕТУ

Солидарна одговорност

Члан 367

За штету коју је више лица проузроковало заједно, одговарају сви учесници солидарно.

Подстрекач и помагач, као и онај који би помогао да се одговорна лица не открију, одговарају солидарно са њима.

Одговарају солидарно за проузроковану штету и лица која су је проузроковала радећи независно једно од другог, ако се не могу утврдити њихови удели у проузрокованој штети.

Кад је несумњиво да је штету проузроковало неко од два или више одређених лица, али се не може утврдити које је од њих штету проузроковало, она одговарају солидарно.

Регрес исплатиоца

Члан 368

Солидарни дужник који исплати више него што износи његов део може тражити од сваког од осталих дужника да му накнади оно што је платио за њега.

Колико износи део сваког појединог дужника одређује суд с обзиром на тежину његове кривице и тежину последица које су проистекле из његовог деловања.

У случају немогућности да се утврде делови дужника, на сваког пада једнак део.

Алтернатива: На крају става 3 брише се тачка и додају се речи: "изузев ако правичност захтева да се у конкретном случају другачије поступи."

Одељак 8.

**ПРАВО ОШТЕЋЕНИКА ПОСЛЕ ЗАСТАРЕЛОСТИ ПРАВА
ДА ЗАХТЕВА НАКНАДУ**

Члан 369

После застарелости права да захтева накнаду штете, оштећеник може захтевати од одговорног лица, по правилима која важе у случају обogaћења без основа, да му уступи оно што је добило радњом којом је проузрокована штета.

**ГЛАВА III
НЕОСНОВАНО ОБОГАЋЕЊЕ**

Одељак 1.

ОПШТЕ ПРАВИЛО

Члан 370

Правило је да се нико не може обогатити без основа на туђи рачун.

И по томе: кад је неки део имовине једног лица прешао на било који начин у имовину неког друго, а тај прелаз нема свој основ у неком правном послу или у закону, стицалац је дужан вратити га кад је то могуће, а иначе накнадити вредност постигнутих користи.

По истом општем правилу: ко се неосновано користиовао туђим, дужан је накнадити вредност постигнутих користи..

Одељак 2.

ПОЈЕДИНИ СЛУЧАЈЕВИ НЕДУГОВАНОГ

Одсек 1.

ИСПЛАТА

Веровање да дуг постоји

Члан 371

Ко, верујући да је дужан, плати што није био дужан има право захтевати да му се исплаћено врати.

Кад се зна да дуг не постоји

Члан 372

Ко изврши исплату знајући да није дужан платити, нема право да захтева враћање, изузев ако је задржао право да тражи враћање или ако је платио да би избегао принудно извршење или неку другу принуду.

Онај из чије је имовине путем принудног извршења исплаћен туђи дуг, има право да захтева повраћај исплаћеног.

Двострука исплата дуга

Члан 373

Ко је исти дуг платио два пута, па макар једном и по основу извршне исправе, има право тражити враћање по општим правилима о стицању без основа.

Извршење неке природне обавезе или неке моралне или друштвене дужности

Члан 374

Не може се тражити оно што је дато или учињено на име извршења неке природне обавезе или неке моралне или друштвене дужности.

Одсек 2.

КАД СЕ ОСНОВ НИЈЕ ОСТВАРИО ИЛИ ДОЦНИЈЕ ОТПАО

Члан 375

Обавеза враћања, односно накнаде вредности настаје и кад се нешто прими с обзиром на основ који се није остварио или који је касније отпао.

Алтернатива: претходни члан мења се тако да гласи:

Право захтевати да му се врати оно што је исплатио има и онај који је платио што је био дужан, ако је основ дуга доцније отпао, као и онај који је платио с обзиром на будући основ, ако се тај основ не оствари.

Одсек 3.

ПРИМАЊЕ ИСПЛАТЕ ТУЂЕГ ПОТРАЖИВАЊА И ОТУЂЕЊЕ ТУЂЕ СТВАРИ

Члан 376

Ко је примио исплату туђег потраживања којом се то потраживање пуноважно угасило, дужан је примљено уступити правом повериоцу.

Исто важи у случају пуноважног отуђења туђе ствари, а ако накнада није још исплаћена отуђиоцу, сопственик се може обратити непосредно прибавиоцу.

Одсек 4.

НЕМОРАЛАН И НЕЗАКОНИТ ОСНОВ

Члан 377

Ко прими штогод да би се уздржао од неког недопуштеног дела, или да би извршио радњу коју је иначе дужан извршити, дужан вратити примљено као несавесно обогати.

Ко другоме обећа награду за дело за које зна да је противно закону, јавном поретку или моралу није дужан исплатити је, али ако је исту исплатио не може је натраг тражити, без обзира да ли је дело извршено или не, нити је може задржати за себе онај коме је дата, него је дужан предати све што је примио, односно вредност примљеног, у складу са посебним прописима.

Алтернатива: У претходном члану иза речи "примљеног" додају се речи: "установа која се стара за децу са посебним потребама са седиштем у месту извршења незаконите радње".

Одељак 3.
ПРАВИЛА ВРАЋАЊА

Обим враћања

Члан 378

Кад се враћа оно што је стечено без основа, морају се вратити плодови и платити законска (затезна) камата, и то, ако је стицалац несавестан, од дана стицања, а иначе од дана подношења захтева.

Накнада трошкова

Члан 379

Стицалац има право на накнаду нужних и корисних трошкова, али ако је био несавестан, накнада за корисне трошкове му припада само до износа који представља увећање вредности у тренутку враћања.

Кад се може задржати примљено

Члан 380

Не може се тражити враћање неосновано плаћених износа на име накнаде штете због повреде тела, нарушења здравља или смрти, уколико је исплата извршена савесном прибавиоцу.

Алтернатива: Додаје се став 2 који гласи:

Стицалац се сматра несавесним од тренутка доставе одлуке о прихватању ванредног правног лека и дужан је вратити примљено са каматама од тренутка када је постао несавестан.

Исплата пре рока или пре испуњења услова

Члан 381

Исплата дуга извршена пре рока не даје право захтевати повраћај, нити право на одбијање одговарајућих камата.

Дужник има право захтевати повраћај ако је исплатио условни дуг пре испуњења услова, изузев ако се услов испунио у међувремену.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 4.
ОСТВАРИВАЊЕ КОРИСТИ

Употреба ствари у туђу корист

Члан 382

Ако је неко своју или туђу ствар употребио на корист трећег, а нема услова за примену правила о пословодству без налога, трећи је дужан вратити ствар, односно, ако то није могуће, накнадити њену вредност.

Издатак за другог

Члан 383

Ко за другог учини какав издатак или нешто друго што је овај по закону био дужан учинити, има право захтевати накнаду од њега.

Употребљавање туђе ствари у своју корист

Члан 384

Кад је неко туђу ствар употребио у своју корист, ималац може захтевати, независно од права на накнаду штете, или у одсуству ове, да му овај накнади корист коју је имао од употребе.

ГЛАВА IV НЕЗВАНО ВРШЕЊЕ ТУЂИХ ПОСЛОВА

Одељак 1.

ОПШТА ПРАВИЛА

Члан 385

Незвано вршење туђих послова је вршење туђих послова, правних или материјалних, без налога или овлашћења, али за рачун онога чији су послови, а ради заштите његових интереса.

Вршењу туђег посла може се незвано приступити само ако посао не трпи одлагање, те предстоји штета или пропуштање очигледне користи.

Алтернатива: Став 2. мења се тако да гласи:

Вршењу туђег посла може се незвано приступити само ако посао не трпи одлагање, те предстоји неминовна штета или несумњиво пропуштање знатне користи.

Кад незвани вршилац верује да врши свој посао

Члан 386

Не настају односи из незваног вршења туђих послова кад се неко прихвати туђег посла у уверењу да врши сопствени посао, као што је то у случају послова које предузима савесни држалац или привидни наследник.

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ И ПРАВА НЕЗВАНОГ ВРШИОЦА

Обавезе пословође без налога

Члан 387

Незвани вршилац дужан је обавестити о свом поступку што је могуће пре оног чији је посао и наставити започети посао уколико му је то разумно могуће, док овај не буде могао преузети бригу о њему.

По свршеном послу он је дужан положити рачун и уступити ономе чији је посао све што је прибавио вршећи његов посао.

Уколико није што друго законом прописано, незвани вршилац има обавезе налогопримца.

Дужна пажња и одговорност

Члан 388

При вршењу туђег посла незвани вршилац дужан је руководити се стварним или вероватним намерама и потребама онога чији је посао.

Он је дужан поступити са пажњом доброг привредника, односно доброг домаћина.

Суд може, с обзиром на околности у којима се неко незвано прихватио туђег посла, смањити његову одговорност или га сасвим ослободити одговорности за непажњу.

За одговорност пословно неспособног незваног вршиоца важе правила о његовој уговорној и вануговорној одговорности.

Права незваног вршиоца

Члан 389

Незвани вршилац који је поступио у свему како треба и радио оно што су околности захтевале, има право захтевати да га онај чији је посао вршио ослободи свих обавеза које је због тога посла узео на себе, да преузме све обавезе које је закључио у његово име, да му накнади све нужне и корисне издатке, као и да му накнади претрпљену штету, чак и ако очекивани резултат није постигнут.

Њему припада и примерена накнада, за труд, ако је отклонио штету од лица чији је посао или ако му је прибавио корист која одговара у свему његовим намерама и потребама.

Вршење туђих послова у намери да се другом помогне

Члан 390

Ко врши туђи посао у намери да другоме помогне, а нису испуњени услови за незвано вршење туђих послова, припада му право на накнаду учињених трошкова, али највише до висине користи коју је други постигао.

Алтернатива: додаје се нови члан који гласи:

Спашавање туђе ствари

Члан 391

Ко спаси туђу покретну ствар од пропасти или оштећења има право захтевати накнаду издатака који су према приликама били потребни, накнаду претрпљене штете, као и правичну награду за свој труд.

Сопственик се може ослободити ових обавеза ако изјави да напушта ствар.

Одношење додатака

Члан 392

Сваки незвани вршилац има право однети ствари којима је повећао туђу имовину а за које му се учињени издаци не накнађују, ако се оне могу одвојити без оштећења ствари којој су додате, али лице у чији се посао био умешао може, ако хоће, задржати те додатке уколико му накнади њихову садашњу вредност, но највише до износа учињених издатака.

Одељак 3.

ВРШЕЊЕ ТУЂИХ ПОСЛОВА ПРОТИВ ЗАБРАНЕ

Члан 393

Ко се прихвати туђег посла и поред забране лица чији је посао, а за забрану је знао или морао знати, нема права која припадају незваном вршиоцу.

Он одговара за штету коју је проузроковао мешањем у туђе послове, чак и ако је до ње дошло без његове кривице.

Али, кад је забрана вршења посла противна закону или моралу, а нарочито ако је неко забранио да други испуни неку његову законску обавезу која не трпи одлагање важе општа правила о незваном вршењу туђих послова.

Одељак 4. **НЕПРАВО ВРШЕЊЕ ТУЂЕГ ПОСЛА**

Члан 394

Ко врши туђи посао у намери да за себе задржи постигнуте користи иако зна да је посао туђ, дужан је на захтев онога чији је посао положити рачун као незвани вршилац и предати му све постигнуте користи.

Онај чији је посао може захтевати и враћање ствари у пређашње стање, као и накнаду штете.

Одељак 5. **ОДОБРЕЊЕ**

Члан 395

Ако онај чији је посао накнадно одобри оно што је извршено, незвани вршилац сматра се налогопримцем који је од почетка радио по налогу лица чији је посао.

ГЛАВА V ЈЕДНОСТРАНА ИЗЈАВА ВОЉЕ

Одељак 1. **ИЗДАВАЊЕ ОБВЕЗНИЦА НА ДОНОСИОЦА**

Настанак обавезе

Члан 396

Издавањем обвезнице на доносиоца обавезује се издавалац да испуни обавезу уписану на обвезници свакоме ко му донесе и преда обвезницу.

Издавалац је дужан извршити обавезу уписану на обвезници и каад је обвезница изашла из његове државине против његове воље.

За издавање серије обвезница на доносиоца потребна је дозвола надлежног органа.

Коме припада право из обвезнице

Члан 397

Потраживање из обвезнице на доносиоца везано је за обвезницу и припада сопственику обвезнице.

Савесни прибавилац обвезнице на доносиоца стиче својину обвезнице, и на њој уписано потраживање, и кад је обвезница изашла из руку њеног раније имаоца његове воље.

Ко може тражити испуњење

Члан 398

Испуњење потраживања из обвезнице на доносиоца можезахтевати само доносилац обвезнице.

Када се дужник ослобађа обавезе

Члан 399

Издавалац обвезнице на доносиоца ослобађа се обавезе испуњењем доносиоцу чк и кад овоме не припада, нити је иначе овлашћен да захтева испуњење.

Али ако је издаваоцу обвезнице било познато, или му није могло остати непознато, да доносилац није законити ималац обвезнице, нити је овлашћен од законитог имаоца да је наплати, он је дужан одбити испуњење, иначе ће одговорати за штету.

Забрана испуњења

Члан 400

Издавалац обвезнице на доносиоца не може пуноважно испунити своју обавезу ако му је то надлежни орган забранио, као и ако је знао или морао знати да је покренут поступак за поништење обвезнице.

Исплата главнице и исплата камата

Члан 401

Иако је опште законско правило да се претпоставља да је исплаћена и камата кад је исплаћена главница, ипак је дужник који је исплатио главницу доносиоцу обвезнице дужан исплатити купоне камата исте обвезнице, који му буду поднесени после тога, ако дотле нису застарели.

Сједињење

Члан 402

Потраживање из обвезнице на доносиоца не престаје кад обвезница припадне издаваоцу.

Приговори издаваоца

Члан 403

Против захтева имаоца обвезнице на доносиоца издавалац може истаћи само приговоре који се тичу пуноважности издавања саме обвезнице, као што је на пример, фалсификат; затим, приговоре који су садржани у самој обвезници, као што су, на пример, рокови или услови; најзад, приговоре које има према самом доносиоцу, као што су, на пример, компенсација и одсуство овлашћења.

И по томе: издавалац може истаћи против захтева имаоца коме је уступио обвезницу недостатке правног посла на основу кога је пренос извршен, али их не може истаћи против захтева неког потоњег имаоца.

Међутим, ако је доносилац примајући обвезницу од свог претходника знао, или је морао знати, да му овај предаје обвезницу да би избегао приговор који издавалац има према њему, издавалац ће моћи истаћи тај приговор и према доносиоцу.

Знаци на доносиоца

Члан 404

На железничке карте, позоришне и друге улазнице, бонове и друге сличне исправе које садрже одређену обавезу за њиховог издаваоца, а у којима није означен поверилац, нити из њих или околности у којима су издате произилази да се не могу уступити другоме, сходно се примењују одредбе о обавези издаваоца обвезнице на доносиоца према доносиоцу, одредбе о ослобођењу издаваоца од обавезе испуњењем доносиоцу, одредбе о правима савесног прибавиоца обвезница и одредбе о приоговрима издаваоца према доносиоцу.

Легитимациони знаци

Члан 405

Гардеробни и слични знаци, који се састоје из комада хартије, картона или метала, на којима је обично утиснут један број, или наведен број предатих предмета, а који обично не садрже нешто одређено о обавези њиховог издаваоца, служе само да покажу ко је поверилац у обавези приликом чијег настанка су издати.

Издавалац легитимационог знака ослобађа се обавезе кад у доброј вери исту изврши доносиоцу, али за доносиоца не важи претпоставка да је он прави поверилац, или да је овлашћен захтевати испуњење, те је у случају спора дужан доказати то своје својство.

Поверилац може затевати исуњење обавезе и ако је изгубио легитимациони знак.

У погледу осталог, у сваком поједином случају треба се држати заједничке воље издаваоца и примаоца знака, као и онога што је уобичајено.

Одељак 2.

ЈАВНО ОБЕЋАЊЕ НАГРАДЕ

Кад обавезује

Члан 406

Јавним огласом учињено обећање награде за одређену радњу описану у огласу обавезује обећаоца према извршиоцу, макар овај и не знао за обећање награде.

Исто вреди и кад је обећање учињено у корист оног ко постигне одређени успех или се нађе у одређеној ситуацији, или под неким другим условом.

Ако награда треба да се додели после конкурса, или ког било вида утакмице, обећање обавезује обећаоца само ако је одређен рок за такмичење.

Опозивање обећања

Члан 407

Обећање се може опозвати онако како је учињено, као и личним саопштењем, али онај који је извршио радњу у незнању да је обећање награде опозвано има право захтевати обећану награду, а онај који је до опазивања учинио потрене издатке ради извршења радње одређене у јавном огласу има право на њихову накнаду, изузев ако обећалац докаже да су они учињени узалуд.

Обећање награде не може се опозвати ако је огласом одређен рок за извршење радње, односно за обавештење о постигнутом резултату или о остварењу одређене ситуације.

Ко има право на награду

Члан 408

Право на награду има онај ко први изврши обећаоцу радњу за коју је награда обећана.

Случај конкурса

Члан 409

О додељивању награде у случају конкурса одлучује дефинитивно организатор конкурса, или једно или више лица која он одреди.

Али ако су у условима конкурса, или неким општим прописима који важе за одређени конкурс, постављена правила по којима награда треба да буде додељена, сваки учесник у конкурсима има право захтевати поништење одлуке о додељивању награде ако награда није додељена сагласно тим правилима.

Својина или које друго право на делу награђеном на конкурсима припада организатору конкурса само ако је то наглашено у огласу конкурса.

Престанак обавезе

Члан 410

Обавеза обећаоца награде престаје ако му нико не саопшти, у року одређеном у огласу, да је извршио радњу, или постигао успех, или уопште испунио услове постављене у јавном огласу, а ако он није одредио никакав рок, онда после једне године од огласа.

Алтернатива: Додају се следеће опште одредбе о хартијама од вредности.

Одељак 3.

ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ¹

Одсек 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 411

Хартија од вредности је писана исправа, односно електронски (дематеријализовани) запис, који садржи одређена права, која њен законити ималац може да оствари према издаваоцу (емитенту), односно према трећем лицу.

Права и обавезе из хартије од вредности настају у тренутку када издавалац хартију од вредности преда њеном кориснику, односно када се законити ималац упише у јавни регистар.

Права из хартија од вредности могу бити облигациона, својинска и друга стварна права, као и одређена права утврђена посебним прописима.

Алтернатива: Став 3. се брише.

¹ *Напомена:* У Комисији је изражен став да се део о хартијама од вредности сведе на неопходне одредбе, о чему ће се Комисија изјаснити после јавне расправе, нарочито на основу оцене и предлога специјализованих удружења са сугестијом да се та материја, која је у овом радном тексту презентирана као могућа алтернативна решења, регулише посебним законом.

Битни састојци (елементи)

Члан 412

Хартија од вредности која се издаје као писмена исправа садржи следеће битне састојке:

- 1) означавање врсте хартије од вредности;
- 2) пословно име и седиште, односно лично име и пребивалиште издаваоца хартије од вредности;
- 3) пословно име или лично име лица на које, односно по чијој наредби хартија од вредности гласи или означавање да хартија гласи на доносиоца;
- 4) права која произлазе из хартије од вредности;
- 5) место и датум издавања хартије од вредности;
- 6) потпис издаваоца хартије од вредности, односно његову електронску ознаку потписа.

Посебним законом за поједине хартије од вредности могу бити одређени и други битни састојци.

Исправа која не садржи било који од битних састојака не важи као хартија од вредности.

Алтернатива: Тачка 6. мења се тако да гласи:

- 6) потпис издаваоца хартије од вредности, осим у случају серијских хартија од вредности које се електронски региструју.

На кога хартија од вредности може гласити

Члан 413

Хартија од вредности може гласити на доносиоца, на име или по наредби.

Алтернатива: Додаје се одсек 2 са пет чланова који гласе:

Одсек 2.

ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ У СЕРИЈИ (ДЕМАТЕРИЈАЛИЗОВАНЕ ХАРТИЈЕ)

Посебни услови за издавање хартија од вредности у серији

Члан 414

Хартије од вредности које се издају у серији издају се у облику електронских записа на одговарајућим електронским носиоцима података (дематеријализоване хартије од вредности).

Хартије од вредности које се издају у серији издају се, по правилу, јавном понудом на начин прописан посебним законом.

Хартије од вредности издате у серији гласе на име и не могу се издавати по наредби нити на доносиоца.

Право на хартију и права из хартије издате у серији стичу се уписом на одговарајући рачун законитог имаоца тих хартија од вредности (власнички рачун), који се води у заједничком јавном регистру о тим хартијама.

Законити ималац хартија од вредности издате у серији може од издаваоца захтевати издавање те хартије у материјализованом облику или потврду о њеном постојању, а трошак тог издавања сноси власник те хартије од вредности.

Битни састојци хартије издате у серији

Члан 415

Хартије од вредности које се издају у серији садрже и:

- ознаку врсте, серије и број хартија од вредности;

- номиналну вредност укупне емисије, односно серије хартија од вредности;
- номиналну вредност појединачне хартије од вредности, односно рачуноводствену вредност уколико се хартије од вредности издају без номиналне вредности;
- права и обавеза које хартија од вредности садржи и
- електронски потпис издаваоца са датумом издавања хартија од вредности.

Посебне елементе за једнообразну идентификацију појединих врста хартија од вредности утврђује овлашћени орган који прописује садржину регистра у коме се води евиденција о издаваоцима и законским имаоцима хартија од вредности издатим у серији.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Дематеријализована хартија од вредности садржи следеће битне састојке:

- 1) ознаку врсте хартије од вредности;
- 2) идентификационе податке о издаваоцу;
- 3) укупан број издатих хартија од вредности;
- 4) укупни номинални износ издатих хартија од вредности, ако она гласи на номинални износ;
- 5) датум уписа хартије од вредности у централни регистар, депо и клиринг хартија од вредности (централни регистар), односно други регистар одређен посебним законом.

Посебни битни састојци појединих врста хартија од вредности прописани су посебним законом.

Централни регистар прописује врсте и ближе елементе (састојке) дематеријализованих хартија од вредности, начин доделе и евидентирања јединствених идентификационих бројева, као и права и обавеза које таква дематеријализована хартија од вредности садржи.

Исправа која не садржи било који од битних састојака не важи као хартија од вредности.

Врсте хартија од вредности у серији

Члан 416

Хартије од вредности које се издају у серији су:

1) *Акције* - хартије од вредности које гласе на део основног капитала акционарског друштва и које законитом имаоцу (акционару) дају скуп права у акционарском друштву као емитенту;

2) *Обвезнице, благајнички записи и комерцијални записи* - хартије од вредности на основу којих законити ималац стиче потраживања према емитенту, која се могу остварити након истека рока доспелости;

3) *Варанти* - хартије од вредности које законитом имаоцу дају право на куповину, односно продају хартија од вредности и других финансијских инструмената одређеног дана, односно у одређеном периоду по унапред одређеној или одредивој цени;

4) *Депозитне потврде* - хартије од вредности које издаје домаћа банка која поседује иностране акције или обвезнице депоноване код банке у иностранству и које представљају домаћи еквивалент иностраних хартија од вредности, а законитом имаоцу омогућују коришћење права из тих хартија;

5) Друге хартије од вредности у складу са посебним законом.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Промет хартија од вредности издатих у серији

Члан 417

Хартије од вредности издате у серији су преносиве и могу бити предмет куповине и продаје између учесника на финансијском тржишту, у складу са посебним законом.

Хартије од вредности издате у серији могу бити предмет залогe за обезбеђивање потраживања на робном и финансијском тржишту.

Права на хартијама од вредности издатим у серији, пренос тих права и ограничења располагања тим хартијама врше се уписом тих права на рачун законитог имаоца у јавном регистру, у складу са посебним законом.

Давање у зајам

Члан 418

Хартије од вредности издате у серији могу се позајмљивати на основу уговора о зајму закљученог у складу са законом.

Начин враћања позајмљених хартија од вредности издатим у серији уређују се уговором који закључују зајмодавац и зајмопримац.

Ако уговорне стране нису утврдиле начин враћања позајмљених хартија од вредности, зајмопримац враћа оне које је позајмио, а ако то није могуће, враћа одговарајући еквивалент у другим хартијама од вредности по избору зајмодавца, односно плаћа новчани износ сразмерно њиховој тржишној вредности коју оне имају на дан доспећа обавезе за њихов повраћај.

Алтернатива: Став 3 мења се тако да гласи:

Ако уговорне стране нису утврдиле начин враћања позајмљених хартија од вредности зајмопримац враћа исти број заменљивих хартија од вредности (исте врсте и класе истог емитента), а ако то није могуће, дужан је да зајмодавцу накнади сву проузроковану штету.

Одсек 3.

ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ИЗ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

Коме припадају права из хартије од вредности

Члан 419

Права из хартије од вредности припада њеном законитом имаоцу. Као законити ималац хартије од вредности на доносиоца сматра се њен доносилац.

Као законити ималац хартије од вредности на име или по наредби сматра се лице на које хартија од вредности гласи, односно лице на које је законито пренета.

Савесни прибавилац хартије од вредности на доносиоца постаје њен законити ималац и стиче права уписана на њој и кад је хартија од вредности изашла из руку њеног издаваоца, односно њеног ранијег имаоца и без његове воље.

Алтернатива: Став 3 мења се тако да гласи:

Као законити ималац хартије од вредности на име или по наредби сматра се лице на које хартија од вредности гласи, односно лице на чији је рачун хартија од вредности уписана у јавном регистру.

Ко може тражити испуњење

Члан 420

Испуњење права из хартије од вредности може захтевати само њен законити ималац, односно лице које он овласти.

Одсек 4.
ПРЕНОС ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ

Пренос права из хартије на доносиоца

Члан 421

Права из хартије од вредности на доносиоца преносе се њеном предајом.

Пренос права из хартије на име

Члан 422

Права из хартије од вредности на име преносе се цесијом.

Посебним законом може бити одређено да се права из хартије од вредности на име може преносити и индосаментом.

Пренос права из материјализоване хартије од вредности на име врши се убележавањем на самој хартији пословног имена, односно личног имена новог имаоца, потписивањем преносиоца и уписом преноса у регистар хартија од вредности, ако се такав регистар води код издаваоца.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Пренос права из дематеријализоване хартије од вредности на име врши се уписом на власнички рачун стицаоца у јавном регистру, у складу са посебним законом.

Пренос права из хартије по наредби

Члан 423

Права из хартије од вредности по наредби преносе се индосаментом.

Врста индосамента

Члан 424

Индосамент може бити пуни, бланко и на доносиоца.

Пуни индосамент садржи изјаву о преносу и пословно или лично име лица на које се права из хартије од вредности преносе (индосатар) и потпис преносиоца (индосант), а може да садржи и друге податке (место, датум и др.).

Бланко индосамент садржи само потпис индосанта.

У случају преноса на доносиоца уместо имена индосатара ставља се реч „доносиоцу“.

Индосамент на доносиоца важи као бланко индосамент.

Ништав је делимични индосамент.

Пренос пуномоћја и пренос за залогу

Члан 425

Хартија од вредности може се пренети и као пренос пуномоћја, односно као пренос за залогу.

Код преноса пуномоћја ставља се клаузула „вредност у пуномоћју“, а код преноса за залогу „вредност за залогу“ или слично.

Дејство преноса права

Члан 426

Преносом права из хартије од вредности њен нови ималац стиче сва права која су припадала претходном имаоцу.

Пренос права из хартије од вредности на име било да се врши путем цесије или индосамента, нема дејства према издаваоцу док он о томе не буде писменим путем

обавештен, односно док тај пренос не буде уписан на рачун стицаоца у регистар хартија од вредности на име, ако се такав регистар води код издаваоца.

Цедент, односно индосант не одговара за неиспуњење обавезе од стране издаваоца, осим у случају друкчије законске одредбе или ако постоји супротна одредба уписана на самој хартији од вредности.

Дејство преноса пуномоћја и преноса за залог

Члан 427

Ималац хартије од вредности која је на њега пренета као „пренос пуномоћја“ или „пренос за залог“ може вршити сва права која из те хартије од вредности проистичу, али хартију може пренети на другог само као пренос пуномоћја.

Алтернатива: Додаје се став 2. који гласи:

Залогопримац хартије од вредности издате у серији не може вршити права која из те хартије проистичу, осим уколико није другачије предвиђено уговором о залози или утврђено судском одлуком.

Доказивање законитости преноса

Члан 428

Последњи индосатар доказује своје право из хартије од вредности непрекидним низом индосамената.

Ово правило се сходно примењује и на последњег цесионара, осим код хартија од вредности издатих у серији.

Алтернатива: Додаје се став 3. који гласи:

Законитост преноса хартије од вредности издате у серији доказује се одговарајућим правним послом, односно судском одлуком на основу које је тај пренос извршен.

Забрана преноса

Члан 429

Забрана преноса индосаментом хартије од вредности по наредби врши се изразом „не по наредби“ или стављањем сличне клаузуле која има исто значење.

Права из хартије од вредности чији је пренос индосаментом забрањен могу се пренети само цесијом.

Пренос индосаментом могу забранити издавалац и индосант.

Посебним законом или изјавом издаваоца уписаној на самој хартији од вредности на име може се забранити свако њено преношење.

Забрана преноса права из дематеријализованих хартија од вредности издатих у серији врши се на основу одредаба посебног закона, правоснажне судске одлуке или одлуке надлежног органа.

Одсек 5.

ПРОМЕНЕ КОД ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

Променé које врши издавалац

Члан 430

Хартију од вредности на доносиоца или по наредби може издавалац, на захтев и о трошку имаоца хартије, променити у хартију на име.

Ако промену није изричито забранио, издавалац хартије од вредности на име може је, на захтев и о трошку имаоца, променити у хартију на доносиоца или по наредби, осим у случају дематеријализованих хартија од вредности.

Променé које врши ималац при преносу

Члан 431

Хартију од вредности по наредби индосант може пренети индосаментом на доносиоца, ако посебним законом није друкчије одређено.

Хартију од вредности на име, цедент, односно индосант може пренети само на одређено лице.

Хартија од вредности на доносиоца може се индосаментом пренети и на одређено лице.

Сједињавање и дељење хартија од вредности

Члан 432

Хартије од вредности издате у серији могу се, на захтев и о трошку имаоца, сјединити у једну или више хартија од вредности.

Хартија од вредности може се, на захтев и о трошку имаоца, поделити на више хартија од вредности мањег износа, али оне не могу бити испод износа најнижег апоена хартије издате у тој серији.

У случају сједињења, односно поделе хартија од вредности издатих у серији од стране истог издаваоца, нове хартије од вредности морају имати исту номиналну вредност, као и друге хартије од вредности исте врсте тог издаваоца (принцип хомогенизације).

Одсек 6.

ИСПУЊЕЊЕ ОБАВЕЗЕ ИЗ ХАРТИЈЕ ОД ВРЕДНОСТИ

Престанак обавезе

Члан 433

Права из хартије од вредности престају њиховим остварењем од стране законитог имаоца (према издаваоцу хартије).

Права из хартије од вредности престају и када она припадне издаваоцу, уколико посебним законом није друкчије одређено.

Савесни издавалац хартије од вредности на доносиоца ослобађа се обавезе испуњењем доносиоцу и онда када овај није њен законити ималац.

Алтернатива: Додају се два става која гласе:

Обавезе издаваоца према законитом имаоцу хартија од вредности издатих у серији престају њиховим исписом из јавног регистра у складу са посебним законом.

Права законитог имаоца из хартија од вредности издатих у серији престају њиховим преносом са власничког рачуна законитог имаоца на власнички рачун новог стицаоца у јавном регистру у складу са посебним законом.

Забрана испуњења

Члан 434

Ако је издавалац хартије од вредности на доносиоца знао или морао знати да доносилац није законити ималац хартије, нити је овлашћен од стране законитог имаоца, дужан је одбити испуњење, иначе одговара за штету.

Издавалац хартије од вредности не може пуноважно испунити своју обавезу ако му је то надлежни орган забранио, или кад је знао или морао знати да је покренут поступак амортизације или поништења хартије од вредности.

Исплата камате или других приноса по исплати главнице

Члан 435

Издавалац који је исплатио главницу законитом имаоцу хартије од вредности дужан је исплатити камате, дивиденду, односно друге приносе са исте хартије који му буду поднети на исплату после исплате главнице, уколико ова потраживања нису застарела.

Приговори на захтев за испуњење обавезе

Члан 436

Против захтева имаоца хартије од вредности, издавалац може истаћи само приговоре који се тичу издавања саме хартије, као што је фалсификат; затим приговоре који произлазе из садржаја хартије, као што су рокови или услови; најзад, приговоре које има према самом имаоцу хартије, као што су компензација, недостатак законом прописаног поступка за стицање хартије од вредности и одсуство овлашћења.

Издавалац може против захтева имаоца коме је он уступио хартију од вредности истаћи недостатке правног посла на основу кога је пренос извршен, али те недостатке не може истаћи против захтева неког потоњег имаоца.

Ако је ималац хартије од вредности, примајући хартију од свог претходника, знао или морао знати да му је овај предаје да би избегао приговор који издавалац има према њему, издавалац може истаћи тај приговор и према имаоцу хартије.

Посебним законом могу се одредити и друге врсте приговора код појединих врста хартије од вредности.

Замена оштећене хартије од вредности

Члан 437

Ималац оштећене хартије од вредности која није подобна за промет, али чија се истинитост и садржина могу тачно утврдити, има право да захтева издавање нове хартије од вредности у истом износу, с тим да врати оштећену хартију и накнади трошкове.

Амортизација хартије од вредности

Члан 438

Изгубљена хартија од вредности може се амортизовати само ако гласи на име или по наредби уколико посебним законом није друкчије одређено.

Хартије од вредности издате у серији не могу се амортизовати.

Застарелост потраживања из хартије од вредности

Члан 439

За застарелост потраживања из хартије од вредности важе правила овог законика о застарелости, ако посебним законом није друкчије одређено.

Напомена: Одредбе о товарном листу, складишници, коносману, полиси осигурања и др. уређују се уз одговарајуће правне послове.

Одељак 4.
ЛЕГИТИМАЦИОНИ ПАПИРИ И ЗНАЦИ

Легитимациони папири

Члан 440

На железничке и друге путне карте, позоришне и друге улазнице, бонове и друге сличне исправе које садрже одређену обавезу за њиховог издаваоца, а у којима није означен поверилац, нити из њих или околности у којима су издате произлази да се могу уступити другоме, сходно се примењују одговарајуће одредбе о хартијама од вредности.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Легитимациони знаци

Члан 441

Гардеробни или слични знаци, који се састоје из комада хартије, метала или другог материјала, на којима је обично утиснут неки број, или наведен број предатих предмета, а који обично не садржи нешто одређено о обавези њиховог издаваоца, служе само да покажу ко је поверилац у облигационом односу приликом чијег настанка су издати.

Издавалац легитимационог знака ослобађа се обавезе кад је у доброј вери изврши доносиоцу, али за доносиоца не важи претпоставка да је он прави поверилац или да је овлашћен захтевати испуњење, те је у случају спора дужан доказати то своје својство.

Поверилац може захтевати испуњење обавезе иако је изгубио легитимациони знак.

У погледу осталог, у сваком поједином случају треба се држати заједничке воље издаваоца и примаоца знака, као и онога што је уобичајено.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Део други

ДЕЈСТВА ОБАВЕЗА

ГЛАВА VI ПОВЕРИОЧЕВА ПРАВА И ДУЖНИКОВЕ ОБАВЕЗЕ

Одељак 1. **ОПШТА ПРАВИЛА**

Садржина обавезе

Члан 442

На основу обавезе поверилац је овлашћен да од дужника захтева њено испуњење.

Дужник је дужан испунити своју обавезу савесно у свему како она гласи.

Одговорност дужника

Члан 443

За своје обавезе дужник одговара целом својом имовином.

Дужник одговара за свог законског заступника, као и за друга лица којима је поверио испуњење своје обавезе, или којима је послужио за њено испуњење.

Обавеза чувања одређене ствари

Члан 444

Дужник индивидуално одређене ствари дужан је чувати је са пажњом брижљивог и уредног човека.

Обавеза довођења ствари у одређено стање

Члан 445

Ко је дужан вратити ствар, дужан је довести је у стање у коме је била када је он дошао до ње.

Алтернатива: Претходни чланови из Одељка 1. замењују се са два члана која гласе:

Испуњење обавезе и последице неиспуњења

Члан 446

Поверилац у облигационом односу је овлашћен да од дужника захтева испуњење обавезе, а дужник је дужан испунити је савесно у свему како она гласи.

Кад дужник не испуни обавезу или задоцни са њеним испуњењем, поверилац има право захтевати и накнаду штете коју је услед тога претрпео.

За штету због задоцњења са испуњењем одговара и дужник коме је поверилац дао примерен накнадни рок за испуњење.

Дужник одговара и за делимичну или потпуну немогућност испуњења коју није скривио ако је наступила после његовог доласка у доцњу, за коју одговара.

Алтернатива: После става 1 додаје се нови став који гласи:

За своје обавезе дужник одговара својом целокупном имовином, ако посебним законом није другачије прописано.

Посебне обавезе дужника

Члан 447

Дужник одговара за свог законског заступника, као и за друга лица којима је поверио испуњење своје обавезе или којима се послужио за њено испуњење.

Дужник индивидуално одређене ствари дужан је да чува са пажњом разумног и пажљивог човека.

Ко је дужан да врати ствар дужан је довести у стање у коме је била када је он дошао да ње.

Одсек 1.

ПРАВО НА НАКНАДУ ШТЕТЕ

Општа правила

Члан 448

Кад дужник не испуни обавезу или задоцни са њеним испуњењем, поверилац има право захтевати накнаду штете коју је услед тога претрпео.

За штету због задоцњења са испуњењем одговара и дужник коме је поверилац дао примерен накнадни рок за испуњење.

Висину накнаде одређује суд, али је и саме стране могу споразумно одредити, а висину накнаде у случају задоцњења са испуњењем новчаних обавеза одређује закон.

Услови за право на накнаду

Члан 449

Поверилац који захтева накнаду дужан је доказати постојање обавезе, као и даје због њеног неиспуњења или због дужниковог задоцњења са испуњењем претрпео штету.

Ослобађање дужника од одговорности

Члан 450

Дужник се ослобађа одговорности за штету ако докаже да би ствар која је предмет обавезе случајно пропала и да је он своју обавезу на време испунио.

Дужник се ослобађа одговорности за штету ако докаже да није могао да испуни своју обавезу, односно да је закаснио са испуњењем обавезе због околности насталих после закључења уговора које није могао спречити, отклонити или избећи.

Уговорно проширење одговорности

Члан 451

Одговорност дужника може се уговором проширити тако да обухвати и одговорност за одређене или све случајеве више силе.

Али се испуњење овакве уговорне одредбе не може захтевати ако би то било у супротности са начелом савесности и поштења.

Искључење и ограничење одговорности

Члан 452

Одговорност дужника за намеру или крајњу непажњу не може се унапред уговором искључити.

Али суд може на захтев заинтересоване уговорне стране поништити и уговорну одредбу о искључењу одговорности за обичну непажњу, ако је такав споразум про

изашао из монополског положаја дужника или уопште из неравноправног односа уговорних страна.

Пуноважна је одредба уговора којом се одређују највиши износ накнаде, ако тако одређени износ није у очигледној несразмери са штетом и ако за одређени случај није што друго законом одређено.

У случају ограничења висине накнаде поверилац има право на потпуну накнаду ако је немогућност испуњења обавезе проузрокована намерно или крајњом непажњом дужника.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Одговорност дужника због неизвршења уговора не може се уговором искључити, ако за одређени случај није што друго законом одређено.

Пуноважна је одредба уговора којом се одређује највиши износ накнаде која није у очигледној несразмери са штетом и ако за одређени случај није што друго законом прописано.

Али ће и у случају дозвољеног искључења одговорности и у случају ограничења висине накнаде поверилац имати право на потпуну накнаду по правилима вануговорне одговорности ако је немогућност испуњења проузрокована намерно или крајњом непажњом дужника.

Одредбама овог члана не искључује се право уговорних страна да одреде да ли нека обавеза настаје из њиховог уговора и колики је обим појединих обавеза.

Висина накнаде

Члан 453

Поверилац има право на накнаду обичне штете и измакле користи, које је дужник у време закључења уговора морао предвидети као могуће последице повреде уговора, а с обзиром на чињенице које су му тада биле познате или морале бити познате.

У случају преваре или намерног неиспуњења, као и неиспуњења због крајње непажње, поверилац има право захтевати од дужника накнаду свих штетних последица које су настале због повреде уговора, без обзира на то што дужник није знао за посебне околности због којих су оне настале.

Ако је приликом повреде обавезе поред штете настао за повериоца и неки добитак, о њему ће се приликом одређивања висине накнаде водити рачуна у разумној мери.

Страна која се позива на повреду уговора дужна је предузети све разумне мере да би се смањила штета изазвана том повредом, иначе друга страна може захтевати смањење накнаде.

Одредбе овог члана сходно се примењују и на неиспуњење обавеза које нису настале из уговора, уколико за поједине од њих није овим закоником нешто друго предвиђено.

Кривица повериоца

Члан 454

Кад за насталу штету или њену величину или за отежање дужниковог положаја има кривице до повериоца или до лица за које он одговара, накнада се смањује сразмерно.

Одговорност због пропуштања обавештења

Члан 455

Уговорна страна која је дужна да обавести другу страну о чињеницама које су од утицаја на њихов међусобни однос, одговара за штету коју претрпи друга страна због тога што није била на време обавештена.

Време оцењивања штете

Члан 456

Висина накнаде одређује се према величини штете процењеној у време доношења судске одлуке.

Одређивање накнаде по правичности

Члан 457

Кад се висина штете не може тачно утврдити, суд ће одредити накнаду по правичности, водећи рачуна о свим околностима случаја.

Примена одредаба о проузроковању штете

Члан 458

Уколико одредбама овог одсека није друкчије прописано, на накнаду ове штете сходно се примењују одредбе овог законика о накнади вануговорне штете.

Одсек 2.

УГОВОРНА КАЗНА

Општа правила

Члан 459

Поверилац и дужник могу уговором одредити врсту и висину накнаде коју ће дужник дати повериоцу ако не испуни своју обавезу, или ако задоцни са њеним испуњењем (уговорна казна).

Ако што друго не произлази из уговора, сматра се да је казна уговорена за случај да дужник задоцни са испуњењем.

Уговорна казна не може бити уговорена за новчане обавезе.

Алтернатива: Став 1 мења се и гласи.

Поверилац и дужник могу уговорити да ће дужник платити повериоцу одређени новчани износ или прибавити неку другу материјалну корист ако не испуни своју обавезу или ако задоцни са њеним испуњењем (уговорна казна).

Начин одређивања

Члан 460

Уговорне стране могу одредити висину казне по свом нахођењу у једном укупном износу, у проценту или за сваки дан задоцњења или на који други начин.

Она мора бити уговорена у форми прописаној за уговор из кога је настала обавеза на чије се испуњење односи.

Акцесорност

Члан 461

Споразум о уговорној казни дели правну судбину обавезе на чије се обезбеђење он односи.

Споразум губи правно дејство ако је до неиспуњења или задоцњења дошло из узрока за који дужник не одговара.

Повериочева права

Члан 462

Кад је казна уговорена за случај неиспуњења обавезе, поверилац може захтевати или испуњење обавезе или уговорну казну.

Он губи право да захтева испуњење обавезе ако је затражио исплату уговорне казне.

Кад је казна уговорена за случај неиспуњења, дужник нема право да исплати уговорну казну и одустане од уговора, изузев ако је то била намера уговорних страна кад су казну уговорили.

Кад је казна уговорена за случај да дужник задоцни са испуњењем, поверилац има право захтевати и испуњење обавезе и уговорну казну.

Поверилац не може захтевати уговорну казну због задоцњења ако је примио испуњење обавезе, а није без одлагања саопштио дужнику да задржава своје право на уговорну казну.

Смањење износа уговорне казне

Члан 463

Поверилац има право захтевати уговорну казну и кад њен износ премаши висину штете коју је претрпео, као и кад није претрпео никакву штету.

Ипак, суд може на захтев дужника смањити износ уговорне казне ако је она претерано велика у поређењу са штетом коју је претрпео поверилац.

Алтернатива: Став 2 мења се и гласи:

Суд ће на захтев дужника смањити износ уговорне казне ако нађе да је она несразмерно висока с обзиром на вредност и значај предмета обавезе.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Неправа уговорна казна

Члан 464

Кад је казна обећана не као споредна обавеза, већ као главна обавеза са условом да обећалац нешто учини или не учини, суд је може на захтев обећаоца смањити ако нађе да је претерано велика.

Уговорна казна и накнада штете

Члан 465

Поверилац има право захтевати уговорну казну и кад њен износ премаша висину штете коју је претрпео, као и кад није претрпео никакву штету.

Ако је штета коју је поверилац претрпео већа од износа уговорне казне, он има право захтевати разлику до потпуне накнаде штете.

Варијанта I: Став 2. мења се тако да гласи:

Ако поверилац докаже да је износ уговорне казне мањи од штете коју је претрпео, он има право на потпуну накнаду штете уместо уговорне казне.

Варијанта II: Став 2. мења се тако да гласи:

Поверилац чија је штета већа од уговорне казне може да тражи већу накнаду само ако докаже постојање кривице дужника.

Законом одређена накнада и уговорна казна

Члан 466

Ако је за неиспуњење обавезе или за случај задоцњења са испуњењем законом одређена висина накнаде под називом пенала, уговорне казне, накнаде или под којим другим називом, а уговорне стране су поред тога уговориле казну, поверилац нема

право да захтева уговорену казну и накнаду одређену законом, изузев ако је то самим законом дозвољено.

Одсек 3. ЗАКОНСКА (ЗАТЕЗНА) КАМАТА

Кад се дугује Члан 467

Дужник који задоцни са испуњењем новчане обавезе дугује, поред главнице, и затезну камату.

Стопа затезне камате утврђује се посебним прописима.

Ако је стопа уговорене камате виша од стопе затезне камате, она тече и после дужникове доцње.

Право на потпуну накнаду Члан 468

Поверилац има право на затезну камату без обзира на то да ли је уопште претрпео штету због дужникове доцње.

Али ако поверилац докаже да је штета коју је претрпео због дужниковог задоцњења већа од накнаде предвиђене у претходном члану, оно има право захтевати потпуну накнаду штете.

Алтернатива: Став 2 се мења тако да гласи:

Ако је штета коју је поверилац претрпео због дужниковог задоцњења већа од износа који би добио на име затезне камате, он има право захтевати разлику до потпуне накнаде штете.

Камата на камату Члан 469

На доспелу, а неисплаћену уговорну или затезну камату, као и на друга доспела повремена новчана давања не тече затезна камата, изузев кад је то законом одређено.

На износ неисплаћене камате може се захтевати затезна камата само од дана кад је суду поднесен захтев за њену исплату.

На повремена доспела новчана давања тече затезна камата од дана кад је суду поднесен захтев за њихову исплату.

Одсек 4. ВРШЕЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВА

Члан 470

Сваки поверилац чије је потраживање доспело за исплату може вршити, у име и за рачун дужника, његова имовинска права према трећим лицима која он не врши на штету својих поверилаца, изузев оних права која су искључиво везана за дужникову личност.

Суд ће о повериочевом захтеву обавестити дужника.

Друга страна може истаћи повериоцу све приговоре и друга средства одбране које има према дужнику.

Поверилац чијом је заслугом остварено неко дужничково имовинско право има право првенствене наплате из вредности тог права.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 2.
ПОБИЈАЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВНИХ РАДЊИ

Алтернатива: Назив одељка 2 се мења тако да гласи:

ОПОЗИВАЊЕ ДУЖНИКОВИХ ПРАВНИХ РАДЊИ

Опште правило

Члан 471

Сваки поверилац чије је потраживање доспело за исплату, и без обзира кад је настало, може побијати правну радњу свог дужника која је предузета на штету поверилаца.

Сматра се да је правна радња предузета на штету поверилаца ако услед њеног извршења дужник нема довољно средстава за испуњење повериочевог потраживања.

Под правном радњом подразумева се и пропуштање због кога је дужник изгубио неко имовинско право или којим је за њега настала одређена имовинска обавеза.

Услови побијања

Члан 472

Теретно располагање може се побијати ако је у време располагања дужник знао или могао знати да предузетим располагањем наноси штету својим повериоцима и ако је трећем лицу са којим је или у чију је корист правна радња предузета то било познато или могло бити познато.

Ако је треће лице дужников супруг или сродник по крви у правој линији или у побочној линији до четвртог степена или по тазбини до истог степена, претпоставља се да му је било познато да дужник предузетим располагањем наноси штету повериоцима.

Код бесплатних располагања и са њима изједначених правних радњи сматра се да је дужник знао да предузетим располагањем наноси штету повериоцима, и за побијање тих радњи не захтева се да је трећем лицу то било познато или могло бити познато.

Одрицање од наследства сматра се бесплатним располагањем.

Искључење побијања

Члан 473

Не могу се побијати због оштећења поверилаца уобичајени пригодни поклони (дарови), награде, као ни поклони учињени из захвалности, сразмерни материјалним могућностима дужника.

Како се врши побијање

Члан 474

Побијање се може вршити тужбом или приговором.

Тужба за побијање подноси се против трећег лица са којим је, или у чију је корист предузета правна радња која се побија, односно против његових универзалних права следбеника.

Ако је трећи отуђио неким теретним правним послом корист прибављену располагањем које се побија, тужба се може подићи против прибавиоца само ако је овај знао да се прибављање његових претходника могло побијати, а ако је ту корист отуђио правним послом без накнаде, тужба се може подићи против прибавиоца и ако он то није знао.

Тужени може избећи побијање ако испуни дужникову обавезу.

Дејство побијања

Члан 475

Ако суд усвоји тужбени захтев, правни посао губи дејство само према тужиоцу и само колико је потребно за испуњење његових потраживања.

Рок за подизање тужбе

Члан 476

Тужба за побијање може се поднети у року од једне године за теретно располагање, а за остале случајеве у року од три године.

Рок из претходног става рачуна се од дана када је предузет правни посао који се побија, односно од дана када је требало предузети пропуштени правни посао.

Алтернатива: став 1 мења се тако да гласи:

Тужба за побијање може се поднети у року од три године.

Додаје се нови став 3 који гласи:

Трогодишњи рок прекида се ако поверилац извести лице против кога се може поднети тужба о својој намери да захтева побијање правног посла.

Одељак 3.

ПРАВО ЗАДРЖАВАЊА (РЕТЕНЦИЈЕ)

Вршење права задржавања

Члан 477

Поверилац доспелог потраживања у чијим се ракама налази нека дужникова ствар има право задржати је док му не буде исплаћено потраживање.

У случају да је дужник постао неспособан за плаћање, поверилац може вршити право задржавања иако његово потраживање није доспело.

Изузеци

Члан 478

Поверилац нема право задржавања кад дужник захтева да му се врати ствар која је изашла из његове државине против његове воље, или кад дужник захтева да му се врати ствар која је предата повериоцу на чување или на послугу.

Он не може задржати ни пуномоћје добијено од дужника, као ни друге дужникове исправе, легитимације, преписку и остале сличне ствари, као ни друге ствари које се не могу изложити продаји.

Обавеза враћања ствари пре испуњења обавезе

Члан 479

Поверилац је дужан вратити ствар дужнику ако му овај пружи одговарајуће обезбеђење његовог потраживања.

Дејство права задржавања

Члан 480

Поверилац који држи дужникову ствар по основу права задржавања има право да се наплати из њене вредности на исти начин као заложни поверилац, али је дужан пре него што приступи остварењу наплате да о својој намери благовремено обавести дужника.

ГЛАВА VII ПОВЕРИОЧЕВА ПРАВА У НЕКИМ ПОСЕБНИМ СЛУЧАЈЕВИМА

Кад се обавеза састоји у давању ствари одређених по роду

Члан 481

Кад се обавеза састоји у давању ствари одређених по роду, а дужник дође у доцњу, поверилац, пошто је претходно о томе обавестио дужника, може по свом избору набавити ствар истога рода и захтевати од дужника накнаду цене и накнаду штете, или захтевати вредност дугованих ствари и накнаду штете.

Кад се обавеза састоји у чињењу

Члан 482

Кад се обавеза састоји у чињењу, а дужник ту обавезу није на време испунио, поверилац може, обавестивши о томе претходно дужника, сам о трошку дужника урадити оно што је дужник био дужан урадити, а од дужника захтевати накнаду штете због задоцњења, као и накнаду друге штете коју би имао због оваквог начина испуњења.

Кад се обавеза састоји у нечињењу

Члан 483

Кад се обавеза састоји у нечињењу, поверилац има право на накнаду штете самим тим што је дужник поступио противно својој обавези.

Ако је нешто саграђено противно обавези, поверилац може захтевати да се то уклони о трошку дужника и да му дужник накнади штету коју је претрпео у вези са грађењем и уклањањем.

Суд може, кад нађе да је то очигледно корисније, узимајући у обзир општи интерес и оправдани интерес повериоца, одлучити да се не руши оно што је саграђено, већ да се повериоцу накнади штета у новцу.

Право захтевати накнаду уместо досуђеног

Члан 484

Ако дужник не испуни своју обавезу у року који му је одређен правноснажном одлуком, поверилац га може позвати да је испуни у накнадном примереном року и изјавити да по истеку тог рока неће примити испуњење, него ће тражити накнаду штете због неиспуњења.

По истеку накнадног рока, поверилац може захтевати само накнаду штете због неиспуњења.

Судски пенали

Члан 485

Кад дужник не изврши о року неку своју неновчану обавезу утврђену правноснажном одлуком, суд може, на тражење повериоца, одредити дужнику накнадни примерен рок и изрећи, а у циљу утицања на дужника и независно од сваке штете, да ће дужник, ако не изврши своју обавезу у том року, бити дужан исплатити повериоцу извесну своту новца за сваки дан задоцњења, или за коју другу јединицу времена, почев од истека тог рока.

Кад дужник накнадно испуни обавезу, суд може смањити тако одређену своту, водећи рачуна о сврси због које је наредио њено плаћање.

Део трећи

ПРЕСТАНАК ОБАВЕЗА

Начини престанка

Члан 486

Обавеза престаје кад се испуни, као и у другим законом одређеним случајевима. Престанком главне обавезе гасе се јемство, залога и друга споредна права.

ГЛАВА VIII ИСПУЊЕЊЕ

Одељак 1.

ОПШТА ПРАВИЛА О ИСПУЊЕЊУ

Одсек 1.

КО МОЖЕ ИСПУНИТИ И ТРОШКОВИ ИСПУЊЕЊА

Испуњење од стране дужника или трећег лица

Члан 487

Обавезу може испунити не само дужник него и треће лице.

Поверилац је дужан примити испуњење од сваког лица које има неки правни интерес да обавеза буде испуњена, чак и кад се дужник противи том испуњењу.

Поверилац је дужан примити испуњење од трећег лица ако је дужник са тим сагласан, изузев кад према уговору или природи саме обавезе ову треба да испуни дужник лично.

Поверилац може примити испуњење од трећег лица без дужниковог знања, па и у случају кад га је дужник обавестио да не пристаје да трећи испуни његову обавезу.

Али, ако му је дужник понудио да сам испуни одмах своју обавезу, поверилац не може примити испуњење од трећег лица.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Испунити обавезу може и пословно неспособан дужник, ако је постојање обавезе несумњиво и ако је доспео рок за испуњење.

Обавезу може испунити не само дужник него и неко треће лице.

Поверилац је дужан примити испуњење од сваког лица које има неки правни интерес да обавеза буде испуњена, чак и кад се дужник противи том испуњењу.

Поверилац је дужан примити испуњење од трећег лица ако је дужник са тим сагласан, изузев кад према уговору или природи саме обавезе ову треба да испуни дужник лично.

Поверилац може примити испуњење од трећег лица и без дужниковог знања.

Поверилац може примити испуњење од трећег лица, али то није дужан ако га је дужник обавестио да не пристаје да трећи испуни његову обавезу.

Испуњење пословно неспособног

Члан 488

И пословно неспособни дужник може правоваљано испунити обавезу ако је постојање обавезе несумњиво и ако је доспео рок за њено испуњење.

Али се може оспоравати испуњење ако је такво лице исплатило застарели дуг или дуг који потиче из игре или опкладе.

Алтернатива: Став 2. се брише.²

Трошкови испуњења

Члан 489

Трошкове испуњења сноси дужник, уколико их није проузроковао поверилац.

Одсек 2.

ИСПУЊЕЊЕ СА СУБРОГАЦИЈОМ

Уговорна суброгација

Члан 490

У случају испуњења туђе обавезе, сваки испунилац може уговорити са повериоцем, али само пре испуњења или најдоцније приликом испуњења, да испуњено потраживање пређе на њега са свима или само са неким правима и гарантијама његовог испуњења.

Повериочева права могу прећи на испуниоца и на основу уговора између дужника и испуниоца, закљученог пре испуњења.

У овим случајевима суброгација испуниоца у права повериоца настаје у часу испуњења.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

У случају испуњења туђе обавезе сваки испунилац може уговорити са повериоцем, пре испуњења или приликом испуњења, да испуњено потраживање пређе на њега са свима или само са неким споредним правима.

Законска суброгација

Члан 491

Кад обавезу испуни лице које има неки правни интерес у томе, на њега прелази у часу испуњења повериочево потраживање са свим споредним правима и гарантијама његовог испуњења.

Суброгација у случају делимичног испуњења

Члан 492

У случају делимичног испуњења повериочевог потраживања, на испуниоца прелазе споредна права којима је обезбеђено испуњење тог потраживања само уколико нису потребна за испуњење остатка повериочевог потраживања.

Али поверилац и испунилац могу уговорити да ће користити гарантије сразмерно својим потраживањима, а могу уговорити и да ће испунилац имати право првенствене наплате.

² *Напомена:* Став 1. се брише, ако се прихвати алтернативно решење уз претходни члан.

Докази и средства обезбеђења

Члан 493

Поверилац је дужан предати испуниоцу средства којима се потраживање доказује или обезбеђује.

Изузетно, поверилац може предати испуниоцу ствар коју је примио у залогу од дужника или неког другог само ако залогодавац пристане на то, иначе она остаје код повериоца да је држи и чува за рачун испуниоца.

Колико се може захтевати од дужника

Члан 494

Испунилац на кога је прешло потраживање не може захтевати од дужника више него што је исплатио повериоцу.

Искључење одговорности повериоца за постојање и наплативост потраживања

Члан 495

Поверилац који је примио испуњење од трећег лица не одговара за постојање и наплативост потраживања у време испуњења.

Овим се не искључује примена правила о неоснованом обogaћењу.

Одсек 3.

КОМЕ СЕ ВРШИ ИСПУЊЕЊЕ

Овлашћено лице

Члан 496

Испуњење мора бити извршено повериоцу или његовом заступнику, или лицу одређеном законом, судском одлуком, уговором између повериоца и дужника, или од стране самог повериоца.

Испуњење је пуноважно и кад је извршено трећем лицу, ако га је поверилац накнадно потврди или ако се њиме користио.

Алтернатива: После претходног члана додају се два нова члана која гласе:

Привидни поверилац

Члан 497

Дужник се ослобађа обавезе ако је у доброј вери извршио испуњење привидном повериоцу, а овај је обавезан према правом повериоцу по правилима о стицању без основа.

Овлашћење трећег лица да прими испуњење

Члан 498

Кад је треће лице овлашћено да прими испуњење за повериоца, у сумњи се сматра да оно није овлашћено захтевати испуњење од дужника.

Испуњење пословно неспособном повериоцу

Члан 499

Испуњење извршено пословно неспособном повериоцу ослобађа дужника само уколико је било корисно за повериоца или се предмет испуњења још налази код њега.

Пословно неспособан поверилац може одобрити, пошто постане пословно способан, испуњење које је примио у време своје пословне неспособности.

Алтернатива: У ставу 1. речи: „код њега“ замењују се рецима: „у његовој имовини“.

Одсек 4.
ПРЕДМЕТ ИСПУЊЕЊА

Садржина обавезе

Члан 500

Испуњење се састоји у извршењу онога што чини садржину обавезе, те нити је дужник може испунити нечим другим, нити поверилац може захтевати нешто друго.

Нема пуноважног испуњења ако оно што је дужник предао као дуговану ствар, и поверилац као такву примио то уистину није, а поверилац има право да врати оно што му је предато и да захтева дуговану ствар.

Замена испуњења

Члан 501

Обавеза престаје ако поверилац у споразуму са дужником прими нешто друго уместо онога што му се дугује.

У том случају дужник одговара исто као продавац за материјалне и правне недостатке ствари дате уместо онога што је дуговао.

Али, поверилац, уместо захтева по основу одговорности дужника за материјалне или правне недостатке ствари, може захтевати од дужника, али не више од јемца, испуњење првобитног потраживања и накнаду штете.

Предаја ради продаје

Члан 502

Ако је дужник предао повериоцу неку ствар или које друго право да их прода и да из постигнутог износа наплати своје потраживање, а остатак му преда, обавеза престаје тек кад се поверилац наплати из постигнутог износа.

Делимично испуњење

Члан 503

Поверилац није дужан примити делимично испуњење.

Ако поверилац накнадно утврди да оно што је примио као потпуно испуњење у ствари то није, има право вратити примљеног и захтевати потпуно испуњење.

Али ако поверилац нема никакв интерес да га одбије, дужан је примити делимично испуњење новчане обавезе.

Варијанта I: Претходни члан се мења тако да гласи:

Поверилац није дужан примити делимично испуњење, осим ако природа обавезе друкчије не налаже.

Али је поверилац дужан примити делимично испуњење новчане обавезе, осим ако има посебан интерес да га одбије.

Варијанта II: У претходном члану додаје се став 3 који гласи:

Ако поверилац накнадно утврди да оно што је примио као потпуно испуњење у ствари то није, има право вратити примљено и захтевати потпуно испуњење или задржати примљено и тражити остатак до потпуног испуњења.

Обавеза давања ствари одређених по роду

Члан 504

Ако су ствари одређене само по роду, дужник је дужан дати ствари средње каквоће.

Али, ако му је била позната намена ствари, дужан је дати ствари одговарајућег квалитета.

Одсек 5.
УРАЧУНАВАЊЕ ИСПУЊЕЊА

Ред урачунавања
Члан 505

Кад између истих лица постоји више истородних обавеза, па оно што дужник испуни није довољно да би се могле намирити све, онда се урачунавање врши оним редом који одреди дужник.

Изузетно, ако дужник поред главнице дугује и камате и трошкове, урачунавање се врши споразумом повериоца и дужника, а ако таквог споразума нема, урачунавање се обавезно врши тако што се прво отплаћују трошкови, затим камате и најзад главница.

Кад нема ни споразума ни дужникове изјаве о урачунавању, онда се обавезе намирују редом како је која доспела за испуњење.

Ако је више обавеза истовремено доспело за испуњење, онда се прво намирују оне чије је испуњење најмање обезбеђено, а кад су све подједнако обезбеђене, онда се прво намирују оне које су дужнику на највећем терету.

Ако се у свему напред реченом обавезе једнаке, намирују се редом како су настале, а ако су истовремено настале, онда се оно што је дато на име испуњења распоређује на све обавезе сразмерно њиховим износима.

Алтернатива: Ст. 1 и 2 мењају се тако да гласе:

Кад између истих лица постоји више истородних обавеза, па оно што дужник испуни није довољно да би се могле намирити све, онда се, ако о томе не постоји споразум повериоца и дужника, урачунавање врши оним редом који одреди дужник најкасније приликом испуњења.

Кад нема дужникове изјаве о урачунавању, обавезе се намирују редом како је која доспела за испуњење.

Урачунавање камата и трошкова
Члан 506

Ако дужник поред главнице дугује и камате и трошкове, урачунавање се врши тако што се прво отплаћују трошкови, затим камате и најзад главница.

Кад дужник пропусти да одреди ред урачунавања
Члан 507

Ако се дужник који је пропустио да одреди ред урачунавања не слаже са урачунавањем које је поверилац извршио у признаници, он више не може одредити сам други ред урачунавања, али ако без одлагања изјави повериоцу да се не слаже са урачунавањем извршеним у признаници, примениће се ред урачунавања одређен у закону.

Одсек 6.
ВРЕМЕ ИСПУЊЕЊА

Кад рок није одређен
Члан 508

Ако рок није одређен, а сврха посла, природа обавезе и остале околности не захтевају известан рок за испуњење, поверилац може захтевати одмах испуњење обавезе, а дужник са своје стране може захтевати од повериоца да одмах прими испуњење.

Алтернатива: Наслов изнад претходног члана мења се тако да гласи:

Опште правило

и додаје се нови став 1. који гласи:

Дужник је дужан испунити обавезу у одређеном року.

Испуњење пре рока

Члан 509

Кад је рок уговорен искључиво у интересу дужника, он има право испунити обавезу и пре уговореног рока, али је дужан обавестити повериоца о својој намери и пазити да то не буде у невреме.

У осталим случајевима, кад дужник понуди испуњење пре рока, поверилац може одбити испуњење, а може га и примити и задржати право на накнаду штете, ако о томе без одлагања обавести дужника.

Право повериоца да захтева испуњење пре рока

Члан 510

Поверилац има право захтевати испуњење пре рока ако му дужник није дао обећано обезбеђење или ако на његов захтев није допунио обезбеђење смањено без његове кривице, као и кад је рок уговорен искључиво у његовом интересу.

Кад је одређивање рока остављено једној страни

Члан 511

Кад је одређивање времена испуњења остављено повериоцу или дужнику, друга страна може, ако овлашћеник не одреди рок ни после опомене, захтевати од суда да одреди примерен рок за испуњење.

Новчана обавеза

Члан 512

Ако се плаћање врши посредством банке или друге организације код које се води рачун повериоца, сматраће се, уколико уговорне стране нису друкчије одредиле, да је дуг измирен када банци, односно организацији код које се води рачун, стигне новчана дознака у корист повериоца.

Ако је посебним прописом или уговором предвиђено плаћање чеком на одређени рачун, претпоставља се да су се стране сагласиле да је исплата извршена на дан када је дужникова банка задужила рачун издаваоца чека, а банка од повериоца примила уплату.

Алтернатива: Додају се два нова члана која гласе:

Одбијање задоцнелог испуњења

Члан 513

Поверилац може одбити да прими задоцнело испуњење које више нема интереса за њега и захтевати накнаду штете због неиспуњења.

За задоцњење са испуњењем обавезе из двостраног уговора важе посебне одредбе.

Уговорени губитак рока

Члан 514

Кад је уговорено да ће дужник изгубити рокове ако задоцни са испуњењем неке обавезе, губитак рокова не наступа ако је дужник задоцнио са испуњењем незнатног дела обавезе, изузев кад је друкчије уговорено.

Сматра се да се поверилац одрекао да се користи овим правом ако је примио задоцнело испуњење без резерве.

Одсек 7.

МЕСТО ИСПУЊЕЊА

Општа правила

Члан 515

Дужник је дужан испунити обавезу, а поверилац примити испуњење у месту одређеном правним послом или законом.

Кад место испуњења није одређено, а не може се одредити ни по сврси посла, природи обавезе или осталим околностима, испуњење обавезе врши се у месту у коме је дужник у време настанка обавезе имао своје седиште, односно пребивалиште, а у недостатку пребивалишта, своје боравиште.

Али, ако је дужник правно лице које има више организационих делова у разним местима, као место испуњења сматра се седиште организационог дела који треба да изврши радње неопходне за испуњење обавезе, ако је повериоцу та околност при закључењу уговора била позната или морала бити позната.

Место испуњења новчаних обавеза

Члан 516

Новчане обавезе испуњавају се у месту у коме поверилац има седиште односно пребивалиште, а у недостатку пребивалишта, боравиште.

Ако се плаћање врши вирманом, новчане обавезе се испуњавају у седишту организације код које се воде повериочева новчана средства.

Ако је поверилац променио место у коме је имао своје седиште, односно пребивалиште у време кад је обавеза настала те су због тога повећани трошкови испуњења то повећање пада на терет повериоца.

Одсек 8.

ПРИЗНАНИЦА

Претпоставке у вези са признаницом

Члан 517

Ко испуни обавезу потпуно или делимично, има право захтевати да му поверилац о томе изда признаницу о свом трошку.

Дужник који је новчану обавезу исплатио преко банке или поште, може захтевати да му поверилац изда признаницу само ако за то има оправдан разлог.

Ако је издата признаница да је потпуно исплаћена главница, претпоставља се да су исплаћене и камате и судски и други трошкови, ако их је било.

Исто тако, ако дужник повремених давања, као што су закупнине, и других потраживања која се повремено обрачунавају, као што су она која настају утрошком електричне енергије, или воде, или употребом телефона, има признаницу да је исплатио доцније доспело потраживање претпоставља се да је исплатио и она која су раније доспела.

Одбијање издавања признанице

Члан 518

Ако поверилац одбије да изда признаницу, дужник може положити код суда предмет своје обавезе.

Одсек 9.

ВРАЋАЊЕ ИСПРАВА О ДУГУ

Враћање обвезнице

Члан 519

Кад потпуно испуни своју обавезу, дужник може, поред признанице, захтевати од повериоца да му врати обвезницу.

Кад поверилац не може да врати обвезницу, дужник има право захтевати да му поверилац изда јавно оверену исправу да је обавеза престала.

Ако је дужнику враћена обвезница, претпоставља се да је обавеза потпуно испуњена.

Дужник који је испунио обавезу само делимично, има право захтевати да се то испуњење забележи на обвезници.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Враћање друге исправе о дугу

Члан 520

Кад потпуно испуни своју обавезу, дужник може, поред признанице, захтевати од повериоца да му врати другу исправу о дугу.

Кад поверилац не може да врати исправу о дугу дужник има право захтевати да му поверилац изда јавно оверену исправу да је обавеза престала.

Ако је дужнику враћена друга исправа о дугу претпоставља се да је обавеза потпуно испуњена.

Дужник који је испунио обавезу само делимично, има право захтевати да се то испуњење забележи на другој исправи о дугу.

Одељак 2.

ДОЦЊА

Одсек 1.

ДОЦЊА ДУЖНИКА

Кад дужник долази у доцњу

Члан 521

Дужник долази у доцњу кад не испуни обавезу у року одређеном за испуњење.

Ако рок за испуњење није одређен, дужник долази у доцњу кад га поверилац позове да испуни обавезу, усмено или писмено, вансудском опоменом или започињањем неког поступка чија је сврха да се постигне испуњење обавезе.

Алтернатива: Додаје се нови став 3 који гласи:

Дужник не долази у доцњу ако докаже да је задоцнио са испуњењем услед више силе или неких других околности за које он не одговара.

Дејство дужникове доцње

Члан 522

Дужник у доцњи одговара за штету коју поверилац трпи услед његовог задоцњења са испуњењем.

Он одговара и за делимичну или потпуну немогућност испуњења која је наступила од више силе после његовог доласка у доцњу.

Одсек 2.

ДОЦЊА ПОВЕРИОЦА

Кад поверилац долази у доцњу

Члан 523

Поверилац долази у доцњу ако без основаног разлога одбије да прими испуњење или га својим понашањем спречи.

Поверилац долази у доцњу и кад је спреман да прими испуњење дужникове истовремене обавезе, али не нуди испуњење своје доспеле обавезе.

Поверилац не долази у доцњу ако докаже да у време понуде испуњења, или у време одређено за испуњење, дужник није био у могућности да своју обавезу испуни.

Дејства повериочеве доцње

Члан 524

Доласком повериоца у доцњу престаје доцња дужника, и на повериоца прелази ризик случајне пропасти или оштећења ствари.

Од дана повериочеве доцње престаје тећи камата.

Поверилац у доцњи дужан је накнадити дужнику штету насталу услед доцње за коју одговара, као и трошкове око даљег чувања ствари.

Алтернатива: Додаје се нови став 4 који гласи:

Док траје његова доцња поверилац не може предузимати мере извршења.

Одељак 3.

ПОЛАГАЊЕ И ПРОДАЈА ДУГОВАНЕ СТВАРИ

Полагање код суда или јавног бележника

Члан 525

Кад је поверилац у доцњи или је непознат или кад је неизвесно ко је поверилац или где се налази или кад је поверилац пословно неспособан а нема заступника или неће да прими дуговано, може дужник положити дуговану ствар код суда или јавног бележника, за повериоца.

Исто право имају и трећа лица која су правно заинтересована да обавеза буде испуњена.

О извршеном полагању дужник је дужан известити повериоца ако зна за њега и за његово боравиште.

Алтернатива: Став 3. замењује се ставовима који гласе:

О извршеном полагању дужник је дужан известити повериоца ако зна за њега и за његово боравиште, иначе ће му одговорати за штету.

Ако је повериочево боравиште непознато, одредиће му се старалац.

Код ког суда се врши полагање

Члан 526

Полагање се врши код стварно надлежног суда у месту испуњења, осим ако разлози економичности или природа посла захтевају да се полагање изврши у месту где се ствар налази.

Сваки други стварно надлежни суд мора примити ствар у депозит, а дужник је дужан дати накнаду повериоцу ако је овај полагањем код другог суда претрпео штету.

Предаја на чување другом лицу

Члан 527

Кад је предмет обавезе нека ствар која се не може чувати у судском депозиту, дужник може захтевати од суда да одреди лице коме ће предати ствар да је чува о трошку и за рачун повериоца.

У случају обавезе из привредног уговора, предаја такве ствари јавном складишту на чување за рачун повериоца производи дејство полагања код суда.

О извршеној предаји на чување дужник је дужан обавестити повериоца, иначе ће му одговорати за штету.

Узимање положене ствари натраг

Члан 528

Дужник може узети натраг положену ствар.

О узимању ствари дужник је дужан обавестити повериоца.

Право дужника да узме положену ствар престаје кад дужник изјави суду да се одриче тог права, кад поверилац изјави да прима положену ствар, као и кад буде утврђено правноснажном одлуком да полагање испуњава услове уредног испуњења.

Дејство полагања

Члан 529

Полагањем дуговане ствари дужник се ослобађа обавезе у часу кад је извршио полагање.

Ако је дужник био у доцњи, његова доцња престаје. Од часа када је ствар положена, ризик случајне пропасти или оштећења ствари прелази на повериоца.

Од дана полагања престаје тећи камата.

Ако дужник узме натраг положену ствар, сматраће се као да није било полагања, а његови садужници и јемци остају у обавези.

Алтернатива: Став 1. мења се тако да гласи:

Полагањем дуговане ствари код суда дужник се ослобађа обавезе у часу када је извршено полагање под условом да положену ствар не узме натраг.

Додаје се нови став 6. који гласи:

Али када поверилац изјави да ће примити положену ствар као потпуно испуњење, као и када се правоснажном пресудом утврди да полагање испуњава услове уредног потпуног испуњења, онда су јемци и садужници ослобођени својих обавеза, чак и ако би доцније са пристанком повериоца дужник узео ствар натраг.

Трошкови полагања

Члан 530

Трошкове пуноважног и неопозваног полагања сноси поверилац уколико прелазе трошкове испуњења које је дужан сносити дужник.

Продаја уместо полагања ствари

Члан 531

Ако је ствар неподесна за чување, или ако су за њено чување или за њено одржавање потребни трошкови несразмерни са њеном вредношћу, дужник је може продати на јавној продаји у месту одређеном за испуњење, или неком другом месту ако је то у интересу повериоца, а постигнути износ, по одбитку трошкова продаје, положити код суда тог места.

Ако ствар има текућу цену, или ако је мале вредности у поређењу са трошковима јавне продаје, дужник је може продати из слободне руке односно без јавне продаје.

Ако је ствар таква да може брзо пропасти или се покварити, дужник је дужан продати је без одлагања на најпогоднији начин.

У сваком случају, дужник је дужан обавестити повериоца о намераваној продаји кад год је то могуће, а по извршеној продаји, о постигнутој цени и њеном полагању код суда.

Алтернатива: На крају става 4. тачка се замењује зарезом и додају се речи: „иначе ће му одговорати за штету”.

Предавање ствари повериоцу

Члан 532

Суд ће предати повериоцу положену ствар под условима које је дужник поставио.

Алтернатива: Додаје се нови став 2 који гласи:

Кад поверилац има право захтевати испуњење од дужника само ако и сам истовремено испуни нешто њему, дужник може повериочево право да узме ствар положену за њега код суда, условити испуњењем онога што поверилац дугује њему.

Продаја ради покрића трошкова чувања

Члан 533

Ако трошкови чувања не буду исплаћени у разумном року, суд ће, на тражење чувара, наредити да се ствар прода и одредити начин продаје.

Од износа добијеног продајом одбиће се трошкови продаје и трошкови чувања, а остатак положити код суда за повериоца.

ГЛАВА IX ОСТАЛИ НАЧИНИ ПРЕСТАНКА ОБАВЕЗА

Одељак 1. ПРЕБИЈАЊЕ ИЛИ КОМПЕНЗАЦИЈА

Одсек 1. ЗАКОНСКА КОМПЕНЗАЦИЈА

Општи услови и дејства

Члан 534

Дужник може пребити потраживање које има према повериоцу са оним што овај потражује од њега, ако оба потраживања гласе на новац или друге заменљиве ствари истог рода и исте каквоће и ако су оба доспела и ликвидна.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад дужник постане поверилац свог повериоца онда се може пребити оно што он потражује од свог повериоца са оним што овај потражује од њега, ако оба потраживања имају за предмет новац, или друге заменљиве ствари истог рода и исте каквоће, ако је свако од њих ликвидно, то јест ако је свако од њих извесно да постоји и колико је и ако су оба доспела.

Пребијањем престају оба потраживања ако су једнака, а ако нису једнака мање престаје, а веће се смањује за износ мањег.

Овим се не дира у правила која важе за текући рачун.

Изјава о пребијању

Члан 535

Пребијање не настаје чим се стекну услови за то, него је потребно да једна страна изјави другој да врши пребијање.

После изјаве о пребијању сматра се да је пребијање настало оног часа кад су се стекли услови за то.

Одсуство узајамности

Члан 536

Дужник не може извршити пребијање онога што дугује повериоцу са оним што поверилац дугује његовом јемцу.

Али јемац може извршити пребијање дужникове обавезе према повериоцу са дужниковим потраживањем од повериоца.

Ко је дао своју ствар у залогу за туђу обавезу, може захтевати од повериоца да му врати заложено ствар кад се испуне услови за престанак те обавезе пребијањем, као и кад поверилац пропусти својом кривицом да изврши пребијање.

Алтернатива: Испред става 1 додају се два нова става која гласе:

Дужник не може угасити свој дуг пребијањем позивајући на своје потраживање према неком трећем који, са своје стране, има потраживање према дужниковом повериоцу.

Ко је на основу уговора дужан извршити нешто у корист неког трећег не може му пребити потраживање које има према лицу са којим је закључио уговор у корист тог лица.

Продужење рока за испуњење

Члан 537

Ако је рок за испуњење продужен споразумно, потраживање се сматра доспелим тек када истекне нови рок.

Продужење рока од самог повериоца не спречава пребијање.

Застарело потраживање

Члан 538

Дуг се може пребити са застарелим потраживањем само ако оно још није било застарело у часу кад су се стекли услови за пребијање.

Ако су услови за пребијање настали пошто је једно од потраживања застарело, нема пребијања ако је дужник застарелог потраживања истакао приговор застарелости.

Различита места испуњења

Члан 539

Пребијање се може извршити кад је место испуњења једне обавезе различито од места испуњења друге, али се при том од потраживања сваке стране одбијају одговарајући трошкови до места испуњења њене обавезе.

Пребијање са уступљеним потраживањем

Члан 540

Дужник уступљеног потраживања може пребити пријемнику она своја потраживања која је до обавештења о уступању могао пребити уступиоцу.

Он му може пребити и она своја потраживања од уступиоца која је стекао пре обавештења о уступању, а чији рок за испуњење није био доспео у часу када је обавештен о уступању, али само ако тај рок пада пре рока за испуњење уступљеног потраживања или у исто време.

Дужник који је без резерве изјавио пријемнику да пристаје на уступање не може му више пребити никакво своје потраживање од уступиоца.

Ако је уступљено потраживање уписано у јавне књиге, дужник може извршити пребијање пријемнику само ако је његово потраживање уписано код уступљеног потраживања или ако је пријемник извештен приликом уступања о постојању тог потраживања.

Пребијање са обавезама према правним лицима јавног права

Члан 541

Обавезе према лицима јавног права и њиховим органима може престати пребијањем са потраживањем према њима само ако није посебним законом другачије одређено.

Случајеви кад је пребијање искључено

Члан 542

Не може престати пребијањем:

- 1) потраживање које се не може запленити;
- 2) потраживање ствари или вредности ствари које су дужнику биле дате на чување или на послугу или које је дужник узео бесправно или их бесправно задржао;
- 3) потраживање настало намерним проузроковањем штете;
- 4) потраживање накнаде штете причињене оштећењем здравља или проузроковањем смрти;
- 5) потраживање које потиче из законске обавезе издржавања.

Забрана на потраживању друге стране

Члан 543

Дужник не може вршити пребијање ако је његово потраживање доспело тек пошто је неко трећи ставио забрану на повериочево потраживање према њему.

Урачунавање пребијањем

Члан 544

Кад између два лица постоји више обавеза које могу престати пребијањем, пребијање се врши по правилима која важе за урачунавање испуњења.

Одсек 2.

СУДСКА КОМПЕНЗАЦИЈА

Члан 545

Ако потраживање једне стране није ликвидно, али се може лако утврдити да ли оно постоји и колико је, суд може извршити пребијање за онај део тог потраживања чије постојање буде утврдио и одложити доношење одлуке о захтеву друге стране док се не утврди постојање и количина остатка.

Ако је потраживање друге стране веће од потраживања које му се истиче ради пребијања, суд ће досудити разлику повериоцу истом пресудом.

Одсек 3.

УГОВОРНА КОМПЕНЗАЦИЈА

Члан 546

Уговорне стране могу својом вољом пребити своја узајамна потраживања и кад нису испуњени други услови за прописану законску компензацију, осим ако су противна принудним прописима, јавном поретку или моралу.

Одељак 2.

ОТПУШТАЊЕ ДУГА ИЛИ ОПРОШТАЈ

Споразум

Члан 547

Обавеза престаје кад поверилац изјави дужнику да неће тражити њено испуњене и дужник се са тим сагласи.

За пуноважност овог споразума није потребно да буде закључен у форми у којој је закључен посао из кога је обавеза настала.

Алтернатива: Додаје се нови став 3 који гласи:

Ако дужник не одбије без одлагања понуду повериоца да му дуг опрости, сматра се да је понуду прихватио.

Одрицање од средстава обезбеђења

Члан 548

Враћање залогe и одрицање од других средстава којима је било обезбеђено испуњење обавезе, не значи повериочево одрицање од права да тражи њено испуњење.

Отпуштање дуга јемцу

Члан 549

Отпуштање дуга јемцу не ослобађа главног дужника, а отпуштање дуга главном дужнику ослобађа јемца.

Кад има више јемаца, па поверилац ослободи једног од њих, остали остају у обавези, али се њихова обавеза смањује за део који отпада на ослобођеног јемца.

Опште отпуштање дуга

Члан 550

Опште отпуштање дуга гаси сва повериочева потраживања према дужнику, изузев оних за која поверилац није знао да постоје у часу кад је отпуштање извршено.

Одељак 3.

ПРЕНОВ ИЛИ НОВАЦИЈА

Услови

Члан 551

Обавеза престаје ако се поверилац и дужник сагласе да постојећу обавезу замене новом и ако нова обавеза има различит предмет или различит основ.

Споразум повериоца и дужника којим се мења или додаје одредба о року, о месту, или о начину испуњења, затим накнадни споразум о камати, уговорној казни, обезбеђењу испуњења или о којој другој споредној одредби, као и споразум о издавању нове исправе о дугу, не сматрају се преновом.

Издавање менице или чека због неке раније обавезе не сматра се преновом, изузев кад је то уговорено.

Воља да се изврши пренов

Члан 552

Пренов се не претпоставља, те ако стране нису изразиле намеру да угасе постојећу обавезу кад су стварале нову, ранија обавеза не престаје, већ постоји и даље поред нове.

Потреба нарочитог овлашћења заступнику

Члан 553

Кад новација прелази границе редовног управљања, заступник повериоца или дужника може је извршити само ако има посебно овлашћење за то.

Дејства пренова

Члан 554

Уговором о пренову ранија обавеза престаје, а нова настаје.

Са ранијом обавезом престају и залога и јемство, изузев ако је са јемцем или залогодавцем друкчије уговорено.

Исто важи и за остала споредна права која су била везана за ранију обавезу.

Недостатак раније обавезе

Члан 555

Пренов је без дејства ако је ранија обавеза била ништава или већ угашена. Ако је ранија обавеза била само рушљива, пренов је пуноважан ако је дужник знао за недостатак раније обавезе.

Дејство поништења

Члан 556

Кад је уговор о пренову поништен сматра се да није ни било пренова и да ранија обавеза није ни престала постојати.

Одељак 4.

СЈЕДИЊЕЊЕ ИЛИ КОНФУЗИЈА

Члан 557

Обавеза престаје сједињењем кад једно исто лице постане и поверилац и дужник.

Кад јемац постане поверилац, обавеза главног дужника не престаје.

Обавезе уписане у јавне регистре престају сједињењем тек кад се изврши упис брисања.

Одељак 5.

НЕМОГУЋНОСТ ИСПУЊЕЊА

Престанак обавезе због немогућности испуњења

Члан 558

Обавеза престаје кад њено испуњење постане немогуће услед околности због којих дужник не одговара.

Дужник треба да докаже околности које искључују његову одговорност.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Обавеза престаје кад њено испуњење постане немогуће услед случајева више силе, и уопште услед догађаја за који дужник не одговара, а који се десио после њеног настанка.

Дужник треба да докаже догађај који искључује његову одговорност.

Кад су предмет обавезе ствари одређене по роду

Члан 559

Ако су предмет обавезе ствари одређене по роду, обавеза не престаје чак и кад све што дужник има од таквих ствари пропадне услед околности за које он не одговара.

Али, кад су предмет обавеза ствари одређене по роду које се имају узети из одређене масе тих ствари, обавеза престаје кад пропадне цела та маса.

Уступање права према трећем одговорном за немогућност испуњења

Члан 560

Дужник одређене ствари који је ослобођен своје обавезе услед немогућности испуњења дужан је уступити повериоцу право које би имао према трећем лицу због настале немогућности.

Одељак 6.
ПРОТЕК РОКА У ТРАЈНОМ ДУГОВИНСКОМ ОДНОСУ

Члан 561

Трајни дуговински однос са одређеним роком трајања престаје кад рок истекне, изузев кад је уговорено или законом одређено да се после истека рока дуговински однос продужава за неодређено време ако не буде благовремено отказан.

Одељак 7.
ОТКАЗ ТРАЈНОГ ДУГОВИНСКОГ ОДНОСА

Члан 562

Ако време трајања дуговинског односа није одређено, свака страна може га прекинути отказом.

Отказ мора бити достављен другој страни.

Отказ се може дати у свако доба, само не у невреме.

Отказни дуговински однос престаје када истекне отказни рок одређен уговором, а ако такав рок није одређен уговором, однос престаје по истеку рока одређеног законом или обичајем, односно истеком примереног рока.

Стране могу уговорити да ће њихов дуговински однос престати самим достављањем отказа, ако за одређени случај закон не наређује што друго.

Поверилац има право да захтева од дужника она давања која су доспела пре него што је обавеза престала протеклом рока или отказом.

Алтернатива: У ставу 4 речи: "или обичајем" замењују се речима: "узансама или месним обичајима".

Одељак 8.
ПРЕСТАНАК ОБАВЕЗА СМРЋУ ДУЖНИКА ИЛИ ПОВЕРИОЦА

Смрт дужника или повериоца

Члан 563

По правилу, обавезе не престају смрћу дужника или повериоца, већ прелазе на њихове наследнике.

Али ће престати смрћу повериоца или дужника трајни дуговински однос при чијем су заснивању личне особине друге стране биле одлучујућа побуда за закључење уговора.

Смрћу дужника престаје трајни дуговински однос из уговора закљученог с обзиром на личне способности дужника.

Наследници лица чијом смрћу престаје дуговински однос, ако знају за постојање таквог односа, дужни су обавестити другу страну о наступелој смрти, иначе ће одговарати за штету.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Смрћу дужника или повериоца престаје обавеза само ако је настала с обзиром на личне особине које од уговорних страна или личне способности дужника.

ГЛАВА X ЗАСТАРЕЛОСТ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Дејство застарелости

Члан 564

Протеком прописаног времена застаревају права потраживања и друга грађанска права одређена законом.

Одредбе о застарелости потраживања сходно се примењују на застаревање законом одређених других грађанских права.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Опште правило

Члан 565

Застарелост престaje право захтевати испуњење обавезе.

Застарелост наступа кад протекне законом одређено време у коме је поверилац могао захтевати испуњење обавезе.

Суд се не може обазирати на застарелост ако се дужник није на њу позвао.

Кад застарелост почиње тећи

Члан 566

Застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је поверилац имао право да захтева испуњење обавезе, ако законом за поједине случајеве није што друго прописано.

Ако се обавеза састоји у томе да се нешто не учини, да се пропусти или трпи, застарелост почиње тећи првог дана после дана кад је дужник поступио противно обавези.

Наступање застарелости

Члан 567

Застарелост наступа кад истекне последњи дан законом одређеног времена.

Урачунавање времена претходника

Члан 568

У време застарелости рачуна се и време које је протекло у корист дужникових претходника.

Забрана промене рока застарелости

Члан 569

Правним послом не може се одредити дуже или краће време застарелости од оног времена које је одређено законом.

Правним послом не може се одредити да застарелост неће тећи за неко време.

Одрицање од застарелости

Члан 570

Дужник се не може одрећи застарелости пре него што протекне време одређено за застарелост.

Писмено признање и обезбеђење застареле обавезе

Члан 571

Писмено признање застареле обавезе сматра се као одрицање од застарелости. Исто дејство има давање залоге или ког другог обезбеђења за застарело потраживање.

Дејство испуњења застареле обавезе

Члан 572

Ако дужник испуни застарелу обавезу, нема право захтевати да му се врати оно што је дао, чак и ако није знао да је обавеза застарела.

Поверилац чије је потраживање обезбеђено

Члан 573

Кад протекне време застарелости, поверилац чије је потраживање обезбеђено залогом или хипотеком може се намирити само из оптерећене ствари, ако је држи у рукама или ако је његово право уписано у јавној књизи.

Међутим, застарела потраживања камата и других повремених давања не могу се намирити ни из оптерећене ствари.

Споредна потраживања

Члан 574

Кад застари главно потраживање, застарела су и споредна потраживања, као што су потраживања камата, плодова, трошкова, уговорне казне.

Кад се не примењују правила о застарелости

Члан 575

Правила о застарелости не примењују се у случајевима кад су у закону одређени рокови у којима треба да се подигне тужба или да се изврши одређена радња под претњом губитка права.

Одељак 2.

ВРЕМЕ ПОТРЕБНО ЗА ЗАСТАРЕЛОСТ

Општи рок застарелости

Члан 576

Потраживања застаревају за десет година, ако законом није одређен неки други рок застарелости.

Повремена потраживања

Члан 577

Потраживања повремених давања која доспевају годишње или у краћим одређеним размацима времена (повремена потраживања), па било да се ради о споредним повременим потраживањима, као што је потраживање камата, било да се

ради о таквим повременим потраживањима у којима се исцрпљује само право, као што је потраживање издржавања, застаревају за три године од доспелости сваког појединог давања.

Исто важи за ануитете којима се у једнаким унапред одређеним повременим износима отплаћују главница и камате, али не важи за отплате у оброцима и друга делимична испуњења.

Застарелост права

Члан 578

Само право из којег проистичу повремена потраживања застарева за пет година, рачунајући од доспелости најстаријег неиспуњеног потраживања после кога дужник није вршио давања.

Кад застари право из кога проистичу повремена потраживања, поверилац губи право не само да захтева будућа повремена давања, него и повремена давања која су доспела пре ове застарелости.

Не може застарити право на издржавање одређено законом.

Међусобна потраживања из привредних уговора

Члан 579

Међусобна потраживања из привредних уговора као и потраживања накнаде за издатке учињене у вези с тим уговорима, застаревају за три године.

Застаревање тече одвојено за сваку испоруку робе, извршени рад или услугу.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Међусобна потраживања из привредних уговора, укључујући и банкарске послове, као и потраживања накнаде за издатке учињене у вези с тим уговорима, застаревају за четири године.

Потраживање закупнине

Члан 580

Потраживање закупнине, било да је одређено да се плаћа повремено, било у једном укупном износу, застарева за три године.

Потраживање накнаде штете

Члан 581

Потраживање накнаде проузроковане штете застарева за три године од кад је оштећени дознао за штету и за лице које је штету учинило.

У сваком случају ово потраживање застарева за пет година од кад је штета настала.

Потраживање накнаде штете настале повредом уговорне обавезе застарева за време одређено за застарелост те обавезе.

Потраживање накнаде штете проузроковане кривичним делом

Члан 582

Кад је штета проузрокована кривичним делом, а за кривично гоњење је предвиђен дужи рок застарелости, захтев за накнаду штете према штетнику кад истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења.

Прекид застаревања кривичног гоњења повлачи за собом и прекид застаревања захтева за накнаду штете.

Исто важи и за застој застаревања.

Алтернатива: У ставу 1. реч: "штетнику" замењују се речима: „одговорном лицу“.

Једногодишњи рок застарелости

Члан 583

Застаревају за једну годину:

1) потраживање накнаде за испоручену електричну и топлотну енергију, плин, воду, за димничарске услуге и за одржавање чистоће (кад је испорука односно услуга извршена за потребе домаћинства);

2) потраживање издаваоца паркинг простора, радио-станице и радио-телевизијске станице за употребу радио-пријемника и телевизијског пријемника;

3) потраживање поште, телеграфа и телефона за употребу телефона и поштанских преградака, као и друга њихова потраживања која се наплаћују у тромесечним или краћим роковима;

4) потраживање претплате на повремене публикације, рачунајући од истека времена за које је публикација наручена.

Застаревање тече иако су испоруке или услуге продужене.

Алтернатива: У ставу 1 додају се две нове тачке које гласе:

5) Потраживање за услуге обезбеђења приступа интернету и електронским комуникацијама;

6) Потраживање управника или лица које обавља функцију управљања у вишестамбеним зградама (у етажној својини) за услуге управљања и друга потраживања која се плаћају тромесечно или у краћим роковима.

Потраживања утврђена пред судом или другим надлежним органима

Члан 584

Сва потраживања која су утврђена правноснажном судском одлуком или одлуком другог надлежног органа, или поравнањем пред судом или другим надлежним органом, застаревају за десет година, па и она за која закон иначе предвиђа краћи рок застарелости.

Међутим, сва повремена потраживања која проистичу из таквих одлука или поравнања и доспевају убудуће, застаревају у року предвиђеном за застарелост повремених потраживања.

Одељак 3.

ЗАСТОЈ ЗАСТАРЕВАЊА

Потраживања између одређених лица

Члан 585

Застаревање не тече:

1) између брачних другова;

2) између родитеља и деце док траје родитељско право;

3) између штићеника и његовог стараоца, као и органа старатељства, за време трајања старатељства и док не буду положени рачуни;

4) између два лица која живе у ванбрачној заједници, док та заједница постоји.

Потраживања одређених лица

Члан 586

Застаревање не тече:

1) за време мобилизације, у случају непосредне ратне опасности или рата у погледу потраживања лица на војној дужности;

2) у погледу потраживања која имају лица запослена у туђем домаћинству према послодавцу или члановима његове породице који заједно са њима живе, све док тај радни однос траје.

3) у случајевима предвиђеним посебним прописима.

Несавладиве препреке

Члан 587

Застаревање не тече за све време за које повериоцу није било могуће због несавладивих препрека да судским путем захтева испуњење обавезе.

Утицај узрока застоја застаревања

Члан 588

Ако застаревање није могло почети да тече због неког законског узрока, оно почиње тећи кад тај узрок престане.

Ако је застаревање почело тећи пре него што је настао узрок који је зауставио његов даљи ток, оно наставља да тече кад престане тај узрок, а време које је истекло пре заустављања рачуна се у законом одређени рок за застарелост.

Потраживања према пословно неспособним лицима и њихова потраживања

Члан 589

Застаревање тече и према малолетнику и другом пословно неспособном лицу, без обзира на то да ли имају законског заступника или не.

Међутим, застарелост потраживања малолетника који нема заступника и другог пословно неспособног лица без заступника, не може наступити док не протекне две године од кад су постала потпуно пословно способна, или од кад су добила заступника.

Ако је за застарелост неког потраживања одређено време краће од две године, а поверилац је малолетник који нема заступника или неко друго пословно неспособно лице без заступника, застаревање тог потраживања почиње тећи од кад је поверилац постао пословно способан, или од кад је добио заступника.

Потраживања према лицу на одслужењу војног рока

Члан 590

Застарелост према лицу које се налази на одслужењу војног рока или на војној вежби не може наступити док не протекну три месеца од одслужења војног рока или престанка војне вежбе.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 4.

ПРЕКИД ЗАСТАРЕВАЊА

Признање дуга

Члан 591

Застаревање се прекида када дужник призна дуг.

Признање дуга може се учинити не само изјавом повериоцу, него и на посредан начин, као што су давање отплате, плаћање камате, давање обезбеђења.

Алтернатива: У ставу 1. реч: „дуг“, заменити речима: „основ дуга“.

Подизање тужбе

Члан 592

Застаревање се прекида подизањем тужбе и сваком другом повериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом, у циљу утврђивања, обезбеђења или остварења потраживања.

Одустанак, одбацивање или одбијање тужбе

Члан 593

Прекид застаревања извршен подизањем тужбе или којом другом повериочевом радњом предузетом против дужника пред судом или другим надлежним органом у циљу утврђивања, обезбеђења или остварења потраживања, сматра се да није наступио ако поверилац одустане од тужбе или радње коју је предузео.

Исто тако, сматра се да није било прекида ако повериочева тужба или захтев буде одбачен или одбијен, или ако издејствована или предузета мера извршења или обезбеђења буде поништена.

Одбацивање тужбе због ненадлежности

Члан 594

Ако је тужба против дужника одбачена због ненадлежности суда или ког другог узрока који се не тиче суштине ствари, па поверилац подигне поново тужбу у року од три месеца од дана правноснажности одлуке о одбацивању тужбе, сматра се да је застаревање прекинуто првом тужбом.

Исто вреди и за позивање у заштиту, и за истицање пребијања потраживања у спору, као и у случају кад је суд или други орган упутио дужнику да своје пријављено потраживање остварује у парничном поступку.

Позивање дужника

Члан 595

За прекид застаревања није довољно да поверилац позове дужника писмено или усмено да обавезу испуни.

Рок застарелости у случају прекида

Члан 596

После прекида застаревање почиње тећи изнова, а време које је протекло пре прекида не рачуна се у законом одређени рок за застарелост.

Застаревање прекинуто признањем од стране дужника почиње тећи изнова од признања.

Кад је прекид застаревања настао подизањем тужбе или позивањем у заштиту, или истицањем пребијања потраживања у спору, односно пријављивањем потраживања у неком другом поступку, застаревање почиње тећи изнова од дана кад је спор окончан или свршен на неки други начин.

Кад је прекид застаревања настао пријавом потраживања у стечајном поступку, застаревање почиње тећи изнова од дана окончања овог поступка.

Исто важи и кад је прекид застаревања настао захтевом принудног извршења или обезбеђења.

Застаревање које почиње тећи изнова после прекида, навршава се кад протекне онолико времена колико је законом одређено за застаревање које је прекинуто.

Застарелост у случају пренова

Члан 597

Ако је прекид настао признањем дуга од стране дужника, а поверилац и дужник су се споразумели да измене основ или предмет обавезе, ново потраживање застарева за време које је одређено за његову застарелост.

Део четврти

РАЗНЕ ВРСТЕ ОБАВЕЗА

ГЛАВА XI НОВЧАНЕ ОБАВЕЗЕ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Начело монетарног номинализма

Члан 598

Кад обавеза има за предмет своту новца, дужник је дужан исплатити онај број новчаних јединица на који обавеза гласи, изузев кад закон одређује што друго.

Валута обавезе

Члан 599

Ако новчана обавеза гласи на плаћање у некој страниј валути или злату, њено испуњење се може захтевати у домаћем новцу према курсу који важи у тренутку испуњења обавезе.

Клизна скала

Члан 600

У уговорима у којима се једна страна обавезује да изради и испоручи одређене предмете дозвољено је уговорити да ће цена зависити од цена материјала и од рада, као и других елемената који утичу на висину трошкова производње, у одређено време на одређеном тржишту.

Плаћање пре рока

Члан 601

Дужник новчане обавезе може је испунити пре рока.

Ништава је одредба уговора којом се дужник одриче овог права.

У случају испуњења новчане обавезе пре рока, дужник има право да од износа дуга одбије износ камате за време од дана исплате до доспелости обавезе, ако је тако уговорено или произлази из обичаја.

Алтернатива: Речи у ставу 3: "ако је тако уговорено или произилази из обичаја", замењују се речима: "изузев ако је то право изричито уговором искључено".

Одељак 2. УГОВОРНА КАМАТА

Стопа уговорне камате

Члан 602

Уговорне стране сагласно одређују висину уговорне камате која може бити и мања и већа од законске камате.

Уколико је стопа уговорне камате већа од законске, она не може бити противна принудним прописима, јавном поретку и добрим обичајима.

Суд ће, у случају из претходног става, применити општа правила овог законика о ништавости уговора, с тим да може смањити уговорну камату и свести је на стопу дозвољене, зависно од конкретних околности и сходне примене правила о забрани зеленашких уговора.

Алтернатива: Претходни члан се мења, тако да гласи:

Стопа уговорне камате не може бити већа од двоструког износа законске камате, изузев ако је за одређене односе другачије посебним законом утврђено.

Камата на камату

Члан 603

Ништава је одредба уговора којом се предвиђа да ће на камату, када доспе за исплату, почети тећи камата, ако не буде исплаћена.

Али се може унапред уговорити да ће се стопа камате повећати ако дужник не исплати доспеле камате на време.

Одредбе претходних ставова не односе се на кредитно пословање банака и других банкарских организација.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Гашење камате

Члан 604

Камата престаје тећи кад износ доспелих а неисплаћених камата достигне главницу.

Камата у неновчаним обавезама

Члан 605

Одредбе овог законика о уговорној камати сходно се примењују и на остале обавезе које имају за предмет ствари одређене по роду.

ГЛАВА XII ОБАВЕЗЕ СА ВИШЕ ПРЕДМЕТА

Одељак 1. КУМУЛАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ

Право повериоца

Члан 606

Кад у истој обавези има више разних предмета које треба све предати или извршити онда они чине целину и поверилац није дужан примити их одвојено, него их може захтевати све одједном.

Одељак 2. АЛТЕРНАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ

Право избора

Члан 607

Ако нека обавеза има два или више предмета, али је дужник дужан дати само један да би се ослободио обавезе, право избора, ако није што друго уговорено, припада дужнику и обавеза престаје кад он буде предао предмет који је изабрао.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Страна која има право избора може изабрати један или други предмет, али не и један део једног, и један део другог предмета.

Ако је један од обећаних предмета обавезе био немогућ у време настанка обавезе или иначе није могао бити предмет обавезе, обавеза је једноставна, а не алтернативна.

Неопозивост и дејство извршеног избора

Члан 608

Избор је извршен кад страна којој припада право избора обавести другу страну о томе шта је изабрала, и од тог часа избор се више не може мењати.

Извршењем избора сматра се да је обавеза од почетка била једноставна и да је њен предмет од почетка била изабрана ствар.

Трајање права избора

Члан 609

Дужник има право избора све док у поступку принудног извршења једна од дугованих ствари не буде потпуно или делимично предата повериоцу по његовом избору.

Ако право избора припада повериоцу, а он се не изјасни о избору у року одређеном за испуњење, дужник га може позвати да изврши избор и за то му одредити примерен рок, после чијег истека право избора прелази на дужника.

Избор поверен трећем лицу

Члан 610

Ако избор треба да изврши неко треће лице, а оно то не учини, или више лица, а она не могу ни да се сложе, ни да образују већину, свака страна може их позвати да изврше избор у примереном року, после чијег истека избор ће извршити суд на захтев ма које стране.

Алтернатива: Претходни члан мења се, тако да гласи:

Ако избор треба да изврши неко треће лице, а оно то не учини, свака страна може захтевати да избор изврши суд.

Начело концентрације

Члан 611

Ако је један предмет обавезе постао немогућ услед неког догађаја за који не одговара ни једна страна, обавеза постаје једноставна и ограничава се на преостали предмет.

Немогућност испуњења услед кривице једне стране

Члан 612

Ако је један од два дугована предмета постао немогућ услед догађаја за који одговара једна страна, онда треба разликовати према томе која је страна одговорна за то и којој страни припада право избора.

Ако је један предмет постао немогућ услед догађаја за који одговара дужник онда:

- ако право избора припада њему, обавеза постаје једноставна и ограничава се на преостали предмет;
- а ако право избора припада повериоцу, онда овај може по свом избору тражити преостали предмет или накнаду штете.

Ако је један предмет постао немогућ услед догађаја за који одговара поверилац, онда:

- ако право избора припада дужнику, његова обавеза престаје, али он може ако хоће тражити накнаду штете и извршити своју обавезу преосталим предметима;
- а ако право избора припада повериоцу, дужникова обавеза престаје, али поверилац може ако хоће дати накнаду штете и тражити преостали предмет.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ограничење у случају одговорности једне стране

Члан 613

Кад је један предмет обавезе постао немогућ услед догађаја за који је одговоран дужник, обавеза се ограничава на преостали предмет у случају да право избора припада њему, а ако право избора припада повериоцу, он може по свом избору тражити преостали предмет или накнаду штете.

Кад је један предмет обавезе постао немогућ услед догађаја за који је одговоран поверилац, дужникова обавеза престаје, али у случају да њему припада право избора, он може тражити накнаду штете и извршити своју обавезу преосталим предметом, а ако право избора има поверилац, он може дати накнаду штете и тражити преостали предмет.

Одељак 3.
ФАКУЛТАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ И ФАКУЛТАТИВНА ПОТРАЖИВАЊА

Одсек 1.
ФАКУЛТАТИВНЕ ОБАВЕЗЕ

Овлашћење дужника у факултативној обавези

Члан 614

Дужник чија обавеза има један предмет, али му је допуштено да се ослободи своје обавезе дајући неки други одређени предмет, може се користити том могућношћу све док поверилац у поступку принудног извршења не добије потпуно или делимично предмет обавезе.

Овлашћења повериоца у факултативној обавези

Члан 615

Поверилац у факултативној обавези може захтевати од дужника само предмет обавезе, али не и други предмет, којим дужник, ако хоће, може такође испунити своју обавезу.

Кад предмет обавезе постане немогућ услед догађаја за који дужник не одговара, обавеза престаје.

Кад предмет обавезе постане немогућ услед догађаја за који дужник одговара, поверилац може тражити само накнаду штете, али се дужник може ослободити обавезе дајући предмет који је овлашћен дати уместо дугованог предмета.

Одсек 2.
ФАКУЛТАТИВНА ПОТРАЖИВАЊА

Члан 616

Кад је уговором или законом предвиђено да поверилац може место дугованог предмета захтевати од дужника неки други одређени предмет, онда ако поверилац не захтева тај други предмет дужник је дужан предати му дуговани предмет.

У осталом, за оваква факултативна потраживања важе према намери уговорника и према приликама посла сврсисходна правила о факултативним и о алтернативним обавезама.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Кад је уговором или законом предвиђено да поверилац може уместо дугованог предмета захтевати од дужника неки други одређени предмет, дужник је дужан предати му тај предмет ако поверилац то захтева.

Уосталом, за оваква факултативна потраживања важе према намери уговорне стране и према приликама посла одговарајућа правила о факултативним и о алтернативним обавезама.

ГЛАВА XIII ОБАВЕЗЕ СА ВИШЕ ДУЖНИКА ИЛИ ПОВЕРИЛАЦА

Одељак 1. ДЕЉИВЕ ОБАВЕЗЕ

Дељење обавезе и потраживања

Члан 617

Обавеза је дељива ако се оно што се дугује може поделити и испунити у деловима који имају иста својства као и цео предмет и ако оно том поделом не губи ништа од своје вредности, иначе обавеза је недељива.

Кад у некој дељивој обавези има више дужника, обавеза се дели међу њима на једнаке делове, ако није одређена другачија подела, и сваки од њих одговара за свој део обавезе.

Кад у некој дељивој обавези има више поверилаца, потраживање се дели међу њима на једнаке делове, ако није што друго одређено, и сваки поверилац може захтевати само свој део потраживања.

Претпоставка солидарности

Члан 618

Кад има више дужника у некој дељивој обавези насталој уговором, они одговарају повериоцу солидарно, осим ако су уговорници изрично отклонили солидарну одговорност или ако таква њихова воља произилази из околности посла.

Алтернатива: претходни члан мења се тако да гласи:

Кад има више дужника у некој дељивој обавези насталој привредним уговором, они одговарају повериоцу солидарно, осим ако су уговорне стране изрично отклониле солидарну одговорност.

Одељак 2. СОЛИДАРНЕ ОБАВЕЗЕ

Одсек 1. СОЛИДАРНОСТ ДУЖНИКА

I Односи између повериоца и дужника

Садржина солидарности дужника

Члан 619

Сваки дужник солидарне обавезе одговара повериоцу за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење од кога хоће све док не буде потпуно испуњена, али кад један дужник испуни обавезу, она престаје и сви се дужници ослобађају.

Од више солидарних дужника, сваки може дуговати са другим роком испуњења, под другим условима и уопште са различитим одступањима.

Поред испуњења солидарна обавеза престаје и сви се дужници ослобађају када један солидарни дужник изврши полагање код суда или када поверилац прими од једног дужника нешто друго уместо дугованог предмета.

На дужника који је испунио обавезу прелазе повериочева права према осталим дужницима, али само за део који пада на сваког од њих.

Пребијање

Члан 620

Сваки солидарни дужник може се позвати на пребијање које је извршио његов садужник.

Солидарни дужник може извршити пребијање повериочевог потраживања са оним што поверилац дугује неком његовом садужнику, али само за онолико колико износи део тог садужника у солидарној обавези.

Отпуштање дуга

Члан 621

Отпуштање дуга извршено споразумно са једним солидарним дужником ослобађа обавезе и остале дужнике.

Али, ако је отпуштање имало за сврху да ослободи обавезе само дужника с којим је извршено, солидарна обавеза смањује се за део који према међусобним односима дужника пада на њега, а остали дужници одговарају солидарно за остатак обавезе.

Пренов

Члан 622

Преновом којим је поверилац извршио са једним солидарним дужником ослобађају се и остали дужници.

Али, ако су поверилац и дужник пренов ограничили на део обавезе који долази на овога, обавеза осталих не престаје, него се само смањује за тај део.

Поравнање

Члан 623

Поравнање које је закључио један од солидарних дужника са повериоцем нема дејства према осталим дужницима, али ови имају право да прихвате то поравнање, ако оно није ограничено на дужника са којим је закључено.

Сједињење

Члан 624

Кад се у једном лицу сједини својство повериоца и својство дужника исте солидарне обавезе, онда се обавеза осталих дужника смањује за износ дела који на њега пада.

Доцња повериоца

Члан 625

Кад поверилац дође у доцњу према једном солидарном дужнику, он је у доцњи и према осталим солидарним дужницима.

Доцња једног дужника и признање дуга

Члан 626

Доцња једног солидарног дужника нема дејство према осталим дужницима.

Исто важи и за признање дуга које би извршио један од солидарних дужника.

Кривица једног дужника

Члан 626

Ако испуњење обавезе постане немогуће кривицом једног солидарног дужника, за вредност дуговане ствари одговарају и остали дужници, али они не одговарају за штету коју услед тога трпи поверилац, ако из односа повериоца и дужника не проистиче што друго.

Застој и прекид застаревања и одрицање од застарелости

Члан 628

Ако је застаревање спречено или прекинуто према једном дужнику, оно тече за остале солидарне дужнике и може се навршити, али дужник према коме обавеза није застарела и који је морао да је испуни има право захтевати од осталих дужника према којима је обавеза застарела да му накнаде сваки свој део обавезе.

Одрицање од навршене застарелости нема дејства према осталим дужницима.

Пресуда

Члан 629

Одлука донета у спору повериоца и једног солидарног дужника на штету дужника нема дејства према осталим солидарним дужницима.

Али ако је одлука донета у корист дужника на основу разлога који важе за све дужнике, онда она користи и осталим солидарним дужницима.

II Односи између дужника после намирења повериоца

Право испуниоца на накнаду

Члан 630

По намирењу повериоца дужник који је испунио обавезу има право захтевати од сваког садужника да му накнади део обавезе који пада на њега.

Део који пада на дужника од кога не може да се добије накнада дели се сразмерно на све дужнике, рачунајући и дужника коме је поверилац отпустио дуг.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Дужник који је испунио обавезу има право захтевати од сваког садужника да му накнади део обавеза који пада на њега.

При томе није од утицаја околност што је поверилац неког од садужника ослободио дуга или му је дуг смањио.

Део који пада на дужника од кога не може да се добије накнада дели се сразмерно на све дужнике.

Подела на једнаке делове и изузетак

Члан 631

Ако није што друго уговорено или иначе не произлази из правних односа учесника у послу, на сваког дужника долази једнак део.

Али, ако је солидарна обавеза закључена у искључивом интересу једног солидарног дужника, он је дужан накнадити цео износ обавезе садужнику који је намирио повериоца.

Одсек 2.
СОЛИДАРНОСТ ПОВЕРИЛАЦА

Солидарност се не претпоставља

Члан 632

Кад на поверилачкој страни има више лица, она су солидарна само кад је солидарност уговорена или законом одређена.

Садржина солидарности

Члан 633

Сваки солидарни поверилац има право захтевати од дужника испуњење целе обавезе, али кад један од њих буде намирен, обавеза престаје и према осталим повериоцима.

Дужник може испунити обавезу повериоцу кога сам изабере, све док неки поверилац не затражи испуњење.

Алтернатива: додаје се став 3 који гласи:

Обавеза престаје за све повериоце полагањем код суда и уговореном заменом испуњења.

Пребијање

Члан 634

Дужник може извршити пребијање своје обавезе са потраживањем које има према повериоцу који му захтева испуњење.

Пребијање са потраживањем које има према неком другом повериоцу, дужник може извршити само до висине дела солидарног потраживања које припада том повериоцу.

Отпуштање дуга и пренов

Члан 635

Отпуштањем дуга и преновом између дужника и једног повериоца смањује се солидарна обавеза за онолико колико износи део тог потраживања повериоца.

Поравнање

Члан 636

Поравнање које је закључио један од солидарних поверилаца са дужником нема дејства према осталим повериоцима, али ови имају право да прихвате то поравнање, изузев кад се оно односи само на део повериоца са којим је закључено.

Сједињење

Члан 637

Кад се у лицу једног солидарног повериоца сједини и својство дужника, сваки од осталих солидарних поверилаца може од њега захтевати само свој део потраживања.

Доцња

Члан 638

Кад дужник дође у доцњу према једном солидарном повериоцу, он је у доцњи и према осталим повериоцима.

Доцња једног солидарног повериоца дејствује и према осталим повериоцима.

Признање дуга

Члан 639

Признање дуга учињено једном повериоцу користи свим повериоцима.

Застарелост

Члан 640

Ако један поверилац прекине застаревање или ако према њему не тече застаревање, то не користи осталим повериоцима и према њима застаревање тече и даље.

Одрицање од застарелости извршено према једном повериоцу користи и осталим повериоцима.

Пресуда

Члан 641

Одлука донета у спору дужника и једног повериоца на штету повериоца нема дејства према осталим повериоцима.

Али ако је одлука донета у корист повериоца на основу разлога који важе за све повериоце, она користи и осталим повериоцима, уколико против њих дужник не располаже личним приговорима.

Односи између поверилаца после испуњења

Члан 642

Сваки солидарни поверилац има право захтевати од повериоца који је примио испуњење од дужника да му преда део који му припада.

Ако из односа међу повериоцима не проистиче што друго, сваком солидарном повериоцу припада једнак део.

Одељак 3.

НЕДЕЉИВЕ ОБАВЕЗЕ

Члан 643

За недељиве обавезе у којима има више дужника примењују се прописи о солидарним обавезама.

Кад у недељивој обавези има више поверилаца међу којима није ни уговорена ни законом одређена солидарност, један поверилац може захтевати да дужник испуни њему само ако је овлашћен од осталих поверилаца да прими испуњење, а иначе сваки поверилац може захтевати од дужника да обавезу испуни свим повериоцима заједно, или да је извршио полагање код суда.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Ако се повериоци не сагласе међу собом о испуњењу, дужник може извршити своју обавезу полагање код суда.

Део пети

ПРОМЕНА ПОВЕРИОЦА ИЛИ ДУЖНИКА

ГЛАВА XIV УСТУПАЊА ПОТРАЖИВАЊА УГОВОРМ ИЛИ ЦЕСИЈА

Одељак 1. **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Која се потраживања могу пренети уговором

Члан 644

Поверилац може уговором закљученим са трећим пренети на овога своје потраживање, изузев оног чији је пренос забрањен законом или које је везано за личност повериоца, или које се по својој природи противи преношењу на другога.

Ако су поверилац и дужник уговорили да поверилац неће моћи пренети потраживање на другога, или да га неће моћи пренети без дужниковог пристанка, онда уговор о преношењу нема дејства према дужнику ако је трећи знао за то.

Споредна права

Члан 645

Са потраживањем прелазе на пријемника споредна права, као што су право првенствене наплате, хипотека, залога, права из уговора са јемцем, права на камату, уговорну казну и сл.

Ипак, уступилац може предати заложену ствар пријемнику само ако залогодавац пристане на то, иначе она остаје код уступеоца да је чува за рачун пријемника.

Претпоставља се да су доспеле, а неисплаћене камате уступљене са главним потраживањем.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Обавештавање дужника

Члан 646

За пренос потраживања није потребан пристанак дужника, али је уступилац дужан обавестити дужника о извршеном уступању.

Испуњење извршено уступеоцу пре обавештења о уступању пуноважно је и ослобађа дужника обавезе, али само ако није знао за уступање, иначе обавеза остаје и он је дужан да је испуни пријемнику.

Исто важи и за друге правне послове обављене међу њима у то време.

Вишеструко уступање

Члан 647

Ако је поверилац уступио исто потраживање разним лицима, потраживање припада пријемнику о коме је уступилац прво обавестио дужника, односно који се први јавио дужнику.

Кад је спорно коме припада потраживање дужник може извршити полагање код суда.

Ако је обавеза доспела за испуњење сваки учесник у спору може захтевати да дужник изврши полагање код суда.

Одељак 2.

ОДНОС ПРИЈЕМНИКА И ДУЖНИКА

Члан 648

Пријемник има према дужнику иста права која је уступилац имао према дужнику до уступања.

Дужник може истаћи пријемнику поред приговора које има према њему и оне приговоре које је могао истаћи уступилоцу до часа кад је сазнао за уступање.

Одељак 3.

ОДНОС УСТУПИОЦА И ПРИЈЕМНИКА

Предаја и исправа о дугу

Члан 649

Уступилац је дужан предати пријемнику обвезницу или другу исправу о дугу, ако их има, као и друге доказе о уступљеном потраживању и споредним правима.

Ако је уступилац пренео на пријемника само један део потраживања, он је дужан предати му оверен препис обвезнице или које друге исправе којом се доказује постојање уступљеног потраживања.

Он је дужан издати му, на његов захтев, оверену потврду о уступању.

Одговорност за постојање потраживања

Члан 650

Кад је уступање извршено уговором са накнадом, уступилац одговара за постојање потраживања у часу кад је извршено уступање.

Одговорност за наплативост

Члан 651

Уступилац не одговара ако пријемник не може да наплати уступљено потраживање од дужника.

Он одговара за наплативост уступљеног потраживања само ако је то било уговорено, па и у том случају само до висине онога што је примио од пријемника, као и за камату и трошкове око уступања и у поступку против дужника.

Већа одговорност савесног уступилоца не може се уговорити.

Уступилац који је гарантовао наплативост уступљеног потраживања одговара пријемнику, ако му уступа доспело потраживање, за његову наплативост у часу уступања, а ако му уступа потраживање чије се испуњење не може још захтевати од дужника, за његову наплативост у часу доспелости.

Одељак 4.
ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ УСТУПАЊА ПОТРАЖИВАЊА

Уступање уместо испуњења или ради наплаћивања

Члан 652

Кад дужник уместо испуњења своје обавезе уступи повериоцу своје потраживање или један његов део, закључењем уговора о уступању дужникова обавеза се гаси до износа уступљеног потраживања.

Али, кад дужник уступи своје повериоцу своје потраживање само ради наплаћивања, његова се обавеза гаси, односно смањује тек кад поверилац наплати уступљено потраживање.

У оба случаја пријемник је дужан предати уступиоцу све што је наплатио преко износа свог потраживања према уступиоцу.

У случају уступања ради наплаћивања дужник уступљеног потраживања може испунити своју обавезу и према уступиоцу, чак и кад је обавештен о уступању.

Уступање ради обезбеђења

Члан 653

Када је уступање извршено ради обезбеђења пријемниковог потраживања према уступиоцу, пријемник је дужан да се стара са пажњом брижљивог и уредног човека о наплати уступљеног потраживања и да по извршеној наплати, пошто задржи колико је потребно за намирење сопственог потраживања према уступиоцу, овоме преда вишак.

ГЛАВА XV
ПРОМЕНА ДУЖНИКА

Одељак 1.
ПРЕУЗИМАЊЕ ДУГА

Одсек 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Уговор о преузимању дуга

Члан 654

Преузимање дуга врши се уговором између дужника и преузимаоца, на који је пристао поверилац.

О закљученом уговору може повериоца известити сваки од њих и свакоме од њих може поверилац саопштити свој пристанак на преузимање дуга.

Претпоставља се да је поверилац дао свој пристанак ако је без оградe примио неко испуњење од преузимаоца, које је овај учинио у своје име.

Уговорне стране, као и свака од њих посебно, могу позвати повериоца да се у одређеном року изјасни да ли пристаје на преузимање дуга, па ако се у одређеном року не изјасни сматра се да није дао свој пристанак.

Уговор о преузимању дуга има дејства уговора о преузимању испуњења за време док поверилац не буде дао свој пристанак на уговор о преузимању дуга, као и ако он одбије да да пристанак.

Случај кад је дуг обезбеђен хипотеком

Члан 655

Кад је приликом отуђења неке непокретности на којој постоји хипотека уговорено између прибавиоца и отуђиоца да ће прибавилац преузети дуг према хипотекарном повериоцу, сматра се да је хипотекарни поверилац дао пристанак на уговор о преузимању дуга ако га на писмени позив отуђиоца није одбио у року од три месеца од пријема позива.

У писменом позиву повериоцу се мора скренути пажња на ову последицу, иначе ће се позив сматрати за ништав.

Одсек 2.

ДЕЈСТВА УГОВОРА О ПРЕУЗИМАЊУ ДУГА

Промена дужника

Члан 656

Преузимањем дуга преузималац ступа на место пређашњег дужника, а овај се ослобађа обавезе.

Али, ако је у време повериочевог пристанка на уговор о преузимању дуга преузималац био презадужен, а поверилац то није знао нити је морао знати, пређашњи дужник не ослобађа се обавезе, а уговор о преузимању дуга има дејство уговора о приступању дугу.

Између преузимаоца и повериоца постоји иста обавеза која је дотле постојала између пређашњег дужника и повериоца.

Споредна права

Члан 657

Споредна права која су дотле постојала уз потраживање остају и даље, али јемства, као и залог, које су дала трећа лица престају ако јемци и залогодавци не пристају да одговарају и за новог дужника.

Ако није што друго уговорено, преузималац не одговара за ненаплаћене камате које су доспеле до преузимања.

Приговори

Члан 658

Преузималац може истаћи повериоцу све приговоре који проистичу из правног односа између пређашњег дужника и повериоца, из кога потиче преузети дуг, као и приговоре које преузималац има према повериоцу.

Преузималац не може истаћи повериоцу приговоре који потичу из његовог правног односа са пређашњим дужником, а који однос је био основ преузимања.

Одељак 2.

ПРИСТУПАЊЕ ДУГУ

Уговор о приступању дугу

Члан 659

Уговором између повериоца и трећег, којим се овај обавезује повериоцу да ће испунити његово потраживање од дужника, трећи ступа у обавезу поред дужника.

Само ако је то изражено на несумњив начин, може се уговором између повериоца и трећег лица извршити преузимање дуга и дужника сасвим ослободити обавезе.

Уговорне стране могу одредити да ће трећи одговарати само за одређени део обавезе.

Приступање дугу у случају примања неке имовинске целине

Члан 660

Имаоник на кога пређе на основу уговора нека имовинска целина са својом активом и пасивом или један њен део, одговара поред досадашњег имаоника и солидарно са њим за њене дугове, али само до износа њене активе.

Ништава је одредба уговора закљученог са ранијим имаоником којим се његова одговорност искључује или ограничава

Одељак 3.

ПРЕУЗИМАЊЕ ИСПУЊЕЊА

Члан 661

Преузимање испуњења се врши уговором између дужника и неког трећег којим се овај обавезује према дужнику да испуни његову обавезу према његовом повериоцу.

Он одговара дужнику ако благовремено не испуни обавезу повериоцу, те овај затражи испуњење од дужника.

Али он не преузима дуг, нити приступа дугу и поверилац нема никакво право према њему.

Део шести

УГОВОРИ

ГЛАВА XVI
ПРОДАЈА
(КУПОПРОДАЈА)

Одељак 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 662

Уговором о продаји обавезује се продавац да пренесе на купца својину продате ствари и да му је у ту сврху преда, а купац се обавезује да плати цену у новцу и преузме ствар.

Продавац неког другог права обавезује се да купцу прибави продато право, а кад вршење тог права захтева државину ствари да му и преда ствар.

Сходна примена³

Члан 663

На међународну трговачку продају примењује се Конвенција Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе, ако су испуњени услови примене предвиђени том конвенцијом.

Форма продаје непокретности

Члан 664

Уговор о продаји непокретних ствари мора бити закључен у писменој форми, под претњом ништавости.

Посебни захтеви форме о продаји непокретних ствари уређују се посебним законом.

Ризик

Члан 665

До предаје ствари купцу ризик случајне пропасти или оштећења ствари сноси продавац, а са предајом ствари ризик прелази на купца.

Ако је продавац на захтев купца послао ствар у неко место које није место испуњења, ризик прелази на купца у часу предаје ствари превозиоцу ради преноса купцу.

Ризик не прелази на купца ако је он због неког недостатка продате ствари раскинуо уговор или тражио замену ствари.

³ **Напомена:** Комисија је имала у виду решења из ратификоване Конвенције Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе, закључене у Бечу, 11.04.1980. године ("Међународни уговори", бр. 10/1 од 31.12.1984.)

Прелаз ризика у случају купчеве доцње

Члан 666

Ако предаја ствари није извршена због купчеве доцње, ризик прелази на купца у часу кад је дошао у доцњу.

Кад су предмет уговора ствари одређене по роду, ризик прелази на купца у доцњи ако је продавац издвојио ствари очигледно намењене за извршење предаје и о томе одаслао обавештење купцу.

Али, кад су ствари одређене по роду такве природе да продавац не може да издвоји један њихов део у очекивању да их купац преузме, довољно је да продавац изврши све радње које су потребне да би купац могао извршити преузимање ствари и да о томе извести купца.

Одељак 2.

ПРЕДМЕТ УГОВОРА О ПРОДАЈИ

Шта је предмет уговора о продаји

Члан 667

Предмет уговора о продаји је ствар о којој је уговор и цена.

Одсек 1.

СТВАР

Опште правило

Члан 668

Предмет уговора о продаји могу бити ствари које су у промету, те је ништав уговор о продаји ствари ван промета.

За продају ствари чији је промет ограничен важе посебни прописи.

Кад је ствар пропала пре уговора

Члан 669

Уговор о продаји не производи никакво дејство, ако је у часу његовог закључења ствар о којој је уговор била пропала.

Ако је у часу закључења уговора ствар била само делимично пропала, купац може по свом избору раскинути уговор или остати при њему уз сразмерно снижење цене.

Али ће уговор остати на снази и купац ће имати само право на снижење цене ако делимична пропаст не смета постизању сврхе уговора, или ако за одређену ствар постоји такав обичај у пословном промету.

Продаја туђе ствари

Члан 670

Продаја туђе ствари обавезује уговорнике, али купац који није знао да је ствар туђа може раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Ако продавац није знао у часу закључења уговора да је ствар туђа, он може раскинути уговор, али је дужан накнадити купцу штету ако ни овај није тада знао да је ствар туђа.

Продаја спорног права

Члан 671

Спорно право може бити предмет уговора о продаји.

Али је ништав уговор којим би адвокат или који други налогопримац купио спорно право чије му је остваривање поверено или уговорио за себе учешће у подели износа досуђеног његовом налогодавцу.

Продаја будућег наследства

Члан 672

Ништав је уговор о продаји наследства које још није отворено.

Одсек 2.

ЦЕНА

Кад цена није одређена

Члан 673

Ако уговором о продаји цена није одређена, а ни уговор не садржи довољно података помоћу којих би се она могла одредити, уговор нема правно дејство.

Кад у привредном уговору о продаји цена није одређена, нити у њему има довољно података помоћу којих би се она могла одредити, купац је дужан платити цену коју је продавац редовно наплаћивао у време закључења уговора, а у недостатку ове разумну цену.

Под разумном ценом сматра се текућа цена у време закључења уговора, а ако се она не може утврдити онда цена коју утврђује суд према околностима случаја.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако цена није одређена, а ни уговор не садржи довољно података помоћу којих би се она могла одредити, купац је дужан платити цену коју је продавац редовно наплаћивао у време закључења уговора, а у недостатку ове, текућу цену.

Цена у случају поруџбине

Члан 674

Ко поручи да му се пошаљу или израде одређене ствари без договора о цени, дужан је платити текућу цену на дан поруџбине у месту одређеном за извршење.

Прописана цена

Члан 675

Кад је уговорена већа цена од оне коју је за одређену врсту ствари прописао надлежни орган, купац дугује само износ прописане цене, а ако је већ исплатио уговорену цену, има право захтевати да му се врати разлика.

У случају кад између закључења уговора и времена одређеног за његово извршење надлежни орган промени висину прописане цене, купац дугује цену која је важила у време закључења уговора.

Кад је уговорена текућа цена

Члан 676

Кад је уговорена текућа цена, купац је дужан платити текућу цену у време закључења уговора на тржишту места одређеног за предају стари, а ако у том месту нема тржишта, онда на тржишту које је најближе том месту.

Кад је одређивање цене поверено трећем

Члан 677

Кад је одређивање цене поверено неком трећем, ако трећи неће да одреди цену, а уговорници се не сложе накнадно о одређивању цене, нити уговор раскину, сматраће се да је уговорена текућа цена.

Кад је одређивање цене остављено једном уговорнику

Члан 678

Ништава је одредба уговора којом се одређивање цене оставља једном уговорнику, те ће се у том случају сматрати да је уговорена текућа цена у време закључења уговора на тржишту места одређеног за предају ствари, а ако у том месту нема тржишта, онда на тржишту које је најближе том месту.

Кад је цена одређена према тежини

Члан 679

Кад је цена одређена према тежини, она се израчунава према нето тежини, ако другачије није уговорено.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ ПРОДАВЦА

Одсек 1.

ПРЕДАЈА СТВАРИ

I О предаји уопште

Време и место предаје

Члан 680

Продавац је дужан чувати ствар до предаје са пажњом брижљивог и уредног човека.

Продавац је дужан предати ствар купцу у време и на месту предвиђеном уговором.

Продавац је дужан да ствар уручи купцу или да му преда исправу којом се ствар може преузети.

Предмет предаје

Члан 681

Продавац је дужан предати ствар купцу у исправном стању, заједно са њеним припацама.

Ако није што друго уговорено или не произлази из природе посла, плодови и друге користи од ствари припадају купцу од дана када је продавац био дужан да му их преда.

Кад је уговорена предаја у току извесног периода времена

Члан 682

Кад је уговорено да предаја ствари буде извршена у току извесног периода времена, а није одређено која ће страна имати право да одреди датум предаје у

границама тог периода, то право припада продавцу, осим кад из околности случаја произлази да је одређивање датума предаје остављено купцу.

Кад датум предаје није одређен

Члан 683

Кад датум предаје ствари купцу није одређен, продавац је дужан извршити предају у разумном року после закључења уговора, с обзиром на природу ствари и на остале околности.

Кад место предаје није одређено уговором

Члан 684

Кад место предаје није одређено уговором, предаја ствари врши се стављањем ствари на располагање у месту у коме је продавац у часу закључења уговора имао своје пребивалиште или, у недостатку овога, своје редовно боравиште, а ако је продавац закључио уговор у вршењу своје редовне пословне делатности, онда у месту у коме се налази средиште те делатности.

Али, ако је у часу закључења уговора уговорницима било познато где се ствар налази, односно где треба да буде израђена, предаја се врши у том месту.

Предаја превозиоцу

Члан 685

Кад продавац на захтев купца треба да пошаље ствар у неко место које није место испуњења, предаја се врши уручењем ствари превозиоцу ради преноса купцу.

Организовање превоза

Члан 686

Ако је продавац дужан послати ствар купцу, мора закључити на уобичајен начин и под уобичајеним условима уговоре потребне за извршење превоза до одређеног места.

Трошкови

Члан 687

Трошкове предаје, као и оне који јој претходе, као што су трошкови мерења, вагања, одвајања, паковања и трошкови превоза ствари до места одређеног за предају, сноси продавац, а трошкове одношења ствари и све остале трошкове после предаје сноси купац, ако није што друго уговорено.

Трошкове одашиљања ствари на захтев купца у неко место које није место испуњења сноси купац.

II Истовремено извршење предаје ствари и исплате цене

Одлагање предаје до исплате цене

Члан 688

Ако није што друго уговорено или уобичајено, продавац није дужан предати ствар ако му купац не исплати цену истовремено или није спреман да то истовремено учини, али купац није дужан исплатити цену пре него што је имао могућност да прегледа ствар.

Одлагање предаје у случају превоза ствари

Члан 689

Кад се предаја ствари остварује уручењем превозиоцу, продавац може одложити одашиљање ствари до исплате цене или послати ствар тако да задржи право да располаже њом за време превоза.

Ако је задржао право да располаже стварју за време превоза, продавац може захтевати да ствар не буде предата купцу у месту опредељења док не исплати цену, а купац није дужан исплатити цену пре него што је имао могућност да прегледа ствар.

Међутим, кад уговор предвиђа плаћање уз предају докумената, купац нема право да одбије исплату цене због тога што није имао могућности да прегледа ствар.

Спречавање изручења отпослате ствари

Члан 690

Ако се после одашиљања ствари купцу покаже да су његове имовинске прилике такве да је неизвесно да ли ће он моћи да исплати цену, продавац може спречити предају ствари купцу, чак и кад овај већ има у рукама неки документ којим се ствар може добити.

Међутим, продавац не може спречити предају ако исту захтева неко треће лице које је уредан ималац документа који му даје право да добије ствар, изузев ако документ садржи резерве у погледу дејства његовог преноса или ако продавац докаже да је ималац документа кад га је прибављао поступио свесно на штету продавца.

Одсек 2.

ОДГОВОРНОСТ ЗА МАТЕРИЈАЛНЕ НЕДОСТАТКЕ

I О материјалним недостацима уопште

Материјални недостаци за које продавац одговара

Члан 691

Продавац одговара за материјалне недостатке које је продата ствар имала у часу прелаза ризика на купца.

Ствар има недостатке:

- 1) ако нема потребна својства за њену редовну употребу или за трговину;
- 2) ако нема потребна својства за нарочиту употребу за коју је купац набавља, а која је била позната продавцу, или му је морала бити позната;
- 3) ако нема својства и одлике које су изрично или прећутно уговорене.
- 4) кад је продавац предао купцу само један део индивидуално одређене ствари, као и кад му је предао већу или мању количину од уговорене;
- 5) кад је продавац предао купцу неку другу ствар, а не ону која је уговорена, или ствар неке друге врсте, уколико предата ствар није толико различита од уговорене ствари, да разуман човек не би могао очекивати да ће је купац примити;
- 6) кад је продавац предао ствар која није саобразна узорку или моделу.

Продавац одговара за недостатке продате ствари и кад му њихово постојање није било познато.

Разлика у количини, одсуство неког дела, одсуство неког својства или неке одлике, не узимају се у обзир кад су без значаја.

Недостаци за које продавац не одговара

Члан 692

Продавац не одговара за недостатке наведене у претходном члану, ако су у часу закључења уговора били познати купцу или му нису могли остати непознати.

Сматра се да нису могли остати непознати купцу они недостаци које би брижљиво лице са просечним знањем и искуством лица истог положаја и занимања као купац могло лако опазити при уобичајеном прегледу ствари.

Али, продавац одговара и за недостатке које је купац могао лако опазити, ако је изјавио да ствар нема никакве недостатке.

Преглед ствари и видљиви недостаци

Члан 693

Кад је преглед извршен у присуству обеју страна, купац је дужан своје примедбе због видљивих недостатака саопштити продавцу одмах, иначе губи право које му по том основу припада.

Кад је ствар послата купцу, он је дужан, под претњом губитка права да се позове на постојање видљивих недостатака, да без одлагања прегледа ствар на уобичајени начин и да о опаженим недостацима обавести продавца у року од осам дана, а у случају привредних уговора без одлагања.

Ако је купац отпремио ствар даље без претовара, а продавцу је при закључењу уговора била позната или морала бити позната могућност такве даље отпреме, преглед ствари може бити одложен до њеног приспећа у ново место опредељења и, у том случају, купац је дужан да продавца обавести о недостацима чим је по редовном току ствари могао за њих дознати од својих клијената.

Скривени недостаци

Члан 694

Кад се после пријема ствари од стране купца покаже да ствар има неки недостатак који се није могао открити уобичајеним прегледом приликом преузимања ствари (скривени недостатак), купац је дужан, под претњом губитка права да се позове на тај недостатак, обавестити продавца о њему у року од осам дана рачунајући од часа кад је недостатак открио, а у случају привредних уговора без одлагања.

У обавештењу о постојању недостатка, купац је дужан ближе одредити у чему се недостатак састоји, и позвати продавца да прегледа ствар, или да је прегледа његов заступник.

Продавац не одговара за недостатке који се покажу тек пошто протекну две године од предаје ствари, изузев кад је уговором одређен дужи рок гаранције.

Међутим, кад је због неког материјалног недостатка ствари продавац извршио замену и предао купцу другу ствар, или заменио један њен део, или му предао делове или количине који недостају, или извршио оправку ствари, овај рок од две године почиње тећи од предаје купцу друге ствари или њеног дела, односно од предаје делова или количине који недостају, а у случају оправке, од предаје исправљене ствари.

Алтернатива: У ст. 3 и 4 речи: "две године", замењују се речима: "шест месеци".

Обавештење о недостатку

Члан 695

У обавештењу о недостатку ствари купац је дужан ближе описати недостатак и позвати продавца да прегледа ствар.

Ако обавештење о недостатку које је купац благовремено послао продавцу препорученим писмом, телеграмом или на неки други поуздан начин задоцни или

уопште не стигне продавцу, сматра се да је купац извршио своју обавезу да обавести продавца.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Обавештавајући продавца о материјалном недостатку, купац је дужан прецизно одредити природу недостатка и позвати продавца да прегледа ствар.

Сматра се да је купац испунио обавезу да обавести продавца ако је обавештење о недостатку учинио на начин који одговара околностима, а који обезбеђује доказ да је обавештење благовремено учињено.

Значај чињенице да је продавац знао за недостатак

Члан 696

Купац не губи право да се позове на неки недостатак и кад није извршио своју обавезу да ствар прегледа без одлагања или обавезу да у одређеном року обавести продавца о постојању недостатка, као и кад се недостатак показао тек по протеклу две године од предаје ствари, ако је тај недостатак био познат продавцу или му није могао остати непознат, као и ако је продавац признао постојање недостатка.

Алтернатива: У претходном ставу речи: "две године" замењују се речима: "шест месеци".

Уговорно ограничење или искључење продавчеве одговорности за материјалне недостатке

Члан 697

Уговорне стране могу ограничити или сасвим искључити продавчеву одговорност за материјалне недостатке ствари.

Одредба уговора о ограничењу или искључењу одговорности за недостатке ствари ништава је ако је недостатак био познат продавцу, а он о њему није обавестио купца.

Купац који се одрекао права да раскине уговор због недостатка ствари задржава остала права због тих недостатака.

Принудна јавна продаја

Члан 698

Лице чија је ствар продата на принудној јавној продаји не одговара за недостатке ствари.

II Права купца

1. Разна купчева права

Испуњење, раскид уговора, снижење цене, накнада штете

Члан 699

Купац који је благовремено обавестио продавца о недостатку може:

1) захтевати од продавца да недостатак уклони или да му преда другу ствар без недостатка (извршење уговора);

2) раскинути уговор;

3) снизити цену;

У сваком од тих случајева купац има право и на накнаду штете.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Поред тога, и независно од тога, продавац одговара купцу и за штету коју је овај због недостатка ствари претрпео на другим својим добрима, и то према општим правилима о одговорности за штету.

Ако продавац не изврши уговор

Члан 700

Ако купац не добије захтевано испуњење уговора у разумном року, он задржава право да раскине уговор или да снизи цену.

2. Раскидање уговора

Кад купац може раскинути уговор

Члан 701

Купац може раскинути уговор само ако је претходно оставио продавцу накнадни примерени рок за испуњење уговора.

Купац може раскинути уговор и без остављања накнадног рока ако му је продавац после обавештења о недостацима саопштио да неће испунити уговор или ако из околности конкретног случаја очигледно произлази да продавац неће моћи испунити уговор ни у накнадном року.

Неиспуњење уговора у накнадном року

Члан 702

Ако продавац у накнадном року не испуни уговор, он се раскида изјавом купца упућене продавцу на несумњив начин.

Кад недостатак представља битну повреду уговора

Члан 703

Купац може изјавити да раскида уговор кад постојање материјалног недостатка представља битну повреду уговора.

Ако купац не раскине уговор у разумном року од обавештења продавца о недостатку, сматраће се као да недостатак не представља битну повреду уговора.

Напомена: У зависности од прихватљивости концепције у општем делу о раскиду уговора у случају битних повреда уговора, биће неопходно одговарајуће усклађивање и у делу Законика о раскиду уговора о продаји.

Кад недостатак не представља битну повреду уговора

Члан 704

Кад постојање недостатка не представља битну повреду уговора, купац не може одмах раскинути уговор, него тек ако продавац не уклони недостатак или му не преда ствар без недостатка у примереном накнадном року, који му купац може одредити.

Купац губи право да раскине уговор ако га не употреби у разумном року по протеклу накнадног рока који је одредио продавцу, али може и даље захтевати извршење уговора, и у ту сврху одредити продавцу поново накнадни рок, а по безуспешном протеклу тог накнадног рока купац може изјавити да раскида уговор под условом да то учини у разумном року по протеклу накнадног рока или снизити цену или и даље захтевати извршење уговора.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад постојање материјалног недостатка не представља битну повреду уговора, купац може одредити продавцу накнадни рок разумне дужине за уклањање недостатка или предају друге ствари без недостатка.

Међутим, ако купац прими обавештење од продавца да он неће извршити своје обавезе до истека накнадног рока, купац не може у том року да се користи било којим средством предвиђеним за материјалне недостатке.

Ако продавац у накнадном року не уклони недостатак или му не преда ствар без недостатка, купац може изјавити да раскида уговор.

Делимични недостаци

Члан 705

Кад је само један део предате ствари без недостатака, а у привредним уговорима и кад је продавац предао само један део уговорене ствари или недовољну количину, купац може раскинути уговор према претходним члановима само у погледу дела који има недостатке, односно у погледу дела или количине који недостају.

Купац може раскинути цео уговор само ако чињеница да један део предате ствари има недостатке, односно да продавац није извршио испоруку у потпуности, представља битну повреду уговора.

Кад је продавац дао купцу већу количину

Члан 706

У уговорима о продаји, ако је продавац ствари одређених по роду дао купцу већу количину него што је уговорено, купац може одбити или примити количину која премаша уговорену количину.

Ако купац одбије да прими вишак, продавац је дужан само накнадити купцу штету, а ако купац прими цео вишак или један његов део, дужан је исплатити га по уговореној цени.

Кад је одређена једна цена за више ствари

Члан 707

Кад је једним уговором и за једну цену продато више ствари или једна скупина ствари, па само неке од њих имају недостатке, купац може раскинути уговор само у погледу тих ствари, а не и осталих.

Међутим, ако оне чине једну целину тако да би њихово раздвајање било штетно, купац може раскинути цео уговор или ако он ипак изјави да раскида уговор само у погледу ствари са недостатком, продавац са своје стране може раскинути уговор и у погледу осталих ствари.

Губљење права да се раскине уговор због недостатка

Члан 708

Купац губи право да раскине уговор због недостатака ствари кад му је немогуће да врати ствар у стању у коме ју је примио.

Ипак, купац може раскинути уговор због неког недостатка ствари ако је ствар потпуно или делимично пропала или оштећена услед недостатка који оправдава раскидање уговора или услед неког догађаја који не потиче од њега ни од неког лица за које он одговара.

Исто вреди ако је ствар потпуно или делимично пропала или оштећена услед закоником прописане обавезе купца да прегледа ствар или ако је купац пре него што је откривен недостатак потрошио или изменио један део ствари у току њене нормалне употребе, као и ако је оштећење или измена без значаја.

Очување осталих права

Члан 709

Купац који је због немогућности да врати ствар или да је врати у стању у коме је примио изгубио право да раскине уговор, задржава остала права (која му даје закон) због постојања неког недостатка.

Дејства раскида због недостатака

Члан 710

Раскид уговора због недостатака ствари производи иста дејства као и раскид двострано обавезних уговора због неиспуњења.

Купац дугује продавцу накнаду за користи од ствари и кад му је немогуће да је врати целу или њен један део, а уговор је ипак раскинут.

3. Снижење цене

Опште правило

Члан 711

Купац који није постигао извршење уговора, нити је раскинуо уговор, има право на снижење цене.

Снижење цене се врши према сразмери између вредности ствари без недостатака и вредности ствари са недостатком, у време закључења уговора и стварне вредности ствари у то време.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Купац који не раскине уговор у случају неуредног извршења, у складу са овим закоником, има право на смањење цене.

Снижење кад је продаја за готово и на кредит

Члан 712

У случају продаје делом за готово, а делом на кредит, смањује се прво део цене за који је уговорено плаћање у готовом.

Снижење кад је цена у новцу у незаменљивој ствари

Члан 713

Кад је уговорено да ће поред одређене своте новца купац дати продавцу и неку незаменљиву ствар, па због недостатака на продатој ствари дође до снижења цене, ово се врши на новчаном делу цене, а ако је снижење веће од новчаног дела цене, продавац је дужан накнадити купцу разлику у новцу.

Поступно откривање недостатака

Члан 714

Купац који је постигао снижење цене због постојања неког недостатка може раскинути уговор или захтевати ново снижење цене ако се накнадно открије неки други недостатак.

Застарелост

Члан 715

Права купца који је благовремено обавестио продавца о постојању недостатака гасе се по истеку једне године, рачунајући од дана одашиљања обавештења продавцу, изузев ако је продавчевом преваром купац био спречен да их употреби.

Међутим, купац који је благовремено обавестио продавца о постојању недостатака може после протекла овог рока, ако још није исплатио цену, истаћи свој захтев да се цена снизи или да му се накнади штета као приговор против продавчевог захтева да му се исплати цена.

Алтернатива: Наслов овог члана заменити тако да гласи: "Губитак права".

III Гарантија за исправно функционисање продате ствари

Одговорност продавца и произвођача

Члан 716

Кад је продавац неке машине, мотора, каквог апарата, или других сличних ствари које спадају у такозвану техничку робу предао купцу гарантни лист којим произвођач гарантује исправно функционисање ствари у току одређеног времена, рачунајући од њене предаје купцу, купац може, ако ствар не функционише исправно, захтевати како од продавца тако и од произвођача да ствар оправи у разумном року или ако то не учини да му уместо ње преда ствар која функционише исправно.

Овим правилима не искључују се законска правила о заштити потрошача.

Тражење оправке или замене

Члан 717

Купац може због неисправног функционисања захтевати од продавца, односно од произвођача оправку или замену ствари у току гарантног рока, без обзира на то кад се недостатак у функционисању појавио.

Он има право на накнаду штете коју је претрпео услед тога што је био лишен употребе ствари од тренутка тражења оправке или замене до њиховог извршења.

Продужење гарантног рока

Члан 718

У случају мање оправке, гарантни рок се продужава онолико колико је купац био лишен употребе ствари.

Међутим, кад је због неисправног функционисања извршена замена ствари или њена битна оправка, гарантни рок почиње тећи поново од замене, односно од враћања оправљене ствари.

Ако је замењен или битно оправљен само неки део ствари, гарантни рок почиње тећи поново само за тај део.

Раскидање уговора и снижење цене

Члан 719

Ако продавац не изврши у разумном року оправку или замену ствари, купац може раскинути уговор или снизити цену и захтевати накнаду штете.

Трошкови и ризик

Члан 720

Продавац, односно произвођач је дужан да о свом трошку пренесе или превезе ствар до места где треба да се оправи, односно замени, као и да поправљену, односно замењену ствар врати натраг купцу.

За то време продавац, односно произвођач сноси ризик за пропаст или оштећење ствари.

Одговорност коопераната

Члан 721

Кад је у изради појединих делова ствари или у извршењу појединих радњи учествовало више самосталних произвођача, њихова одговорност према финалном произвођачу за неисправно функционисање ствари које потиче од тих делова или од тих радњи престаје кад престане одговорност финалног произвођача према купцу ствари.

Застарелост

Члан 722

Права купца према произвођачу по основу гарантног листа гасе се по истеку једне године рачунајући од дана кад је тражио од њега оправку или замену ствари.

Алтернатива: Наслов члана мења се и гласи: "**Губитак права**".

Одсек 3.

ОДГОВОРНОСТ ЗА ПРАВНЕ НЕДОСТАТКЕ (ЗАШТИТА ОД ЕВИКЦИЈЕ)

Правни недостаци

Члан 723

Продавац одговара ако на продатој ствари постоји неко право трећег које искључује, умањује или ограничава купчево право, а о чијем постојању купац није обавештен, нити је пристао да узме ствар оптерећену тим правом.

Продавац неког другог права гарантује да оно постоји и да нема правних сметњи за његово остварење.

Позивање продавца у заштиту

Члан 724

Кад се покаже да треће лице полаже неко право на ствар, купац је дужан обавестити продавца о томе, изузев кад је то продавцу већ познато, и позвати га да у разумном року ослободи ствар од права или претензије трећег или, кад су предмет уговора ствари одређене по роду, да му испоручи друге ствари на којима нико нема неко право.

Санкције правних недостатака

Члан 725

Ако продавац не поступи по захтеву купца, у случају одузимања ствари од купца уговор се раскида самом чињеницом одузимања (потпуна евикција), а у случају умањења или ограничења купчевог права, купац може по свом избору раскинути уговор или захтевати сразмерно снижење цене (делимична евикција).

Ако продавац не удовољи купчевом захтеву да у разумном року ослободи ствар од права или претензија трећег, купац може раскинути уговор ако се због тога његова сврха не може остварити.

У сваком случају купац има право на накнаду претрпљене штете.

Међутим, ако је купац у часу закључења уговора знао за могућност да му ствар буде одузета, или да његово право буде смањено или ограничено, он нема право на накнаду штете ако се та могућност оствари, али има право захтевати повраћај цене.

Алтернатива: У ст. 1 и 2 речи: "раскинути уговор", замењују се речима: "изјавити да раскида уговор".

Кад купац не обавести продавца

Члан 726

Купац који се, не обавештавајући продавца, упустио у спор са трећим и спор изгубио, може се ипак позвати на продавчеву одговорност за правне недостатке, изузев ако продавац докаже да је он располагао средствима да се одбије захтев трећег лица.

Кад је право трећег очигледно основано

Члан 727

Купац има право позвати се на продавчеву одговорност за правне недостатке и кад је без обавештења продавца и без спора признао очигледно основано право трећег.

Ако је купац исплатио трећем извесну своту новца да би одустао од свог очигледног права, продавац се може ослободити своје одговорности ако накнади купцу исплаћену своту и претрпљену штету.

Кад купац задржи ствар по неком другом основу

Члан 728

Купац има право да раскине уговор и да од продавца захтева повраћај цене и накнаду штете ако ствар задржи у својој имовини по неком другом основу, а не по основу куповине.

Уговорно ограничење или искључење продавчеве одговорности

Члан 729

Одговорност продавца за правне недостатке може се уговором ограничити или сасвим искључити.

Али, ако је у време закључења уговора продавцу био познат или му није могао остати непознат неки недостатак у његовом праву, одредба уговора о ограничењу или о искључењу одговорности за правне недостатке је ништава.

Враћање цене у случају искључења одговорности

Члан 730

Ако је уговорено да продавац неће одговарати за недостатке у пренесеном праву, или за неке од њих, па се утврди постојање неког таквог недостатка, и ствар буде одузета купцу, или његово право буде смањено или ограничено, продавац неће одговарати за штету коју купац трпи услед тога, али ће бити дужан вратити му одговарајући део цене, односно целу цену ако је купцу ствар одузета.

Нема право ни на накнаду штете, ни на повраћај цене купац који је у часу закључења уговора знао за могућност да му ствар буде одузета, или да његово право буде смањено или ограничено, па ипак пристао на искључење продавчеве одговорности за правне недостатке.

Ограничења јавноправне природе

Члан 731

Продавац одговара и за посебна ограничења јавноправне природе која купцу нису била позната, ако је он за њих знао или је знао да се могу очекивати, а није их купцу саопштио.

Губитак права

Члан 732

Право купца по основу правних недостатака гаси се истеком године дана од сазнања за постојање права трећег.

Али, ако је треће лице пре истека тога рока покренуло спор, а купац позвао продавца да се у спор умеша, право купца се гаси тек истеком шест месеци по правноснажно окончаном спору.

Алтернатива: У ставу 1 речи: "године дана", замењују се речима: "две године".

Одељак 4. ОБАВЕЗЕ КУПЦА

Одсек 1. ИСПЛАТА ЦЕНЕ

Време и место исплате

Члан 733

Купац је дужан платити цену у време и на месту одређеном у уговору.

У недостатку уговорне одредбе или другачијих обичаја, плаћање се врши у часу и у месту у коме се врши предаја ствари.

Ако се цена не мора платити у часу предаје, плаћање се врши у пребивалишту, односно седишту продавца.

Алтернатива: Додаје се став 4 који гласи:

У случају продаје за готово, ако су уговорници одредили само место за предају ствари, купац је дужан исплатити цену у истом месту.

Камата

Члан 734

Купац дугује камату на цену од дана одређеног за њену исплату.

У случају продаје на кредит, ако продата ствар даје плодове или какве друге користи, купац дугује камату од када му је ствар предата.

Исплата цене у случају узастопних испорука

Члан 735

У случају узастопних испорука купац је дужан исплатити цену за сваку испоруку у часу њеног преузимања, изузев ако је што друго уговорено или произлази из околности посла.

Ако је у уговору са узастопним испорукама купац дао продавцу предужам, прве испоруке наплаћују се из предужма, ако није што друго уговорено.

Одсек 2. ПРЕУЗИМАЊЕ СТВАРИ

Члан 736

Купац је дужан преузети ствар.

Преузимање ствари састоји се у дужности за купца да предузме потребне радње да би предаја ствари била могућа, а кад је у питању покретна ствар, и да је однесе.

Ако купац без оправданог разлога одбије да преузме ствар чија му је предаја понуђена на уговорен или уобичајен начин и на време, продавац може, ако има основаног разлога да посумња да купац неће исплатити цену, изјавити да раскида уговор.

Алтернатива: У претходном лану додаје се нови став који гласи:

Кад неизвршење обавезе купца да преузме ствар у складу са уговором не представља битну повреду уговора, продавац може дати купцу накнадни рок разумне дужине, а ако купац не преузме ствар у том року, продавац може, под условом да то учини без одлагања, изјавити да раскида уговор.

Напомена: Алтернативно решење би се задржало, ако се концепцијски прихвате решења из Бечке конвенције о битној повреди уговора.

Одељак 5.

ОБАВЕЗА ЧУВАЊА СТВАРИ ЗА РАЧУН САУГОВОРНИКА

У којим случајевима

Члан 737

Кад је због купчеве доцње ризик прешао на купца пре предаје ствари, продавац је дужан чувати ствар са пажњом брижљивог и уредног човека, и у том циљу, у предузети потребне мере.

Исто важи и за купца кад му је ствар уручена, а он хоће да је врати продавцу, било што је раскинуо уговор, било што је захтевао другу ствар уместо ње.

И у једном и у другом случају уговорна страна која је дужна предузети мере за очување ствари има право на накнаду трошкова потребних ради очувања ствари.

Кад купац неће да прими ствар која му је упућена

Члан 738

Купац који неће да прими ствар која му је упућена у место опредељења и тамо стављена на располагање, дужан је да је преузме за рачун продавца, ако овај није присутан у месту опредељења нити тамо има неког који би је за њега преузео, под условом да је то могуће без исплате цене и без већих незгода или претераних трошкова.

Право стране дужне да чува ствар

Члан 739

Уговорна страна која је према претходним одредбама дужна предузети мере за чување ствари може је, под условима и са последицама наведеним у одредбама овог законика о полагању код суда и продаји дуговане ствари, положити код суда, предати на чување неком другом или продати је за рачун друге стране.

Одељак 6.

НАКНАДА ШТЕТЕ У СЛУЧАЈУ РАСКИДА ПРОДАЈЕ

Опште правило

Члан 740

Кад је продаја раскинута због повреде уговора од стране једног уговорника, друга страна има право на накнаду штете коју због тога трпи, према општим правилима о накнади штете настале повредом уговора.

Кад ствар има текућу цену

Члан 741

Кад је продаја раскинута због повреде уговора од стране једног уговорника, ако ствар има текућу цену, друга страна може захтевати разлику између цене одређене уговором и текуће цене на дан раскида уговора на тржишту места где је посао обављен, као и накнаду свих разумних трошкова насталих због неизвршења.

Ако на тржишту места где је испорука требало да буде извршена нема текуће цене, за израчунавање висине накнаде узима се у обзир текућа цена тржишта које би га могло заменити у датом случају, којој треба додати разлику у трошковима превоза.

Кад је извршена продаја или куповина ради покрића

Члан 742

Кад је предмет продаје извесна количина ствари одређених по роду, па једна страна не изврши своју обавезу на време, друга страна може извршити продају ради покрића, односно куповину ради покрића, и захтевати разлику између цене одређене уговором и цене продаје, односно куповине ради покрића, као и накнаду свих разумних трошкова насталих због неизвршења.

Продаја, односно куповина ради покрића мора бити извршена у разумном року и на разуман начин.

О намераваној продаји, односно куповини, поверилац је дужан обавестити дужника.

Накнада остале штете

Члан 743

Поред права на накнаду штете према правилима из претходних чланова, уговору верна страна има право и на накнаду сваке друге штете, уколико ју је претрпела.

ГЛАВА XVII

СЛУЧАЈЕВИ ПРОДАЈЕ СА НАРОЧИТИМ ПОГОДБАМА

Одељак 1.

ПРОДАЈА СА ПРАВОМ ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ

Појам

Члан 744

Уговорном одредбом о праву прече куповине обавезује се купац да извести продавца о намераваној продаји ствари одређеном лицу, као и о условима те продаје, и да му понуди да он ствар купи за исту цену.

У којим се случајевима може вршити

Члан 745

Ако није што друго уговорено, право прече куповине припада продавцу само кад купац продаје ствар или ако купац даје ствар свом повериоцу уместо исплате новчаног дуга, као и кад је продаја прикривена поклоном или разменом.

Рокови за вршење права и за исплату цене

Члан 746

Продавац је дужан обавестити купца на поуздан начин о својој одлуци да се користи правом прече куповине у року од месец дана, рачунајући од дана кад га је купац обавестио о намераваној продаји трећем лицу.

У случају симулације рок из претходног става почиње да тече од дана када је продавац сазнао за стварну цену.

Истовремено са изјавом да он купује ствар, продавац је дужан исплатити цену договорену са трећим лицем, или је положити код суда.

Ако је у уговору са трећим предвиђен рок за исплату цене, продавац се може користити тим роком само ако пружи довољно обезбеђење.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Продавац је дужан обавестити купца о својој одлуци да се користи правом прече куповине у року од два месеца, кад се ради о непокретним стварима, а у року од осам дана, кад се ради о покретним стварима, рачунајући од дана кад га је купац обавестио о намераваној продаји трећем.

Кад су уговорена и друга давања или чињења

Члан 747

Ако је уговором са трећим поред плаћања цене предвиђено и неко друго давање или чињење, продавац који не може да их изврши може да исплати њихову вредност у новцу.

Кад су давања или чињења на која се трећи обавезао непроцењива у новцу, онда, изузев случаја преваре, продавчево право престаје.

Могућност наслеђивања и отуђења

Члан 748

Право прече куповине прелази на наследнике и може се отуђити.

У случају принудне јавне продаје

Члан 749

У случају принудне јавне продаје продавац се не може позивати на своје право прече куповине.

Али, продавац чије је право прече куповине било уписано у јавној књизи може захтевати поништење јавне продаје, ако није био посебно позван да јој присуствује.

Трајање права прече куповине

Члан 750

Право прече куповине престаје после десет година од закључења уговора, ако није уговорено да ће оно престати раније.

Уговорен дужи рок своди се на рок од десет година.

Алтернатива: У претходним ставовима реч: "десет" мења се речју: "пет".

Кад је извршен пренос својине без обавештавања продавца

Члан 751

Ако је купац продао ствар и пренео својину на трећег не обавештавајући продавца, и ако је трећем било познато или му није могло остати непознато да продавац има право прече куповине, продавац може, у року од шест месеци, рачунајући од дана кад је сазнао за овај пренос, захтевати да извршени пренос огласи без правног дејства према њему, те да му се ствар уступи под истим условима.

Ако је купац нетачно обавестио продавца о условима продаје трећем и ако је трећем то било познато или му није могло остати непознато, рок од шест месеци почиње тећи од дана кад је продавац сазнао за тачне услове уговора.

Право прече куповине престаје у сваком случају по протеклу пет година од преноса својине ствари на трећег.

Алтернатива: У ст. 1 и 2 речи: "шест месеци", замењују се речима: "године дана", а у ставу 3 реч: "пет" замењује се речју: "десет".

Проширење области примене правила о праву прече куповине

Члан 752

Правила о праву прече куповине уговореном у корист продавца примењују се и кад је то право уговорено другом неком приликом, на пример, приликом узимања ствари у закуп, или приликом даривања.

Случајеви законског права прече куповине

Члан 753

Право прече куповине имају по самом закону:

- 1) купац стана, кад сопственик хоће да прода стан у коме он станује;
- 2) санаследници, кад један наследник пре деобе хоће да прода свој део заоставштине;
- 3) сувласници и заједничари, кад један од њих хоће да прода свој део заједничке ствари;
- 4) ортаци, кад један од њих хоће да отуђи свој удео;
- 5) суседи, кад сопственик хоће да прода своје пољопривредно земљиште;
- 6) и друга лица утврђена посебним законом.

Алтернатива: У стави 1 тачка 5) се брише.

Примена правила о уговорном праву прече куповине

Члан 754

Лица која по самом закону имају право прече куповине морају бити обавештена писмено о намераваној продаји и о њеним условима, иначе имају право захтевати да се уговор о продаји трећем лицу огласи без правних дејстава према њима.

Трајање законског права прече куповине није ограничено.

Законско право прече куповине не може се отуђити.

У осталом, у наведеним случајевима законског права прече куповине, као и у другим случајевима тог права установљеним посебним законом, сходно се примењују правила о уговорном праву прече куповине, уколико у појединим случајевима није што друго законом предвиђено.

Одељак 2.

ПРОДАЈА СА ПРАВОМ ОТКУПА

Појам

Члан 755

Продавац може посебном одредбом уговора задржати за себе право да раскине уговор и узме ствар натраг, а купцу врати цену (право откупа).

Право откупа може бити уговорено само истовремено са продајом, а кад је уговорено доцније, онда је то нов уговор о продаји са одложним условом између истих лица, али са промењеним улогама.

Ограничење купчевог права

Члан 756

Кад је у корист продавца уговорено право откупа, купац не може отуђити ствар, нити је оптеретити, нити вршити на њој суштинске промене.

Отуђење и оптерећење немају дејства према продавцу ако је трећи знао или је могао знати за продавчево право откупа, и продавац може захтевати враћање ствари од трећег, као и скидање терета.

Трајање права откупа

Члан 757

Право откупа непокретних ствари може се уговорати најдуже за шест година, а покретних за три године.

Уговорени рок не може се накнадно продужити.

Ако трајање права откупа није уговором одређено, или ако је уговорен дужи рок него што је Закоником дозвољено, сматраће се да је уговорен најдужи дозвољен рок.

Могућност наслеђивања и отуђења

Члан 758

Право откупа прелази на наследнике и може бити пренесено на другог.

Вршење откупа

Члан 759

Откуп се врши изјавом продавца купцу.

Кад је предмет откупа нека непокретна ствар, изјава о откупу мора бити саопштена купцу писмено.

Ко може вршити право откупа

Члан 760

Ради наплате свог доспелог ненамиреног потраживања, сваки продавчев поверилац може вршити право откупа, али купац може спречити раскидање уговора, ако исплати повериоцу разлику између вредности коју је ствар имала у часу закључења уговора и цене коју је за њу платио.

Потраживање продавчевог повериоца прелази на купца у мери у којој га је исплатио, а право откупа се гаси.

Шта је продавац дужан исплатити купцу

Члан 761

Истовремено са изјавом о откупу продавац је дужан вратити купцу цену и накнадити му трошкове које је овај имао око уговора, или их у случају купчевог одбијања положити код суда.

Кад је за откуп уговорена већа цена од оне за коју је ствар продата, продавац није дужан исплатити више од вредности ствари у време откупа, али не може исплатити ни мање него што је предвиђено у претходном ставу.

Камата на цену и користи које је купац имао од ствари до раскида компензирају се.

Накнада трошкова око ствари

Члан 762

Ако је купац учинио трошкове око ствари, продавац је дужан накнадити му све нужне трошкове, а од корисних трошкова онолико колико је од њих ствар добила у вредности.

Право скидања додатка

Члан 763

Купац може скинути додатке које је учинио на ствари, ако се ови могу одвојити без оштећења ствари, али их продавац може задржати ако исплати купцу њихову вредност у време раскида уговора, а највише до износа издатака учињених за њих.

Одељак 3.

КУПОВИНА НА ПРОБУ

Појам

Члан 764

Кад је уговорено да купац узима ствар под условом да је испроба да би утврдио да ли одговара његовим жељама, дужан је о томе да ли остаје при уговору обавестити продавца у року утврђеном уговором или обичајем, а ако таквог нема, онда у примереном року који му буде одредио продавац, иначе се сматра да је одустао од уговора.

Ако је ствар предата купцу да би је испробао до одређеног рока, а он је не врати без одлагања по истеку рока или не изјави продавцу да одустаје од уговора, сматра се да је остао при уговору.

Објективна проба

Члан 765

Кад је проба уговорена да би се утврдило да ли ствар има одређено својство или да ли је подобна за одређену употребу, опстанак уговора не зависи од купчевог нахођења, већ од тога да ли она заиста има та својства, односно да ли је подобна за одређену употребу.

Ризик

Члан 766

Ризик случајне пропасти или оштећења ствари предате купцу ради пробе сноси продавац до купчеве изјаве да остаје при уговору, односно до истека рока када је купац био дужан вратити ствар продавцу.

Куповина по прегледу и са резервом пробања

Члан 767

Одредбе о куповини на пробу сходно се примењују на куповину по прегледу и на куповину са резервом пробања.

Одељак 4.
ПРОДАЈА ПО УЗОРКУ ИЛИ МОДЕЛУ

Члан 768

У случају продаје по узорку или моделу код привредних уговора ако ствар коју је продавац предао купцу није саобразна узорку или моделу, у случају привредних уговора продавац одговара по прописима о одговорности продавца за материјалне недостатке ствари, а у другим случајевима по прописима о одговорности за неиспуњење обавезе.

Продавац не одговара за недостатак саобразности ако је узорак, односно модел поднео купцу само ради обавештења и приближног одређивања особине ствари, без обећања саобразности.

Одељак 5.
ПРОДАЈА СА СПЕЦИФИКАЦИЈОМ

Члан 769

Ако је уговором задржано право за купца да доцније одреди облик, меру или које друге појединости ствари, а купац не изврши ову спецификацију до уговореног датума, или до протеча разумног рока рачунајући од продавчевог тражења да то учини, продавац може изјавити да раскида уговор или обавити спецификацију према ономе што му је познато о купчевим потребама.

Ако сам продавац обави спецификацију, дужан је обавестити купца о њеним појединостима и одредити му разуман рок да сам изврши другачију спецификацију.

Ако купац не искористи ову могућност, обавезна је спецификација коју је извршио продавац.

Одељак 6.
ПРОДАЈА СА ЗАДРЖАВАЊЕМ ПРАВА СВОЈИНЕ

Услови

Члан 770

Продавац индивидуално одређене покретне ствари може посебном одредбом уговора задржати право својине и после предаје ствари купцу, све док купац не исплати цену у потпуности.

Задржавање права својине има дејства према купчевим повериоцима само ако је учињено у облику јавно оверене исправе, пре купчевог стечаја или пре пленидбе ствари.

На покретним стварима о којима се воде посебне јавне књиге може се задржати право својине само ако је то предвиђено прописима о уређењу и вођењу тих књига.

Ризик

Члан 771

Ризик случајне пропасти или оштећења ствари сноси купац од часа кад му је ствар предата.

Одељак 7.
ПРОДАЈА СА ОБРОЧНИМ ОТПЛАТАМА ЦЕНЕ

Појам

Члан 772

Уговором о продаји покретне ствари са оброчним отплатама цене обавезује се продавац да преда купцу одређену покретну ствар пре него што му цена буде потпуно исплаћена, а купац се обавезује да исплати њену цену у оброцима, у одређеним временским размацама.

Одредбе овог одељка о продаји са оброчним отплатама цене примењују се само ако је купац физичко лице.

Форма уговора

Члан 773

Уговор о продаји са оброчним отплатама цене мора бити састављен у писменој форми.

Уговор обавезује продавца од часа потписивања исправе, а купца по протеку три дана од потписивања.

Битни састојци уговора

Члан 774

Поред ствари и њене цене у продаји за готово, у исправи о уговору морају под претњом ништавости бити наведени: укупан износ свих оброчних отплата, рачунајући и ону која је извршена у часу закључења уговора, износ појединих отплата, њихов број и њихови рокови.

Исправа о уговору мора под претњом ништавости садржати одредбу да купац може одустати од уговора ако то писмено саопшти продавцу у року од три дана од потписивања исправе и да се овог права купац не може одрећи унапред.

Право купца да исплати цену одједном

Члан 775

Купац може увек исплатити одједном остатак дужне цене.

Тај остатак се исплаћује чист, без уговорних камата и без трошкова.

Ништава је супротна одредба уговора.

Алтернатива: У претходном члану додаје се нови став који гласи:

У случају исплате цене одједном, износ који купац треба да исплати израчунава се од цене у готовом према сразмери између укупног износа свих отплата и износа недоспелих отплата, чему треба додати један одсто од добијеног резултата.

Раскидање уговора и захтев потпуне исплате цене

Члан 776

Продавац може раскинути уговор ако купац дође у доцњу са почетном отплатом.

После исплате почетне отплате продавац може раскинути уговор ако купац дође у доцњу с најмање две узастопне отплате, које представљају најмање осмину цене.

Изузетно, продавац може раскинути уговор кад купац дође у доцњу са исплатом само једне отплате, ако за исплату цене није предвиђено више од четири отплате.

Изузев случаја доцње са почетном отплатом, продавац може, уместо да раскине уговор, захтевати од купца исплату целог остатка цене, али је пре тога захтева дужан оставити купцу накнадни рок од петнаест дана.

Судско продужење рокова отплате

Члан 777

На тражење купца суд може, кад то околности случаја оправдавају, продужити рокове за исплату задоцнелих отплата, ако купац буде дао обезбеђење да ће извршити своје обавезе и ако услед тога продавац не трпи штету.

Ништавост уговорне казне

Члан 778

Ништава је одредба уговора о уговорној казни за случај раскида уговора, као и за случај да купац дође у доцњу са исплатом неког оброка цене.

Раскид уговора

Члан 779

У случају раскида уговора продавац је дужан вратити купцу примљене отплате са законском каматом од дана када их је примио, и накнадити му нужне трошкове које је учинио за ствар.

Са своје стране купац је дужан вратити продавцу ствар у стању у коме је била кад му је била предата и дати му накнаду за њено употребљавање до раскида уговора.

Примена правила о продаји са оброчним отплатама цене

Члан 780

Правила о продаји са оброчним отплатама цене важе и у случају других погодби које имају исту суштину, као што је, на пример уговор о закупу са одредбом да ће ствар која је дата у закуп прећи у својину закупца ако буде плаћао закупнину за одређено време.

Она ће се примењивати и у случају зајма датог купцу и намењеног за куповину одређених ствари ако су се зајмодавац и продавац споразумели да купац за ствар коју му је продавац продао отплаћује зајмодавцу цену у оброцима, према уговору закљученом између купца и продавца.

Ништавост одредби неповољних за купца

Члан 781

Ништаве су одредбе уговора о продаји са оброчним отплатама цене, које би биле неповољније за купца од одредби овог законика.

Алтернатива: На крају претходног члана додају се речи: "изузев одредби о задржавању права својине".

ГЛАВА XVIII

РАЗМЕНА

Појам

Члан 782

Уговором о размени свака уговорна страна се обавезује према свом саговорнику да пренесе на њега својину неке ствари и да му је у ту сврху преда.

Предмет размене могу бити и друга имовинска права.

Алтернатива: Став 2 се мења тако да гласи:

Предмет размене могу бити и друга преносива права.

Дејства уговора о размени

Члан 783

Из уговора о размени настају за сваког уговорника обавезе и права које из уговора о продаји настају за продавца.

ГЛАВА XIX ПРОДАЈНИ НАЛОГ

Појам

Члан 784

Уговором о продајном налогу обавезује се налогопримац да одређену покретну ствар коју му је предао налогодавац прода за одређену цену у одређеном року или да је у том року врати налогодавцу.

Продајни налог не може се опозвати.

Ризик за пропаст и оштећење ствари

Члан 785

Ствар предата налогопримцу остаје у својини налогодавца и он сноси ризик њене случајне пропасти или оштећења, али он не може располагати њом док му не буде враћена.

Прелаз ствари у својину налогопримца

Члан 786

Ако налогопримац не прода ствар и не преда одређену цену налогодавцу до одређеног рока нити је врати у том року, сматра се да је он ствар купио.

Али, његови повериоци не могу запленити ствар док он не исплати цену налогодавцу.

ГЛАВА XX ЗАЈАМ

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 787

Уговором о зајму обавезује се зајмодавац да преда у својину зајмопримцу одређену количину новца или којих других заменљивих ствари, а зајмопримац се обавезује да му врати после извесног времена исту количину новца, исту количину ствари исте врсте и истог квалитета.

Камата

Члан 788

Зајмопримац се може обавезати да уз главницу дугује и камату.

У привредним уговорима зајмопримац дугује камату и ако она није уговорена.

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ ЗАЈМОДАВЦА

Предаја обећаних ствари

Члан 789

Зајмодавац је дужан предати одређене ствари у уговорено време, а ако рок за предају није одређен, онда кад то зајмопримац затражи.

Право зајмопримца да тражи предају одређених ствари застарева за три месеца од доласка зајмодавца у доцњу, а у сваком случају за годину дана од закључења уговора.

Лоше имовинске прилике зајмопримца

Члан 790

Ако се покаже да су имовинске прилике зајмопримца такве да је неизвесно да ли ће он бити у стању да врати зајам, зајмодавац може одбити да изврши своју обавезу предаје обећаних ствари, ако у време закључења уговора није то знао, као и ако се погоршање зајмопримчевих имовинских прилика догодило после закључења уговора.

Али, он је дужан да изврши своју обавезу ако му зајмопримац или ко други за њега пружи довољно обезбеђење.

Штета због недостатака позајмљених ствари

Члан 791

Зајмодавац је дужан накнадити зајмопримцу штету која би му била проузрокована због материјалних недостатака позајмљених ствари.

Али, ако је зајам без накнаде, он је дужан накнадити штету само ако су му недостаци ствари били познати или му нису могли остати непознати, а он о њима није обавестио зајмопримца.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ ЗАЈМОПРИМЦА

Рок враћања зајма

Члан 792

Зајмопримац је дужан вратити у уговореном року исту количину ствари, исте врсте и квалитета, као што су биле ствари које је добио у зајам.

Ако уговорне стране нису одредиле рок за враћање зајма, нити се он може одредити из околности зајма, зајмопримац је дужан вратити зајам по истеку примереног рока који не може бити краћи од два месеца рачунајући од зајмодавчевог тражења да му се зајам врати.

Избор приликом враћања зајма

Члан 793

Ако у зајам није дат новац, а уговорено је да ће зајмопримац вратити зајам у новцу, зајмопримац је ипак овлашћен да по свом избора врати позајмљене ствари или

износ новца који одговара вредности тих ствари у време и у месту који су уговором одређени за враћање.

Исто важи и у случају кад није могуће вратити исту количину ствари, исте врсте и истог квалитета.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Враћање у новцу зајма у другим стварима

Члан 794

Ако у зајам није дат новац, а уговорено је да ће зајмопримац вратити зајам у новцу, износ дуга у новцу одређује се према вредности коју су позајмљене ствари имале у месту и у време њихове предаје зајмопримцу.

Тако ће се поступати и кад би уговором био одређен неки други начин одређивања износа дуга у новцу.

Исто важи и у случају кад није могуће вратити исту количину ствари исте врсте и истог квалитета.

Одустајање од уговора

Члан 795

Зајмопримац може одустати од уговора пре него што му зајмодавац преда одређене ствари, али ако би због тога било какве штете за зајмодавца, дужан је накнадити је.

Враћање зајма пре рока

Члан 796

Зајмопримац може вратити зајам и пре рока одређеног за враћање, али је дужан обавестити зајмодавца унапред о својој намери и накнадити му проузроковану штету.

Одељак 4.

НАМЕНСКИ ЗАЈАМ

Члан 797

Ако је уговором одређена сврха у коју зајмопримац може употребити позајмљени новац, па га он употреби у неку другу сврху, зајмодавац може захтевати да му се позајмљени новац одмах врати.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је уговором одређена сврха у коју зајмопримац може употребити позајмљени новац, па га он употреби у неку другу сврху, зајмодавац може изјавити да раскида уговор.

ГЛАВА XXI ПОКЛОН (ДАР)

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 798

Уговором о поклону обавезује се поклонодавац да поклонопримцу пренесе без накнаде право својине неке ствари или неко друго право или да му на који други начин учини какву корист на терет своје имовине.

Уговор о поклону представља и одрицање без накнаде од права које поклонодавац има према поклонопримцу.

Форма

Члан 799

Уговор о поклону је пуноважан ако је закључен у писменој форми, а у случају непокретне ствари и оверен од стране надлежног органа.

Уговор о поклону покретних ствари, који није закључен у писменој форми, пуноважан је ако је ствар предата поклонопримцу.

Ако се на писмену понуду поклона понуђени не изјави писмено или усмено у одређеном или законском року да је не прихвата, сматраће се да је понуду прихватио, изузев ако га је понудилац обавестио да ће његово ћутање сматрати као одбијање понуде.

Кад се поклон чини уговором у корист трећег, прихватање поклонопримца не мора да буде у писменој форми.

Поклон за учињене услуге не мора да буде закључен у писменој форми, ако не прелази знатно вредност учињених услуга.

Способност поклонодавца

Члан 800

Уговор о поклону може да закључи само потпуно пословно способан поклонодавац.

Поклонодавац који у часу закључења уговора није из било ког узрока могао да схвати смисао или домашај свог поступка, може захтевати поништење уговора о поклону у року од годину дана, од дана када га је закључио.

Исто право имају и његови наследници.

Способност поклонопримца

Члан 801

Поклон може да прими и пословно неспособно лице.

Законски заступник поклонопримца може изјавом поклонодавцу да рâскине уговор о поклону који је закључен без његове дозволе.

Поклони повремених давања

Члан 802

Уговор о поклону којим се поклонодавац обавезао на повремена давања престаје смрћу поклонопримца.

У случају смрти поклонодавца обавезе из уговора о поклону повремених давања прелазе на његове наследнике, изузев ако из уговора произилази нешто друго.

Сходна примена

Члан 803

Правила о уговору о поклону сходно се примењују и на донације.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 2.

ПОКЛОН СА ТЕРЕТОМ ИЛИ НАЛОГОМ

Члан 804

Уговором о поклону поклонодавац може да задржи за себе, или за неког другог неко право, или да наложи поклонопримцу да нешто учини, или да се од нечега уздржи, или да нешто допусти другоме.

Ако поклонопримац не изврши налог ни у накнадном примереном року, поклонодавац може да раскине уговор и да захтева да поклонопримац врати што је примио, изузев кад је неко трећи стекао право да захтева извршење налога.

Наследници поклонодавца могу да раскину уговор о поклону због неизвршења налога само кад је то предвиђено уговором о поклону.

После смрти поклонодавца извршење налога могу да захтевају његови наследници, а кад је у питању налог, који се односи на јавни интерес, извршење налога може да захтева надлежни орган.

Ако је за извршење налога потребно више средстава него што износи вредност поклоне или ако је извршење налога отежано из било ког разлога, поклонопримац се може ослободити наложене дужности враћањем примљеног.

Узајамни поклони

Члан 805

Ако је уговорено да поклонопримац узврати поклоном, поклон постоји само у погледу веће вредности узајамних давања.

Мешовити поклон

Члан 806

Ако у теретном правном послу вредност узајамних давања није једнака, разлика у вредности сматра се поклоном само ако је постојала намера да се поклон учини.

Такав поклон не може се поништити због прекомерног оштећења

Одељак 3.

ОДГОВОРНОСТ ПОКЛОНОДАВЦА

Одговорност за неиспуњење или задоцњење

Члан 807

Поклонодавац одговара за неиспуњење своје обавезе, као и за задоцњење са испуњењем, само ако је оно намерно или потиче од његове крајње непажње.

У случају задоцњења са испуњењем новчаног поклона, поклонодавац дугује законску камату од подношења тужбе.

Одговорност за материјалне и правне недостатке

Члан 808

Поклонодавац не одговара за материјалне, као ни за правне недостатке поклоњене ствари.

Али, поклонопримац има право да захтева накнаду штете коју је претрпео од неког недостатка, који је поклонодавцу био познат, или није могао остати непознат, а о томе није обавестио поклонопримца.

Изузетно, поклон за учињене услуге, као и поклон са теретом или налогом, сматра се у погледу ових недостатака као теретни посао, те поклонодавац одговара за материјалне и правне недостатке поклоњене ствари, али само ако је вредност учињених услуга, терета или налога већа од вредности поклоњене ствари.

Одељак 4.

РАСКИД И ОПОЗИВ ПОКЛОНА

Опозивање поклона због незахвалности

Члан 809

Поклонодавац може да раскине уговор и да опозове учињени поклон ако поклонопримац својим понашањем према њему, или неком њему блиском лицу, покаже велику или грубу незахвалност.

Велика или груба незахвалност постоји нарочито ако је поклонопримац учинио према поклонодавцу или неком њему блиском лицу кривично дело или се према њима теже огрешио неизвршењем законом утврђене обавезе или моралне дужности или им је намерно проузроковао имовинску или неимовинску штету.

Уговор о поклону се не може раскинути у случају незахвалности коју је поклонодавац опростио поклонопримцу.

Право на раскид и опозив поклона имају и наследници поклонодавца.

У случају раскида уговора и опозивања поклона због незахвалности поклонопримац је дужан да врати све што је примио на име поклона.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Поклонодавац може раскинути уговор и опозвати учињени поклон ако поклонодавац својим понашањем према њему, или неком њему блиском лицу, покаже велику неблагодарност.

Ово право прелази на наследнике.

Оно престаје по истеку једне године рачунајући од дана када је поклонодавац сазнао за поклонопримчеву неблагодарност, а најдаље по истеку десет година од показане неблагодарности.

У случају опозивања поклона због неблагодарности поклонопримац је дужан вратити све што је примио на име поклона.

Форма раскида

Члан 810

Уговор о поклону се раскида писменом изјавом упућеном поклонопримцу.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Престанак права на раскид

Члан 811

Право на раскид и опозив поклона престаје истеком године дана од дана кад је лице које има право на опозив сазнало за разлог опозива, односно истеком десет година од настајања разлога за раскид, ако за поједине случајеве није овим или посебним законом друкчије одређено.

Дејство раскида

Члан 812

У случају раскида и опозива поклона, поклонопримац је дужан да врати поклон, односно његову вредност према правилима о неоснованом обогаћењу.

Раскид поклона због недовољних средстава

Члан 813

Поклонодавац који нема довољно средстава за живот или за издржавање лица која је по закону дужан да издржава, може раскинути уговор, а ако је уговор извршио може поклон да опозове и да захтева да му поклонопримац врати оно што се од примљеног поклона још налази у његовој имовини.

Уговор о поклону се неће раскинути ако се поклонопримац обавезе да ће поклонодавцу исплаћивати довољна средства за живот, односно издржавање.

Поклонодавац не може да раскине уговор и да захтева опозив поклона ако је намерно или грубом непажњом довео себе у оскудицу или ако је од извршења уговора о поклону протекло десет година.

Одрицање од права на раскид

Члан 814

Одрицање унапред од права да се уговор раскине и поклон опозове нема правне важности.

Поклони који се не могу опозвати

Члан 815

Уобичајени пригодни поклони, наградни поклони, поклони учињени у добротворне и општекорисне сврхе, као и поклони учињени из захвалности, не могу се опозвати уколико је сврха поштована.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Враћање поклона после престанка брака

Члан 816

Ако брак престане разводом или поништењем уобичајени поклони које су супружници учинили један другом у току брака не враћају се.

Поклони веће вредности које су супружници учинили један другом у току брака враћају се према стању у коме се налазе у тренутку престанка заједнице живота.

Супружник нема право на повраћај ако би прихватање његовог захтева представљало очигледну неправду за другог супружника.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Поклони које су супружници чинили један другом током брака а који су несразмерно велике вредности у односу на вредност целокупне имовине поклонодавца у време постављања захтева за повраћај, враћају се према стању у тренутку престанка заједнице живота.

Напомена: Остаје отворено питање систематике претходног члана, с обзиром да је реч о брачним односима.

Уговорни повраћај поклона

Члан 817

Пуноважна је одредба уговора о повраћају поклона ако поклонопримац умре пре поклонодавца.

Одељак 5.

ПОКЛОН ЗА СЛУЧАЈ СМРТИ

Члан 818

Уговор о поклону у коме је предвиђено да ће се извршити после смрти поклонодавца, мора да буде састављен у писменој форми уз оверу потписа од стране надлежног органа.

Поклонодавац може да раскине по својој вољи уговор о поклону за случај смрти поклонопримца, а располагање предметом таквог уговора, било правним послом међу живима, било правним послом за случај смрти, сматра се раскидањем уговора у погледу поклоњених предмета обухваћених располагањем.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Поклонодавац може да опозове по својој вољи уговор о поклону за случај смрти поклонопримца у писменој форми и ако ту изјаву достави наследницима поклонопримца.

ГЛАВА XXII ЗАКУП

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 819

Уговором о закупу обавезује се закуподавац да преда одређену ствар закупцу на употребу, а овај се обавезује да му за то плаћа одређену закупнину.

Употреба обухвата и уживање ствари (прибирање плодова), ако није друкчије уговорено.

Трајање закупа

Члан 820

Закуп земљишта и зграда не може бити закључен за дуже од дванаест година, а закуп покретних ствари за дуже од три године, изузев ако посебним законом није другачије одређено.

Ако је уговорено дуже трајање закупа, оно се своди на најдуже време дозвољено законом.

Закуп пољопривредног земљишта

Члан 821

Закуп њива, ливада, воћњака и другог пољопривредног земљишта, коме уговорници нису одредили трајање, сматра се закључени за време које је потребно за прибављање свих плодова које доноси закупљено земљиште у једној привредној години.

Примена посебних закона

Члан 822

Одредбе ове главе неће се примењивати на закупе у потпуности уређене посебним законом.

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ ЗАКУПОДАВЦА

Предаја ствари

Члан 823

Закуподавац је дужан предати закупцу закупљену ствар у исправном стању, заједно са њеним припацама.

Ствар је у исправном стању ако је у стању одређеном уговором, а у недостатку уговора, у стању да може послужити за употребу ради које је уговор закључен.

Одржавање ствари

Члан 824

Закуподавац је дужан одржавати ствар у исправном стању за време трајања закупа и ради тога вршити потребне оправке на њој.

Он је дужан накнадити закупцу трошкове које је овај учинио за одржавање ствари, а које би он сам био дужан учинити.

Трошкови ситних оправки изазваних редовном употребом ствари, као и трошкови саме употребе, падају на терет закупца.

О потреби оправке купац је дужан обавестити закуподавца.

Раскид уговора и снижење закупнине због оправки

Члан 825

Ако потребне оправке закупљене ствари ометају њену употребу у знатној мери и за дуже време, купац може раскинути уговор.

Он има право на снижење закупнине сразмерно лишењу употребе ствари због тих оправки.

Измене на закупљеној ствари

Члан 826

Закуподавац не може без пристанка закупца чинити измене на закупљеној ствари за време трајања закупа, уколико би то ометало употребу ствари.

Ако би изменама ствари била смањена у извесној мери закупчева употреба ствари, смањиће се и закупнина у одговарајућој сразмери.

Одговорност за материјалне недостатке

Члан 827

Закуподавац одговара закупцу за све недостатке закупљене ствари који сметају њеној уговореној или редовној употреби, без обзира да ли је знао за њих или не, као и за недостатке својстава и одлика предвиђених изрично или прећутно уговором.

Не узимају се у обзир недостаци који су без значаја.

Недостаци за које закуподавац не одговара

Члан 828

Закуподавац не одговара за недостатке закупљене ствари који су у часу закључења уговора били познати закупцу или му нису могли остати непознати.

Али, закуподавац одговара за недостатак закупљене ствари који је закупцу услед крајње непажње остао непознат, ако је он знао за тај недостатак и намерно пропустио да о њему обавести закупца.

Проширење одговорности за материјалне недостатке

Члан 829

Закуподавац одговара за све недостатке закупљене ствари, ако је тврдио да она нема никаквих недостатака.

Уговорно искључење или ограничење одговорности

Члан 830

Одговорност за материјалне недостатке закупљене ствари може бити уговором искључена или ограничена.

Одредба уговора којом се ова одговорност искључује или ограничава ништава је ако је закуподавац знао за недостатке и намерно пропустио да о њима обавести закупца или ако је недостатак такав да онемогућује употребу закупљене ствари.

Обавештавање закуподавца о недостацима и опасностима

Члан 831

Закупац је дужан обавестити закуподавца без непотребног одлагања о сваком недостатку закупљене ствари који би се показао у току закупа, осим ако закуподавац зна за недостатак.

Он је дужан обавестити закуподавца о свакој непредвиђеној опасности која би у току закупа запретила закупљеној ствари, да би могао предузети потребне мере.

Закупац који не обавести закуподавца о појављеном недостатку или о насталој опасности, за које овај није знао, губи право на накнаду штете коју би претрпео због постојања недостатка или настале опасности за закупљену ствар, а дужан је накнадити штету коју би закуподавац претрпео због тога.

Права закупца кад ствар има неки недостатак

Члан 832

Ако у часу предаје закупљена ствар има неки недостатак који се не може отклонити, купац може, по свом избору, раскинути уговор или захтевати снижење закупнине.

Кад ствар има неки недостатак који се може отклонити без већих незгода за купаца, а задоцњење са предајом ствари закупцу не представља битну повреду уговора, купац може захтевати од закуподавца или отклањање недостатка у примереном року, или снижење закупнине.

Ако закуподавац не отклони недостатак у накнадном примереном року који му је купац одредио, купац може раскинути уговор или захтевати снижење закупнине. У сваком случају купац има право на накнаду штете.

Кад недостатак настане у току купа и кад ствар нема уговорено својство

Члан 833

Одредбе претходног члана примењују се и у случају кад у току купа настане неки недостатак на купљеној ствари.

Оне се примењују и у случајевима кад купљена ствар нема неко својство које по уговору или обичају треба да има или кад то својство изгуби у току купа.

Одговорност закуподавца за правне недостатке (заштита од евикције)

Члан 834

Кад неко трећи претендује да на купљеној ствари, или на неком њеном делу, врши неко право и обрати се својим захтевом купцу, као и ако самовласно одузме ствар од купца, овај је дужан обавестити о томе закуподавца, изузев кад то овај већ зна, иначе ће одговорати за штету.

Ако се утврди да трећем припада неко право које сасвим искључује право купца на употребу и уживање ствари, уговор о купу се раскида, а закуподавац је дужан накнадити купцу проузроковану штету.

У случају кад се правом трећег само ограничава купчево право, овај може, по свом избору, раскинути уговор или захтевати снижење закупнине, и у сваком случају накнаду штете.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ КУПЦА

Употреба ствари према уговору

Члан 835

Купац је дужан употребљавати ствар као брижљив и уредан човек.

Он је може употребљавати само онако како је одређено уговором или наменом ствари.

Он одговара за штету која настане употребом купљене ствари противно уговору или њеној намени, без обзира на то да ли је ствар употребљавао он, или неко лице које ради по његовом налогу, подкупац или које друго лице коме је он омогућио да употребљава ствар.

Отказ због употребе противно уговору

Члан 836

Ако купац и после опомене закуподавца употребљава ствар противно уговору или њеној намени или запушта њено одржавање, те постоји опасност знатне штете за закуподавца, овај може отказати уговор без давања отказног рока.

Плаћање закупнине

Члан 837

Купац је дужан плаћати закупнину у роковима одређеним уговором или законом, а у недостатку уговора и закона, како је уобичајено у месту где је ствар предата купцу.

Ако није друкчије уговорено или у месту предаје ствари уобичајено, закупнина се плаћа полугодишње кад је ствар дата у закуп за једну или више година, а ако је дата за краће време, по истеку тог времена.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Закупац је дужан плаћати закупнину у роковима одређеним уговором или законом, а у недостатку уговора и закона, како је уобичајено у месту где се ствар налази.

Ако није друкчије уговорено, закупнина се плаћа по истеку рока.

Кад је закупнина одређена у плодовима земљишта

Члан 838

Кад је уговором о закупу пољопривредног земљишта уговорена закупнина у делу плодова сабраних са тог земљишта, она не може бити већа од једне трећине приноса.

Ништава је одредба уговора којом се закупцац, поред тога, обавезује на друга давања или услуге закуподавцу.

Алтернатива: У ставу 1 реч: "трећине" заменити речју: "половине".

Право на снижење закупнине пољопривредног земљишта

Члан 839

У случају губитка приноса за више од једне четвртине редовног приноса услед мраза, града, суше, поплаве или ког другог случаја више силе, закупцац пољопривредног земљишта има право на снижење закупнине сразмерно губитку приноса изнад једне четвртине.

Ништава је одредба уговора којом се закупцац одриче права на снижење закупнине предвиђене овим чланом.

Отказ због неплаћања закупнине

Члан 840

Закуподавац може отказати уговор о закупу без давања отказног рока, ако закупцац не плати закупнину у три узастопна рока.

Али ће уговор остати на снази ако закупцац исплати износ дужне закупнине пре него што му отказ буде саопштен или ако тада буде имао према закуподавцу потраживање које испуњава услове за компензацију.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Закуподавац може отказати уговор о закупу ако закупцац не плати закупнину ни у року од 15 дана пошто га је закуподавац позвао на плаћање.

Али ће уговор остати на снази ако закупцац исплати износ дужне закупнине пре него што му отказ буде саопштен.

Враћање закупљене ствари

Члан 841

Закупац је дужан чувати закупљену ствар и по престанку закупа вратити је неоштећену.

Ствар се враћа у месту у коме је била предата.

Закупац не одговара за истрошеност ствари која настаје њеном редовном употребом, као ни за оштећења која потичу од њене дотрајалости.

Ако је закупцац за време трајања уговора о закупу извршио какве промене на ствари, дужан је вратити је у стање у коме је била кад му је предата у закуп.

Закупац може однети додатке које је учинио на ствари ако се могу одвојити без њеног оштећења, али их закуподавац може задржати ако му накнади њихову вредност у време враћања, али највише до износа издатака учињених за њих.

Одељак 4. **ПОДЗАКУП**

Кад се ствари могу дати у подзакуп

Члан 842

Закупац непокретне ствари може је дати у закуп другоме (подзакуп), целу или један њен део или му је по ком другом основу предати на употребу и уживање.

Уговором о закупу може се утврдити дакупац не може дати закупљену ствар другоме у закуп или да му је не може дати без дозволе закуподавца.

Закупац пољопривредног земљишта који се обавезао да на име закупнине даје закуподавцу одређени део годишњих плодова, не може дати то земљиште у пазакуп без дозволе закуподавца.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Уколико није друкчије уговорено,купац може закупљену покретну ствар дати у закуп другоме (подзакуп) или му је по ком другом основу предати на употребу, али само ако се тиме не наноси штета закуподавцу.

Закупац јемчи закуподавцу да ће подзакупац употребљавати ствар према уговору о закупу.

Кад закуподавац може одбити дозволу

Члан 843

Кад је за давање закупљене ствари у подзакуп потребна дозвола закуподавца, овај је може одбити само из оправданих разлога.

Отказ због недозвољеног подзакупа

Члан 844

Закуподавац може отказати уговор о закупу без отказног рока, ако је закупљена ствар дата у подзакуп без његове дозволе, кад је ова према закону, или уговору, потребна.

Непосредни захтев закуподавца

Члан 845

Уговором о подзакупу не ствара се никакав непосредан правни однос између подзакупца и закуподавца, чак ни кад је закуподавац дао потребну дозволу за закључење подзакупа.

Али, закуподавац може, ради наплате својих потраживања од закупца насталих из закупа, захтевати непосредно од подзакупца исплату износа које овај дугује закупцу по основу подзакупа.

Престанак подзакупа по самом закону

Члан 846

Подзакуп престаје у сваком случају када престане закуп.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 5.
ОТУЂЕЊЕ ЗАКУПЉЕНЕ СТВАРИ

Отуђење после предаје у закуп

Члан 847

У случају отуђења ствари која је пре тога предата неком другом у закуп прибавилац ствари ступа на место закуподавца, те после тога права и обавезе из закупа настају између њега и закупца.

Прибавилац не може захтевати од закупца да му преда ствар пре протеча времена за које је закуп уговорен, а ако трајање закупа није одређено ни уговором ни законом, онда пре истека отказног рока.

За прибавиочеве обавезе из закупа према закупцу одговара преносилац као солидарни јемац.

Право на закупнину

Члан 848

Ако није што друго уговорено, прибавилац ствари предате у закуп неком другом има право на закупнину почев од првог наредног рока после прибављања ствари, а ако је преносилац примио ту закупнину унапред, дужан је да му је уступи.

Од часа кад је обавештен о преносу својине закупљене ствари купац може исплатити закупнину само прибавиоцу или његовом заступнику.

Отуђење закупљене ствари пре предаје закупцу

Члан 849

Кад је ствар о којој је закључен уговор о закупу предата прибавиоцу, а не закупцу, прибавилац ступа на место закуподавца и преузима његове обавезе према закупцу ако је у моменту закључења уговора о отуђењу знао за постојање уговора о закупу.

Прибавилац који у моменту закључења уговора о отуђењу није знао за постојање уговора о закупу, није дужан предати ствар закупцу, а купац може само тражити накнаду штете од закуподавца.

За прибавиочеве обавезе из закупа према закупцу одговара преносилац као солидарни јемац.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је ствар о којој је закључен уговор о закупу предата прибавиоцу, а не закупцу, прибавилац ступа на место закуподавца, као у случају отуђења закупљене ствари после њене предаје закупцу, само ако је између закуподавца и прибавиоца уговорено да прибавилац преузима закуподавчеве обавезе из уговора о закупу.

Ако није случај из претходног става, прибавилац није дужан предати ствар закупцу, а купац може само тражити накнаду штете од закуподавца.

Изузима се случај преваре.

Кад је између преносиоца и прибавиоца уговорено да прибавилац преузме преносиочеве обавезе из уговора о закупу, преносилац одговара за те обавезе као солидарни дужник.

Отказ уговора због отуђења ствари

Члан 850

Кад услед отуђења закупљене ствари права и обавезе закупадавца пређу на прибавиоца, купац може отказати уговор у сваком случају, поштујући законске отказне рокове.

Одељак 6.

ПРЕСТАНАК ЗАКУПА

Протек одређеног времена

Члан 851

Уговор о закупу закључен за одређено време престаје самим протеклом времена за које је закључен, те није потребно да буде отказан.

Исто важи и у случајевима кад је, у недостатку воље уговорних страна, трајање закупа одређено законом.

Прећутно обнављање закупа

Члан 852

Кад по протеку времена за које је уговор о закупу био закључен, купац продужи да употребљава и ужива ствар, а закупавац се томе не противи, сматра се да је закључен нов уговор о закупу неодређеног трајања, под истим условима као и претходни.

Обезбеђења која су трећа лица дала за први закуп престају протеклом времена за које је био закључен.

Отказ

Члан 853

Уговор о закупу чије трајање није одређено нити се може одредити из околности или месних обичаја престаје отказом који свака страна може дати другој, поштујући одређени отказни рок.

Ако дужина отказног рока није одређена уговором или законом или месним обичајима, она износи осам дана, с тим да отказ не може бити дат у невреме.

Ако су закупљене ствари опасне по здравље, купац може отказати уговор без давања отказног рока, чак и ако је у часу закључења уговора то знао.

Купац се не може одрећи права из претходног става.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Ако дужника отказног рока није одређена уговором или законом или месним обичајима, она износи за закупе некретнина три месеца, за пазакупе некретнина четрнаест дана, за закупе покретних ствари три дана.

Пропаст ствари услед више силе

Члан 854

Закуп престаје ако закупљена ствар буде уништена неким случајем више силе.

Ако закупљена ствар буде делимично уништена или само оштећена, купац може раскинути уговор или остати и даље у закупу и захтевати одговарајуће снижење закупнине.

Смрт **Члан 855**

У случају смрти закупца или закуподавца закуп се наставља са његовим наследницима ако није другачије уговорено.

Али, у случају смрти закупца, ако је предмет закупа нека непокретна ствар, његови наследници могу, пре истека одређеног времена, отказати уговор у року од шест месеци од његове смрти, пазећи на отказни рок.

ГЛАВА XXIII **УГОВОР О ФИНАНСИЈСКОМ ЛИЗИНГУ**

Одељак 1. **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Појам уговора **Члан 856**

Уговор о финансијском лизингу (у даљем тексту: уговор о лизингу) је уговор којим давалац лизинга, уз задржавање права својине на предмету лизинга, на примаоца лизинга преноси, на одређено време али не дуже од времена амортизације предмета лизинга или амортизације његовог најбитнијег дела, овлашћење држања и коришћења предмета лизинга, уз плаћање уговорене лизинг накнаде.

Предмет уговора **Члан 857**

Предмет права лизинга може бити покретна непотрошна ствар, као и непокретна ствар.

Субјекти посла **Члан 858**

Субјекти у послу лизинга су: давалац лизинга, прималац (корисник) лизинга и испоручилац предмета лизинга.

Уговор о лизингу закључују давалац лизинга и прималац лизинга.

Давалац лизинга и испоручилац предмета лизинга закључују уговор о испоруци.

Испоручиоца предмета лизинга бира прималац лизинга, ако уговором о лизингу није другачије одређено.

Одредбе овог законика о финансијском лизингу у коме учествују три лица (индиректни финансијски лизинг) сходно се примењују и на двострани финансијски лизинг са учешћем два лица (давалац лизинга и прималац лизинга).

Одредбе овог законика о уговору о закупу сходно се примењују и на уговор о лизингу који није финансијски лизинг (оперативни лизинг).

Елементи уговора о лизингу **Члан 859**

Уговор о лизингу закључује се у писменој форми.

Уговор о лизингу садржи: набавну вредност предмета лизинга; укупан износ лизинг накнаде и начин и рокове плаћања; означење времена на које је уговор

закључен; означање места, времена, начина и услова испоруке предмета лизинга; означање начина и услова преноса права својине над предметом лизинга на примаоца лизинга или услова продужења рока трајања уговора.

Уговор о лизингу може садржати и друге уговорене елементе или елементе које пропише орган надзора обављања лизинг делатности.

Уговор који није именован као уговор о лизингу, а који утврђује права и обавезе уговорних страна прописане овим закоником као права и обавезе уговорних страна из уговора о лизингу или који има битна обележја из уговора о лизингу у смислу овог законика, сматра се симулованим уговором.

Регистрација уговора

Члан 860

Уговор о лизингу, као и његове измене, допуне, обнова и престанак региструју се у складу са посебним законом.

Упис уговора о лизингу у регистар има евиденциони карактер а давалац лизинга је у обавези да упис у регистар изврши у року од 15 дана од закључења уговора о лизингу, као и његових измена, допуна, обнове или престанка.

У односима са трећим лицима, уговорне стране се могу позивати на одредбе уговора о лизингу само од момента његовог уписа у регистар.

За штету коју савесно треће лице претрпи услед неизвршења обавезе уписа у регистар одговара давалац лизинга.

Елементи уговора о испоруци

Члан 861

Уговор о испоруци је уговор којим давалац лизинга стиче својину над предметом лизинга који му испоручује испоручилац предмета лизинга, моментом његове предаје примаоцу лизинга на основу закљученог уговора о лизингу, ако уговором о испоруци предмета лизинга није друкчије уговорено.

Уговор о испоруци закључује се у писменој форми.

Уговор о испоруци садржи: индивидуализовање предмета испоруке; одређење цене; одређење места, начина и рока испоруке; одређење да се предмет испоруке прибавља ради извршења уговора о лизингу, као и означање примаоца лизинга из уговора о лизингу.

Уговор о испоруци има правно дејство према примаоцу лизинга када се сагласи са предметом лизинга, као и ценом, местом, роком и начином његове испоруке, потписивањем овог уговора или посебном писменом сагласношћу.

Одељак 2.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ДАВАОЦА ЛИЗИНГА

Обавеза прибављања предмета лизинга

Члан 862

Давалац лизинга је дужан да прибави предмет лизинга од испоручиоца, према спецификацији примаоца лизинга.

Давалац лизинга не може оптеретити хипотеком непокретност коју је дао у лизинг.

Заштита у случају стечаја примаоца лизинга

Члан 863

У случају стечаја примаоца лизинга, давалац лизинга има право излучења из стечајне масе предмета лизинга (излучно право), у складу са законом којим се уређује стечај.

Искључење одговорности за материјалне недостатке

Члан 864

За материјалне недостатке предмета лизинга примаоцу лизинга одговара испоручилац, ако другачије није уговорено.

Искључење одговорности за штету проузроковану предметом лизинга

Члан 865

Давалац лизинга не одговара примаоцу лизинга за штету проузроковану предметом лизинга, осим ако је прималац лизинга претрпео штету због тога што се ослонио на стручност даваоца лизинга или ако је давалац лизинга имао учешћа у избору испоручиоца или спецификацији предмета лизинга, ако другачије није уговорено.

Одговорност за правне недостатке

Члан 866

Давалац лизинга одговара ако на предмету лизинга постоји право трећег лица које искључује, умањује или ограничава неометану државину примаоца лизинга, а о чијем постојању прималац лизинга није обавештен, нити је пристао да узме предмет лизинга оптерећен тим правом.

Обавештавање даваоца лизинга

Члан 867

Ако давалац лизинга полаже право из претходног члана овог законика на предмет лизинга, прималац лизинга је дужан да обавести даваоца лизинга о томе и да га позове да у разумном року ослободи предмет лизинга од права или претензија трећег лица.

Прималац лизинга који је, не обавештавајући даваоца лизинга, покренуо и изгубио спор са трећим лицем из претходног става, може се позвати на одговорност даваоца лизинга за правне недостатке, осим ако давалац лизинга докаже да је он располагао средствима да се одбије захтев трећег лица.

Прималац лизинга има право да се позове на одговорност даваоца лизинга за правне недостатке предмета лизинга и кад је без обавештавања даваоца лизинга и без спора признао основано право трећег лица.

Ако у случају из претходног става овог члана прималац лизинга исплати трећем лицу одређени износ да би одустао од свог права, давалац лизинга се може ослободити своје одговорности ако накнади примаоцу лизинга исплаћени износ, као и накнаду за претрпљену штету.

Санкције правних недостатака

Члан 868

Ако давалац лизинга не поступи по захтеву примаоца лизинга из претходног става, у случају одузимања предмета лизинга од примаоца лизинга, уговор о лизингу се раскида, ако другачије није уговорено тим уговором.

Ако давалац лизинга не поступи по захтеву примаоца лизинга из претходног става, у случају умањења или ограничења неометане државине примаоца лизинга, прималац лизинга може да раскине уговор ако се због тога сврха уговора не може остварити или да захтева сразмерно снижење лизинг накнаде.

У случају из претходних ставова овог члана, прималац лизинга има право на накнаду претрпљене штете

Ако је прималац лизинга у тренутку закључења уговора о лизингу знао за могућност да предмет лизинга буде одузет или да његова неометана државина буде смањена или ограничена, нема право на накнаду штете, ако до тога дође.

Уговорно ограничење или искључење одговорности даваоца лизинга

Члан 869

Одговорност даваоца лизинга за правне недостатке предмета лизинга не може се уговором ограничити или искључити.

Пренос права својине на предмету лизинга

Члан 870

Давалац лизинга може пренети право својине на предмету лизинга на треће лице – примаоца лизинга, у смислу овог законика.

У случају преноса права својине на предмету лизинга из претходног става на треће лице, треће лице ступа на место даваоца лизинга, те права и обавезе из уговора о лизингу настају између њега и примаоца лизинга.

У случају из 1. става овог члана, треће лице не може захтевати од примаоца лизинга предају предмета лизинга пре протеча рока на који је уговор о лизингу закључен.

Пренос права својине на предмету лизинга на треће лице може се уговором искључити или другачије уредити.

Одељак 3.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ПРИМАОЦА ЛИЗИНГА

Преузимање предмета лизинга

Члан 871

Прималац предмета лизинга дужан је да преузме предмет лизинга на начин, у време и на месту утврђеном уговором.

Раскид уговора због неиспоруке

Члан 872

Ако испоручилац не испоручи предмет лизинга примаоцу лизинга или ако га испоручи у доцњи или ако предмет лизинга има материјални недостатак, прималац лизинга може у складу с овим закоником, одбити пријем испоруке или раскинути уговор о лизингу, уз право на накнаду штете.

У случају из претходног става, давалац лизинга може одржати уговор на снази ако без одлагања сам испоручи предмет лизинга примаоцу лизинга, под условима утврђеним уговором о лизингу.

До испуњења обавезе испоруке која је у свему у складу с уговором о лизингу, прималац лизинга има право да обустави исплату накнаде коју би, на основу уговора о лизингу, био дужан да плаћа даваоцу лизинга.

Ако раскине уговор, прималац лизинга има право на повраћај накнаде коју је платио у складу с уговором о лизингу, умањену за износ који представља накнаду за корист коју је прималац имао од предмета лизинга (разуман износ).

Лизинг накнада

Члан 873

Лизинг накнада је накнада коју прималац лизинга плаћа, у складу са уговором, даваоцу лизинга за коришћење предмета лизинга (у даљем тексту: лизинг накнада).

Лизинг накнада утврђује се на основу износа који је давалац лизинга платио за стицање својине на предмету лизинга, увећаног за камату и друге трошкове које, у складу са уговором о лизингу, прималац лизинга плаћа даваоцу лизинга.

Раскид уговора због неплаћања лизинг накнаде

Члан 874

Ако је прималац лизинга у доцњи са исплатом једне или више узастопних рата чији укупан износ достиже четвртину укупне лизинг накнаде, давала лизинга може да раскине уговор или да захтева од примаоца лизинга исплату остатка накнаде са каматом.

Изузетно од претходног става, ако прималац лизинга не исплати једну рату, давалац лизинга може да раскине уговор у погледу свих будућих обавеза исплате, ако је из датих околности очигледно да ни оне неће бити исплаћене.

Давалац лизинга који жели да раскине уговор из разлога утврђених претходним ставовима, дужан је да остави примаоцу лизинга примерен рок за испуњење обавезе.

Ако прималац лизинга не испуни обавезу плаћања лизинг накнаде у року из претходног става, уговор о лизингу се раскида по самом закону.

У случајевима утврђеним у прва три става овог члана, прималац лизинга може одржати уговор ако да одговарајуће обезбеђење.

Раскид уговора због неплаћања лизинг накнаде може се уговором другачије уредити, у границама принудних прописа, јавног поретка и добрих обичаја.

Дејства раскида

Члан 875

Давалац лизинга који раскине уговор због неплаћања лизинг накнаде из разлога утврђеним претходним чланом или уговором о лизингу, има право на повраћај предмета лизинга, као и право на накнаду претрпљене штете.

Коришћење предмета лизинга

Члан 876

Прималац лизинга дужан је да користи предмет лизинга са пажњом разумног и пажљивог човека.

Прималац лизинга дужан је да користи предмет лизинга у складу са уговором или наменом предмета лизинга.

Прималац лизинга одговара за штету проузроковану коришћењем предмета лизинга противно уговору или намени предмета лизинга, без обзира да ли предмет лизинга сам користи или га користи лице које ради по његовом налогу или друго лице коме је он то омогућио.

Одржавање предмета лизинга

Члан 877

Прималац лизинга дужан је да одржава предмет лизинга у исправном стању и врши потребне поправке на предмету лизинга.

Прималац лизинга одговара за штету проузроковану неодржавањем предмета лизинга у исправном стању.

Накнада штете

Члан 878

Накнада штете проузроковане даваоцу предмета лизинга неплаћањем лизинг накнаде треба да доведе даваоца лизинга у положај у коме би се налазио да је прималац лизинга испунио своју обавезу у складу са уговором.

Уговором о лизингу може се утврдити начин обрачуна висине накнаде штете, али која не може прећи висину која би била утврђена у складу са претходним ставом.

Ризик случајне пропасти или оштећења предмета лизинга

Члан 879

Ризик случајне пропасти или оштећења предмета лизинга сноси прималац лизинга.

Ризик из претходног става прелази на примаоца у тренутку преузимања предмета лизинга, ако другачије није уговорено.

Враћање предмета лизинга

Члан 880

Прималац лизинга је дужан да, по престанку уговора, неоштећен предмет лизинга, заједно са припацама, врати даваоцу лизинга или лицу које је давалац лизинга одредио, изузев ако уговором о лизингу није утврђено право примаоца лизинга да откупи предмет лизинга или да продужи уговор о лизингу.

Прималац лизинга не одговара за истрошеност предмета лизинга која настане његовом редовном употребом или за промене на њему које су извршене уз сагласност даваоца лизинга.

Посебан поступак за стицање државине на предмету лизинга

Члан 881

У случају неплаћања лизинг накнаде, у складу с овим закоником, а након раскида уговора, давалац лизинга има право на повраћај предмета лизинга на основу споразума са примаоцем лизинга, а који има снагу судског поравнања.

Ако прималац лизинга не врати предмет лизинга, у складу са претходним ставом, давалац лизинга може преузети државину предмета лизинга и судским путем.

По захтеву из претходног става, суд доноси одлуку хитно, а судско решење о одузимању предмета лизинга (од примаоца лизинга или лица у чијој се државини налази) извршава се хитно у складу с правилима извршног поступка, ако овим закоником није утврђено другачије.

Приговор примаоца лизинга на решење суда, који не одлаже извршење, подноси се у року од три дана од дана његовог пријема, о ком одлучује надлежни суд, у складу са законом којим се уређује извршни поступак.

Обавеза осигурања

Члан 882

Прималац лизинга је дужан да осигура предмет лизинга од ризика који су утврђени уговором о лизингу, ако другачије није регулисано тим уговором.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговором о лизингу може бити предвиђена обавеза примаоца лизинга да предмет лизинга осигура код осигурача кога одреди давалац лизинга, од ризика и на осигурани износ који је предвиђен уговором у ком случају као корисник осигурања означен је давалац лизинга, на чији терет падају трошкови осигурања.

Ако уговором нису предвиђени ризици који осигурањем, морају бити покривени, прималац је дужан да предмет осигура од уобичајених ризика.

Ако наступи осигурани случај покривен осигурањем корисник лизинга је у обавези да одмах обавести даваоца лизинга и истовремено упути захтев осигуравајућој организацији код које је осигурање закључено.

Средства наплаћена од осигурања, као последица осигураног случаја, могу се употребити, уз сагласност даваоца лизинга:

- за оправку опреме или дела опреме (ако је оправка могућа);
- за замену опреме (или њеног дела), уколико је она украдена, уништена или оштећена у толикој мери да се не може оправити, другом опремом истог или сличног типа, намене, особина и квалитета;
- за плаћање разлике између преосталих износа лизинг накнаде и суме добијене из осигурања, у случају тоталне штете на предмету лизинга.

Предаја предмета лизинга другом на коришћење

Члан 883

Прималац лизинга може предмет лизинга, у целини или по деловима, дати на коришћење трећем лицу, уз писмену сагласност даваоца лизинга.

Давалац лизинга може да раскине уговор и да захтева накнаду штете ако је прималац лизинга, без његове писмене сагласности, предао предмет лизинга на коришћење трећем лицу.

Посебан поступак за стицање државине на предмету лизинга утврђен овим закоником може се применити и у случају раскида уговора из претходног става.

Предаја предмета лизинга на коришћење трећем лицу не ослобађа примаоца лизинга обавеза које из уговора о лизингу има према даваоцу лизинга.

Предаја предмета лизинга на коришћење трећем лицу може се уговором искључити или другачије уредити.

Одељак 4.

ПРАВА И ОБАВЕЗЕ ИСПОРУЧИОЦА

Испорука предмета лизинга

Члан 884

Испоручилац је дужан да предмет лизинга испоручи примаоцу лизинга у исправном стању, заједно са припацама, на начин, у време и на месту који су утврђени уговором о испоруци, изузев ако је уговором о лизингу утврђено да предмет лизинга испоручи давалац лизинга.

Измене уговора

Члан 885

Ако се примаалац лизинга сагласи са садржином уговора закљученог између даваоца лизинга и испоручиоца, на основу којег је давалац лизинга стекао право својине на предмету лизинга, накнадне измене тог уговора не производе дејства према примаоцу лизинга, изузев ако он на њих не пристане.

Одговорност испоручиоца према примаоцу лизинга

Члан 886

Ако испоручилац не испоручи предмет лизинга примаоцу лизинга или га испоручи у доцњи или ако предмет лизинга има материјални недостатак, примаалац лизинга има према испоручиоцу права утврђена овим закоником, које би имао да је страна у уговору с испоручиоцем.

Изузетно од претходног става, примаалац лизинга нема право да, без сагласности даваоца лизинга, раскине или поништи уговор закључен између даваоца лизинга и испоручиоца, нити право да захтева снижење цене.

Испоручилац не може бити одговоран и даваоцу лизинга и примаоцу лизинга за исту штету.

Солидарна одговорност даваоца лизинга и испоручиоца

Члан 887

Ако је давалац лизинга извршио избор испоручиоца, солидарно с њим одговара примаоцу лизинга ако предмет лизинга није испоручен примаоцу лизинга, ако је испоручен са доцњом или ако предмет лизинга има материјални недостатак.

Одељак 5.

ПРЕСТАНАК УГОВОРА О ЛИЗИНГУ

Основи престанка

Члан 888

Уговор о лизингу престаје протеком рока на који је закључен.

Уговор о лизингу престаје ако предмет лизинга буде уништен дејством више силе.

Право откупа или продужења уговора

Члан 889

Предмет лизинга не прелази у својину примаоца лизинга протеком рока на који је уговор о лизингу закључен.

Уговором о лизингу може се утврдити право примаоца лизинга да, по протеку рока на који је уговор закључен, откупи предмет лизинга по цени која је уговором одређена или да продужи уговор о лизингу (право опције).

Прималац лизинга је дужан да даваоца лизинга о својој одлуци да откупи предмет лизинга или да продужи уговор о лизингу, обавести најкасније месец дана пре истека рока на који је уговор закључен.

ГЛАВА XXIV УГОВОР О ПОСЛУЗИ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 890

Уговором о послузи обавезује се послугодавац да преда одређену ствар послугопримцу да је бесплатно употребљава неко време, а послугопримац се обавезује да по истеку одређеног времена врати исту ствар неоштећену.

Трајање послуге

Члан 891

Ако је ствар предата на употребу ради постизања одређене сврхе, а трајање послуге није одређено уговором, сматра се да је послуга уговорена за уобичајено време потребно за постизање те сврхе.

Ако време послуге није одређено нити одредиво, уговор о послузи престаје када послугодавац затражи да му се ствар врати.

Смрт послугодавца или послугопримца

Члан 892

После смрти послугодавца или послугопримца обавезе из уговора о послузи прелазе на њихове наследнике.

Ако је уговор о послузи био закључен с обзиром на личност послугопримца, уговор престаје његовом смрћу.

Одељак 2. ОБАВЕЗЕ ПОСЛУГОДАВЦА

Предаја ствари

Члан 893

Послугодавац је дужан да преда ствар послугопримцу у одређено време, а ако време није одређено кад то послугопримац затражи.

Одговорност за штету од материјалних недостатака

Члан 894

Послугодавац је дужан да обавести послугопримца о материјалним недостацима ствари, иначе ће одговорати за штету која би настала послугопримцу од недостатака који су му били познати, или му нису могли остати непознати.

Одредбе претходног става неће се примењивати ако је недостатак био познат послугопримцу или му није могао остати непознат.

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ ПОСЛУГОПРИМЦА

Чување и употреба ствари

Члан 895

Послугопримац је дужан да ствар чува и употребљава са пажњом брижљивог и пажљивог човека.

Послугопримац може да употребљава ствар само како је уговорено, а ако о томе није ништа уговорено, онда како одговара њеној природи и намени коју јој је одредио послугодавац, иначе ће одговарати и за случајну пропаст или оштећење ствари који би се догодили том приликом.

Послугопримац не одговара за уобичајено смањење вредности ствари које настане њеном дозвољеном употребом.

Трошкови одржавања

Члан 896

Послугопримац сноси трошкове редовног одржавања, чувања и употребе ствари.

У погледу осталих трошкова, примењују се одредбе о незваном вршењу туђих послова.

Спасивање од опасности

Члан 897

У случају опасности која истовремено прети ствари узетој на послугу и стварима послугопримца, он је дужан да прво спасава ствар узету на послугу, иначе ће одговарати за њену пропаст или оштећење.

Раскидање уговора због повреде обавезе

Члан 898

Ако послугопримац не чува или не одржава ствар како треба, или је не употребљава онако како је уговорено или како одговара природи или намени ствари, или ако без сагласности преда ствар другоме на употребу, послугодавац може да раскине уговор и да захтева да му се ствар одмах врати.

Враћање ствари

Члан 899

По престанку уговора о послуги послугопримац је дужан да врати посуђену ствар неоштећену.

Ако је послугопримац предао ствар на употребу неком трећем, послугодавац има право да захтева непосредно од трећег лица да му врати ствар.

Враћање ствари пре рока

Члан 900

Послугодавац је дужан да прими натраг посуђену ствар и пре истека времена одређеног за послугу, изузев ако је рок враћања уговорен у интересу обе уговорне стране или ако би враћање ствари пре рока изазвало веће трошкове послугодавцу.

Послугодавац може да захтева да му се ствар врати пре одређеног рока, ако му је изненадно постала хитно потребна.

Одељак 4.
РИЗИЦИ

Случајна пропаст

Члан 901

Ризик случајне пропасти или оштећења ствари сноси послугодавац.

Али ће послугопримац одговарати за пропаст или оштећење ствари који би се догодили случајем више силе, ако је употребљавао ствар противно уговору, или њеној природи или намени, као и ако је предао ствар на употребу неком трећем.

Изгубљена посуђена ствар

Члан 902

Ако се код послугопримца ствар изгубила иако је он накнадио њену вредност, послугопримац нема право, ако се ствар пронађе, да је задржи ако је послугодавац спреман да му врати оно што је за ствар примио.

ГЛАВА XXV
УГОВОР О ОРТАКЛУКУ

Алтернатива: Назив ове главе мења се тако да гласи:

ПРИВРЕДНО УДРУЖЕЊЕ ГРАЂАНА

Алтернатива: У претходном називу ове главе изоставља се реч: "привредно".

Одељак 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 903

Уговором о ортаклуку обавезују се узајамно два или више лица да удруже одређена средства или свој рад ради постизања одређене заједничке привредне сврхе.

Имовина створена удруженим средствима и радом ортака чини имовину ортаклука.

Измене уговора

Члан 904

За сваку измену уговора о ортаклуку потребна је сагласност свих ортака, те је ништава одредба уговора која би предвиђала могућност измена без те сагласности.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Сходна примена

Члан 905

На уговор о ортаклуку сходно се примењују одговарајуће одредбе посебног закона.

Одељак 2.
МЕЋУСОБНИ ОДНОСИ ОРТАКА

Уношење улога у ортаклук

Члан 906

Сваки ортак дужан је унети одређени улог у ортаклук.

Улог се може састојати не само у новцу и у другим стварима, него и у другим правима, као и у раду.

Ствари и права могу се предати ортаклуку у својину или само на употребу и уживање.

Ако величина улога појединих ортака није одређена, сваки ортак дужан је унети у ортаклук једнак улог.

Ништав је уговор о ортаклуку по коме неки ортак није дужан унети у ортаклук никакав улог.

Накнадно повећање улога

Члан 907

Улози одређени уговором о ортаклуку могу бити накнадно повећани само са пристанком свих ортака.

Али кад је за очување одређене ствари потребно учинити извесне издатке, сваки ортак је дужан дати сразмеран допринос за покриће тих издатака.

Одговорност за правне и материјалне недостатке

Члан 908

Сваки ортак одговара за правне и материјалне недостатке ствари, чију је својину као свој улог пренео на ортаклук, по правилима и одговорности продавца, а ако је као свој улог предао ствар ортаклуку на употребу и уживање, он одговара по правилима о одговорности закуподавца.

Ризик

Члан 909

Ризик случајне пропасти или оштећења ствари предате као улог у својину ортаклука сноси ортаклук, а ако је ствар предата као улог ортаклуку само на употребу и уживање, ризик сноси ортак коме она припада.

Подела добитака и губитака

Члан 910

Ортаци могу уговором одредити како ће се међу њима делити добици и губици.

Кад је уговором предвиђено само како ће се делити добици, исто правило важи и за поделу губитака.

Али је ништав уговор којим је удео неког ортака у подели добитака одређен у облику процента од вредности његовог улога.

Ако уговором о ортаклуку није одређена друкчија подела, ортаци деле добитке на једнаке делове и сваки сноси исти део губитака, без обзира што њихови улози нису једнаки.

Изузетно од претходног става, ортак чији се улог састоји искључиво у раду учествује у сношењу губитака само ако је тако уговорено.

Ништаве одредбе

Члан 911

Ништав је уговор о ортаклуку којим се неки ортак лишава права да учествује у подели добитака.

Исто важи и за уговор којим се неки ортак, чији се улог не састоји искључиво у раду, ослобађа да учествује у сношењу губитака.

Али је пуноважна одредба уговора којом се предвиђа губитак права на учешће у подели добитака због повреде неке обавезе, и о њој се суди као о уговорној казни.

Дужност чувања интереса ортаклука

Члан 912

Сваки ортак дужан је водити рачуна о интересима удружења и не предузимати ни за свој ни за туђи рачун никакав посао који би могао бити од неке штете за удружење.

Право на накнаду и награду

Члан 913

Ортак има право на накнаду издатака које је савесно и разумно учинио за удружење, као и на накнаду губитака које је претрпео без своје кривице у вршењу послова ортаклука.

Он нема право на награду за рад у ортаклуку и за користи које му је прибавио.

Одговорност за штету

Члан 914

Ортак одговара за штету коју је ортаклук претрпео његовом кривицом.

Право ортака да буде обавештен

Члан 915

Сваки ортак има право да прегледа књиге, преписку и остале изјаве ортаклука и да захтева од пословође сва обавештења о пословима ортаклука.

Одрицање од овог права нема правне важности.

Одељак 3.

УПРАВЉАЊЕ ОРТАКЛУКОМ

Именовање пословође и његова овлашћења

Члан 916

Управљање пословима ортаклука може бити поверено уговором о ортаклуку, или накнадном сагласношћу свих ортака, једном или неколицини пословођа, који могу бити како ортаци, тако и трећа лица.

Пословођа представља ортаклук и, ако уговором или накнадном сагласношћу свих ортака није што друго одређено, он је овлашћен да предузима све послове потребне ради постизања сврхе ортаклука (редовна управа).

Кад има више пословођа, они одлучују већином гласова.

Управљање кад није одређен пословођа

Члан 917

Кад управљање пословима ортаклука није поверено пословођи, сваки ортак је овлашћен да у име и за рачун предузима послове редовне управе.

Међутим, сваки од осталих ортака може се успротивити намераваном послу, све док не буде обављен, у ком случају о спорном послу одлучују ортаци већином гласова, која се рачуна по главама.

Послови ван редовне управе

Члан 918

За предузимање послова који прелазе границе редовне управе, потребна је сагласност свих ортака, изузев ако би без хитног предузимања неког таквог посла постојала опасност да ортаклук претрпи знатну штету.

Извештај и полагање рачуна

Члан 919

Пословођа је дужан поднети ортацима извештај о пословима ортаклука и положити рачун о свом раду крајем сваке године, ако уговором или одлуком о његовом именовану није одређен неки други рок.

Опозивање и оставка пословође

Члан 920

Пословођа ортаклука може бити опозван само једногласном одлуком свих ортака, изузев кад за опозивање постоје озбиљни узроци.

Кад је за пословођу одређен један од ортака, он не може дати оставку без основаних разлога, иначе ће одговарати за штету.

Одељак 4.

ОДНОСИ СА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА

Обавезивање ортаклука

Члан 921

Послом који је у име ортаклука закључио са трећим лицем ортак овлашћен да управља пословима ортаклука, или пословођа, стварају се права и обавезе само између трећег и као целине.

Одговорност ортака за дугове ортаклука

Члан 922

Ортаци одговарају као солидарни јемци за дугове ортаклука, изузев кад је уговором са повериоцем ова одговорност искључена.

Одредба уговора о ортаклуку којом се одговорност ортака ограничава на износ њиховог удела, или на који други начин, има дејства према повериоцима ортаклука само ако су били обавештени о том ограничењу.

Права личних поверилаца

Члан 923

Лични повериоци ортака не могу тражити да се наплате из имовине ортаклука.

Али повериоци сваког ортака могу ставити забрану на део добити који припада њиховом дужнику, и тражити издвајање из имовине ортаклука удела њиховог дужника.

Компензација (пребијање)

Члан 924

Дужник ортаклука не може пребити потраживање ортаклука са потраживањем које он има према неком ортаку, а ни ортак не може пребити потраживање свог повериоца са оним што овај дугује неком ортаку.

Уступање ортаковог удела неком трећем

Члан 925

Кад неки ортак уступи уговором неком трећем своја права у ортаклуку потпуно или делимично, трећи не постаје ортак место њега, односно поред њега, него само стиче право да захтева да му се приликом ликвидације ортаклука исплати удео уступиоца.

Одељак 5.

ПРЕСТАНАК ОРТАКЛУКА

Протек одређеног времена и прећутно продужење ортаклука

Члан 926

Ортаклук престаје протеклом времена одређеног за његово трајање.

Ако по протеку времена одређеног за трајање ортаклука, ортаци наставе да обављају заједно послове исте врсте, сматраће се да је ортаклук прећутно продужено за неодређено време.

Постизање сврхе

Члан 927

Ортаклук престаје кад буде постигнута сврха ради које је закључен уговор о ортаклуку, као и кад постизање те сврхе постане немогуће.

Пропаст ствари

Члан 928

Ортаклук престаје ако ствар, чију је својину један ортак обећао унети у ортаклук као свој улог, пропадне пре њене предаје ортаклуку.

Исто бива кад пропадне ствар на којој је дато ортаклуку само право употребе и уживања, без обзира да ли се пропаст ствари догодила пре или после њене предаје ортаклуку.

У случају делимичне пропасти или оштећења ствари ортаклук не престаје, ако постизање сврхе ортаклука није тиме знатно отежано.

Оставка или опозивање пословође

Члан 929

Ортаклук престаје оставком или опозивањем пословође ортаклука ако ортаци не могу да сложе о именовању другог пословође.

Смрт једног удруженика

Члан 930

Ортаклук престаје смрћу једног ортака, изузев кад је уговорено да ће се ортаклук наставити са наследницима умрлог.

Стечај и презадуженост

Члан 931

Ортаклук престаје стечајем једног ортака, као и када лични поверилац једног ортака, који није могао наплатити своје потраживање из његове имовине, захтева издвајање његовог дела из имовине ортаклука.

Губитак пословне способности

Члан 932

Ортаклук престаје кад један ортак буде лишен пословне способности.

Продужење ортаклука после смрти, стечаја, презадужености и губитка пословне способности

Члан 933

У случају смрти или стечаја једног ортака, или кад његови лични повериоци захтевају издвајање његовог дела из имовине ортаклука, као и у случају кад један ортак буде лишен пословне способности, остали ортаци могу спречити престанак ортаклука, ако се сагласе да га наставе међу собом.

У том случају издваја се из имовине ортаклука, према стању у часу када се догађај десио, део ортака који је то престао бити.

Раскидање једностраном изјавом воље

Члан 934

Уговор о ортаклуку неограниченог трајања може сваки ортак раскинути ако о својој намери обавести остале ортаке бар три месеца пре истека редовног обрачунског рока.

Изузетно, ово право не припада ортаку коме је уговором или сагласном одлуком осталих ортака допуштено да сва своја права у ортаклуку уступи неком трећем.

Изјава о раскидању уговора о ортаклуку нема дејства ако је дата зломислено или у невреме.

Раскидање уговора и искључење ортака судском пресудом

Члан 935

Сваки ортак може тражити од суда да изрекне раскид уговора о ортаклуку кад један ортак не извршава своје обавезе према ортаклуку, или кад на који други начин онемогућава или отежава постизање сврхе ортаклука, и уопште кад за то постоје основани разлози.

Из истих разлога сваки ортак може тражити од суда да изрекне искључење неког ортака из ортаклука.

Ништава је одредба уговора којом се ортаци одричу права да траже раскидање уговор или искључење неког ортака из основаних разлога.

Одељак 6.

ЛИКВИДАЦИЈА ОРТАКЛУКА

Продужење ортаклука за потребе ликвидације

Члан 936

После догађаја који повлачи његов престанак, ортаклук постоји и даље само уколико то захтевају потребе његове ликвидације.

Престанак овлашћења

Члан 937

По престанку ортаклука лица овлашћена да управљају пословима ортаклука могу само завршити започети посао, ако би иначе било штете за ортаке.

Међутим, остаје пуноважан посао који би овлашћено лице предузело после престанка ортаклука, али пре него што је за тај престанак сазнало, или могло сазнати при дужној пажњи.

Исто важи и за посао који је после престанка ортаклука закључио трећи са лицем чија су овлашћења престала са престанком ортаклука, ако за престанак ортаклука није знао нити је морао знати.

Ликвидатори

Члан 938

Ако сви ортаци не могу да се сагласе да сами обаве ликвидацију свог ортаклука, а ни коме да повере ту ликвидацију, на захтев ма ког од њих суд ће именовати једног или више ликвидатора.

Ликвидатори представљају ортаклук у ликвидацији.

Они су дужни уновчити имовину ортаклука, наплатити њихова потраживања, исплатити повериоцима ортаклука њихова потраживања, а ортацима вредност њихових удела, и поделити међу ортацима евентуални добитак или губитак.

Они могу довршити започете послове, али не могу предузимати нове.

Они одлучују већином гласова.

Опозивање ликвидатора

Члан 939

Ликвидатор може бити смењен једногласном одлуком ортака, или, кад за то постоји основан разлог, одлуком суда на тражење ма ког ортака.

Ред исплата

Члан 940

Из имовине ортаклука исплаћују се најпре дугови ортаклука, затим издаци које су поједини ортаци учинили за ортаклук, а потом се сваком ортаку исплаћује вредност његовог улога, при чему се за вредност улога који се састојао у праву употребе и уживања одређене ствари сматра износ за који је вредност саме ствари смањена њеном употребом.

Ако вредност неког улога није одређена у уговору, узима се његова вредност у часу када је предат ортаклуку.

Остатак имовине ортаклука дели се међу ортацима према правилима о подели добитака.

У случају кад после исплате поверилаца ортаклука и накнаде издатака које су поједини ортаци учинили у интересу ортаклука остатак имовине ортаклука није довољан за потпуну исплату свих улога, примењују се правила о сношењу губитака.

Кад је вредност имовине мања од дугова

Члан 941

Кад имовина ортаклука није довољна за исплату његових дугова, ликвидатори могу захтевати од сваког ортака да у сразмери са својим уделом у сношењу губитака уплати одређени износ за попуну недостатка.

ГЛАВА XXVI УГОВОР О САРАДЊИ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 942

Уговором о сарадњи у пољопривреди обавезују се узајамно пољопривредна организација и пољопривредник да сваки од њих изврши одређене радове, и уложи одређена средства у одређену производњу, на пољопривредном земљишту у циљу поделе користи које би се тако постигле.

Битни услови уговора

Члан 943

У уговору о сарадњи у пољопривреди мора бити поименице наведено које је радове дужна извршити једна страна а које друга, и која је средства свака од њих дужна да уложи у производњу.

Форма уговора

Члан 944

Уговор о сарадњи у пољопривреди мора бити сачињен у писменој форми.

Одсек 1.

ОБАВЕЗЕ УГОВОРНИКА

Организовање радова

Члан 945

Пољопривредна организација је дужна ускладити радове које пољопривредник треба да обави са радовима које она треба да обави, и обавестити пољопривредника благовремено када и на који начин треба сваки рад да изврши.

Упутства и контрола

Члан 946

Пољопривредна организација је дужна давати пољопривреднику потребна стручна упутства и вршити стручну контролу свих радова и употребљеног материјала.

Дужна пажња

Члан 947

При обављању својих радова пољопривредник је дужан поступати по упутствима стручњака пољопривредне организације.

Свака уговорна страна је дужна извршити радове одређене уговором на време, са пажњом разумног и пажљивог стручњака.

Дужност обавештавања о сметњама у раду

Члан 948

Уговорна страна која не може да изврши неку своју обавезу дужна је да о томе известити благовремено другу страну.

Кад једна уговорна страна пропусти да изврши неки рад

Члан 949

Кад једна уговорна страна не обави како треба неки рад на који се обавезала, обавиће га друга на његов терет.

Уговорна страна која је обавила рад који је пропустила обавити друга, дужна је обавестити ову без одлагања.

Вредност тако обављеног рада и употребљених средстава урачунаће се као улог уговорне стране која га је обавила.

Обавештење о штетама

Члан 950

Пољопривредник је дужан обавестити без одлагања пољопривредну организацију о штетама од елементарних непогода, као и о појави штеточина и болести.

Одговорност за мане материјала

Члан 951

Свака уговорна страна одговара за штету која би настала због недостатака у материјалу који је употребила или дала другој страни да га употреби, осим ако докаже да за те недостатке није знала нити је могла знати.

Одговорност за минимум агротехничких мера

Члан 952

За предузимање минимума агротехничких мера у пољопривредној производњи, прописаних законом или одлукама надлежних органа, одговара пољопривредна организација, а она може тражити накнаду од пољопривредника ако је он крив што те мере нису предузете.

Одељак 2.

ПОДЕЛА ПРИНОСА

Основно правило

Члан 953

Подела добијених плодова врши се сразмерно вредности улагања у производњу, ако за одређени случај није што друго предвиђено законом или уговором.

Подела у случају гарантованог приноса

Члан 954

Ако је уговорено да пољопривредна организација гарантује пољопривреднику одређену количину приноса, подела се врши тако што се претходно одвоји за пољопривредника та количина („гарантовани део"), а затим се остало подели по уговореном кључу.

Ако би цео принос био мањи од гарантованог дела, пољопривредна организација је дужна накнадити недостатак.

Изван права на поделу по уговореном кључу, после издвајања гарантованог дела за пољопривредника, ниједна страна нема никакво друго право, по основу њених уговором одређених радова и улагања, ни на остварени принос, ни према другој страни.

Обавеза да се испоручи одређена количина

Члан 955

Кад је у уговору о сарадњи у пољопривреди одређена количина коју се пољопривредник обавезује да испоручи пољопривредној организацији, то се има разумети тако да је произвођач дужан испоручити целу ту количину само ако је мања од његовог дела, или једнака са њим.

Одељак 3.

РИЗИК

Члан 956

Ризик производње сноси уговорне стране сразмерно својим улагањима.

Уговорна страна која је према уговору дужна закључити уговор о осигурању од одређених догађаја, па то пропусти учинити, одговара за све штетне последице тог пропуштања.

Уговорна страна, у чијој је то моћи, дужна је предузети потребне мере да штета која се није могла избећи буде што мања.

Ништава је одредба уговора којом се сав ризик производње пребацује на једну уговорну страну.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Ако се у току сарадње проузрокују штетне еколошке последице за које се не може утврдити која је од уговорних страна крива за проузроковану штету, њихова одговорност је солидарна према оштећеном.

Одељак 4.

РЕВИЗИЈА И ПОВЕЋАЊЕ ЦЕНЕ

Ревизија цене

Члан 957

Ако је на дан одређен за предају плодова пољопривредној организацији, уговорена цена мања од цене на тржишту, и ако та разлика износи преко десет од сто процената од уговорене цене, пољопривредник може захтевати повећање цене за проценат разлике умањен за десет процената.

Ако пољопривредна организација не пристане на ово повећање цене, пољопривредник може раскинути уговор, уз сходну примену општих одредби о последицама раскида уговора.

Одредбе овог члана сходно се примењују и у случају ако би, на дан одређен за предају плодова, уговорена цена била већа од цене на тржишту.

Уговорне стране не могу се унапред одрећи права предвиђених претходним ставовима.

Право на повећање цене

Члан 958

Пољопривредник има право на сразмерно повећање цене по којој је пољопривредној организацији предао свој део плодова заједничке производње, ако

цена по којој је пољопривредна организација отуђила те плодове буде накнадно повећана одређеним премијама, уговором или на који други начин.

ГЛАВА XXVII УГОВОР О ДЕЛУ

Одељак 1. **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Појам

Члан 959

Уговором о делу обавезује се посленик (предузимач, извођач радова) да обави одређени посао, као што је израда или оправка неке ствари или извршење неког физичког или интелектуалног рада и сл., а наручилац се обавезује да му за то плати награду.

Однос са уговором о продаји

Члан 960

Уговор којим се једна страна обавезује да изради одређену покретну ствар од свог материјала сматра се у сумњи као уговор о продаји.

Али, уговор остаје уговор о делу ако се наручилац обавезао дати битан део материјала потребан за израду ствари.

У сваком случају, уговор се сматра уговором о делу ако су уговорне стране имале у виду нарочито послеников рад.

Тумачење уговора о делу

Члан 961

Пошто предмет уговора о делу може бити не само израда или оправка неке ствари, него и извршење разноврсних радова, физичких, интелектуалних или уметничких, то при тумачењу појединих уговора, узимају се у обзир, поред општих правила, и обичаји и узансе који важе за поједине активности.

Квалитет послениковог материјала

Члан 962

Кад је уговорено да посленик изради ствар од свог материјала, а није одређен квалитет, посленик је дужан дати материјал средњег квалитета.

Он одговара наручиоцу за квалитет употребљеног материјала исто као продавац.

Одељак 2. НАДЗОР

Члан 963

Наручилац има право да врши надзор над обављањем посла и даје упутства кад то одговара природи посла, а посленик је дужан да му то омогући.

Одељак 3. ЗАКЉУЧИВАЊЕ УГОВОРА НАДМЕТАЊЕМ И КОНКУРСОМ

Позив на надметање о цени радова

Члан 964

Позив упућен одређеном или неодређеном броју лица на надметање за извршење одређених радова, под одређеним условима и уз одређене гаранције, обавезује позиваоца да закључи уговор о тим радовима са оним који понуди најнижу цену, изузев ако је ту обавезу искључио у позиву на надметање.

У случају искључења обавезе да се закључи уговор, позив на надметање сматра се као позив заинтересованима да они дају понуде уговора под објављеним условима.

Позив на конкурс за уметничко или техничко решење намераваних радова

Члан 965

Позив упућен одређеном или неодређеном броју лица на конкурс за уметничко или техничко решење намераваних радова обавезује позиваоца да, под условима садржаним у позиву на конкурс, закључи уговор са учесником у надметању чије решење прихвати комисија чији је састав унапред објављен, изузев ако је ту обавезу искључио у позиву на конкурс.

Одељак 4. ОБАВЕЗЕ ПОСЛЕНИКА

Недостаци материјала и налога

Члан 966

Посленик је дужан скренути пажњу наручиоцу на недостатке материјала који му је наручилац предао, а које је приметио или је морао приметити, иначе ће одговорати за штету.

Ако је наручилац захтевао да се ствар изради од материјала на чије му је недостатке посленик указао, посленик је дужан поступити по његовом захтеву, изузев ако је очигледно да материјал није подобан за наручено дело или ако би израда од захтеваног материјала могла нанети штету угледу посленика, у ком случају посленик може раскинути уговор.

Посленик је дужан упозорити наручиоца на недостатке у његовом налогу, као и на друге околности за које је знао или је морао знати, које могу бити од значаја за наручено дело или за његово извршење на време, иначе ће одговорати за штету.

Обавеза да изврши рад

Члан 967

Посленик је дужан извршити рад како је уговорено и по правилима посла.

Он је дужан извршити га за одређено време, а ако оно није одређено, онда за време које је разумно потребно за такве послове.

Он не одговара за задоцњење настало због тога што му наручилац није предао материјал на време или због тога што је тражио измене или што му није исплатио дужан предујам и уопште за задоцњење настало понашањем наручиоца.

Раскидање уговора због одступања од уговорених услова

Члан 968

Ако се у току извршења дела покаже да се посленик не држи услова уговора и уопште да не ради како треба, те да ће извршено дело имати недостатке, наручилац може упозорити посленика на то и одредити му примерени рок да свој рад саобрази својим обавезама.

Ако до истека тог рока посленик не поступи по захтеву наручиоца, овај може раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Раскидање уговора због неизвршења у року

Члан 969

Ако је рок битан састојак уговора, а посленик је у толиком закашњењу са започињањем или завршавањем посла да је очигледно да га неће завршити у року, наручилац може раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Он то право има и кад рок није битан састојак уговора, ако због таквог закашњења наручилац очигледно не би имао интереса за испуњење уговора.

Поверавање извршења посла трећем

Члан 970

Посленик не може поверити извршење рада неком трећем ако је у питању рад за чије је извршење наручилац, у часу закључења уговора имао у виду његове личне особине.

И кад посленик има право да повери извршење рада неком трећем, он и даље одговара наручиоцу за то извршење, изузев ако је са пристанком наручиоца уговор уступио трећему.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уколико из уговора или природе посла не произлази што друго, посленик није дужан да посао обави лично.

Посленик и даље одговара наручиоцу за извршење посла и кад посао не обави.

Одговорност за сараднике

Члан 971

Посленик одговара за лица која су по његовом налогу радила на послу који је преузео да изврши, као да га је сам извршио.

Непосредан захтев сарадника посленика од наручиоца

Члан 972

За наплату својих потраживања од посленика његови сарадници могу се обратити непосредно наручиоцу и захтевати од њега да им исплати та потраживања на терет своте коју у том часу дугује посленику, ако су та потраживања призната.

Предаја израђене ствари наручиоцу

Члан 973

Посленик је дужан предати наручиоцу израђену или оправљену ствар.

Он се ослобађа ове обавезе ако ствар коју је израдио или оправдио пропадне услед случаја више силе, и уопште услед догађаја за који он не одговара.

Одељак 5.

ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕДОСТАТКЕ

Прегледање извршеног дела и обавештавање посленика

Члан 974

Наручилац је дужан прегледати извршено дело чим је то по редовном току ствари могуће и о нађеним недостацима без одлагања обавестити посленика.

Ако наручилац на позив посленика да прегледа и прими извршени рад то не уради без оправданог разлога, сматра се да је рад примљен.

После прегледа и примања извршеног рада посленик више не одговара за недостатке који су се могли опазити обичним прегледом, изузев ако је знао за њих, а није их показао наручиоцу.

Скривени недостаци

Члан 975

Ако се доцније покаже неки недостатак који се није могао открити обичним прегледом, наручилац се ипак може позвати на њега, под условом да о њему обавести посленика што пре, а најдуже у року од месец дана од његовог откривања.

Истekom две године од пријема обављеног посла, наручилац се више не може позвати на недостатке.

Алтернатива: Додаје се нови став 3 који гласи:

Рок из претходног става не примењује се ако је законом или одредбом уговора о гаранцији утврђен дужи рок.

Застарелост

Члан 976

Право наручиоца да се позове на неки недостатак извршеног рада престаје ако постојање недостатка није установио и о њему обавестио наручиоца у року од две године, рачунајући од дана предаје извршеног рада.

Изузимају се случајеви кад је законом или одредбом уговора о гаранцији одређено дуже време одговорности за одређене недостатке.

После престанка права наручиоца према посленику због недостатка извршеног рада, наручилац може, ако је о тим недостацима био обавестио посленика благовремено, против послениковог захтева да му исплати награду истаћи посленикову обавезу да му накнади штету коју је имао због недостатка извршеног рада.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Престанак права

Члан 977

Наручилац који је посленика на време обавестио о недостацима извршеног посла не може своје право остварити судским путем по истеку године дана од учињеног обавештења.

Али и по истеку тог рока наручилац може, ако је о недостацима благовремено обавестио посленика, приговором против послениковог захтева за исплату награде, истаћи своје право на снижење награде и на накнаду штете.

Кад посленик губи право да се позове на претходне чланове

Члан 978

Посленик се не може позвати на неку одредбу претходних чланова кад се недостатак односи на чињенице које су му биле познате или му нису могле остати непознате, а није их саопштио наручиоцу.

Право захтевати уклањање недостатка

Члан 979

Наручилац који је уредно обавестио посленика да извршени рад има неки недостатак може захтевати од њега да недостатак уклони и за то му одредити примерен рок.

Он има право и на накнаду штете коју трпи због тога.

Ако уклањање недостатка захтева претеране трошкове, посленик може одбити да га изврши, али у том случају наручиоцу припада, по његовом избору, право на снижење награде или раскид уговора, као и право на накнаду штете.

Раскидање уговора у посебном случају

Члан 980

Кад извршени рад има неки недостатак који представља битну повреду уговора, наручилац може, не тражећи претходно његово уклањање, раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад обављени посао има такав недостатак који га чини неупотребљивим или је обављен у супротности са изричитим условима уговора, наручилац може, не тражећи претходно отклањање недостатка, раскинути уговор и захтевати накнаду штете.

Право наручиоца у случају других недостатака извршеног посла

Члан 981

Кад извршени посао има недостатак због кога дело није неупотребљиво, односно кад посао није извршен у супротности са изричитим условима уговора, наручилац је дужан допустити посленику да недостатак отклони.

Наручилац може одредити посленику примерен рок за отклањање недостатка.

Ако посленик не отклони недостатак до истека тог рока, наручилац може, по свом избору, извршити отклањање недостатка на рачун посленика или снизити награду или раскинути уговор.

Кад се ради о незнатном недостатку, наручилац се не може користити правом на раскид уговора.

У сваком случају он има право и на накнаду штете.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад извршени рад има неки недостатак који не представља битну повреду уговора, наручилац је дужан допустити посленику да недостатак уклони.

Али наручилац може одредити посленику примерен рок за уклањање недостатка.

Ако посленик не уклони недостатак до истека тог рока, наручилац може, по свом избору, извршити уклањање недостатка на рачун посленика, или снизити награду, или раскинути уговор.

У сваком случају он има право и на накнаду штете.

Снижење награде

Члан 982

Снижење награде врши се сразмерно вредности извршеног рада без недостатка у време закључења уговора и вредности коју би имао у то време извршени рад са недостатком.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако недостатак није уклоњен, нити је због њега уговор раскинут, наручилац има право да снизи награду у размери између вредности извршеног рада без недостатка у време закључења уговора и вредности коју би имао у то време извршени рад са недостацима.

Он има право и на накнаду штете.

Одељак 6.

ОБАВЕЗЕ НАРУЧИОЦА

Обавеза да прими рад

Члан 983

Наручилац је дужан примити рад извршен према одредбама уговора и правилима посла.

Исплата награде

Члан 984

Награда се одређује уговором, ако није одређена обавезном тарифом или којим другим обавезним актом.

Ако награда није одређена, утврдиће је суд према вредности рада, према нормално потребном времену за такав посао, као и према уобичајеној награди за ту врсту рада.

Наручилац није дужан исплатити награду пре него што је прегледао извршени рад и одобрио га, изузев ако је другачије уговорено.

Исто важи ако је уговорено извршење и предаја рада у деловима.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Наручилац је дужан исплатити посленику награду одређену уговором, ако иста није одређена обавезном тарифом или којим другим обавезним актом.

Ако је уговорена већа награда него што је допуштено одлуком надлежног органа, наручилац није дужан исплатити више од прописане награде.

Наручилац није дужан исплатити награду пре него што је прегледао извршени рад и одобрио га, изузев ако је другачије уговорено.

Исто вреди ако је уговорено извршење и предаја рада у деловима.

Ако су уговорници пропустили да одреде висину награде за посленика, одредиће је суд према вредности рада, према нормално потребном времену за такав посао, као и према уобичајеној награди за ту врсту рада.

Наручилац је дужан исплатити посленику законску камату на дужну награду, рачунајући од предаје ствари.

Прорачун са изричитим јемством

Члан 985

Ако је награда уговорена на основу прорачуна са изричитим јемством посленика за његову тачност, он не може да захтева повећање награде чак и ако је у

посао уложио више рада и ако је извршење посла захтевало веће трошкове него што је било предвиђено.

Овим се не искључује примена правила о раскидању и измени уговора због промењених околности.

Ако је награда уговорена на основу прорачуна без изричитог јемства посленика за његову тачност, па се у току рада прекорачење прорачуна покаже неизбежним, посленик мора о томе без одлагања обавестити наручиоца, иначе губи свако потраживање због повећаних трошкова.

Одељак 7.

РИЗИК

Кад је посленик дао материјал

Члан 986

У случају кад је посленик дао материјал за израду ствари а ствар буде оштећена или пропадне из ма ког узрока пре предаје наручиоцу, ризик сноси посленик, те нема право на накнаду за дати материјал, као ни на награду за свој рад.

Ако је наручилац прегледао извршени рад и одобрио га, сматра се да му је ствар предата, а да је код посленика остала на чувању.

Ако је наручилац пао у доцњу због непримања понуђене ствари, ризик случајне пропасти или оштећења ствари прелази на њега.

Алтернатива: На крају претходног става додају се следеће речи: „а после тога посленик одговара само за своју кривицу.”

Кад је наручилац дао материјал

Члан 987

Ризик случајне пропасти или оштећења ствари сноси наручилац ако је он дао материјал за израду.

У том случају, посленик има право на награду само ако је ствар пропала или била оштећена после доласка наручиоца у доцњу или ако се наручилац није одазвао његовом уредном позиву да ствар прегледа.

Ризик у случају предаје по деловима

Члан 988

Ако је уговорено да ће наручилац вршити преглед и пријем појединих делова како буду израђени, посленик има право на награду за израду делова које је наручилац прегледао и одобрио, чак и ако би они после тога пропали код њега без његове кривице.

Одељак 8.

ПРАВО ЗАЛОГЕ

Члан 989

Ради обезбеђења наплате потраживања награде за рад и накнаде за утрошени материјал, као и осталих потраживања по основу уговора о делу, посленик има право залогe на стварима које је направио или оправио, као и на осталим предметима које му

је предао наручилац у вези са његовим радом, све док их држи и не престане драговољно да их држи.

Одељак 9. ПРЕСТАНАК УГОВОРА

Раскид уговора вољом наручиоца

Члан 990

Све док наручени посао није довршен наручилац може раскинути уговор кад год хоће, али је у том случају дужан исплатити посленику уговорену награду, умањену за износ трошкова које овај није учинио, а које би био дужан учинити да уговор није раскинут, као и за износ зараде коју је остварио на другој страни или коју је намерно пропустио да оствари.

Посленик чији би углед био повређен раскидом без основаног разлога има право на накнаду моралне штете.

Смрт посленика и његова неспособност за рад

Члан 991

Уговор о делу престаје смрћу посленика, као и кад посленик постане неспособан за рад, ако су личност посленика и његове способности били одлучујући при закључењу уговора.

У тим случајевима наручилац има право да захтева да му се врати материјал који је предао посленику, као и остале ствари које му је предао у вези са његовим радом.

Ако је посленик био започео рад на материјалу наручиоца, овај је дужан да исплати одговарајући део уговорене награде, ако извршени рад има неку вредност за њега.

У случају кад је посленик био дужан дати материјал, посленик односно његови наследници могу задржати незавршено дело, а ако пристану да га предају наручиоцу, овај је дужан да им исплати вредност материјала, као и вредност рада према претходном ставу.

Последице непреузимања покретне ствари

Члан 992

Посленик коме је предата покретна ствар у рад, а наручилац од када је посао обављен није ништа предузео да ствар преузме, има право након протекла рока од једне године да, држећи се начела савесности и поштења, исту ствар прода са пажњом брижљивог и уредног човека, после упозорења наручиоца да ће ствар продати.

Од износа добијеног продајом и одбитком трошкова продаје, посленик има право да задржи део по основу уговорене награде, а остатак да преда наручиоцу, односно да га депонује код суда у корист наручиоца.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Посленик коме су предате покретне ствари у рад, може захтевати од суда да допусти њихову продају, ако је протекла једна година од када је посао обавио, а за то време их наручилац није тражио.

Суд ће позвати наручиоца и по његовом саслушању у његовом присуству наредити да се ствари продаду на јавној продаји и одредити место, дан и час продаје.

Ако наручилац не дође на позив суда, суд ће ипак донети одлуку о јавној продаји ствари, а орган одређен да изврши продају обавестиће препорученим писмом наручиоца, ако је познато његово пребивалиште или боравиште, најмање осам дана унапред, о месту, дану и часу продаје.

Ако наручилац благовремено приговори продаји, суд ће повући одлуку о продаји и расправити ствар хитно.

Од износа добијеног продајом одбиће се трошкови продаје, исплатити потраживања посленика, а остатак положити код суда за наручиоца.

ГЛАВА XXVIII УГОВОР О ГРАЂЕЊУ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 993

Уговор о грађењу је уговор о делу којим се извођач обавезује да према одређеном пројекту сагради у уговореном року одређену грађевину на одређеном земљишту, или да на таквом земљишту, односно на већ постојећем објекту изврши какве друге грађевинске радове, а наручилац се обавезује да му за то исплати одређену цену.

Уговор о грађењу мора бити закључен у писменој форми.

Грађевина

Члан 994

Под „грађевином“, у смислу ове главе, подразумевају се зграде, бране, мостови, тунели, водоводи, канализације, путеви, железничке пруге, бунари и остали грађевински објекти чија израда захтева веће и сложеније радове.

Надзор над радовима и контрола квалитета материјала

Члан 995

Извођач је дужан омогућити наручиоцу сталан надзор над радовима и контролу количине и квалитета употребљеног материјала.

Одступање од пројекта

Члан 996

За свако одступање од пројекта грађења, односно уговорених радова, извођач мора имати писмену сагласност наручиоца.

Он не може захтевати повећање уговорене цене за радове које је извршио без сагласности наручиоца.

Нужни и непредвиђени радови

Члан 997

Непредвиђене радове извођач може извести и без претходне сагласности наручиоца ако због њихове хитности није био у могућности да прибави ту сагласност.

Непредвиђени радови су они чије је предузимање било нужно због осигурања стабилности објекта или ради спречавања настанка штете, а изазвани су неочекиваном тежом природом земљишта, неочекиваном појавом воде или другим ванредним и неочекиваним догађајима.

Извођач је дужан без одлагања да обавести наручиоца о овим појавама и предузетим мерама.

Извођач има право на правичну накнаду за непредвиђене радове који су морали бити обављени, због неочекивано тешке природе земљишта, или због неочекиване појаве воде.

Он је дужан о свим тим појавама обавестити наручиоца без одлагања.

Наручилац може раскинути уговор ако би услед ових радова уговорена цена морала бити знатно повећана, о чему је дужан без одлагања обавестити извођача.

У случају раскидања уговора, наручилац је дужан исплатити извођачу одговарајући део цене за већ извршене радове, као и правичну накнаду за учињене неопходне трошкове.

Цена грађевине или радова

Члан 998

Цена грађевине или радова се може одредити по јединици мере уговорених радова (јединична цена) или у укупном износу за цео објекат (укупно уговорена цена).

Измена цене

Члан 999

Извођач има право на повећање уговорене цене радова, ако у уговореном року изградње објекта или извршења уговорених грађевинских радова дође до повећања цене елемената на основу којих је одређена цена грађевине или радова, у складу са уговором, грађевинским узансама или обичајима грађевинске струке.

Одредба претходног става примењује се и на наручиоца у случају снижења цене елемената на основу којих је одређена цена грађевине или радова.

Извођач се не може позивати на повећање цене елемената на основу којих је одређена цена радова, ако је до повећања цене дошло након његовог доласка у доцњу.

У случају доцње извођача радова наручилац има право на сразмерно снижење цене радова за свако снижење цене елемената на основу којих је цена радова одређена, у складу с уговором, грађевинским узансама или правилима грађевинске струке.

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако уговором у погледу измене цене није предвиђено што друго, извођач који је своју обавезу испунио у предвиђеном року може захтевати повећање цене радова ако су се у времену између закључења уговора и његовог испуњења повећале цене елемената на основу којих је одређена цена радова, тако да би требало да та цена буде већа за више од два процента.

У случају да извођач својом кривицом није извео радове у року предвиђеном уговором он може захтевати повећање цене радова ако су се у времену између закључења уговора и дана кад је према уговору требало да радови буду завршени повећале цене елемената на основу којих је одређена цена радова, тако да би требало да она, према новим ценама тих елемената, буде већа за више од пет процената.

У случајевима из претходних ставова извођач може захтевати само разлику у цени радова која прелази два, односно пет процената.

Извођач се не може позивати на повећање цене елемената на основу којих је одређена цена радова, ако је до повећања цене дошло након његовог доласка у доцњу.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Извођач може захтевати повећање укупно уговорене цене, ако су се после закључења уговора повећале цене елемената на основу којих је одређена укупна цена, тако да би ова према њиховим новим ценама требало да буде већа за више од десет процената.

Извођач може захтевати повећање само за онолико процената колико остаје кад се од утврђеног процента повећања одбије десет процената.

Ако би услед тога уговорена цена морала бити знатно повећана, наручилац може раскинути уговор.

У случају раскидања уговора наручилац је дужан исплатити извођачу одговарајући део уговорене цене за дотле извршене радове.

Одредба о непроменљивости цена

Члан 1000

Ако је уговорено да се цена радова неће мењати у случају да се после закључења уговора повећају цене елемената на основу којих је она одређена, извођач може, и поред овакве одредбе уговора, захтевати измену цене радова ако су се цене елемената повећале у толикој мери да би требало да цена радова буде већа за више од десет процената.

Али, и у овом случају извођач може захтевати само разлику у цени која прелази десет процената, осим ако је до повећања цене елемената дошло после његовог доласка у доцњу.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је уговорено да се цена радова неће мењати у случају да се после закључења уговора повећају цене елемената на основу којих је она одређена, извођач може, и поред овакве одредбе уговора, захтевати измену цене радова ако су се цене елемената повећале изнад процента утврђеног уговором, грађевинским узансама или обичајима грађевинске струке.

У случају из претходног става извођач може захтевати само разлику у цени која прелази утврђени проценат.

Извођач се и у овом случају не може позивати на повећање цене елемената на основу којих је одређена цена радова, ако је до повећања цене дошло након његовог доласка у доцњу.

Одредба става о непроменљивости цена овог члана примењује се и на наручиоца у случају снижења цене елемената на основу којих је одређена цена грађевине или радова.

У случају доцње извођача радова наручилац има право на сразмерно снижење цене радова за свако снижење цене елемената на основу којих је цена одређена, у складу с уговором, грађевинским узансама или обичајима грађевинске струке.

Раскид уговора због повећања цене

Члан 1001

Ако би у случајевима из претходних чланова уговорена цена морала бити знатно повећана, наручилац може раскинути уговор.

У случају раскида уговора наручилац је дужан исплатити извођачу одговарајући део уговорене цене за дотле извршене радове, као и правичну накнаду за учињене неопходне трошкове.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Ако би у случајевима предвиђеним за измену цене или примену клаузуле о непроменљивости цене, уговорена цена морала бити знатно повећана, односно снижена (тако да то представља промењену околност у смислу овог законика,

наручилац, односно извођач може раскинути уговор) примењују се правила овог законика о раскиду или измени уговора због повећања цене.

Право наручиоца да тражи снижење уговорене цене

Члан 1002

Ако су се у време између закључења уговора и испуњења обавезе извођача цене елемената на основу којих је одређена цена радова снизиле за више од два процента, а радови су извршени у уговореном року, наручилац има право да тражи одговарајуће снижење уговорене цене радова изнад тог процента.

Ако је уговорена непроменљивост цене радова, а они су извршени у уговореном року, наручилац има право на снижење уговорене цене, у случају да су се цене елемената на основу којих је одређена цена смањиле за толико да би цена била нижа за више од десет процената, и то за разлику у цени преко десет процената.

У случају доцње извођача радова наручилац има право на сразмерно снижење цене радова за свако снижење цене елемената на основу којих је цена радова одређена.

Напомена: Претходни члан се брише у зависности од прихватања одговарајућих решења у претходним члановима.

Одељак 2.

УГОВОР О ГРАЂЕЊУ СА ПОСЕБНОМ ОДРЕДБОМ

Члан 1003

Ако уговор о грађењу садржи одредбу „кључ у руке“ или неку другу сличну одредбу извођач се самостално обавезује да изврши скупа све радове потребне за изградњу и употребу одређеног целовитог објекта.

У том случају уговорена цена обухвата и вредност свих непредвиђених радова и вишкова радова, а искључује утицај мањкова радова на уговорену цену.

Ако у уговору „кључ у руке“ учествује као уговорна страна више извођача, њихова одговорност према наручиоцу је солидарна.

Одељак 3.

ОДГОВОРНОСТ ЗА НЕДОСТАТКЕ

Сходна примена

Члан 1004

Уколико у овој глави није друкчије одређено, за одговорност за недостатке грађевине примењују се одговарајуће одредбе уговора о делу.

Прелазак права

Члан 1005

Права наручиоца према извођачу због недостатка грађевине прелазе и на све доцније стицаоце грађевине или њеног дела али с тим да доцнијим стицаоцима не тече нови рок за обавештење и тужбу, већ им се урачунава рок претходника.

Посебна права закупаца

Члан 1006

Закупац стана у јавној својини има право да захтева од извођача отклањање недостатака у границама његове одговорности за недостатке грађевине према наручиоцу.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 4.

ОДГОВОРНОСТ ИЗВОЂАЧА И ПРОЈЕКТАНТА ЗА СОЛИДНОСТ ГРАЂЕВИНЕ

У чему се састоји

Члан 1007

Извођач одговара за недостатке у изради грађевине који се тичу њене солидности, уколико би се ти недостаци показали за време од десет година од предаје и пријема радова.

Извођач одговара и за недостатке земљишта на коме је подигнута грађевина, који би се показали за време од десет година од предаје и пријема радова, изузев ако је специјализована организација дала стручно мишљење да је земљиште подобно за грађење а у току грађења се нису појавиле околности које доводе у сумњу основаност стручног мишљења.

Исто важи и за пројектанта ако недостатак грађевине потиче од неког недостатка у пројекту.

Они су одговорни према одредбама претходних ставова не само наручиоцу, него и сваком другом стицаоцу грађевине.

Ова њихова одговорност не може се уговором ни искључити ни ограничити.

Дужност обавештавања и губитак права

Члан 1008

Наручилац или други стицалац дужан је о недостацима обавестити извођача и пројектанта у року од шест месеци од кад је недостатак установио, иначе губи право да се позове на њега.

Право наручиоца или другог стицаоца према извођачу, односно пројектанту по основу њихове одговорности за недостатке престаје за годину дана рачунајући од дана кад је наручилац, односно стицалац обавестио пројектанта, односно извођача о недостатку.

Алтернатива: У ставу 1 речи: "шест месеци", заменити са речима: "једне године", а у ставу 2 речи: "годину дана", заменити речима: "две године".

Смањење и искључење одговорности

Члан 1009

Извођач се не ослобађа одговорности ако је штета настала због тога што је при извођењу одређених радова поступао по захтевима наручиоца.

Али, ако је пре извршења одређеног рада по захтеву наручиоца упозорио овог на опасност од штете, његова одговорност се смањује, а према околностима конкретног случаја може се и искључити.

Солидарна одговорност наручиоца и извођача радова

Члан 1010

Наручилац и извођач радова на непокретности солидарно одговарају трећем лицу за штету која му настане у вези са извођењем тих радова.

Регреси

Члан 1011

Кад су за штету одговорни извођач и пројектант, одговорност сваког од њих одређује се сразмерно кривици.

Пројектант који је израдио пројекат грађевине и коме је поверен надзор над извршењем планираних радова одговара и за недостатке у извршеним радовима настале кривицом извођача ако их је могао опазити нормалним и разумним надгледањем радова, али има право захтевати од извођача одговарајућу накнаду.

Извођач који је накнадио штету насталу услед недостатака у извршеним радовима има право захтевати накнаду од пројектанта у мери у којој недостаци у извршеним радовима потичу од недостатака у пројекту.

Кад је за недостатак одговорно лице коме је извођач поверио обављање једног дела посла, извођач, ако хоће да од њега захтева накнаду, мора да га обавести о постојању недостатка у року од два месеца, рачунајући од дана кад је он сам обавештен од наручиоца о истом недостатку.

ГЛАВА XXIX ИЗДАВАЧКИ УГОВОР⁴

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1012

Издавачким уговором аутор уступа издавачу право да објави његово одређено дело и обавезује се да му у ту сврху преда дело припремљено за објављивање, а издавач се обавезује да дело умножи у одређеном броју примерака и да те примерке стави у промет.

Кад уговор закључује заступник

Члан 1013

Ауторов заступник може закључити издавачки уговор само оних дела која су наведена у његовом пуномоћју.

Заступник пословно неспособног аутора не може закључити издавачки уговор без ауторовог пристанка да се дело објави.

⁴ **Напомена:** Ауторски и издавачки уговори су у важећем правном систему Републике Србије регулисан чл. 67-78 Закона о ауторским и сродним правима („Службени гласник Р. Србије”, бр. 104/2009). Међутим, овде је текст ауторског уговора регулисан детаљније у вези са питањима која се постављају у практичној примени са намером да се у јавној дискусији, компарацијом појединих одредаба, дође до што бољих законских решења.

Одељак 2.
ПРЕДМЕТ УГОВОРА

Искључиво право објављивања

Члан 1014

Закључењем издавачког уговора издавач стиче искључиво право да дело објави на језику на коме је написано и у облику одређеном у уговору.

Остале могућности искоришћавања дела задржава аутор.

Кад је предмет уговора будуће дело

Члан 1015

Издавачки уговор може имати за предмет дело одређене врсте које још не постоји, а које се аутор обавезује да напише и преда издавачу до одређеног рока.

За пуноважност уговора о будућем делу потребно је да обим дела буде приближно одређен.

Рок одређен за предају дела издавачу може се примерено продужити, ако је то потребно и могуће с обзиром на све околности случаја.

Ако рок није одређен, у случају спора одредиће га суд узимајући разумно у обзир све околности случаја.

Ништавост уговора о свим будућим делима

Члан 1016

Ништав је уговор којим аутор уступа издавачу искључиво право објављивања свих његових будућих дела, или свих његових будућих дела одређене врсте, као и уговор који би имао за предмет сва таква дела написана до извесног рока.

Опција

Члан 1017

Кад се аутор обавезао издавачким уговором да ће издавање својих будућих дела понудити прво свом саговорнику, овај је дужан изјаснити се о свакој понуди у року од два месеца, рачунајући од дана када му је дело предато.

Ако се издавач не изјасни у одређеном року, сматраће се да је понуду одбио, те аутор може понудити дело другом издавачу да га објави, али не под повољнијим условима од оних које је био дао издавачу имаоцу права опције.

У случају два узастопна одбијања издавачево право опције се гаси.

Одељак 3.

ИЗДАЊЕ

Кад издавач има право на једно издање

Члан 1018

Кад у уговору није одређено колико издања може издавач објавити, ни њихов тираж, издавач може објавити само једно издање, уобичајеног тиража за дела исте врсте.

Кад издавач има право само на једно издање, његово искључиво право престаје кад издање буде распродато, а најдоцније по истеку три године од дана када су примерци издања стављени у продају.

Ново издање

Члан 1019

Кад аутор хоће да направи ново издање истог дела дужан је понудити објављивање новог издања издавачу претходног издања.

Ако издавач не прихвати понуду у року од два месеца, аутор може уступити право објављивања новог издања другом издавачу, али не под повољнијим условима од оних које је био дао претходном издавачу.

Кад издавач има право на више издања

Члан 1020

Кад издавач има право да направи више узастопних издања, он је дужан приредити ново издање кад претходно буде исцрпљено.

Он је дужан обавестити благовремено аутора о потреби новог издања и дати му могућност да у свом делу изврши потребне измене и допуне.

Ако издавач не приреди ново издање ни у примереном року који му буде одредио аутор, уговор се раскида по самом праву, а аутор задржава (хонорар) награду коју је примио унапред за изостало издање.

Искључиво право издавача овлашћеног да направи више узастопних издања престаје кад последње издање буде распродато, а најдоцније по истеку три године од дана када су примерци тог издања стављени у продају.

Кад уговор гласи на одређено време

Члан 1021

Издавачки уговор може бити закључен за одређено време, које не може бити дуже од пет година, у ком случају искључиво право издавача престаје истеком уговореног времена.

У осталом примењују се одредбе претходног члана.

Издање сабраних дела

Члан 1022

Аутор који је за издавање својих појединих дела дао искључиво право једном или разним издавачима, може у своја сабрана дела, или у своја сабрана дела једне врсте, о чијем је издавању закључио уговор са неким другим издавачем, укључити и та дела, ако су њихова издања исцрпљена, или ако је од издања сваког дела прошло две године.

Издавач сабраних дела нема право на издавање и продају појединих дела која улазе у састав сабраних дела.

Алтернатива: У ставу 2. реч: "нема" замењује се речју: "има".

Одељак 4.

ОБАВЕЗЕ АУТОРА

Предаја рукописа

Члан 1023

Аутор је дужан предати издавачу у одређеном року рукопис дела припремљен за штампу.

Рукопис остаје у својини аутора, ако није што друго уговорено.

Јемство Члан 1024

Аутор јемчи да право објављивања дела које је предмет уговора припада њему, да га није уступио другоме ни потпуно ни делимично, и да на истоме нема терета, нити је ограничено у корист неког трећег.

Он је дужан пружити заштиту права уступљеног издавачу од свих претензија трећих лица.

Обавеза уздржавања Члан 1025

За време трајања издавачевог искључивог права аутор не може сам умножавати дело, нити његове поједине делове, нити то поверити неком другом, и то не само у оригиналном облику, него ни скраћено, проширено или иначе измењено.

Претходни став не важи за чланке објављене у листовима и другим периодичним и повременим публикацијама.

Свој прилог у неком збирном делу може аутор поново објавити, али је дужан при томе назначити збирно дело у коме је прилог први пут објављен.

Исправке штампаних грешака и ауторске поправке Члан 1026

Аутор је дужан прегледати отиске и извршити исправку штампарских грешака, ако није што друго уговорено.

Ако је исправку штампарских грешака извршио сам издавач или штампар, издавач је дужан пре умножавања поднети отиске аутору на преглед.

Ако приликом исправљања штампарских грешака, или приликом прегледа отисака, аутор изврши измене или допуне у самом тексту, тако настали штампарски трошкови падају на његов терет само уколико премашују десет процената трошкова слога.

Одељак 5. **ОБАВЕЗЕ ИЗДАВАЧА**

Објављивање дела Члан 1027

Издавач је дужан умножити дело на уговорен начин, у одређеном броју примерака, такво какво је, без скраћивања, додатака, или каквог другог преиначења, и ставити примерке тако умноженог дела у продају.

Сваки примерак умноженог дела мора носити име аутора, или његов псеудоним, осим кад је уговорено анонимно објављивање.

Рок објављивања Члан 1028

Издавач је дужан објавити дело у уговореном року, који не може бити дужи од две године од предаје рукописа.

Ако рок није утврђен уговором, издавач је дужан објавити дело у примереном року, а најдоцније у року од године дана од предаје рукописа.

Ако издавач не објави дело у наведеном року, аутор може раскинути уговор и захтевати накнаду штете, под условима и на начин предвиђеним за раскидање двостраних уговора.

Опрема дела

Члан 1029

Издавач је дужан технички опремити издање како је одређено уговором, а ако уговор не садржи ништа о томе, издавач је дужан извршити опрему дела према накнадном споразуму са аутором.

Ако се не постигне споразум о опреми, издавач је дужан опремити издање онако како редовно опрема издања те врсте, а ако таква дела није раније издавао, онда онако како је уобичајено при издавању таквих дела.

Цена

Члан 1030

Издавач је дужан ставити дело у продају по уговореној цени, а ако цена није одређена уговором, одредиће је издавач, али је дужан да пре тога саслуша мишљење аутора.

Издавач не може без ауторове сагласности повећати уговорену цену, као ни цену коју је сам одредио, али је може снизити изузев ако је награда (хонорар) уговорена у проценту од продајне цене.

Алтернатива: У ставу 2. испред речи: „издавач“, додају се речи: „ако другачије није уговорено.“

Бесплатни примерци

Члан 1031

Издавач је дужан предати аутору бесплатно пет примерака објављеног дела, ако није уговорен већи број примерака.

Аутор има право захтевати да му издавач прода, уз уобичајени књижарски попуст, потребан број примерака за личну употребу.

Публицитет

Члан 1032

Издавач је дужан предузети потребне активности да би заинтересована јавност била обавештена о издању дела.

Извештавање аутора о продаји

Члан 1033

Издавач је дужан на захтев аутора давати му повремено извештаје о продаји примерака објављеног дела и о броју непродатих примерака на залихама.

Ауторска награда (хонорар)

Члан 1034

Издавач је дужан исплатити аутору награду у време и на начин како је одређено уговором.

Аутор има право на награду и кад није уговорена, изузев ако се из околности случаја може закључити да се одрекао тог права.

Кад аутор има право на награду иако није уговорена, као и кад је уговорена али није одређен њен износ, висину награде (хонорара) одредиће суд водећи рачуна о свим околностима случаја.

Одредбе о награди за претходно издање важе и за наредно издање ако за ово није о томе уговорено што друго.

Повећање награде

Члан 1035

Ако је уговорена награда у очигледној несразмери са приходом који издавач има од објављеног дела, аутор има право захтевати да се одредба уговора о награди измени и да му се одреди правичније учешће у приходу од његовог дела.

Кад висина награде зависи од продаје дела

Члан 1036

Ако се награда састоји у извесном проценту од цене продатих примерака дела, издавач је дужан поднети аутору извештај о продатим примерцима и обрачун његове награде сваке године, ако уговором није за то одређен краћи рок.

Награда у случају пропасти дела или издања

Члан 1037

Кад дело пропадне услед случаја више силе после његове предаје издавачу ради објављивања, аутор има право захтевати исплату хонорара који би му припадао да је дело било објављено.

Али, кад услед случаја више силе пропадне припремљено издање пре његовог стављања у продају, издавач има право да приреди ново издање, а аутору припада хонорар за пропало издање, али не и за истоветно ново издање.

У случају делимичне пропасти припремљеног издања услед случаја више силе, и пре његовог стављања у продају, издавач има право да умножи без накнаде аутору само онолико примерака колико је пропало.

Одељак 6.

ПРЕСТАНАК УГОВОРА

Одустајање од уговора

Члан 1038

Аутор може изјавом упућеном издавачу, као и завештањем одустати од издавачког уговора и тако опозвати право објављивања, ако дело више не одговара његовим идејама.

Он, односно његов наследник, дужан је накнадити издавачу стварну штету коју овај трпи због тога.

Ако аутор, односно његов наследник не накнади издавачу штету у року од три месеца од изјаве о одустајању од уговора, или му у том року не да потребно обезбеђење да ће је накнадити у року од наредна три месеца, издавачки уговор остаје на снази.

Ако се после одустанка од уговора аутор одлучи поново да дело објави, дужан је понудити право објављивања издавачу са којим је био закључио уговор од кога је одустао, и то под истим условима.

Ништава је одредба уговора којом се аутор одриче права да одустане од уговора кад дело више не одговара његовим идејама.

Стечај и ликвидација издавача

Члан 1039

У случају стечаја или ликвидације издавача, аутор може раскинути издавачки уговор.

ГЛАВА XXX УГОВОР О ЛИЦЕНЦИ

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1040

Уговором о лиценци обавезује се давалац лиценце да стицаоцу лиценце уступи, у целини или делимично, право искоришћавања проналаска, техничког знања и искуства, патента, дизајна, жига, узорка или модела, а стицалац лиценце се обавезује да му за то плати одређену накнаду.

Форма

Члан 1041

Уговор о лиценци мора бити закључен у писменој форми.

Трајање лиценце

Члан 1042

Лиценца за искоришћавање патента и дизајна не може бити закључена за време дуже од трајања законске заштите тих права.

Искључива лиценца

Члан 1043

Уговором о лиценци стицалац лиценце стиче искључиво право искоришћавања предмета лиценце само ако је то изричито уговорено (искључива лиценца).

Остале могућности искоришћавања предмета лиценце задржава давалац лиценце.

Ако у уговору о лиценци није назначено о каквој је лиценци реч, сматра се да му је дата неискључива лиценца.

Просторно ограничење права искоришћавања

Члан 1044

Право искоришћавања предмета лиценце може бити просторно ограничено само ако то није противно прописима о заштити конкуренције.

Ако уговором о лиценци није просторно ограничено право искоришћавања предмета лиценце, сматра се да је лиценца просторно неограничена.

Одељак 2.
ОБАВЕЗЕ ДАВАОЦА ЛИЦЕНЦЕ

Предаја предмета лиценце

Члан 1045

Давалац лиценце је дужан да стицаоцу лиценце у одређеном року преда предмет лиценце.

Давалац лиценце је дужан да стицаоцу лиценце преда сву документацију потребну за практичну примену предмета лиценце.

Давање упутства и обавештења

Члан 1046

Давалац лиценце је дужан да стицаоцу лиценце даје сва упутства и обавештења која су потребна за успешно искоришћавање предмета лиценце.

Обавеза гарантовања

Члан 1047

Давалац лиценце гарантује стицаоцу лиценце техничку изводљивост и техничку употребљивост предмета лиценце.

Јемство

Члан 1048

Давалац лиценце јемчи да право искоришћавања које је предмет уговора припада њему, да на њему нема терета и да није ограничено у корист неког трећег.

Ако је предмет уговора искључива лиценца, давалац лиценце јемчи да право искоришћавања није уступио другоме, ни потпуно ни делимично.

Давалац лиценце је дужан чувати и бранити право уступљено стицаоцу лиценце од свих захтева трећих лица.

Ограничења даваоца искључиве лиценце

Члан 1049

Ако је уговорена искључива лиценца, давалац лиценце не може ни у ком виду сам искоришћавати предмет лиценце, нити његове поједине делове, нити то поверити неком другом у границама просторног важења лиценце.

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ СТИЦАОЦА ЛИЦЕНЦЕ

Искоришћавање предмета лиценце

Члан 1050

Стицалац лиценце је дужан искоришћавати предмет лиценце на уговорени начин, у уговореном обиму и у уговореним границама.

Коришћење накнадних усавршавања

Члан 1051

Ако законом или уговором није друкчије одређено, стицалац лиценце није овлашћен да искоришћава накнадна усавршавања предмета лиценце.

Чување предмета лиценце у тајности

Члан 1052

Ако предмет лиценце сачињава непатентирани проналазак или тајно техничко знање и искуство, стицалац лиценце је дужан да га чува у тајности.

Квалитет

Члан 1053

Ако је уз лиценцу за производњу уступљена и лиценца за употребу жига, стицалац лиценце може стављати у промет робу са тим жигом само ако је њен квалитет исти као што је квалитет робе коју производи давалац лиценце.

Супротан споразум нема правно дејство.

Обележавање

Члан 1054

Стицалац лиценце је дужан робу обележити ознаком о производњи по лиценци.

Накнада

Члан 1055

Стицалац лиценце је дужан исплатити даваоцу лиценце уговорену накнаду у време и на начин како је то одређено уговором.

Подношење извештаја

Члан 1056

Ако се накнада одређује у зависности од обима искоришћавања предмета лиценце, стицалац лиценце је дужан поднети даваоцу лиценце извештај о обиму искоришћавања и извршити обрачун накнаде сваке године, ако уговором није за то одређен краћи рок.

Измена уговорене накнаде

Члан 1057

Ако је уговорена накнада постала очигледно несразмерна у односу на приход који стицалац лиценце има од искоришћавања предмета лиценце, заинтересована страна може захтевати измену уговорене накнаде.

Одељак 4.

ПОДЛИЦЕНЦА

Кад се може дати

Члан 1058

Стицалац искључиве лиценце може право искоришћавања предмета лиценце уступити другоме (подлиценца).

Уговором се може предвидети да стицалац лиценце не може дати другоме подлиценцу, или му је не може дати без дозволе даваоца лиценце.

Кад давалац може одбити дозволу

Члан 1059

Кад је за давање подлиценце потребна дозвола даваоца лиценце, овај је може одбити стицаоцу искључиве лиценце само из озбиљних разлога.

Отказ због недозвољене подлиценце

Члан 1060

Давалац лиценце може отказати уговор о лиценци без отказног рока ако је подлиценца дата без његове дозволе, кад је ова према закону или према уговору потребна.

Непосредан захтев даваоца лиценце

Члан 1061

Уговором о подлиценци не ствара се никакав посебан правни однос између стицаоца подлиценце и даваоца лиценце, чак ни кад је давалац лиценце дао потребну дозволу за закључење подлиценце.

Али, давалац лиценце може, ради наплате својих потраживања од стицаоца лиценце насталих из лиценце, захтевати непосредно од стицаоца подлиценце исплату износа које овај дугује даваоцу подлиценце по основу подлиценце.

Одељак 5.

ПРЕСТАНАК УГОВОРА

Протек одређеног времена

Члан 1062

Уговор о лиценци закључен на одређено време престаје самим протеком времена за које је закључен, те није потребно да буде отказан.

Прећутно обнављање лиценце

Члан 1063

Кад по протеку времена за које је уговор о лиценци био закључен стицалац лиценце продужи да искоришћава предмет лиценце, а давалац лиценце се томе не противи, сматра се да је закључен нов уговор о лиценци неодређеног трајања, под истим условима као и претходни.

Обезбеђења која су трећа лица дала за прву лиценцу престају са протеком времена за које је била закључена.

Отказ

Члан 1064

Уговор о лиценци чије трајање није одређено престаје отказом који свака страна може дати другој, поштујући одређени отказни рок.

Ако отказни рок није уговором одређен, износи шест месеци, с тим што давалац лиценце не може отказати уговор током прве године његовог важења.

Смрт, стечај и ликвидација

Члан 1065

У случају смрти даваоца лиценце, лиценца се наставља са његовим наследницима, ако друкчије није уговорено.

У случају смрти стицаоца лиценце, лиценца се наставља са његовим наследницима који продужавају његову делатност.

У случају стечаја или ликвидације стицаоца лиценце давалац лиценце може раскинути уговор.

ГЛАВА XXXI ПРЕВОЗ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1066

Уговором о превозу обавезује се превозилац да превезе на одређено место неко лице или неку ствар, а путник, односно пошиљалац се обавезује да му за то исплати одређену накнаду.

Као превозилац, у смислу овог законика, сматра се како лице које се бави превозом као својим редовним пословањем (јавни превозилац), тако и свако друго лице које се уговором обавезе да изврши превоз уз накнаду (нејавни превозилац).

Обавезе превозиоца у линијском превозу

Члан 1067

Превозилац који обавља превоз на одређеној линији (линијски превоз) дужан је да редовно и уредно одржава објављену линију.

Он је дужан да прими на превоз свако лице и сваку ствар који испуњавају услове одређене у објављеним општим условима.

Ако редовна превозна средства превозиоца нису довољна за извршење свих захтеваних превоза, првенство имају лица или ствари за које је то посебним прописима предвиђено, а даље првенство се одређује према реду захтева, с тим да се између истовремених захтева првенство одређује према већој дужини превоза.

Одустанак од уговора

Члан 1068

Пошиљалац, односно путник може одустати од уговора пре него што почне његово извршење, али је дужан накнадити тиме проузроковану штету превозиоцу.

Кад превозилац са започињањем превоза касни толико да друга страна више нема интереса за уговорени превоз, или кад превозилац неће или не може да изврши уговорени превоз, друга страна може одустати од уговора и тражити да се врати плаћена накнада за превоз, као и накнаду тиме проузроковане штете.

Висина накнаде за превоз

Члан 1069

Ако је висина накнаде за превоз одређена тарифом или којим другим објављеним обавезним актом не може се уговорити већа накнада.

Ако износ накнаде за превоз није одређен тарифом или којим другим објављеним обавезним актом, а ни уговором, превозилац има право на уобичајену накнаду за ту врсту превоза.

У осталом, сходно се примењују одредбе о накнади садржане у глави овог законика о уговору о делу.

Ограничење примене одредби ове главе

Члан 1070

Одредбе ове главе примењују се на све врсте превоза, ако законом за поједине врсте није другачије одређено.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

На поједине врсте превоза који су уређени посебним законима, као што су железнички, авионски, поштански и други, одредбе ове главе примењују се само кад су у питању материје које нису уређене посебним законима.

Одељак 2.

УГОВОР О ПРЕВОЗУ СТВАРИ

Одсек 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предаја ствари

Члан 1071

Превозилац је дужан да ствар коју је примио у циљу превоза превезе и преда на одређеном месту пошиљаоцу или одређеном лицу (примаоцу).

О чему пошиљалац треба да обавести превозиоца

Члан 1072

Пошиљалац је дужан обавестити превозиоца о врсти пошиљке и о њеној садржини и количини, и саопштити му куда пошиљка треба да буде превезена, име и адресу примаоца пошиљке, своје име и своју адресу, као и све друго што је потребно да би превозилац могао испунити своје обавезе без одлагања и сметњи.

Кад се у пошиљци налазе драгоцености, хартије од вредности или друге скупоцене ствари, пошиљалац је дужан обавестити о томе превозиоца у часу њихове предаје на превоз и саопштити му њихову вредност.

Кад се ради о превозу опасне ствари или ствари за коју су потребни посебни услови превоза, пошиљалац је дужан да о томе обавести превозиоца на време тако да би он могао предузети одговарајуће посебне мере.

Ако пошиљалац не да превозиоцу податке из претходних ставова или му их да погрешно, одговара за штету која би услед тога настала.

Превозне исправе

Члан 1073

На захтев пошиљаоца, ако друкчије није уговорено или прописано, јавни превозилац је дужан да му изда превозну исправу са својством хартије од вредности (теретница, товарни лист, исправа комбинованог превоза и слично).

Превозна исправа може да буде издата у писменој или у електронској форми и може да гласи на име, по наредби или на доносиоца.

Превозна исправа садржи: име и адресу пошиљаоца и превозиоца, врсту, садржај и количину пошиљке, као и вредност драгоцености и других скупоцених ствари, место опредељења, износ накнаде за превоз, односно забелешку да је накнада плаћена унапред, одредбу о своти којом је пошиљка оптерећена, место и дан издавања, а може садржати и друге податке из уговора о превозу.

Превозну исправу издату у писменој форми морају потписати уговорне стране, а превозна исправа издата у електронској форми, ако посебним законом није другачије одређено, садржи дигитални потпис и податке одређене посебним законима.

Уговор о превозу и превозне исправе

Члан 1074

Постојање и пуноважност уговора о превозу независни су од постојања превозне исправе и њене тачности.

Одредбе уговора о превозу примењују се и на односе превозиоца и примаоца који није исто лице као пошиљалац само уколико су садржане у превозној исправи или превозна исправа упућује на њих.

Потврда о пријему за превоз

Члан 1075

Ако није издата превозна исправа, пошиљалац може захтевати од превозиоца да му изда потврду о пријему пошиљке за превоз са подацима које она треба да садржи.

Одсек 2.

ОДНОС ПОШИЉАОЦА И ПРЕВОЗИОЦА

Паковање

Члан 1076

Пошиљалац је дужан упакovati ствари на прописани или уобичајени начин како не би дошло до настанка какве штете или угрожавања сигурности људи или добара.

Превозилац је дужан скренути пажњу пошиљаоцу на недостатке паковања који се могу опазити, иначе одговара за оштећење пошиљке које би се десило због тих недостатака.

Али превозилац не одговара за оштећење пошиљке ако је пошиљалац, иако му је скренута пажња на недостатке паковања, захтевао да превозилац прими пошиљку на превоз са тим недостацима.

Превозилац је дужан одбити пошиљку ако су недостаци у њеном паковању такви да може бити угрожена сигурност лица или добара или проузрокована каква штета.

За штету коју због недостатка у паковању претрпе трећа лица за време док се ствар налази код превозиоца, одговара превозилац, а он има право захтевати накнаду од пошиљаоца, у случају постојања његове одговорности.

Накнада за превоз и трошкови у вези са превозом

Члан 1077

Пошиљалац је дужан исплатити превозиоцу накнаду за превоз и трошкове у вези са превозом.

Ако у превозној исправи није наведено да пошиљалац плаћа накнаду за превоз и остале трошкове у вези са превозом, претпоставља се даје пошиљалац упутио превозиоца да их наплати од примаоца.

Располагање пошиљком

Члан 1078

Пошиљалац може располагати пошиљком и мењати налоге садржане у уговору, те може, између осталог, наложити превозиоцу да обустави даљи превоз пошиљке, да му пошиљку врати, даје преда другом примаоцу или даје упуту у неко друго место.

Право пошиљаоца да мења налоге престаје после приспећа пошиљке у место опредељења кад превозилац преда примаоцу превозну исправу, или кад превозилац позове примаоца да преузме пошиљку, или кад прималац сам затражи њену предају.

Ако је издата превозна исправа са својством хартије од вредности, права пошиљаоца из претходног става припадају искључиво њеном имаоцу.

Овлашћено лице које се послужи правом да даје нове налоге превозиоцу, дужно је да му накнади трошкове и штету које је имао због тога, као и да му на његов захтев пружи јемство да ће му трошкови и штета бити накнађени.

Правац превоза

Члан 1079

Превозилац је дужан извршити превоз уговореним путем.

Ако није уговорено којим путем треба да се изврши превоз, превозилац је дужан извршити га оним путем који највише одговара интересима пошиљаоца, односно имаоца превозне исправе са својством хартије од вредности.

Сметње при извршењу превоза

Члан 1080

Превозилац је дужан обавештавати имаоца права располагања пошиљком о свим околностима које би биле од утицаја на извршење превоза и поступити по упутствима које од њега добије.

Превозилац није дужан поступити по упутствима имаоца права располагања пошиљком чије би извршење могло угрозити сигурност лица или добара.

Ако би случај био такав да се не би могла чекати упутства имаоца права располагања пошиљком, превозилац је дужан поступити како би поступио разуман и пажљив стручњак у истој ситуацији, и о томе обавестити имаоца права располагања пошиљком и тражити његова даља упутства.

Превозилац има право на накнаду трошкова које је имао због сметњи насталих без његове кривице.

Накнада у случају прекида превоза

Члан 1081

Ако је превоз прекинут, из неког узрока за који одговара превозилац, он има право на сразмеран део накнаде за извршени превоз, али је дужан накнадити штету која би настала за другу страну услед прекида превоза.

Ако је превоз прекинут из неког узрока за који не одговара нико од заинтересованих лица, превозилац има право на разлику између уговорене накнаде за превоз и трошкова превоза од места где је превоз прекинут до места опредељења.

Превозилац нема право ни на део накнаде ако у току превоза пошиљка пропадне услед више силе.

Кад пошиљка не може да буде предата

Члан 1082

Ако прималац не може да буде обавештен о приспећу пошиљке, или одбије да је прими, и уопште ако пошиљка не може да буде предата, или ако прималац не исплати

превозиоцу дужну накнаду и остале своте које терете пошиљку, превозилац је дужан обавестити о томе пошиљаоца, тражити од њега упутства и предузети за његов рачун потребне мере за чување ствари.

Ако у примереном року овлашћено лице не предузме ништа са пошиљком, превозилац има право да је прода према правилима о продаји дуговане ствари у случају доцње повериоца, и да наплати своја потраживања из постигнуте цене, а остатак је дужан положити код суда или јавног бележника за овлашћено лице.

Одговорност превозиоца према пошиљаоцу

Члан 1083

Ако је превозилац предао пошиљку примаоцу, а није наплатио од њега своту којом је била оптерећена, дужан је исплатити ту своту пошиљаоцу, али има право да тражи накнаду од примаоца.

Одсек 3.

ОДНОС ПРЕВОЗИОЦА И ПРИМАОЦА

Обавештавање примаоца о приспећу пошиљке

Члан 1084

Превозилац је дужан обавестити примаоца без одлагања да је пошиљка приспела, ставити му је на располагање како је уговорено и поднети му превозну исправу ако је издата.

У случају кад је издата превозна исправа по наредби или на доносиоца, он је дужан поступати по претходном ставу само ако је у превозној исправи означено лице у месту опредељења које треба обавестити да је пошиљка приспела.

Предаја пошиљке кад је издат дупликат превозне исправе

Члан 1085

Превозилац може одбити да преда пошиљку ако му се истовремено не преда дупликат превозне исправе на коме је прималац потврдио да му је пошиљка предата.

Право примаоца да захтева предају пошиљке

Члан 1086

Прималац може вршити права из уговора о превозу према превозиоцу и од њега захтевати да му преда превозну исправу и пошиљку тек пошто она приспе у место опредељења.

Превозилац је дужан на захтев примаоца предати му пошиљку пре него што она приспе у место опредељења, само ако је на то овлашћен од пошиљаоца.

Прималац може вршити права из уговора о превозу и захтевати од превозиоца предају пошиљке само ако испуни услове предвиђене у уговору о превозу.

Утврђивање истоветности и стања пошиљке

Члан 1087

Овлашћено лице има право захтевати да се записнички утврди истоветност пошиљке и, ако је пошиљка оштећена, у чему се састоји оштећење.

Ако се утврди да пошиљка није она која је била предата превозиоцу, или да је оштећење веће него што је превозилац тврдио, трошкове утврђивања сноси превозилац.

Обавеза примаоца да исплати накнаду за превоз

Члан 1088

Преузимањем пошиљке и превозне исправе, ако је издата, примаоца се обавезује да исплати превозиоцу накнаду за превоз, ако није што друго одређено у уговору о превозу или у превозној исправу, као и да му исплати своте којима је пошиљка оптерећена.

Ако примаоца сматра да није дужан исплатити превозиоцу онолико колико овај захтева, он може вршити права из уговора само ако код суда или овлашћеног јавног бележника положи спорни износ.

Одсек 4.

ОДГОВОРНОСТ ПРЕВОЗИОЦА ЗА ГУБИТАК, ОШТЕЋЕЊЕ ПОШИЉКЕ И ЗА ЗАДОЦЊЕЊЕ

Пропаст, губитак или оштећење пошиљке

Члан 1089

Превозилац одговара за пропаст, губитак или оштећење пошиљке који би се догодили од часа преузимања до њене предаје, осим ако су проузроковани радњом овлашћеног лица, својствима пошиљке, или страним узроцима који се нису могли предвидети ни избећи или отклонити.

Ништаве су одредбе уговора о превозу, општих услова превоза, тарифа или ког другог општег акта, којима се ова одговорност смањује.

Али је пуноважна одредба којом се унапред одређује највиши износ накнаде, под условом да није у очигледној несразмери са штетом.

Ово ограничење износа накнаде не важи ако је штету превозилац проузроковао преварно, намерно или крајњом непажњом.

Ако друкчије није уговорено висина накнаде одређује се према тржишној цени пошиљке у време и месту предаје за превоз.

Пропаст, губитак или оштећење пошиљке скупочених ствари

Члан 1090

У случају пропасти, губитка или оштећења пошиљке у којој су се налазиле драгоцености, хартије од вредности или друге скупочене ствари, превозилац је дужан накнадити тако насталу штету само ако је приликом предаје ствари на превоз био обавештен о природи тих ствари и њиховој вредности, или ако је штету проузроковао преварно, намерно или крајњом непажњом.

Ако су се са наведеним стварима у пошиљци налазиле и друге ствари, за њихов губитак или оштећење превозилац одговара по општим правилима о одговорности превозиоца.

Враћање плаћене накнаде за превоз

Члан 1091

У случају постојања одговорности код пропасти, потпуног или делимичног губитка пошиљке превозилац је, поред накнаде штете, дужан да пошиљкоцу врати накнаду за превоз ако је иста плаћена, сразмерно проценту пропасти или губитка пошиљке.

Претпостављени губитак пошиљке

Члан 1092

Ако превозилац у року одређеном посебним законом након поднетог захтева овлашћеног лица не преда пошиљку кориснику, претпоставља се да је пошиљка изгубљена и тада се сходно примењују правила о одговорности за њен губитак.

Кад прималац преузме пошиљку без приговора

Члан 1093

Кад прималац преузме пошиљку без приговора и исплати превозиоцу његова потраживања, престаје одговорност превозиоца, изузев ако је оштећење записнички утврђено пре преузимања пошиљке.

Превозилац остаје одговоран за оштећења пошиљке која се нису могла опазити у часу предаје, ако га је прималац обавестио о тим оштећењима одмах по њиховом откривању, али не доцније од осам дана од предаје.

Превозилац се не може позивати на одредбе претходних ставова, ако је оштећење проузроковао преварно, намерно или крајњом непажњом.

Одговорност превозиоца за доцњу

Члан 1094

Превозилац одговара за штету насталу због доцње, изузев ако је доцња проузрокована неком чињеницом која искључује његову одговорност за губитак или оштећење ствари или ако је друкчије утврђено посебним прописима.

Одговорност за помоћнике

Члан 1095

Превозилац, у складу с овим закоником или посебним законом, одговара за лица која су по његовом налогу радила на извршењу превоза.

Одсек 5.

УЧЕШЋЕ ВИШЕ ПРЕВОЗИЛАЦА У ПРЕВОЗУ ПОШИЉКЕ

Кад они одговарају солидарно

Члан 1096

Превозилац који повери неком другом превозиоцу потпуно или делимично извршење превоза пошиљке коју је примио на превоз, остаје и даље одговоран за њен превоз од њеног пријема до предаје, али има право на накнаду од превозиоца коме је пошиљку поверио.

Ако други превозилац од првог превозиоца преузме са пошиљком и превозну исправу са својством хартије од вредности, он постаје уговорна страна у уговору о превозу, са правима и дужностима солидарног дужника и солидарног повериоца, чији су удели сразмерни његовом учешћу у превозу.

Исто важи и кад се за извршење превоза неке пошиљке обавезе једним истим уговором више превозилаца који ће учествовати у превозу један за другим.

Сваки од више превозилаца има право захтевати да се утврди стање пошиљке у часу кад му се предаје ради извршења његовог дела превоза.

Солидарни превозиоци учествују у сношењу штете сразмерно њиховим уделима у превозу, изузев оног који докаже да штета није настала док је он превозио пошиљку.

Приговори учињени каснијем превозиоцу дејствују и према свим ранијим.

Алтернатива: став 1. мења се тако да гласи:

Превозилац који БЕЗ ОВЛАШЋЕЊА повери неком другом превозиоцу потпуно или делимично извршење превоза пошиљке коју је примио на превоз, остаје и даље одговоран за њен превоз од њеног пријема до предаје, али има право на накнаду од превозиоца коме је пошиљку поверио, а превозилац који то учини са овлашћењем одговара за избор таквог превозиоца, изузев ако је друкчије уговорено првим уговором о превозу - одговорност за рад подпревозиоца.

Подељена одговорност превозилаца

Члан 1097

Кад у извршењу превоза исте пошиљке учествују један за другим неколико превозилаца које је одредио пошиљалац, сваки од њих одговара само за свој део превоза.

Одсек 6.

ПРАВО ЗАЛОГЕ

Кад превозилац има право залогe

Члан 1098

Ради обезбеђења наплате накнаде за превоз и нужних трошкова које је учинио у вези са превозом, превозилац има право залогe на стварима које су му предате ради превоза и у вези са превозом, док их држи или док има у ракама исправу помоћу које може располагати њима.

Кад је у извршењу превоза учествовало више превозилаца један за другим, њихова потраживања у вези са извршењем превоза обезбеђена су такође овом залогом, и последњи превозилац је дужан, ако превозна исправа не садржи што друго, наплатити сва потраживања по превозној исправу.

Потраживања ранијег превозиоца, као и његово право залогe, прелазе по самом закону на доцнијег превозиоца који му је исплатио та потраживања.

То исто важи и ако превозилац исплати отпремникова потраживања.

Сукоб заложних права

Члан 1099

Кад поред заложног права превозиоца постоје на истој ствари истовремено заложна права комисионара, отпремника и складиштара, првенство наплате имају повериоци ма ког од ових потраживања насталих отпремом или превозом, и то обратном реду којим су настала.

Остала потраживања комисионара и складиштара, као и потраживања отпремника и превозиоца настала давањем предујмова, наплаћују се тек по исплати потраживања наведених у претходном ставу, и то по реду којим су настала.

Одељак 3.

УГОВОР О ПРЕВОЗУ ЛИЦА

Општа одредба

Члан 1100

Превозилац је дужан да превоз лица изврши безбедно оним превозним средством које је одређено уговором о превозу и уз оне услове удобности и хигијене

који се према врсти односног превозног средства и удаљености пута сматрају неопходним.

Право путника на одређено место

Члан 1101

Превозилац је дужан дати путнику оно место и у оном превозном средству, како је уговорено.

Одговорност превозиоца за задоцњење

Члан 1102

Превозилац је дужан превести путника до одређеног места на време.

Он одговара за штету коју би путник претрпео због задоцњења, изузев ако је до задоцњења дошло из узрока који се није могао отклонити ни пажњом стручњака.

Алтернатива: Став 2. мења се тако да гласи:

Он одговара за штету коју би путник претрпео због задоцњења, изузев ако је задоцњење проузроковано околностима које се нису могле предвидети, ни избећи или савладати.

Одговорност превозиоца за сигурност путника

Члан 1103

Превозилац одговара за сигурност путника од почетка до завршетка превоза, како у случају превоза уз накнаду, тако и у случају бесплатног превоза, те је дужан накнадити штету која настане оштећењем здравља, повредом или смрћу путника, изузев ако је проузрокована искључивом кривицом путника или страним узроком који се није могао предвидети ни избећи или отклонити.

Ништаве су одредбе уговора, као и општих услова превоза, тарифа или ког другог општег акта, којима се ова одговорност смањује.

Алтернатива: у ставу 1. Речи: „страним узроком који се није могао предвидети ни избећи или отклонити“, замењују се речима: "околностима које се нису могле предвидети, ни избећи или савладати".

Одговорност за пртљаг предат на превоз и за остале ствари

Члан 1104

Пртљаг који му је путник предао превозилац је дужан превести у исто време кад и путника и предати му га по завршетку превоза.

За губитак и оштећење пртљага превозилац одговара према одредбама за превоз ствари.

За оштећење ствари које путник држи са собом (ручни пртљаг), превозилац одговара према општим правилима о одговорности.

Одељак 4.

ЗАСТАРЕЛОСТ ПРАВА

Члан 1105

Прималац, пошиљалац, путник или наследници могу увек, приговором, да остварују своја права према превозиоцу само под условом да приговор уложи у року од годину дана рачунајући, у случају пропасти, губитка и доцње, од дана када је испорука требало да се изврши, а, у случају оштећења, од дана када је ствар или пртљаг

испоручен примаоцу, и, у случају одговорности за сигурност путника и доцњу у превозу путника од дана извршења превоза.

По приговору превозилац је дужан поступити у року од 30 дана од дана подношења приговора.

Тужбе за накнаду штете према превозиоцу по основу одговорности за ствари, лица и пртљаг застаревају за годину дана од дана истицања рока за поступање по приговору, под условом да су уложили благовремено приговор и да је истекао рок за поступање по њему, као и да није изгубљено право на тужбу пријемом ствари или пртљага у складу са законом.

Претходне одредбе не примењују се у случају доказане преваре, намере и грубе непажње превозиоца.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

ГЛАВА XXXII ОСТАВА

Одељак 1. О ОСТАВИ УОПШТЕ

Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам Члан 1106

Уговором о остави обавезује се оставопримац да прими ствар од оставодавца, да је чува и да је врати кад је овај буде затражио.

Предмет уговора о остави могу бити само телесне покретне ствари.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "телесне" бришу се.

Остава туђе ствари Члан 1107

Уговор о остави може пуноважно закључити у своје име и лице које није сопственик ствари, и оставопримац је дужан вратити ствар њему, изузев ако би дознао да је ствар украдена.

Ако треће лице тужбом захтева ствар од оставопримца као сопственик, оставопримац је дужан саопштити суду од кога лица је ствар примио, а истовремено обавестити оставодавца о подигнутој тужби.

Одсек 2. ОБАВЕЗЕ ОСТАВОПРИМЦА

Обавезе чувања и обавештавања Члан 1108

Оставопримац је дужан чувати ствар као своју сопствену, а ако је остава уз накнаду, као разуман и пажљив стручњак.

Ако су уговорени место или начин чувања ствари, оставопримац их може променити само ако то захтевају промењене околности, иначе одговара и за случајну пропаст или случајно оштећење ствари.

О свим променама које би приметио на ствари и о опасностима да буду оштећене на ма који начин оставопримац је дужан обавестити оставодавца.

Предаја ствари другом на чување

Члан 1109

Оставопримац не може без пристанка оставодавца, или без нужде, предати поверену му ствар другоме да је чува, иначе одговара и за њену случајну пропаст или оштећење.

Употребљавање ствари

Члан 1110

Оставопримац нема право да употребљава ствар поверену му на чување.

У случају недозвољене употребе ствари, оставопримац дугује оставодавцу одговарајућу накнаду и одговара за случајну пропаст или оштећење ствари који би се догодили том приликом.

Кад је у оставу дата нека непотрошна ствар и оставопримцу дозвољено да је употребљава, онда се на односе уговорних страна примењују одредбе о уговору о послузи, а само о питањима времена и места враћања ствари одредбе о уговору о остави, ако уговорне стране нису што друго одредиле у том погледу.

Употребљавање и предаја ствари другоме

Члан 1111

Кад оставопримац без пристанка оставодавца и без нужде супротно уговору употребљава ствар, мења место или начин њеног чувања или кад ствар преда на чување другом лицу, он не одговара за случајну пропаст или оштећење ствари до којих би дошло и да је поступао у складу са уговором.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Враћање ствари

Члан 1112

Оставопримац је дужан вратити ствар чим је оставодавац затражи и то са свим плодовима и другим користима од ствари.

Ако је одређен рок за враћање ствари, оставодавац може тражити да му се ствар врати и пре истека рока, изузев кад рок није уговорен искључиво у интересу оставодавца.

Враћање се врши у месту предаје ствари оставопримцу, ако уговором није одређено неко друго место, у ком случају оставопримац има право на накнаду трошкова преноса ствари.

Коме се може вратити ствар

Члан 1113

Оставилац може одредити коме треба вратити ствар.

Међутим, у случају смрти оставодавца, оставопримац је дужан вратити ствар наследнику у сваком случају, чак и ако би уговором било одређено да се у том случају ствар преда неком другом лицу.

Ако је оставодавац завештањем одредио коме ствар треба вратити, оставопримац ће бити дужан да је преда том лицу, а не наследнику.

Одговорност наследника

Члан 1114

Обавезе оставопримца прелазе на његове наследнике.

Али ако је наследник оставопримца продао ствар не знајући да она припада оставодавцу, он је дужан само предати овоме износ који је примио на име цене, а ако му цена још није исплаћена, оставодавац је може захтевати непосредно од купца.

Одсек 3.

ПРАВА ОСТАВОПРИМЦА

Накнада трошкова и штете

Члан 1115

Оставопримац има право захтевати од оставодавца да му накнади трошкове оправдано учињене ради очувања ствари, као и штету коју је имао због оставе.

Накнада

Члан 1116

Оставопримац нема право на награду за свој труд, изузев ако је награда уговорена, или ако се оставопримац бави примањем ствари на чување.

Оставопримац који има право на награду дужан је чувати ствар са повећаном пажњом.

Враћање ствари у случају бесплатне оставе

Члан 1117

Оставопримац који се обавезао да чува ствар одређено време може је вратити оставодавцу пре истека уговореног рока само ако се обавезао да чува ствар бесплатно и ако би самој ствари претила опасност пропасти или оштећења, или ако би њено даље чување било склопчано са штетом за њега.

Ако рок није уговорен, оставопримац из претходног става може у свако доба одустати од уговора, али је дужан оставодавцу одредити примерен рок за преузимање ствари.

Одсек 4.

ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОСТАВЕ

Неправа остава

Члан 1118

Кад су у оставу дате заменљиве ствари с правом за оставопримца да их потроши и обавезом да врати исту количину ствари исте врсте, онда се на његове односе са оставодавцем примењују одредбе о уговору о зајму, а о времену и месту враћања одредбе о уговору о остави, ако уговорне стране нису што друго одредили у том погледу.

Исто вреди ако је у оставу дат новац у незатвореном омоту, а није уговорено да је оставопримац дужан вратити исте новчанице.

Остава у нужди

Члан 1119

Коме је ствар поверена у случају какве невоље, на пример у случају пожара, земљотреса, поплаве, дужан је чувати је са повећаном пажњом.

Одељак 2. УГОСТИТЕЉСКА ОСТАВА

Угоститељ као оставопримац

Члан 1120

Угоститељ се сматра оставопримцем у погледу ствари које су гости донели и одговара за њихов нестанак или оштећење највише до износа утврђеног посебним прописом.

Ова одговорност је искључена ако су ствари пропале или оштећене услед околности које се нису могле избећи или отклонити, услед неког узрока у самој ствари, ако су нестале или оштећене понашањем самог госта, или понашањем лица које је он довео или која су му дошла у посету.

Угоститељ дугује потпуну накнаду ако му је гост предао ствар на чување, као и ако је штета настала његовом кривицом или кривицом лица за које он одговара.

Алтернатива: У ставу 1. речи: „посебним прописом“, замењују се речима: „посебним узансама у угоститељству“, а став 2. замењује следећим ставом који гласи:

Ова одговорност је искључена ако су ствари пропале или оштећене услед случаја више силе или услед неког узрока у самој ствари, ако су нестале или оштећене кривицом самог госта, или кривицом лица које је он довео са собом или која су му дошла у посету, или ако су отете или оштећене насилно.

Обавезе угоститеља да прими ствари на чување

Члан 1121

Угоститељ је дужан примити на чување ствари које гости донесу и хоће да му предају на чување, изузев ако не располаже подесним просторијама за њихов смештај, или ако њихово чување прелази његове могућности из неког другог узрока.

Ако угоститељ неоправдано одбије да прими ствар на чување, дугује потпуну накнаду штете коју гост услед тога претрпи.

Дужност госта да пријави штету

Члан 1122

Гост је дужан пријавити нестанак или оштећење ствари чим дозна за њих, иначе има право на накнаду само ако докаже да је штета настала кривицом угоститеља или лица за које он одговара.

Објаве о искључењу одговорности

Члан 1123

Немају никаквог правног дејства објаве истакнуте у просторијама угоститеља којима се искључује, ограничава или условљава њихова одговорност за ствари које су гости донели.

Право задржавања

Члан 1124

Угоститељ који прими госте на ноћење има право задржати ствари које су гости донели, до потпуне наплате потраживања за смештај и остале услуге.

Проширење примене одредаба о угоститељској остави

Члан 1125

Одредбе о угоститељској остави сходно се примењују и на болнице, позоришта, јавне гараже, кола за спавање, организоване кампове, сајмове, спортске објекте и слично.

ГЛАВА XXXIII

УГОВОР О ЧУВАЊУ СПОРНЕ СТВАРИ (УГОВОРНИ СЕКВЕСТАР)

Појам

Члан 1126

Уговором о чувању спорне ствари обавезује се чувар да од својих саговорника, који се споре око неке ствари, прими ту ствар да је чува и управља

Њом док спор не буде расправљен, а ови се обавезују да му за то исплате одређену накнаду.

Предмет уговорног секвестра може бити како покретна, тако и непокретна ствар.

Обавеза чувара

Члан 1127

Поред брижљивог чувања ствари чувар је дужан предузимати све што захтева редовна управа, и у том погледу он има положај налогопримца.

Враћање ствари

Члан 1128

Чувар може вратити ствар која му је поверена на чување само лицу које одреде сви заинтересовани споразумно, или лицу које одреди суд.

Враћање ствари пре времена

Члан 1129

Чувар може захтевати да буде ослобођен од својих обавеза пре времена, само кад за то постоје озбиљни разлози.

Накнада трошкова и награда за труд

Члан 1130

Чувар има право на накнаду трошкова учињених ради очувања ствари и у оквиру редовне управе, као и награду за свој труд.

Ако висина награде за труд није одређена уговором, одредиће је суд.

ГЛАВА XXXIV УСКЛАДИШТЕЊЕ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1131

Уговором о ускладиштењу обавезује се складиштар да прими и чува одређену робу и да предузима потребне или уговорене мере ради њеног очувања у одређеном стању, те да је преда на захтев оставодавца или другог овлашћеног лица, а оставодавац се обавезује да му за то плати одређену накнаду.

Приликом предаје робе оставодавац је дужан дати сва потребна обавештења о њој и изјавити колика је њена вредност.

Обавезе јавног складишта

Члан 1132

Јавно складиште дужно је брижљиво чувати робу и надгледати је, те ако би се на роби дешавале какве промене, складиште је дужно обавестити о томе оставиоца робе, а ако постоји опасност да се роба поквари пре него што би оставилац могао предузети потребне мере, оно је дужно продати робу без одлагања на најпогоднији начин.

Јавно складиште не одговара за случајну пропаст или оштећење ствари, као ни за промене у тежини или особинама робе које би биле искључиво последица њене природе, или њених недостатака, или њеног приређења.

Искључење одговорности и неке обавезе складиштара

Члан 1133

Јавни складиштар одговара за штету на роби осим ако докаже да је штета проузрокована услед спољних околности које се нису могле избећи или отклонити или је проузрокована кривицом оставодавца, манама или природним својством робе, као и неисправном амбалажом.

Нејавни складиштар одговара за штету на роби осим ако докаже да је штета проузрокована услед околности које се нису могле избећи или отклонити или је проузрокована кривицом оставодавца, манама или природним својством робе, као и неисправном амбалажом.

Складиштар је дужан да упозори оставодавца на мане, или природна својства робе, односно на неисправну амбалажу услед којих може доћи до штете на роби, чим је наведене недостатке опазио или морао опазити.

Ако би се на роби дешавале такве неотклоњиве промене због којих постоји опасност да се роба поквари или пропадне, складиштар је дужан, ако то по његовом позиву не би могао на време да учини оставодавац, продати робу без одлагања на најпогоднији начин.

Складиштар је обавезан да предузима радње ради очувања права оставодавца према превозиоцу који му је предао робу за рачун оставодавца у оштећеном или неисправном стању.

Кад постоји дужност осигурања

Члан 1134

Складиштар је дужан да осигура робу примљену на чување само ако је то уговорено.

Ако уговором није одређено које ризике треба да обухвати осигурање, складиштар је дужан да осигура робу од уобичајених ризика.

Ограничење накнаде штете

Члан 1135

Накнада штете коју је складиштар дужан платити због пропасти, умањења или оштећења робе за време од њеног пријема до предаје, не може прећи стварну вредност робе, осим ако је штету проузроковао намерно или крајњом непажњом.

Мешање заменљивих ствари

Члан 1136

Складиштар не може помешати примљене заменљиве ствари са стварима исте врсте и исте каквоће, осим ако је оставодавац на то пристао, или ако је очигледно да се ради о стварима које се могу мешати без опасности од настанка штете за оставодавца.

Ако су ствари помешане, складиштар може на захтев овлашћеног лица без суделовања осталих овлашћених лица из смеше заменљивих ствари издвојити део који му припада.

Прегледање робе и узимање узорка

Члан 1137

Складиштар је дужан дозволити овлашћеном лицу да прегледа робу и да узима узорке од ње.

Потраживање складиштара и право залогe

Члан 1138

Поред накнаде за чување, складиштар има право на накнаду трошкова који су били потребни за очување робе.

За своја потраживања из уговора о ускладиштењу и остала потраживања настала у вези са чувањем робе он има заложно право на тој роби.

Подизање робе и продаја неподигнуте робе

Члан 1139

Оставодавац може робу подићи и пре уговореног рока.

Ако оставодавац не подигне робу по истеку уговореног рока или по истеку године дана ако није уговорен рок за чување, складиштар може за његов рачун продати робу на јавној продаји, али је дужан обавестити га претходно о својој намери и оставити му накнадни рок најмање од осам дана да робу подигне.

Недостаци при пријему робе

Члан 1140

Прималац робе дужан је робу прегледати у тренутку њеног преузимања.

Ако приликом преузимања робе примети недостатке, прималац је дужан да о томе одмах упозори складиштара, иначе се сматра да је роба уредно примљена.

О недостацима робе који се нису могли утврдити у тренутку преузимања, прималац је дужан да на поуздан начин обавести складиштара у року од осам дана, рачунајући од дана преузимања робе, иначе се сматра да је роба уредно примљена.

Претпоставка губитка робе

Члан 1141

Ако складиштар у одређеном року не преда робу оставодавцу на његов захтев, претпоставља се да је роба изгубљена, у ком случају се сходно примењују одредбе о одговорности копненог превозиоца за губитак ствари.

Примена правила о остави

Члан 1142

На уговоре о ускладиштењу сходно се примењују одредбе о остави.

Одељак 2.

СКЛАДИШНИЦА

Дужност издавања складишнице

Члан 1143

Јавни складиштар овлашћен је да за примљену робу на ускладиштење изда складишницу оставодавцу на његов захтев.

Састојци и садржина складишнице

Члан 1144

Складишница се састоји из признанице и заложнице.

Признаница и заложница садрже податке: назив, односно име и занимање оставодавца, његово седиште, односно пребивалиште, назив и седиште складиштара, датум и број складишнице, место где се складиште налази, врсту, природу и количину робе, навод о томе до кога износа је роба осигурана, као и остале податке потребне за распознавање робе и одређивање њене вредности.

Признаница и заложница морају се позивати једна на другу.

Складишница за делове робе

Члан 1145

Оставодавац може захтевати да складиштар подели робу на одређене делове и да му за сваки део изда засебну складишницу.

Ако је већ добио складишницу за целу количину робе, он може захтевати да складиштар подели робу на одређене делове и да му, у замену за складишницу коју је добио, изда посебне складишнице за сваки поједини део.

Оставодавац може захтевати да му складиштар изда складишницу само за један део заменљиве робе који је оставио код њега.

Права имаоца складишнице

Члан 1146

Ималац складишнице има право захтевати да му се преда роба означена у њој.

Он може располагати робом означеном у складишници преношењем складишнице.

Преношење признанице и заложнице

Члан 1147

Признаница и заложница могу се преносити индосаментом, заједно или одвојено.

Приликом сваког преноса на њима мора бити убележен датум. На захтев пријемника признанице или заложнице, пренос на њега преписаће се у регистар складишта, где ће се убележити и његово седиште односно пребивалиште.

Право имаоца признанице

Члан 1148

Пренос признанице без заложнице даје пријемнику право да захтева да му се преда роба само ако исплати имаоцу заложнице, или положи складиштара за имаоца заложнице, износ који треба да му буде исплаћен на дан доспелости потраживања.

Ималац признанице без заложнице може захтевати да се роба прода, ако се постигнутом ценом може исплатити износ на који има право ималац заложнице, с тим да се остварени вишак преда њему.

Кад се ради о заменљивим стварима, ималац признанице без заложнице може захтевати да му складиштар преда један део робе под условом да положи складиштару за рачун имаоца заложнице одговарајући износ у новцу.

Права имаоца заложнице

Члан 1149

Пренос заложнице без признанице даје пријемнику право залоге на роби.

Приликом првог преноса, на заложници морају бити убележени назив односно име и занимање повериоца, његово пословно седиште, односно пребивалиште, износ његовог потраживања, рачунајући и камате, и датум доспевања.

Први пријемник заложнице дужан је без одлагања пријавити складиштара да је на њега извршен пренос заложнице, а складиште је дужно преписати тај пренос у свој регистар и на самој заложници забележити да је овај препис извршен.

Без обављања радњи из претходног става, заложница се не може даље преносити индосаментом.

Заложница која не садржи износ потраживања заложног повериоца, обавезује у корист заложног повериоца целокупну вредност ствари наведену у њој.

Протест због неисплате и продаје робе

Члан 1150

Ималац заложнице без признанице, коме не буде исплаћено у року потраживање обезбеђено заложником, дужан је, под претњом губитка права да захтева исплату од преносилаца, подићи протест према закону о меници.

Ималац заложнице који је подигао протест може по протеку осам дана од доспелости потраживања захтевати продају заложене робе, а исто право припада и преносиоцу који је исплатио имаоцу заложнице потраживање обезбеђено заложником.

Од износа постигнутог продајом издваја се потребна свота за подмирење трошкова продаје, потраживања складиштара из уговора о ускладиштењу и осталих његових потраживања насталих у вези са остављеном робом, затим се исплаћује обезбеђено потраживање имаоца заложнице, а остатак припада имаоцу признанице.

Захтев исплате од преносилаца заложнице

Члан 1151

Ималац заложнице може захтевати исплату од преносиоца тек ако није могао постићи потпуно намирење продајом заложене робе.

Овај захтев мора бити подигнут у року одређеном у закону о меници за захтев према индосантима, и тај рок почиње тећи од дана кад је извршена продаја робе.

Ималац заложнице губи право да захтева исплату од преносилаца ако не буде захтевао продају робе најдаље у року од месец дана од протеста.

ГЛАВА XXXV НАЛОГ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1152

Уговором о налогу обавезује се налогопримац према налогодавцу да у његово име за његов рачун предузме одређене правне послове.

Истовремено се налогопримац овлашћује на предузимање тих послова.

Налогопримац има право на накнаду за свој труд само ако је накнада уговорена, или ако се бави обављање туђих послова као занимањем.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "накнаду" заменити са речју: "награду".

Прећутно закључење

Члан 1153

Уговор о налогу је закључен и кад онај коме је извршење посла понуђено исти изврши не изјашњавајући се да га прихвата.

Способност

Члан 1154

За закључење пуноважног уговора о налогу налогодавац мора имати пословну способност потребну за предузимање правног посла који поверава налогодавцу.

Кад налогопримац има право на награду за свој труд, налогодавац мора имати способност да се обавезе.

Пословно неспособан налогопримац

Члан 1155

Ако је уговор о налогу закључен са пословно неспособним лицем које је способно за расуђивање, правни послови које оно обави имају дејство непосредно према налогодавцу као да их је обавило пословно способно лице, а за његове односе са налогодавцем важе правила о правним пословима пословно неспособних лица.

Лица дужна да одговоре на понуду налога

Члан 1156

Ко се бави вршењем туђих послова као занимањем или се јавно нуди за вршење тих послова, дужан је, ако неће да прихвати понуђени налог који се односи на те послове, да о томе без одлагања обавести другу страну, иначе одговара за штету коју би ова претрпела због тога.

Одељак 2.
ОБАВЕЗЕ НАЛОГОПРИМЦА

Извршење налога како гласи

Члан 1157

Налогопримац је дужан извршити налог према примљеним упутствима, са пажњом брижљивог и уредног човека, остајући у његовим границама и у свему пазити на интересе налогодавца и њима се руководити.

Кад налогопримац сматра да би извршење налога по добијеним упутствима било од штете за налогодавца, он је дужан скренути на то његову пажњу и тражити нова упутства.

Ако налогодавац није дао одређена упутства о послу који треба обавити, налогопримац је дужан, руководећи се интересима налогодавца, поступити као брижљив и уредан човек, а ако је налог без накнаде, како би у истим околностима поступио у сопственој ствари.

Одступање од налога и упутстава

Члан 1158

Од добијеног налога и упутстава налогопримац може одступати само са сагласношћу налогодавца, а када му због краткоће времена или из ког другог узрока није могуће тражити сагласност налогодавца, он може одступити од налога и упутстава само ако је по процени свих околности, могао основано сматрати да то захтевају интереси налогодавца.

Ако налогопримац прекорачи границе налога или одступи од добијених упутстава ван случаја предвиђеног у претходном ставу, неће се сматрати за налогопримца, већ за пословођу без налога, изузев ако налогодавац накнадо одобри оно стоје урадио.

Замена извршиоца налога

Члан 1158

Налогопримац је дужан извршити налог лично.

Он може поверити извршење налога другоме само ако му је налогодавац то дозволио, као и ако је на то принуђен околностима.

У тим случајевима он одговара само за избор заменика и за упутства која му је дао.

У осталим случајевима он одговара за рад заменика, као и за случајну пропаст или оштећење ствари који би се догодили код заменика.

Налогодавац може у сваком случају захтевати непосредно од заменика извршење обавезе из налога.

Полагање рачуна

Члан 1160

О извршеном послу налогопримац је дужан положити рачун и предати без одуговлачења налогодавцу све што је примио на основу обављања поверених послова, без обзира на то да ли је оно што је примио за налогодавца било дуговано овоме или не.

Подношење извештаја

Члан 1161

Налогопримац је дужан на захтев налогодавца поднети извештај о стању послова и положити рачун и пре одређеног времена.

Одговорност за употребу налогодавчевог новца

Члан 1162

Ако се налогопримац служио за своје потребе новцем који је примио за налогодавца, дужан је платити камату по највишој дозвољеној уговорној стопи, рачунајући од дана употребе, а на остали дуговани новац који није предао на време, затезну камату, рачунајући од дана кад га је био дужан предати.

Солидарна одговорност налогопримаца

Члан 1163

Ако је вршење неког посла поверено неколицини истим налогом да га заједнички врше, они одговарају солидарно за обавезе из тог налога, ако што друго није уговорено.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА

Предујмљивање новца

Члан 1164

Налогодавац је дужан на захтев налогопримца дати му извесну своту новца за предвиђене издатке.

Накнада трошкова и преузимање обавеза

Члан 1165

Налогодавац је дужан накнадити налогопримцу, чак и ако његов труд без његове кривице није имао успеха, све потребне трошкове које је учинио за извршење налога, са каматом од дана кад су учињени.

Он је дужан преузети обавезе које је налогопримац узео на себе вршећи у своје име поверене му послове, или га на који други начин ослободити тих обавеза.

Накнада штете

Члан 1166

Налогодавац је дужан накнадити налогопримцу штету коју је овај претрпео без своје кривице у вршењу налога.

Висина накнаде

Члан 1167

Ако друкчије није уговорено, налогодавац дугује накнаду у уобичајеној висини, а ако о томе нема обичаја, онда правичну накнаду.

Исплата накнаде

Члан 1168

Уколико није друкчије уговорено, налогодавац је дужан исплатити налогопримцу накнаду по обављеном послу.

Ако је налогопримац без своје кривице само делимично обавио налог, има право на сразмерни део накнаде.

У случају кад би унапред уговорена накнада била у очигледној несразмери са учињеним услугама, налогодавац може захтевати њено правично смањење.

Право залогe

Члан 1169

Ради обезбеђења накнаде и трошкова налогопримац има право залогe на покретним стварима налогодавца које је добио по основу налога, као и на новчаним износима које је наплатио за рачун налогодавца.

Солидарна одговорност налогодавца

Члан 1170

Ако је више њих поверило налогопримцу извршење налога, они му одговарају солидарно.

Одељак 4.

ПРЕСТАНАК НАЛОГА

Опозивање

Члан 1171

Налогодавац може опозвати налог кад хоће.

Давање налога неком другом за исти посао сматра се као опозивање ранијег налога.

У случају опозивања налога у коме налогопримцу припада накнада за његов труд, налогодавац је дужан исплатити налогопримцу одговарајући део накнаде, и накнадити му штету коју је претрпео одустанком од уговора, ако за опозивање није било основаних разлога.

Отказ

Члан 1172

Налогопримац може отказати налог кад хоће, само не у невреме.

Он је дужан накнадити налогодавцу штету коју је овај претрпео због отказа налога у невреме, изузев кад су за отказ постојали основани разлози.

Налогопримац је дужан продужити после отказа послове који не трпе одлагање, док налогодавац не буде у могућности да преузме бригу о њима.

Смрт, престанак правног лица

Члан 1173

Налог престаје смрћу налогопримца.

Наследници налогопримца дужни су да о његовој смрти што пре обавесте налогодавца и предузму што је потребно за заштиту његових интереса, док не буде у стању да сам преузме бригу о њима.

Налог престаје смрћу налогодавца само ако је тако уговорено или ако се налогопримац примио налога с обзиром на своје личне односе са налогодавцем.

У том случају налогопримац је дужан продужити поверене послове, ако би иначе наступила штета за наследнике, док ови не буду у могућности да сами преузму бригу о њима.

Ако је налогодавац или налогопримац неко правно лице, налог престаје кад то лице престане постојати.

Стечај, лишење пословне способности

Члан 1174

Налог престаје кад налогодавац или налогопримац падне под стечај или буде потпуно или делимично лишен пословне способности.

Час престанка налога

Члан 1175

Кад је налогодавац одустао од уговора, као и кад је умро или пао под стечај, или потпуно или делимично лишен пословне способности, налог престаје у часу кад је налогопримац сазнао за догађај због кога налог престаје.

Кад је налогопримцу издато писмено пуномоћје дужан га је вратити по престанку налога.

Изузеци

Члан 1176

Кад је налог дат да би налогопримац могао постићи испуњење неког свог потраживања од налогодавца, налогодавац не може одустати од уговора и налог не престаје ни смрћу, ни стечајем налогодавца или налогопримца, ни кад један од њих буде потпуно или делимично лишен пословне способности.

ГЛАВА XXXVI КОМИСИОН

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1177

Уговором о комисиону обавезује се комисионар да за накнаду (провизију) обави у своје име и за рачун комитента један или више послова које му повери комитент.

Комисионар има право на накнаду и кад ова није уговорена.

Примена одредби о уговору о налогу

Члан 1178

На уговор о комисиону сходно се примењују одредбе о налогу, уколико правилима о комисиону није друкчије одређено.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

За уговор о комисиону важе поред посебних правила и правила уговора о налогу, уколико нису у супротности са њима.

Али, кад комисионар не закључи уговор у своје име, него изјави другој страни да уговор закључује у име комитента, онда се на односе из тог посла примењују правила уговора о налогу.

Закључење посла под условима различитим од налога

Члан 1179

Ако је комисионар закључио неки посао по неповољнијим условима од оних одређених налогом кад то није смео, дужан је накнадити комитенту разлику, као и проузроковану штету.

У случају из претходног става комитент може одбити да прихвати закључени посао, под условом да о томе одмах обавести комисионара.

Али, комитент губи то право ако комисионар покаже спремност да му одмах исплати разлику и накнади проузроковану штету.

Ако је посао закључен по повољнијим условима од оних одређених налогом, сва тако постигнута корист припада комитенту.

Кредитирање саговорника

Члан 1180

Комисионар може дати кредит саговорнику, или му извршити исплату унапред, само са пристанком комитента.

Од комисионара који је неовлашћено продао робу на кредит може комитент захтевати да му као дужник одмах исплати цену, коју би добио да је робу продао за готово.

Ако је комисионар продао робу за готово, а по упутству је био дужан продати је на кредит, комитент може о року који је у упутству означио за исплату цене захтевати од комисионара цену која би се постигла да је роба продата на кредит.

Продаја робе презадуженом лицу

Члан 1181

Комисионар одговара комитенту за штету ако је продао робу лицу за чију је презадуженост знао или је могао знати.

Кад сам комисионар купује робу комитента или му продаје своју робу

Члан 1182

Комисионар не може за рачун комитента закључити уговор са самим собом.

Али, комисионар коме је поверено да прода или да купи неку робу котирану на берзи или на тржишту може, ако му је комитент то дозволио, задржати робу за себе као купац, односно испоручити је као продавац, по цени у време извршења повереног посла.

У том случају између комисионара и комитента настају односи из уговора о продаји.

Ако се берзанска, односно тржишна цена и цена коју је одредио комитент не слажу, комисионар - продавац има право на мању од ове две цене, а комисионар - купац дужан је платити већу.

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ КОМИСИОНАРА

Чување и осигурање робе

Члан 1183

Комисионар је дужан чувати поверену робу са пажњом разумног и пажљивог стручњака.

Он одговара и за случајну пропаст или оштећење робе ако је није осигурао, а према налогу је био дужан то учинити.

Обавештење о стању примљене робе

Члан 1184

Приликом преузимања робе од превозиоца, коју му је послао комитент, комисионар је дужан утврдити њено стање и без одлагања извести комитента о дану приспећа робе, као и о видљивим оштећењима или мањку, иначе одговара за штету која би због тог пропуштања настала за комитента.

Он је дужан предузети све потребне мере ради очувања права комитента према одговорном лицу.

Обавештење о променама на роби

Члан 1185

Комисионар је дужан обавестити комитента о свим променама на роби због којих би она могла изгубити од своје вредности, а ако нема времена за чекање његових упутстава, или ако он одуговлачи са давањем упутстава, у случају опасности знатнијег оштећења робе, комисионар је дужан продати је на најпогоднији начин.

Саопштавање комитенту имена сауговорача

Члан 1186

Комисионар је дужан саопштити комитенту са којим је лицем обавио посао који му је комитент поверио.

Ако комисионар коме је дозвољено да обави посао са самим собом, не наведе у извештају о обављеном послу име трећег са којим је обавио посао, комитент може сматрати да је он обавио посао са самим собом.

Ово правило не важи у случају продаје покретних ствари која се врши преко комисионих продавница, осим ако није друкчије уговорено.

Полагање рачуна

Члан 1187

Комисионар је дужан положити рачун о обављеном послу без непотребног одлагања.

Он је дужан предати комитенту све што је примио по основу посла извршеног за његов рачун.

Комисионар је дужан пренети на комитента потраживања и остала права која је стекао према трећем са којим је обавио посао у своје име и за његов рачун.

Посебна одговорност комисионара (Делкредере)

Члан 1188

Комисионар одговара за испуњење обавеза свог сауговорача само ако је посебно јемчио да ће он своје обавезе испунити (delkredere), у ком случају он одговара солидарно са њим.

Комисионар који је јемчио за испуњење обавеза свог сауговорача има право и на посебну накнаду (delkredere провизија).

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ КОМИТЕНТА

Накнада (провизија)

Члан 1189

Комитент је дужан исплатити комисионара накнаду кад буде извршен посао који је комисионар обавио, као и ако извршење посла буде спречено неким узроком за који одговара комитент.

У случају поступног извршавања, комисионар може захтевати сразмеран део накнаде после сваког делимичног испуњења.

Ако не дође до извршења закљученог посла из узрока за који не одговарају ни комисионар ни комитент, комисионар има право на одговарајућу накнаду за свој труд.

Комисионар који је неверно поступио према комитенту нема право на накнаду.

Висина накнаде

Члан 1190

Ако износ накнаде није одређен уговором или тарифом, комисионара припада накнада према обављеном послу и постигнутом резултату.

Ако је у датом случају накнада несразмерно велика према обављеном послу и постигнутом резултату, суд је може, на захтев комитента, снизити на правичан износ.

Награда и накнада трошкова

Члан 1191

Право на награду и накнаду трошкова има и комисионар који је обавио поверени посао са самим собом.

Комитент је дужан накнадити комисионара трошкове који су били потребни за извршење налога са каматом од дана кад су учињени.

Комитент је дужан дати комисионара посебну накнаду за употребу његових складишта и транспортних средстава, ако она није обухваћена накнадом за извршење посла.

Предујмљивање новца комисионару

Члан 1192

Ако уговором о комисиону није што друго одређено, односно ако не постоји такав обичај, комитент није дужан предујмити комисионара потребна средства за обавијање повереног посла.

Одељак 4.
ЗАЛОЖНО ПРАВО

Члан 1193

Комисионар има право залогe на стварима које су предмет уговора о комисиону док се те ствари налазе код њега, или код неког који их држи за њега или док он има у ракама исправу помоћу које може располагати њима, на основу коносмана, товарног листа или које друге исправе.

Из вредности тих ствари комисионар може наплатити пре осталих комитентових поверилаца своја потраживања по основу свих комисионих послова са

комитентом као и по основу зајмова и предујмова датих комитенту, без обзира на то да ли су настала у вези са тим стварима или неким другим.

Право првенствене наплате има комисионар из потраживања које је, извршавајући налог, стекао за рачун комитента.

Одељак 5.

ОДНОСИ СА ТРЕЋИМ ЛИЦИМА

Комитентова права на потраживања из посла са трећим

Члан 1194

Комитент може захтевати испуњење потраживања из посла који је комисионар закључио са трећим и за његов рачун тек пошто му их комисионар уступи.

Али, у погледу односа комитента са комисионаром и његовим повериоцима, ова се потраживања од свог настанка сматрају као комитентова потраживања.

Ограничење права комисионаревих поверилаца

Члан 1195

Повериоци комисионара не могу ради наплате својих потраживања, ни у случају његовог стечаја, предузети мере извршења на правима и стварима које је комисионар, извршавајући налог, стекао у своје име, али за рачун комитента, изузев ако се ради о потраживањима насталим у вези са стицањем тих права и ствари.

Стечај комисионара

Члан 1196

У случају стечаја комисионара комитент може захтевати излучење из стечајне масе ствари које је предао комисионара ради продаје за његов рачун, као и ствари које је комисионар набавио за његов рачун.

У истом случају комитент може захтевати од трећег коме је комисионар предао ствари, да му исплати њихову цену, односно њен још неисплаћени део.

ГЛАВА XXXVII

УГОВОР О ТРГОВИНСКОМ ЗАСТУПАЊУ

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1197

Уговором о трговинском заступању обавезује се заступник да се стално стара да трећа лица закључују уговоре са његовим налогодавцем, и да у том смислу посредује између њих и налогодавца, као и да по добијеном овлашћењу закључује уговоре са трећим лицима у име и за рачун налогодавца, а овај се обавезује да му за сваки закључени уговор исплати одређену накнаду (провизију).

На одређеном подручју агент може радити одређену врсту послова само за једног налогодавца.

Уговором о агенцији агенту се може дати искључиво право да ради за налогодавца на одређеном подручју, или са одређеном клијентелом.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Уговором о трговинском заступању обавезује се заступник да ће за време трајања уговора преговарати с трећим лицима о закључењу уговора у име и за рачун налогодавца и да ће, ако је тако уговорено, и закључивати уговоре с трећим лицима у име и за рачун налогодавца, а налогодавац се обавезује да ће заступнику за сваки уговор који је он закључио или који је закључен његовим деловањем платити одређену провизију.

Уговором о агенцији агенту се може дати искључиво право да ради за налогодавца на одређеном подручју, или са одређеном клијентелом.

Форма

Члан 1198

Уговор о трговинском заступању мора бити закључен у писменој форми.

Пуномоћје

Члан 1199

Заступник може захтевати од налогодавца да му изда пуномоћје.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Примање испуњења

Члан 1200

Заступник не може захтевати ни примати испуњење потраживања свог налогодавца, ако за то није посебно овлашћен.

Изјаве заступника и изјаве заступнику

Члан 1201

Заступник је овлашћен ради очувања или вршења права свог налогодавца давати потребне изјаве његовом сауговарачу.

Сауговарач заступника може такође пуноважно давати заступнику изјаве које се тичу недостатка предмета уговора, као и друге изјаве у вези с тим уговором, ради очувања и вршења права из уговора.

Мере обезбеђења

Члан 1202

Ради заштите интереса налогодавца заступник може захтевати предузимање потребних мера обезбеђења.

Одељак 2.
ОБАВЕЗЕ ЗАСТУПНИКА

Старање о интересима налогодавца

Члан 1203

Заступник је дужан старати се о интересима налогодавца и у свим пословима које предузима поступати у складу с начелом савесности и поштења и пажњом разумног и пажљивог стручњака.

Заступник је нарочито дужан предузимати све што је потребно како би посредовао и предузимао послове за које је овлашћен, држећи се притом упутстава налогодавца.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Кад је спречен да обавља послове

Члан 1204

Ако је заступник спречен да обавља послове на које се обавезао, дужан је о томе обавестити налогодавца без одлагања, иначе ће му одговорати за проузроковану штету.

Дужност обавештавања

Члан 1205

Заступник је дужан давати налогодавцу сва потребна обавештења о стању на тржишту, нарочито она која су значајна за сваки поједини посао.

Заступник је дужан налогодавца редовно обавештавати о испуњењу својих уговорних обавеза, о трећим лицима која су спремна преговарати с налогодавцем или с њиме закључити уговор, те о уговорима које је закључио у име и за рачун налогодавца.

Одредбе уговора о трговинском заступању супротне одредбама претходних ставова ништаве су.

Поступање по упутствима

Члан 1206

У вођењу преговора и при закључивању уговора заступник је дужан поступати по упутствима налогодавца.

Чување тајни

Члан 1207

Заступник је дужан чувати пословне тајне свог налогодавца које је дознао у вези с повереним послом.

Он одговара ако их искористи или другоме открије и после престанка уговора о трговинском заступању.

Алтернатива: У ставу 1. речи: „пословне тајне“, замењују се речима: „пословну, професионалну и службену тајну.“

Враћање ствари датих на употребу

Члан 1208

Након престанка уговора о трговинском заступању заступник је дужан вратити налогодавцу све ствари које му је овај предао на употребу за време трајања уговора, осим ако је што друго уговорено.

Посебан случај одговорности

Члан 1209

Заступник одговара налогодавцу за испуњење обавезе из уговора у чијем је закључењу посредовао или које је по овлашћењу закључио он у име налогодавца, само ако је за то посебно писмено јемчио.

У том случају он има право и на посебну провизију (delkredere провизија).

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА

Опште правило

Члан 1210

Налогодавац је дужан у свом односу са заступником поступати у складу с начелом савесности и поштења и с пажњом разумног и пажљивог стручњака.

Кад је то за обављање његових послова потребно, налогодавац је дужан о свом трошку ставити заступнику на располагање узорке, нацрте, ценовнике, промотивне материјале, опше услове пословања и осталу документацију.

Дужност обавештавања

Члан 1211

Налогодавац је дужан дати заступнику сва обавештења потребна за испуњење његових обавеза из уговора.

Налогодавац је дужан у разумном року обавестити заступника о прихвату или одбијању понуде те неиспуњењу уговора у чијем је закључењу заступник учествовао.

Налогодавац је дужан без одлагања обавестити заступника о потреби да се обим његових послова сведе на мању мера него што је заступник могао основано очекивати, како би овај правовремено смањио своју предузимљивост у одговарајућој мери, иначе му одговара за претрпљену штету.

Провизија

Члан 1212

Налогодавац је дужан исплатити заступнику провизију за уговоре који су за време трајања уговора о трговинском заступању закључени његовим посредовањем те за уговоре што их је заступник закључио у име и за рачун налогодавца, ако је био на то овлашћен.

Заступник има право на провизију и за уговоре што их је налогодавац закључио непосредно с клијентима које је заступник нашао.

Заступник коме је на основу уговора о трговинском заступању поверено искључиво право посредовања на одређеном подручју или с одређеним клијентима има право на провизију и за оне уговоре које је налогодавац закључио на том подручју или с тим клијентима без посредовања заступника.

Свака накнада чији износ зависи од броја или вредности остварених послова сматра се провизијом.

Заступник има право на провизију за уговор који је налогодавац закључио након престанка уговора о трговинском заступању, ако је закључени уговор претежно последица заступникова деловања пре престанка уговора о трговинском заступању, и ако је уговор закључен у разумном року од престанка уговора о трговинском

заступању или ако је понуда трећег лица за закључење уговора стигла заступнику или налогодавцу пре престанка уговора о трговинском заступању.

Заступник нема право на провизију ако право на провизију, у складу са претходним ставом, припада претходном заступнику, осим ако би на основу околности случаја било правично да се провизија подели између оба заступника.

Износ провизије

Члан 1213

Ако износ провизије није одређен уговором или тарифом, заступник има право на провизију у износу који је уобичајен за ту врсту посла у месту у којем је заступник обављао послове за налогодавца.

Ако је заступник посредовао за налогодавца у различитим местима, има право на провизију у износу који је уобичајен у месту где се налази његово пребивалиште, односно седиште.

Ако није могуће утврдити износ провизије који је уобичајен, заступник има право на провизију у износу који би према свим околностима случаја, а нарочито броју и вредности послова које је заступник обавио за налогодавца, сложености и обиму заступникова посредовања, био правичан.

Ако је у датом случају провизија несразмерно велика према учињеној услузи, суд је може на захтев налогодавца снизити на правичан износ.

Посебна провизија (Инкасо провизија)

Члан 1213

Заступник који је по овлашћењу налогодавца наплатио неко његово потраживање има право на посебну провизију од наплаћеног износа.

Стицање права на провизију

Члан 1215

Заступник стиче право на провизију у тренутку кад је налогодавац испунио, односно требао испунити своју чинидбу из уговора између њега и трећег лица или, ако је треће лице на основу уговора с налогодавцем дужно прво испунити своју чинидбу, у тренутку кад је треће лице испунило, односно требало испунити своју чинидбу, па и кад то није учинило из разлога за који је одговоран налогодавац.

Ако је између налогодавца и трећег лица закључен уговор с узастопним чинидбама које се требају испуњавати кроз одређено време, заступник стече право на сразмерни део провизије у складу с правилима из претходног става.

Одредбе уговора о трговинском заступању супротне претходним ставовима ништаве су, ако се њима погоршава положај заступника утврђен овим ставовима.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Заступник стиче право на провизију кад изврши своје обавезе из уговора о заступању, али му то право припада и кад овај уговор остане неизвршен, ако је за његово неизвршење одговоран његов налогодавац.

Уговором о заступању може се уговорити да заступник стиче право на провизију извршењем обавезе трећег лица с којим је у складу с овим уговором закључен неки уговор, али му то право припада и кад овај уговор остане неизвршен, ако је за његово неизвршење одговоран његов налогодавац (*del credere* провизија).

Ако се налогодавац заступника и треће лице сагласе о одустанку од закљученог уговора, потпуно или делимично, заступник има право на смањену накнаду, чији износ, ако није одређен уговором, тарифом или обичајем у случају спора одређује суд по правичности.

Ако заступник или налогодавац уз посредовање заступника закључе уговор с трећим лицем с узастопним чинидбама које се испуњавају сукцесивно, заступник стиче право на провизију сукцесивно у складу с уговором.

Обрачунавање провизије

Члан 1216

Налогодавац је дужан свака три месеца поднети заступнику обрачун провизије на коју заступник има право, израчунату за сваки месец посебно.

Обрачун провизије мора садржати све битне елементе на основу којих је израђен.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Налогодавац је дужан обрачунати и платити заступнику тромесечну провизију најкасније до краја месеца који следи након последњег месеца обрачунског тромесечја.

Стране могу уговорити обрачунско раздобље краће од три месеца.

Налогодавац је дужан, на захтев заступника, о свом трошку предати му извод из својих пословних књига који се односи на послове који заступнику дају право на провизију те га обавестити о свим околностима које утичу на провизију.

Ако налогодавац одбије заступников захтев из претходног става или ако заступник посумња у тачност извода из налогодавачевих пословних књига или посумња у обавештења која му је налогодавац дао, овлашћен је захтевати да овлашћени ревизор прегледа налогодавачеве пословне књиге у погледу података о којима зависи провизија, те да му те податке достави.

Одредбе уговора о трговинском заступању супротне претходним ставовима ништаве су, ако се њима погоршава положај заступника утврђен тим ставовима.

Алтернатива: Претходни став се брише.

Губитак права на провизију

Члан 1217

Ако је уговорена делкредере провизија, заступник губи право на провизију ако уговор између налогодавца и трећег лица остане неиспуњен из узрока који нису на страни налогодавца, а ако је заступник примио провизију, дужан ју је вратити.

Трошкови

Члан 1218

Заступник нема право на накнаду трошкова који произлазе из редовног обављања послова, осим ако је друкчије уговорено.

Али он има право на накнаду посебних трошкова које је учинио у корист налогодавца или по његовом налогу.

Заложно право

Члан 1219

Ради обезбеђења наплате својих доспелих потраживања насталих у вези са уговором заступник има право залог на свотама које је наплатио за налогодавца, по његовом овлашћењу, као и на свим налогодавачевим стварима које је у вези са уговором примио од налогодавца или од неког другог, док се налазе код њега, или код неког који их држи за њега, или док има у рукама исправу помоћу које може располагати њима.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Право задржања

Члан 1220

Ради обезбеђења својих доспелих потраживања насталих у вези с уговором, заступник има право задржања на износима што их је наплатио за налогодавца по његовом овлашћењу, као и на свим налогодавчевим стварима које је у вези с уговором примио од налогодавца или од неког другог, док се налазе код њега или код неког ко их држи за њега, или док има у рукама исправу помоћу које може располагати њима.

Одељак 4.

ПРЕСТАНАК УГОВОРА

Трајање уговора

Члан 1221

Ако се не уговори друкчије, уговор о трговинском заступању закључује се на неодређено време.

Уговор закључен на одређено време престаје протеклом времена на које је закључен.

Ако стране наставе испуњавати уговор закључен на одређено време и након протеча времена на које је уговор закључен, сматра се да су закључиле нови уговор истог садржаја на неодређено време.

Отказ уговора

Члан 1222

Ако је уговор о трговинском заступању закључен на неодређено време, свака га страна може отказати писменим обавештењем упућеним другој страни, поштујући отказне рокове одређене овим чланом.

Дужина отказног рока зависи од трајања уговора и износи по месец дана за сваку започету годину трајања уговора.

Ако је уговор трајао дуже од пет година, отказни рок износи шест месеци.

Стране не могу уговорити краћи отказни рок, а ако уговоре дужи, тај рок мора бити једнак за обе стране.

Ако није друкчије уговорено, отказни рок започиње тећи први дан месеца који следи месецу у којем је другој страни упућено писмено обавештење о отказу а завршава задњим даном задњег месеца рока.

Одредбе овога члана примењују се и на уговор закључен на одређено време који се због испуњавања и након протеча рока на који је закључен сматра уговором на неодређено време, с тим да се време трајања уговора на одређено време узима у обзир при израчунавању дужине отказног рока.

Раскид уговора

Члан 1223

Из важних разлога које мора навести, а нарочито због неиспуњења уговорне обавезе друге стране или због промењених околности, свака страна може раскинути уговорна неодређено време без отказног рока, односно раскинути уговор на одређено време пре истека времена на које је закључен.

Ово право стране не могу уговором искључити или ограничити.

Ако је изјава о раскиду уговора на неодређено време дата без важних разлога, сматра се отказом с редовним отказним роком.

Уговорна страна има право на накнаду штете ако друга страна није имала важан разлог за раскид уговора.

Неосновани раскид даје право другој страни да раскине уговор на неодређено време без отказног рока, односно да раскине уговор на одређено време пре протеча времена на које је закључен.

Алтернатива: Претходна три члана мењају се тако да гласе:

Раскидање уговора закљученог за неодређено време

Члан 1224

Кад трајање уговора о трговинском заступању није одређено уговором, нити се из околности посла може одредити, свака страна може раскинути уговор крајем сваког календарског тромесечја.

Отказ мора бити саопштен другој страни најмање месец дана пре истека календарског тромесечја, а ако је уговор трајао три године, отказ јој мора бити саопштен два месеца пре истека календарског тромесечја.

Уговорне стране могу друкчије одредити рокове отказа и престанка уговора, али између отказа и престанка уговора мора бити остављен најмање рок од месец дана.

Раскидање уговора закљученог на одређено време

Члан 1225

Кад је уговор о трговинском заступању закључен за одређено време, он престаје истеком одређеног времена.

Ако се такав уговор прећутно продужи сматраће се даље као уговор закључен за неодређено време.

Раскидање уговора без отказног рока

Члан 1226

Из озбиљних узрока свака страна може, наводећи те узроке, раскинути уговор о трговинском заступању без отказног рока.

Ако је изјава о раскидању учињена без озбиљних узрока, она ће се сматрати као отказ са редовним отказним роком.

Заступник који је услед неоснованог отказа прекинуо своју делатност има право на накнаду штете због изгубљене провизије, а ако је он неосновано отказао уговор, право на накнаду припада налогодавцу.

Неосновани отказ даје право другој страни да раскине уговор без отказног рока.
Алтернатива: Додаје се одељак 5. који гласи:

Одељак 5.

НАКНАДЕ И ЗАБРАНЕ

Посебна накнада

Члан 1227

По престанку уговора заступник стиче право на посебну накнаду ако је налогодавцу нашао нове странке или му је значајно повећао обим пословања с постојећим странкама, а налогодавац је и по престанку уговора имао знатне користи од тих странака, те ако плаћање те накнаде оправдавају околности случаја, нарочито губитак провизије у пословању с тим странкама.

Право на посебну накнаду настаје и у случају да је уговор престао због смрти заступника.

Приликом одређивања посебне накнаде треба водити рачуна и о провизији коју је заступник добио за уговоре закључене по престанку уговорног односа с налогодавцем, као и битну забрану или ограничење обављања делатности по престанку односа с налогодавцем.

Износ посебне накнаде не може премашити износ просечне годишње провизије у задњих пет година, а ако је уговорни однос трајао краће од пет година износ просечне годишње провизије у раздобљу трајања уговора.

У погледу извода из пословних књига налогодавца и обавештења о околностима које утичу на висину посебне накнаде, сходно се примењују одредбе овог законика о правима заступника приликом обрачунавања провизије.

Плаћање посебне накнаде не искључује право заступника да тражи накнаду штете која прелази висину посебне накнаде.

Разлози који искључују право на посебну накнаду

Члан 1228

Налогодавац није дужан платити посебну накнаду:

- ако је заступник отказао или раскинуо уговор, с тим да и тада заступник може захтевати посебну накнаду ако је узрок за раскид или отказ уговора био на страни налогодавца;

- ако је налогодавац раскинуо уговор због заступниковог скривљеног понашања;

- ако је на основу споразума с налогодавцем заступник пренео уговор на неког другог.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Губитак права на посебну накнаду

Члан 1239

Заступник губи право на посебну накнаду те на накнаду штете, ако у року од годину дана од дана престанка уговора не обавести налогодавца да ће их захтевати.

Забрана ограничења или искључења заступникових права

Члан 1230

Уговорне стране не могу пре престанка уговора ограничити или искључити права која трговински заступник има по овом законнику.

Забране или ограничење обављања делатности

Члан 1231

Уговорне стране могу уговорити да заступник након престанка уговора неће смети обављати, у потпуности или делимично, делатност трговинског заступања.

Таква ће уговорна одредба бити ваљана ако је у писменој форми те ако се односи на исто подручје, иста лица или исту робу на које се односи и уговор о трговинском заступању.

Кад уговор престане због разлога који су на страни налогодавца, таква уговорна одредба обавезује заступника само ако му налогодавац по престанку уговора плати посебну накнаду и ако му у раздобљу трајања забране или ограничења обављања делатности плаћа додатну месечну накнаду у износу који је једнак просечном месечном износу провизије на коју је имао право у задњих пет година, а ако је уговор трајао краће од пет година, у износу који је једнак просечном месечном износу провизије на коју је имао право за време трајања уговора.

Уговорна одредба о забрани или ограничењу обављања делатности обавезује заступника најдуже две године по престанку уговора.

Ако заступник раскине уговор због налогодавчевог скривљеног понашања, овлашћен је у року од месец дана од дана раскида уговора писменом изјавом саопштити налогодавцу да неће поштовати одредбу о забрани или ограничењу обављања делатности.

Одредба уговора о забрани или ограничењу обављања делатности супротна одредбама овог члана ништава је ако се њоме погоршава положај заступника утврђен тим одредбама.

ГЛАВА XXXVIII УГОВОР О ДИСТРИБУЦИЈИ

Одељак 1. **ОПШТЕ ОДРЕДБЕ**

Појам

Члан 1232

Уговором о дистрибуцији се једна уговорна страна - снабдевач, обавезује да другу уговорну страну — дистрибутера, континуирано снабдева производима, а дистрибутер се обавезује да те производе купује ради њихове продаје другим лицима - клијентима, у своје име и за свој рачун.

Посебни случајеви дистрибуције

Члан 1233

Уговором о ексклузивној дистрибуцији снабдевач се обавезује да производима снабдева само једног дистрибутера на одређеној територији или за одређену групу лица – клијената.

Уговором о селективној дистрибуцији снабдевач се обавезује да, директно или индиректно, производима снабдева само дистрибутере одабране на основу одређених критеријума.

Уговором о ексклузивној куповини дистрибутер се обавезује да производе купује само од снабдевача или од лица одређеног од стране снабдевача.

Узајамно обавештавање уговорних страна

Члан 1234

Током преговора за закључење уговора о дистрибуцији, као и током трајања уговора, свака страна је обавезна да благовремено обавести другу страну о свим околностима које могу бити од значаја за закључење и извршење уговора о дистрибуцији.

Поверљивост

Члан 1235

Уговорна страна која дође до поверљиве информације о другој уговорној страни током или у вези са закључењем или извршењем уговора о дистрибуцији, дужна је

такву информацију чувати као поверљиву и не сме је открити трећим лицима током трајања уговора, као ни након његовог престанка из било ког разлога.

Уступање уговора

Члан 1236

Уговор о дистрибуцији не може се уступити трећем лицу без претходног споразума уговорних страна који мора бити закључен у писменој форми.

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ СНАБДЕВАЧА

Обавеза снабдевања

Члан 1237

Снабдевач је обавезан да снабдева дистрибутера нарученим производима, у складу са уговором о дистрибуцији.

Снабдевач не може, с обзиром на околности, одбити наруџбине дистрибутера онда кад то није оправдано.

Континуирана одбијања наруџбина дистрибутера од стране снабдевача која су противна начелу савесности и поштења, сматрају се повредом уговора о дистрибуцији.

Примена правила о купопродаји на обавезе снабдевача

Члан 1238

На обавезе снабдевача које се односе на продају производа (испорука, одговорност за материјалне и правне недостатке и сл.) Које нису регулисане уговором, примењују се одредбе овог законика о продаји.

Задржавање права својине

Члан 1239

Снабдевач задржава право својине на производима којима снабдева дистрибутера све док дистрибутер не исплати уговорену цену у целини, осим ако није друкчије уговорено или ако дистрибутер да одговарајућу гаранцију за исплату.

Обавеза обавештавања дистрибутера током трајања уговора

Члан 1240

Током трајања уговора, снабдевач је дужан да обавештава дистрибутера нарочито о: карактеристикама производа; ценама и роковима снабдевања производима; препорученим ценама и роковима за снабдевање клијената производима и рекламним кампањама везаним за посао у питању.

Обавеза обавештења о смањеним капацитетима снабдевања

Члан 1241

Кад снабдевач предвиди да ће његови капацитети снабдевања бити значајно мањи од оних које је дистрибутер основано очекивао, дужан је о томе обавестити дистрибутера у примереном року.

У том случају, претпоставља се да је снабдевач знао или морао знати које је капацитете дистрибутер у конкретном случају основано очекивао.

Обавеза обезбеђења рекламног материјала

Члан 1242

Снабдевач је обавезан да дистрибутеру обезбеди, о свом трошку, рекламни материјал потребан за дистрибуцију и промоцију производа, ако друкчије није уговорено.

По престанку уговора о дистрибуцији, дистрибутер је обавезан да врати снабдевачу сав рекламни материјали који је добио о трошку снабдевача, а који се још увек налази у поседу дистрибутера.

Обавеза очувања репутације производа од стране снабдевача

Члан 1243

Снабдевач је дужан да, током трајања уговора о дистрибуцији, чува репутацију производа са пажњом доброг привредника.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ ДИСТРИБУТЕРА

Продаја у своје име и за свој рачун

Члан 1244

Дистрибутер продаје трећим лицима производе које је купио од снабдевача у своје име и за свој рачун.

Дистрибутер није овлашћен да закључује уговоре у име и за рачун снабдевача или да на било који начин обавезује снабдевача према трећим лицима, ако друкчије није изричито уговорено.

Обавеза промоције и заштите интереса снабдевача

Члан 1245

Дистрибутер је обавезан да промовише производе снабдевача на најефективнији начин и у складу са упутствима снабдевача, као и да штити интересе снабдевача са пажњом доброг привредника.

Поддистрибутер

Члан 1246

Дистрибутер може ангажовати поддистрибутера или заступника ради продаје на одређеној територији производа које је набавио од снабдевача, ако друкчије није уговорено.

У том случају, дистрибутер одговара снабдевачу за све правне послове и радње предузете од стране поддистрибутера или заступника.

Обавеза обавештавања снабдевача током трајања уговора

Члан 1247

Током трајања уговора, дистрибутер је обавезан да обавештава снабдевача нарочито о: својим активностима које се односе на извршење уговора о дистрибуцији; тржишним условима и конкуренцији; захтевима трећих лица везаних за права интелектуалне својине снабдевача; повредама поводом права интелектуалне својине снабдевача од стране трећих лица и важећим прописима на одређеној територији релевантним за извршење уговора о дистрибуцији.

Обавеза обавештења о смањењу наруџбина

Члан 1248

Кад дистрибутер предвиди да ће његове наруџбине бити знатно мање од оних које је снабдевач основано очекивао, дистрибутер је дужан о томе обавестити снабдевача у примереном року.

У том случају, претпоставља се да је дистрибутер знао или морао знати које је капацитете снабдевач у конкретном случају основано очекивао.

Примена правила о продаји на обавезе дистрибутера

Члан 1249

На обавезе дистрибутера које се односе на продају производа (цена, услови плаћања и сл.) Које нису регулисане уговором, примењују се одредбе овог законика о продаји.

Обавеза придржавања упутстава

Члан 1250

Дистрибутер је обавезан да следи упутства снабдевача која се односе на остварење одговарајуће дистрибуције производа или на очување њихове репутације.

Обавеза обезбеђења сервиса

Члан 1251

Дистрибутер је обавезан да, ако друкчије није уговорено, о свом трошку обезбеди послепродајни сервис за све производе које набавља од снабдевача.

Сервис мора у свему одговарати стандардима квалитета одређеним од стране снабдевача.

Контрола

Члан 1252

Дистрибутер је обавезан обезбедити снабдевачу приступ својим пословним просторијама, како би снабдевач могао проверити да ли дистрибутер поштује уговорене стандарде и упутства дата од стране снабдевача.

Обавеза очувања репутације производа од стране дистрибутера

Члан 1253

Дистрибутер је дужан да, током трајања уговора о дистрибуцији, чува репутацију производа са пажњом доброг привредника.

Одељак 4.

ПРЕСТАНАК УГОВОРА

Уговор закључен на одређено време

Члан 1254

Кад је уговор о дистрибуцији закључен на одређено време, он престаје самим истеком одређеног времена, ако се уговорне стране друкчије не споразумеју.

Ако се такав уговор прећутно продужи, сматра се као уговор закључен на неодређено време.

Уговор закључен на неодређено време

Члан 1255

Кад је уговор о дистрибуцији закључен на неодређено време, свака уговорна страна га може отказати упућивањем другој уговорној страни обавештења о отказу у примереном року.

Дужина примереног рока одређује се у складу са околностима конкретног случаја, а нарочито имајући у виду: претходно време трајања уговорног односа; уложена новчана средства; време потребно за проналажење одговарајуће алтернативе и релевантне трговачке обичаје.

У сваком случају, између обавештења о отказу и престанка уговора мора бити остављен рок од најмање месец дана ако се отказ даје у првој години трајања уговора, при чему се тај рок продужава за по месец дана, сразмерно годинама трајања уговорног односа (два месеца ако се отказ даје у другој години трајања уговора, три месеца ако се отказ даје у трећој години трајања уговора итд.).

Споразум уговорних страна супротан претходном ставу је без правног дејства.

Отказ уговора без остављања примереног отказног рока

Члан 1256

У случају да уговорна страна откаже уговор о дистрибуцији без остављања примереног отказног рока, друга уговорна страна има право на накнаду штете.

Накнада штете у том случају једнака је добитку који би друга уговорна страна остварила у току периода у коме би уговор трајао да је примерен отказни рок био остављен.

Годишња добит оштећене уговорне стране одговара просечној добити коју је оштећена уговорна страна остварила на основу уговора о дистрибуцији током претходне три године, а ако је уговор трајао краће, током претходног периода трајања уговора.

На остала питања накнаде штете због неоснованог отказа уговора о дистрибуцији примењују се општа правила о накнади штете.

Раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе

Члан 1257

Уговор о дистрибуцији може се раскинути само у случају битне повреде уговора.

Изјава о раскиду уговора о дистрибуцији има дејство једино ако је о њој обавештена друга уговорна страна.

Изјава о раскиду уговора о дистрибуцији мора бити упућена другој уговорној страни у писменој форми, путем средстава комуникације која омогућавају доказ о томе да је изјава о раскиду примљена, као и датум њеног пријема.

Накнада за „goodwill“

Члан 1258

Кад уговор о дистрибуцији престане из било кога разлога, осим услед раскида због неиспуњења обавезе, дистрибутер има право на накнаду за „goodwill“, ако је, на основу уговора о дистрибуцији, допринео знатном увећању обима пословања снабдевача и ако снабдевач, и након престанка уговора о дистрибуцији, наставља да остварује значајне користи из тог пословања.

Накнада за „goodwill“ уговором се може друкчије уредити.

Залихе, резервни делови и материјали

Члан 1259

Кад уговор о дистрибуцији престане на основу отказа или раскида од стране једне уговорне стране, снабдевач је дужан да, на захтев дистрибутера, од њега купи преостале залихе, резервне делове и материјале по разумној цени, уколико их дистрибутер не може продати трећим лицима по уобичајеној тржишној цени.

ГЛАВА XXXIX УГОВОР О ФРАНШИЗИНГУ

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1260

Уговором о франшизингу се успоставља однос трајне сарадње између правно самосталних привредних субјеката којим се једна уговорна страна – давалац франшизе обавезује да као носилац франшизне пословне мреже другој уговорној страни – кориснику франшизе пренесе права и врши услуге ради укључивања корисника франшизе у пословни систем даваоца франшизе а корисник франшизе се обавезује да за то плаћа посредну или непосредну накнаду.

Давалац франшизе преноси кориснику франшизе искључиво право продаје робе или вршења услуга на одређеној територији, право на коришћење пословног имена даваоца франшизе, права интелектуалне својине, право коришћења комерцијалних, маркетиншких и техничких метода пословања и знање и искуство (*know-how*) у пословању.

Давалац франшизе трајно пружа услуге обуке и помоћи у пословању, као и услуге контроле и надзора над пословањем корисника франшизе ради очувања идентитета франшизне мреже.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о франшизингу је уговор који се закључује између даваоца и корисника (примаоца) предмета уговора (франшизе) као независних субјеката, којим се давалац обавезује да уступи кориснику свој пословни систем продаје робе и/или вршења услуга на једнообразни начин, уз уобичајени и стандардизовани степен надзора и контроле над начином обављања пословне делатности корисника франшизе, а корисник се обавезује да за то плаћа уговорену накнаду.

Битни елементи

Члан 1261

Уговор о франшизингу обавезно садржи:

1. Означење робе и услуга за чију је искључиву продају или вршење овлашћен корисник франшизе;
2. Врсту, обим и трајање заштите пренетих права чији је носилац давалац франшизе (пословно име, жиг, ауторска права, дизајн и друга права интелектуалне својине);

3. Начин преноса и садржину поверљивих, суштинских и неоткривених података чији је носилац давалац франшизе а које се преносе кориснику франшизе као предности франшизног система (комерцијалне, маркетиншке и техничке методе пословања, знање и искуство - *know-how*);

4. Врсту и обим услуга обуке, помоћи, контроле и надзора које давалац франшизе пружа кориснику франшизе;

5. Висину, рокове и начин плаћања накнаде;

6. Трајање уговора;

7. Територију на којој се користе пренета искључива права.

Форма и регистрација

Члан 1262

Уговор о франшизингу мора бити закључен писменој форми.

Уговор о франшизингу као и његове измене, допуне, обнова и престанак се региструју у складу са посебним законом у регистру Завода за интелектуалну својину Републике Србије.

За штету коју савесно треће лице претрпи услед неизвршења обавезе уписа у регистар уговора о о франшизингу одговара давалац франшизе.

Одељак 2.

УГОВОР О ПОД-ФРАНШИЗИНГУ

Право на пренос под-франшизе, сагласност даваоца франшизе и искључиво право на под-франшизу

Члан 1263

Уговором о франшизингу може бити предвиђено искључиво или неискључиво право корисника франшизе да права која су му пренета уговором о франшизингу преноси изабраним трећим лицима, као и да врши услуге обуке, помоћи, контроле и надзора на основу закључења уговора о под-франшизингу а у циљу ширења франшизне мреже на тачно одређеној територији

Уговором о франшизингу може бити предвиђено да је за закључење сваког појединачног уговора о под-франшизингу потребна сагласност даваоца франшизе.

Уколико у уговору о франшизингу није назначено да ли се ради о искључивом или о неискључивом праву корисника франшизе да закључује уговоре о под-франшизингу, сматра се да се ради о искључивом праву на закључивање уговора о под-франшизингу на одређеној територији.

Одвојеност правних односа из уговора и субсидијерна одговорност корисника франшизе

Члан 1264

Уколико уговором о франшизингу стране нису превиделе другачије, уговором о под-франшизингу не ствара се правни однос између даваоца франшизе из уговора о франшизингу и корисника под-франшизе из уговора о под-франшизингу.

Корисник франшизе сноси субсидијерну одговорност за штету причињену даваоцу франшизе радњама корисника под-франшизе, уколико другачије није предвиђено уговором о франшизингу.

Непосредан захтев даваоца франшизе према кориснику под-франшизе

Члан 1265

Давалац франшизе може, ради наплате својих потраживања од корисника франшизе, да захтева непосредно од корисника под-франшизе исплату износа које овај дугује даваоцу под-франшизе из уговора о под-франшизингу.

Трајање и последице ништавости и раскида уговора о под-франшизингу

Члан 1266

Трајање уговора о под-франшизингу не може бити одређено на дужи рок него што је одређено трајање уговора о франшизингу.

Ништавост, раскид и престанак уговора о франшизингу доводе до ништавости, раскида и престанка уговора о под-франшизингу.

Уколико стране у уговору о франшизингу закљученом на одређено време не предвиде другачије, права и обавезе даваоца под-франшизе (који је корисник из уговора о франшизингу) након престанка уговора о под-франшизингу прелазе на даваоца франшизе.

Примена правила из уговора о франшизингу

Члан 1267

Одредбе које се односе на уговор о франшизингу сходно се примењују и на уговор о под-франшизингу уколико из природе уговора о под-франшизингу или воље уговорних страна не произилази нешто друго.

Одељак 3.

ЧУВАЊЕ ПОВЕРЉИВОСТИ И ОБАВЕЗА ОБАВЕШТАВАЊА У ПРЕДУГОВОРНОЈ ФАЗИ

Узајамно обавештавање уговорних страна и чување поверљивих података

Члан 1268

Током преговора за закључење уговора о франшизингу свака страна је обавезна да благовремено и истинито обавести другу страну о свим околностима које могу бити од значаја за доношење одлуке о закључењу, као и за извршење уговора о франшизингу.

Стране су дужне да чувају поверљива обавештења и документа која се односе на другу уговорну страну, закључење или извршење уговора о франшизингу до којих су дошле током преговора и не смеју их открити трећим лицима без обзира да ли су преговори довели до закључења уговора о франшизингу.

Обавеза чувања поверљивих информација и докумената добијених током преговора за закључење уговора о франшизингу, као и одговорност за повреду ове обавезе траје и разумно време након окончања преговора.

Предуговорно обавештавање корисника франшизе

Члан 1269

Давалац франшизе има обавезу да, најмање 20 дана пре закључења уговора о франшизингу или пре плаћања било какве накнаде, сваком потенцијалном кориснику франшизе преда документ са предуговорним обавештењима кога чине извод из предложеног уговора о франшизингу и документ са пословним обавештењима.

Документ са предуговорним обавештењима мора бити у писменој форми, на језику који је у службеној употреби у месту седишта потенцијалног корисника франшизе.

Пријем документа са предуговорним обавештењима дужан је да писмено потврди потенцијални корисник франшизе.

Потенцијални корисник франшизе се не може одрећи права на предају документа са предуговорним обавештењима у фази преговора.

Обавеза даваоца франшизе на предају документа са предуговорним обавештењима не постоји уколико се врши уступање постојећег уговора о франшизингу од стране корисника трећем лицу, као ни у случају обнове или продужења већ закљученог уговора о франшизингу, без икаквих битних измена.

Садржина документа са предуговорним обавештењима

Члан 1270

Документ са предуговорним обавештењима чине извод из предложеног уговора о франшизингу и документ са пословним обавештењима (информације о привредном субјекту и искуству даваоца франшизе, о елементима франшизног система и подаци о франшизној мрежи).

Подаци које садржи документ са предуговорним обавештењима морају бити истинити, актуелни и суштински значајни за доношење одлуке о уласку у франшизни пословни систем чији је носилац давалац франшизе.

Извод из предложеног уговора о франшизингу мора да садржи следеће податке:

1. врста, обим и трајање заштите искључивих права које давалац давалац преноси кориснику франшизе,
2. трајање уговора о франшизингу и услови за продужење, обнову или пренос уговора на треће лице,
3. програм, трајање и висина трошкова почетне и текуће обуке корисника франшизе и његових запослених,
4. висина, рокови, метод обрачуна и начин плаћања почетне и трајне франшизинг накнаде као и свих других последних и непосредних наканда и давања на чије плаћање треба да се обавезе будући корисник франшизе,
5. узајамне обавезе даваоца и корисника франшизе и последице неизвршења или неуредног извршења уговорних обавеза,
6. услови под којима давалац франшизе има право да раскине уговор о франшизингу и последице таквог раскида,
7. услови под којима корисник франшизе има право да раскине уговор о франшизингу и последице таквог раскида,
8. ограничења која корисник франшизе има у односу на територију, потрошаче као и у продаји робе и вршењу услуга,
9. забрана конкуренције у току и након престанка уговора о франшизингу и последице повреде тих забрана.

Документ са пословним обавештењима мора да садржи податке о привредном субјекту даваоца франшизе (корпоративни подаци), о пословном систему франшизинга и о франшизној мрежи.

1. Подаци о привредном субјекту даваоца франшизе тачно и истинито треба да одреде идентитет, пословну прошлост и пословно искуство даваоца франшизе као покретача и носиоца франшизног система;

2. Подаци о пословном систему франшизинга треба да пруже опис елемената франшизе, статус интелектуалних права даваоца франшизе, податке о роби и услугама који корисник искључиво купује или прима од даваоца франшизе, и финансијске податке значајне за процену трошкова, улагања и резултате пословања корисника франшизе;
3. Подаци о франшизној мрежи треба да прикажу искуство и резултате даваоца у примени франшизног концепта, а посебно број пословних јединица, број и листу корисника франшизе у последњој пословној години и број корисника који су у последње три године изашли из пословног система франшизинга.

Последице пропуштања обавезе предуговорног обавештавања

Члан 1271

У случају да давалац франшизе не изврши обавезу предуговорног обавештавања, као и уколико документ са предуговорним обавештењима не садржи истините и актуелне податке, корисник франшизе стиче право да захтева поништај закљученог уговора о франшизингу у року од две године од дана закључења уговора, уколико докаже да уговор о франшизингу не би закључио да је давалац извршио своју обавезу предуговорног обавештавања.

У случају да је давалац франшизе пропустио да у документ са предуговорним обавештењима унесе неки од обавезних елемената који се односе на садржину уговора о франшизингу или су ти подаци приказани неистинито, корисник стиче право да захтева поништај конкретне одредбе уговора о франшизингу на коју је обавештење требало да се односи у року од две године од дана закључења уговора о франшизингу.

У сваком од случајева повреде обавезе предуговорног обавештавања корисник франшизе има право на накнаду штете која му је тим пропустом начињена.

Одељак 4.

ОБАВЕЗЕ И ОДГОВОРНОСТ ДАВАОЦА ФРАНШИЗЕ

Пренос права и докумената и обавеза обавештавања корисника франшизе

Члан 1272

Давалац франшизе је обавезан да, у складу са уговором о франшизингу, кориснику пренесе право коришћења објеката права интелектуалне својине, чији је носилац, да преда техничка и комерцијална документа која садрже методе пословања и *know-how* даваоца франшизе и да пружа сва потребна обавештења за коришћење ових права и вештина, а са циљем укључивања корисника у пословну мрежу даваоца франшизе.

Обавеза обавештавања о унапређењима у пословању

Члан 1273

Давалац франшизе је обавезан да у току трајања уговора корисника франшизе обавештава о свим променама у статусу права интелектуалне својине, и омогући кориснику франшизе даље коришћење тих права, као и да обавештава корисника франшизе о свим унапређењима комерцијалних и техничких метода пословања и *know-how* до којих је дошао у пословању, као и да му омогући коришћење тих унапређења.

Почетна и текућа обука, образовање и помоћ у пословању корисника франшизе

Члан 1274

Давалац франшизе је обавезан да врши почетну и периодичну обуку и образовање корисника франшизе и његових запослених, у складу са уговором о франшизингу.

Давалац франшизе има обавезу да кориснику франшизе пружа помоћ и даје савете у пословању у циљу успешне примене пословног франшизног концепта, као и да кориснику франшизе пружа помоћ у заштити преузетих прва у односу на трећа лица.

Очување идентитета пословне мреже и контрола пословања корисника франшизе

Члан 1275

Давалац франшизе је покретач и носилац франшизне мреже и обавезан је да обезбеди њен идентитет и углед пред трећим лицима.

Давалац франшизе је обавезан да врши контролу и надзор над пословањем корисник франшизе, над робом коју продаје и услугама које врши корисник франшизе, као и над коришћењем пренетих права и метода пословања, у складу са уговором.

Одговорност даваоца франшизе

Члан 1276

Давалац франшизе је власник или носилац права и овлашћења која преносу кориснику франшизе и одговара за њихово постојање и садржину, као и за обавештења која пружа кориснику франшизе приликом укључивања и пословања у систему франшизинга..

Уколико ова права не постоје или давалац повреди друге своје обавезе значајне за пословање корисника франшизе у пословном систему, корисник франшизе може изјавити да раскида уговор или стиче право на сразмерно умањење накнаде.

У сваком од ових случајева корисник франшизе стиче и право на накнаду штете коју је претрпео услед непостајања или неодговарајуће садржине ових права и овлашћењакао и услед повреде обавеза даваоца франшизе од значаја за њихово коришћење.

Давалац франшизе је субсидијерно одговоран по затевима трећих лица према кориснику франшизе у случају недостатака у квалитету робе или извршених услуга које искључиво продаје или врши корисник франшизе.

У случају недостатака у квалитету робе коју је произвео или чијег је снабдевача одредио давалац франшизе по захтевима трећих лица одговарају солидарно давалац и корисник франшизе.

Одељак 5.

ОБАВЕЗЕ КОРИСНИКА ФРАНШИЗЕ

Обавеза придржавања упутстава и чување поверљивих података

Члан 1277

Корисник франшизе је обавезан да пренета права, овлашћења, методе пословања и *know-how* користи на начин предвиђен уговором, у своје име и за свој

рачун, у уговореном обиму и на уговореној територији, у складу са упутствима и захтевима даваоца франшизе.

И током трајања уговора о франшизингу а и разумно време након његовог престанка корисник франшизе је обавезан да трећим лицима не открива поверљива обавештења и документа која је добио од даваоца франшизе.

Обезбеђење квалитета робе и услуга и идентитета робе и услуга

Члан 1278

Корисник франшизе је обавезан да у продаји робе и вршењу услуга примењује стандарде и упутства даваоца франшизе, како би квалитет робе и пружених услуга био идентичан онима које продаје и пружа давалац франшизе као носилац пословног угледа франшизне мреже.

Омогућавање контроле коју врши давалац франшизе

Члан 1279

Корисник франшизе је обавезан да у циљу вршења надзора и контроле пословања, робе коју продаје и услуга које пружа трећим лицима омогући даваоцу франшизе омогући даваоцу франшизе приступ својим пословним просторијама.

Обавеза достављања извештаја о пословању

Члан 1280

Корисник франшизе је обавезан да доставља даваоцу франшизе извештаје о пословању у време и начин како је то предвиђено уговором о франшизингу.

Обавеза чувања пословног угледа и идентитета франшизне мреже

Члан 1281

Корисник франшизе је обавезан да током трајања уговора о франшизингу чува пословни углед и идентитет франшизне мреже са пажњом доброг привредника.

Накнада за уступљена права и извршене услуге

Члан 1282

Корисник франшизе је дужан да даваоцу франшизе плаћа накнаду за коришћење пренетих права, овлашћења, метода пословања, *know-how*, као и за извршене услуге даваоца франшизе у време и на начин како је то одређено уговором о франшизингу.

Обавеза обавештавања даваоца франшизе током трајања уговора

Члан 1283

Током трајања уговора о франшизингу корисник франшизе је дужан да обавештава даваоца франшизе о својим активностима у извршавању уговора о франшизингу, о променама на тржишту, као и о уоченим повредама права интелектуалне својине снабдевача на територији корисника франшизе.

Одељак 6.
ОГРАНИЧЕЊА ПРАВА УГОВОРНИХ СТРАНА

**Ограничење преноса права и уступање уговора уговора од стране
корисника франшизе**

Члан 1284

Пренос права и овлашћења из уговора о франшизингу као и уступање уговора о франшизингу трећим лицима корисник франшизе може да врши само на основу изричите писмене сагласности даваоца франшизе, уколико стране уговором не предвиде другачије.

Просторна ограничења

Члан 1285

Кориснишћења права и овлашћења која се преносе уговором о франшизингу могуће је просторно ограничити само ако то није противно прописима о заштити конкуренције.

Давалац франшизе је обавезан, осим уколико другачије није одређено уговором о франшизингу, да током трајања уговора не обавља самостално делатност и не врши искључива права која су предмет уговора на простору уступљеном кориснику франшизе, као ни да та права и овлашћења преноси трећим лицима на простору уступљеном кориснику франшизе.

Корисник франшизе се обавезује да користи пренета права и овлашћења само на простору који му је додељен уговором о франшизингу, и ван тог простора не може да конкурише даваоцу франшизе као ни другим корисницима франшизе.

Забрана уговорне и пост-уговорне конкуренције

Члан 1286

Корисник франшизе не може од трећих лица да прима права и услуге које одговарају онима које прима на основу уговора о франшизингу, осим ако другачије није предвиђено уговором о франшизингу.

Корисник франшизе се једну годину након престанка уговора о франшизингу ни посредно ни непосредно не може бавити делатношћу коју обавља на основу уговора о франшизингу, а којом би конкурисао даваоцу франшизе и осталим корисницима франшизе, осим уколико уговором није одређено другачије, односно уколико је предвиђен краћи рок.

Ограничења у начину продаје робе и пружања услуга

Члан 1287

Приликом извршавања уговора о франшизингу корисник франшизе може продавати искључиво робу и пружати услуге одређене уговором о франшизингу, уколико уговорне стране нису другачије предвиделе.

Уговором о франшизингу се могу ограничити извори снабдевања, одредити понуда, структура и асортиман робе и услуга, одредити начин утврђивања цена, методи и трошкови маркетинга и начин рекламирања робе и услуга, само ако то није противно прописима о заштити конкуренције.

Одредбе у уговору о франшизингу на основу којих давалац франшизе има право да одређује цене или доње границе цена робе и услуга корисника франшизе, као и одредбе из уговора о франшизингу којима се кориснику ограничавају права

да продаје робу и врши услуге одређеној категорији купаца или купцима с одређене територије, сматрају се ништавим.

Уколико ограничења у продаји робе и пружању услуга из уговора о франшизингу због економског положаја уговорних страна или услед њиховог тржишног понашања представљају повреду права конкуренције, могу се на захтев надлежног органа огласити ништавим.

Одељак 7.

ТРАЈАЊЕ, ОБНОВА И ПРЕСТАНАК УГОВОРА О ФРАНШИЗИНГУ

Трајање уговора и прећутно продужење уговора

Члан 1288

Уговор о франшизингу се може закључити на одређено или на неодређено време, и уговорне стране одређују трајање уговора у складу а захтевима тржишта, специфичностима франшизног система, као и у складу са статусом права интелектуалне својине која се преносе кориснику франшизе.

Код уговора о франшизингу закљученог на одређено време трајање уговора треба да буде довољно дуго како би корисник франшизе могао да поврати уложена средства.

Кад је уговор о франшизингу закључен на одређено време, а након истека рока на који је уговор закључен уговорне стране наставе да извршавају уговорне обавезе, уговор се прећутно продужава, сваки пут на период од две године, уколико стране уговором не одреде другачије.

Обнова уговора и накнада за увећани *goodwill*

Члан 1289

Након истека уговора који је закључен на одређено време, корисник франшизе који је уредно извршавао уговорне обавезе има право да закључи уговор на нови рок под истим условима.

Уколико након истека уговора о франшизингу закљученог на одређено време, давалац франшизе одбије да са корисником франшизе који је уредно извршавао своје обавезе закључи нови уговор о франшизингу под истим условима, корисник франшизе има право на накнаду за увећање вредности и пословног угледа франшизног система – накнада за увећани *goodwill* – ако је корисник франшизе током трајања уговора допринео значајном повећању обима пословања даваоца франшизе и пословног угледа франшизне мреже.

Престанак уговора

Члан 1290

Уговор о франшизингу престаје истеком рока на који је закључен, отказом једне од уговорних страна када је уговор закључен на неодређено време, поништењем и раскидом у случају неиспуњења обавеза једне од уговорних страна а које уговор о франшизингу предвиђа као услов за једнострану раскид уговора.

Право на отказ уговора

Члан 1291

Кад је уговор о франшизингу закључен на неодређено време или је уговор закључен на период дужи од десет година, свака од уговорних страна има право да

откаже уговор уз обавезу писменог обавештавања друге уговорне стране у примереном отказном року, који не може бити краћи од шест месеци.

У случају да једна од уговорних страна код уговорао франшизингу закљученог на неодређено време упути отказ другој страни без остављања примереног отказног рока, друга уговорна страна има право на накнаду штете.

Раскид уговора због неиспуњења уговорне обавезе

Члан 1292

Уговор о франшизингу може се раскинути само услед битне повреде уговорних обавеза.

Изјава о раскиду уговора о франшизингу има дејство само ако је о њој обавештена друга страна.

Страна која раскида уговор услед неиспуњења или повреде обавезе друге уговорне стране, дужна је да другу уговорну страну обавести о раскиду уговора у писменој форми, путем средстава комуникације која омогућавају доказ да је изјава о раскиду примљена као и датум њеног пријема.

Промене у статусу права интелектуалне својине и престанка правног лица

Члан 1293

У случају да престану да постоје искључива права интелектуалне својине уговор о франшизингу престаје да производи правно дејство.

Измене у правима интелектуалне својине дају право кориснику да изјави да раскида уговор и да захтева накаду штете.

Уколико у току извршења уговора о франшизингу дође до преноса искључивих права са даваоца франшизе на треће лице, не долази до престанка уговора о франшизингу, већ нови носилац искључивих права постаје страна у уговору, осим уколико уговором стране нису предвиделе другачије.

У случају ликвидације или стечаја над даваоцем или корисником франшизе долази до престанка уговора о франшизингу.

Последице престанка уговора о франшизингу

Члан 1294

Обавеза забране међусобне конкуренције важи све време трајања уговора о франшизингу, а корисник франшизе је дужан да и једну годину након престанка уговора поштује забрану пост-уговорне конкуренције, осим уколико стране уговором нису предвиделе краћи рок.

Након престанка уговора о франшизингу корисник франшизе је дужан да престане да у правном промету користи права интелектуалне својине даваоца франшизе као и овлашћења пренета уговором, да даваоцу франшизе врати сва документа која садрже *know-how* даваоца франшизе, као и да врати сву опрему и податке везане за франшизни систем.

У случају престанка уговора о франшизингу истеком рока на који је закључен и уколико би због забране пост-уговорне конкуренције корисник франшизе трпео штету, давалац франшизе има обавезу да му по истеку уговора ту штету надокнади.

Без обзира на разлог престанка уговора о франшизингу, осим услед раскида због неиспуњења обавеза, корисник франшизе који је својим пословањем допринео значајном повећању обима пословања даваоца франшизе, подигао вредност и углед пословне мреже и ако давалац франшизе и након раскида уговора

наставља да остварује значајне користи од тог пословања, корисник франшизе има право на накнаду за увећани *goodwill*.

ГЛАВА XL ПОСРЕДОВАЊЕ

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1295

Уговором о посредовању обавезује се посредник да настоји наћи и довести у везу са налогодавцем лице које би с њим преговарало о закључењу одређеног уговора, а налогодавац се обавезује да му исплати одређену награду, ако тај уговор буде закључен.

Примена одредби о уговору о делу

Члан 1296

Кад је уговорено да ће посредник имати право на одређену награду и ако његово настојање остане без резултата, на тај уговор сходно се примењују одредбе о уговору о делу.

Примање испуњења

Члан 1297

Налог за посредовање не садржи овлашћење за посредника да за налогодавца прими испуњење обавезе из уговора закљученог његовим посредовањем.

За то је потребно посебно писмено пуномоћје.

Опозивање налога за посредовање

Члан 1298

Налогодавац може опозвати налог за посредовање кад год хоће, ако се тога није одрекао и под условом да опозивање није противно савесности и поштењу.

Одсуство обавезе за налогодавца да закључи уговор

Члан 1299

Налогодавац није дужан приступити преговорима за закључење уговора са лицем које је посредник нашао, ни закључити са њим уговор под условима које је саопштио посреднику, али ће одговарати за штету ако је поступио противно савесности и поштењу.

Одељак 2.
ОБАВЕЗЕ ПОСРЕДНИКА

Обавеза тражити прилику
Члан 1300

Посредник је дужан тражити са пажњом разумног и пажљивог стручњака прилику за закључење одређеног уговора и указати на њу налогодавцу.

Посредник је дужан посредовати у преговорима и настојати да дође до закључења уговора само ако се на то посебно обавезао.

Он не одговара ако и поред потребне брижљивости не успе у свом настојању.

Обавеза обавештавања
Члан 1301

Посредник је дужан обавестити налогодавца о свим околностима од значаја за намеравани посао које су му познате или су му морале бити познате.

Одговорност посредника
Члан 1302

Посредник одговара за штету коју би претрпела једна или друга страна између којих је посредовао, а која би се догодила због тога стоје посредовао за пословно неспособно лице за чију је неспособност знао или могао знати, или за лице за које је знао или морао знати да неће моћи извршити обавезе из тог уговора, и уопште за сваку штету насталу његовом кривицом.

Посредник одговара за штету која би за налогодавца настала услед тога што је без дозволе налогодавца обавестио неког трећег о садржини налога, о преговорима или о условима закљученог уговора.

Поверавање извршења обавеза заменику
Члан 1303

Ако посредник повери извршење својих обавеза другоме, на његове односе са налогодавцем, као и на односе овога и заменика, примењују се одредбе Законика о уговору о налогу, које се односе на случај кад је извршење налога поверено заменику.

Посреднички дневник и лист
Члан 1304

Посредник у привреди дужан је у посебну књигу (посреднички дневник) убележити битне податке о уговору који је закључен његовим посредовањем и издати извод из те књиге потписан од његове стране (посреднички лист).

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА

Право на награду
Члан 1305

Посредник има право на награду и кад није уговорена.

Ако висина награде није одређена ни тарифом или којим другим општим актом, ни уговором, а ни обичајем, одредиће је суд према посредниковом труду и учињеној услузи.

Уговорену посредничку награду суд може снизити на захтев налогодавца, ако нађе даје претерано висока с обзиром на посредников труд и учињену услугу.

Снижење уговорене награде не може се тражити ако је исплаћена посреднику после закључења уговора за који је он посредовао.

Када посредник стиче право на награду

Члан 1306

Посредник стиче право на награду у часу закључења уговора за који је посредовао, ако што друго није уговорено.

Али, ако је уговор закључен под одложним условом, посредник стиче право на награду тек кад се услов оствари.

Кад је уговор закључен под раскидним условом, остварење услова нема утицаја на посредничко право на награду.

У случају неважности уговора, посредник има право на награду ако му узрок неважности није био познат.

Алтернатива: Претходни став се мења тако да гласи:

Посредник задржава право на награду и ако би закључени уговор био доцније раскинут из неког узрока предвиђеног у закону или у самом уговору.

Накнада трошкова

Члан 1307

Посредник нема право на накнаду трошкова учињених у извршењу налога, изузев кад је то уговорено.

Али, ако му је уговором признато право на накнаду трошкова, он има право на ту накнаду и у случају кад уговор није закључен.

Посредовање за обе стране

Члан 1308

Посредник може примити налог за посредовање и од друге стране, изузев кад му је то уговором о посредовању забрањено и, уопште, кад се то противи интересима налогодавца.

Посредник који је примио налог за посредовање и од друге стране може захтевати од сваке стране само половину посредничке награде.

Исто важи и за накнаду трошкова посредовања ако је уговорена и са једном и са другом страном.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Ако другачије није уговорено, посредник који је добио налог за посредовање од обеју страна може захтевати од сваке стране само половину посредничке награде и накнаду половине трошкова, ако је накнада трошкова уговорена.

Посредник је дужан да се са пажњом разумног и пажљивог стручњака стара о интересима обеју страна између којих посредује.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Посредник

Члан 1309

Посредник у привреди постаје посредник и за другу страну чим ступи с њом у додир у циљу посредовања за закључење неког привредног уговора.

Он је дужан старати се о интересима обе стране са пажњом брижљивог и уредног привредника.

Он може захтевати од сваке стране само половину посредничке награде, и накнаду половине трошкова ако је накнада трошкова уговорена.

Кад посредник нема право на награду и накнаду трошкова

Члан 1310

Посредник нема право на награду ако је уговор, у чијем је закључењу требало да посредује, закључен са њим.

Он нема право на награду, ни на накнаду трошкова, ако је уговор поништен, или ако је одбијено одобрење трећег или надлежног органа потребно за пуноважност закљученог уговора или за његово извршење.

Губитак права на награду и накнаду

Члан 1311

Посредник који противно уговору или противно интересима свог налогодавца ради за другу страну, губи право на посредничку награду и на накнаду трошкова.

Застарелост

Члан 1312

Право захтевати посредничку награду и накнаду трошкова посредовања застарева за две године.

ГЛАВА ХЛІ ОТПРЕМАЊЕ (ШПЕДИЦИЈА)

Одељак 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1313

Уговором о отпремању обавезује се отпремник да, ради превоза одређене ствари, закључи у своје име и за рачун налогодавца уговор о превозу и друге уговоре потребне за извршење превоза, као и да обави остале уобичајене послове и радње, а налогодавац се обавезује да му исплати одређену награду.

Ако је уговором предвиђено, отпремник може закључивати уговор о превозу и предузимати друге правне радње у име и за рачун налогодавца.

Одустајање од уговора

Члан 1314

Налогодавац може по својој вољи одустати од уговора, али је у том случају дужан накнадити отпремнику све трошкове које је дотле имао и исплатити му сразмеран део накнаде за дотадашњи рад.

Сходна примена

Члан 1315

На односе налогодавца и отпремника који нису уређени у овој глави сходно се примењују одредбе о уговору о комисиону, односно трговинском заступању.

Алтернатива: У претходном ставу бришу се речи: "односно трговинском заступању".

Одељак 2.

ОБАВЕЗЕ ОТПРЕМНИКА

Упозорење на недостатке налога

Члан 1316

Отпремник је дужан упозорити налогодавца на недостатке у његовом налогу, нарочито на оне који га излажу већим трошковима или штети.

Упозорење на недостатке паковања

Члан 1317

Ако ствар није упакована или иначе није спремљена за превоз како треба, отпремник је дужан упозорити налогодавца на те недостатке, а кад би чекање да их налогодавац уклони било од штете за њега, отпремник је дужан да их уклони на рачун налогодавца.

Чување интереса налогодавца

Члан 1318

Отпремник је дужан у свакој прилици поступити како то захтевају интереси налогодавца и са пажњом разумног и пажљивог стручњака.

Он је дужан да без одлагања обавести налогодавца о оштећењу ствари, као и о свим догађајима од значаја за њега и да предузме све потребне мере ради очувања његових права према одговорном лицу.

Поступање по упутствима налогодавца

Члан 1319

Отпремник је дужан држати се упутстава о правцу пута, средствима и начину превоза, као и осталих упутстава добијених од налогодавца.

Ако није могуће поступити по упутствима садржаним у налогу, отпремник је дужан тражити нова упутства, а ако за то нема времена или је то немогуће, отпремник је дужан поступити како то захтевају интереси налогодавца.

О сваком одступању од налога отпремник је дужан без одлагања обавестити налогодавца.

Ако налогодавац није одредио ни правац пута ни средство, односно начин превоза, отпремник ће их одредити како захтевају интереси налогодавца у датом случају.

Ако је отпремник одступио од добијених упутстава одговара и за штету насталу услед случаја више силе, изузев ако докаже да би се штета догодила и да се држао датих упутстава.

Одговорност отпремника за друга лица

Члан 1320

Отпремник одговара за избор превозиоца као и за избор других лица са којима је у извршењу налога закључио уговор (ускладиштење робе и сл.), али не одговара и за њихов рад, изузев ако је ту одговорност преузео уговором.

Отпремник који извршење налога повери другом отпремнику уместо да га сам изврши, одговара за његов рад.

Ако налог садржи изричито или прећутно овлашћење отпремнику да повери извршење налога другом отпремнику или ако је то очигледно у интересу налогодавца, он одговара само за његов избор, осим ако је преузео одговорност за његов рад.

Одговорности из претходних ставова овог члана не могу се уговором искључити ни ограничити.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Отпремник одговара за избор превозиоца, као и за избор посредног отпремника, али не и за рад ових лица, изузев ако је ту одговорност преузео уговором.

Он одговара за рад отпремника коме је поверио извршење налога добијеног од налогодавца (подотпремника), изузев ако је овога изабрао налогодавац.

Отпремник одговара по општим правилима за рад лица којима се послужио за извршење својих обавеза из уговора о отпремању ствари.

Ове одговорности не могу се уговором искључити ни ограничити.

Царинске радње и плаћање царине

Члан 1321

Уколико уговором није друкчије одређено, налог за отпрему ствари преко границе садржи обавезу за отпремника да спроведе потребне царинске радње и исплати царинске дажбине за рачун налогодавца.

Кад отпремник сам врши превоз или друге послове

Члан 1322

Отпремник може и сам извршити потпуно или једним делом превоз ствари чија му је отпрема поверена, сопственим или туђим превозним средствима, ако није што друго уговорено.

За превоз или део превоза који је обавио, отпремник има право и обавезе превозиоца, те му за то припада и одговарајућа награда за превоз, поред награде и накнаде трошкова по основу отпремања.

Исто важи у погледу ускладиштења, квалитативног и квантитативног пријема и других послова обухваћених налогом.

Осигурање пошиљке

Члан 1323

Отпремник је дужан да осигура пошиљку само ако је то уговорено.

Ако уговором није одређено које ризике треба да обухвати осигурање, отпремник је дужан да осигура ствари од уобичајених ризика.

Полагање рачуна

Члан 1324

Отпремник је дужан након завршеног посла положити рачун налогодавцу.

Према захтеву налогодавца отпремник је дужан положити рачун и у току извршавања налога.

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ НАЛОГОДАВЦА

Исплата награде

Члан 1325

Налогодавац је дужан исплатити отпремнику награду према уговору, а ако награда није уговорена, онда награду одређену тарифом или неким другим општим актом, а у недостатку овога, награду према месном обичају.

Претерано високу награду може суд смањити.

Када отпремник може захтевати награду

Члан 1326

Отпремник може захтевати награду кад изврши своје обавезе из уговора о отпремању.

Трошкови и предујам

Члан 1327

Налогодавац је дужан накнадити отпремнику потребне трошкове учињене ради извршења налога о отпремању ствари.

Отпремник може захтевати накнаду трошкова одмах пошто их је учинио.

Налогодавац је дужан на захтев отпремника предујмити му потребну своту за трошкове које захтева извршење налога о отпремању ствари.

Када је уговорено да накнаду исплати прималац ствари

Члан 1328

Ако је уговорено да ће отпремник наплатити своја потраживања од примаоца ствари, отпремник задржава право да тражи исплату накнаде од налогодавца ако прималац одбије да му је исплати.

Опасне ствари и драгоцености

Члан 1329

Налогодавац је дужан обавестити отпремника о особинама ствари којима може бити угрожена сигурност лица или добара или проузрокована штета.

Кад се у пошиљци налазе драгоцености, хартије од вредности или друге скуповене ствари, налогодавац је дужан обавестити о томе отпремника и саопштити му њихову вредност у часу предаје ради отпремања.

Одељак 4.

ПОСЕБНИ СЛУЧАЈЕВИ ОТПРЕМАЊА

Фиксна (паушална) отпрема

Члан 1330

Кад је уговором о отпремању одређена једна укупна свота за извршење налога о отпремању ствари, она обухвата награду по основу отпремања и накнаду за превоз и накнаду свих осталих трошкова, ако није што друго уговорено.

У том случају отпремник одговара и за превозиоца и посредног отпремника као за своје помоћнике.

Алтернатива: Претходни став мења се тако да гласи:

У том случају, отпремник одговара и за рад превозиоца и других лица које је на основу овлашћења из уговора ангажовао.

Збирна (скупна) отпрема

Члан 1331

Отпремник може у извршавању добијених налога организовати збирну отпрему, осим ако је уговором то искључено.

Ако збирном отпремом постигне разлику у возарини у корист налогодавца, отпремник има право на посебну додатну накнаду.

У случају збирне отпреме отпремник одговара за губитак или оштећење ствари настале за време превоза до којих не би дошло да није било збирне отпреме.

Алтернатива: Додају се два става која гласе:

Ако отпремник закључи уговор о превозу у своје име и за свој рачун, и на основу њега утовари заједно ствари разних налогодаваца, онда он има према сваком поједином налогодавцу положај превозиоца.

Он може од сваког налогодавца захтевати највише накнаду утврђену или уобичајену за превоз ствари коју му је овај предао да је отпреми, ако није што друго уговорено.

Одељак 5.

ЗАЛОЖНО ПРАВО ОТПРЕМНИКА

Члан 1332

Ради обезбеђења наплате својих потраживања насталих у вези са уговором о отпремању, отпремник има право залогe на стварима предатим му ради отпремања и у вези са отпремањем све док их држи, или док има у рукама документ помоћу кога може располагати њима.

Кад је у извршењу отпремања учествовао и посредни отпремник, он је дужан старати се о наплати отпремникових потраживања и о остварењу његовог права залогe.

Ако посредни отпремник исплати отпремникова потраживања према налогодавцу, на њега прелазе по самом праву та потраживања, као и отпремниково право залогe.

То исто бива ако посредни отпремник исплати превозиочева потраживања.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ради обезбеђења наплате својих потраживања насталих у вези са уговором о отпремању, отпремник има право залогe на стварима предатим ради отпремања

У вези са отпремањем све док их држи или док има у рукама исправу помоћу које може располагати њима.

Кад је у извршењу отпремања учествовао и други отпремник, он је дужан старати се о наплати потраживања и остварењу права залогe претходних отпремника.

Ако други отпремник исплати превозиочева потраживања или отпремникова потраживања према налогодавцу, та потраживања и отпремниково право залогe прелазе на њега по самом закону.

ГЛАВА XLII УГОВОР О КОНТРОЛИ РОБЕ

Појам

Члан 1333

Уговором о контроли робе једна уговорна страна (вршилац контроле) се обавезује да стручно и непристрасно обави уговорену контролу робе и изда сертификат о томе, а друга страна (наручилац контроле) се обавезује да за извршену контролу исплати уговорену накнаду.

Контрола робе може се састојати у утврђивању идентитета, квалитета, квантитета и других својстава робе.

Обим контроле

Члан 1334

Вршилац контроле је дужан да изврши контролу у обиму и на начин који су одређени у уговору, а ако у уговору није ништа одређено, у обиму и на начин који одговарају природи ствари.

Ништавост појединих одредаба уговора

Члан 1335

Ништаве су одредбе уговора које вршиоцу контроле намећу дужности које би могле утицати на непристрасност у вршењу контроле или на исправност исправе о извршеној контроли (сертификат).

Контрола се сматра извршеном тек издавањем сертификата.

Чување робе односно узорка

Члан 1336

Робу коју је наручилац контроле предао вршиоцу контроле ради обављања уговорене контроле, вршилац контроле је дужан чувати и обезбедити од замене.

Вршилац контроле је дужан чувати предане му узорке најмање шест месеци, ако није друкчије уговорено.

Обавеза обавештавања наручиоца

Члан 1337

Вршилац контроле је дужан да о свим значајним околностима у току контроле и чувања робе благовремено обавештава наручиоца контроле, а нарочито о нужним и корисним трошковима учињеним за његов рачун.

Накнада

Члан 1338

За обављену контролу и чување робе вршилац контроле има право на уговорену, односно уобичајену накнаду.

Вршилац контроле има право и на накнаду свих нужних и корисних трошкова који су учињени за рачун наручиоца контроле.

Право залогe

Члан 1339

Ради обезбеђења уговорене или уобичајене накнаде и накнаде нужних и корисних трошкова вршилац контроле има право залогe на роби која му је предата на контролу.

Одговорност вршиоца контроле

Члан 1340

Вршилац контроле може обављање уговорене контроле робе поверити другоме, изузев ако му је наручилац контроле то изричито забранио.

Вршилац контроле одговара наручиоцу контроле за рад другог вршиоца контроле.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Вршилац контроле дужан је да уговорени посао контроле робе обави лично.

Ако вршилац контроле неовлашћено пренесе вршење посла контроле на друго лице одговара за рад тог лица, а у случају овлашћеног преноса одговара за избор тог лица.

Контрола робе са вршењем појединих правних радњи

Члан 1341

На основу изричитог налога наручиоца контроле, вршилац контроле је овлашћен да поред извршења уговорене контроле робе, врши и поједине правне радње у име и за рачун наручиоца контроле.

Вршилац контроле има право на посебну уобичајену или уговорену накнаду за обављање појединих правних радњи у име и за рачун наручиоца контроле.

Контрола робе са гаранцијом

Члан 1342

Вршилац контроле може да гарантује за непроменљивост својстава контролисане робе у уговореном року.

За преузету гаранцију у погледу својстава робе, вршилац контроле има право на посебну, уговорену или уобичајену накнаду.

Раскид уговора

Члан 1343

Наручилац контроле може изјавити да раскида уговор све док наручена контрола није извршена, али је у том случају дужан вршиоцу контроле платити сразмерни део накнаде и учињене нужне и корисне трошкове, као и накнадити му штету.

Контрола ствари које нису намењене промету

Члан 1344

Ако се вршење контроле односи на ствари које нису намењене промету, вршилац контроле и наручилац контроле имају иста права и обавезе као и код контроле робе.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

ГЛАВА XLIII УГОВОР О ОРГАНИЗОВАЊУ ПУТОВАЊА

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1345

Уговором о организовању путовања обавезује се организатор путовања да путнику прибави туристичко путовање (пакет аранжман), а путник се обавезује да плати уговорену цену.

Туристичко путовање (пакет аранжман) представља комбинацију две или више различитих врста туристичких услуга (скуп туристичких услуга) за сврхе истог путовања, које је утврдио организатор путовања самостално или на захтев или у складу са избором путника, у тренутку закључења уговора о организовању путовања.

Туристичке услуге, у смислу претходног става, обухватају превоз путника, смештај, изнајмљивање возила и друге туристичке услуге.

Друге туристичке услуге у смислу претходног става су све оне услуге које нису споредне у односу на превоз, смештај или изнајмљивање возила, и које представљају значајан део туристичког путовања.

Одвојена наплата појединачних туристичких услуга не утиче на постојање туристичког путовања.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Предуговорно обавештавање

Члан 1346

Организатор путовања је дужан да у примереном року пре закључења уговора о организовању путовања обавести путника о битним елементима туристичке услуге које су обухваћене пакет аранжманом.

Путник се о информацијама из претходног става обавештава на јасан и разумљив начин, путем било ког трајног носача записа.

Обавезе предуговорног обавештавања терете и посредника у продаји туристичког путовања (посредник путовања).

Посредник путовања, у смислу овог дела законика, је лице које продаје или нуди на продају пакет аранжмане састављене од стране организатора путовања.

Закључење уговора

Члан 1347

Уговор о организовању путовања се закључује у писменој форми.

Организатор путовања је дужан да у моменту закључења уговора или одмах по закључењу путнику достави примерак уговора или потврду о закљученом уговору.

Организатор је дужан да у примереном року пре почетка путовања, достави путнику све потребне признанице, ваучере или карте, укључујући и прецизне информације о времену поласка и доласка, међузауостављањима и везама између превозних средстава.

Елементи уговора

Члан 1348

У случају закључења уговора о организовању путовања, подаци из предуговорног обавештења постају његов саставни део.

Осим података из претходног става, уговор о организовању путовања мора да садржи:

- 1) посебне захтеве путника са којима се организатор сагласио;
- 2) услове под којима путник има право да одустане од уговора; и
- 3) пословно име и адресу посредника, ако је уговор закључен преко посредника.

Одељак 2.

ИЗМЕНЕ УГОВОРА ПРЕ ПОЧЕТКА ПУТОВАЊА

Уступање уговора другом путнику

Члан 1349

Путник има право да уступи уговор о организовању путовања другом путнику у било које време пре почетка туристичког путовања без сагласности организатора путовања, под условом да ово лице задовољава посебне захтеве предвиђене за то путовање.

Путник је дужан да обавести организатора путовања о уступању уговора у примереном року пре почетка путовања.

Путник који је закључио уговор о организовању путовања и путник коме је уговор уступљен солидарно одговарају организатору путовања за исплату неисплаћеног дела цене путовања, као и трошкова проузрокованих уступањем уговора.

Организатор путовања има право на накнаду само разумних трошкова проузрокованих уступањем, који ни у ком случају не могу бити већи од стварних трошкова.

Промена цене

Члан 1350

Организатор путовања има право да промени цену путовања само ако је она директна последица промене цене горива у случају превоза путника, промене висине такси или накнада за укључене туристичке услуге које врше трећа лица која нису директно укључена у извршење пакет аранжмана или промене у курсу размене валуте која је релевантна за пакет аранжман, при чему повећање не може бити веће од 10% уговорене цене.

Повећање цене је пуноважно само ако организатор путовања путем било ког трајног носача записа достави путнику образложено обавештење о томе, и то најкасније 20 дана пре дана почетка путовања.

Организатор путовања има право на промену цене из првог става овог члана само ако је то било изричито предвиђено у уговору о организовању путовања.

Промена других елемената уговора

Члан 1351

Организатор путовања има право да једнострано промени уговорне одредбе малог значаја, ако је ово право изричито уговорено и ако организатор обавести путника о томе на јасан и разумљив начин путем било ког трајног носача записа.

Организатор путовања има право да једнострано измени друге уговорне одредбе само ако је на то принуђен околностима конкретног случаја, под условом да без одлагања о томе обавести путника, и то на јасан и разумљив начин путем било ког трајног носача записа.

У разумном периоду након што је информисан о предложеној промени из претходног става овог члана, путник има право на раскид уговора о организовању путовања, у ком случају је организатор обавезан да у року од 14 дана изврши повраћај уплаћених средстава или право да прихвати измене уговора, при чему ако је услед промена пакета аранжман лошијег квалитета или му је цена нижа, путник има право на сразмерно снижење цене.

Ако се путник у прописаном року не изјасни, претпоставља се да је прихватио предложене измене уговора из другог става овог члана.

Право путника на одустанак од уговора

Члан 1352

Путник може пре почетка туристичког путовања одустати од уговора, потпуно или делимично.

Ако путник пре отпочињања туристичког путовања одустане од уговора у примереном року који се одређује с обзиром на врсту туристичког путовања (благовремени одустанак), организатор путовања има право на накнаду само учињених административних трошкова.

У случају неблагоприятног одустанка од уговора, организатор путовања може од путника захтевати накнаду у одређеном проценту уговорене цене који се утврђује сразмерно периоду преосталом до отпочињања туристичког путовања, а која мора бити економски оправдана.

Ако путник одустане од уговора због ванредне и неочекиване околности које су се догодиле у одредишту или његовој непосредној близини, а значајно утичу на туристичко путовање, организатор има право искључиво на накнаду стварних трошкова.

Ако путник одустане од уговора након почетка путовања, а разлог за то нису околности из претходног става овог члана, организатор путовања има право на пуни износ уговорене цене путовања.

Ако путник одустане од уговора у складу са одредбама овог члана, организатор путовања је дужан да изврши повраћај уплаћене цене путнику у року од 14 дана.

Право организатора на одустанак од уговора

Члан 1353

Организатор путовања може пре почетка туристичког путовања одустати од уговора без плаћања накнаде путнику:

А) ако није пријављен довољан број путника за то туристичко путовање, под условом да је у уговору наведено да је извршење туристичког путовања условљено минималним бројем пријављених путника, и ако организатор обавести путника о одустанку у року одређеном овим законом, као и

Б) ако је организатор путовања онемогућен да изврши своје уговорне обавезе због ванредних и неочекиваних околности и ако о томе без одлагања обавести путника пре почетка путовања.

Ако организатор путовања одустане од уговора у складу са претходним ставом дужан је да изврши повраћај уплаћене цене путнику у року од 14 дана.

Одељак 3.
ОБАВЕЗЕ ОРГАНИЗАТОРА ПУТОВАЊА

Обавеза пружања туристичких услуга

Члан 1354

Организатор путовања је дужан да преко трећих лица (пружалаца туристичких услуга) или самостално путнику пружи туристичке услуге у складу са уговором и законом.

Туристичке услуге су у складу са уговором ако имају својства која је организатор гарантовао путнику или ако одговарају уобичајеној или уговореној намени.

Заштита права и интереса путника

Члан 1355

Организатор путовања дужан је да се стара о правима и интересима путника, сагласно добрим пословним обичајима у овој области.

Обавеза чувања тајне

Члан 1356

Обавештења која добије о путнику, његовом пртљагу и његовим кретањима, организатор путовања може саопштавати трећим лицима само са одобрењем путника или на захтев надлежног органа.

Обавеза пружања непосредне помоћи

Члан 1357

Организатор путовања је дужан да за време трајања туристичког путовања одмах пружи непосредну помоћ путнику који се нађе у невољи.

За пружену помоћ из претходног става организатор путовања може од путника да наплати разумну накнаду, али само у случају да је узрок намера или непажња путника.

Одговорност организатора путовања

Члан 1358

Организатор путовања одговара за неизвршење, неуредно извршење или закашњење са извршењем туристичких услуга које су саставни део туристичког путовања, без обзира на то да ли услуге пружа он или треће лице, као и да ли организатор путовања има право да се регресира од других пружалаца услуга.

Обавеза уредног испуњења

Члан 1359

У случају да било која туристичка услуга није извршена у складу са уговором, организатор путовања је дужан да уредно изврши уговор, осим ако би то било несразмерно.

Несразмерност из претходног става постоји ако би трошак и труд организатора били несразмерно већи у поређењу са степеном неуредног извршења.

Право на накнаду штете

Члан 1360

Путник има право да од организатора путовања захтева накнаду целокупне штете, укључујући и нематеријалну штету, коју је претрпео као резултат неизвршења, неуредног извршења или закашњења са извршењем уговорних обавеза.

Организатор путовања се ослобађа одговорности из претходног става ако докаже да је неиспуњење, делимично испуњење или кашњење са испуњењем последица путниковог намерног или крајње непажљивог поступања.

Путник има право да захтева накнаду штете и директно од трећих лица којима је организатор путовања поверио извршење туристичких услуга, у случају да је штета настала због неизвршења, неуредног извршења или закашњења са извршењем ових услуга, сагласно прописима који се на њих односе.

Непосредна помоћ у случају несаобразности

Члан 1361

Ако организатор путовања после отпочињања туристичког путовања утврди да путнику нису пружене, односно да неће бити у могућности да путнику пружи туристичке услуге у складу са уговором, дужан је да понуди путнику друге одговарајуће услуге до окончања туристичког путовања без додатних трошкова за путника, као и да исплати евентуалну разлику у цени између уговорених и пружених услуга.

Ако пружање услуге из претходног става није могуће, или је путник не прихвати из оправданих разлога, организатор путовања је дужан да путнику надокнади трошкове који су последица измене уговорене услуге, као и да обезбеди бесплатан повратак одговарајућим превозним средством у место поласка или друго место о којем се договори са путником.

Ако организатор не пружи путнику услуге из првог става овог члана или ако не обезбеди бесплатан повратак одговарајућим превозним средством у место поласка или друго место о којем се договори са путником, путник може да: 1) о свом трошку прибави друге одговарајуће услуге; 2) изврши повратак одговарајућим превозним средством у место поласка или друго место о којем се договори са организатором путовања.

У случају из претходног става путник има право да од организатора путовања захтева накнаду трошкова.

Право на снижење цене

Члан 1362

Путник има право на сразмерно снижење цене за било који период током кога је постојала несаобразност или немогућност извршења значајног дела туристичких услуга путнику пружене друге одговарајуће услуге, због којих је туристичко путовање лошијег квалитета или су његови трошкови нижи.

Губитак права

Члан 1363

Организатор путовања се ослобађа од одговорности за штету, односно за умањење вредности путовања ако докаже да се узрок несаобразности може приписати: путнику, ванредним и неочекиваним околностима или трећем лицу које није повезано са извршењем туристичких услуга, под условом да је било непредвидиво и неизбежно.

Путник губи права из претходног става ако без одлагања не обавести организатора путовања о било којој несаобразности коју уочи на лицу места, под условом да је ова обавеза путника била јасно назначена у уговору.

Право на друго туристичко путовање

Члан 1364

Ако значајан део туристичких услуга не може да буде пружен у складу са уговором, организатор путовања је дужан да путнику понуди друге одговарајуће услуге, односно друго туристичко путовање.

Ако организатор не може да пружи друге одговарајуће услуге или их путник не прихвати јер нису упоредиве са оним што је уговорено, организатор је дужан да путнику накнади трошкове, као и да му обезбеди бесплатан повратак истим превозним средством у место поласка или у друго место о којем се договори са путником.

У случају да је другим одговарајућим услугама снижен квалитет пакета аранжмана или су нижи трошкови, путник има право и на снижење цене и евентуалну накнаду штете.

Ако организатор путовања није у могућности да обезбеди благовремени повратак путника због ванредних и неочекиваних околности, он је у обавези да сноси трошкове останка путника, али највише до 100 евра (у динарској противвредности) по дану и три дана по путнику.

Раскид због несаобразности

Члан 1365

Ако организатор путовања у примереном року не отклони битну несаобразност у туристичком путовању, путник може да раскине уговор.

Путник није дужан да организатору остави примерен рок за отклањање несаобразности ако: пружање друге одговарајуће услуге није могуће или ако организатор путовања изричито одбије да пружи другу одговарајућу услугу или нема интерес за отклањање несаобразности.

Организатор путовања сноси трошкове повратка путника у место поласка или друго место о којем се договори са путником и друге трошкове који настану услед раскида уговора.

Искључење и ограничење одговорности организатора путовања

Члан 1366

Ништаве су одредбе уговора о организовању путовања којима се искључује или ограничава одговорност организатора путовања.

Пуноважна је одредба уговора којом се унапред ограничава одговорност организатора путовања за накнаду штете, под условом да није у очигледној несразмери са штетом.

Ограничење одговорности не може бити ниже од троструког износа укупне цене туристичког путовања.

Ово ограничење одговорности се не примењује на накнаду штете због телесних повреда, као и ако је организатор штету проузроковао намерно или крајњом непажњом.

Обезбеђење у случају неспособности плаћања

Члан 1367

Организатор путовања је дужан да за свако организовано путовање прибави средство обезбеђења потраживања повраћаја уплаћене цене и исплате накнаде

трошкова повратка путника у место поласка, ако туристичка услуга не буде извршена због отварања стечајног поступка или неспособности плаћања организатора путовања.

Обезбеђење из претходног става може бити у облику полисе осигурања или банкарске гаранције на први позив.

Ако организатор путовања не да путнику информацију о гаранцијама путовања у складу са законом, путник има право да одустане од уговора уз повраћај уплаћених средстава у пуном износу без умањења.

Путник има непосредан и безуслован захтев према осигуравачу или банци у случају отварања стечајног поступка или неспособности плаћања.

Одговорност посредника путовања

Члан 1368

Ако је уговор о организовању путовања закључен преко посредника путовања, посредник одговара за грешке настале приликом резервације туристичког путовања, осим ако се грешке могу приписати путнику или вишој сили.

Ако организатор путовања има седиште ван Републике Србије, а уговор је закључен преко посредника путовања који има седиште у Републици Србији, онда ће посредник одговарати за неизвршење уговора о организовању путовања као организатор путовања, осим у случају да посредник докаже да организатор према законодавству коме припада испуњава све услове прописане у праву Републике Србије, а које се односе на извршење уговора.

Када је уговор о организовању путовања закључен преко посредника, путник има право да комуницира са организатором путовања преко посредника.

Посредник је у обавези да информације добијене од путника без одлагања проследи организатору путовања.

Необорива је претпоставка да је обавештавањем посредника обавештен и организатор путовања.

Одељак 4.

ОБАВЕЗЕ ПУТНИКА

Плаћање цене

Члан 1369

Путник је дужан да организатору путовања плати уговорену цену за туристичко путовање у време како је уговорено, односно уобичајено.

Обавеза давања података

Члан 1370

Путник је дужан да на захтев организатора путовања благовремено достави све податке потребне за организовање путовања, а посебно за прибављање превозних карата, резервацију за смештај, као и исправе потребне за прелазак преко границе.

Испуњавање услова предвиђених прописима

Члан 1371

Путник је дужан да се стара да он лично, његове личне исправе и његов пртљаг испуњавају услове предвиђене граничним, царинским, санитарним, монетарним и другим административним прописима.

Одговорност путника за причињену штету

Члан 1372

Путник одговара за штету коју причини организатору путовања неизвршавањем обавеза које за њега произлазе из уговора и одредби овог законика.

ГЛАВА XLIV ПОСРЕДНИЧКИ УГОВОР О ПУТОВАЊУ

Појам

Члан 1373

Посредничким уговором о путовању посредник се обавезује да, у име и за рачун путника, закључи било уговор о организовању путовања било уговор о извршењу једне или више посебних услуга које омогућују да се оствари неко путовање или боравак, а путник се обавезује да за то плати накнаду.

Обавеза издавања потврде

Члан 1374

Кад се посредничким уговором о путовању преузима обавеза закључења уговора о организовању путовања, посредник је дужан да приликом закључења изда потврду о путовању која, поред података који се односе на само путовање и ознаке и адресе организатора путовања, мора да садржи ознаку и адресу посредника, као и податак да он иступа у том својству.

Ако у потврди о путовању не назначи својство посредника, посредник у организовању путовања сматра се као организатор путовања.

У случају кад се посреднички уговор о путовању односи на закључење уговора о некој посебној услузи, посредник је дужан да изда потврду која се односи на ту услугу са назнаком износа који је плаћен за услугу.

Поступање по упутствима путника

Члан 1375

Посредник је дужан да поступа по упутствима које му је путник благовремено дао, ако су она у складу са уговором, уобичајеним пословањем посредника и интересима других путника.

Ако путник не да потребна упутства, посредник је дужан да ради на начин који је у датим приликама најпогоднији за путника.

Избор трећих лица

Члан 1376

Посредник је дужан да савесно врши избор трећих лица која треба да обаве услуге предвиђене уговором и одговара путнику за њихов избор.

Сходна примена

Члан 1377

Одредбе овог законика које се односе на уговор о организовању путовања, а које одговарају природи овог уговора, односно одредбе које одговарају природи уговора о налогу сходно се примењују на посреднички уговор о путовању, ако одредбама ове главе није другачије одређено.

ГЛАВА XLV
УГОВОР О АНГАЖОВАЊУ УГОСТИТЕЉСКИХ КАПАЦИТЕТА
(УГОВОР О АЛОТМАНУ)

Одељак 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1378

Уговором о алотману угоститељ се обавезује да у току одређеног времена стави на располагање туристичкој агенцији одређени број лежаја у одређеном објекту, пружи угоститељске услуге лицима које упути агенција и плати јој одређену провизију, а ова се обавезује да настоји да их попуни односно да обавести у утврђеним роковима да то није у могућности, као и да плати цену пружених услуга, уколико је користила ангажоване хотелске капацитете.

Ако уговором није друкчије одређено, сматра се да су смештајни угоститељски капацитети стављени на располагање за једну годину.

Форма уговора

Члан 1379

Уговор о алотману мора бити закључен у писменој форми.

Одељак 2.
ОБАВЕЗЕ ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ

Обавеза обавештавања

Члан 1380

Туристичка агенција је дужна да обавештава угоститеља о току попуњавања смештајних капацитета.

Уколико није у могућности да попуни све ангажоване смештајне капацитете, туристичка агенција је дужна да у уговореним или уобичајеним роковима обавести угоститеља о томе и да му достави листу гостију, као и да у обавештењу одреди рок до кога угоститељ може слободно располагати ангажованим капацитетима.

Угоститељски капацитети који у листи гостију нису означени као попуњени, сматрају се слободним од дана пријема те листе од стране хотела за период на који се листа односи.

После протеча тога рока туристичка агенција поново стиче право да попуњава ангажоване смештајне капацитете.

Обавеза придржавања уговорених цена

Члан 1381

Туристичка агенција не може лицима која шаље у угоститељски објекат зарачунавати веће цене за угоститељске услуге од оних које су предвиђене уговором о алотману или угоститељским ценовником.

Обавеза плаћања угоститељских услуга

Члан 1382

Уколико уговором није друкчије одређено, цену пружених угоститељских услуга плаћа угоститељу туристичка агенција после извршених услуга.

Угоститељ има право да захтева плаћање одговарајуће аконтације.

Обавеза издавања посебне писмене исправе

Члан 1383

Туристичка агенција је дужна да лицима која шаље на основу уговора о алотману изда посебну писмену исправу (посебна писмена исправа).

Посебна писмена исправа гласи на име или на одређену групу, непреносива је и садржи налог угоститељу да пружи услуге које су у њој наведене.

Посебна писмена исправа служи као доказ да је лице клијент туристичке агенције која је са угоститељем закључила уговор о алотману.

На основу посебне писмене исправе врши се обрачун узајамних потраживања између туристичке агенције и угоститеља.

Одељак 3.

ОБАВЕЗЕ УГОСТИТЕЉА

Обавеза стављања на коришћење уговорених смештајних капацитета

Члан 1384

Угоститељ преузима коначну и неопозиву обавезу да у току одређеног времена стави на коришћење уговорени број лежаја и пружи лицима која упућује туристичка агенција услуге наведене у посебној писменој исправи.

Угоститељ не може уговорити са другом туристичком агенцијом ангажовање капацитета који су већ резервисани на основу уговора о алотману.

Обавезе једнаког поступања

Члан 1385

Угоститељ је дужан да лицима која упути туристичка агенција пружи под истим условима услуге као и лицима са којима је непосредно закључио уговор о угоститељским услугама.

Обавеза угоститеља да не мења цене услуга

Члан 1386

Угоститељ не може мењати уговорене цене ако о томе не обавести туристичку агенцију најмање шест месеци унапред, осим у случају промене у курсу размена валута које утичу на уговорену цену.

Нове цене могу се примењивати по истеку месец дана од њихове доставе туристичкој агенцији.

Нове цене неће се примењивати на услуге за које је већ достављена листа гостију.

У сваком случају измене цене немају дејство на резервације које је угоститељ потврдио.

Обавеза плаћања провизије

Члан 1387

Угоститељ је дужан да туристичкој агенцији исплати провизију на промет остварен на основу уговора о алотману.

Провизија се одређује у проценту од цене извршених угоститељских услуга.

Уколико проценат провизије није одређен уговором, туристичкој агенцији припада провизија одређена општим условима пословања туристичке агенције или, ако ових више нема, пословним обичајима.

Одељак 4.

ПРАВО ТУРИСТИЧКЕ АГЕНЦИЈЕ ДА ОДУСТАНЕ ОД УГОВОРА

Право на одустанак од ангажованих смештајних капацитета

Члан 1388

Туристичка агенција може привремено одустати од коришћења ангажованих смештајних капацитета а да тиме не раскине уговор о алотману нити створи за себе обавезу накнаде штете угоститељу, уколико у уговореном року пошаље обавештење о одустанку од коришћења.

Ако рок обавештења о одустанку није одређен уговором, утврђује се на основу пословних обичаја у угоститељству.

У случају да обавештење о одустанку не буде послато у предвиђеном року, угоститељ има право на накнаду штете.

Туристичка агенција може одустати од уговора у целини без обавезе да накнади штету ако обавештење о одустанку пошаље у уговореном року.

Обавеза туристичке агенције да попуни ангажоване капацитете

Члан 1389

Уговором о алотману се може предвидети посебна обавеза туристичке агенције да попуни ангажоване угоститељске капацитете.

Ако у том случају не попуни ангажоване угоститељске капацитете, туристичка агенција је дужна да плати угоститељу уговорену накнаду по неискоришћеном лежају у дану.

Туристичка агенција нема тада право да путем благовременог обавештења откаже уговор било делимично или у целини.

ГЛАВА XLVI ОСИГУРАЊЕ

Одељак 1. ЗАЈЕДНИЧКЕ ОДРЕДБЕ ЗА ИМОВИНСКА ОСИГУРАЊА И ОСИГУРАЊА ЛИЦА

Одсек 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1390

Уговором о осигурању обавезује се уговарач осигурања да плати осигурачу одређену своту новца (премију) а овај се обавезује, ако се деси уговором предвиђени догађај (осигурани случај), да исплати уговарачу или неком другом кориснику осигурања одређену своту новца или учини нешто друго.

Ризик

Члан 1391

Ризик који је обухваћен осигурањем (осигурани ризик) мора бити будући, неизвесан и независан од искључиве воље уговарача осигурања или осигураника.

Осигурани случај

Члан 1392

Осигурани случај је догађај који настаје остварењем осигураног ризика.

Уговор о осигурању је ништав ако је у часу његовог закључења већ настао осигурани случај, или је он био у наступању, или је било извесно да ће наступити, или ако је већ тада била престала могућност да он настане.

Али, ако је уговорено да ће осигурањем бити обухваћен одређени период који претходи закључењу уговора, уговор ће бити ништав само ако је у часу његовог закључења заинтересованој страни било познато да се осигурани случај већ догодио, односно да је већ тада била престала могућност да се он догоди.

Искључење неких осигурања

Члан 1393

Одредбе ове главе неће се примењивати на поморска осигурања и на друга осигурања на која се примењују одредбе о поморском осигурању, на осигурања у ваздушном саобраћају и на осигурања потраживања.

Одредбе ове главе примењују се на реосигурање, с тим да уговорне стране могу од њих одступити.

Одредбе ове главе примењиваће се као општа правила у осигурањима која су регулисана посебним законом, односно посебним одредбама овог законика.

Одступања од одредаба ове главе

Члан 1394

Уговором о осигурању не могу бити измењене принудне одредбе ове главе.

Одступање од осталих одредаба, уколико није забрањено овим или којим другим законом, допуштено је само ако није на штету осигураника, уговарача или корисника осигурања.

Уговором се може одступити у корист било које уговорне стране само од оних одредаба ове главе у којима је то одступање изричито допуштено, као и од оних које пружају уговорним странама могућност да поступе како хоће.

Одредбе овог члана не примењују се на осигурање, саосигурање и реосигурање, као и на заступање и посредовање у осигурању и реосигурању ризика који се по критеријумима у смислу позитивних законских прописима предвиђају као велики ризици.

Алтернатива: Ст. 1 и 2 претходног члана мењају се тако да гласе:

Уговором се може одступити само од оних одредаба ове главе у којима је то одступање изричито допуштено, као и од оних које пружају уговорницима да поступе како хоће.

Одступање од осталих одредаба, уколико није забрањено овим законом или којим другим законом, допуштено је само ако је у несумњивом интересу осигураника.

Одсек 2.

ОПШТИ УСЛОВИ КОЈЕ МОРАЈУ ДА И СПУЊАВАЈУ ИСПРАВЕ О ОСИГУРАЊУ

Језик, тумачење исправа и доказивање пријема исправа

Члан 1395

Све исправе које испоставља осигурач морају да буду састављене једноставно и разумљиво и да буду написане на језику на којем се преговарају услови уговора.

Када постоји сумња у вези са значењем текста неке исправе коју је саставио осигурач, примениће се тумачење које је најповољније за уговарача, осигураника или корисника осигурања.

Терет доказивања да је уговарач осигурања примио исправе које је осигурач требао да му преда, лежи на осигуравачу.

Форма обавештавања

Члан 1396

Уз приоритет у примени специјалних правила садржаних у овој глави, за обавештење уговарача осигурања, осигураника или корисника осигурања у вези са уговором о осигурању не захтева се никаква посебна форма.

Претпоставка о упознатости са чињеницама

Члан 1397

Ако уговарач осигурања, осигураник или корисник осигурања повере извесна овлашћења неком лицу битна за закључење или извршење уговора, релевантна упознатост са чињеницама које то лице има или је требало да има у извршавању својих овлашћења сматра се, у зависности од околности, као да су уговарач осигурања, осигураник или корисник осигурања упознати са тим чињеницама.

Забрана дискриминације

Члан 1398

Узимање у обзир пола и година живота као фактора приликом израчунавања премије и надокнаде из осигурања не може да доведе до разлика у висини премије и надокнада за различита лица, осим ако осигурач не докаже да се сразмерне разлике у

премијама и надокнадама заснивају на одговарајућим и прецизним актуарским и статистичким подацима.

У сваком случају, трудноћа и материнство не могу да буду фактори из којих би се изводиле разлике у премијама и надокнадама за лица различитог пола.

Национално, расно или етничко порекло не може се узимати као разлог због којег би се одређивале различите премије и надокнаде.

Услови уговора који су супротни са претходним ставовима, укључујући и премију, не обавезују уговарача осигурања или осигураника и уговор и даље обавезује уговорне стране, уз примену недискриминаторских услова.

У случају кршења одредаба из претходних ставова уговарач осигурања има право да откаже уговор ако осигуравачу достави обавештење о отказу у писменој форми у року од два месеца по сазнању за повреду забране дискриминације.

Клаузуле о злоупотреби (непоштене клаузуле)

Члан 1399

Узимајући у обзир врсту уговора о осигурању, услове уговора и околности у тренутку када је уговор закључен, клаузула о којој се није посебно преговарало не обавезује уговарача осигурања, осигураника или корисника осигурања ако, супротно принципима савесности и поштења, она ствара значајну неједнакост у правима и обавезама по уговору на њихову штету.

Уговор о осигурању и даље обавезује уговорне стране ако је одржив и без постојања непоштене клаузуле, а ако то није случај, непоштена клаузула се мора заменити оном чију би примену стране уговориле да су знале да је клаузула непоштена.

Овај члан се примењује на клаузуле које ограничавају или мењају покриће, али се не примењује на: адекватност суме осигурања и премије, нити на клаузуле које садрже битан опис одобреног (прихваћеног) покрића или уговорене премије, под условом да је клаузула сročена једноставним и разумљивим језиком.

За неку клаузулу се увек сматра да о њој није посебно преговарано онда када је она унапред сачињена од стране осигурача и уговарач осигурања због тога није могао да утиче на њену садржину, посебно у контексту примене општих услова формуларног уговора (стандардних услова осигурања).

Чињеница да је о извесним аспектима клаузуле или једног одређеног услова уговора посебно преговарано не искључује примену правила из овог члана на преостали део уговора.

Када осигурач тврди да су стандардна клаузула или услови посебно уговорени, терет доказа у том смислу лежи на осигурачу.

Одсек 3.

ЗАКЉУЧЕЊЕ УГОВОРА

Кад је уговор закључен

Члан 1400

Уговор о осигурању је закључен кад понудилац прими изјаву понуђеног да прихвата понуду.

Писмена понуда учињена осигурачу за закључење уговора о осигурању везује понудиоца, ако он није одредио краћи рок, за време од осам дана од дана кад је понуда приспела осигурачу, а ако је потребан лекарски преглед, онда за време од тридесет дана.

Ако осигурач у том року не одбије понуду која не одступа од услова под којима он врши предложено осигурање, сматраће се даје прихватио понуду и даје уговор закључен у ком случају се он сматра закљученим кад је понуда приспела осигурачу.

Форма уговора о осигурању лица

Члан 1401

Изузетно од неформалног карактера уговора о осигурању, уговор о осигурању лица закључен је када стране потпишу полису осигурања.

Алтернатива: Претходна два члана замењују се тако да гласе:

Уговор о осигурању закључен је када стране потпишу полису осигурања или лист покрића.

Обавезе осигурача пре закључења уговора

Члан 1402

Пре закључења уговора о осигурању осигурач је дужан да заинтересованој страни достави информације о: пословном имену и организационо-правном облику осигурача, седишту друштва и пословне јединице која закључује уговор; општим условима осигурања, као и меродавном праву за уговор о осигурању; времену трајања уговора о осигурању; правилима и условима када се може одустати од уговора; висини премије осигурања, начину плаћања премије, висини доприноса, пореза и других трошкова који се зарачунавају поред премије осигурања и укупном износу ових плаћања; року на који понуда везује понудиоца и телу које је надлежно за надзор над друштвом за осигурање.

У случају животног осигурања, уговорној страни се мора, поред наведених информација које се достављају у вези са уговорима који се закључују у свим врстама осигурања, саопштити као допунски следећи подаци о: основици и мерилима за учешће у добити; табелама откупне вредности полисе; правима на капитализацију уговора о животном осигурању и правима из таквог осигурања; пореском систему који се односи на наведену врсту осигурања.

Код уговора о животном осигурању везану за јединицу инвестиционих фондова друштво за осигурање дужно је пре закључења уговора о осигурању, уз податке из претходна два става овог члана, уговорну страну писмено обавестити о проспекту фонда, а нарочито о структури улагања.

Информације уговарачу, односно осигуранику које се дају пре закључења уговора, као и у току трајања уговора о осигурању, достављају се у писменој форми, на прегледан и разумљив начин.

Ако осигурач прекрши обавезу давања информација у смислу претходних ставова овог члана, осигураник (уговарач осигурања) има право да писменим путем раскине уговор у року од месец дана од дана када је сазнао за неиспуњење ове обавезе осигурача, а најкасније у року од годину дана после закључења уговора о осигурању, у ком случају осигураник има право на накнаду штете коју је претрпео због раскида уговора.

Обавеза информисања осигураника код колективних осигурања

Члан 1403

Код колективних уговора о осигурању, код којих непосредна права из осигурања припадају лицима различитим од уговарача осигурања, уговарач је у обавези да ова лица информише о основним елементима уговора, изменама и о

престанку покрића, а посебно о обиму покрића, главним искључењима из осигурања и обавезама осигураника.

У случају да уговарач није испунио обавезу давања нужних информација осигуранику, или му је саопштио нетачне и непотпуне информације, сматра се да је уговор ваљано закључен у корист осигураника са дејством према датим информацијама. У том случају, по исплати накнаде или осигурања или осигуране суме, осигурач има право накнаде штете од уговарача осигурања.

Информације за осигурача за време важења уговора

Члан 1404

Друштво за осигурање дужно је да, за време важења уговора о осигурању, писмено обавести уговарача осигурања о:

1) промени пословног имена, правне форме, седишта и адресе друштва с којим је закључен уговор о осигурању;

2) промени општих или посебних услова осигурања;

3) променама у случају промене услова осигурања, односно промене одредаба у другим законима које се односе на уговор о осигурању.

За време важења уговора о животном осигурању друштво за осигурање је дужно да једном годишње писмено обавести осигураника о стању учешћа у добити.

Садржај обавештења

Члан 1405

Текст и садржај обавештења морају бити написани на прегледан и разумљив начин и састављени на српском језику.

Трошкове у вези са обавештавањем из претходног става сноси друштво за осигурање.

Права осигураника у вези са повредом дужности обавештавања

Члан 1406

Ако осигуравач прекрши обавезу давања информација у смислу претходних чланова, осигураник (уговарач осигурања) има право да писменим путем раскине уговор у року од месец дана од када је сазнао за неиспуњење ове обавезе осигуравача, а најкасније у року од годину дана од дана закључења уговора о осигурању, у том случају осигураник има право на накнаду штете коју је претрпео због раскида уговора.

Полиса осигурања

Члан 1407

О закљученом уговору о осигурању осигурач је обавезан да без одлагања уговорној страни осигурања преда уредно састављену и потписану полису осигурања или неку другу исправу о осигурању (лист покрића и др).

У полиси морају бити наведени: уговорне стране, осигурана ствар, односно осигурано лице, означање корисника осигурања, ризик обухваћен осигурањем, трајање осигурања и период покрића, свота осигурања или даје осигурање неограничено, премија или допринос, датум издавања полисе и потписи уговорних страна, учешће осигураника односно корисника у расподели добити код осигурања живота, меродавно право које се примењује на уговор ако се на уговор не примењује право Републике Србије, назив и адреса надзорног органа надлежног за контролу осигурача и другог органа коме се могу упутити приговори у вези са уговором о осигурању.

У случају неслагања неке одредбе општих или посебних услова и неке одредбе полисе примениће се одредба полисе, а у случају неслагања неке штампане одредбе полисе и неке њене рукописне одредбе, примениће се ова последња.

Према споразуму уговорних страна, полиса може гласити на одређено лице, по наредби или на доносиоца.

Полиса се преноси цесијом или индосаментом са дејством уступања.

Полиса осигурања живота не може гласити на доносиоца.

Полиса може бити издата и у електронској форми и садржавати механички потпис.

Лист покрића

Члан 1408

Полиса осигурања може бити привремено замењена листом покрића када у моменту његовог издавања нису познати сви битни састојци уговора.

У случају када лист покрића буде замењен полисом, дејства уговора почињу издавањем листа покрића, а не издавањем полисе.

Поред тога, лист покрића може бити издат као доказ привременог покрића са ограниченим временом трајања, без обавезе осигурача да преда осигуранику опште услове осигурања и без права отказивања уговора о привременом покрићу.

Када се садржај полисе разликује од уговореног

Члан 1409

У случају да се садржај полисе разликује од уговореног, такве разлике ће се сматрати као да су уговорене од тренутка издавања полисе осигурања, под условом да уговарач осигурања није упутио писмени приговор у року од месец дана после пријема предметне полисе осигурања и под условом да га је осигурач информисао о тим разликама, као и његовом праву да уложи приговор.

Обавезу информисања уговарача осигурања осигурач извршава писменим путем или напоменом на првој страни полисе осигурања написаној на такав начин да се напомена очигледно разликује од осталих делова полисе, како би се лако могла уочити.

Осигурач такође уговарачу осигурања мора издати посебан штампани образац (спесимен) напомене о праву на приговор.

Ако осигурач не информише уговарача осигурања о његовом праву по овом члану или му не достави горе описан образац напомене о праву на приговор, измене уговора не обавезују уговарача осигурања и сматраће се да је уговор закључен у складу са условима садржаним у понуди за осигурање.

Општи и посебни услови осигурања

Члан 1410

Општи и посебни услови осигурања, који су саставни део уговора о осигурању морају да садрже потпуну информацију о: догађајима на основу којих настаје обавеза осигурача на исплату накнаде из осигурања и о случајевима у којима је његова обавеза искључена или ограничена; начину одређивања висине накнаде из осигурања; року испуњења обавезе осигурача; условима плаћања премије и последицама због неплаћања или неуредног плаћања премије; обавезама пријављивања околности од значаја за оцену ризика пре и после закључења уговора; обавезама осигураника после настанка осигураног случаја и његово доказивање; праву уговорних страна на измену или отказ уговора; месној надлежности суда у Републици Србији.

Надлежни орган који врши контролу делатности осигурања може да прошири или смањи број обавезних састојака које општи и посебни услови осигурања треба да садрже, зависно од врсте осигурања и својства уговорних страна.

Упознавање осигураника са општим условима и њихова предаја осигуранику

Члан 1411

Осигурач је дужан упозорити уговарача осигурања да су општи и посебни услови осигурања саставни део уговора и предати му њихов текст, ако ти услови нису штампани на самој полиси.

Извршење ове обавезе осигурача мора бити констатовано на полиси.

Уколико осигурач не испуни обавезу из става 1. Овог члана, сматраће се да је уговор закључен на основу састојака садржаних у полиси, без искључења или ограничења покрића које садрже услови осигурања, ако осигураник за њих није знао нити је као савесно лице морао знати.

Клаузуле које предвиђају искључења из покрића пуноважне су ако су недвосмислене, читке и разумљиве (просечном) уговарачу осигурања, осигуранику или кориснику права из осигурања.

Ако у случају закључења уговора о осигурању на основу писмене понуде уговарач осигурања захтева давање моменталног покрића, осигурач нема обавезу да уговорној страни достави услове осигурања, те уговарач после пријема полисе осигурања нема право да приговара садржини закљученог уговора према елементима обухваћеним у понуди осигурања или условима под којима осигурач спроводи закључено осигурање.

Измене услова осигурања и премијског система

Члан 1412

Ако осигурач у току трајања уговора измени опште услове осигурања или премијски систем дужан је да најкасније месец дана пре истека текућег једногодишњег периода осигурања о томе извести уговарача осигурања писмено или на други подобан начин на који овај сигурно може добити обавештење.

Ако уговарач осигурања у року од тридесет дана од обавештења не откаже уговор о осигурању, нови услови осигурања односно премијски систем примењују се на почетку наредног периода осигурања.

Ако уговорна страна откаже уговор у смислу претходног става, уговор престаје да важи истеком године осигурања у којој је осигурач примио отказ осигурања.

Обавезе осигурача код уговора закључених између одсутних страна

Члан 1413

Код уговора о осигурању који се закључују средствима удаљене комуникације, а у које се убрајају, посебно, уговори који се закључују путем писама, телефона, телефакса, електронске поште, радија и преко медијских услуга, осигурач је дужан да благовремено, пре закључења уговора о осигурању, поред информација предвиђених у члану се одредбе односе на обавезе осигурача пре закључења уговора писменим путем информисе уговарача осигурања и о следећим подацима: постојању или непостојању права осигураника да без образложења и пенала раскине закључени уговор о осигурању, року и условима коришћења права на раскид уговора, укључујући и информацију о висини премије која се од осигураника може захтевати до давања изјаве о раскиду уговора; практичним инструкцијама за вршење права на раскид које, између осталих, обухватају назначење адресе на коју се раскид има послати; уговорне

клаузуле о меродавном праву, суду надлежном за решавање спорова и језику на коме су састављени уговорни услови.

Осигурач је у обавези да у фази предуговарања ових уговора осигуранику достави све информације у папирној форми или другом трајном медију које има на располагању и које осигураник може да користи, односно да му приступи.

Осигурач је дужан да приликом закључења ових уговора о осигурању обавести заинтересовану страну да може на сопствен захтев да добије додатне информације, као и да информације које доставља заинтересованој страни на трајном медију достави у довољно дугом року пре него што ова страна преузме обавезе из уговора о осигурању.

Ако због начина на који се закључује уговор о осигурању између одсутних страна није могуће да се уговорна страна писменим путем обавести пре изјашњења о закључењу уговора, давање информација може се извршити слањем уговорној страни истих најкасније истовремено са слањем полисе осигурања.

Одустанак од уговора о осигурању закључених између одсутних страна

Члан 1414

У случају уговора о осигурању закљученог од стране физичког лица ван оквира његове комерцијалне или професионалне делатности, уговарач осигурања има право да одустане од уговора о осигурању без образлагања разлога и без пенала у року од 14 дана од закључења уговора или после дана када је обавештен о условима осигурања и премији (доприносу) осигурања.

У случају осигурања живота, уговарач осигурања има право да одустане од уговора у року од 30 дана после дана када је обавештен да је уговор о осигурању закључен, или после дана када је обавештен о условима осигурања и премији.

Одредбе овог члана не примењују се на уговоре о осигурању који су закључени на период краћи од месец дана, на осигурање путника и пртљага, на осигурање власника моторних возила од одговорности, као и на у целини извршене уговоре о осигурању од обеју уговорних страна пре вршења права на одустанак од стране осигураника.

Осигурач је у обавези да без непотребног одлагања, а најкасније у року од месец дана после дана одустанка од уговора о осигурању, у складу са ставом 1. овог члана, врати уговарачу осигурања плаћене премије умањене за исплаћене накнаде из осигурања, а осигураник има обавезу да у истом року врати осигурачу све накнаде из осигурања које су плаћене, а које прелазе износ плаћене премије.

Осигурање без полисе

Члан 1415

Условима осигурања могу бити предвиђени случајеви у којима уговорни однос из осигурања настаје самим плаћањем премије.

Закључење уговора у име другог без овлашћења

Члан 1416

Ко закључи уговор о осигурању у име другог без његовог овлашћења, одговара осигуравачу за обавезе из уговора све док га онај у чије је име уговор закључен не одобри.

Заинтересовани може одобрити уговор и пошто се догодио осигурани случај.

Ако је одобрење одбијено, уговарач осигурања дугује премију за период осигурања у коме је осигуравач обавештен о одбијању одобрења.

Али, не одговара за обавезе из осигурања пословођа без налога који је обавестио осигуравача да иступа без овлашћења у име и за рачун другог.

Осигурање за туђи рачун или за рачун кога се тиче

Члан 1417

У случају осигурања за туђи рачун или за рачун кога се тиче, обавезе плаћања премије и остале обавезе из уговора дужан је извршавати уговарач осигурања, али он не може вршити права из осигурања, чак и кад држи полису, без пристанка лица чији је интерес осигуран и коме она припадају.

Уговарач осигурања није дужан предати полису заинтересованом лицу док му не буду накнађене премије које је исплатио осигуравачу, као и трошкови уговора.

Уговарач осигурања има право првенствене наплате ових потраживања из дуговане накнаде, као и право да захтева њихову исплату непосредно од осигуравача.

Осигуравач може истаћи сваком кориснику осигурања за туђи рачун све приговоре које по основу уговора има према уговарачу осигурања.

Заступници осигурања

Члан 1418

Заступник осигурања у смислу овог законика јесте лице које је осигурач или заступник осигурања овластио да професионално посредује у закључивању уговора о осигурању или да их закључује.

Кад осигурач овласти заступника осигурања да за њега посредује у закључењу уговора о осигурању, а не одреди обим његових овлашћења, заступник је сматра овлашћеним да сматра овлашћеним да од уговарача осигурања, односно осигураника прима захтеве који се односе на закључење уговора о осигурању, опозиве таквих захтева, као и пријаве које се дају пре закључења уговора и остале изјаве, да од осигураника прима захтеве за продужење или промену уговора о осигурању и опозиве таквих захтева, изјаву о отказу уговора, раскиду уговора и остале изјаве које се односе на однос осигурања, као и пријаве које се дају у току трајања уговора о осигурању, и да осигуранику преда полису осигурања или полису о продужењу осигурања коју је издао осигуравач.

Овај заступник осигурања је овлашћен да прима плаћања која му осигураник дугује у вези са посредовањем или закључењем уговора о осигурању.

Ако је заступник осигурања овлашћен од осигурача за закључење уговора, он поред овлашћења заступника из ст. 1 и 2 овог члана има овлашћење да уговори измену или продужење таквих уговора, да наплаћује премије, као и да изјави отказ, одустанак и раскид уговора.

Заступник не може подизати тужбе у име осигурача ако за то није посебно овлашћен, али може бити тужен као заступник осигурача за обавезе осигурача настале његовим радњама у вези са заступањем.

Одредбе уговора о осигурању закљученог од стране заступника осигурача које нису у сагласности са општим условима осигурања и тарифом премије ништаве су, изузев ако их осигурач накнадно одобри у року од тридесет дана од закључења уговора, и под условом да уговорилац осигурања није у истом року тражио њихово поништење.

Ако је осигурач ограничио овлашћења свог заступника, а то уговарачу осигурања није било познато, сматра се као да та ограничења нису ни постојала.

Уговарач осигурања, односно осигураник сноси терет доказивања за предају, или садржај захтева, или осталих изјава воље из ст. 2 и 4 овог члана, као и да је заступнику платио премију осигурања

Терет доказивања у погледу повреде обавезе пријављивања или повреде других дужности од стране уговарача осигурања, односно осигураника сноси осигурач.

Одредбе претходних ставова сходно се примењују на службенике осигурача, којима је поверено посредовање или закључивање уговора о осигурању, и на лица која као заступници самостално посредују у закључивању уговора и закључују уговоре о осигурању, а да се тиме не баве у оквиру своје професионалне делатности.

Одсек 4.

ОБАВЕЗЕ ОСИГУРАНИКА, ОДНОСНО УГОВАРАЧА ОСИГУРАЊА

I Пријава околности од значаја за оцену ризика

Дужност пријављивања

Члан 1419

Приликом закључења уговора уговарач осигурања је дужан осигурачу да пријави све околности које су од значаја за оцену ризика које су му познате или му нису могле остати непознате и које су предмет јасних и прецизних питања које му постави осигуравач.

Уколико уговарач осигурања на захтев осигурача пријави околности које се односе на тајност података према закону којим се уређује заштита података о личности, примљене податке осигурач је дужан да чува и користи у складу са прописима о начину прикупљања, чувању и достављању личних података.

Санкције због повреда обавезе пријаве

Члан 1420

Када уговарач осигурања прекрши дужности пријаве околности из претходног члана, применом ст. 3 до 6 овог члана осигурач има право да предложи разумну измену уговора или да откаже уговор.

Осигурач ће о својој одлуци заједно са информацијом о правним последицама те одлуке писменим путем обавестити уговарача осигурања у року од месец дана по сазнању или када је постало очигледно да је уговарач осигурања прекршио обавезу из тог члана.

Ако осигурач предложи измену, уговор ће наставити да траје према предложеним изменама, осим ако уговарач осигурања одбије такав предлог у року од месец дана од дана пријема обавештења из става 1. овог члана, у ком случају, осигурач има право да откаже уговор у року од месец дана од дана пријема писменог обавештења уговарача осигурања којим је одбио предложене измене.

Осигурач нема право да откаже уговор ако уговарач осигурања који је савестан прекрши обавезу пријаве чињеница, осим ако осигурач докаже да не би закључио уговор да је знао за спорну околност.

Отказ уговора производи дејство месец дана после пријема писменог обавештења из става 1 од стране уговарача осигурања, а измена ступа на снагу у складу са споразумом странака.

Ако осигурани догађај буде проузрокован неким елементом ризика који се може подвести под немарно непријављивање или погрешно представљање ризика од стране уговарача осигурања и штетни догађај наступи пре отказа или примене измењених услова уговора, не постоји обавеза осигурача на исплату надокнаде из осигурања под условом да осигурач не би закључио уговор да је знао за ту чињеницу.

Међутим, ако би осигурач закључио уговор уз вишу премију или према другачијим условима, надокнада из осигурања плаћа се сразмерно или у складу са тим условима.

Изузеци од санкција

Члан 1421

Санкције прописане одредбама претходног члана примењују се у вези са питањем на које није одговорено или датом информацијом која је очигледно непотпуна или нетачна; информацијом која је требало да се пријави или информацијом која је дата нетачно, која није била битна за разложну одлуку осигурача да уопште закључи уговор или да то учини према уговореним условима; информацијом уз помоћ које је осигурач навео уговарача осигурања да поверује да информацију није требало пријавити; или информацијом са којом је осигурач био или морао бити упознат.

Превара

Члан 1422

Без обзира на права предвиђена у члану 1391 осигурач има право да откаже уговор и задржи све доспеле премије, ако га је уговарач осигурања поводом својих обавеза из члана 1390, на превару навео да закључи уговор.

Обавештење о отказу уговора доставља се уговарачу осигурања у писменој форми у року од два месеца пошто осигурач сазна за превару.

Проширење примене претходних чланова

Члан 1423

Одредбе претходних чланова о последицама нетачне пријаве или прећуткивања околности од значаја за оцену ризика примењују се и у случајевима осигурања закључених у име и за рачун другог, или у корист трећег, или за туђи рачун, или за рачун кога се тиче, ако су ова лица знала за нетачност пријаве или прећуткивања околности од значаја за оцену ризика.

Обавеза пријављивања околности од значаја код колективних осигурања

Члан 1424

Када се уговор односи на више ствари или више лица и када уговарач није пријавио или је нетачно пријавио околности од значаја за оцену ризика које се односе само на неке од ових ствари или лица, осигурање остаје на снази у односу на остале уколико из околности произилази да би њих осигурач осигурао под истим условима.

у случају када је уговорено да ће осигураник уговарачу да пријави околности од значаја, и осигураник поступио на тај начин, осигурач не може осигуранику да истакне приговор да није примио те пријаве, с тим да ово не долази до примене када је осигураник имао разлога да верује да те пријаве неће бити прослеђене осигурачу.

Случајеви у којима се осигурач не може позивати на нетачност или непотпуност пријаве

Члан 1425

Осигурач коме су у часу закључења уговора биле познате или му нису могле остати непознате околности које су од значаја за оцену ризика, а које је уговарач осигурања нетачно пријавио или прећутао, не може се позивати на нетачност пријаве или прећуткивања.

Исто важи у случају кад је осигурач сазнао за те околности за време трајања осигурања, а није се користио законским овлашћењима.

II Плаћање премије

Дужност плаћања и примања премије

Члан 1426

Уговарач осигурања дужан је платити премију осигурања, али је осигурач дужан примити исплату премије од сваког лица које има правни интерес да она буде плаћена.

Премија се плаћа у уговореним роковима, а ако треба да се исплати одједном, плаћа се приликом закључења уговора.

Место плаћања премије је место у коме уговарач осигурања има своје седиште, односно пребивалиште, ако уговором није одређено неко друго место.

Ако је уговорено да се премија плаћа приликом закључења уговора, обавеза осигурача да исплати накнаду или своту одређену уговором почиње наредног дана од дана уплате премије.

Ако је уговорено да се премија плаћа после закључења уговора, обавеза осигурача да исплати накнаду или своту одређену уговором почиње од дана одређеног у уговору као дана почетка осигурања.

Последице неисплате премије

Члан 1427

Ако уговарач осигурања премију која је доспела после закључења уговора не плати до доспелости, нити то учини које друго заинтересовано лице, уговор о осигурању престаје по самом закону по истеку рока од тридесет дана од када је уговарачу осигурања уручено препоручено писмо осигурача са обавештењем о доспелости премије и намери осигурача да уговор раскине, али с тим да тај рок не може истећи пре него што протекне тридесет дана од доспелости премије.

У сваком случају, уговор о осигурању престаје по самом закону ако премија не буде плаћена у року од године дана од доспелости, а осигурач није изјавио да уговор жели да остане на снази.

Одредбе овог члана не примењују се на осигурање живота.

Плаћање премије у ратама

Члан 1428

Уколико је уговорено плаћање годишње премије у месечним или другим ратама, правне последице неплаћања премије предвиђене у претходном члану настају и у случају неплаћања доспеле рате премије.

Правне последице неплаћања рата премије уговорне стране могу и друкчије уредити уговором.

III Обавештавање осигурача о променама ризика

Повећање ризика

Члан 1429

Уговарач осигурања дужан је, кад је у питању осигурање имовине, обавестити осигурача о свакој промени околности која може бити од значаја за оцену ризика, а кад је у питању осигурање лица, онда само ако је ризик повећан због тога стоје осигурано лице променило занимање.

Он је дужан да без одлагања обавести осигурача о повећању ризика, ако је ризик повећан неким његовим поступком, а ако се повећање ризика догодило без његовог учешћа, он је дужан да га обавести у року од четрнаест дана од кад је за то сазнао.

Ако је повећање ризика толико да осигурач не би закључио уговор да је такво стање постојало у часу његовог закључења, он може раскинути уговор.

Али, ако је повећање ризика толико да би осигурач закључио уговор само уз већу премију да је такво стање постојало у часу закључења уговора, он може уговарачу осигурања предложити нову стопу премије.

Ако уговарач осигурања не пристане на нову стопу премије у року од четрнаест дана од пријема предлога нове стопе, уговор престаје по самом закону.

Али, уговор остаје на снази и осигурач се више не може користити овлашћењима да предложи уговарачу осигурања нову стопу премије или да раскине уговор, ако не искористи та овлашћења у року од месец дана од кад је ма на који начин дознао за повећање ризика, или ако још пре истека тога рока на неки начин покаже да пристаје на продужење уговора (ако прими премију, исплати накнаду за осигурани случај који се десио после тог повећања и сл).

Кад се осигурани случај догоди у међувремену

Члан 1430

Ако се осигурани случај догоди пре него што је осигурач обавештен о повећању ризика или пошто је обавештен о повећању ризика, али пре него што је уговор раскинуо или постигао споразум са уговарачем осигурања о повећању премије, накнада се смањује у сразмери између плаћених премија и премија које би требало платити према повећаном ризику.

Смањење ризика

Члан 1431

У случају кад се после закључења уговора о осигурању догодило смањење ризика, уговарач осигурања има право захтевати одговарајуће смањење премије, рачунајући од дана кад је о смањењу обавестио осигурача.

Ако осигурач не пристане на смањење премије, уговарач осигурања може раскинути уговор.

Обавеза обавештавања о наступању осигураног случаја

Члан 1432

Осигураник је дужан изузев у случају осигурања живота, обавестити осигурача о наступању осигураног случаја најдаље у року од три дана од кад је то сазнао.

Ако он не изврши ову своју обавезу у одређено време, дужан је накнадити осигурачу штету коју би овај због тога имао.

Ништавост одредаба о губитку права

Члан 1433

Ништаве су одредбе уговора које предвиђају губитак права на накнаду или своту осигурања, ако осигураник после наступања осигураног случаја не изврши неку од прописаних или уговорених обавеза.

Одсек 5.
ОБАВЕЗЕ ОСИГУРАЧА

Исплата накнаде или уговорене своте

Члан 1434

Кад се догоди осигурани случај, осигурач је дужан исплатити накнаду или своту одређену уговором у уговореном року који не може бити дужи од четрнаест дана, рачунајући од када је осигурач добио обавештење да се осигурани случај догодио.

Али, ако је за утврђивање постојања осигурачеве обавезе или њеног износа потребно извесно време, овај рок почиње тећи од дана када је утврђено постојање његове обавезе и њен износ.

Ако износ осигурачеве обавезе не буде утврђен у року одређеном у претходним ставовима овог члана, осигурач је дужан, на захтев овлашћеног лица, исплатити износ неспорног дела своје обавезе на име предујма.

Искључење одговорности осигурача у случају намере и преваре

Члан 1435

Ако је уговарач осигурања, осигураник или корисник изазвао осигурани случај намерно или преваром, осигурач није обавезан ни на каква давања, а супротна уговорна одредба нема правног дејства.

Приговори осигурача

Члан 1436

Против захтева доносиоца полисе, као и захтева ког другог лица које се на њу позива, осигурач може истаћи све приговоре које има у вези са уговором према лицу са којим је закључио уговор о осигурању.

Изузетно, против захтева трећег лица у случају добровољног осигурања од одговорности, и захтева носилаца одређених права на осигураној страни, чије је право прешло по самом закону са уништене или оштећене осигуране ствари на накнаду из осигурања, осигурач може истаћи само приговоре који су настали пре него што се догодио осигурани случај.

Одсек 6.
ТРАЈАЊЕ ОСИГУРАЊА

Почетак дејства осигурања

Члан 1437

Ако друкчије није уговорено, уговор о осигурању производи своје дејство почетком наредног дана од дана који је у полиси означен као дан почетка трајања осигурања, па све до свршетка последњег дана рока за који је осигурање уговорено.

Раскид уговора протеклом времена

Члан 1438

Ако рок трајања осигурања није одређен уговором, свака страна може раскинути уговор са даном доспећа премије, обавештавајући писменим путем другу страну најкасније три месеца пре доспелости премије.

Ако је осигурање закључено на рок дужи од године дана (вишегодишња осигурања) истеком сваког једногодишњег периода осигурања свака страна може без навођења разлога да откаже уговор упућујући другој уговорној страни препоручено писмо најкасније два месеца пре истека овог периода.

Право на отказ уговора по истеку сваке године трајања осигурања мора да буде назначено у полиси осигурања.

Право на отказ уговора на крају сваког једногодишњег периода осигурања стране могу друкчије уговорити код уговора о осигурању живота, индивидуалних уговора о здравственом осигурању, као и код уговора које закључују правна лица у оквиру своје професионалне делатности.

Издавање и потписивање посебних полиса осигурања којима се утврђује премија за краћи временски период у оквиру уговореног рока трајања осигурања (тз. обрачунске полисе), није од утицаја на постојање уговорног односа.

Ако на захтев уговарача осигурања или осигурача уговор о групном осигурању престане, осигурач је у обавези да о томе обавести осигураника; дејства уговора о осигурању у том случају у односу на осигураника престају по истеку месец дана после дана када је осигурач обавестио осигураника о престанку уговора; ако дође до престанка уговора о групном осигурању живота или ако осигураник престане да буде члан групе на коју се односи уговор о групном осигурању, изузев разлога који се односе на године старости, осигураник има право, без обзира на здравствено стање, на једнако покриће по цени индивидуалне полисе; независно од тога, услови осигурања могу предвидети да осигураник нема право на продужетак покрића ако је обезбедио или може да обезбеди истоветно покриће другим уговором о групном осигурању; уколико осигураник жели да настави осигуравајуће покриће, он о томе мора да обавести осигурача у року од шест месеци од дана истека покрића.

Дејства престанка уговора о колективном осигурању

Члан 1439

Ако на захтев уговарача осигурања или осигурача уговор о групном осигурању престане, осигурач је у обавези да о томе обавести осигураника; дејства уговора о осигурању у том случају у односу на осигураника престају по истеку месец дана после дана када је осигурач обавестио осигураника о престанку уговора; ако дође до престанка уговора о групном осигурању живота или ако осигураник престане да буде члан групе на коју се односи уговор о групном осигурању, изузев разлога који се односе на године старости, осигураник има право, без обзира на здравствено стање, на једнако покриће по цени индивидуалне полисе; независно од тога, услови осигурања могу предвидети да осигураник нема право на продужетак покрића ако је обезбедио или може да обезбеди истоветно покриће другим уговором о групном осигурању; уколико осигураник жели да настави осигуравајуће покриће, он о томе мора да обавести осигурача у року од шест месеци од дана истека покрића.

Прећутно продужење уговора

Члан 1440

Ако уговор о осигурању има одређено трајање, уговор престаје протеклом назначеног рока, осим ако је уговорено да се може прећутно продужити, с тим да се продужење не може уговорити за период који би био дужи од године дана.

По истеку уговореног рока осигурање се прећутно продужава сваки пут за годину дана ако полисом није одређен неки краћи рок.

Код уговора о осигурању физичких лица, ван оквира њихове професионалне делатности, осигурач је у обавези да обавести осигураника најмање 15 дана пре истека рока трајања уговора о продужењу уговора и остави му рок од 20 дана од дана слања обавештења у коме може да одустане од продужења уговора, а ако то не учини, осигураник може да одустане од продужења уговора у свако доба.

Уговор који је прећутно продужен не сматра се новим уговором, већ наставља да производи дејства под истим условима као и првобитно закључен уговор од момента продужења (континуитет покрића).

Уговором се не може искључити утврђено право сваке стране да раскине уговор, нити одредити дужи рок од године дана за прећутно продужење уговора.

Одредбе овог члана не важе за осигурање живота.

Утицај стечаја или ликвидације на осигурање

Члан 1441

У случају стечаја или ликвидације једне од страна уговорница, свака страна може да раскине уговор о осигурању, али не пре истека рока од тридесет дана од отварања стечаја или ликвидације (или: тридесет дана од дана када је сазнала за отварање стечаја или ликвидације).

У сваком случају уговор о осигурању престаје даном доношења решења о закључењу стечајног односно ликвидационог поступка.

У случају раскида уговора из става 1. овог члана, дејство раскида се протеже само на будућност, те стечајној маси уговарача припада одговарајући део премије према времену трајања осигурања.

Одељак 2.

ОСИГУРАЊЕ ИМОВИНЕ

Одсек 1.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Интерес осигурања

Члан 1442

Уговор о осигурању имовине може закључити свако лице или се може закључити у корист сваког лица које има интерес да се не догоди осигурани случај, пошто би иначе претрпело неки материјални губитак.

Права из осигурања могу имати само лица која су у часу настанка штете имала на осигураном предмету правно дозвољен материјални интерес да се осигурани случај не догоди.

Сврха осигурања имовине

Члан 1443

Осигурањем имовине обезбеђује се накнада за штету која би се десила у имовини осигураника због наступања осигураног случаја.

Износ накнаде не може бити већи од штете коју је осигураник претрпео наступањем осигураног случаја.

Код осигурања усева и плодова и осталих производа земље износ штете утврђује се с обзиром на вредност коју би имали у време сабирања, ако није друкчије уговорено.

Пуноважне су одредбе уговора којима се износ накнаде ограничава на мањи износ од износа штете.

При утврђивању износа штете узима се у обзир измакла добит уколико уговором није искључена.

Ако се у току истог периода осигурања догоди више осигураних случајева један за другим, накнада из осигурања за сваки од њих одређује се и исплаћује у потпуности с обзиром на целу своту осигурања, без њеног умањења за износ раније исплаћених накнада у том периоду.

Ако је уговором о осигурању вредност осигуране ствари споразумно утврђена, накнада се одређује према тој вредности, изузев ако осигурач докаже да је уговорена вредност знатно већа од стварне вредности, а за ту разлику не постоји оправдан разлог (као на пример, осигурање употребљаване ствари на вредност такве нове ствари, или осигурање субјективне вредности).

Спречавање осигураног случаја и спасавање

Члан 1444

Осигураник је дужан предузети прописане, уговорене и све остале мере потребне да се спречи наступање осигураног случаја, а ако осигурани случај наступи, дужан је предузети све што је у његовој моћи да се ограничи његове штетне последице.

Осигурач је дужан накнадити трошкове, губитке, као и друге штете проузроковане разумним покушајем да се отклони непосредна опасност наступања осигураног случаја, као и покушајем да се ограничи његове штетне последице, па и онда ако су ти покушаји остали без успеха.

Осигурач је дужан дати ову накнаду чак и ако она заједно са накнадом штете од осигураног случаја прелази своту осигурања.

Ако осигураник не испуни своју обавезу спречавања осигураног случаја или обавезу спасавања, а за то нема оправдања, обавеза осигурача смањује се за онолико за колико је настала већа штета због тог неиспуњења.

Препуштање оштећене осигуране ствари

Члан 1445

Ако друкчије није уговорено, осигураник нема право да после наступања осигураног случаја препусти осигурачу оштећену ствар и да од њега захтева исплату пуне своте осигурања.

Пропаст ствари услед догађаја који није предвиђен у полиси

Члан 1446

Ако осигурана ствар или ствар у вези са чијом је употребом закључено осигурање од одговорности пропадне за време периода осигурања услед неког догађаја који није предвиђен у полиси, уговор престаје да важи даље, а осигурач је дужан вратити уговарачу осигурања део премије сразмерно преосталом времену.

Кад једна од више ствари обухваћених једним уговором пропадне услед неког догађаја који није предвиђен у полиси, осигурање остаје на снази и даље у погледу осталих ствари уз потребног смањења премије због смањења предмета осигурања.

Одсек 2.

ОГРАНИЧЕЊЕ ОСИГУРАНИХ РИЗИКА

Штете покривене осигурањем

Члан 1447

Осигурач је дужан накнадити штете настале случајно или кривицом уговарача осигурања, осигураника или корисника осигурања, изузев ако је у погледу одређене штете ова његова обавеза изрично искључена уговором о осигурању.

Он не одговара за штету коју су та лица проузроковала намерно, те је ништава одредба у полиси која би предвиђала његову одговорност и у том случају.

Али, уколико се остварио осигурани случај осигурач је дужан накнадити сваку штету проузроковану од неког лица за чије поступке осигураник одговара по ма ком основу, без обзира на то да ли је штета проузрокована непажњом или намерно.

За исплаћену накнаду из осигурања осигурач има право регреса према лицима која су проузроковала штету када она, према закону или општим условима осигурања, нису покривена осигурањем (губитак права из осигурања).

Према лицима за чије поступке осигураник одговара у смислу овог члана, подразумевају се и лица која иступају у својству органа правног лица осигураника.

Штета проузрокована недостацима осигуране ствари

Члан 1448

Осигурач не одговара за штету на осигураној ствари која потиче од њених недостатака, осим ако је друкчије уговорено.

Штете проузроковане ратним ризицима

Члан 1449

Осигурач није дужан накнадити штете проузроковане ратним операцијама или побунама, осим ако је друкчије уговорено.

Осигуравач је дужан доказати да је штета проузрокована ратним ризицима.

Одсек 3.

НАДОСИГУРАЊЕ И УГОВОР СА ВИШЕ ОСИГУРАЧА

Надосигурање

Члан 1450

Ако се при закључењу уговора једна страна послужи преваром и тако уговори своту осигурања већу од стварне вредности осигуране ствари, друга страна може тражити поништење уговора.

Ако је уговорена свота осигурања већа од вредности осигуране ствари, а при томе ни једна страна није поступила несавесно, уговор остаје на снази, свота осигурања се снижава до износа стварне вредности осигуране ствари, а премије се сразмерно смањују.

У случају поништења уговора из става 1. овог члана савесни осигурач задржава примљене премије и има право на несмањену премију за текући период осигурања, а у случају смањења суме осигурања на основу става 2. овог члана сума осигурања се смањује од дана кад је снижење затражено, а од истог дана се смањује и премија на износ који одговара сниженој суми осигурања.

Накнадно смањење вредности

Члан 1451

Ако се осигурана вредност смањи за време трајања осигурања, свака уговорна страна има право на одговарајуће снижење своте осигурања и премије, почев од дана када је свој захтев за снижење саопштила другој страни.

Вишеструко и двоструко осигурање

Члан 1452

Ако је нека ствар осигурана код два или више осигурача од истог ризика, за исти интерес и за исто време, тако да збир свота осигурања не прелази вредност те

ствари (вишеструко осигурање), сваки осигурач одговара за извршење у потпуности обавеза насталих из уговора који је он закључио.

Ако, пак, збир свота осигурања прелази вредност осигуране ствари (двоструко осигурање), а при томе уговарач осигурања није поступио несавесно, сва та осигурања су пуноважна, и сваки осигурач има право на уговорену премију за период осигурања у току, а осигураник има право захтевати од сваког појединог осигурача накнаду према уговору закљученом са њим, али укупно не више од износа штете.

Кад се догоди осигурани случај, уговарач осигурања дужан је обавестити о томе сваког осигурача истог ризика и саопштити му имена и адресе осталих осигурача, као и своте осигурања појединих уговора закључених са њима.

По исплати накнаде осигуранику сваки осигурач сноси део накнаде у сразмери у којој стоји свота осигурања на коју се он обавезао према укупном збира свота осигурања, те осигурач који је платио више има право захтевати од осталих осигурача накнаду више плаћеног.

Ако је неки уговор закључен без назначења своте осигурања или уз неограничено покриће сматра се као уговор закључен уз највишу своту осигурања.

За део осигурача који не може да плати, одговарају остали осигурачи сразмерно својим деловима.

Ако је уговарач осигурања закључио уговор о осигурању којим је настало двоструко осигурање не знајући за раније закључено осигурање, он може, без обзира на то да ли је раније осигурање закључио он или неко други, у року од месец дана од када је сазнао за то осигурање, захтевати одговарајуће снижење своте осигурања и премије доцнијег осигурања, али осигурач задржава примљене премије и има право на премију за текући период.

Ако је до двоструког осигурања дошло због смањења вредности осигуране ствари за време трајања осигурања, уговарач осигурања има право на одговарајућа снижења свота осигурања и премија, почев од дана када је свој захтев за снижење саопштио осигурачу.

Ако је при настанку двоструког осигурања уговарач осигурања поступио несавесно сваки осигурач може тражити поништење уговора, задржати примљене премије и захтевати несмањену премију за текући период.

Саосигурање

Члан 1453

Кад је уговор о осигурању закључен са више осигурача који су се споразумели о заједничком сношењу и расподели ризика (саосигурање), сваки осигурач назначен у полиси осигурања одговара осигуранику за потпуну накнаду.

Одсек 4.

ПОДОСИГУРАЊЕ

Члан 1454

Кад се утврди да је у почетку односног периода осигурања вредност осигуране ствари била већа од своте осигурања, износ накнаде коју дугује осигурач смањује се сразмерно, изузев ако је друкчије уговорено.

Осигурач је дужан дати потпуну накнаду све до износа своте осигурања, ако је уговорено да однос између вредности ствари и своте осигурања нема значаја за одређивање износа накнаде.

Одсек 5.
ПРЕЛАЗ УГОВОРА И ИСПЛАТА НАКНАДЕ ИЗ ОСИГУРАЊА ДРУГОМЕ

Прелаз уговора на прибавиоца осигуране ствари

Члан 1455

У случају отуђења осигуране ствари, као и ствари у вези са чијом је употребом закључено осигурање од одговорности, права и обавезе уговарача осигурања прелазе по самом закону на прибавиоца, осим ако друкчије није уговорено.

Али, ако је отуђен само један део осигураних ствари који у погледу осигурања не чине засебну целину, уговор о осигурању престаје по самом закону у погледу отуђених ствари.

У случају кад се због отуђења ствари повећа или смањи вероватноћа наступања осигураног случаја, примењују се опште одредбе о повећању или смањењу ризика.

Уговарач осигурања који не обавести осигурача да је осигурана ствар отуђена, остаје у обавези на плаћање премија које доспевају и после дана отуђења.

Осигурач и прибавилац осигуране ствари могу одустати од осигурања уз отказни рок од петнаест дана, с тим што су отказ дужни поднети најдаље у року од тридесет дана од сазнања за отуђење.

Уговор о осигурању не може се раскинути ако је полиса осигурања издата на доносиоца или по наредби.

Додељивање накнаде носиоцима залогe и других права

Члан 1456

После наступања осигураног случаја, заложна права и остала права која су раније постојала на осигураној ствари имају за предмет дуговану накнаду, како у случају осигурања сопствене ствари, тако и у случају осигурања туђих ствари због обавезе њиховог чувања и враћања, те осигурач не може исплатити накнаду осигуранику без сагласности носилаца тих права.

Ова лица могу захтевати непосредно од осигурача да им у границама своте осигурања и према законском реду исплати њихова потраживања.

Међутим, ако у часу исплате осигурач није знао нити је могао знати за та права, извршена исплата накнаде осигуранику остаје пуноважна.

Одсек 6.
ПРЕЛАЗ ОСИГУРАНИКОВИХ ПРАВА ПРЕМА ОДГОВОРНОМ ЛИЦУ НА
ОСИГУРАЧА (СУБРОГАЦИЈА)

Члан 1457

Исплатом накнаде из осигурања прелазе на осигурача, по самом закону, до висине исплаћене накнаде сва осигураникова права према лицу које је по ма ком основу одговорно за штету.

Ако је кривицом осигураника онемогућен овај прелаз права на осигураче, у потпуности или делимично, осигурач се ослобађа у одговарајућој мери своје обавезе према осигуранику.

Прелаз права са осигураника на осигурача не може бити на штету осигураника, те ако је накнада коју је осигураник добио од осигурача из било ког узрока нижа од штете коју је претрпео, осигураник има право да му се из средстава одговорног лица исплати остатак накнаде пре исплате осигурачевог потраживања по основу права која су прешла на њега.

Изузетно од правила о прелазу осигураникових права на осигурача, ова права не прелазе на осигурача ако је штету проузроковало лице у сродству у правој линији са осигураником или лице за чије поступке осигураник одговара, или које живи са њим у истом домаћинству, или лице које је радник осигураника, осим ако су та лица штету проузроковала намерно.

Али ако је неко од лица поменутих у претходном ставу било осигурано од одговорности, осигурач може захтевати од његовог осигурача накнаду износа који је исплатио осигуранику.

Одсек 7. ОСИГУРАЊЕ ОД ОДГОВОРНОСТИ

Осигурани случај Члан 1458

Уговором о осигурању се одређује да ли ће обавеза осигурача да наступи у моменту штетног догађаја, или у моменту подизања одштетног захтева.

Међутим, ако је покривена одговорност физичког лица ван његове професионалне активности, обавеза осигурача наступа у моменту штетног догађаја.

Законом се може одредити један од начина настанка осигураног случаја код покрића посебних врста одговорности.

Осигурач је обавезан да приликом закључења уговора посебном писменом изјавом уз полису осигурања од одговорности обавести осигураника који се догађај сматра релевантним за настанак обавезе осигурача (штетни догађај или подизање одштетног захтева), као и последицама које настају у једном од ова два случаја код сукцесије уговора.

Осигурани случај у моменту штетног догађаја Члан 1459

Уколико није друкчије уговорено, обавеза осигурача настаје у моменту штетног догађаја за чије последице постоји одговорност осигураника (осигурани случај).

Сматра се да је осигурани случај настао оног момента када је такав догађај почео да се остварује.

Једним осигураним случајем сматра се и више временски повезаних штета, ако су оне последица истог узрока.

Осигурач је у обавези само ако је штетни догађај настао за време важности осигурања.

Одговорност осигурача односи се и на штетне последице које су у узрочној вези са штетним догађајем, а које се могу остварити и после престанка уговора о осигурању

Штетни догађај који је настао за време важења осигурања, а чији је узрок из периода који претходи закључењу уговора о осигурању, покривен је осигурањем само ако уговарачу осигурања или осигуранику до почетка осигурања није био познат или није могао бити познат узрок из кога штетни догађај потиче.

За штетне последице проузроковане осигураним случајем које настану по истеку осигурања уговором се може ограничити одговорност осигурача за одређени временски период, с тим да ово ограничење нема утицаја на застарелост потраживања из овог законика.

Осигурани случај у моменту подизања одштетног захтева

Члан 1460

Уговором се може предвидети наступање обавезе осигурача у моменту подизања одштетног захтева оштећеног лица под условом да се штетни догађај догодио у време трајања уговора и када је први одштетни захтев упућен осигуранику или његовом осигурачу између првог дана када покриће заснива дејство и истека додатног рока од дана престанка уговора.

Уговорени додатни рок не може бити краћи од 3 (или: 5), (или: 10) година.

Висина покрића у додатном року не може бити мања од покрића које је захтевано у години која претходи датуму престанка уговора.

Законом могу бити одређени услови дужег рока и већег додатног покрића за поједине врсте осигурања.

Осигурач неће пружити осигуранику покриће за штету ако утврди да је осигураник знао за штетни догађај у време закључења уговора о осигурању.

Престаје право на накнаду из осигурања ако до истека уговореног додатног рока не буде подигнут одштетни захтев према осигурачу.

Правна заштита осигураника

Члан 1461

Осигурач сноси трошкове спора и друге оправдане трошкове ради утврђивања осигураникове обавезе у границама своте осигурања

Из осигурања се накнађују и трошкови мера предузетих на захтев осигурача или у договору са њим, ради заштите од неоправданих и претераних захтева трећих оштећених лица.

Сопствено право оштећеног и директна тужба

Члан 1462

У случају осигурања од одговорности, оштећено лице може захтевати непосредно од осигурача накнаду штете коју је претрпело догађајем за који одговара осигураник, али највише до износа осигурачеве обавезе.

Оштећено лице има, од дана када се догодио осигурани случај, сопствено право на накнаду из осигурања те је свака доцнија промена у правима осигураника према осигурачу без утицаја на право оштећеног лица на накнаду.

Осигурач и осигураник који је одговоран за проузроковану штету одговарају као солидарни дужници.

Регресна права осигурача према одговорном лицу

Члан 1463

Осигурач који накнади штету оштећеном лицу има право регреса према осигуранику или другом лицу које је проузроковало штету, ако ова лица на основу закона или општих услова осигурања нису покривена осигурањем (губитак права из осигурања).

Обавезно осигурање од одговорности

Члан 1464

Обавезно осигурање од одговорности постоји у случајевима када је таква обавеза прописана посебним законом (обавезно осигурање).

Обавезно осигурање се закључује са друштвом за осигурање које је од Народне банке Србије добило дозволу да обавља те послове у Републици Србији.

Минимална сума осигурања

Члан 1465

Законом којим се уводи обавезно осигурање или посебним овлашћењем на основу закона, одређује се најнижа сума осигурања за сваки осигурани случај и сума осигурања за све осигуране случајеве у једној години осигурања уколико друкчије није одређено законом.

Уговором о осигурању може се ближе одредити садржина и обим обавезног осигурања, уколико се тиме не угрожава остварење циља обавезног осигурања и ако друкчије није прописано законом.

Самопридржај се не може одбијати од износа надокнаде против трећег лица и саосигураног лица.

Рангирање више захтева

Члан 1466

Ако захтеви за накнаду штете, која се дугује на основу једног истог штетног догађаја, премашују суму осигурања, сума осигурања се исплаћује лицима којима се дугује накнада према следећем редоследу (ако је реч о захтевима истог ранга исплаћује се према односу њихових износа):

1. Захтеви због штета нанетих личности, уколико оштећени не могу добити накнаду штете од штетника, од осигуравача који није његов осигуравач од одговорности, од носиоца социјалног осигурања или од неког трећег лица;

2. Захтеви због осталих штета које трпе физичка и правна лица, уколико оштећени не могу добити накнаду штете од штетника, осигуравача који није осигуравач од одговорности или од трећег лица;

3. Захтеви који су пренети на осигуравача или неко треће лице због штете нанете личности и осталих штета;

4. Захтеви који су пренети на носиоца социјалног осигурања;

5. Сви остали захтеви.

Ако се сума осигурања исцрпи у складу са ранжираним захтевима, подносилац захтева који је претходно требало да буде намирен, а који није био узет у обзир приликом расподеле суме осигурања, не може се накнадно позивати на одредбу став 1 овог члана, уколико осигуравач није рачунао, нити је морао рачунати са подношењем овог захтева.

Проширење правоснажности судске пресуде

Члан 1467

Уколико је правоснажном пресудом утврђено да трећем лицу не припада захтев за накнаду штете, пресуда делује и у корист осигураника ако је донета у спору између трећег лица и осигурача, а ако је донета у спору између трећег лица и осигураника, делује и у корист осигурача.

Одељак 3.
ОСИГУРАЊЕ ЛИЦА

Одсек 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Утврђивање осигуране своте

Члан 1468

У уговорима о осигурању лица (осигурање живота и осигурање од несрећног случаја) висина осигуране своте, коју је осигурач дужан исплатити кад наступи осигурани случај, утврђује се у полиси према споразуму уговорних страна.

Полиса осигурања живота

Члан 1469

Поред састојака које мора имати свака полиса, у полиси осигурања живота морају бити назначени: име и презиме лица на чији се живот односи осигурање, датум његовог рођења и догађај или рок од кога зависи настанак права да се захтева исплата осигуране своте.

Полиса осигурања живота може гласити на одређено лице или по наредби, али не може гласити на доносиоца.

За пуноважност индосамента полисе по наредби потребно је да садржи име корисника, датум индосирања и потпис индосанта.

Нетачна пријава старости осигураника

Члан 1470

Изузетно од општих одредби ове главе и последицама нетачних пријава и прећуткивања околности од значаја за оцену ризика, за нетачне пријаве година живота у уговорима о осигурању живота важе следећа правила:

1) Уговор о осигурању живота је ништав, и осигурач је дужан у сваком случају вратити све примљене премије, ако су приликом његовог закључења нетачно пријављене године живота осигураника а његове стварне године живота прелазе границу до које осигурач по својим условима и тарифама врши осигурање живота;

2) Ако је нетачно пријављено да осигураник има мање година, а његове стварне године живота не прелазе границу до које осигурач врши осигурање живота уговор је пуноважан, а осигурана свота се смањује у сразмери уговорене премије и премије предвиђене за осигурање живота лица осигураникових година;

3) Кад осигураник има мање година него што је пријављено приликом закључења уговора, премија се смањује на одговарајући износ, а осигурач је дужан вратити разлику између примљених премија и премија на које има право.

Последице неплаћања премије и смањење осигуране своте

Члан 1471

Ако уговарач осигурања живота не плати неку премију о доспелости, осигурач нема право да њену исплату тражи судским путем.

Ако уговарач осигурања на позив осигурача, који му мора бити достављен препорученим писмом, не исплати доспелу премију у року одређеном у том писму, а који не може бити краћи од месец дана, рачунајући од када му је писмо уручено, нити то учини које друго заинтересовано лице, осигурач може само, ако су дотле плаћене

бар три годишње премије, изјавити уговарачу осигурања да смањује осигурану своту на износ откупне вредности осигурања, а у супротном случају да раскида уговор.

Ако се осигурани случај догодио пре раскида уговора или смањења осигуране своте, сматра се као да је осигурана свота смањена односно да је уговор раскинут, према томе да ли су премије биле плаћене бар за три године или не.

Осигурање трећег лица

Члан 1472

Осигурање живота може се односити на живот уговарача осигурања или на живот неког трећег.

Исто важи и за осигурање од несрећног случаја.

Ако се осигурање живота односи на случај смрти неког трећег, за пуноважност уговора потребна је његова писмена сагласност дата у полиси или у одвојеном писмену, приликом потписивања полисе, са назначењем осигуране своте.

Одредбе претходног става не примењују се на колективна осигурања.

Осигурање за случај смрти малолетника и лица лишених пословне способности

Члан 1473

Ништаво је осигурање живота за случај смрти трећег лица млађег од четрнаест година, као и лица потпуно лишеног пословне способности, те је осигурач дужан вратити уговарачу осигурања све премије примљене по основу таквог уговора.

За пуноважност осигурања живота за случај смрти трећег лица старијег од четрнаест година потребна је писмена сагласност његовог законског заступника, као и писмена сагласност сваког осигураног лица, изузев код колективних осигурања.

Сопствено и непосредно право корисника код колективних осигурања

Члан 1474

Код колективних осигурања лица (осигурање живота и осигурање од несрећног случаја) корисник има, од момента настанка осигураног случаја, директно право према осигурачу.

Кумулирање накнаде и осигуране своте

Члан 1475

У осигурању лица, осигуравач који је исплатио осигурану своту не може имати ни по ком основу право на накнаду од трећег лица одговорног за наступање осигураног случаја.

Право на накнаду од трећег лица одговорног за наступање осигураног случаја, припада осигуранику, односно кориснику, независно од његовог права на осигурану своту.

Одсек 2.

ИСКЉУЧЕНИ РИЗИЦИ

Самоубиство осигураника

Члан 1476

Уговором о осигурању за случај смрти није обухваћен ризик самоубиства осигураника ако се десило у првој години осигурања.

У случају да се самоубиство догодило у року од три године од дана закључења уговора осигурач није дужан да исплати кориснику осигурану своту, него само математичку резерву уговора.

Намерно убиство осигураника

Члан 1477

Осигурач се ослобађа обавезе да кориснику исплати осигурану своту ако је овај намерно изазвао смрт осигураника, али је дужан, ако су дотле биле уплаћене бар три годишње премије, исплатити математичку резерву из уговора уговарачу осигурања, а ако је он осигураник, његовим наследницима.

Намерно проузроковање несрећног случаја

Члан 1478

Осигурач се ослобађа обавезе из уговора о осигурању од несрећног случаја ако је осигураник намерно проузроковао несрећни случај.

Ратни ризици

Члан 1479

Ако је смрт осигураника проузрокована ратним ризицима осигурач, ако што друго није уговорено, није дужан исплатити кориснику осигурану своту, али је дужан исплатити му математичку резерву из уговора.

Ако није што друго уговорено, осигурач се ослобађа обавезе из уговора о осигурању од несрећног случаја, ако је несрећни случај проузрокован ратним ризицима.

Алтернатива: У претходним ставовима речи: „ратним операцијама“, замењују се речима: "ратним ризицима".

Уговорно искључење ризика

Члан 1480

Уговором о осигурању за случај смрти или од несрећног случаја могу бити искључени из осигурања и други ризици.

Одсек 3.

ПРАВА УГОВАРАЧА ОСИГУРАЊА ПРЕ НАСТУПАЊА ОСИГУРАНОГ СЛУЧАЈА

Откуп

Члан 1481

На захтев уговарача осигурања живота закљученог за цео живот осигураника, осигурач је дужан исплатити му откупну вредност полисе, ако су дотле плаћене бар три годишње премије.

У полиси морају бити наведени услови под којима уговорна страна може захтевати исплату њене откупне вредности, као и начин како се та вредност израчунава, сагласно условима осигурања.

Право захтевати откуп не могу вршити повериоци уговарача осигурања, као ни корисник осигурања, али ће откупна вредност бити исплаћена кориснику на његов захтев, ако је одређивање корисника неопозиво.

Изузетно од претходног става, откуп полисе може захтевати поверилац коме је полиса предата у залогу, ако потраживања ради чијег је осигурања дата залога не буде намирено о доспелости.

Ако се после захтева за откуп, а пре исплате откупне вредности полисе, догоди осигурани случај, корисник нема право на осигурану своту, него само на износ откупне вредности.

Предујам

Члан 1482

На тражење уговарача осигурања живота закљученог за цео живот осигураника, може му осигурач исплатити унапред део осигуране своте до висине откупне вредности полисе, који уговарач осигурања може вратити доцније.

На примљени предујам уговарач осигурања дужан је плаћати одређену камату.

Ако уговарач осигурања задоцни са плаћањем доспеле камате, поступиће се као да је захтевао откуп.

У полиси осигурања морају бити наведени услови давања предујма, могућност да се износ примљен на име предујма врати осигурачу, висина каматне стопе, последице неплаћања доспеле камате, како је одређено условима осигурања.

Залагање полисе

Члан 1483

Полиса осигурања живота може бити дата у залогу.

Залагање полисе има дејство према осигурачу само ако је писмено обавештен да је полиса заложена одређеном повериоцу.

Кад полиса гласи по наредби, залагање се врши индосаментом.

Одсек 4.

ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА У КОРИСТ ТРЕЋЕГ ЛИЦА

Одређивање корисника

Члан 1484

Уговарач осигурања живота може уговором, као и неким доцнијим правним послом, па и завештањем, одредити лице коме ће припасти права из уговора.

Ако се осигурање односи на живот неког другог лица, за одређивање корисника потребна је и његова писмена сагласност.

Корисник не мора бити одређен по имену, довољно је ако акт садржи нужне податке за његово одређивање.

Кад су за кориснике одређена деца или потомци, корист припада и онима који су рођени доцније, а корист намењена супругу припада лицу које је било у браку са осигураником у часу његове смрти.

Подела користи између више корисника

Члан 1485

Кад су за кориснике одређена деца, потомци, и уопште наследници, ако уговарач осигурања није одредио како ће се извршити подела између њих, подела ће се извршити сразмерно њиховим наследничким деловима, а ако корисници нису наследници, осигурана свота биће подељена на једнаке делове.

Опозивање одредбе о одређивању корисника

Члан 1486

Одредбу којом се корист из осигурања додељује одређеном лицу, може опозвати само уговарач осигурања, и то његово право не могу вршити ни његови повериоци, ни његови законски наследници.

Уговарач осигурања може опозвати одредбу о користи све док корисник не изјави на ма који начин да је прима, кад она постаје неопозива.

Ипак, уговорна страна може опозвати одредбу о користи и после изјаве корисника да је прима, ако је корисник покушао убиство осигураника, а ако је корист додељена без накнаде, за опозивање важе и одредбе о опозивању поклона.

Сматра се да је корисник одбио намењену му корист, ако се после смрти уговарача осигурања на позив његових наследника не изјасни у року од месец дана да је прима.

Сопствено и непосредно право корисника

Члан 1487

Осигурана свота која треба да буде исплаћена кориснику не улази у заоставштину уговарача осигурања, па ни кад су за кориснике одређени њихови наследници.

Право на осигурану своту има само корисник, и то од самог закључења уговора о осигурању, и без обзира на то како је и када одређен за корисника, и без обзира да ли је изјавио своје прихватање пре или после смрти осигураника, те се може обратити непосредно осигурачу са захтевом да му се исплати осигурана свота.

Ако је уговарач осигурања одредио за корисника своју децу, своје потомке, или наследнике уопште, сваком тако одређеном кориснику припада право на одговарајући део осигуране своте и ако се одрекне наслеђа.

Повериоци уговарача осигурања и осигураника

Члан 1488

Повериоци уговарача осигурања и осигураника немају никако право на осигурану своту уговорену за корисника.

Али, ако су премије које је уплатио уговарач осигурања биле несразмерно велике према његовим могућностима у часу кад су биле уплаћене, његови повериоци могу захтевати да им се преда део премија који премаша његове могућности, ако су испуњени услови под којима повериоци имају право на побијање дужникових правних радњи.

Уступање осигуране своте

Члан 1489

Своје право на осигурану своту може корисник пренети на другога и пре осигураног случаја, али му је зато потребан писмени пристанак уговарача осигурања, у коме мора бити наведено име лица на које се право преноси, а ако се осигурање односи на живот неког другог лица, потребан је исти такав пристанак и тог лица.

Кад одређени корисник умре пре доспелости

Члан 1490

Кад лице које је без накнаде одређено за корисника умре пре доспелости осигуране главнице или ренте, корист из осигурања не припада његовим наследницима, него наредном кориснику, а ако овај није одређен, онда имовини уговарача осигурања.

Осигурање за случај смрти без одређеног корисника

Члан 1491

Ако уговарач осигурања за случај смрти не одреди корисника, или ако одредба о одређивању корисника остане без дејства због опозивања, или због одбијања

одређеног лица, или из ког другог узрока, а уговарач осигурања не одреди другог корисника, осигурана свота припада имовини уговарача осигурања и као њен део прелази са осталим његовим правима на његове наследнике.

Савесна исплата осигуране своте неовлашћеном лицу

Члан 1492

Кад осигурач исплати осигурану своту лицу које би на њу имало право да уговарач осигурања није одредио корисника, он се ослобађа обавезе из уговора о осигурању ако у часу извршене исплате није знао нити је могао знати да је корисник одређен завештањем, или неким другим актом који му није достављен, а корисник има право да захтева враћање од лица које је примило осигурану своту.

Исто важи у случају промене корисника.

Одељак 4.

РЕОСИГУРАЊЕ

Уговор о реосигурању

Члан 1493

Уговором о реосигурању реосигурач се обавезује да реосигуранику исплати одређену суму на име обавезе која је према реосигуранику настала на основу пуноважног уговора о осигурању, док се реосигураник обавезује да реосигурачу плати премију реосигурања

Одредбе овог законика које се примењују на уговор о осигурању примењују се као општа правила и на реосигурање, с тим да уговорне стране могу од њих одступити када је то законом допуштено.

Истоветност судбине осигурача и реосигурача

Члан 1494

Реосигурач је дужан да плати накнаду из реосигурања и да учествује у трошковима осигурача у вези са захтевом осигураника из односа директног осигурања онако како је то одређено уговором о реосигурању.

Само ако је то уговором изричито одређено, реосигурач је дужан да плати накнаду из реосигурања у зависности од начина на који је осигурач испунио захтев осигураника из односа директног осигурања.

Пропуштање осигурача да изврши неке обавезе из уговора о реосигурању, његове грешке или заблуде у извршењу тих обавеза, неће производити последице по његова права према реосигурачу само ако је тако уговорено.

Положај осигураника из односа директног осигурања

Члан 1495

Осигураник из односа директног осигурања има право да захтева од реосигурача исплату накнаде из реосигурања само ако је тако изричито одређено уговором о реосигурању или је осигурач пао под стечај, или ако се на тај однос директног осигурања протеже дејство реосигурања.

У случајевима из претходног става реосигурач у свему има положај осигурача, а износи које је осигураник примио од реосигурача узмеће се у обзир приликом расподеле стечајне масе.

Стечај осигурача или реосигурача

Члан 1496

Стечај осигурача или реосигурача има за последицу раскид уговора о реосигурању.

У случају стечаја реосигурача осигурач има првенствено право наплате из депозита.

Плаћање премије реосигурања и последице неплаћања

Члан 1497

Уколико није друкчије уговорено, реосигурач има право на премије реосигурања за све време у коме је носио ризик и без обзира да ли је реосигураник наплатио премију осигурања од осигураника.

Ако реосигураник не плати премију реосигурања у уговореном року, реосигурач има право да без отказног рока уговор раскине, али остаје у обавези за све реосигуране случајеве до раскида.

Непостојање суброгације

Члан 1498

Исплатом накнаде из реосигурања на реосигурача не прелазе права осигурача према трећем одговорном лицу, нити права која је осигурач стекао по основу напуштаја.

Осигурач је дужан да остварује права која је стекао напуштајем или исплатом накнаде из осигурања, и да исплати реосигурачу одговарајући део наплаћених износа.

Одељак 5.

ЗАСТАРЕЛОСТ КОД УГОВОРА О ОСИГУРАЊУ

Застарелост потраживања из уговора о осигурању

Члан 1499

Потраживања уговарача осигурања, односно трећег лица из уговора о осигурању живота застаревају за пет, а из осталих уговора о осигурању за три године, рачунајући од првог дана после протека календарске године у којој је потраживање настало.

Ако заинтересовано лице докаже да до дана одређеног у претходном ставу није знало да се осигурани случај догодио, застаревање почиње од дана када је за то сазнало, с тим да у сваком случају потраживање застарева код осигурања живота за десет, а код осталих за пет година од дана одређеног у претходном ставу.

Потраживања осигурача из уговора о осигурању застаревају за три године почев од дана када је осигурач имао право да захтева испуњење обавезе дужника.

Застарелост потраживања из уговора о осигурању од одговорности

Члан 1500

Непосредни захтев оштећеног према осигурачу од одговорности почиње од дана када је осигураник обештетио оштећено лице, на основу пресуде или (вансудског) поравнања.

Застарелост захтева оштећеног према осигурачу (директна тужба)

Члан 1501

Непосредан захтев трећег оштећеног лица према осигуравачу застарева за исто време за које застарева његов захтев према осигуранику одговорном за штету и почиње да тече кад и застарелост тужбе оштећеног према осигуранику.

Обустава и прекид застарелости

Члан 1502

Обустава и прекид застарелости једног од два захтева из претходног члана има исто дејство и у погледу застарелости другог захтева.

Застарелост потраживања по основу суброгације

Члан 1503

Регресно потраживање осигурача према осигуранику или неком другом лицу за исплаћену накнаду штете трећем лицу, за коју постоји одговорност осигураника или неког другог лица, застарева у року од три године од дана исплате.

Застарелост регресног потраживања

Члан 1504

Регресно потраживање осигурача према осигуранику или неком другом лицу за исплаћену накнаду штете трећем лицу, за коју постоји одговорност осигураника или неког другог лица, застарева у року од три године од дана исплате.

ГЛАВА XLVII ДОЖИВОТНА РЕНТА

Појам

Члан 1505

Уговором о доживотној ренти обавезује се један уговорник да пренесе на свог саговорника својину одређених ствари или која друга права, или да му исплати одређену своту новца, а овај се обавезује, у накнаду за то, да њему, или неком трећем, исплаћује у одређеним временским размацима, до краја његовог живота, одређене износе новца, или којих других заменљивих ствари.

Трајање ренте може бити одређено и трајањем живота неког трећег лица или дужника ренте, у ком случају, после смрти повериоца, рента прелази на његове наследнике, изузев ако је друкчије уговорено.

Форма

Члан 1506

За пуноважност уговора о доживотној ренти потребно је да буде закључен у писменој форми.

Висина ренте

Члан 1507

Висину ренте уговорници одређују слободно.

Они могу уговорити да се износ ренте за сваки рок одређује према одређеном индексу.

Обезбеђење потраживања ренте

Члан 1508

Ради обезбеђења свог потраживања ренте, поверилац може захтевати да се оно упише у јавни регистар као терет на непокретностима дужника.

Плаћање ренте

Члан 1509

Оброци доживотне ренте плаћају се тромесечно унапред, првог дана сваког тромесечја, ако није друкчије уговорено.

Ако је уговорено плаћање по протеклу одређеног рока, а поверилац умре у току рока, његови наследници имају право на део obroка, сразмеран протеклом делу рока.

Кад је уговорена једна рента за више лица

Члан 1510

Кад је једна доживотна рента установљена за два или више лица, поверилац је дужан и после смрти неких од њих исплаћивати целу ренту преосталим лицима, све до смрти последњег од њих.

У оваквом случају не може се предвидети прелазак ренте на лице које није рођено ни зачето у часу њеног установљавања.

Преношење на другога

Члан 1511

Право на доживотну ренту може се пренети на другога, али се и у том случају оно гаси смрћу лица за које је установљено.

Кад је рента установљена добротиним правним послом (послугодавац) односно завешталац, може одредити да се она не може пренети на другога.

Стављање забране на доживотну ренту

Члан 1512

На доживотну ренту може се ставити забрана за дугове уживаоца ренте.

Али, кад је рента установљена добротиним правним послом, послугодавац, односно завешталац, може одредити да се на њу не може ставити забрана.

Та се одредба претпоставља ако је рента установљена добротиним правним послом ради обезбеђења нужног издржавања уживаоца ренте.

Ништавост уговора

Члан 1513

Уговор о доживотној ренти је ништав ако је износ ренте нижи од вредности плодова и осталих користи које се могу имати од ствари пренесених на дужника ренте, или је једнак са њима.

Суд ће поништити уговор о доживотној ренти на захтев заинтересованог лица и кад утврди да услед старости или болести повериоца ренте уговор не представља никакав ризик за дужника ренте.

Али ће уговор остати на снази, ако се утврди да је поверилац ренте, уговарајући ниску ренту, имао намеру да учини поклон дужнику.

Ревизија ренте

Члан 1514

У случају повећања трошкова живота за више од двадесет од сто, поверилац ренте може захтевати одговарајуће повећање ренте.

Повећање ренте не може бити веће од повећања трошкова живота, ни од повећања вредности ствари или права предатих дужнику ренте.

Раскидање уговора од стране дужника

Члан 1515

Дужник ренте може, по истеку три године од закључења уговора, раскинути уговор и ослободити се своје обавезе.

Он је дужан вратити повериоцу ренте ствари и права које је примио од њега као накнаду за обавезу давања ренте, али задржава плодове и користи од тих ствари.

У случају кад је рента установљена од стране неког другог уговором са дужником, или кад је она поклон или легат (испорука) повериоцу ренте, као и кад му је досуђена на име накнаде штете, дужник се може ослободити своје обавезе по истеку три године од њеног настанка, ако исплати повериоцу ренте одједном њен петнаестоструки годишњи износ.

У случајевима предвиђеним у претходним ставовима поверилац задржава оброке ренте које је примио, и има право захтевати исплату доспелих obroka.

Своју намеру да се ослободи обавезе плаћања ренте дужник је дужан саопштити повериоцу бар три месеца унапред.

Раскидање уговора од стране повериоца

Члан 1516

Кад је дужник у задоцњењу са исплатом два obroka ренте, поверилац може по свом нахођењу раскинути уговор, или захтевати да се из дужникове имовине издвоји потребна свота новца, чија би једногодишња камата била равна једногодишњем износу ренте и положи у неку банку на име дужника, али са доживотним правом за повериоца да ужива камате до висине ренте.

У случају раскида уговора, дужник је дужан вратити повериоцу ренте ствари и права које је примио као накнаду за обавезу давања ренте, али задржава плодове и користи које је имао од њих, а поверилац задржава оброке ренте које је примио и има право захтевати исплату доспелих obroka.

Ако ствари и права које је дужник примио не постоје више у његовој имовини, он је дужан исплатити повериоцу вредност.

Стечај дужника

Члан 1517

У случају стечаја дужника ренте, поверилац може захтевати исплату своте новца којом би се могла добити рента истог износа до краја његовог живота.

Алтернатива: Додају се нове одредбе следеће главе које гласе:

ГЛАВА XLVIII ЗАЛОГА

Одељак 1. ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1518

Уговором о залози обавезује се дужник или неко трећи (залогодавац) према повериоцу (залогопримцу) да му преда неку покретну ствар, да би се пре осталих поверилаца могао наплатити из њене вредности, ако му његово потраживање не буде исплаћено о доспелости, а поверилац се обавезује да примљену ствар чува и по намирењу свог потраживања врати неоштећену залогодавцу.

Стицање заложног права

Члан 1519

Залогопримац стиче заложно право кад му ствар која је предмет уговора буде предата.

Способност

Члан 1520

За закључење пуноважног уговора о залози потребно је да залогодавац има способност за располагање стварима које даје у залогу

Залог на ствари већ заложеној другоме

Члан 1521

Уговор о залози може бити закључен о ствари која је већ заложена некоме.

У том случају заложно право настаје кад залогодавац обавести повериоца код кога се ствар налази о закључењу уговора о залози са другим повериоцем, и наложи му да по наплати свог потраживања преда ствар овоме.

Залог за будућу или условну обавезу

Члан 1522

Залог се може дати за будућу, као и за условну обавезу.

Протезање залог на друге обавезе залогодавца

Члан 1523

Залог којом је обезбеђено испуњење неке обавезе, протеже се и на друге обавезе које би настале између залогопримца и залогодавца после закључења уговора о залози, а које би доспеле за исплату пре намирења обавезе за чије је обезбеђење залог дата.

Забрањене одредбе

Члан 1524

Ништава је одредба уговора о залози да ће заложена ствар прећи у својину повериоца ако његово потраживање не буде намирено о доспелости, као и одредба да ће у том случају поверилац моћи по унапред одређеној цени продати заложену ствар или је задржати за себе.

Одељак 2.
ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ТЕЛЕСНИХ СТВАРИ

Одсек 1.
ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОДАВЦА

Члан 1525

Залогодавац је дужан предати залогопримцу, или трећем лицу које су споразумно одредили, ствар која је предмет уговора или документ који даје имаоцу искључиво право располагања њоме.

Уговорници се могу споразумети да заједнички чувају ствар или документ.

Одсек 2.
ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОПРИМЦА

Чување заложене ствари

Члан 1526

Залогопримац је дужан чувати ствар са пажњом брижљивог и уредног човека. Он је дужан вратити је чим му дуг буде намирен.

Употребљавање заложене ствари

Члан 1527

Залогопримац нема право да употребљава заложену ствар или да је преда другоме на употребу или у залогу (пазалога), осим ако му то дозволи залогодавац.

Залогопримац који употребљава ствар без дозволе залогопримца или је преда другоме на употребу или у залогу, одговара и за случајну пропаст или оштећење ствари који би се догодили том приликом.

Плодови заложене ствари

Члан 1528

Ако заложена ствар даје плодове, а није уговорено коме ће они припасти после одвајања од ствари, поверилац, ако хоће, може их задржати за себе.

У том случају износ чистог прихода од плодова одбија се од трошкова на чију накнаду поверилац има право, затим од дужне камате и најзад од главнице.

Исто вреди за користи постигнуте употребом заложене ствари.

Одузимање заложене ствари од залогопримца

Члан 1529

На захтев залогодавца суд ће наредити да се заложена ствар одузме од залогопримца и преда неком трећем лицу да је држи за њега, ако залогопримац не чува заложену ствар како треба, ако је употребљава без дозволе залогодавца или је даје другом на употребу или ако је не употребљава сагласно датој му дозволи, и уопште ако поступа са њом противно уговору и закону.

Одсек 3.
ПРАВА ЗАЛОГОПРИМЦА

Кад заложена ствар има неки недостатак

Члан 1530

Кад се покаже да заложена ствар има неки материјални или правни недостатак, те не представља довољно обезбеђење наплате његовог потраживања, заложни поверилац има право захтевати од залогодавца другу одговарајућу залогу.

Продаја заложене ствари

Члан 1531

Ако повериочево потраживање не буде намирено о доспелости, поверилац може захтевати од суда одлуку да се ствар прода на јавној продаји, или по текућој цени, кад ствар има берзанску или тржишну цену.

Ако би трошкови јавне продаје били несразмерно велики према вредности заложене ствари, суд може одлучити да поверилац прода ствар по цени утврђеној проценом стручњака, или даје, ако хоће, задржи за себе по тој цени.

Продаја ствари заложене за потраживање из привредних уговора

Члан 1532

Ако дужник не намири о доспелости потраживање настало из привредног уговора, поверилац није дужан обраћати се суду, него може приступити продаји заложене ствари на јавној продаји по истеку осам дана од упозорења учињеног дужнику, као и залогодавцу, кад то није исто лице, да ће тако поступити.

Поверилац је дужан обавестити благовремено оба лица о датуму и месту продаје.

Ако заложене ствари имају тржишну или берзанску цену, поверилац их може продати по тој цени, по истеку осам дана од упозорења учињеног дужнику и залогодавцу да ће тако поступити.

**Продаја заложене ствари пре времена због кварења или губљења вредности
и њена замена**

Члан 1533

Кад се заложена ствар квари или кад иначе губи вредност, те постоји опасност да постане недовољна за обезбеђење повериочевог потраживања, суд може, на захтев залогопримца или залогодавца, а по саслушању друге стране, одлучити да се ствар прода на јавној продаји, или по берзанској или тржишној цени ако је има, и да се цена или довољан део цене положи код суда ради обезбеђења залогопримчевог потраживања.

Суд ће одбити захтев залогопримца, ако залогодавац понуди да залогопримцу преда место заложене ствари неку другу ствар исте вредности, чије чување не захтева већи труд и бригу од чувања првобитно заложене ствари.

Суд ће, под истим условима, дозволити замену заложене ствари на захтев залогодавца и у случају кад залогопримац не тражи њену продају.

Продаја заложене ствари пре времена на захтев залогодавца

Члан 1534

На захтев залогодавца суд може дозволити да се заложена ствар прода одређеном лицу за одређену цену, ако нађе да је цена повољна.

Добијена цена, или довољан део цене, који ће суд одредити дозвољавајући продају, ступа на место заложене ствари и полаже се у суд за обезбеђење наплате повериочевог потраживања.

Право првенствене наплате

Члан 1535

Залогопримац има право да из цене постигнуте продајом заложене ствари наплати пре осталих поверилаца залогодавца своје потраживање, дужну камату, трошкове учињене за очување заложене ствари, као и трошкове око остварења наплате потраживања.

Ранг заложних права

Члан 1536

Кад је једна ствар заложена неколицини поверилаца, ред по коме се исплаћују њихова потраживања из вредности заложене ствари одређује се према датуму настанка њихових заложних права.

Одсек 4.

ПРЕСТАНАК ЗАЛОЖНОГ ПРАВА

Престанак заложног права губитком државине

Члан 1537

Повериочево право да се првенствено наплати из вредности заложене ствари престаје са престанком његове државине.

Оно поново настаје кад поверилац поврати државину ствари.

Престанак заложног права са престанком потраживања

Члан 1538

Кад престане потраживање чије је испуњење било обезбеђено залогом, поверилац је дужан вратити заложену ствар залогодавцу.

Али поверилац се може намирити из заложене ствари и после застарелости његовог потраживања.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Застарелост међусобних потраживања

Члан 1539

Потраживања залогодавца према залогопримцу за накнаду штете због погоршања ствари, као и потраживања залогопримца према залогодавцу за накнаду трошкова учињених ради побољшања ствари, застарева у року од једне године од дана када је ствар враћена.

Одељак 3.
ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ПОТРАЖИВАЊА И ДРУГИХ ПРАВА

Одсек 1.
ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ПОТРАЖИВАЊА

Обавештавање дужника и предаја исправе

Члан 1540

За стицање заложног права на неком потраживању потребно је да дужник буде обавештен о закљученом уговору о залози.

Залогодавац је дужан предати залогопримцу исправу о заложеном потраживању.

Давање у залог потраживања из хартија од вредности

Члан 1541

Поверилац стиче заложно право на потраживању уписаном на обвезници на доносиоца када му буде предата.

Давање у залог потраживања из хартије по наредби врши се индосаментом у коме је назначено да је предата у залог.

Дужност очувања потраживања

Члан 1542

Залогопримац је дужан предузимати мере потребне за очување заложеног потраживања.

Прибирање и урачунавање камата

Члан 1543

Ако заложено потраживање даје право на камате, или каква друга повремена потраживања, залогопримац је дужан да их прибира.

Тако постигнути износи пребијају се са трошковима на чију накнаду залогопримац има право, затим са каматом која му се дугује, и најзад са главницом.

Наплаћивање заложеног потраживања

Члан 1544

Кад заложено потраживање доспе за наплату, залогопримац је дужан наплатити га.

Са испуњењем заложеног потраживања заложно право прелази на ствар којом је потраживање испуњено.

Кад је предмет заложеног потраживања новац, залогопримац је дужан на захтев залогодавца положити наплаћени износ код суда, али ако је предмет његовог потраживања такође новац, и ако је оно доспело за наплату, залогопримац може задржати за себе колико му се дугује, а остало је дужан предати залогодавцу.

Приговори дужника заложеног потраживања

Члан 1545

Дужник заложеног потраживања може истаћи залогопримцу приговоре, које у случају уступања потраживања може дужник уступљеног потраживања истаћи пријемнику.

Одсек 2.
ДАВАЊЕ У ЗАЛОГУ ДРУГИХ ПРАВА

Начин залагања

Члан 1546

Не само потраживања, него и друга права могу се дати у залогу.
Давање у залогу тих права врши се на начин предвиђен за њихово преношење на другога, ако за одређени случај није прописано што друго.

Одсек 3.
ПРИМЕНА ОДРЕДБИ О ДАВАЊУ У ЗАЛОГУ ТЕЛЕСНИХ СТВАРИ

Члан 1547

Одредбе о давању у залогу телесних ствари сходно се примењују и на заломе потраживања и других права, уколико за њих није прописано што друго.

ГЛАВА XLIX
ЈЕМСТВО

Одељак 1.
ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1548

Уговором о јемству се јемац обавезује према повериоцу да ће испунити пуноважну и доспелу обавезу дужника, ако то овај не учини.

Пуноважан уговор о јемству може бити закључен без знања главног дужника.

Форма

Члан 1549

Уговор о јемству обавезује јемца само ако је изјаву о јемчењу учинио писмено, изузев кад се јемчи за обавезу насталу из привредног уговора, у ком случају уговор о јемству може бити закључен усмено.

Способност за јемчење

Члан 1550

Уговором о јемству може се обавезати само ко има потпуну пословну способност.

Јемчење за пословно неспособног

Члан 1551

Ко се обавезе као јемац за обавезу неког пословно неспособног лица, одговара повериоцу исто као јемац пословно способног лица.

Предмет јемчења

Члан 1552

Јемство се може дати за сваку пуноважну обавезу, без обзира на њену садржину.

Јемчити се може и за условну обавезу, као и за одређену будућу обавезу.

Јемство за будућу обавезу може се опозвати пре него што обавеза настане, ако није предвиђен рок у коме она треба да настане.

Јемство се може дати и за обавезу неког другог јемца (јемац јемчев).

Поништење уговора о јемству због имовинских прилика дужника

Члан 1553

Јемац за будућу или условну обавезу може захтевати да се поништи уговор о јемству, ако није знао у часу закључења уговора да је лице за које се подјемчио презадужено, а та је чињеница била позната повериоцу, или му није могла остати непозната.

Он може захтевати поништење уговора и кад су се имовинске прилике лица за које се подјемчио знатно погоршале после закључења уговора о јемству, ако је поверилац то знао да му је ипак учинио кредит без његовог посебног одобрења.

Обим јемчеве одговорности

Члан 1554

Јемчева обавеза не може бити већа од обавезе главног дужника, а ако је уговорено да буде већа, она се своди на меру дужникове обавезе.

Јемац одговара за испуњење целе обавезе за коју је јемчио, ако његова одговорност није ограничена на неки њен део или на други начин подвргнута лакшим условима.

Он је дужан да накнади потребне трошкове које је поверилац учинио у циљу наплате дуга од главног дужника.

Јемац одговара и за свако повећање обавезе које би настало дужниковом доцњом или дужниковом кривицом, уколико није друкчије уговорено.

Он одговара само за ону уговорену камату која је доспела после закључења уговора о јемству.

Прелаз повериочевих права на јемца (суброгација)

Члан 1555

На јемца који је намирио повериочево потраживање прелази то потраживање са свим споредним правима и гаранцијама његовог испуњења.

Одељак 2.

ОДНОС ПОВЕРИОЦА И ЈЕМЦА

Ред наплаћивања

Члан 1556

Поверилац може захтевати испуњење од јемца тек пошто је пре тога безуспешно покушао да се принудним путем наплати од дужника (приговор реда).

Али, поверилац може захтевати испуњење од јемца, иако није претходно покушао да се наплати од дужника, ако се јемац писмено одрекао приговора реда; ако

се обавезао поред главног дужника као солидарни јемац; и ако је дужник пао под стечај.

Јемац за обавезу насталу из уговора у привреди одговара као солидарни јемац, ако није што друго уговорено.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Облици јемства

Члан 1557

Од јемца се може захтевати испуњење обавезе тек након што је главни дужник не испуни у року одређеном у писменом позиву (супсидијарно јемство).

Поверилац може тражити испуњење од јемца иако није пре тога позвао главног дужника на испуњење обавезе, ако је очигледно да се из средстава главног дужника не може остварити њено испуњење или ако је главни дужник пао под стечај.

Ако се јемац обавезао као јемац платац, одговара повериоцу као главни дужник за целу обавезу и поверилац може захтевати њено испуњење било од главног дужника било од јемца или од обојице у исто време (солидарно јемство).

Јемац за обавезу насталу из привредних уговора одговара као јемац платац, ако није што друго уговорено.

Солидарност јемаца

Члан 1558

Више јемаца неког дуга одговарају солидарно, без обзира на то да ли су јемчили заједно, или се сваки од њих обавезао према повериоцу одвојено, изузев када је уговором њихова одговорност уређена другачије.

Губитак права на рок

Члан 1559

Ако је дужник изгубио право на рок одређен за испуњење његове обавезе, поверилац ипак не може захтевати испуњење од јемца пре истека тог рока, уколико није друкчије уговорено.

Стечај главног дужника

Члан 1560

У случају стечаја главног дужника поверилац је дужан пријавити своје потраживање у поступку стечаја и о томе обавестити јемца, иначе одговара јемцу за штету коју би овај имао због тога.

Смањење обавезе главног дужника у стечајном поступку или у поступку принудног поравнања не повлачи са собом и одговарајуће смањење јемчеве обавезе, те јемац одговара повериоцу за цео износ своје обавезе.

Случај смањене одговорности дужниковог наследника

Члан 1561

Јемац одговара за цео износ обавезе за који је јемчио и у случају кад би се од дужниковог наследника могла захтевати исплата само оног њеног дела који одговара вредности наслеђене имовине.

Јемчеви приговори

Члан 1562

Јемац може истаћи против повериоцевог захтева све приговоре главног дужника, укључујући и приговор пребијања, а не и чисто личне дужникове приговоре.

Кад је при закључењу уговора боло мана у погледу воље главног дужника, јемац може одбити да исплати обавезу све док траје рок у коме се дужник могао позвати на рушљивост.

Дужниково одрицање од приговора, као и његово признање повериочевог потраживања, нема дејства према јемцу.

Јемац може истаћи против повериоца и своје личне приговоре, на пример, ништавост уговора о јемству, застарелост повериочевог потраживања према њему, приговор пребијања узајамних потраживања.

Дужност обавештавања јемца о дужниковом пропуштању

Члан 1563

Ако дужник не испуни своју обавезу на време, поверилац је дужан обавестити о томе јемца, иначе ће му одговорати за штету коју би јемац претрпео због тога.

Ослобођење јемца због повериочевог одуговлачења

Члан 1564

Јемац се ослобађа одговорности ако поверилац на његов позив после доспелости потраживања, не захтева испуњење од главног дужника у року од месец дана од тог позива.

Кад рок за испуњење није одређен, јемац се ослобађа одговорности ако поверилац, на његов позив по истеку једне године од закључења уговора о јемству, не учини у року од месец дана од тог позива потребну изјаву за одређивање датума испуњења.

Ослобођење јемца због напуштања гаранција

Члан 1565

Ако поверилац напусти залогу или које друго право којим је било обезбеђено испуњење његовог потраживања, или га изгуби својом непажњом и тако онемогући прелаз тог права на јемца, овај се ослобађа своје обавезе према повериоцу за онолико за колико би могао добити вршењем тог права.

Правило претходног става важи како у случају кад је право настало пре закључења уговора о јемству, тако и у случају кад је настало после тога.

Одељак 3.

ОДНОС ЈЕМЦА И ДУЖНИКА

Право захтевати накнаду од дужника

Члан 1566

Јемац који је исплатио повериоцу његово потраживање може захтевати од дужника да му накнади све што је исплатио за његов рачун, као и камату од дана исплате.

Он има право на накнаду трошкова насталих у спору са повериоцем од часа кад је обавестио дужника о том спору, као и на накнаду штете ако би је било.

Алтернатива: Став 1 мења се и гласи:

Јемац који је исплатио повериоцу његово потраживање може, уместо овлашћења по основу персоналне суброгације, захтевати од дужника, да му накнади све што је исплатио за његов рачун, као и камату од дана исплате.

Право јемца једног солидарног дужника

Члан 1567

Јемац једног од више солидарних дужника може захтевати од било кога од њих да му накнади оно што је исплатио повериоцу, као и трошкове.

Право јемца на претходно обезбеђење

Члан 1568

И пре него што намири повериоца, јемац који се обавезао са знањем или одобрењем дужника има право захтевати од дужника да му пружи потребно обезбеђење за његове евентуалне захтеве у следећим случајевима: ако дужник није испунио своју обавезу о њеној доспелости, ако је поверилац затражио судским путем наплату од јемца и ако се дужниково имовинско стање знатно погоршало после закључења уговора о јемству.

Дужник се ослобађа обавезе да пружи јемцу обезбеђење ако ослободи јемца од његове обавезе према повериоцу.

Губитак права на накнаду

Члан 1569

Дужник може употребити против јемца који је без његовог знања извршио исплату повериочевог потраживања сва правна средства којима је у часу те исплате могао одбити повериочев захтев.

Јемац који је исплатио повериочево потраживање, а о томе није обавестио дужника, те је и овај у незнању за ту исплату поново исплатио исто потраживање, не може захтевати накнаду од дужника, али има право захтевати од повериоца да му врати оно што му је исплатио.

Право на враћање исплаћеног

Члан 1579

Јемац који је без дужниковог знања исплатио повериочево потраживање које је доцније на дужников захтев поништено, или угашено пребијањем, може само захтевати од повериоца враћање исплаћеног.

Одељак 4.

РЕГРЕС ИСПЛАТИОЦА ПРЕМА ОСТАЛИМ ЈЕМЦИМА

Члан 1571

Кад има више јемаца, па један од њих исплати доспело потраживање, он има право захтевати од осталих јемаца да му сваки накнади део који пада на њега.

Одељак 5.

ЗАСТАРЕЛОСТ

Члан 1572

Застарелошћу обавезе главног дужника застарева и обавеза јемца.

Кад је рок за застаревање обавезе главног дужника дужи од две године, обавеза јемца застарева по истеку две године од доспелости обавезе главног дужника, изузев кад јемац одговара солидарно са дужником.

Прекид застаревања потраживања према главном дужнику дејствује и према јемцу само ако је до прекида дошло неким поступком повериоца пред судом против главног дужника.

Застој застаревања обавезе главног дужника нема дејства према јемцу.

ГЛАВА I УПУЋИВАЊЕ (АСИГНАЦИЈА)

Одељак 1. ПОЈАМ

Члан 1573

Упућивањем (асигнацијом) једно лице, упутилац (асигнант) овлашћује друго лице, упућеника (асигнат) да за његов рачун изврши нешто одређеном трећем лицу, примаоцу упута (асигнатар), а овога овлашћује да то извршење прими у своје име.

За пуноважност упућивања није нужна писмена форма.

Одељак 2. ОДНОСИ ПРИМАОЦА УПУТА И УПУЋЕНИКА

Прихватање од стране упућеника

Члан 1574

Прималац упута стиче право да захтева од упућеника испуњење тек кад му овај изјави да прихвата упут.

Прихватање упута не може се опозвати.

Приговори упућеника

Члан 1575

Прихватањем упута настаје између примаоца упута и упућеника дуговински однос независан од односа између упутиоца и упућеника, као и однос између упутиоца и примаоца упута.

Упућеник који је прихватио упут може истаћи примаоцу упута само приговоре који се тичу пуноважности прихватања, приговоре који се заснивају на садржини прихватања или на садржини самог упута, као и приговоре које има лично према њему.

Преношење упута

Члан 1576

Прималац упута може упут пренети на другог и пре прихватања од упућеника, а овај га може пренети даље, изузев кад из самог упута или посебних околности произлази да је он непреносив.

Ако је упућеник изјавио примаоцу упута да прихвата упут, то прихватање има дејства према свим лицима на која би упут био узастопно пренесен.

Ако је упућеник изјавио прибавиоцу, на кога је прималац упута пренео упут, да га прихвата, он не може истаћи прибавиоцу приговоре које има према примаоцу упута лично.

Застарелост

Члан 1577

Право примаоца упута да захтева испуњење од упућеника застарева за годину дана.

Ако за испуњење није одређен рок, застарелост почиње тећи када упућеник прихвати упут, а ако га је он прихватио пре него што је дат примаоцу упута, онда када буде дат овоме.

Одељак 3.

ОДНОС ПРИМАОЦА УПУТА И УПУТИОЦА

Ако је прималац упута поверилац упутиоца

Члан 1578

Поверилац није дужан пристати на упут који му је учинио дужник у циљу испуњења своје обавезе, али је дужан да о свом одбијању одмах извести дужника, иначе ће му одговарати за штету.

Поверилац који је пристао на упут дужан је позвати упућеника да га изврши.

Упут није испуњење

Члан 1579

Кад је поверилац пристао на упут учињен од његовог дужника у циљу испуњења обавеза, та обавеза не престаје ако није друкчије уговорено, ни његовим пристанком на упут, ни прихватањем од стране упућеника, него тек испуњењем од стране упућеника.

Поверилац који је пристао на упут учињен од његовог дужника може захтевати од упутиоца да му испуни оно што му дугује само ако није добио испуњење од упућеника у време одређено у упуту.

Дужност примаоца упута да обавести упутиоца

Члан 1580

Ако упућеник одбије пристанак на упут, или одбије испуњење које му захтева прималац упута, или изјави унапред да неће да га изврши, прималац упута је дужан обавестити одмах упутиоца о томе, иначе му одговара за штету.

Одустанак од прихваћеног упута

Члан 1581

Прималац упута који није поверилац упутиоца и који неће да се користи упутом може одустати од њега, чак и ако је већ изјавио да га прима, али је дужан да без одлагања обавести о томе упутиоца.

Опозивање овлашћења датог примаоцу упута

Члан 1582

Упутилац може опозвати овлашћење које је упутом дао примаоцу упута, изузев ако је упут издао у циљу испуњења неког свог дуга према њему и уопште ако је упут издао у његовом интересу.

Одељак 4.

ОДНОС УПУТИОЦА И УПУЋЕНИКА

Ако је упућеник дужник упутиоца

Члан 1583

Упућеник није дужан прихватити упут, чак и ако је дужник упутиоца, изузев ако му је то обећао.

Али, кад је упут издат на основу упућениковог дуга упутиоцу, упућеник је дужан да га изврши до износа тог дуга, ако му то ни по чему није теже од испуњења обавезе према упутиоцу.

Извршењем упута издатог на основу упућениковог дуга упутиоцу, упућеник се ослобађа у истој мери свога дуга према упутиоцу.

Опозивање овлашћења датог упућенику

Члан 1584

Упутилац може опозвати овлашћење које је упутом дао упућенику, све док овај не изјави примаоцу упута да прихвата упут, или га не изврши.

Он га може опозвати и кад је у самом упуту наведено да је неопозив, као и кад би се опозивањем вређала нека његова обавеза према примаоцу упута.

Отварање стечаја над имовином упутиоца повлачи по самом закону опозивање упута, изузев случаја кад је упућеник био већ прихватио упут пре отварања стечаја, као и кад у часу прихватања није знао нити је морао знати за тај стечај.

Одељак 5.

СМРТ И ЛИШЕЊЕ ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ

Члан 1585

Смрт упутиоца, примаоца упута или упућеника, као и лишење пословне способности некога од њих, нема утицаја на упут.

Одељак 6.

УПУТ У ОБЛИКУ ХАРТИЈЕ НА ДОНОСИОЦА

Члан 1586

Писмени упут може бити издат на доносиоца.

У том случају сваки ималац хартије има према упућенику положај примаоца пута.

Односи који упутом настају између примаоца упута и упутиоца, настају у овом случају само између сваког појединог имаоца хартије и лица које му је хартију уступило.

Одељак 7.

УПУТ У ОБЛИКУ ХАРТИЈЕ ПО НАРЕДБИ

Члан 1587

Писмени упут који гласи на новац, на хартије од вредности или на заменљиве ствари може бити издат са одредбом „по наредби“, ако је упућеник лице које се бави привредном делатношћу и ако оно што треба да изврши улази у оквир те делатности.

ГЛАВА LI ПОРАВНАЊЕ

Појам

Члан 1588

Уговором о поравнању лица између којих постоји спор или неизвесност о неком правном односу, помоћу узајамних попуштања прекидају спор, односно уклањају неизвесност и одређују своја узајамна права и обавезе.

Постоји неизвесност и кад је остварење одређеног права несигурно.

У чему се састоје узајамна попуштања

Члан 1589

Попуштање се може састојати, између осталог, у делимичном или потпуном признавању неког захтева друге стране или у одрицању од неког свог захтева; у узимању на себе неке нове обавезе; у смањењу каматне стопе; у продужењу рока; у пристајању на делимичне отплате; у давању права на одустаницу.

Попуштање може бити условно.

Кад само једна страна попусти другој, на пример, призна право друге стране, то није поравнање, те не подлеже правилима о поравнању.

Способност

Члан 1590

За закључење уговора о поравнању потребна је способност за располагање правом које је предмет поравнања.

Предмет

Члан 1591

Предмет поравнања може бити свако право којим се може располагати.

Пуноважно је поравнање о имовинским последицама кривичног дела. Не могу бити предмет поравнања спорови који се тичу статусних односа.

Примена одредбе о двостраним уговорима

Члан 1592

За уговор о поравнању важе опште одредбе о двостраним уговорима, ако за њега није што друго предвиђено.

Кад под називом поравнања уговорне стране обаве неки други посао, на њихове односе не примењују се одредбе о поравнању, већ оне које важе за стварно обављени посао.

Оштећење преко половине

Члан 1593

Због оштећења преко половине не може се тражити поништење поравнања.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Због прекомерног оштећења не може се тражити поништење поравнања.

Дејство поравнања према јемцима и залогодавцима

Члан 1594

Ако је поравнањем извршена новација обавезе, јемац се ослобађа одговорности за њено испуњење, а престаје и залога коју је дао неко трећи.

Иначе, јемац и трећи који је дао своју ствар у залогу остају и даље у обавези, а њихова одговорност може бити смањена поравнањем, али не и повећана, изузев ако су се сагласили са поравнањем.

Кад дужник поравнањем призна спорно потраживање, јемац и залогодавац задржавају право да истакну повериоцу приговоре којих се дужник поравнањем одрекао.

Поравнање о послу који се може поништити

Члан 1595

Пуноважно је поравнање о правном послу чије је поништење могла тражити једна страна, ако је она у часу закључења поравнања знала за ту могућност.

Али је ништаво поравнање о ништавом правном послу и кад су уговорници знали за ништавост и хтели поравнањем да је отклоне.

Ништавост поравнања

Члан 1596

Поравнање је ништаво ако је засновано на погрешном веровању обе уговорне стране да постоји правни однос који у ствари не постоји, и ако без тог погрешног веровања не би међу њима било ни спора ни неизвесности.

Исто важи и кад се погрешно веровање уговорних страна односи на обичне чињенице.

Одрицање од ове ништавости нема правног дејства и оно што је дато на име извршења обавеза из таквог поравнања може се натраг тражити.

Ништавост једне одредбе поравнања

Члан 1597

Одредбе поравнања чине целину, те ако је једна одредба ништава, цело поравнање је ништаво, изузев кад се из самог поравнања види да се оно састоји из независних делова.

ГЛАВА ЛП УГОВОРИ НА СРЕЋУ

Појам

Члан 1598

Уговори код којих у моменту њиховог закључења није познато која ће страна уговором нешто добити или изгубити то јест за коју ће настати право, а за коју обавеза, или колика ће бити висина тих обавеза, или какав ће бити однос узајамних обавеза, већ то све зависи од неког неизвесног догађаја на чије наступање стране не смеју имати никакав утицај (алеаторни уговор).

Недозвољени уговори на срећу

Члан 1599

Уговори на срећу не производе правна дејства ако су супротни принудним прописима, јавном поретку и моралним императивима.

У случају из претходног става, примењују се одредбе посебних закона (прекршајни, кривичноправни и други одговарајући прописи), као и одредбе овог законика о ништавости уговора и њиховим правним последицама.

Дозвољене игре на срећу

Члан 1600

Када су одређене игре на срећу дозвољене и као такве регулисане посебним законом (на пример, лутрија, спортска прогноза, лото и друге законом предвиђене врсте игара на срећу), примењују се одредбе тих закона, сходно одредбама овог законика које се односе на опште услове закључења и пуноважности уговора, као и уговорне одговорности.

Део седми

БАНКАРСКИ ПОСЛОВИ

ГЛАВА LIII ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам

Члан 1601

Банкарски послови су депозитни, кредитни и други послови који за свој предмет имају новац, хартије од вредности и одређене услуге које банке обављају за своје клијенте.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Банкарски послови су правни послови којима банке могу да се баве у складу са законом који уређује банкарску делатност.

Одредбе овог законика о банкарским пословима сходно се примењују и на друга лица која се баве једном или више врста банкарских послова.

Лица

Члан 1602

Банкарска услуга је карактеристична престација банке из банкарског посла.

Клијент банке је лице коме банка пружа банкарску услугу, као и лице које се банци обратило ради коришћења банкарске услуге.

Корисник банкарске услуге је клијент банке који у погледу конкретног банкарског посла има својство потрошача.

Алтернатива: Ст. 1 и 2 у претходом члану се бришу.

Степен пажње

Члан 1603

Банка је дужна да у закључивању и извршавању својих послова поступа с повећаном пажњом према правилима струке и обичајима (пажња доброг стручњака).

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Приликом закључивања и извршавања банкарских послова, односно приликом пружања банкарских услуга, банка је дужна да поступа са пажњом доброг стручњака (банкара).

Примена прописа

Члан 1604

Одредбе овог законика о банкарским пословима сходно се примењују и на друге привредне субјекте који су овлашћени за обављање одређених банкарских послова.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

На правни однос између банке и клијента у вези са пружањем банкарске услуге примењују се одредбе овог законика када одређено правно питање није регулисано посебним законом који уређује банкарску делатност, односно платне услуге.

На правни однос између банке и корисника банкарске услуге примењују се одредбе овог законика када одређено правно питање није регулисано посебним

законима који регулишу заштиту корисника финансијских услуга, односно закона који регулишу заштиту потрошача.

Општи услови пословања

Члан 1605

Стандардни услови пословања банке који се примењују на клијенте, као и услови за успостављање односа између клијента и банке утврђују се општим условима пословања.

Општим условима пословања посебно се прописују услови који се примењују на односе са клијентима-физичким лицима, у складу са законом и прописима Народне банке Србије.

Општим условима пословања банка је дужна да обезбеди примену добрих пословних обичаја, добре пословне праксе према клијенту као потрошачу банкарских услуга.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Општи услови пословања банке су унапред формулисани, стандардизовани услови под којима банка закључује све или одређену врсту банкарских послова са клијентима.

Општи услови пословања постају саставни део уговора са клијентом само ако се клијент сагласи са њиховом применом и ако банка приликом закључења уговора:

1. Изричито укаже на опште услове клијенту, или опште услове видљиво истакне у просторији или другом месту закључења уговора ако изричито указивање на опште услове због начина закључења уговора представља несразмерно оптерећење банке, и
2. Клијенту омогући да се упозна са њиховом садржином.

Измена општих услова пословања и примена

Члан 1606

Банка је дужна да клијента унапред обавести о планираној измени општих услова пословања који се примењују на њихов однос, и то најкасније месец дана пре почетка њихове примене.

Док банка не изврши своју обавезу у складу са претходним ставом, измене општих услова пословања не производе правно дејство у односу са клијентом.

Ако клијент након обавештења из првог става овог члана до почетка примене измењених општих услова пословања не приговори банци на измене, сматраће се да је на њих пристао.

Клијент, који након обавештења из првог става овог члана, а пре почетка примене измењених општих услова пословања, приговори банци на измене, има право да раскине уговор са банком.

У случају раскида уговора у складу са претходним ставом, на однос између банке и клијента се до момента престанка уговора не примењују измене општих услова пословања.

Банка је дужна да у обавештењу из првог става овог члана клијента упозори на правно дејство ћутања из трећег става овог члана, као и на његово право на раскид уговора према четвртом ставу овог члана.

Изузетно од претходних ставова, ако је тако уговорено, промене камата или мењачких курсева које почивају на подацима који се објављују производе правно дејство и без претходног обавештавања клијента.

Информисање клијената

Члан 1607

Банка је дужна да клијенту на његов захтев без накнаде пружи тачне информације о тренутном стању његових права и обавеза из закљученог банкарског посла.

Начела заштите

Члан 1608

Банкарски послови се обављају у складу са следећим начелима заштите корисника услуга:

- 1) начело равноправности уговорних страна,
- 2) начело недискриминације,
- 3) начело обавезе предуговорног и уговорног информисања,
- 4) начело одређености или одредивости уговорне обавезе,
- 5) начело заштите права и интереса.

Банкарска тајна

Члан 1609

Банка је дужна да нејавне податке које сазна у вези са пружањем банкарске услуге одређеном клијенту чува као тајну, у складу са законом који уређује банкарску делатност.

Изузетно, банка нема обавезу чувања банкарске тајне у погледу података са чијим откривањем се клијент унапред изричито писмено сагласио, као ни у другим случајевима прописаним законом који уређује банкарску делатност.

Форма

Члан 1610

Банкарски послови се закључују у писменој форми, осим у законом утврђеним изузецима.

Битне карактеристике банкарских уговора

Члан 1611

Одредбе уговора које банке закључују морају бити за клијенте јасне, потпуне и недвосмислене.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

ГЛАВА LIV

УГОВОР О НОВЧАНОМ ДЕПОЗИТУ

Појам

Члан 1612

Уговор о новчаном депозиту је закључен када се банка обавезала да прими, а депонент да положи код банке одређени новчани износ.

Овим уговором банка стиче право да располаже депонованим новцем и дужна је да га врати према условима предвиђеним у уговору.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговором о новчаном депозиту обавезује се депонент да положи код банке одређени новчани износ, а банка се обавезује да тај новчани износ прими, да плаћа камату и да га врати у складу са уговореним условима.

На основу овог уговора банка стиче право да располаже депонованим новцем.

Пратећи уговори

Члан 1613

Уз уговор о новчаном депозиту банка са клијентом закључује уговор о отварању и вођењу новчаног депозитног рачуна и оквирни уговор о платним услугама.

У корист и на терет рачуна из претходног става банка уписује све уплате и исплате које произађу из новчаног депозита и повезаних уговора (на пример, уговора о отварању и вођењу рачуна, уговора о платним услугама).

Не уписују се у рачун она потраживања, односно дуговања за које се уговорне стране договоре да их искључе.

У случају да исто лице има код једне банке више новчаних депозитних рачуна, сваки од ових рачуна је самосталан, ако није друкчије уговорено.

Отварање рачуна

Члан 1614

На основу уговора о новчаном депозиту банка отвара рачун у корист и на терет којег уписује све уплате и исплате које произађу из новчаног депозита и управљања депозитним рачуном.

Не уписују се у рачун она потраживања, односно дуговања за које се уговорне стране договоре да их искључе.

Отклањање дуговог салда

Члан 1615

Банка је обавезна да врши исплате са рачуна у границама расположивих средстава.

Ако је банка обавила једну или више уплата и исплата у оквиру уговора о депозиту, које доводи рачун у дуговни салдо, о томе мора без одлагања обавестити депонента који је дужан одмах да предузме мере ради отклањања дуговог салда.

Врсте

Члан 1616

Новчани депозит може бити по виђењу или орочен, с отказним роком или без отказног рока, са посебном наменом или без намене.

Ако није супротно уговорено, сматра се даје рачун новчаног депозита по виђењу без отказног рока и без намене, те депонент има право да у сваком тренутку слободно располаже делом или целим износом депонованих средстава.

Стање рачуна

Члан 1617

Банка је дужна да депонента обавештава или да му учини доступним (стави на располагање) податке о свакој промени стања на његовом рачуну најкасније наредног радног дана.

Банка је дужна да крајем сваке године, а ако је то уговорено или уобичајено и чешиће, депоненту пошаље или стави на располагање (учини доступним) извештај о стању рачуна.

Постојање више рачуна

Члан 1618

У случају да исто лице има код једне банке или код више њених пословних јединица више рачуна, сваки од ових рачуна је самосталан, ако уговором није друкчије уређено.

Камата

Члан 1619

Банка је дужна да депоненту плаћа камату на средства која су код ње депонована по основу уговора о новчаном депозиту, уколико законом није друкчије одређено.

Висина каматне стопе утврђује се уговором о новчаном депозиту, а ако уговором ништа није предвиђено, плаћа се законска камата.

ГЛАВА LV

УГОВОР О УЛОГУ НА ШТЕДЊУ

Појам

Члан 1620

Уговор о улогу на штедњу је врста уговора о новчаном депозиту, код кога се банка обавезује да депоненту изда штедну књижицу, да плаћа камату и да врати депонована средства у складу са уговореним условима.

Уговор о улогу на штедњу закључује се предајом новчаних средстава од стране депонента (улагача) банци.

Штедна књижица може бити издата само на име одређеног лица.

Пратећи уговори

Члан 1621

Уз уговор о улогу на штедњу банка са клијентом закључује уговор о отварању и вођењу новчаног депозитног рачуна, али не и оквирни уговор о платним услугама.

На новчани депозитни рачун из претходног става сходно се примењују правила о новчаном депозитном рачуну код уговора о новчаном депозиту.

Штедна књижица

Члан 1622

У штедну књижицу се уписују све уплате, исплате и камате по основу уговора о улогу на штедњу.

Уписи у штедну књижицу потврђени печатом банке и потписом овлашћеног лица банке клијенту служе као доказ на први поглед о извршеним уплатама, односно исплатама.

Супротан споразум је ништав.

Камата

Члан 1623

Банка има обавезу да клијенту плаћа камату на депонована средства по основу улога на штедњу.

Врсте улога на штедњу

Члан 1624

Улози на штедњу могу бити по виђењу или орочени, с отказним роком или без отказног рока, са наменом или без намене.

ГЛАВА LVI

УГОВОР О ОТВАРАЊУ И ВОЋЕЊУ РАЧУНА

Појам

Члан 1625

Уговором о отварању и вођењу рачуна банка се обавезује да клијенту отвори посебан новчани рачун и да преко њега прима уплате и врши исплате под уговореним условима.

Ако је тако уговорено, клијент на основу уговора о отварању и вођењу рачуна има обавезу да банци плати провизију за ову услугу.

Пратећи уговор

Члан 1626

Банка има обавезу да прими уплату на рачун од стране имаоца рачуна или другог лица за његов рачун.

Банка има обавезу да на захтев клијента изврши исплату са рачуна у границама расположивих средстава.

Изузетно од претходног става, банка и клијент могу уз уговор о отварању и вођењу рачуна да закључе и уговор о кредиту.

На основу уговора о кредиту из претходног става, банка има обавезу да на захтев клијента изврши исплату са рачуна и када на рачуну нема покрића, а највише у висини одобреног кредита (тзв. Дозвољено прекорачење рачуна).

На уговор о кредиту из трећег става овог члана примењују се одредбе овог законика и посебних закона који уређују уговор о кредиту.

Евиденција уплата и исплата

Члан 1627

Банка је дужна да уплате на рачун и исплате са рачуна евидентира путем одобрења и задужења рачуна у висини уплаћених, односно исплаћених средстава.

банка је дужна да све уплате и исплате по основу уговора о отварању и вођењу рачуна евидентира тачно и прецизно, у складу са начелом истинитости.

Исплате клијенту

Члан 1628

Клијент има право да без наплате посебне накнаде подигне у готовини средства са свог рачуна код банке.

Клијент има право да средства са свог рачуна подигне у готовини одмах након коначног одобрења рачуна.

Изузетно од претходног става, ако клијент подиже у готовини средства чији је износ већи од 600.000 динара, банка има обавезу да та средства исплати најкасније у року од два радна дана.

Задуживање рачуна у корист банке

Члан 1629

Банка има право да по основу свог потраживања из уговора о отварању и вођењу рачуна, или другог повезаног уговора (на пример, уговора о кредиту, уговора о платним услугама), задужи рачун у висини тог потраживања и без сагласности клијента, ако није друкчије уговорено.

Сматра се да је потраживање банке испуњено у тренутку коначности задужења рачуна из претходног става, осим у случају када клијент користи кредит у виду дозвољеног прекорачења рачуна.

Извод са рачуна

Члан 1630

Приликом сваке промене стања рачуна банка је дужна да изда извод и да га стави на располагање клијенту на споразумно утврђен начин.

Клијент је дужан да извод из рачуна пажљиво прегледа и да, у случају несагласности са конкретним одобрењем или задужењем рачуна, приговори банци у договореном року, а ако договора нема онда у року од 30 дана од дана пријема извода.

Сматра се да је клијент одобрио извод ако га није оспорио у складу са претходним ставом.

И након одобрења извода из рачуна клијент задржава права против банке из стицања без основа (грешке у обрачуна, испуштања или дуплирања и слично), али ова права мора да врши најкасније у року од годину дана од затварања рачуна, иначе се право гаси.

Раскид уговора

Члан 1631

Ако у уговору о отварању и вођењу рачуна није утврђен рок његовог трајања, свака страна може да га раскине уз отказни рок од 15 дана.

Изузетно од претходног става, ако је уговор о отварању и вођењу рачуна акцесоран уз неки други уговор (на пример, уговор о новчаном депозиту), раскида се истовремено и под истим условима који важе за раскид главног уговора.

ГЛАВА LVII

УГОВОР О БАНКАРСКОМ ТЕКУЋЕМ РАЧУНУ

Појам

Члан 1632

Уговором о текућем рачуну банка се обавезује да неком лицу отвори посебан рачун и да преко њега прима уплате и врши исплате у границама његових средстава и одобреног кредита.

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговором о текућем рачуну банка се обавезује да кориснику рачуна отвори посебан новчани рачун и да на њега уписује сва потраживања и дуговања која проистичу из уговора, као и да преко њега прима уплате и врши исплате у границама расположивих средстава и одобреног кредита.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о банкарском текућем рачуну је врста уговора о отварању и вођењу рачуна код кога се банка обавезује да новчана потраживања према клијенту и новчане обавезе клијента из тог уговора и повезаних уговора уписује у рачун и да на основу тога обрачунава салдо.

Пратећи уговор о кредиту

Члан 1633

Банка има право да преко текућег рачуна врши плаћање на захтев депонента и када на рачуну нема покрића.

Ако између банке и клијента није закључен уговор о кредиту (дозвољено прекорачење рачуна), исплата из претходног става се сматра прихватом клијентове понуде за закључење уговора о кредиту у складу са општим условима пословања банке.

Ако је између банке и клијента уз уговор о банкарском текућем рачуну закључен и уговор о кредиту, банка има обавезу исплате преко текућег рачуна на захтев депонента у границама дозвољеног прекорачења рачуна.

Пратећи уговор о платним услугама

Члан 1634

Уз уговор о банкарском текућем рачуну банка и клијент закључују оквирни уговор о платним услугама.

Узајамна новчана потраживања банке и клијента из оквирног уговора из претходног става уписују се у текући рачун.

Салдо

Члан 1635

Банка је дужна да обрачунава салдо на основу евидентираних коначних одобрења и задужења текућег рачуна.

Банка има обавезу да у изводу из рачуна назначи салдо.

Салдо се сматра утврђеним у тренутку када клијент одобри извод из рачуна.

Након утврђивања салда новчана потраживања која су представљала основ за његов обрачун престају, а уместо њих постоји само обавеза исплате салда.

Средства на текућем рачуну

Члан 1636

Новчана средства на текућем рачуну остварују се уплатама од стране депонента и других лица за његов рачун.

Банка је дужна да преко текућег рачуна врши плаћање за депонента и кад на рачуну нема покрића и то у обиму који је предвиђен уговором о отварању текућег рачуна или посебним споразумом.

Ова обавеза банке може се искључити уговором о отварању текућег рачуна.

Пребијање између салда више рачуна

Члан 1637

Ако клијент код исте банке има више текућих рачуна банка има право на пребијање активног и пасивног салда ових рачуна, уколико није друкчије уговорено.

Располагање салдом

Члан 1638

Ималац текућег рачуна може у сваком тренутку располагати салдом који се на рачуну појављује у његову корист, осим ако је уговорен отказни рок.

Провизија и накнада трошкова

Члан 1639

Банка има право да зарачунава провизију за извршене услуге које су обухваћене уговором о текућем рачуну, као и накнаду за посебне трошкове учињене у вези са тим услугама.

Ова своја потраживања банка уписује у своју корист на терет текућег рачуна, уколико између уговорних страна није друкчије уговорено.

Примена правила уговора о налогу

Члан 1640

Банка одговара за извршење налога депонента према одредбама о уговору о налогу.

Ако налог треба да се изврши у месту где банка нема пословну јединицу, она може то обавити преко друге банке.

Трајање рачуна

Члан 1641

Ако у уговору о отварању текућег рачуна није утврђен рок његовог трајања, свака страна може да га раскине уз отказни рок од 15 дана.

Достављање извода

Члан 1642

Банка је дужна да на захтев депонента преда извод са назначењем салда клијенту на споразумно утврђени начин.

Сматра се да је извод одобрен ако није оспорен у договореном року или, ако договора нема, у року од 15 дана.

И након његовог одобрења, извод рачуна се може оспоравати због грешака у писању или у обрачуна, због испуштања или дуплирања, али се ово оспоравање мора предузети најдаље у року од годину дана од пријема рачуна о ликвидацији салда по закључењу текућег рачуна, иначе се право гаси.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Приликом сваке промене стања текућег рачуна банка је дужна да изда извод са назначењем салда и да га стави на располагање клијенту на споразумно утврђени начин.

Сматра се да је извод одобрен ако није оспорен у уговореном року или, ако договора нема, у року од 15 дана од дана пријема извода од стране корисника рачуна.

ГЛАВА LVIII УГОВОР О ПЛАТНИМ УСЛУГАМА

Појам

Члан 1643

Уговором о платним услугама обавезује се банка да по налогу клијента или другог лица које клијент овласти изврши трансакцију плаћања под уговореним условима, а клијент се обавезује да за извршену услугу плати накнаду (провизију).

Трансакција плаћања је свака уплата, пренос или исплата новчаних средстава коју иницира платилац или прималац плаћања, без обзира на правни однос између платиоца и примаоца плаћања.

На уговор о платним услугама сходно се примењују правила уговора о налогу.

Заштита корисника услуге

Члан 1644

Ако није друкчије прописано, од одредби овог одељка не сме да се одступи на штету корисника банкарске услуге.

Информисање клијента

Члан 1645

Банка је дужна да приликом пружања платне услуге клијента информисе у складу са законом који уређује платне услуге.

У случају спора око уредног извршења обавезе информисања из претходног става, банка сноси терет доказа.

Врсте уговора

Члан 1646

Уговор о платним услугама може да буде закључен као једнократни или као оквирни уговор.

У случају оквирног уговора банка се унапред обавезује да извршава будуће појединачне и сукцесивне трансакције плаћања, у складу са уговореним условима.

Раскид оквирног уговора

Члан 1647

Ако није друкчије уговорено, клијент има право на раскид оквирног уговора о платним услугама без отказног рока, чак и када је уговор закључен на одређено време.

У случају из претходног става, уговорна одредба којом се предвиђа отказни рок дужи од једног месеца је ништава.

Банка има право на раскид оквирног уговора о платним услугама само ако је уговор закључен на неодређено време и ако је уговорено право банке на раскид.

У случају из претходног става, отказни рок не сме да буде краћи од два месеца.

Сагласност платиоца

Члан 1648

Трансакција плаћања производи правна дејства према платиоцу само ако се он са њом претходно сагласио (дозвола).

Сагласност платиоца може да буде дата накнадно (одобрење), само ако је то између платиоца и његове банке унапред уговорено.

Терет доказа да се платилац сагласио са трансакцијом плаћања сноси банка.

Платилац може да опозове дату сагласност са трансакцијом плаћања најкасније до истека рока за опозив платног налога.

Заштита инструмената плаћања

Члан 1649

Платилац и његова банка могу да уговоре посебан начин давања сагласности на трансакцију плаћања (на пример, путем коришћења одређеног инструмента плаћања).

Платилац је дужан да одмах након пријема уговореног инструмента плаћања предузме све разумне мере да сачува персонализована сигурносна обележја од неовлашћеног приступа.

Платилац је дужан да обавести банку или друго лице у складу са уговором о губитку, крађи или злоупотреби инструмента плаћања, и то без одлагања након сазнања ових чињеница.

Банка је дужна да обезбеди да персонализована сигурносна обележја одређеног инструмента плаћања буду доступна искључиво лицу које је овлашћено да користи такав инструмент.

Банка не сме да пошаље инструмент плаћања клијенту без његовог захтева, осим у случају замене већ издатог инструмента плаћања.

Банка је дужна да омогући клијенту да у сваком тренутку пријави губитак, крађу или злоупотребу инструмента плаћања или да захтева престанак блокаде.

Банка је дужна да спречи употребу инструмента плаћања одмах након обавештења о губитку, крађи или злоупотреби.

Одбијање извршења платног налога

Члан 1650

Ако банка одбије извршење одређеног платног налога, дужна је да о томе без одлагања обавести клијента.

Банка платиоца нема право да одбије извршење платног налога са којим се платилац сагласио, ако су испуњени сви услови из оквирног уговора о платним услугама и ако извршење није противно императивним прописима.

Одговорност банке за плаћање

Члан 1651

Ако се платилац није сагласио са извршењем одређене трансакције плаћања, банка нема право на накнаду трошкова.

У случају из претходног става банка је дужна да платиоцу без одлагања накнади плаћени новчани износ, а у случају задужења рачуна платиоца да рачун без одлагања врати у пређашње стање.

Одговорности и ослобођење од одговорности банке за плаћање

Члан 1652

Ако је платилац дао налог за извршење трансакције плаћања, он има право да у случају неизвршеног или погрешно извршеног налога од своје банке захтева да без одлагања накнади плаћени новчани износ, односно изврши повраћај рачуна у пређашње стање.

Банка неће бити одговорна у складу са првим ставом овог члана ако докаже да је новчани износ благовремено и у несмањеном износу пренет банци примаоца плаћања.

Ако је прималац плаћања иницирао извршење трансакције плаћања, он има право да у случају неизвршеног или погрешно извршеног налога од своје банке захтева да без одлагања проследи, односно поново проследи налог банци платиоца.

Неовлашћена и погрешна плаћања

Члан 1653

Клијент је дужан да банку без одлагања након сазнања обавести о неовлашћеној или погрешно извршеној трансакцији плаћања.

Клијент нема права по основу неовлашћене или погрешно извршене трансакције плаћања ако о томе не обавести банку најкасније у року од 13 месеци од неовлашћеног или погрешног задужења рачуна.

Изузетно од претходног става овог члана, ако банка није обавестила клијента о извршеној трансакцији плаћања, рок од 13 месеци почиње да тече од тренутка овог обавештења.

Ослобођење банке од одговорности за плаћања

Члан 1654

Одговорност из уговора о платним услугама не постоји ако је штета настала због ванредног и непредвиђеног догађаја, на који уговорна страна није могла да утиче и чије последице упркос примени дужне пажње није могла да избегне.

Одговорност банке из уговора о платним услугама не постоји и ако је штета клијенту проузрокована због извршења законске обавезе банке.

ГЛАВА LIX

УГОВОР О ДЕПОЗИТУ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ

Појам

Члан 1655

Уговором о депозиту хартија од вредности банка се обавезује да преузме хартије од вредности, да их чува и врши права и обавезе које се у вези са тим захтевају, и да их врати депоненту или лицу које он овласти под уговореним условима, а клијент (депонент) се обавезује да за то плати накнаду.

Овим уговором банка не стиче право да располаже депонованим хартијама од вредности.

Располагање депонованим хартијама од вредности

Члан 1656

Банка има право да располаже депонованим хартијама од вредности само на основу изричите претходне сагласности клијента у писменој форми.

Банка је дужна да све користи које стекне по основу располагања депонованим хартијама од вредности, у складу са претходним ставом, без одлагања пренесе на депонента.

Вршење права

Члан 1657

Ако није друкчије уговорено, банка може вршити права из депонованих хартија од вредности искључиво за рачун депонента.

Дужности банке

Члан 1658

Банка је дужна да обезбеди чување хартије од вредности са брижљивошћу која се захтева од складиштара и да за рачун депонента предузима све радње ради очувања и остваривања његових права из хартије од вредности.

Уколико између уговорних страна није што друго уговорено, банка је дужна да наплаћује доспеле камате, главницу и уопште да остварује сва потраживања на која депоноване хартије од вредности дају право, чим она доспеју за исплату.

Банка је дужна да стави на располагање депоненту наплаћене суме, а ако овај има код банке отворен новчани рачун, да их упише у корист тог рачуна.

Враћање хартија од вредности

Члан 1659

Банка је дужна да на захтев депонента врати хартије од вредности у свако доба.

Враћање се врши у месту где је извршено депоновање, ако није друкчије уговорено.

Предмет враћања су саме хартије од вредности.

Изузетно од претходног става, банка може да изврши обавезу враћања и исплатом одговарајућег новчаног износа у случају да је уредно вршење права из хартија од вредности довело до престанка хартије од вредности (на пример, услед испуњења потраживања из хартије).

Враћање се може извршити само депоненту или његовим правним следбеницима или лицима које они означе, чак и када је из самих хартија видљиво да оне припадају трећим.

Захтеви трећих лица

Члан 1660

О сваком захтеву који треће лице истакне у погледу депонованих хартија, банка је дужна да обавести депонента.

ГЛАВА LX УГОВОР О СЕФУ

Појам

Члан 1661

Уговором о сефу обавезује се банка да кориснику стави на употребу сеф за одређени период времена, а корисник се обавезује да за то плати банци одређену накнаду.

Банка мора предузети све потребне мере да обезбеди добро стање сефа и надзор над њим (сигурност и неповредивост).

Приступ сефу

Члан 1662

Приступ сефу може се дозволити само кориснику или његовом пуномоћнику.

Банка не сме држати код себе дупликат кључа или кључева који се предају кориснику.

Предмети који се не смеју ставити у сеф

Члан 1663

Корисник не сме ставити у свој сеф предмет или производ који може угрозити сигурност банке или других сефова.

У случају да се корисник не придржава ове обавезе, банка може изјавити да раскида уговор о сефу.

Права банке у случају неплаћања

Члан 1664

Ако корисник не плати банци макар само један оброк накнаде по доспелости, банка може раскинути уговор по истеку месец дана пошто корисника препорученим писмом опомене на наплату.

Пошто раскине уговор, банка може позвати корисника да испразни сеф и да јој преда кључ, па ако корисник то не учини, банка може захтевати да се сеф отвори путем суда, утврди његова садржина и нађене ствари ставе у прописани депозит или повере банци на чување.

Банка има право првенства наплате дужне накнаде настале из уговора о сефу из новчаног износа који је пронађен у сефу, као и из цене добијене продајом других вредности нађених у сефу.

ГЛАВА LXI УГОВОР О КРЕДИТУ

Појам

Члан 1665

Уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или одредиво време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и друге накнаде и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање уговорени износ новчаних средстава, а корисник се обавезује да банци плаћа камату и да о доспелости врати кредит у складу са уговором.

Ако уговором о кредиту није одређен рок за враћање кредита, обавеза враћања доспева када банка или корисник кредита раскине уговор уз поштовање отказног рока од најмање три месеца.

Садржина уговора

Члан 1666

Уговором о кредиту утврђују се износ, као и услови давања, коришћења, начина обезбеђења и враћања кредита.

Током отплате кредита банка не може једнострано мењати услове коришћења и враћања кредита, осим ако то није предвиђено уговором.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Уговором о кредиту утврђују се нарочито: врста кредита, износ кредита и период на који се кредит одобрава, валута у којој банка исказује/одобрава или

индексира кредит, курс који се примењује код обрачуна, као и периоде у којима се курс усклађује, висина каматне стопе и могућност и начин њене измене, као и метод код отплате у ратама висина рате и њено доспеће, каматна стопа за случај доцње, врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, врста средстава обезбеђења; услови за превремену отплату кредита, услови за активирање средстава обезбеђења, као и услови и поступак раскида уговора.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Процена кредитне способности клијента

Члан 1667

Пре закључења уговора о кредиту, давалац кредита процењује кредитну способност клијента.

У циљу процене кредитне способности клијента давалац кредита је овлашћен да користи расположиве базе података, у складу са законом.

Отказ даваоца кредита

Члан 1668

Уговор о кредиту банка може отказати пре истека уговореног рока ако је кредит коришћен у супротности са његовом наменом.

Уговор о кредиту банка може отказати пре истека уговореног рока и у случају инсолвентности корисника чак и кад није утврђено судском одлуком, у случају престанка правног лица или смрти корисника, ако би у тим случајевима давалац кредита дошао у битно неповољнији положај.

У случају отказа кредита све преостале рате сматрају се доспелим даном отказа.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о кредиту банка може отказати пре истека уговореног рока у случају:

1. Коришћења кредита у супротности са његовом наменом или
2. Битног погоршања имовинских прилика корисника кредита или
3. Битног погоршања вредности средства обезбеђења кредита, или
4. Престанка правног лица или смрти корисника,

Ако је због тога угрожено враћање кредита, чак и када би се користило средство обезбеђења.

Рестриктивне клаузуле

Члан 1669

У случају доцње корисника кредита, као и у случају отказа даваоца кредита, банка има право у складу са уговором о кредиту да потраживање по основу датог кредита наплати из свих средстава које корисник кредита има на депозитима код банке као кредитора, као и из других потраживања корисника кредита према банци кредитору.

У случају трајније инсолвентности корисника кредита уговором се могу предвидети клаузуле које ограничавају располагање његовим средствима, додатно задуживање и друге исплате.

Одустајање од уговора и враћања кредита пре рока

Члан 1670

Корисник кредита може одустати од уговора пре него што је почео користити кредит.

Корисник кредита може вратити кредит и пре рока одређеног за враћање, али је дужан о томе унапред обавестити банку.

У оба случаја корисник кредита дужан је накнадити штету уколико ју је давалац кредита претрпео.

У случају враћања кредита пре одређеног рока, банка не може да зарачуна камату за време од дана враћања кредита до дана када је по уговору требало да буде враћен.

Право корисника кредита да врати кредит пре уговореног рока не може уговором да буде искључено или ограничено.

ГЛАВА LXII УГОВОР О КРЕДИТУ НА ОСНОВУ ЗАЛОГЕ ХАРТИЈА ОД ВРЕДНОСТИ ИЛИ ДРУГИХ ПОКРЕТНИХ СТВАРИ (ЛОМБАРДНИ КРЕДИТ)

Појам

Члан 1671

Уговором о кредиту на основу залог хартитја од вредности и других покретних ствари банка одобрава кредит у одређеном износу уз обезбеђење залогом хартитја од вредности или других покретних ствари које припадају кориснику кредита или трећем лицу које на то пристане.

Форма и садржина

Члан 1672

Уговор о кредиту на основу залог хартитја од вредности или других покретних ствари мора бити закључен у писменој форми и садржати назначење хартитја од вредности, односно покретних ствари које се залажу, име, пословно име и седиште, односно пребивалиште имаоца хартитја, износ и услове одобреног кредита, као и износ и вредност хартитје, односно заложених ствари које су предате за одобрење кредита.

Упис заложног права у јавни регистар

Члан 1673

Заложно право банке на заложеним хартитјама од вредности или заложеним покретним стварима уписује се у јавни регистар.

Кад банка може продати заложене хартитје

Члан 1674

Ако корисник не врати по доспелости добијени кредит, банка може продати заложене хартитје од вредности или заложене покретне ствари на начин и у поступку који су уређени законом.

ГЛАВА LXIII АКРЕДИТИВ

Појам

Члан 1675

Акредитив је банкарски посао којим се банка по налогу клијента (налогодавца) обавезује према кориснику акредитива да ће му ставити на располагање одређену новчану своту или акцептирати и исплатити меницу у складу са условима наведеним у акредитиву.

Када настаје обавеза према кориснику

Члан 1676

Банка је обавезна према кориснику од дана када му је отварање акредитива саопштено.

Налогодавац је везан издатим налогом од тренутка кад је налог приспео банци.

Независност акредитива од другог правног посла

Члан 1677

Акредитив је независан од уговора о продаји или другог правног посла поводом кога је отворен.

Документарни акредитив

Члан 1678

Документарни акредитив постоји када је банка преузела обавезу да стави на располагање кориснику акредитива одређену новчану своту само ако јој буду поднети документи према условима утврђеним у акредитиву.

Дужност акредитивне банке

Члан 1679

Банка која је отворила документарни акредитив дужна је да изврши клаузуле плаћања под условима предвиђеним у акредитиву.

Неопозивост акредитива

Члан 1680

Акредитив је увек неопозив без обзира да ли је то наведено у условима акредитива.

На основу акредитива банка стиче самосталну и непосредну обавезу према кориснику.

Ова обавеза може бити укинута или измењена само споразумом свих учесника у акредитивном послу.

Потврђивање и авизирање

Члан 1681

Акредитив може бити потврђен од неке друге банке, која тиме, поред акредитивне банке, преузима самосталну и непосредну обавезу према кориснику.

Авизирање акредитива од стране неке друге банке не представља потврђивање овог акредитива.

Дужност банке у погледу докумената

Члан 1682

Банка је дужна да испита усклађеност презентованих докумената са условима из акредитива (начело строге саобразности).

Када прими документа и утврди да иста нису у складу са условима акредитива, банка мора у најкраћем року о томе обавестити страну од које је примила документа као и налогодавца, наводећи сва утврђена одступања докумената од услова акредитива.

Границе одговорности банке

Члан 1683

Банка не преузима никакву одговорност ако су поднети документи наизглед (на први поглед) саобразни са условима из акредитива.

Акредитивна банка не преузима никакву обавезу у погледу робе или услуге поводом које је отворен акредитив.

Акредитивна банка послује са документима, а не са робом или услугама на које се ти документи односе (начело испитивања докумената).

Преносивост акредитива

Члан 1684

Акредитив је преносив само ако је у условима акредитива изричито назначено да је преносив.

Код преносивог акредитива корисник акредитива има право да захтева од банке да пренесе акредитив на другог корисника.

Акредитив може пренети, на бази изричитог упутства корисника акредитива, акредитивна банка или друга банка која је на то овлашћена од стране акредитивне банке.

Преносиви акредитив се може пренети само једанпут, ако није друкчије уговорено.

ГЛАВА LXIV БАНКАРСКА ГАРАНЦИЈА

Појам

Члан 1685

Банкарска гаранција је банкарски посао којим се банка гарант по налогу клијента (налогодавца) обавезује према кориснику гаранције да ће му у случају да налогодавац не испуни одређену обавезу о доспелости платити утврђени износ у гаранцији, ако буду испуњени сви услови наведени у гаранцији.

Измирење обавезе из гаранције у новцу

Члан 1686

Банка измирује обавезу из гаранције у новцу и у случају да се гаранцијом обезбеђује неновчана обавеза.

Потврда гаранције

Члан 1687

Ако друга банка потврди обавезу из гаранције, корисник може своје захтеве из гаранције поднети било банци која је издала гаранцију, било оној која ју је потврдила.

Уступање права из гаранције

Члан 1688

Своја права из банкарске гаранције корисник може уступити трећем само са уступањем потраживања које је обезбеђено гаранцијом и преносом својих обавеза у вези са обезбеђеним потраживањем.

Гаранција „без приговора“ и „на први позив“

Члан 1689

Ако банкарска гаранција садржи клаузулу „без приговора“ или садржи речи које имају исто значење, банка не може истицати према кориснику приговоре које налогодавац као дужник може истицати према кориснику по обезбеђеној обавези.

Ако банкарска гаранција садржи клаузулу „на први позив“, „на прост захтев“ или садржи речи које имају исто значење, банка је дужна да на захтев корисника изврши исплату по основу гаранције и нема право да од њега тражи испуњење било каквих додатних услова.

Налогодавац је дужан платити банци сваки износ који је банка платила по основу гаранције издате са клаузулом из претходних ставова овог члана.

Корисник гаранције дугује налогодавцу износ примљен по основу гаранције на који иначе не би имао право због оправданих приговора налогодавца.

ГЛАВА LXV

ПОСЛОВИ СА ПЛАТНОМ КАРТИЦОМ

Појам платне картице

Члан 1690

Платна картица је инструмент плаћања чијом употребом њен корисник даје налог банци да изврши готовинско или безготовинско плаћање одређене своте новца на терет његовог покрића на рачуну код банке или до износа одобреног кредита.

Начин издавања, коришћења и амортизација платне картице ближе се уређују прописима којима се уређује платни промет.

О издавању и коришћењу платне картице банка издавалац и корисник платне картице закључују посебан уговор у складу са законом.

Овлашћена употреба

Члан 1691

Употреба платне картице се сматра овлашћеном ако је корисник картице дао сагласност да се изврши трансакција плаћања иницирана на основу употребе платне картице.

У недостатку сагласности корисника платне картице, употреба картице се сматра неовлашћеном.

Обавезе корисника платне картице

Члан 1692

Корисник платне картице је обавезан да платну картицу: употребљава у складу са уговором и условима њеног издавања, односно коришћења, да по пријему платне картице предузме све мере како би сачувао тајност идентификационих података о аутентичности платне картице (персонални идентификациони број, контролни број, шифру и друге ознаке тајности) прописаних за заштиту тајности платне картице и да без одлагања обавести банку издаваоца платне картице или друго лице које банка одреди, када сазна за губитак, крађу или незаконито присвајање платне картице, односно за њену неовлашћену употребу.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Обавезе банке у вези са платном картицом

Члан 1693

Банка – издавалац платне картице је дужна да: непосредно достави кориснику издату платну картицу и да сноси могући ризик за корисника у њеном достављању, да континуирано обезбеди тајност података о идентификацији власника платне картице и података о њеној идентификацији и ауторизацији, хитно предузме мере за спречавање злоупотребе платне картице на штету њеног сопственика, када му је платна картица неовлашћено изузета из поседа, сарађује и пружи потребну помоћ сопственику платне картице у поступку проналажења лица које ју је неовлашћено стекло и у наплати накнаде штете коју му је то лице причинило и да кориснику платне картице пружи друге облике заштите прописане законом у случају њене злоупотребе.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Књига трећа

СТВАРНО ПРАВО

Део први

ПРАВО СВОЈИНЕ

ОДЕЉАК ПРВИ ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ГЛАВА I ОБЕЛЕЖЈА СВОЈИНЕ

Појам

Члан 1694

Својина је најшире право физичког или правног лица да ствар по свом нахођењу држи, употребљава, прибира плодове и друге користи од ствари и да њоме располаже у границама закона.

Сопственик има право и да своју ствар не употребљава (и да пропушта да прибира плодове и друге користи) изузев ако се посебним законом предвиђа дужност употребе ствари.

Сопственик може искључити сва лица из додира са стварју и захтевати предају ствари од било ког лица у чијој државини се ствар налази без правног основа.

Својина као људско право (Неометано вршење)

Члан 1695

Свако физичко или правно лице има право на неометано вршење и (мирно) уживање својих добара, на којима има право својине или неко друго стварно право.

Својина се може одузети неком лицу само из разлога јавног (општег) интереса и условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Сопственик коме је одузето или ограничено право својине (или неко друго стварно право) има право на правичну накнаду (која не може бити мања од тржишне цене).

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Свако физичко или правно лице има право захтевати од свих и од свакога да поштују његово право својине и остала права која му припадају.

Претпоставка да право својине није ограничено

Члан 1696

Сматра се да право својине није ограничено ни у погледу садржине, ни у погледу трајања.

Ко тврди да има право које ограничава нечију својину, дужан је доказати да такво ограничење постоји.

Исто тако, ко тврди да је нечије право својине ограничено у јавном (општем) интересу, дужан је да докаже да постоји такво ограничење и да је јавни интерес утврђен на основу закона

Алтернатива: ставови 2 и 3 замењују се следећим ставом:

Ограничење права својине у корист другог лица или у јавном интересу дужан је доказивати онај ко тврди да такво ограничење постоји.

Истоврсност права својине

Члан 1697

Право својине је јединствено, има исту садржину и ужива једнаку правну заштиту, без обзира да ли је сопственик грађанин (физичко лице) или Република Србија, аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, задужбина или неко друго правно лице јавног или приватног права.

ГЛАВА II ОГРАНИЧЕЊА

Својина обавезује

Члан 1698

Својина обавезује правно, друштвено и морално, те је сопственик приликом вршења свог права дужан да поступа са потребним обзирима према општем (јавном) интересу и правима и интересима других лица, која нису у супротности са његовим правом.

Злоупотреба права својине

Члан 1699

Забрањено је вршење права својине у (искључивој) намери да се другоме шкоди (нашкоди), као и свако друго (његово) вршење права које се не слаже са сврхом ради које је установљено.

Обавеза да се ствар употребљава

Члан 1700

У случајевима када то захтева општи интерес, законом се може прописати обавеза сопственика(у) да употребљава и ужива своју ствар.

Ако сопственик одбија или није у могућности да употребљава и ужива ствар у складу са прописаним обавезама, надлежни орган (управе) може привремено (изузети) одузету ствар из државине сопственику и поверити другом лицу да привремено употребљава и управља сопствениковом стварју.

Простирање права својине

Члан 1701

Право својине на непокретној ствари обухвата не само површински слој земљишта него и простор изнад и испод површине који је сопственик у стању да употребљава у свом интересу.

Посебним законом може се у општем интересу искључити или ограничити право сопственика да искоришћава простор испод површине земљишта уз правичну накнаду.

Сопственик непокретне ствари је дужан да трпи да друго лице употребљава простор на оној висини или дубини, на којима он као сопственик нема никакав разуман интерес да такву употребу спречи.

Алтернатива стилска: Став мења се тако да гласи:

Право својине на непокретној ствари обухвата не само површински слој земљишта, него сеже и у висину и у дубину до границе до које је сопственик у стању да простор испод и изнад земљишне површине искоришћава у свом интересу.

Привремена употреба туђе ствари

Члан 1702

Сопственик је дужан да трпи да друго лице привремено употребљава (употреби) његову ствар, када је то неопходно да би се отклонила штета која том другом лицу непосредно прети, и која је знатно већа од штете коју сопственик услед тога трпи.

У том случају сопственик има право на правичну накнаду од лица које је привремено употребило његову ствар.

Ограничење на основу правног посла

Члан 1703

Сопственик се уговором може обавезати да одређену ствар не отуђи, или да је не оптерети за одређено време које не може бити дуже од десет година.

Али, ако је он ствар отуђио или оптеретио, стицање савесног прибавиоца, не може се нападати, а отуђилац ће одговарати због повреде своје обавезе.

Уговорна обавеза којом се сопственик обавезао да не отуђи непокретну ствар, производи правна дејства и према трећима, ако је у земљишну књигу⁵ уписана забележбом у корист брачног или ванбрачног друга, родитеља и деце као и усвојеника или усвојиоца.

Исто важи за ограничење отуђења покретне ствари, ако је уговорна одредба уписана у одговарајући јавни регистар.

Што је речено за ограничење отуђења, на одговарајући начин се примењује на уговорно ограничење својине у облику оптерећења.

Што је речено за уговорна ограничења у погледу отуђења и оптерећења, на одговарајући начин се примењује на ограничења установљења једностраним правним послом.

⁵ **Напомена:** Комисији је познато да је у постојећем правном пореку стицање промена, ограничење и губитак стварних права уписују у Катастар. Али чланови Комисије су уверени да су земљишне књиге много бољи и савршенији систем евиденције стварних права на непокретним стварима. Разлози за то ће овде бити само поменути, а у посебном тексту ће бити подобније разрађени.

Систем земљишних књига воде судови као независни државни органи на које ни извршни органи, ни други центри политичке моћи не могу утицати. Земљишне књиге у нас постоје одавно, у Београду, преовлађујућем делу Западне Србије и у једном мањем делу Источне Србије (до Хомоља) постојале су скоро 80 година, а у Војводини више од 150. За све то време није било никаквих примедба на рад земљишно књижних судова. Земљишно књижни систем постоји у Немачкој, Аустрији и Швајцарској и једнодушно је признат као најбољи систем евиденције стварних права у свету. Зато су и неке земље у региону задржале земљишне књиге (Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина), а неке настоје да га са једног ужег подручја прошире на територију целе државе (Румунија). Када се уз то има у виду несређено стање катастра у Србији, разлози за напуштање овог система повратак земљишних књига су више него очигледни.

ОДЕЉАК ДРУГИ СТИЦАЊЕ ПРАВА СВОЈИНЕ

ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Основи стицања

Члан 1704

Право својине се може стећи на основу правног посла, наслеђивања, одлуке суда, или другог органа власти и на основу закона.

ГЛАВА II СТИЦАЊЕ НА ОСНОВУ ПРАВНОГ ПОСЛА

Опште правило

Члан 1705

Право својине стиче се на основу пуноважног правног посла, којим се сопственик обавезује да пренесе право својине на прибавиоца и одговарајућег начина стицања.

Прибавилац на основу правног посла не може стећи више права него што је имао преносилац.

Али, савесни прибавилац може стећи право својине, иако преносилац није био сопственик, у случајевима када је такво стицање предвиђено законом.

Стицање права својине на покретним стварима

Члан 1706

Прибавилац стиче право својине на покретној ствари када му је преносилац преда у државину на основу пуноважног правног посла подобног за пренос права својине.

Сматра се да је извршена предаја и у случајевима када преносилац уручи прибавиоцу кључ којим се отвара покретна ствар (метална каса, сеф, аутомобил и сл.) или исправа на основу које он може правно располагати стварју, или када му уручи део ствари, или када означи ствар тако да се она може издвојити из мноштва по роду одређених ствари.

Пренос права својине без (физичке) предаје ствари

Члан 1707

Ако се покретна ствар већ налази у изведеној непосредној државини прибавиоца по неком правном основу (уговор о закупу, послузи, остави и сл.) прибавилац стиче право својине у тренутку када са сопствеником закључи правни посао подобан за пренос права својине.

Прибавилац стиче право својине на покретној ствари у тренутку када је са сопствеником (преносиоцем) закључио правни посао подобан за пренос права својине, иако је ствар остала у изведеној непосредној државини преносиоца по неком другом правном послу који су преносилац и прибавилац истовремено закључили (уговор о закупу, послузи, остави, раду и сл.).

Прибавилац стиче право својине у тренутку закључења уговора (правног посла) са преносиоцем којим му је овај пренео право да захтева предају ствари, која се налази у изведеној непосредној државини трећег лица, на основу раније закљученог уговора између преносиоца и тог трећег лица.

Сукоб права прибавилаца

Члан 1708

Ако је исти сопственик закључио узастопно више пуноважних уговора о продаји покретне ствари, право својине стиче прибавилац коме је као првом преносилац предао ствар у државину, под условом да није знао и да није могао знати да је преносилац претходно већ закључио такав уговор са неким од ранијих купаца.

Савесност купца коме је предата ствар се претпоставља.

Правила о сукобу права прибавилаца код вишеструке продаје, примењују се и у случајевима других уговора подобних за пренос права својине, као и у случају једностраних изјава воље сопственика покретне ствари.

Стицање права својине на непокретности

Члан 1709

Прибавилац стиче право својине на непокретности уписом у земљишну књигу, на основу пуноважног уговора о продаји са сопствеником.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Прибавилац стиче право својине на непокретности уписом у земљишну књигу, на основу пуноважног уговора о продаји са сопствеником.

Правило о стицању права својине на основу уговора о продаји сходно се примењује и на друге уговоре и једностране правне послове који су усмерени (имају за циљ) на пренос права својине (уговор о размени, уговор о доживотном издржавању, уговор о дару, легат и сл.).

Форма

Члан 1710

Уговор о продаји непокретних ствари мора бити закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Продаја необореног дрвећа намењеног сечи, још неодвојених плодова, материјала од грађевине која треба да се сруши и уопште ствари трајно везаних за непокретност, засебно продатих, сматра се за продају покретних ствари, без обзира ко треба да изврши одвајање.

Сходна примена

Члан 1711

Правила о стицању права својине на непокретности на основу уговора о продаји и о форми уговора о продаји сходно се примењују и на друге уговоре и једностране правне послове који су усмерени на пренос права својине (као што су уговор о размени, уговор о доживотном издржавању, уговор о дару, легат и сл.).

Кад је извршен уговор коме недостаје форма

Члан 1712

Уговор за чију се пуноважност захтева писмена форма и овера код надлежног органа производи правна дејства, ако су уговорне стране писмено закључиле уговор и извршиле у целини или у претежном делу обавезе које из њега настају, изузев ако закон наређује што друго у одређеном случају.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Сукоб права прибавилаца непокретности

Члан 1713

Ако је исти сопственик закључио узастопно више пуноважних уговора о продаји непокретне ствари са неколицином купаца, право својине ће стећи купац који је први захтевао упис у земљишну књигу, под условом да је био савестан.

Ранији купац коме је продавац продао и предао непокретну ствар у државину може захтевати да се испише право прибавиоца из земљишне књиге и да се упише његово стицање, ако докаже да је прибавилац у тренутку када је закључио уговор са преносиоцем знао или да је према околностима могао знати да је непокретна ствар била пуноважно продата и предата у државину ранијем купцу.

Али од прибавиоца који је своје стицање први уписао у земљишну књигу, не може се очекивати да поред земљишнокњижног стања истражује ванкњижно стање непокретности, те терет доказивања несавесности земљишнокњижног прибавиоца сноси ранији купац.

ГЛАВА III

СТИЦАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАКОНА

Стицање од невласника

Појам

Члан 1714

Право својине на покретној ствари може се стећи ако је преносилац, без обзира што није био сопственик, предао покретну ствар савесном прибавиоцу у својинску државину на основу теретног уговора усмереног на пренос права својине и ако је уз то био испуњен један од три посебна услова:

- 1) да је ствар била купљена или иначе прибављена од лица које такве ствари израђује или продаје у оквиру редовне делатности или,
- 2) да је ствар прибављена од лица коме ју је сопственик поверио неким послом, који није усмерен на пренос права својине или,
- 3) да је ствар прибављена на јавној продаји.

Када постоји предаја

Члан 1715

Предаја постоји не само када ју је невласник уручио прибавиоцу у тренутку закључења уговора о продаји, или другог теретног уговора усмереног на пренос права својине, него и када је прибавилац одраније имао ствар у изведеној непосредној државини (нпр. као купац, узималац на посуду, оставопримац и сл.), па сада на основу уговора о продаји стиче својинску државину.

Али, ако је невласник задржао ствар у непосредној државини и после закључења уговора о продаји, купац ће стећи право својине тек када му ствар буде предата у непосредну државину.

Савесност

Члан 1716

Прибавилац је савестан ако ни у тренутку закључења уговора ни у тренутку када му је преносилац предао покретну ствар у државину није знао, нити је, с обзиром на околности, могао знати да (његов) преносилац није сопственик ствари.

На којим стварима се не може а на којима може стећи својина

Члан 1717

Од невласника се не може стећи својина на изгубљеним, затуреним, украденим или отетим стварима, ни ако су иначе испуњени услови за њено прибављање.

Али, савесни прибавилац може стећи право својине на новцу или хартијама од вредности на доносиоца, без обзира како су ове ствари изашле из сопственикове државине.

Право откупа

Члан 1718

Ако покретна ствар има за ранијег сопственика посебан значај, он може захтевати да је откупи од савесног прибавиоца по текућој цени у року од године дана.

Права трећих лица

Члан 1719

Права која су на прибављеној ствари постојала у корист трећих лица престају, ако прибавилац за њих није знао, нити је с обзиром на околности могао знати.

ГЛАВА IV

ОДРЖАЈ

Појам

Члан 1720

Одржајем, једно лице, које има државину на ствари са потребним својствима и у чију корист протекну законом прописани рокови, стиче право својине на терет лица које је раније имало право својине и сада је услед одржаја губи.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

На покретним стварима

Члан 1721

Својински држалац који има савесну, закониту и праву (исправну) државину стиче редовним одржајем право својине на покретној ствари протеком рока од три године.

Државина је права, ако није стечена ни силом, ни преваром, ни злоупотребом поверења.

Својински држалац који има једино савесну државину на покретној ствари а нема друге квалитете државине стиче ванредним одржајем право својине на покретној ствари, протеком рока од десет година.

На непокретним стварима

Члан 1722

Својински држалац који има закониту, савесну и праву државину стиче редовним одржајем право својине на непокретној ствари протеком рока од десет година.

Својински држалац који има савесну државину, (а не и друге квалитете државине) стиче ванредним одржајем право својине на непокретностима протеком рока од двадесет година.

Ограничење стицања одржајем

Члан 1723

Одржајем се не може стећи право својине на јавним добрима и на стварима изван правног промета.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Апсолутни одржај

Члан 1724

Својински држалац покретних ствари које су у својини Републике Србије, аутономне покрајине, јединица локалне управе и управе, црква и верских заједница може стећи одржајем право својине ако има савесну, закониту и праву државину протеком рока од шест година, а ако има само савесну државину протеком рока од двадесет година, а својински држалац непокретних ствари, ако има савесну, закониту и праву државину може стећи право својине протеком рока од двадесет година, а ако има само савесну државину протеком рока од четрдесет година.

Одржај у корист наследника

Члан 1725

Наследник има савесну државину од отварања наслеђа и у случају кад је оставилац био несавесни држалац, изузев ако је за несавесност оставиоца наследник знао или је према приликама могао знати.

Протек и свршетак рока за одржај

Члан 1726

Време потребно за одржај почиње тећи оног дана када је држалац ступио у својинску државину ствари, а завршава се истеком последњег дана времена потребног за одржај.

Урачунавање времена претходника

Члан 1727

У време потребно за одржај урачунава се и време за које су правни претходници садашњег држаоца непрекидно држали ствар као савесни, законити и прави својински држаоци односно као савесни својински држаоци.

Ако су државине претходника и следбеника биле истог квалитета, потребно време израчунава се простим сабирањем.

Али ако је претходникова државина била савесна, законита и права, а следбеникова само савесна, урачунавање се врши сразмерно дужини законских рокова за редовни односно ванредни одржај.

Прекид и застој

Члан 1728

На прекид односно застој тока времена за одржај, сходно се примењују правила о прекиду односно застоју (тока времена) застарелости потраживања.

Права трећих лица

Члан 1729

Ако је прибавилац одржајем стекао право својине на основу уговора са накнадом права трећих лица која су постојала на ствари се гасе, ако нови сопственик за њих није знао, нити је према приликама могао знати.

ГЛАВА V СТИЦАЊЕ ПРИРАШТАЈЕМ

Одсек I

ГРАЂЕЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ

Опште правило

Члан 1730

Сопственик земљишта стиче право својине на згради коју неко сагради на његовом земљишту.

Сопственик има право да захтева од градиоца да му преда земљиште са зградом у државину, а градиоцу припада право на накнаду, ако је био савестан у висини просечне тржишне цене зграде, а ако је био несавестан у висини просечне грађевинске цене (вредности материјала и радне снаге).

Алтернатива (стилска): Претходни члан мења се тако да гласи:

Зграда коју неко лице сагради на туђем земљишту постаје саставни део земљишта, те право својине на земљишту убудуће обухвата и зграду.

Савесни и сопственик земљишта и градилац

Члан 1731

Савесни сопственик, ако хоће може, уместо стицања својине препустити и зграду и земљиште савесном градиоцу, а за себе захтевати од градиоца накнаду у висини тржишне цене земљишта пре него што је саграђена зграда и накнаду штете према општим правилима облигационог права.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Изузетак

Члан 1732

Изузетно, уколико су и сопственик земљишта и градилац савесни, а вредност зграде знатно превазилази вредност земљишта, градилац стиче право својине и на згради и на земљишту, које служи за редовну употребу зграде.

Градилац је дужан да исплати накнаду раније сопственику у износу тржишне вредности земљишта у стању какво је било пре грађења, а према ценама у тренутку доношења правноснажне судске одлуке.

Савесни сопственик земљишта и несавесни градилац

Члан 1733

Савесни сопственик, ако хоће, може препустити земљиште несавесном градиоцу по тржишној цени, према стању, пре него што је дошло до градње, или захтевати да несавесни градилац поруши зграду о свом трошку, васпостави раније стање и однесе материјал.

У сваком случају сопственик има право на накнаду штете према општим правилима облигационог права.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Несавесни сопственик и савесни градилац

Члан 1734

Ако је сопственик земљишта знао за грађење и није се без одлагања успротивио грађењу, савесни градилац стиче право својине и на згради и на земљишту, које је потребно за њену редовну употребну, а ранији сопственик земљишта има право да захтева накнаду у висини тржишне вредности земљишта према стању пре него што је почела градња, а према ценама у време доношења судске одлуке.

Несавесни и градилац и сопственик земљишта

Члан 1735

Ако је градилац несавестан, сопственик земљишта и кад је знао за грађење и није се без одлагања успротивио даљем грађењу, може по свом избору захтевати да стекне право својине на згради, при чему несавесном градиоцу припада право на накнаду просечне грађевинске цене за зграду, или препустити и зграду и земљиште несавесном градиоцу, а од њега захтевати накнаду у висини тржишне вредности земљишта пре него што је почела градња, а према ценама у време доношења судске одлуке и накнаду штете.

У овом случају сопственик нема право да захтева да градилац поруши зграду о свом трошку, васпостави раније стање и однесе материјал, али ако је сопственик препустио градиоцу право својине и на згради и на земљишту несавесни градилац може уместо тога васпоставити раније стање о свом трошку.

Прекорачење међе грађењем

(Делимично задирање у суседно земљиште)

Члан 1736

Кад је градилац саградио зграду на свом земљишту, али је притом прекорачио међу и захватио део суседног земљишта, сопственик суседног земљишта може захтевати од суда васпостављање ранијег стања.

Ако је штета која би настала васпостављањем ранијег стања у очигледној несразмери са штетом коју трпи сопственик суседног земљишта суд може установити стварну службеност у корист градиочевог земљишта, а на терет суседног земљишта.

Суд ће одредити висину накнаде коју је свакодобни сопственик зграда дужан плаћати свакодобном сопственику земљишта.

Уместо стварне службености суд може досудити градиоцу у својину заузети део земљишта, уз накнаду тржишне вредности захваћеног земљишта.

У сваком случају градилац је дужан проузроковану штету накнадити сопственику суседног земљишта.

Право грађења

Члан 1737

Кад је градилац саградио зграду на туђем земљишту на коме постоји право грађења, носиоцу права грађења (неимару) припадају у односу на градиоца, права и обавезе које према општим правилима има сопственик земљишта.

Преуређење (адаптација)

Члан 1738

Сопственик непокретности (земљишта и зграде) стиче право својине на деловима зграде, које неко лице преуреди својим радом и материјалом.

Преуређењем се не може променити сразмера (својине) унутар сусвојине, заједничке својине и етажне својине.

Лице које преуређује делове зграде или иначе улаже рад и материјал у зграду или поједине просторије може тражити накнаду према општим правилима облигационог права.

Преуређење обухвата и друге радове на згради или појединим просторијама, као што су надзиђивање, дограђивање, уграђивање и други видови улагања рада и материјала којима се мења стање зграде или појединих просторија.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Преуређење

Члан 1739

Сопственик непокретности стиче право својине на деловима зграде које неко лице својим радом и материјалом преуреди.

Преуређење по свом смислу обухвата нарочито надзиђивање (или дограђивање), уграђивање и улагања у зграде, стамбене просторије или пословне просторије.

Преуређивањем се не може променити сразмера делова унутар сусвојине, заједничке својине или етажна својине.

Лице које је преуређивало делове зграде или иначе улагало средства у зграду или поједине просторије може тражити накнаду, као незвани вршилац туђих послова.

Одсек II

САЂЕЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ

Опште правило

Члан 1740

Кад неко лице својим садницама засади туђе земљиште, а на то није имао право, саднице постају саставни део земљишта, а сопственик стиче право својине на њима.

Остала права и обавезе између сопственика земљишта и садница уређују се с обзиром на њихову савесност односно несавесност.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Савесност сопственика и несавесност садиоца

Члан 1741

Ако је сопственик земљишта савестан, а садилац несавестан сопственик има право избора:

- а) да задржи саднице за себе, а садиоцу плати накнаду (износ) сврсисходно уложених средстава и вредност рада, али највише до висине користи које има услед сађења или,
- б) да захтева од садиоца да уклони саднице и воспостави раније стање земљишта, као и да му садилац накнади штету проузроковану сађењем.

Савесност или несавесност обеју страна

Члан 1742

Ако су обе стране савесне или несавесне, сопственик земљишта има право избора:

а) да задржи саднице за себе, а садиоцу накнади износ вредности сврсисходно уложених средстава и вредност рада, али највише до висине користи које има услед сађења

или

б) да захтева од садиоца да уклони саднице које му сметају, или да их сам уклони, при чему садиоцу не дугује никакву накнаду.

Несавесност сопственика и савесност садиоца

Члан 1743

Ако је сопственик несавестан (приметио је сађење и није опоменуо садиоца) а садилац је савестан (није знао и није могао знати да је земљиште туђе и да нема право да сади) сопственик је дужан да садиоцу накнади вредност сврсисходно уложених средстава али највише до износа користи које има услед сађења.

У овом случају, сопственик земљишта нема право да захтева уклањање садница и васпостављање ранијег стања о трошку садиоца, чак и ако му саднице сметају.

Кад су употребљене саднице трећег лица

Члан 1744

Правила о сађењу на туђем земљишту примењује се и кад садилац сади садницама која припадају трећем лицу.

У случајевима када сопственик земљишта дугује накнаду за саднице, он ће бити дужан да њихову вредност исплати ранијем имаоцу (сопственику) садница а не садиоцу.

Сађење туђим садницама на свом земљишту

Члан 1745

Туђе саднице засађене на свом земљишту постају саставни део земљишта и припадају сопственику земљишта, који је дужан ранијем сопственику садница накнадити њихову вредност као и накнадити му проузроковану штету према општим правилима облигационог права.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Када сопственик засади туђе саднице на свом земљишту оне постају саставни део земљишта те сопственик стиче и на њима право својине, али је дужан ранијем имаоцу (сопственику) садница накнадити њихову вредност, као и накнадити му проузроковану штету према општим правилима облигационог права.

Одсек III

СЕЈАЊЕ НА ТУЂЕМ ЗЕМЉИШТУ

Опште правило

Члан 1746

Кад неко својим семеном засеје туђе земљиште, а на то није имао право, семе постаје саставни део земљишта, те сопственик земљишта стиче право својине на њему.

Остала права и обавезе између сопственика земљишта и сејача уређују се имајући у виду њихову савесност и несавесност.

Савесност сопственика и несавесност сејача

Члан 1747

Ако је сопственик земљишта савестан, а сејач несавестан, род припада сопственику и он није дужан да сејачу да накнаду ни за уложена средства ни за вредност рада.

Уз то, сопственик земљишта има право на накнаду штете.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је сопственик земљишта савестан, а сејач несавестан, род припада сопственику и он није дужан сејачу накнадити ни уложена средства ни вредност рада.

Уз то, сопственик земљишта има право и на накнаду проузроковане штете према општим правилима облигационог права.

Кад су обе стране савесне или несавесне

Члан 1748

Кад су обе стране савесне или обе несавесне, род припада сопственику земљишта, а он је дужан да сејачу накнади износ сврсисходно уложених средстава и вредност рада, али највише до висине прихода које је имао од земљишта.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад су обе стране савесне или обе несавесне, род припада сопственику земљишта, а он дугује сејачу накнаду сврсисходно уложених средстава и вредност рада, али највише до висине прихода које је имао од земљишта.

Несавесност сопственика и савесност сејача

Члан 1749

Ако је сејач био савестан, а сопственик земљишта га није опоменуо, а према приликама могао је да то учини, род се дели као да између сопственика и сејача постоји однос закупа.

Сејање на туђем земљишту семеном трећег лица

Члан 1750

Правила о сејању на туђем земљишту важе и у случају кад је сејач употребио семе које припада трећем лицу, само што је сејач дужан да сопственику семена накнади вредност семена и да му накнади проузроковану штету.

Сејање туђим семеном на свом земљишту

Члан 1751

Кад сопственик засеје своје земљиште туђим семеном без пристанка власника (сопственика) семена, род припада сопственику земљишта, а он је дужан да ранијем имаоцу семена накнади вредност семена, као и да му накнади проузроковану штету, према општим правилима облигационог права.

Алтернатива: Цео претходни одсек се замењује следећим чланом:

Сејање на туђем земљишту

Члан 1752

Правила о сађењу на туђем земљишту примењују се сходно (на одговарајући начин) и на сејање на туђем (и свом) земљишту.

Одсек IV
ПРИРАСТАЊЕ ЗЕМЉИШТА ПРИРОДНИМ ПУТЕМ

I Нанос

Члан 1753

Кад река постепено таложи земљишне честице на обалу, тако увећано земљиште припада прибрежном сопственику.

Сопственик земљишта не дугује накнаду за наталожене земљишне честице.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Земљишне честице које река постепено наноси на обалу припадају прибрежном сопственику чије се земљиште увећало.

За део земљишта увећан таложењем сопственик не дугује накнаду.

II Ново речно острво

Члан 1754

Острво које се појави (настане) на средини реке, ако посебним законом није другачије одређено, припада сопственицима приобалних (прибрежних) земљишта наспрам острва са обе стране реке сразмерно дужини земљишта, а по ширини до половине речног тока.

Острво настало на једној половини речног тока, припада прибрежном сопственику (сопственицима) ближе обале сразмерно дужни њихових земљишта.

Острво настало стварањем новог рукавца реке и даље припада сопственицима земљишта од којих га је нови рукавац одвојио (истргао).

III Отргнути комад земљишта

Члан 1755

Кад река одвоји комад земљишта (обале) и припоји га другом земљишту, сопственик отргнутог комада има право да га врати у року од године дана.

По протеку рока од године дана, отргнути комад постаје саставни део земљишта коме је припојен и припада сопственику тог земљишта.

Сопственик увећаног земљишта не дугује накнаду за отргнути део.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

По протеку рока од године дана, отргнути комад припада сопственику земљишта коме је припојен.

IV Померање речног тока

Члан 1756

Повећана површина приобалног земљишта до које је дошло услед постепеног природног померања речног тока према супротној (наспрамној) обали припада сопственику приобалног земљишта.

Он не дугује накнаду за увећање земљишта сопственицима који су на губитку услед померања речног тока.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Сопственик приобалног земљишта које се увећава (проширује) услед постепеног природног померања речног тока према супротној обали, стиче право својине на увећаном делу земљишта, без накнаде преководном сопственику чије је земљиште смањено.

V Напуштено речно корито

Члан 1757

Ако река промени ток, заинтересовани прибрежни сопственици имају право, ако (уколико) посебним законом није другачије одређено, да је о свом трошку врате у раније корито у року од године дана.

По протеку рока од године дана, пресахло речно корито припада сопственицима прибрежних земљишта према правилима о стицању права својине на новом речном острву.

VI Одрон земље

Члан 1758

У случају одроњавања, одроњени део земље постаје саставни део доњег земљишта са којим се сјединио и припада сопственику тог земљишта.

Сопственик горњег земљишта са којег се земља одронила има право да захтева предају дрвећа и другог растиња, које је заједно са земљом пало на доње земљиште у року од године дана од настанка одрона.

Сопственик увећаног земљишта не дугује накнаду за припојени део земље.

Одсек V

ПРИРАШТАЈ ЉУДСКОМ РАДЊОМ

I Израда нове ствари

Члан 1759

Лице које од свог материјала изради нову ствар стиче на њој право својине.

Сопственику припада нова ствар и ако ју је на основу правног посла са њиме (уговор о делу, уговор о раду и сл.) израдило друго лице.

II Прерада

Васпостављање ранијег стања

Члан 1760

Лице које од туђег материјала својим радом изради нову ствар дужно је да на захтев сопственика материјала о свом трошку васпостави раније стање, ако се тиме не причињава *знатнија* штета или (односно) не проузрокују *знатнији* трошкови.

Прерада постоји и кад (лице) се пише, црта, фотографише, гравира и сл. на туђем материјалу (папиру, платну или неком другом материјалу).

Кад је једна страна савесна а друга несавесна

Члан 1761

Савесна страна има право избора: или да на новој ствари стекне својину а другој страни накнади вредност рада односно материјала, или да нову ствар препусти несавесној страни, а да јој ова накнади вредност материјала односно рада.

Кад су обе стране савесне

Члан 1762

Кад су обе стране савесне, својина нове ствари припада сопственику материјала, (ако је вредност рада већа од вредности материјала), у супротном својину нове ствари стиче прерађивач.

Ако су вредности рада и материјала приближно једнаке, сопственик материјала и прерађивач стичу сусвојину (према сразмери вредности).

Ако сопственик (употребљеног, прерађеног) материјала нема интереса да му нова ствар припадне у својину или да се заснује сусвојина, он може препустити нову ствар прерађивачу у искључиву својину.

Алтернатива: Став 3 се мења тако да гласи:

Али, ако нема интереса за нову ствар (стицање нове ствари у својину) или за сусвојину, сопственик материјала може препустити нову ствар прерађивачу у искључиву својину с тим да му овај накнади вредност материјала.

Кад је вредност материјала незнатна

Члан 1763

Кад је, у односу на вредност рада, вредност материјала незнатна, право својине на новој ствари стиче прерађивач без обзира на своју (његову) савесност, с тим што сопственику материјала дугује његову вредност.

Несавесни прерађивач дужан је да сопственику материјала накнади проузроковану штету.

Права трећих

Члан 1764

Права која су у корист трећих лица постојала на прерађеном материјалу прелазе (настављају да постоје) на нову ствар, ако сопственик материјала постане сопственик или сувласник нове ствари.

III Спајање и меша

Члан 1765

Ако се покретне ствари разних (различитих) сопственика тако споје или помешају да је без већих оштећења односно несразмерних трошкова могуће воспоставити раније стање, свакоме се враћа његов део нове ствари, или одговарајуће количине о трошку несавесне стране (односно о заједничком трошку кад су обе стране савесне или несавесне).

Сусвојина на новој ствари

Члан 1766

Ако су ствари које припадају разним (различитим) власницима тако спојене или смешане да се више не могу раздвојити без знатне штете или без несразмерних трошкова, на новој ствари настаје право сусвојине (сусвојина) у корист дотадашњих сопственика и то сразмерно вредности које су поједине ствари имале у тренутку спајање или мешање (смеше).

Право избора савесне стране

Члан 1767

Савесни сопственик има право избора или да тражи да му нова спојена или смешана ствар припадне у својину или да препусти право својине несавесном сопственику с тим да му овај накнади вредност његове ствари (у тренутку спајања или смеше).

Право избора савесни сопственик има у року од године дана рачунајући од дана спајања или смеше.

Кад је вредност једне ствари незнатна

Члан 1768

Ако од двеју спојених или смешаних ствари једна од њих има незнатну вредност у односу на другу сопственик те друге ствари стиче право својине на нову ствар с тим што је дужан да лицу које је услед спајања или смеше изгубило право својине накнади њену вредност.

Несавесни сопственик који је спајањем или смешом ствари проузроковао другом сопственику штету дужан је да је накнади.

Права трећих

Члан 1769

Права која су у корист трећих лица постојала на ранијој ствари неког од сопственика, прелазе на нову ствар ако је он постао сопственик или сувласник спојених или смешаних ствари.

Права лица која су у корист трећих лица раније постојала на ствари неког од сопственика прелазе на нову ствар, ако је њему припала нова ствар, или ако је он постао сувласник спојене или смешане ствари.

IV Одвајање плодова

Члан 1770

Плодови и користи (од ствари) припадају сопственику и после одвајања од ствари.

Ималац неког ограниченог стварног права на туђој ствари стиче својину на плодовима, у тренутку одвајања од ствари, изузев ако што друго произилази из природе њиховог права.

Исто тако ималац неког облигационог права, који има у државини туђу ствар, стиче својину на плодовима у тренутку одвајања, изузев ако што друго произлази из природе њиховог права.

Одсек VI

РОЈ ПЧЕЛА

Члан 1771

Рој пчела који напусти кошницу и одлети постаје ничија стар, ако (његов) сопственик не предузме гоњење у року од двадесет четири часа или у току гоњења изгуби рој из вида или одустане од гоњења.

Ако сопственик пронађе рој, а нема могућности да га одмах ухвати, може га обележити као свој (стављањем крста, зареза или на други уобичајени начин), те после тога нико други нема право да присвоји рој.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Рој пчела који напусти кошницу постаје ничија ствар, ако га сопственик не пронађе (врати) у року од три дана од дана ројења.

Право преласка на туђу непокретност

(Право гоњења)

Члан 1772

У потрази (гоњењу) за ројем сопственик има право да пређе на туђу непокретност.

Ако се рој настанио у туђој празној кошници, сопственик има право да је отвори, да би ухватио и вратио свој рој.

По протеку рока од двадесетчетири часа, овакав рој припада сопственику кошнице.

Сопственик роја, дужан је накнадити евентуалну штету сопственику непокретности на коју је прешао у потрази за ројем, као и накнадити штету сопственику кошнице коју је отворио ради хватања роја.

Сусвојина на помешаним ројевима

Члан 1773

Кад се одбегли ројеви разних сопственика сједине, њихови ранији сопственици, који су учествовали у гоњењу, стичу сусвојину на ухваћеном роју насталом сједињењем и то сразмерно броју ројева.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Сусвојина на помешаним ројевима (Смеша ројева пчела - Сједињење)

Члан 1774

Кад се одбегли ројеви пчела разних сопственика (сједине) помешају, њихови, раније, искључиви сопственици, постају сувласници целог ухваћеног роја насталог сједињењем (мешањем), и то сразмерно броју ројева.

Сопственици који су гонили одбегле ројеве пчела, стичу сусвојину на (постају сувласници) роју насталом сједињењем одбеглих ројева сразмерно броју ројева.

Сопственици који су гонили своје одбегле пчеле, стичу сусвојину на новоформираном целом роју насталом сједињењем ројева пчела сразмерно броју гоњених ројева.

Кад се одбегли рој настани у туђој насељеној кошници (Мешање ројева пчела - Смеша)

Члан 1775

Ако се одбегли рој настани у туђој кошници већ насељеној пчелама, право својине и друга права на насељеној кошници проширују се (протежу се) и на новопридошли рој (који се настанио).

Право својине и друга права која су постојала на новопридошлом роју, престају без накнаде.

Одсек VII

НАЛАЗ

I Налаз ствари

Члан 1776

Изгубљена (покретна) ствар и даље припада њеном сопственику, без обзира што (он) не зна где се она налази.

Лице које нађе изгубљену ствар и узме је у државину, дужно је да о томе без одлагања јави сопственику (или лице које је ствар изгубило), ако по знацима (ознакама) не створи или на основу других околности може да закључи чија је и ако то може да учини без несразмерно великих трошкова, или (ако то не може да учини да налазак пријави полицијској станици) да обавести најближу станицу полиције.

Предаја полицији

Члан 1777

Налазач који не може да утврди коме нађена ствар припада, дужан је да је без одлагања преда најближој станици полиције.

О налазу ствари полиција ће саставити (сачинити) записник.

У записник се поред осталог уписује нарочито: место и време налажења, потребан опис нађене ствари, породично, средње (име једног од родитеља) и рођено име као и јединствени матични број налазача, тачна адреса, захтев за награду и сл.
Алтернатива: Став 3 се брише.

Поступање полиције

Члан 1778

Полиција може преузети у државину нађену ствар или је препустити на чување налазачу, (или је поверити трећем поузданом лицу или организацији).

Обавеза налазача

Члан 1779

Налазач у чијој државини је после састављања записника остала нађена ствар, дужан је да је чува са пажњом брижљивог и уредног човека и да, без одлагања, предузме све потребне мере за очување њене вредности, као и за проналажење сопственика (или друго лица које је ствар изгубило).

Одлутала домаћа животиња

Члан 1780

Ако налазач одлутале домаће животиње, која се не гаје ради стицања прихода, није у стању или не може сам је чува, дужан је да је повери установи или лицу, који се баве примањем животиња на чување и старање.

Ако се у међувремену не пронађе сопственик одлутале животиње, установа или лице, коме је животиња поверена, може је продати на јавној (вансудској) продаји по протеклу шездесет дана од преузимања.

Оглашавање

Члан 1781

Налазач је дужан да о наласку изгубљене ствари обавести јавност оглашавањем (огласом) путем интернета, у дневној штампи (дневним новинама или на други одговарајући (уобичајени) начин.

Јавна продаја

Члан 1782

Ако су нађене ствари подложне кварењу или неподесне за чување, налазач ће их продати на (вансудској) јавној продаји, а добијени новац положити у судску оставу (депозит).

Предаја сопственику

Члан 1783

Ако се сопственик нађене ствари појави у року од године дана од дана објављивања огласа и докаже да је ствар њему припадала, налазач је дужан да му преда нађену ствар, или новац добијен њеном продајом.

Права налазача

Члан 1784

Налазач има право да од сопственика нађене ствари захтева накнаду трошкова који су били нужни за чување ствари и обавештавање о наласку изгубљене ствари, као и да захтева налазачку награду.

Ако је сопственик јавно обећао награду за налаз изгубљене ствари или одбегле животиње у одређеном износу, налазач има право избора између јавно обећаног износа и законом одређене награде за налаз.

Суд не може смањити износ награде коју је јавно обећао сопственик.

Налазач има право да задржи нађену ствар (у својој државини) док му сопственик не исплати накнаду за нужне трошкове и налазачку награду.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Налазачка награда

Члан 1785

Налазач има право на награду у висини од 10% тржишне цене ствари.

На захтев лица које је изгубило ствар, суд може смањити награду на правичан износ, водећи рачуна о имовном стању тог лица (које је изгубило ствар) и о имовном стању налазача, као и о свим другим околностима, али и тада награда не може бити мања од 5% прометне вредности.

Ако се вредност ствари може утврдити само уз несразмерне трошкове, или ако ствар представља вредност само за сопственика (лице које је изгубило ствар) суд ће одредити награду по правичности водећи рачуна о свим околностима.

Више налазача

Члан 1786

Ако су више њих заједно исту ствар нашли, они налазачку награду деле на равне делове.

Као налазач сматра се и онај који је изгубљену ствар први опазио и за њом посегао, иако ју је други пре дохватио.

Стицање својине

Члан 1787

Ако се у року од године дана, рачунајући од дана објављивања огласа о наласку, не јаве ни сопственик ни лице које је изгубило ствар или се јаве па не могу да докажу своје право на ствар, или одбију да је приме, налазач стиче право својине на нађену ствари или на новцу који је добијен њеном продајом.

Ако налазач неће да стекне право својине, нађена ствар прелази у државну својину (својину општине на чијој територији се налазило место налазка ствари).

Нађене ствар које имају научну, уметничку, историјску, архивску или културну вредност, постају својина општине (јединице локалне самоуправе) на чијој територији су нађене.

Губитак права

Члан 1788

Налазач који није пријавио налаз изгубљене ствари на начин прописан законом полицији и није испунио своје остале обавезе не може стећи право својине, нити има право на налазачку награду (и накнаду нужних трошкова).

Сходна примена

Члан 1789

Ако ствар није изгубио сопственик, него неко друго лице (као на пример: плодоуживалац, употребилац, купац, узималац на посуду, залогопримац и сл.), налазач има право и дужност да нађену ствар преда таквом лицу.

У том случају на однос лица које је изгубило ствар и налазача, сходно се примењују правила о правима и обавезама налазача и сопственика.

Али, када се налазачу поред сопственика обрете са захтевом за предају ствари и друга лица која су имала неко право на изгубљеној ствари, а није могуће поуздано утврдити, коме од њих би то требало учинити, налазач је дужан да је преда ономе који је имао непосредну државину на њој када је ствар изгубљена.

Посебно правило

Члан 1790

Ако је ствар нађена у просторијама установа или организација које су доступне јавности (домови здравља, болнице, аеродроми, железничке и аутобуске станице, чекаонице, школе, факултети и сл.) или у средствима јавног саобраћаја, налазач је дужан да је преда установи или организацији, чије су просторије или организацији (сопственику) који управља средствима јавног превоза.

Организација у чијим просторијама, односно у чијем средству превоза је ствар нађена, дужна је да сачини записник о пријему, ако то налазач тражи и да налаз ствари објави на уобичајени начин, па ако се у року од тридесет дана не јави сопственик или лице које је изгубило ствар, да преда ствар скупштини општине у којој је ствар нађена.

Налазач има право да захтева награду од сопственика у износу од 5% прометне вредности ствари.

Лица запослена у установи или организацији у чијим просторијама или у средствима јавног саобраћаја је ствар нађена, немају право на налазачку награду, ако изгубљене ствари нађу приликом обављања своје редовне делатности.

II Налаз права

Члан 1791

Ако лице које се бави трагањем за туђим имовинским правима у току истраживања или случајно пронађе неко имовинско (наследно) право за које његов ималац није знао да постоји, налазач има право да од имаоца захтева правичну награду за свој труд и сразмеран износ накнаде трошкова који су били нужни да се имаочево право пронађе.

III Налаз скривеног блага

Шта се сматра за благо

Члан 1792

Као скривено благо се сматрају: новац, злато, сребро, накит, драго камење, ствари израђене од племенитих метала или драгог камења и друге драгоцености и ствари од вредности које су скривене лежале тако дуго да се више не може (поуздано) утврдити ко им је сопственик.

Налаз блага

Члан 1793

Налазач блага је лице које скривено благо открије случајно или трагајући за њим.

Као налазач сматра се и онај који је благо први опазио иако га је други пре дохватио.

Лица која на основу уговора, службеног или радног односа имају обавезу да учествују у трагању за благом, немају право на налазачку награду.

Али, радник који обавља другу врсту делатности (рушење оронуте зграде) и том приликом случајно пронађе скривено благо сматра се налазачем.

Обавезе налазача

Члан 1794

Налазач је дужан да без одлагања пријави налаз блага надлежном органу, а у одсуству таквог органа, најближој полицијској станици и да преда нађено благо или укаже на налазиште и преда га овлашћеном органу.

До продаје, налазач је дужан да предузме све потребне мере за очување блага, које би се могле основано очекивати од разумног и пажљивог човека, у датим околностима.

Коме припада благо

Члан 1795

Нађено благо постаје својина Републике Србије (државна својина).

Варијанта I: Претходни члан се мења тако да гласи:

Пронађено и узето у државину благо стичу у својину на равне делове налазач и сопственик непокретне или покретне ствари у којој је оно било скривено.

Пронађена скривена добра која имају научну, историјску, архивску, уметничку или уопште културну вредност, постају (узимањем у државину) својина Републике Србије.

Варијанта II: Став 2 мења се тако да гласи:

Нађена културна добра (и старине) која имају научну, уметничку, историјску, архивску или другу сличну вредност постају својина Републике Србије, јединице локалне самоуправе на чијој територији су нађене.

Накнада трошкова и налазачка награда на накнаду трошкова и награду

Право налазача и сопственика земљишта

Члан 1796

Налазач има право на нужне трошкове за чување ствари и обавештавање органа и налазу блага као и о предаји ствари органу, а на корисне трошкове, ако је вредност нађеног блага повећана (копањем су пронађени други делови).

Налазач има право на награду у висини 25% вредности нађеног блага.

Исто право има сопственик непокретне ствари у којој је благо било скривено.

Ако је сопственик нашао благо у својој непокретности, награда за налаз износи 33% вредности блага.

Уколико нађено благо представља изузетно велику вредност, суд ће имајући у виду све околности смањити износ накнаде, али ни тада она не може бити нижа од 8%.

Алтернатива: После става 2 додаје се нови став који гласи:

Саналазачи деле награду на равне делове.

Налаз културних добара

Члан 1797

Културна добра, која имају научну, уметничку, историјску, архивску или (другу) сличну вредност, постају својина јединица локалне самоуправе (општине) на чијој територији су нађена.

Својина на културном добру не може се стећи ни налазом, ни одржајем, ни од невласника.

Налазач културног добра има право на правичну награду.

Ако се тржишна цена културног добра не може утврдити, суд ће је одредити по процени стручњака.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Налазач културних добара не може постати сопственик налазом, нити их може пуноважно отуђити на основу правног посла, нити се својина на њима може стећи ни одржајем нити савесним прибављањем од невластника.

Одсек VIII ПРИСВАЈАЊЕ (ОКУПАЦИЈА)

Члан 1798

Лице које напуштену покретну ствар узме у државину у намери (са намером) да је присвоји стиче на њој право својине.

У сумњи се сматра да је покретна ствар изгубљена, а не напуштена.

На напуштеним непокретним стварима право својине се не може стећи присвајањем (присвојењем).

ОДЕЉАК ТРЕЋИ ПРЕСТАНАК ПРАВА СВОЈИНЕ

Пропаст ствари

Члан 1799

Право својине престаје пропашћу ствари.

Али сопственик задржава право својине на остацима пропале ствари.

Одрицање од права својине на покретној ствари

Члан 1800

Право својине покретне ствари престаје напуштањем (својинске) државине ствари.

У сумњи се сматра да је ствар изгубљена, а не да је напуштена.

Одрицање од права својине на непокретној ствари

Члан 1801

Право својине на непокретној ствари престаје исписом из земљишне књиге на основу изјаве сопственика о одрицању од права својине.

Изјава о одрицању од права својине треба да буде дата у форми исправе подобне за земљишнокњижни упис.

Експропријација

Члан 1802

Право својине престаје када се у јавном (општем) интересу установљеном законом и уз правичну и унапред одређену накнаду, одузме непокретна ствар из државине досадашњег сопственика.

Одредбе о престанку права својине експропријацијом, на одговарајући начин се примењују и у случају ограничења права својине у јавном интересу.

ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ ЗАШТИТА ПРАВА СВОЈИНЕ

ГЛАВА I СВОЈИНСКИ ЗАХТЕВ ЗА ПРЕДАЈУ СТВАРИ

Ко има право на захтев

Члан 1803

Сопственик има право да захтева предају ствари од сваког лица у чијој се државини ствар налази.

Сопственик нема право да захтева враћање ствари од лица, коме је он сам, док још није имао право својине, у своје име продао и предао туђу ствар у државину.

Исто тако, нема право да захтева враћање непокретне ствари, лице чије је право својине још увек уписано у земљишну књигу, иако је оно продало и предало непокретну ствар у државину туженику, који се још није уписао у земљишну књигу.

Алтернатива (стилска): Став 2 мења се тако да гласи:

Али, ако је тужилац, док још није имао право својине, у своје име продао и предао туђу ствар држаоцу, не може сада пошто је у међувремену постао сопственик захтевати враћање од туженог.

Незастаривост

Члан 1804

Захтев сопственика на предају ствари не застарева.

Шта доказује тужилац

Члан 1805

У спору за предају ствари, сопственик као тужилац треба да докаже да има право својине на ствари као и да се ствар налази у државини туженог.

Тужилац, такође, треба да наведе обележја ствари чију предају захтева по којима се она разликује од осталих сличних ствари.

Предају новца, хартије од вредности на доносиоца, или друге ствари одређене по роду, тужилац може захтевати само ако се, према особеним знацима или другим обележјима, оне могу с поуздањем издвојити из мноштва истоврсних ствари, и ако се од туженог могло основано очекивати да према тим обележјима изведе закључак да је таква ствар у својини тужиоца.

Алтернатива (стилска): Став 2 мења се тако да гласи:

Ствар чију предају тужилац захтева, мора по својим обележјима да буде довољно одређена да би се могла издвојити из мноштва других ствари и бити предмет спора.

Тужени

Члан 1806

Тужени, који је државину спорне ствари напустио, пошто му је претходно достављена тужба, дужан је да ствар о свом трошку прибави и преда је тужиоцу или да му накнади сву штету коју због тога овај трпи.

Лице, које нема спорну ствар у државини, а тврди да је њен држалац, дужно је накнадити тужиоцу сву штету коју овај услед тога трпи.

Именовање претходника

Члан 1807

Тужени који дужи ствар у туђе име може одбити захтев тужиоца за предају ствари ако именује свог правног претходника, или посредног држаоца од кога изводи своју непосредну државину.

Али, ако се лице које је именовано тужени, не упусти у спор, тужени ће бити дужан да сопственику накнади сву штету, коју овај због тога трпи.

Приговори туженог засновани на стварном праву

Члан 1808

Тужени може да одбије захтев за предају спорне ствари, ако се његова државина заснива на праву својине, које је стекао после тужиоца (*exemptio postmerioris dominii*).

Исто тако, тужени може истаћи приговор да спорну ствар држи на основу неког другог стварног права (на пример право плодуживања, право употребе, право становања, право грађења и сл.), без обзира да ли је то право прибавио од тужиоца, или оригинарним стицањем.

Поред приговора које иначе има, тужени може новом сопственику ствари истаћи и све приговоре о свом праву на државину, прибављене уступањем својинског захтева (*cessio vindicamionis*) које је имао према уступиоцу до часа када је сазнао за уступање.

Алтернатива (стилска): Став 3 мења се тако да гласи:

Тужени може истаћи, сопственику ствари прибављене уступањем својинског захтева (*cessio vindicamionis*), поред приговора које иначе има, и оне приговоре о свом праву на државину које је имао према уступиоцу до часа када је сазнао за уступање.

Приговори туженог засновани на облигационом праву

Члан 1809

Тужени може одбити захтев за предају ствари, ако је држи на основу облигационо-правног односа са тужиоцем.

Тужени закупац може истаћи приговор да ствар држи на основу уговора о закупу закљученог са закуподавцем, од кога тужилац изводи своје право својине.

Исто тако, тужени, непосредни држалац може да одбије захтев за предају ствари ако своје право на државину изводи од посредног држаоца, изузев ако овај није био овлашћен да му је преда.

Правни положај држаоца

Члан 1810

Савесни држалац, ако нема право на државину туђе ствари, мора је предати сопственику са плодовима, који још нису убрани.

Несавесни држалац дужан је да преда ствар са свим плодовима сопственику и да му накнади вредност убраних плодова које је потрошио, уништио или отуђио, као и вредност плодова које је пропустио да убере.

Алтернатива (стилска): Став 2 мења се тако да гласи:

Несавесни држалац дужан је предати сопственику ствар са свим плодовима и накнадити му вредност убраних плодова које је потрошио, уништио или отуђи, као и оних (плодова) које је пропустио да убере.

Накнада за употребу ствари и одговорност за погоршање или пропаст ствари

Члан 1811

Савесни држалац не дугује накнаду сопственику за употребу ствари нити сноси одговорност за погоршање или пропаст ствари који су се догодили док је ствар била у његовој савесној државини.

Несавесни држалац дугује сопственику накнаду за употребу ствари као и накнаду штете због погоршања (оштећења) уништења или отуђења ствари за време док је ствар била у његовој државини, изузев ако би до штете дошло и да је ствар била у државини сопственика.

Нужни трошкови

Члан 1812

Савесни држалац има право да захтева од сопственика да му накнади нужне трошкове у мери у којој нису обухваћени вредношћу плодова и других користи које је имао од ствари.

Несавесни држалац може да захтева накнаду нужних трошкова које би имао и сопственик да се ствар налазила у његовој државини.

Корисни трошкови

Члан 1813

Савесни држалац има право да захтева од сопственика да му накнади корисне трошкове ако је вредност ствари увећана и ако већа вредност постоји у тренутку предаје сопственику.

Савесни држалац може да захтева од сопственика да му накнади корисне трошкове у мери у којој они нису обухваћени вредношћу плодова и других користи које је имао од ствари.

Али, не убрајају се у корисне трошкове, издаци уложени у промену намене ствари, ако сопственик сматра да му промењена намена није корисна.

Несавесни држалац нема право на накнаду корисних трошкова.

Алтернатива: Став 4 мења се тако да гласи:

Несавесни држалац може тражити накнаду корисних трошкова, само ако су они корисни лично за сопственика, без обзира што је вредност ствари повећана.

Застарелост узајамних потраживања

Члан 1814

Право сопственика да од несавесног држаоца захтева предају убраних плодова, накнаду за употребу ствари, накнаду вредности потрошених, уништених и отуђених плодова, као и оних плодова које је пропустио да убере застарева у року од три године од предаје ствари.

Право савесног држаоца да захтева накнаду нужних и корисних трошкова као и потраживање несавесног држаоца да му сопственик накнади износ нужних трошкова застаревају за три године од предаје ствари.

Луксузни трошкови

Члан 1815

Савесни држалац нема право да захтева накнаду за трошкове које је учинио ради украсавања, (украшавања) ствари или ради свог задовољства, ако они нису били ни нужни ни корисни.

Али, савесни држалац има право, пошто васпостави раније стање ствари, да однесе и задржи за себе оно што је уложио ради улепшавања или свог задовољства, ако се такви додаци могу одвојити без оштећења ствари.

Несавесни држалац нема право на накнаду трошкова уложених ради улепшавања ствари или ради свог задовољства.

Али, и он има право да однесе додатке уложене ради улепшавања или задовољства, ако се они могу одвојити без оштећења ствари.

Право задржања

Члан 1816

Савесни држалац има право да задржи ствар која је предмет спора, док му сопственик не накнади нужне и корисне трошкове уложене за одржавање ствари.

Несавесни држалац нема право да задржи спорну ствар, него је мора предати сопственику без одлагања.

Наступање несавесности

Члан 1817

Савесни држалац постаје несавестан од тренутка достављене тужбе.

Сопственик може доказивати да је држалац био несавестан и пре него што му је достављена тужба

ГЛАВА II

ЗАХТЕВ ПО ЈАЧЕМ ПРАВНОМ ОСНОВУ

Ко има захтев

Члан 1818

Ранији својински држалац који има јачи правни основ, има право да захтева предају ствари од сваког лица које држи ствар, а има слабији правни основ на државину.

У спору за предају ствари, тужилац треба да докаже чињенице на којима се заснива његово право на државину, као и да докаже чињенице на којима се заснива његово тврђење да има јачи правни основ од туженог, као и чињеницу да се ствар налази у државини туженог.

Незастаривост

Члан 1819

Захтев по јачем правном основу на државину не застарева.

Јачи правни основ за редовни одржај

Члан 1820

Тужилац чија је државина подобна за редован одржај има јачи правни основ од туженог чија је државина подобна само за ванредни одржај.

Ако су обе државине подобне за редовни одржај јачи правни основ има лице које је ствар стекло теретним правним послом.

Ако су обе државине стечене теретним правним послом, јачи правни основ има лице, које може да докаже већи број претходника са јачим правним основом.

Ако су обе државине стечене од истог претходника, јачи правни основ има лице које је раније стекло државину ствари.

Правни основ за ванредни одржај

Члан 1821

Лице чија је државина подобна за ванредни одржај може да захтева предају ствари од лица које нема никакав правни основ на државину, или има слабији правни основ.

Ако су обе државине подобне за ванредни одржај, јачи правни основ има лице, које је државину стекло теретним правним послом.

Једнаки правни основи

Члан 1822

Ако су правни основи на државину једнаки, предност има онај у чијој се државини налази ствар.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако су правни основи на државину једнаки у спору побеђује тужени.

ГЛАВА III

ЗАХТЕВ ЗБОГ УЗНЕМИРАВАЊА

Ко има захтев

Члан 1823

Ако треће лице противправно узнемирава сопственика на други начин, а не одузимањем ствари, сопственик има право да захтева да то узнемиравање престане.

Захтев за заштиту од противправног узнемиравања има и својински држалац који има јачи правни основ од туженог.

Незастаривост

Члан 1824

Захтев због узнемиравања не застарева.

Терет доказивања

Члан 1825

У случају спора тужилац је дужан да докаже чињенице на којима заснива своје право својине или својинску државину са јачим правним основом на државину од туженог, као и чињеницу узнемиравања које врши тужени.

Тужени који тврди да има право да предузима радње које означавају (представљају) узнемиравање треба да докаже постојање таквог права.

Упис у земљишну књигу означава доказ о постојању права туженог да обавља радње узнемиравања.

Ако тужени повреди сопствениково право својине неисправним уписом у земљишну књигу, сопственик има право на заштиту према правилима земљишнокњижног права, али треба да докаже да је упис неисправан.

ГЛАВА IV ЗАШТИТА У ПОСЕБНИМ СЛУЧАЈЕВИМА

Заштита сусвојине

Члан 1826

Сваки сувласник има право на заштиту сусвојине према трећим лицима као да је (искључиви) сопственик целе ствари.

Према другим сувласницима, сувласник има право на заштиту у границама свог удела.

Алтернатива (стилска): Став 2 мења се тако да гласи:

Сувласник у границама свог удела има право на заштиту према другим (осталим) сувласницима по правилима о заштити права својине.

Заштита заједничке својине

Члан 1827

Сваки заједничар има право на заштиту заједничке својине према трећим лицима, као да је искључиви сопственик целе ствари.

У односу према другим заједничарима, сваки заједничар има право на заштиту по правилима о заштити права својине.

Заштита етажне својине

Члан 1828

На право својине етажног сопственика сходно се примењују правила о заштити права својине.

Заједница етажних сопственика има право на заштиту у односу на зграду (или поједине делове) према трећим лицима по правилима о заштити права својине.

Алтернатива: Цела глава IV замењује се следећим чланом:

Заштита сусвојине, заједничке својине и етажне својине

Правила о заштити сопственика, односно својинског држаоца који има јачи правни основ на државину сходно се (на одговарајући начин се) примењују на правну заштиту сувласника, заједничара и етажних сопственика.

ОДЕЉАК ПЕТИ МОДАЛИТЕТИ ПРАВА СВОЈИНЕ (ПРАВО СВОЈИНЕ ВИШЕ ЛИЦА НА ЈЕДНОЈ СТВАРИ)

ГЛАВА I ПРАВО СУСВОЈИНЕ

Појам

Члан 1829

Два или више лица (сувласници) могу имати право својине на неподељеној ствари сваки сразмерно (према) своме уделу.

У сумњи се сматра да су сувласнички удели једнаки.

Право сувласника на удео

Члан 1830

Сувласник може располагати својим уделом без сагласности осталих сувласника.

Он може установити заложно право на свом уделу на покретној ствари, као и хипотеку на удео на непокретној ствари.

Сувласникови повериоци имају право захтевати да своја потраживања наплате из његовог удела.

Право прече куповине

Члан 1831

Кад један сувласник продаје свој удео у непокретној ствари остали сувласници имају по самом закону право прече куповине.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Кад један сувласник продаје свој удео, остали сувласници имају по самом закону право прече куповине.

Права сувласника на ствари

Члан 1832

Сувласник има право да ствар држи заједно са осталим сувласницима.

Сувласник има право да ствар употребљава у мери у којој не повређује права осталих сувласника.

Право на плодове и остале приходе

Члан 1833

Плодови и остали приходи од ствари расподељују се међу сувласницима сразмерно величини њихових удела.

Право на управљање

Члан 1834

Сувласник има право да учествује у управљању стварју.

Послови редовног управљања

Члан 1835

За предузимање послова редовног управљања стварју потребна је сагласност већине сувласника.

Већина се рачуна по уделима, а не по главама.

Обраћање суду

Члан 1836

Када су гласови сувласника подељени и не може да се постигне већина сваки сувласник има право захтевати да о предузимању посла одлучи суд.

Када се одлука доноси већином гласова, а посао који се предузима може проузроковати знатну штету мањини сувласника, сваки сувласник има право захтевати да суд одлучи о томе да ли ће се посао предузети.

Варијанта I: Претходни члан се брише.

Варијанта II: Став 2 се брише.

Неопходни и хитни послови

Члан 1837

Сваки сувласник може предузимати послове који су хитни и неопходни за одржавање или очување ствари и без сагласности осталих сувласника (претресање и оправка крова који прокишњава, поправка загушења или напрснућа водоводних или канализационих цеви, иселење бесправно усељеног лица, или закупца чији је рок закупа истекао и сл.).

Сувласник који је предузео овакве послове има право захтевати од осталих сувласника да учествују у сношењу трошкова сразмерно својим уделима.

Алтернатива: Додаје се став 3 који гласи:

Сваки сувласник може подносити тужбе за заштиту свог права и за заштиту државине и без сагласности осталих сувласника

Послови који прелазе оквире редовног управљања

Члан 1838

За предузимање послова који прелазе оквире редовног управљања потребна је сагласност свих сувласника.

Сагласност свих (сувласника) потребна је нарочито за отуђење целе ствари, установљење стварних права на целој ствари, за промену намене, издавање у закуп, установљење хипотеке или права грађења и сл.

Када не може да се постигне сагласност, сваки сувласник може захтевати да одлуку о предузимању посла донесе суд.

Алтернатива: Став 3 се брише

Именовање управника

Члан 1839

Сувласници могу, већином гласова, поверити послове редовног управљања стварју једном или неколицини сувласника или трећем физичком или правном лицу (управник, стари текстови имају: управитељ).

За одлуку о опозивању управника потребна је већина гласова сувласника.

Сувласник који држи сувласничку ствар (или самостални део) на основу престанка осталих сувласника сматра се да има овлашћења управника.

Када не може да се постигне потребна већина гласова за именовање управника или за одређивање послова редовног управљања које може (треба) да предузима, сваки сувласник има право захтевати да одлуку донесе суд.

Алтернатива (језичка): ставови 2 и 4 се мењају тако да гласе:

За опозивање управника потребна је одлука већина сувласника.

Када сувласници не могу да постигну потребну већину чланова да би се донела одлука о именовању управника или о његовим правима и обавезама, сваки сувласник може захтевати да одлуку донесе суд.

Алтернатива: Став 4 се брише.

Кад је управљање поверено неколицини

Члан 1840

Кад је управљање сувласничком стварју поверено неколицини, одлуке се доносе већином гласова.

Већина се одређује по главама.

Награда управнику

Члан 1841

Управник има право на накнаду трошкова као и право на умерену награду за обављање послова управљања.

Подношење рачуна

Члан 1842

Сваки сувласник који не учествује у управљању сувласничком стварју има право захтевати да му управник шестомесечно подноси извештај о управљању.

Сношење трошкова и терета

Члан 1843

Трошкови употребе, управљања, одржавања и очувања ствари и остали терети који се односе на целу ствар расподељују се на сувласнике сразмерно величини њихових удела.

Ако сувласник не плати свој део трошкова и терета, остали сувласници могу захтевати да се наплата изврши из његовог дела плодова или других прихода од ствари, а у случају када то није довољно за намирење трошкова и терета или би наплата била тешка, могу захтевати продају његовог удела на јавној продаји.

Алтернатива: Став 2 се мења тако да гласи:

Ако сувласник не плати свој део трошкова и терета, остали сувласници могу захтевати да се наплата изврши из његовог дела плодова или других прихода од ствари, пре намирења свих других повериоца (законско заложно право), а у случају када то није довољно за намирење трошкова и терета или би наплата била тешка, могу захтевати продају његовог удела на јавној продаји.

Захтев да се изврши деоба

Члан 1844

Сувласник има право да захтева деобу у свако доба само не у невреме.

Захтев да се изврши деоба не застарева.

Ништав је споразум којим се сувласник заувек одриче права да захтева деобу.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Споразум о привременом искључењу деобе

Члан 1845

Сувласници се могу споразумети да се за одређено време искључи право да се захтева деоба.

Овакав споразум производи правна дејства ако рок у коме се не може захтевати деоба није дужи од пет (десет) година.

Сувласници могу обнављати споразум.

Споразум о искључењу права да се захтева деоба сувласничке непокретне ствари забележен у земљишној књизи (земљишну књигу) производи правна дејства и у односу на прибавиоца појединих сувласничких удела.

Правна дејства према трећима

Члан 1846

Споразум сувласника да се за одређено време искључује право захтевати да се изврши деоба сувојине на непокретној ствари, производи правна дејства и према прибавиоцима сувласничких удела када је уписан у земљишну књигу.

Изузетно, повериоци сувласника могу захтевати деобу, и за време важења споразума, ако нису могли намирити своја потраживања из остале имовине сувласника.

Начини деобе

Члан 1847

Сувласници споразумно одређују начин деобе.

Они могу изабрати (одлучити) да се ствар физички подели (физичка деоба), или да се прода из слободне руке или надметањем на јавној продаји, а да се добијени новац подели сразмерно уделима (цивилна деоба), или да ствар припадне једноме од сувласника, а онда исплати осталим сувласницима вредност њихових удела (деоба наплатом), или било коју другу могућност дозвољену законом, јавним поретком или моралом (добрим обичајима).

Уговор о деоби сувласничке непокретне ствари мора бити закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Ако сувласници не постигну сагласност, сваки сувласник има право захтевати да о начину деобе одлучи суд.

Судска деоба

Члан 1848

Суд ће, кад год је то могуће и разумно, одлучити да се изврши физичка деоба ствари.

Сувласник има право захтевати приде (разлику) у новцу, уколико је физички део ствари, који треба да му по извршеној деоби припадне у својину, мањи него што је био његов сувласнички удео.

Физичка деоба зграде преправком

Члан 1849

Сваки сувласник може захтевати од суда да се изврши физичка подела зграде уз неопходне преправке.

У таквом случају суд ће наложити сувласницима да изврше неопходне преправке у сувласничкој згради у складу са посебним прописима, ради издвајања појединих посебних делова зграда (станови, пословне просторије, гараже, гаражна места и сл.).

Физичка деоба кад су својина постоји на више ствари

Члан 1850

Кад су својина постоји на мноштву ствари, сваки сувласник може захтевати да суд изврши деобу ткао што ће свакоме од сувласника доделити поједине ствари у целости, које ће уз то (што је више могуће) одговарати по вредности његовом сувласничком уделу.

Разлика у вредности ће сувласници који су добили више него што им је износио удео изравнати исплатом приде у новцу сувласницима који су добили мање него што је износи њихов удео.

Деоба исплатом

Члан 1851

Када физичка деоба није могућа, или би знатно умањила вредност ствари добијених деобом, или ако из других разлога не би било разумно физички делити ствар (ако би услед физичке деобе дошло до уситњавања земљорадничког имања и сл.) сваки сувласник може захтевати од суда да му додели сувласничку ствар у искључиву својину, уз обавезу да осталим сувласницима исплати вредност њихових удела.

При одлучивању о основаности сувласниковог захтева суд ће водити рачуна о свим околностима случаја, а нарочито о потребама сувласника који је поднео захтев, о потребама других сувласника, као и о општем интересу.

Ако досуди ствар сувласнику у искључиву својину, суд ће га обавезати да осталим сувласницима исплати вредност њиховог удела.

Остали сувласници имају право захтевати да сувласник, коме је досуђена ствар у искључиву својину, пружи обезбеђење за исплату дугованих износа.

Јавна продаја (Цивилна деоба)

Члан 1852

Када утврди да физичка деоба није погодна за раскидање сусвојине, а да нема основа да се ствар досуди једном сувласнику у искључиву својину, суд ће наложити да се ствар прода надметањем на јавној продаји и добијени новац подели међу сувласницима сразмерно њиховим уделима.

Сувласници могу учествовати у надметању на јавној продаји по општим правилима.

Обавеза заштите међу сувласницима после деобе

Члан 1853

Сувласнику, коме је приликом деобе додељена ствар или део ствари, остали сувласници јемче по самом закону да му треће лице неће моћи да одузме ствар или део ствари нити да му иначе смањи његово право, позивајући се на неко право засновано пре деобе.

Они, исто тако, јемче да ствар или део ствари немају скривене недостатке.

Сваки сувласник јемчи и дугује накнаду до висине свог удела.

Установљење стварне службености

Члан 1854

У одлуци о деоби земљишта или зграде суд може установити стварне службености на појединим деловима ствари када оцени да је то неопходно за коришћење делова који су припали једном или неколицини сувласника.

Деоба повласног добра

Члан 1855

Ако је подељено повласно добро, стварна службеност постоји у корист свих делова.

Ипак, службеност се због тога не може проширивати нити постати тежа за послужно добро.

Ако после извршене деобе, стварна службеност користи само одређеним деловима, право у корист осталих делова престаје одлуком суда на захтев сопственика послужног добра.

Деоба послужног добра

Члан 1856

Ако је подељено послужно добро, стварна службеност постоји на свим његовим деловима.

Ипак, ако после извршене деобе послужног добра, сопственик повласног добра врши службеност само на неким деловима послужног добра, сопственици осталих делова могу захтевати престанак службености .

ГЛАВА II ЗАЈЕДНИЧКА СВОЈИНА

Појам

Члан 1857

Више лица, која на основу закона или уговора чине заједницу (заједничари) имају (могу имати) својину на неподељеној ствари, тако да се право свакога од њих простире на ствар у целини.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Заједничка своја је право својине које више лица (заједничари) има на неподељеној ствари при чему њихови делови нису унапред одређени али се могу одредити.

Садржина

Члан 1858

Сваки заједничар има право да заједничку ствар држи, употребљава и прибира плодове и друге приходе са ње, заједно са осталим заједничарима.

Управљање и располагање

Члан 1859

Заједничари управљају и располажу стварју заједнички и споразумно, ако у закону којим се установљава заједничка својина није што друго одређено, или ако заједничари својим споразумом не одреде другачији начин управљања и располагања.

Заједничар не може располагати ниједним делом заједничке ствари без сагласности осталих заједничара.

Поверавање управнику

Члан 1860

Заједничари могу својим споразумом поверити управљање и располагање стварју једном или неколицини заједничара или трећем лицу (управник) ако законом којим се установљава заједничка својина није што друго предвиђено.

Ако се заједничари не сагласе о управљању заједничком стварју суд ће на захтев једног од заједничара поставити управника.

Права и обавезе управника одређују заједничари споразумно, а ако не могу да се сагласи, права и обавезе управника одредиће суд.

Алтернатива: Ставови 2 и 3 замењују се ставом који гласи:

Ако се заједничари не сагласе о управљању заједничком стварју суд ће на захтев једног од заједничара поставити управника и права и обавезе управника одређују заједничари споразумно.

Трошкови и терети

Члан 1861

Трошкове и терете који се односе на заједничку ствар заједничари носе заједнички и солидарно.

По намирењу поверилаца, износ исплаћених трошкова и терета међу заједничарима се расподељује на једнаке делове.

Упис у земљишну књигу и друге јавне књиге

Члан 1862

Сваки заједничар има право захтевати да се заједничка својина на непокретности упише у земљишну књигу на име свих заједничара као њихово заједничко право својине.

Ако приликом уписа права својине у земљишну књигу околности упућују на могућност постојања заједничке својине, земљишнокрњижни суд може наложити тражиоцу да пружи доказе да постоји искључива, а не заједничка својина.

Сваки заједничар може захтевати да се заједничка својина на покретној ствари упише на име свих заједничара у јавну књигу о покретним стварима.

Уступање дела заједничара

Члан 1863

Сваки заједничар може пре деобе пренети свој део у заједничкој својини потпуно или делимично само за друге заједничаре.

Уговор о преносу дела у заједничкој својини мора бити закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Уговор заједничара, са лицем које није заједничар, о преносу дела заједничке својине само обавезује заједничара да по извршеној деоби преда свој део сауговорнику и њиме сауговорник не добија до деобе никакво друго право.

Кад заједничар продаје свој део заједничке ствари, остали заједничари имају по самом закону право прече куповине.

Право на деобу

Члан 1864

Заједничар има право да захтева деобу заједничке својине у свако доба само не у невреме, ако законом којим се установљава заједничка својина није што друго одређено.

Право да се захтева деоба не застарева.

Ништав је уговор којим се заједничар заувек одриче права да захтева деобу.

Право поверилаца да захтевају деобу

Члан 1865

Повериоци заједничара имају право да захтевају деобу заједничке својине.

Прелаз из заједничке својине у сусвојину

Члан 1866

Деоба заједничке својине може се извршити и на тај начин што ће заједничари одредити или захтевати да им суд одреди уделе у својини, тако да постану сувласници.

У осталом, за деобу заједничке својине, важе правила о деоби сусвојине.

Заштита заједничке својине

Члан 1867

Сваки заједничар има право поднети захтев за заштиту права заједничке својине против трећих лица.

Трећа лица могу поднети захтев за заштиту својих права која се односе на заједничку ствар само против свих заједничара заједно.

ГЛАВА III ЕТАЖНА СВОЈИНА

Појам

Члан 1868

Два или више лица могу имати право (својине) на згради тако да свако од њих има искључиво право својине на посебном делу зграде, а сви заједно сусвојину на заједничким деловима зграде и на земљишту (етажна својина).

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Својина два или више лица на згради може бити уређена тако да свако од њих има искључиво право својине на посебном делу зграде, а сви заједно сусвојину на заједничким деловима зграде и на земљишту.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Етажна својина састоји се из права својине на посебним деловима зграде као из и сусвојине на заједничким деловима зграде и на земљишту.

Ако је земљиште у јавној (државној) својини, етажни сопственици поред сусвојине на заједничким деловима зграде имају право коришћења (употребе и уживања) на земљишту на коме је подигнута (сазидана) зграда и на земљишту за редовну употребу.

Варијанта III: Претходни члан мења се тако да гласи:

Етажна својина обухвата искључиво право својине на посебном делу зграде и право сусвојине на заједничким деловима зграде као и право сусвојине на земљишту на коме је сазидана зграда и на земљишту које служи за редовну употребу зграде.

Посебан део зграде

Члан 1869

Предмет искључивог права својине може бити посебан део зграда који представља (означава) самосталну функционалну целину са посебним (засебним) улазом, као што су стан или пословне просторије.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Предмет искључивог права својине може бити посебан део зграде који означава (представља) функционалну самосталну целину, која има сопствени (засебан) улаз, као што су стан, пословне просторије (које служе за пословну или службену употребу) или друге самосталне просторије.

Гаража

Члан 1870

Посебан део зграде може бити гаража и јасно обележено гаражно место, подрум, тераса, атеље, магацин, подземно склониште (ако нису у јавној својини) и друге просторије у функционалној вези са зградом.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Посебан део зграде могу бити и индивидуално одређене просторије, или јасно обележене површине на земљишту, као што су гаражна места, или друга места функционално повезана, као што су гараже, склоништа, подруми, магацини.

Заједнички делови зграде и земљиште

Члан 1871

Заједнички делови су делови зграде који служе заједничкој употреби етажних сопственика.

Предмет етажне својине обухвата и земљиште на коме је сазидана зграда као и земљиште потребно за редовну употребу зграде.

Сувласнички део етажног сопственика на заједничким деловима зграде и земљишту, одређује се сразмерно површини његовог посебног дела (стана, пословних просторија и сл.) у односу на укупну површину посебних делова зграде.

Алтернатива (стилска): Претходна три члана замењују се чланом који гласи:

Предмет Члан 1872

Посебан део зграде представља самосталну (грађевинску) функционалну целину, са посебним улазом (засебним), као што су стан или пословне просторије или друге самостално (индивидуално) одређене просторије.

Посебан део зграде може бити гаража, или јасно обележено гаражно место, индивидуално одређени магацин, подрум и сл.

Заједнички делови зграде су делови који служе заједничкој употреби етажних сопственика.

Предмет етажне својине обухвата и земљиште на коме се налази зграда као и земљиште потребно за редовну употребу зграде.

Етажни сопственици не могу захтевати деобу сусвојине на заједничким деловима зграде.

Право на посебном делу зграде Члан 1873

Етажни сопственик има искључиво право својине на посебном делу зграде.

Он има право да употребљава, прибира плодове и друге приходе од свог посебног дела зграде, право да преуређује и управља просторијама по свом нахођењу у мери у којој не ограничава (сужава, смета) вршење права другим етажним сопственицима, не оштећује заједничке делове и уређује у згради, не спречава њихову употребу и не нарушава (мења) спољни изглед зграде и не смета им.

Више лица могу имати сусвојину или заједничку својину на посебном делу зграде.

Они имају заједно права и обавезе које има једно лице као искључиви сопственик посебног дела зграде.

Права и обавезе етажних сопственика **на заједничким деловима зграде и на земљишту** Члан 1874

Права и обавезе етажних сопственика на заједничким деловима зграде и на земљишту одређују се сразмерно њиховим сувласничким уделитема, ако законом или њиховим споразумом није речено што друго (није уређено другачије).

Али, (ниједан) етажни сопственик не може стећи искључиво право својине:

- 1) на земљишту или на праву грађења, на којем је зграда сазидана;
- 2) на заједничким деловима зграде који су битни за постојање, солидност и располагање зградом или просторијама других етажних сопственика, или који одређују за облик или спољни изглед зграде;
- 3) на направама и уређајима који службе не само њему него и другим етажним сопственицима у згради;
- 4) на деловима који су приликом установљења етажне својине или доцнијим уговором (у одговарајућој форми) етажних сопственика одређени као заједнички делови зграде.

Располагање етажном својином

Члан 1875

Етажни сопственик може слободно располагати својим посебним делом, заједно и неодвојиво са сувласничким уделом на заједничким деловима у згради и сувласничким уделом на земљишту (етажна јединица, етажни део).

Када етажни сопственик продаје свој посебни део (етажни део), остали етажни сопственици немају право прече куповине по самом закону.

Али, актом о установљењу етажне својине, или доцнијим споразумом (етажних сопственика) може се предвидети право прече куповине (у случају продаје етажног дела) у корист етажних сопственика.

Када су акт о установљењу или доцнији споразум етажних сопственика уписани у земљишну књигу, одредба о праву прече куповине производи правна дејства и према трећима (лицима).

Варијанта I: Став 2 мења се тако да гласи:

Етажни сопственик у згради са највише десет (осам, дванаест) посебних делова, нема право прече куповине по самом закону, када други етажни сопственик продаје свој етажни део.

Варијант II: Став 2 се брише.

Настанак

Члан 1876

Етажна својина настаје на основу правног посла или на основу одлуке суда (акт о оснивању).

За пуноважност правног посла потребно је да буде закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

За настанак етажне својине потребан је упис у земљишне књиге.

Једностранни правни посао

Члан 1877

Сопственик непокретности (зграде) може једностраном изјавом воље установити режим етажне својине на згради.

Једностранна изјава воље мора бити дата у писменој форми, оверена код надлежног органа и уписана у земљишну књигу.

Изјавилац постаје сопственик свих посебних делова у згради са припацама у виду сувласничких удела у заједничким деловима зграде и на земљишту и може их продавати појединим купцима тако да они стичу етажну својину.

Једностранни правни посао имаоца права грађења

Члан 1878

Ималац права грађења може једностраном изјавом воље установити режим етажне својине на згради.

Једностранна изјава мора бити дата у писменој форми, оверена код надлежног органа и уписана у земљишну књигу.

Ималац права грађења има право слободног располагања посебним деловима зграде са сувласничким уделима на заједничким деловима зграде и одговарајућим уделима на праву грађења.

Уговор о продаји посебног дела зграде сазидане на основу права грађења

Члан 1879

У уговору о продаји посебног дела зграде сазидане на основу права грађења, мора бити садржана одредба да прибавилац стиче временски ограничено право етажне својине као и тренутак када право својине престаје.

Купац ставља свој потпис испод ове клаузуле са напоменом: прочитао и пристао (примио на знање, разумео) независно од чињенице што ће потписати цео уговор.

Уговор о продаји посебног дела зграде сазидане на основу права грађења у коме није садржана одредба о упозорењу купца о прибављању временски ограниченог права својине и коју одредбу купац није посебно потписао не производи правна дејства.

Уговор о грађењу

Члан 1880

Два или више лица могу уговором о грађењу предвидети да ће сваки од уговорника, или неки од њих стећи право етажне својине на саграђеној згради.

Када се заврши зидање, уговорници стичу основ за искључиво право својине на посебном делу зграде и сувласнички удео на заједничким деловима зграде и на земљишту, и могу затражити упис у земљишну књигу.

Алтернатива: став 2 мења се и гласи:

Уговорници стичу етажну својину на згради.

Споразум сувласника

Члан 1881

Сувласници непокретности могу уговором о деоби претворити своју сусвојину на згради и земљишту у етажну својину.

Ако је сувласнички удео оптерећен хипотеком споразум производи правно дејство, само ако повериоци дају свој пристанак.

Судска одлука о деоби

Члан 1882

Сувласник непокретности може да захтева да суд у ванпарничном поступку изврши деобу сусвојине тако да успостави етажну својину (ако је таква деоба могућа).

Ако је неки сувласнички део оптерећен хипотеком суд ће решењем одредити посебан део у етажној својини на који прелази терет како се положај поверилаца не би погоршао.

Прелаз хипотеке са зграде на етажну својину

Члан 1883

Хипотека која оптерећује целу непокретност прелази у случају почетне продаје етажних делова (посебних делова у етажној својини) или у случају деобе сусвојине на непокретности и претварања сусвојине у етажну својину на све посебне делове у етажној својини.

Уговор о продаји посебног дела зграде оптерећеног хипотеком

Члан 1884

Када хипотека, установљена на целој згради прелази на посебне делове у етажној својини, у уговору о продаји посебног дела мора бити садржана одредба да је предмет уговора оптерећен хипотеком и одређено место испод те одредбе за потпис купца са напоменом прочитао и пристао (примио на знање, разумео), независно од чињенице, што ће купац потписати цео уговор.

Уговор о продаји посебног дела зграде у коме није садржана одредба о оптерећењу хипотеком и коју одредбу купац није посебно потписао, не производи правно дејство.

Управљање и употреба

Члан 1885

Правила о сусвојини у погледу управљања сходно се примењују на етажну својину.

Правним послом о установљењу или споразумом етажних сопственика могу се ова питања уредити на другачији начин.

Сваки етажни власник може захтевати да се закључи споразум о управљању и употреби заједничких делова и да се упише у земљишне књиге.

За закључење споразума потребна је двотрећинска већина гласова етажних сопственика.

Споразум закључен оваквом двоструком већином може заменити или изменити у акт о установљењу.

Алтернатива: Став 1 се мења тако да гласи

Правила о сусвојини у погледу управљања заједничким деловима зграде сходно се примењују на етажну својину.

Послови редовног управљања

Члан 1886

За предузимање послове редовног управљања потребна је сагласност већине етажних сопственика, присутних или заступаних на скупштини.

Послови који прелазе границе (оквире) редовног управљања

Члан 1887

За предузимање послова који прелазе оквире (границе) редовног управљања потребна је сагласност свих етажних сопственика.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

За предузимање послова који прелазе оквире (границе) редовног управљања потребна је сагласност три петине (две трећине) (три четвртине) присутних на скупштини.

Заједнички трошкови и терети

Члан 1888

Етажни сопственици сnose заједничке трошкове и терете управљања сразмерно вредности њихових посебних делова према вредности целе зграде (и земљишта), ако није другачије уговорено.

Заједничке трошкове и терете представљају нарочито:

- 1) Издаци неопходни за текуће одржавање и оправке заједничких делова на земљишту и згради;
- 2) Трошкови управљања укључујући и накнаду за рад управника;
- 3) Порези и друге дажбине који терете зграду у целини и земљиште
- 4) Камате и ануитети за хипотекарне кредите за земљиште и зграду или за кредите код којих су се етажни сопственици солидарно обавезали.

Ако поједини етажни сопственици не употребљавају уопште или незнатно употребљавају одређене заједничке делове или уређаје, о томе се води рачуна при расподели трошкова.

Обезбеђење за потраживања (трошкове) и терета

Члан 1889

За обезбеђење својих потраживања за исплаћене трошкове и терете, заједница може захтевати да се етажна својина појединих сопственика оптерети хипотеком.

Упис хипотеке може захтевати управник, а ако он није именован, сваки етажни сопственик на основу одлуке донесене већином гласова или на основу судске одлуке, или поверилац у чију корист је потраживање настало.

Скупштина

Члан 1890

Скупштина етажних сопственика између осталог има следећа овлашћења:

- 1) Доноси одлуке о управљању зградом;
- 2) Именује управника и надзире његов рад;
- 3) Именује надзорни одбор или делегате који ће (обављати одређене управне послове) давати савете управнику, контролисати његов рад, подносити извештај Скупштини и чинити предлоге о унапређењу послова;
- 4) Разматра и потврђује годишњи предрачун трошкова, рачуне и одређује распореду трошкова (и терета) на етажне сопственике;
- 5) Стара се о одржавању земљишта које припада згради, као и о одржавању заједничких делова зграде;
- 6) Одлучује о стварању (формирању) фонда за оправке и радове на одржавању и обнови зграде;
- 7) Доноси одлуку о осигурању зграде од пожара и других ризика и закључује уобичајене уговоре о осигурању од грађанске одговорности и
- 8) Обавља и друге послове у границама закона.

Сазивање и председавање

Члан 1891

Скупштину сазива и председава седницама управник, ако етажни сопственици не одлуче другачије.

Прву (конститутивну) седницу скупштина сазива најстарији етажни сопственик.

О донесеним одлукама се води записник, који чува управник или етажни сопственик коме је поверено да председава.

Учешће у одлучивању

Члан 1892

Сваки етажни сопственик има право да учествује у раду скупштине и у доношењу одлука.

Етажни сопственик (у случају одсутности или болести и сл.) има право да именује (овласти) свог заступника који ће учествовати у раду и у доношењу одлука у његово име и за његов рачун.

Вршење права

Члан 1893

Када је посебан део зграде у сувојини или заједничкој својини више лица, они имају један глас у скупштини и изражавају га посредством једног лица (представника).

Када на посебном делу постоји право плодуживања, сопственик и плодуживалац сагласно (споразумно) уређују ко ће учествовати у одлучивању у скупштини.

Ако нема сагласности (споразума) плодoуживалац учествује у одлучивању о свим питањима које се односе на управљање изузев о радовима који су корисни или служе улепшавању или повећању удобности.

Кворум

Члан 1894

Скупштина може пуноважно да одлучује ако на седници присуствује најмање половина од укупног броја етажних сопственика, који уз то имају у својини најмање половину вредности целе зграде.

Ако нема кворума следећа (наредна) седница се може сазвати најраније по истеку (протеку) десет дана од претходне седнице.

На новој седници скупштина може пуноважно одлучивати ако је присутна трећина етажних сопственика (али најмање двоје).

Алтернатива: Став 1 се мења тако да гласи:

Скупштина може пуноважно да одлучује ако на седници присуствује најмање половина од укупног броја етажних сопственика, а површина њихових етажних делова је већа од половине укупне површине етажних делова.

Именовање управника

Члан 1895

Скупштина етажних сопственика бира управника зграде.

Ако, скупштина не успе да изабере управника, сваки етажни сопственик може захтевати од суда да именује управника.

Исто право да захтевају од суда именовање управника припада лицима која имају основани правни интерес (на пример: хипотекарни поверилац, осигурач).

Опозивање

Члан 1896

Скупштина етажних сопственика може опозвати управника у било које време.

Ако скупштина, без основаног разлога, одбије да опозове управника, сваки етажни сопственик може захтевати од суда да опозове управника.

Управник, којег је именовао суд, не може бити опозван пре протекa рока на који је био именован.

Права и обавезе управника

Члан 1897

Управник обавља послове управљања и редовног одржавања заједничких делова зграде и извршава закључке скупштине етажних сопственика.

Он врши расподелу терета и трошкова међу етажним сопственицима, шаље им рачуне, наплаћује доприносе за заједнички резервни фонд и домаћински води благајну зграде.

Он се стара да етажни сопственици, како у вршењу својих искључивих права на посебним деловима зграде, тако и приликом употребе заједничких делова и уређаја у згради и на земљишту, поштују законске норме, правила установљена споразумом етажних сопственика и правила кућног реда.

Према трећима

Члан 1898

Управник заступа етажну заједницу и етажне сопственике према трећима у свим пословима који се односе на управљање заједничким деловима зграде и обухватању његова законска овлашћења.

Без претходног овлашћења скупштине, управник не може бити странка у поступку као тужилац или тужени, изузев у хитним случајевима када се овлашћење може бити дато накнадно.

Али је управник овлашћен да прима све службене изјаве, позиве и одлуке намењене заједници етажних сопственика у месту где се налази зграда или у његовом пребивалишту.

Престанак етажне својине

Пропаст земљишта

Члан 1899

Етажна својина престаје услед пропасти земљишта на коме је саграђена зграда.

Исто тако, етажна својина престаје и када престане да постоји право грађења на основу којег је саграђена зграда.

Пропаст зграде

Члан 1900

Етажна својина престаје кад зграда пропадне у потпуности.

Али, етажни сопственици остају сувласници земљишта и остатака зграде сразмерно својим сувласничким уделитема.

Делимична пропаст зграде

Члан 1901

Сваки етажни сопственик може захтевати престанак етажне својине, ако уништени део зграде износи више од половине њене вредности, а обнова (реконструкција) зграде би за њега била велики терет.

Етажни сопственици који желе да одрже етажну својину на згради могу избећи (спречити) њен престанак, тако што ће исплатити вредност етажних делова, онима који не желе да остану у етажној заједници.

Споразум етажних сопственика

Члан 1902

Режим етажне својине може престати на основу споразума етажних сопственика.

У том случају етажна својина престаје када се испише из земљишне књиге.

ОДЕЉАК ШЕСТИ СУСЕДСКА ПРАВА

Опште правило

Члан 1903

У суседским односима сваки сопственик непокретности је дужан да се понаша као разуман и пажљив човек и да поступа са свим потребним обзирима према правима и интересима својих суседа.

Он не сме у односима са суседима злоупотребљава своје право својине и да им тиме причињава штету.

Он је дужан да своје право којим од суседа захтева да они нешто чине (што иначе не би морали да чине) или да нешто трпе, врши у складу са месним обичајима и на начин који ће за њих бити најмање тегобан.

Право на ограђивање

Члан 1904

Сопственик има право да огради своју непокретност.

Он има право да направи ограду на одређеној удаљености од граничне линије која га дели од суседа и то у складу са месним обичајима.

На тако подигнутој огради, он има искључиво право својине.

Ограда на међи

Члан 1905

Сматра се да је ограда на граничној линији (зидови, жива ограда, камење на међи, дрвена ограда, јаркови и друге ствари намењене означавању границе између суседа) у сусвојини суседа са обе стране међе.

Сваки сусед има право да ограду употребљава до средине њене ширине.

Суседи су дужни да ограду и знаке који је обележавају одржавају на начин уобичајен у месту где се непокретности налазе.

Трошкове одржавања ограде суседи сносе на равне делове.

Сусвојина је недељива док ограда служи намени разгарничења суседа.

Дрво на међи

Члан 1906

Дрво припада суседу на чијем земљишту је израсло стабло, без обзира на простирање грана и корења.

Ако је стабло израсло на међи, сматра се да се налази у сусвојини суседа који се граниче.

Сваком суседу припадају плодови са грана које надвисују његово земљиште.

Уређење међе

Члан 1907

Ако су међашки знаци између непокретности уништени, оштећени или померени тако да се гранична линија која дели суседе не може распознати, сваки сусед има право захтевати да се међа споразумно утврди и да се поставе међашки знаци.

У одсуству споразума сваки сусед може захтевати да суд утврди међу у ванпарничном поступку (поступак уређења међа).

Суд ће међу уредити, у првом реду, према катастарским подацима и другим исправама, ако се суседи сагласе да се разграничење обави на тај начин, а ако на то не

пристану, суд ће, у другом реду, граничну линију међу суседима утврдити према последњем стању мирне државине, а ако ни то није могуће, према правичној оцени.

Одлука суда не спречава суседа незадовољног исходом поступка за уређење међе да у парничном поступку захтева заштиту државине или права својине.

Гране и корење

Члан 1908

Сопственик има право да посече и присвоји гране које су се надвиле над његовом непокретношћу и корење које је продрло у његово земљиште, ако му наносе штету и ако је претходно позвао суседа чије је стабло да уклони гране и корење па овај то није учинио у разумном року.

Сопственик који пристаје да се гране воћака и другог дрвећа са суседног земљишта надвијају над његовим зградама или земљиштем има право да прибира плодове са тих грана.

Али, плодови са осталих грана воћака, ако су се услед ветра или из других узрока нашли на суседовом земљишту, не припадају сопственику суседног земљишта, него сопственику воћке, и он има право да их покупи и да их однесе.

Ова правила не примењују се на односе суседа који се граниче на шумском земљишту.

Ток воде

Члан 1909

Сопственик је дужан трпети да се на његово земљиште сливају природне воде са горњег суседног земљишта, поготово оне које потичу од кише, снега и из некаптираних извора.

Ниједан сусед у низу не сме променити природан ток воде на штету другог суседа.

Сопственик доњег земљишта не сме својевољно одводити природни ток воде на штету горњег земљишта, као што ни сопственик горњег земљишта не сме урадити нешто што би било тегобније за сопственика доњег земљишта.

Ако је вода, која се природно слива потребна сопственику доњег земљишта, сопственик горњег земљишта може доток воде задржати засебе само у оној количини која му је неопходна.

Ископавање земље и други грађевински радови

Члан 1910

Сопственик не сме предузимати радове ископавања земље нити оне грађевинске радове на својој непокретности услед којих би суседне непокретности могле изгубити стабилност, чврстину или ослонац.

Сусед чијој непокретности прети опасност штете, може захтевати обустављање радова док се не спроведу мере које су потребне да се спречи смањење стабилности, чврстине или ослонца његове непокретности.

Ако сопственик неће или не може да спроведе потребне мере, сусед може захтевати забрану даљих радова.

За штету која потиче од радова на ископавању земље или уопште грађевинских радова, сопственик одговара према правилима о одговорности без обзира на кривицу.

Забрана загађења (штетне имисије)

Члан 1911

Сопственик не сме на својој непокретности обављати делатност услед које се шире штетни утицаји на суседне непокретности у виду загађења (дим, чађ, непријатни мириси, подрхтавање тла, потреси, бука) преко мере које је у обичајена према месним приликама.

Сусед изложен загађењу које потиче са туђе непокретности има право да захтева да сопственик уклони узрок загађења и за убудуће обустави обављање делатности од које потиче загађење.

Сопственик може наставити да на својој непокретности обавља овакву делатност ако је предузео потребне мере да се загађење суседних непокретности отклони у потпуности или да се сведе на подношљиву меру.

Ако загађење потиче од обављања општекорисне делатности за коју је добијена дозвола надлежног органа, сусед може захтевати само да се загађење сведе на подношљиву меру и да му се накнади проузрокована штета.

Право употребе утрине

Члан 1912

Мештани села, заселака и других насеља имају право да напасају стоку на сеоским утринама и планинским пашњацима у јавној својини.

Посебним прописима јединица локалне самоуправе одређују се утрине и пашњаци у јавној својини на којима је дозвољено напасање стоке.

Односи међу мештанима у погледу употребе утрине уређују се према месним обичајима, а у недостатку обичај или њиховог оспоравања, сходно се примењују правила овог законика.

ОДЕЉАК СЕДМИ

ПРАВО ПРЕЧЕ КУПОВИНЕ

Појам

Члан 1913

Ималац права прече куповине (прекупац) има право да захтева од сопственика, када продаје ствар, да му је понуди да је купи пре свих осталих купаца (право првенства), ако сопственик, повређујући право првенства прода ствар трећем, ималац има право да захтева да му купац препусти ствар по цени и под условима под којима је закључен уговор о продаји (право прекупа).

У којим случајевима се може вршити

Члан 1914

Ималац може вршити право прече куповине у случајевима када сопственик продаје ствар, или ако је даје свом повериоцу уместо исплате новчаног дуга, или када је закључен предуговор о продаји који садржи све битне елементе главног уговора о продаји, као и када је уговор о продаји прикривен уговором о поклону, уговором о размени или уговором о закупу.

Ималац може вршити право прече куповине и у случају када сопственик или купац захтевају да се већ закључени уговор о продаји поништи или раскине да би осујетили употребу права прече куповине.

Законско право прече куповине

Члан 1915

Право прече куповине имају по самом закону:

- 1) Сувласници и заједничари кад један од њих хоће да прода свој део заједничке ствари;
- 2) Санаследници кад један од њих хоће да прода свој део заоставштине;
- 3) Суседи када сопственик пољопривредног земљишта хоће да га прода трећем лицу;
- 4) Ималац права грађења кад сопственик земљишта хоће да га прода трећем лицу;
- 5) Сопственик земљишта када ималац хоће да прода право грађења трећем лицу.

Трајање законског права прече куповине није ограничено.

Законско право прече куповине не може се отуђити.

Предност

Члан 1916

Имаоци законског права прече куповине имају предност у односу на имаоца уговорног права прече куповине.

Сувласници, заједничари и санаследници имају прече право куповине од имаоца права грађења и од суседа.

Ималац права грађења има прече право куповине од суседа, када сопственик на коме постоји право грађења продаје земљиште.

Принудна јавна продаја

Члан 1917

Ималац законског права прече куповине непокретне ствари која је предмет принудне јавне продаје, има првенство пред најповољнијим понудиоцем, ако одмах по закључењу јавног надметања изјави да непокретну ствар хоће да купи под истим условима.

Одговарајућа примена

Члан 1918

Одредбе овог Законика о уговорном праву прече куповине, на одговарајући начин, се примењују на законско право прече куповине, уколико у појединим случајевима није што друго законом предвиђено.

Део други

ПРАВО СЛУЖБЕНОСТИ

ОДЕЉАК ПРВИ СТВАРНЕ СЛУЖБЕНОСТИ

ГЛАВА I ПОЈАМ И САДРЖИНА

Појам

Члан 1919

Стварна службеност је право сопственика једне непокретности (повласно добро) да за потребе те непокретности употребљава у одређеном смислу или у одређеном обиму непокретност другог сопственика (послужно добро) који је такву употребу дужан да трпи, или да од сопственика послужног добра захтева да он своју непокретност не употребљава у одређеном смислу или у одређеном обиму, што би он иначе имао право чинити.

Стварна службеност постоји у корист свакодобног (свагдашњег) сопственика повласног добра, те ако дође до промене у праву својине повласног добра, нови сопственик стиче право стварне службености, а ранији је губи.

Исто тако, стварна службеност постоји као терет на послужном добру за свагдашњег сопственика, те ако дође до промене у праву својине, нови сопственик стиче са правом својине (послужног добра) и стварну службеност као терет, а ранији сопственик престаје да је трпи (сноси).

Варијанта I: Став 1 мења се тако да гласи:

Стварна службеност је право сопственика једне непокретности (повласно добро) да за потребе те непокретности употребљава на одређени начин непокретност другог сопственика (послужно добро), који је дужан да то трпи, или да од сопственика послужног добра захтева да своју непокретност не употребљава на одређени начин, што би он иначе имао право чинити.

Варијанта II: Став 1 мења се тако да гласи:

Стварна службеност је право сопственика једне непокретности (повласно добро) да се на одређени начин служи другом непокретношћу (послужно добро), или да захтева да овај своју непокретност не употреби (да се не служи на одређени начин својом непокретношћу).

Варијанта III: Ставови 2 и 3 мењају се тако да гласе:

Промена у (лицу) личности сопственика, било повласног или послужног добра, не доводи до престанка стварне службености већ до њеног преношења као права на новог сопственика повласног добра и као терета на новог сопственика послужног добра.

Стварна службеност на свом земљишту (Својинска стварна службеност)

Члан 1920

Сопственик два земљишта ако хоће може установити стварну службеност у корист једног земљишта, а на терет другог.

Алтернатива (језичка): Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик две непокретности има право да установи стварну службеност као терет на једној непокретности у корист друге.

Садржина и обим стварне службености

Члан 1921

Сопственик повласног добра и сопственик послужног добра могу установити стварну службеност са било којом садржином, ако је она могућа и ако није у супротности са законом, јавним поретком или моралом.

Али, главна обавеза сопственика послужног добра не може се састојати у чињењу.

Стварна службеност (било које садржине) мора имати разумну сврху.

Сопственик повласног добра дужан је вршити право стварне службености на начин којим се најмање оптерећује послужно добро.

Службеност за изузетне прилике

Члан 1922

Стварна службеност се може установити за изузетне прилике (службеност пролаза за време поплаве, службеност превоза посечених шумских стабала преко туђег земљишта и сл.)

Добра у општој употреби

Члан 1923

Стварна службеност може се установити на добрима у општој употреби и може постојати у корист ових добара.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Стварне службености могу се установити и у корист и на терет непокретности, које су у општој употреби, ако то није противно природи тих добара.

Више службености на истој непокретности

Члан 1924

На истом послужном добру може постојати више било истоврсних, или различитих стварних службености.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

На истом послужном добру може се засновати више стварних службености било истоврсних или различитих врста.

Неодвојивост од својине

Члан 1925

Стварна службеност као право неодвојиво је повезана са правом својине повласног добра, а као обавеза са правом својине послужног добра.

Стварна службеност се не може преносити ни као право ни као обавеза, одвојено од преноса права својине на повласном, односно на послужном добру.

Деоба повласног добра

Члан 1926

Стварне службености су недељиве.

Ако је извршена деоба повласног добра, право стварне службености остаје у корист свих сопственика његових делова али се може вршити само на такав начин да терет за сопственика послужног добра не буде већи (тежи) него пре деобе.

Сопственик послужног добра може захтевати да стварна службеност сопственика појединих делова (подељеног) повласног добра престане, ако више не служи потребама тих делова (за потребе тих делова).

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Стварне службености су недељиве те се смањењем, или променом облика, површине или изграђености катастарске парцеле као послужног добра не може променити ни поделити терет службености.

Деоба послужног добра

Члан 1927

Ако се подели послужно добро, стварна службеност остаје само на деловима на којима је право службености уистину вршено, а на осталим деловима сопственик послужног добра може захтевати њен престанак.

Алтернатива(језичка): Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је сопственик повласног добра вршио право службености само на једном или на неким деловима послужног добра онда у случају деобе послужног добра стварна службеност као терет остаје само на деловима на којима је уистину вршена, а на осталим деловима престаје.

Врсте службености на истој ствари

Члан 1928

На једном истом послужном добру може постојати више стварних службености, истоврсних или са различитом садржином.

Истоврсне стварне службености могу по обиму бити различите (или једнаке).

Установљењем нове стварне службености не може се ограничавати већ постојећа службеност.

Ако услед промењених прилика наступи немогућност да се све стварне службености врше у пуном обиму, сваки од носилаца права може захтевати од суда да вршење службености правично уреди, водећи рачуна о интересима свих (и сваког понаособ).

Право на прозор

Члан 1929

Право на прозор у зиду послужног добра даје сопственику повласног добра право на светлост и ваздух, а не и на видик изузев ако је то посебно уговорено.

Лице које нема право на видик дужно је да на захтев сопственика зида стави решетку на прозор.

Лице које има право на прозор, дужно је да одржава отвор у добром (исправном) стању иначе одговара за штету која настане услед занемаривања.

Право на пашу (испашу)

Члан 1930

Право на пашу може бити установљено као стварна службеност или као неправилна службеност у корист одређеног или одређених лица.

Службеност паше садржи право имаоца да напаса стоку (говеда, овце, коње) на уобичајени начин у одговарајућем подручју.

Службеност паше не обухвата напасање (исхрану) свиња нити коза у шумском подручју.

Ималац права не сме доводити на пашу болесну стоку.

Стварна службеност на службености

Члан 1931

Стварна службеност не може се установити на службености.

Уређаји за вршење службености

Члан 1932

Сопственик повласног добра може на послужном добру имати неки уређај који служи вршењу права стварне службености.

Он је дужан да уређај одржава у добром стању (употребљивом) и да сноси трошкове његовог одржавања (колико то захтевају интереси сопственика послужног добра).

Ако уређај служи и на корист (интересима) сопственика послужног добра, трошкове одржавања уређаја сноси сопственик повласног и сопственик послужног добра сразмерно користима које имају, изузев ако су другачије предвидели уговором.

Премештање стварне службености

Члан 1933

Када се право стварне службености врши само на једном делу послужног добра, сопственик (послужног добра) има право да захтева премештање службености на погодно место истог добра где њено вршење неће бити тегобније за сопственика повласног добра.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Када се право стварне службености врши само на једном делу послужног добра, сопственик има право да захтева премештање службености где ће њено вршење бити мање тегобно за њега, а неће бити отежано за другу страну.

Трошкове премештања стварне службености сноси сопственик послужног добра.

Суд може, водећи рачуна о (оправданим) интересима искоришћавања послужног и повласног добра, наложити премештање службености на друго место истог послужног добра и у случају када би тиме њено вршење било тегобније за сопственика повласног добра.

У том случају сопственик повласног добра дугује накнаду сопственику повласног добра ако је стицање службености било са теретним послом.

ГЛАВА II СТИЦАЊЕ СТВАРНИХ СЛУЖБЕНОСТИ

Опште правило

Члан 1934

Стварна службеност стиче се на основу уговора између сопственика повласног и сопственика послужног добра, на основу тестаментa, одржајем, одлуком суда или другог надлежног органа и на основу закона.

Стицање на основу уговора

Члан 1935

Уговор између сопственика повласног и сопственика послужног добра на основу којег се стиче стварна службености мора бити закључен у писменој форми.

Сопственик повласног добра стиче право стварне службености на основу пуноважног уговора уписом у земљишну књигу.

Стварна службеност се уписује као терет у земљишнокњижни уложак у којем је уписано послужно добро, а као право у земљишнокњижни уложак у којем је уписано повласно добро.

Пренос стварне службености са правом својине

Члан 1936

Стварна службеност која одраније постоји на непокретности као њен припадак, преноси се на прибавиоца истовремено са преносом права својине на повласном добру.

Исто тако, стварна службеност која одраније постоји као обавеза на непокретности преноси се на прибавиоца истовремено са преносом права својине на послужном добру.

Начин стицања на подручјима на којима нема земљишних књига

Члан 1937

На подручјима на којима нема земљишних књига, стварне службености се стичу помагањем оверених преписа уговора или других исправа у суд.

Одржај

Члан 1938

Стварна службеност се стиче одржајем када је сопственик повласног добра савесно вршио садржину права стварне службености двадесет године, а сопственик се томе вршењу није противио.

Ако је савесни држалац имао закониту државину права стварне службености рок за одржај износи десет година.

Али се стварна службеност не може стећи одржајем, ако је вршена злоупотребом поверења сопственика или држаоца послужног добра, силом, преваром или ако је службеност била уступљена до опозивања.

Видљиве и испрекидане службености

Члан 1939

Одржајем се могу стећи само видљиве службености.

Службеност је видљива ако је њено вршење праћено неким видљивим знаком.

Код службености које се ретко врше, држалац права службености мора доказати да је у раздобљу потребном за одржај бар три пута вршио њену садржину (испрекидане службености).

Стицање на основу судске одлуке

Члан 1940

Стварна службеност стиче се на основу судске одлуке у поступку деобе ствари или у оставинском поступку, када сопственик повласног добра не може да се користи тим добром без одговарајуће употребе послужног добра, као и у другим случајевима одређеним законом.

Стварна службеност се стиче на дан правоснажности судске одлуке.

Лице у чију корист је донесена судска одлука има право да захтева упис права стварне службености у земљишну књигу.

Стицање на основу одлуке управног органа

Члан 1941

Стварна службеност може се стећи на основу одлуке управног или другог државног органа у поступку експропријације као и у другим случајевима одређеним законом.

Стварна службеност се стиче на дан коначности судске одлуке.

Лице у чију корист је одлука донесена, има право да захтева упи стварне службености у земљишну књигу.

Настанак својинске стварне службености

Члан 1942

Својинска стварна службеност настаје на основу једностране изјаве воље сопственика да ће једна од његових двеју непокретности бити послужно добро и у том својству одређује да ће стварна службеност као обавеза бити терет на тој непокретности.

Једнострана воља сопственика мора бити изјављена у писменој форми и садржати све услове потребне за упис права стварне службености у земљишну књигу.

Својинска стварна службеност настаје када се на захтев сопственика његова изјава воље упише у земљишну књигу.

Законске службености

Члан 1943

Законске службености у општем интересу могу се установити и тако да постоји једно повласно добро, а више послужних добара.

На законске службености сходно се примењују правила о стварним службеностима, изузев ако посебним законом (којим су установљене) није предвиђено што друго.

Привидне службености

Члан 1944

Сопственик непокретности, може засновати право у корист сопственика друге непокретности са садржином коју имају стварне службености, али са ограничењем да их сопственик непокретности који их је засновао може опозвати.

У том случају, право сопственика непокретности у чију корист је било установљено престаје када му изјава о опозивању буде достављена.

У осталом правила о стварним службеностима се сходно примењују.

Службеност пролаза

Члан 1945

Стварна службеност пролаза може се установити као право на стазу, (право стазе) или као право на пут, или као право прогона или на сваки други начин који је у складу са природом права пролаза преко туђег послужног добра, и који није противан принудним прописима, јавном поретку, или моралу.

Сопственик повласног добра дужан је да се при вршењу права пролаза придржава основног смисла права стварне службености и да не проширује границе њене садржине.

Тако, сопственик повласног добра има право да прође стазом преко послужног добра, као и да пушта друга лица да њоме пролазе, али нема право да пролази на бициклу или јашући коња.

Сопственик повласног добра који има право стварне службености пута, овлашћен је да се вози њиме једним колима са запрегом или са више кола, или да прелази моторним возилом, али нема права да гони невезану стоку.

Право стварне службености прогона стоке обухвата и право пролаза колима, али не и превозење тешких терета.

Ако вршење права стварне службености пролаза постане претерано отежано или немогуће због поплаве, одрона, клизишта или неког другог случаја више силе, сопственик повласног добра може до успостављања ранијег стања захтевати да се право пролаза установи привремено на другом делу послужног добра.

Нужни пролаз

Члан 1946

Сопственик непокретности која нема излаз на јавни пут, или се до њега може доћи само уз претерано заобилажење (опкољено земљиште, енклава) има право захтевати од суда да му, уз накнаду, дозволи пролаз преко туђег земљишта и против воље његовог сопственика.

Право нужног пролаза може се установити као право кретања стазом, право пута или право пролаза колима, моторним возилима, пољопривредним машинама или као право прогона стоке.

Суд ће у одлуци одредити границе и начин вршења права нужног пролаза, уз обавезу имаоца права нужног пролаза да се својим правом служи тако да штеди добро на коме је установљен нужни пролаз.

Сопственик послужног добра на коме постоји нужни пролаз има право захтевати да ималац права (нужног пролаза) откупи део непокретности, који служи као пролаз.

У свему осталом, на одговарајући начин, се примењују правила која важе за стварне службености.

Службеност постављања водова

Члан 1947

Сопственик повласног добра има право захтевати од суда да му дозволи, да преко суседове непокретности проведе водове (водоводне и канализационе цеви, гасовод, електричне, телефонске или друге каблове, подземне и ваздушне и сл.), ако постављање ових водова на другом месту није никако могуће, или је могуће али само уз несразмерне трошкове.

Право имати део зграде на туђем послужном добру

Члан 1948

Сопственик повласног добра чија се службеност састоји у праву да има (уведе) део зграде или уређај који служи његовој згради, на површини послужног добра, испод или изнад њега (у ваздушном простору) дужан их је одржавати (у исправном стању) о свом трошку и плаћати сопственику послужног добра накнаду у висини закупнине за ту врсту коришћења (употребе).

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик повласног добра чија се службеност састоји у праву углавити греду у туђи зид, поставити антену за радио или телевизију на туђи кров, провести (дим кроз туђи димњак) водове (електричне, гасне и сл.) по површини, испод или кроз ваздушни простор послужног добра дужан их је одржавати (у исправном стању) о свом трошку и

плаћати сопственику послужног добра накнаду у висини закупнине за ту врсту коришћења (употребе).

ГЛАВА III ПРЕСТАНАК СТВАРНИХ СЛУЖБЕНОСТИ

Невршење

Члан 1949

Право стварне службености застарева ако је сопственик повласног добра не врши двадесет година.

Али, стварна службеност престаје невршењем, које је трајало непрекидно три године, ако је сопственик повласног добра није вршио због тога што се сопственик послужног добра противио њеном вршењу (либераторна узуркација).

Вршење права службености од стране лица које има право коришћења на повласном добру (плодоуживалац, употребилац, купац и сл.) рачуна се као да је сопственик повласног добра лично вршио право стварне службености.

Право стварне службености које се по својој природи врши у ретким приликама може застарети само, ако носилац права стварне службености пропусти три такве прилике (није вршио право службености у три такве прилике).

Право стварне службености не престаје застарелошћу, док на послужном добру постоје уређаји намењени вршењу права стварне службености.

Стварна службеност уписана у земљишним књигама престаје тек исписом.

Варијанта I (језичка): Став 2 мења се тако да гласи:

Али, стварна службеног престаје протеком рока од три године, ако се сопственик послужног добра противио њеном вршењу, а сопственик повласног добра, због тога није (због тог противљења) вршио своје право стварне службености.

Варијанта II: Став 2 мења се тако да гласи:

Али, ако се сопственик послужног добра противио вршењу стварне службености, а сопственик повласног добра је није вршио због тог противљења непрекидно три године, право у том року престаје.

Губљење корисности

Члан 1950

Сопственик послужног добра може захтевати од суда испис стварне службености из земљишних књига, ако је она изгубила сваку корисност за послужно добро.

Варијанта I: Претходни члан се мења тако да гласи:

Несразмера користи и терета

Члан 1951

На захтев сопственика (послужног добра) суд може послужно добро ослободити стварне службености у потпуности или делимично, ако је корисност службености за повласно добро постала несразмерно мања, него што је терет за послужно добро.

У том случају, суд ће досудити сопственику повласног добра на његов захтев правичну накнаду.

Варијанта II: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик послужног добра може захтевати испис службености из земљишне књиге ако је она изгубила своју корист за повласно добро.

Он може добити потпуно или делимично ослобађање службености, ако је она задржала само сужену корист, несразмерну са теретима, који су наметнути послужном добру.

Варијанта III: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик послужног добра може захтевати од суда испис стварне службености из земљишних књига ако је она трајно изгубила сваку корист за повласно добро.

Судском одлуком може се послужно добро ослободити стварне службености у потпуности или делимично, ако је службеност сачувала сужену корист за повласно добро, несразмерно мању него што је терет за послужно добро.

Престанак потребе

Члан 1952

Сопственик послужног добра може захтевати да престане право стварне службености када оно постане непотребно за коришћење повласног добра или кад престане други разлог због којег је она заснована.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик послужног добра може захтевати укидање стварне службености, ако је престала потреба сопственика повласног добра за стварном службеношћу, или ако из других разлога не постоји више разумна сврха за њеним постојањем.

Пропаст повласног или послужног добра

Члан 1953

Стварна службеност престаје пропашћу повласног или послужног добра, ако услед тога њено вршење буде трајно онемогућено.

Она се успоставља у ранијем обиму ако и послужно и повласно добро буду обновљени у року од три године рачунајући од пропасти.

Алтернатива: Став 2 се мења тако да гласи:

Са пропашћу послужног добра изједначује се његово изузимање из правног промета.

Сједињење - Консолидација

Члан 1954

Стварна службеност сама престаје када се право својине на повласном и право својине на послужном добру нађу у имовини једног истог лица.

Али, сопственик може задржати право стварне службености као право у корист повласног добра и као терет на послужном добру тако што неће захтевати испис из земљишне књиге.

Одрицање сопственика повласног добра

Члан 1955

Право стварне службености престаје на основу пуноважне једностране изјаве сопственика повласног добра о одрицању од права.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик повласног добра може се одрећи права стварне службености једностраном изјавом воље.

Сувласник или заједничар не могу се одрећи права стварне службености без пристанка осталих сувласника односно заједничара.

Сопственик повласног добра, на коме постоји право плодуживања или хипотеке, не може се одрећи права стварне службености без пристанка плодуживаоца или хипотекарног повериоца.

Пристанак сопственика послужног добра није потребан, чак и када је он имао користи од права стварне службености.

Ако је стварна службеног била уписана у земљишној књизи, престаје исписом.

Протек рока и испуњење раскидног услова

Члан 1956

Стварна службеност престаје протеклом времена за које је била установљена или за које је било установљено право својине из којег је изведена или услед престанка права својине (остварење раскидног услова или поништај на раскид.)

Ако је стварна службеност уписана у земљишну књигу престаје исписом из теретног листа послужног добра.

Укидање нужног пролаза

Члан 1957

Суд ће на захтев сопственика послужног добра укинути право нужног пролаза, ако утврди да постоји други исто тако погодан, или још погоднији пролаз, који је за сопственика послужног добра мање тежобан.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик послужног добра може захтевати да суд донесе одлуку о укидању права на нужни пролаз, ако утврди да постоји излаз на јавни пут или ако постоји други исто тако погодан или још погоднији пролаз за сопственика повласног добра, а мање тежобан за сопственика послужног добра.

ГЛАВА IV

ЗАШТИТА ПРАВА СТВАРНЕ СЛУЖБЕНОСТИ

Захтев за заштиту стварне службености

Члан 1958

Сопственик повласног добра има право захтевати од сопственика послужног добра да поштује и трпи његово право службености, као и да га не узнемирава у вршењу права службености.

Сопственик повласног добра има право захтевати од трећих лица да поштују његово право службености и да га не узнемиравају у његовом вршењу.

Исто право као сопственик имају сувласници и заједничари повласног добра, као и лица која имају право плодуживања или имаоци других личних службености.

Застарелост

Члан 1959

Право на захтев сопственика повласног добра (и других овлашћених лица) застарева по протеку рока од двадесет година.

Терет доказивања

Члан 1960

У случају спора тужилац је дужан доказати да има право стварне службености као и чињеницу да тужени не поштује то његово право или да га узнемирава или онемогућава у његовом вршењу.

Тужени који тврди да има право да предузима радње које означавају непоштовање (права), узнемиравање или онемогућавање, дужан је доказати постојање таквог права.

Упис у земљишну књигу означава доказ о постојању права туженог да обавља радње непоштовања, узнемиравања или онемогућавања.

Тужба по јачем правном основу

Члан 1961

Право на заштиту има и лице које докаже правни основ и начин стицања државине права стварне службености. (*actio confessoria publiciana*)

ГЛАВА V НЕПРАВИЛНЕ СЛУЖБЕНОСТИ

Опште правило

Члан 1962

Сопственик послужног добра (послужне непокретности) ако хоће, може установити службеност, која има садржину стварне службености у корист одређеног лица (уместо у корист друге непокретности).

У том случају, на одговарајући начин се примењују правила о личним службеностима.

Терет доказивања да у конкретном случају постоји неправилна, а не стварна службеност сноси лице које то тврди.

Алтернатива: став 1 и 3 мењају се тако да гласе:

Сопственик послужног добра може установити службеност са садржином стварне службености у корист одређеног лица, а не у корист свагдашњег сопственика повласног добра.

Претпоставља се да постоји стварна а не неправилна службеност.

ОДЕЉАК ДРУГИ ЛИЧНЕ СЛУЖБЕНОСТИ

ГЛАВА I

ПОЈАМ

Члан 1963

Личне службености су ограничена стварна права на основу којих ималац права може да употребљава туђу ствар у одређеном обиму, а њен свагдашњи сопственик је дужан да то трпи.

ГЛАВА II ПРАВО ПЛОДОУЖИВАЊА

Одсек I О ПЛОДОУЖИВАЊУ УОПШТЕ

Појам

Члан 1964

Право плодоуживања је најшире право употребе и прибирања плодова са туђе ствари (послужно добро) уз обавезу да се очува њена суштина.

Ограничење

Члан 1965

Обим права плодоуживања може бити ограничен или искључен у погледу одређених користи (које даје послужна ствар).

Право плодоуживања на непокретности може бити ограничено на одређени део зграде или непокретности.

Ограничења у погледу начина (модалитета)

Члан 1966

Право плодоуживања може бити установљено под условом, са роком или са налогом.

Трајање

Члан 1967

Право плодоуживање у корист физичког лица може трајати најдуже до краја његовог живота.

Уговором или тестаментом може се предвидети краћи рок (трајање) права плодоуживања.

Право плодоуживања у корист правног лица траје до престанка правног лица, али најдуже педесет година.

Предмет

Члан 1968

Предмет (права) плодоуживање могу бити ствари покретне или непокретне, права, имовина или имовинска целина као и његов аликвотни део.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Предмет (права) плодоуживања могу бити ствари покретне или непокретне, сувласнички део права, имовина или имовинска целина.

Одсек II СТИЦАЊЕ ПРАВА ПЛОДОУЖИВАЊА

О стицању уопште

Члан 1969

Право плодоуживања стиче се на основу уговора са сопствеником послужне ствари, тестаментом, одржајем и на основу закона.

Правила о стицању права својине на одговарајући начин се примењују на стицање права плодуживања на стварима, а правила о преносу права потраживања на стицање (права) плодуживања на потраживањима.

Стицање на основу уговора

А. Непокретности

Члан 1970

Уговор о стицању (права) плодуживања на непокретности мора бити закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Када се право плодуживања на непокретности стиче на основу (уговора) деобе санаследника, довољно је да уговор буде закључен у (обичној) писменој форми.

Прибавилац стиче право плодуживања на непокретности уписом у земљишну књигу на основу пуноважног уговора између сопственика и плодуживаоца.

Б. Покретне ствари и права

Члан 1971

Плодуживање на покретној ствари стиче се предајом на основу уговора између сопственика и плодуживаоца.

За стицање плодуживања на неком праву потраживања потребно је да дужник буде обавештен о закљученом уговору између повериоца (имаоца права) и плодуживаоца.

Уговорник (прибавилац) стиче право плодуживања на потраживању уписаном на обвезници на доносиоца када му буде предата обвезница.

Пренос права потраживања на хартије по наредби на плодуживаоца врши се индосаментом у коме је назначено да је (хартија) предата на (у) плодуживање.

Пренос других права на плодуживање врши се на начин за њихово преношење на другога, ако за одређени случај није предвиђено што друго.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Поверилац је дужан предати плодуживаоцу исправу о дугу, као и друге доказе о потраживању и о узгредним правима која иду уз њега.

В. Имовина или имовинска целина

Члан 1972

Плодуживање на стварима и правима која чине неку имовину или имовинску целину стиче се према правилима која важе за сваку поједину врсту предмета (плодуживања).

Иста та правила важе за плодуживање на заоставштини или њеном аликвотном делу.

Г. Одржај

Члан 1973

На стицање права плодуживања путем одржаја, на одговарајући начин примењују се правила о стицању својине одржајем.

Алтернатива (стилска): Претходни члан мења се тако да гласи:

На одржај права плодуживања примењују се на одговарајући начин правила о стицању својине одржајем.

Попис и процена

Члан 1974

У тренутку настанка плодуживања, али и у сваком доцнијем тренутку, ако то није било учињено на почетку, било сопственик или плодуживалац могу захтевати да се сачини (састави, изврши) попис и процена предмета потраживања.

Исправа (писмено) о попису и процени треба да носи датум када је састављена (сачињена) и треба да је потпишу обе стране.

Свака страна може захтевати да исправо о попису и процени сачини јавни бележник.

Када плодуживање настаје на имовини, заоставштини или имовинској целини, састављање исправе о попису и процени је обавезно.

Трошкове исправе о попису и процени сноси страна која је захтевала састављање.

Ако попис и процена нису извршени, сматра се да је плодуживалац примио предмет права плодуживања у употребљивом стању средње каквоће.

Алтернатива: Став 5 мења се тако да гласи:

Трошкове састављања исправе носе стране на равне делове.

Одсек III

ПЛОДОУЖИВАОЧЕВА ПРАВА

Појам (Уопште)

Члан 1975

Плодуживалац има право да послужну ствар држи, да је употребљава и да прибира плодове и друге користи са ње.

Он предузима послове управљања у вези са послужном стварју.

У вршењу (својих) права плодуживалац је дужан понашати се (да се понаша) онако како се основано може очекивати од разумног и пажљивог човека у датим околностима.

Природни плодови

Члан 1976

Плодуживалац стиче право својине на природним плодовима (сазрелим за време плодуживања) одвајањем од главне ствари.

Сопственик послужне ствари има право да захтева правичну накнаду издатака (*impensae*, трошкова) уложених у стварање плодова, под условом да њихов износ не прелази вредност плодова.

По престанку плодуживања, плодуживалац има право да под истим условима (из става 2) захтева од сопственика правичан износ накнаде за издатке (трошкове) које је уложио у стварање плодова.

Плодови у новчаном облику

Члан 1977

Плодуживалац стиче право на плодове у новчаном облику (на пример камате на главно потраживање, закупнине, дивиденде) од дана када је плодуживање настало до дана када је престало, укључујући и плодове који су настали пре, али који доспевају после престанка плодуживања.

Новчани плодови настали пре, али доспели после настанка плодуживања, припадају сопственику, како и сви плодови који настану после престанка плодуживања.

Употреба (вршење) стварних службености

Члан 1978

Плодоуживалац има право да употребљава стварне службености, установљене у корист непокретности (на којој има право плодуживања) као да је сопственик.

Он је дужан да трпи вршење (терет) стварних службености на непокретности на којој има право плодуживања.

Уступање коришћења (употреба и прибирање плодова)

Члан 1979

Плодоуживалац може уговором о закупу или другим, сличним уговором уступити другој вршење права на послужној ствари (ако му то право није искључено уговором или тестаментом).

У том случају не заснива се никакав непосредни правни однос између сопственика послужне ствари и закупца, чак ни када је сопственик дао дозволу за закључење закупа.

Али, сопственик може, ради наплате својих евентуалних потраживања према плодуживаоцу, захтевати непосредно од закупца наплату износа, које овај дугује плодуживаоцу по основу уговора о закупу.

Плодуживање на сувласничком делу

Члан 1980

Кад је плодуживање установљено на сувласничком уделу, плодуживалац има право да држи, употребљава и да учествује у управљању сувласничком стварју у обиму у коме не повређује права (осталих) сувласника.

Он има право на плодове сразмерно уделу.

Право да захтевају деобу имају сувласник и плодуживалац заједно.

По извршеној деоби, плодуживалац стиче право плодуживања на стварима које су ступиле на место сувласничког удела.

Одсек IV

ПЛОДОУЖИВАОЧЕВЕ ОБАВЕЗЕ

Обавеза чувања суштине

Члан 1981

Плодоуживалац је дужан да сачува суштину (супстанцу) послужне ствари и да у том циљу врши потребне оправке за њено редовно одржавање.

Ако је услед случаја више силе или због њене дотрајалости потребно предузети знатније радове или друге мере за очување послужне ствари, плодуживалац је дужан да без одлагања обавести сопственика и да (после тога) трпи обављање радова на послужној ствари.

Ако по примљеном обавештењу сопственик не предузме шта је потребно, плодуживалац може обавити радове и предузете мере на рачун сопственика.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Плодоуживалац је дужан да предузме радње које су потребне за одржавање ствари у стању у коме се налазила у тренутку настанка плодуживања.

Обавеза употребе према намени (Намена)

Члан 1982

Плодоуживалац је дужан употребљавати послужну непокретност у складу са њеном наменом, те ради тога не сме вршити никакве измене услед којих би настала знатнија штета за сопственика.

Плодоуживалац, нарочито, не сме преиначити нити битније мењати ни природу ни облик послужне непокретности.

Он не сме започети да искоришћава непокретност ради вађења песка, шљунка, камења или других сличних ствари, ако није обавестио сопственика ствари и затражио његов пристанак, и ако би тиме битније променио намену непокретности.

Надгледање (надзор) сопственика

Члан 1983

Сопственик има право да се успротиви плодуюживаочевим радњама (поступцима) којима се оштећује послужна ствар.

Ако плодуюживалац настави са оваквим поступцима и поред противљења друге стране, сопственик има право да захтева да се послужна ствар одузме из плодуюживаоачеве државине и повери на управљање стараоцу којег ће одредити суд.

Одржавање послужне ствари

Члан 1984

Плодоуживалац сноси трошкове редовног одржавања и искоришћавања ствари.

Ванредне трошкове предузимања знатнијих радова или других мера потребних за очување ствари сноси сопственик.

Али, плодуюживалац који је сам обавио знатније радове или друге потребне мере (оправке или обнављање послужне ствари) и сносио ванредне трошкове, има право, по престанку плодуюживања, захтевати од сопственика да му накнади њихов износ.

Ванредне трошкове које је проузроковао својом кривицом сноси плодуюживалац.

Обавеза да се пружи обезбеђење

Члан 1985

Сопственик који докаже да су његова права у опасности може захтевати обезбеђење од плодуюживаоца.

Код плодуюживања које за предмет има потрошне ствари или хартије од вредности, овакви докази нису потребни и сопственик може, још пре него што изврши предају, захтевати од плодуюживаоца да пружи довољно обезбеђење.

Ако плодуюживалац не пружи обезбеђење у разумном року (који ће му одредити суд) сопственик може захтевати да се послужна ствар одузме из плодуюживаоачеве државине и повери на управљање ствараоцу којег ће одредити суд.

Дар са задржавањем плодуюживања

Члан 1986

Обезбеђење се не може захтевати од поклонодавца који је уговором о поклону задржао за себе право плодуюживања.

Порези и друге јавне обавезе

Члан 1987

Плодоуживалац сноси годишње порезе и друге јавне обавезе које терете употребу и прибирање плодове са послужне ствари у току трајања плодоуживања.

Ако је порезе и јавне обавезе платио сопственик, плодоуживалац је дужан да му накнади њихов износ за раздобље у коме је трајало плодоуживање.

Остали порези и јавне обавезе терете сопственика послужне ствари.

Ако је порезе и јавне обавезе који терете сопственика исплатио плодоуживалац, сопственик је дужан да му накнади исплаћени износ.

Обавезе осигурања

Члан 1988

Плодоуживалац је дужан о свом трошку, а у корист сопственика закључити уговор о осигурању од пожара, поплаве, крађе и других ризика, кад је прописано обавезно осигурање или кад би се то могло основано очекивати од разумног и пажљивог човека у датим околностима.

Ако је послужна ствар одраније била осигурана, плодоуживалац је дужан да плаћа премије осигурања за све време док траје плодоуживање.

Одсек V

ПРЕСТАНАК ПЛОДОУЖИВАЊА

Случајеви престанка

Члан 1989

Плодоуживање престаје у следећим случајевима:

- 1) Уговор сопственика послужне ствари и плодоуживаоца;
- 2) Одрицање од права плодоуживања једностраном изјавом воље;
- 3) Протек времена;
- 4) Смрт плодоуживаоца односно престанак правног лица;
- 5) Сједињење у истој личности својства сопственика послужне ствари и плодоуживаоца;
- 6) Потпуна пропаст послужне ствари;
- 7) Одржај од стране трећег лица;
- 8) Невршење права у року од пет година.

Када право плодоуживања престане, у свим случајевима изузев одржаја у корист трећег лица, плодоуживаочева овлашћења враћају се сопственику по самом праву.

За престанак права плодоуживања на непокретним стварима потребан је испис из земљишних књига.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Престанак на основу уговора

Члан 1990

Плодоуживање престаје на основу уговора између сопственика и плодоуживаоца.

Уговор о престанку права плодоуживања на непокретностима мора бити закључен у (обичној) писменој форми.

Право плодоуживања на непокретностима престаје када се на основу пуноважног уговора испише из земљишних књига.

Алтернатива: Став 2 мења се тако да гласи:

Уговор о престанку права плодуживања може бити закључен и неформално.

Одрицање од права

Члан 1991

Плодуживалац се може одрећи свог права (на плодуживање) једностраном изјавом воље, упућеном сопственику послужне ствари.

За пуноважност изјаве о одрицању није потребан пристанак сопственика.

По пријему изјаве о одрицању, сопственик непокретне ствари може захтевати испис права плодуживања из земљишних књига.

Али, плодуживаочево право не може престати одрицањем, ако на послужној ствари постоји неко стварно право или право закупа, стечено пре права плодуживања.

Плодуживаочеви повериоци, чија су потраживања доспела, могу захтевати да се плодуживаочева изјава о одрицању огласи без правног дејства према њима.

Протек времена

Члан 1992

Плодуживање престаје (самим) протеклом времена за које је било установљено.

Плодуживање у корист правног лица престаје протеклом рока од педесет година ако није био предвиђен краћи рок.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Плодуживање престаје протеклом времена по самом праву.

Смрт – Престанак правног лица

Члан 1993

Право плодуживања престаје смрћу (физичког) лица.

Када престане да постоји правно лице, гаси се и његово право плодуживања.

Сједињење

Члан 1994

Ако се својства плодуживаоца и сопственика стекну у једном лицу, на основу правног посла или наслеђивања, право плодуживања престаје, а право својине се ослобађа дотадашњег терета и по самом праву се успоставља у пуном обиму.

Пропаст послужне ствари

Члан 1995

У случају потпуне пропасти послужне ствари, сопственик није дужан да је обнови.

Али, ако сопственик обнови или замени послужну ствар другом стварју, право плодуживања се продужава (постоји) на обновљеној или замењеној ствари.

Право плодуживања се протеже на противвредност, која је ступила на место пропале (уништене) ствари, нарочито у случају осигурања или експропријације.

У случају делимичне пропасти (послужне ствари) право плодуживања наставља да постоји на преосталом делу послужне ствари.

Одржај

Члан 1996

Право плодуживања престаје када неко треће лице, на истој послужној ствари, стекне одржајем право својине или право плодуживања.

Застарелост

Члан 1997

Плодоуживање престаје ако га плодoуживалац није вршио пет година, а у том раздобљу га нико није спречавао да га врши.

Одговорност

Члан 1998

Плодоуживалац одговара за уништење или оштећење ствари, ако не докаже да се штета догодила без његове кривице.

Ако је потрошио поједине ствари, а није имао право да то учини, дужан је заменити их истом количином, исте врсте ствари, истог квалитета.

Он не одговара за дотрајалост или за смањење вредности потрошне ствари до чега је дошло услед редовне (нормалне) употребе ствари.

Предаја (враћање) ствари сопственику

Члан 1999

По престанку права плодoуживања, плодoуживалац (или његови наследници) дужан је предати послужну ствар сопственику у стању у коме ју је примио.

Сопственик непокретне послужне ствари има право захтевати испис права плодoуживања из земљишних књига.

Издаци (Impensae)

Члан 2000

Плодоуживалац који је имао издатке или извршио радове које није био дужан обавити, има право захтевати накнаду од сопственика по правилима о незваном вршењу туђих послова.

Ако је поставио уређаје, а сопственик одбије да за њих исплати накнаду, плодoуживалац има право да их скине и однесе, али је дужан да васпостави раније стање.

Одсек VI

ПОСЕБНА ПРАВИЛА

Плодоуживање на потрошним стварима

(Неправо плодoуживање)

Члан 2001

Када сопственик преда потрошне ствари на плодoуживање, плодoуживалац стиче право својине на њима и може их слободно потрошити или отуђити.

Али, по престанку права плодoуживања, плодoуживалац је дужан вратити сопственику исту количину исте врсте потрошних ствари истог квалитета, или накнадити новчану вредност примљених ствари у време престанка (плодoуживања).

Ако су непотрошне ствари приликом предаје плодoуживаоцу биле процењене, он стиче право својине на њима, али је по престанку плодoуживања дужан накнадити сопственику њихову процењену вредност.

На неправо потраживање на одговарајући начин примењују се општа правила о праву плодoуживања уколико нешто друго није одређено законом и ако није у супротности са природом неправог плодoуживања.

Плодоуживање на праву потраживања

Члан 2002

Плодоуживалац права потраживања има право да прибира камате.

Наплаћивање потраживања датог у плодоуживање

Члан 2003

Кад потраживање на коме постоји право плодоуживања доспе за наплату, плодоуживалац је дужан наплатити га.

Са испуњењем потраживања, право плодоуживања прелази на ствар, која је била предмет испуњења.

Кад је предмет потраживања новац, плодоуживалац је дужан, на захтев сопственика, положити наплаћени износ код суда, али ако плодоуживалац пружи довољно обезбеђење сопственику (имаоцу права потраживања) може задржати наплаћени новац код себе.

Сопственик као и плодоуживалац могу захтевати да се наплаћени новац уложи тамо да доноси приход.

Алтернатива: Став 3 мења се тако да гласи:

3. Кад је предмет потраживања новац плодоуживалац је дужан, на захтев сопственика, положити наплаћени износ код суда, али ако је предмет његовог потраживања такође новац (камата) и ако је оно доспело за наплату, плодоуживалац може задржати за себе колико му се дугује, а остало је дужан предати сопственику.

Плодоуживање шуме

Члан 2004

Плодоуживалац има право да посече онолико дрвећа годишње, колико је редовно чинио сопственик у складу са правилима посебног закона.

Плодоуживалац и сопственик имају право захтевати да суд уреди обим искоришћавања шуме, водећи рачуна о правима сваког за њих.

Ако се услед олује, пада снега, пожара, најезде инсеката или из других узрока укаже потреба да се исече знатно већа количина дрвећа него иначе, искоришћавање се у наредним годинама смањује да би се постепено смањивале штетне последице, а вишак нова се улаже на камату и служи да накнади смањење прихода у наредном раздобљу.

Рудници

Члан 2005

Плодоуживање ствари код којих се прибирање користи састоји у вађењу саставних делова супстанце, посебно у рудницима, примењују се правила о плодоуживању на шумама.

Заштита

Члан 2006

Правила о заштити права својина на одговарајући начин примењују се на заштиту права плодоуживања

ГЛАВА III ЛИЧНА СЛУЖБЕНОСТ УПОТРЕБЕ

Право на употребу и прибирање плодова у границама потреба

Члан 2007

Лична службеност употребе (право употребе) овлашћује имаоца да туђу непотрошну ствар употребљава, али и да прибира плодове и остале користи од (са) ње, у границама својих личних потреба и потреба чланова своје породице, уз обавезу да сачува суштину (супстанцу) ствари.

Потребе се просуђују према стању у тренутку настанка службености употребе, али се накнадно узимају у обзир и нове потребе које су се у време настанка могле основано очекивати.

Право на плодове и користи преко граница личних и породичних потреба употребиоца стиче сопственик послужне ствари.

Плодови у новчаном облику

Члан 2008

Када је предмет службености употребе неко право, употребилац стиче плодове у новчаном облику (камате на главно потраживање, дивиденде и сл.) у сразмери са својим личним и породичним потребама.

Право на вишак прихода, преко граница потреба употребиоца, припада повериоцу (сопственику) послужног права.

Свака страна може захтевати да суд одреди сразмеру према којој ће се извршити расподела плодова у новчаном облику.

Одржавање послужне ствари

Члан 2009

Трошкове редовног одржавања (послужне ствари) сnose ималац права употребе и сопственик послужне ствари сразмерно користима које свако од њих има од ствари.

Ванредне трошкове предузимања знатнијих радова или других мера потребних за очување ствари сноси сопственик.

Порези и друге јавне обавезе

Члан 2010

Ималац права употребе и сопственик сnose порезе и друге јавне обавезе које терете употребу и прибирање плодова и других користи од послужне ствари сразмерно користима које свако од њих има од ствари.

Остали порези и јавне обавезе терете сопственика послужне ствари.

Алтернатива: Претходна два члана замењују се следећим чланом:

Трошкови одржавања и јавни терети

Члан 2011

Сопственик је дужан да одржава послужну ствар у стању у коме је била у тренутку настанка права употребе и ради тога је дужан сносити све редовне и ванредне трошкове као и порезе и јавне обавезе које терете послужну ствар.

Али, ако трошкови, порези и јавне обавезе прелазе износ користи које преостају сопственику, ималац права употребе дужан је намирити разлику или се одрећи свог права употребе.

Непреносивост – Немогућност наслеђивања права употребе

Члан 2012

Употребилац не може уговором пренети на треће лице ни право употребе у целини ни вршење појединих овлашћења.

У случају смрти употребиоца, право употребе не прелази на наследнике.

Али сопственик послужне ствари може, уговором са употребиоцем или тестаментом, дозволити употребиоцу да закључи уговор о закупу послужне ствари и да прибира закупнину ради задовољења личних и породичних потреба.

Одговарајућа примена правила

Члан 2013

На права и обавезе употребиоца, његове правне односе са сопствеником послужне ствари и са трећим лицима, на постанак и престанак личне службености употребе као и на остале односе у вези са овим правом, на одговарајући начин се примењују правила о праву плодуюживања.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

На личну службеност употребе примењују се одговарајући начин правила о праву плодуюживања.

ГЛАВА IV

ПРАВО СТАНОВАЊА (НАВИТАТИО)

Појам

Члан 2014

Ималац права становања овлашћен је да туђу стамбену зграду или стан као део зграде употребљава за своје личне и породичне потребе становања, уз обавезу да чува суштину ствари.

Потребе имаоца права становања просуђују се према тренутку настанка права, али се узимају у обзир и нове потребе које су се у време настанка права могле основано очекивати (закључење брака, заснивање ванбрачне или истополне заједнице, рађање или усвајање деце, настајање законске обавезе у корист или на терет имаоца права становања и сл.).

Са имаоцем могу становати и лица која га издржавају или су му потребна да га помажу и негују или да му воде домаћинство.

Али, сва остала лица, изузев имаоца, немају сопствено право да обитавају у згради или стану, те су у тренутку смрти имаоца, када престаје његово право становања и они дужни да се иселе из зграде или стана у коме су дотад живели.

Употреба уређаја у згради

Члан 2015

Ималац чије се право становања односи на део зграде, има право да се користи (служи, употребљава) уређајима намењеним за заједничку употребу.

Одржавање стамбене зграде или стана

Члан 2016

Ималац права становања сноси трошкове редовног одржавања стамбене зграде или стана ако је његова употреба стамбених просторија искључива.

Ако сопственик и ималац права становања живе заједно у стамбеној згради или стану, трошкове редовног одржавања сноси сразмерно обиму употребе просторија.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Ималац права становања сноси трошкове редовног одржавања ако у стану или стамбеној згради живи само он или са породицом.

Непреносивост – Немогућност наслеђивања права становања

Члан 2017

Ималац не може уговором пренети на треће лице ни право становања, нити уступити вршење тога права на послужној ствари.

У случају смрти имаоца, право становања не прелази на наследнике.

Одговарајућа примена правила

Члан 2018

На личну службеност становања примењују се на одговарајући начин правила о праву плодуживања.

Део трећи

ПРАВО ГРАЂЕЊА

Појам

Члан 2019

Право грађења је временски ограничено стварно право имаоца на туђем земљишту, да буде сопственик постојеће зграде, или да изгради нову зграду и стекне на њој право својине.

Право грађења има за предмет зграду или другу грађевину изнад или испод површине туђег земљишта.

Право грађења обухвата употребу туђег земљишта испод или изнад зграде, као и земљишта које служи коришћењу зграде.

Ако се право грађења односи на грађевину испод површине послужног земљишта, уговором о оснивању (право грађења) мора се одредити начин употребе земљишне површине изнад грађевина.

Алтернатива: Ставови 1 и 3 мењају се тако да гласе:

Право грађења је временски ограничено стварно право имаоца на туђем земљишту, да има право својине на постојећој згради, или да изгради нову зграду и стекне на њој право својине.

Ималац права грађења има временски ограничено овлашћење употребе и уживања земљишта испод или изнад зграде, као и оног које служи употреби зграде.

Могућност заснивања права грађења

Члан 2020

Држава (Република Србија), аутономна покрајина, јединица локалне самоуправе, општина, црква и верска заједница, установа, задужбина, удружење и друга правна лица могу оснивати право грађења у корист неког трећег лица на земљишту на коме имају право својине.

Исту могућност оснивања права грађења имају физичка лица на свом земљишту.

Садржина

Члан 2021

Право грађења има законску и уговорну садржину.

Стицање права грађења

Члан 2022

Право грађења стиче се на основу уговора, тестаментом, одржајем и одлуком суда.

Стицање (право грађења) на основу уговора

Члан 2023

Прибавилац стиче право грађења на основу пуноважног уговора са сопствеником послужног земљишта (непокретности) уписом у земљишну књигу.

За пуноважност уговора о (стицању) оснивању права грађења потребно је да буде закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Право грађења се уписује као обавеза свагдашњег сопственика у теретни лист замљишнокњижног улошка у који је уписано послужно земљиште (непокретност).

Правна дејства уговора

Члан 2024

Уговорне одредбе о правним дејствима и простирању права грађења, а нарочито о намени зграде, њеном положају, структури и запремини (величини) и простирању зграде као и употреби неизграђеног земљишта које служи згради, чине (поред законске) уговорну садржину права грађења уз законске одредбе и производе правна дејства према доцнијим прибавиоцима права грађења и према доцнијим прибавиоцима права својине на послужном земљишту.

Приликом уписа права грађења у главну књигу, земљишнокњижни суд ће на молбу (захтев) подносиоца ставити напомену да су уговорне одредбе садржане у писменој исправи (у писмено закљученом уговору) и упутити на збирку исправа.

Упис права грађења као обавезе

Члан 2025

Право грађења се уписује као обавеза свагдашњег сопственика у теретни лист земљишнокњижног улошка у који је уписано послужно земљиште.

За укњижење потребна је изречна изјава воље сопственика послужног земљишта да пристаје на упис права грађења (*clausula intabulandi*), а ако је на послужном земљишту било других стварних права, потребан је и пристанак њихових ималаца.

Упис права грађења као посебног земљишнокњижног тела

Члан 2026

После укњижења права грађења као терета на послужном земљишту, суд по службеној дужности отвара (оснива) посебан земљишнокњижни уложак у који се право грађења уписује као земљишнокњижно тело.

У лист „б“ (власнички лист) уписује се име имаоца права грађења и битне одредбе уговора о оснивању који чине његову уговорну садржину и које производе правна дејства и према прибавиоцима права грађења и према прибавиоцима својине на послужном земљишту.

У лист „в“ (теретни лист) уписују се хипотека и друга права трећих лица, која означавају терет на праву грађења.

Права имаоца

Члан 2027

Ималац права грађења има право својине на згради, која се налази испод или изнад површине туђег земљишта.

Ако зграда није постојала одраније, ималац има право да сазида зграду и да стекне право својине на њој.

На земљишту испод или изнад зграде, као и на земљишту које је потребно за коришћење зграде, ималац има преносиво право употребе и уживања.

Ималац има право да сруши постојеће зграде и сазида нову или нове зграде, изузев ако уговором о оснивању није предвиђено што друго.

Ако се право грађења односи на грађевину испод послужног земљишта, уговором о оснивању мора се одредити начин употребе и уживања земљишне површине изнад грађевине.

Етажна својина

Члан 2028

Ималац права грађења може, ако уговором о оснивању није другачије одређено, успоставити етажну својину на сазиданој (подигнутој) згради.

У том случају, док траје право грађења, сваки прибавилац стиче право временски ограничене својине на посебном делу зграде, право недељиве сусвојине на заједничким деловима зграде, као и право на употребу и уживања послужног земљишта заједно са другим прибавиоцима.

Могућност уступања и наслеђивања

Члан 2029

Ималац права грађења може продати и на други начин пренети право својине на сазиданој (изграђеној) згради у целини заједно са правом употребе и уживања послужног земљишта.

Ималац права грађења може продавати и етажне делове или сувласничке уделе у згради, које прате одговарајуће овлашћење на заједничким деловима у згради на послужном земљишту.

Али, ималац може пренети своје право грађења, заједно са правом употребе и уживања послужног земљишта, док још изградња није започета или није довршена, а право које се тада преноси сведено је на овлашћење да се зграда зида или да се заврши.

На пренос права грађења на одговарајући начин се примењују правила о преносу права својине на непокретностима на основу уговора.

Право грађења прелази на наследнике.

Алтернатива: Додаје се став 6 који гласи:

Пренос права грађења на основу уговора и наслеђивања могу се уговором о оснивању или тестаментом искључити или ограничити.

Наодвојивост

Члан 2030

Сопственик послужног добра може продати или на други начин пренети право својине на треће лице, али само са теретом права грађења.

Право прече куповине

Члан 2031

Сопственик послужног земљишта има законско право прече куповине када ималац продаје право грађења.

Ималац права грађења има законско право прече куповине када сопственик продаје послужно земљиште.

Накнаде за употребу и уживање (послужног земљишта)

Члан 2032

Накнада за употребу и уживање послужног земљишта плаћа се по правилу у месечним или годишњим оброцима.

Сопственик послужног земљишта може захтевати од сваког имаоца (права грађења) да му пружи обезбеђење у облику (виду) хипотеке, која ће теретити право грађења за најмање три годишња износа накнаде за употребу и уживање послужног земљишта.

Трајање

Члан 2033

Право грађења не може се заснивати за време дуже од сто година.

Уговарање унапред дужег рока трајања нема правно дејство.

Али, сопственик послужног земљишта и ималац права грађења могу у сваком тренутку уговорити настављање права грађења за ново раздобље, најдуже до сто година.

За пуноважност уговора о продужењу трајања (за најдуже нових сто година) потребно је да буде закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Престанак права грађења пре времена

Члан 2034

Ако ималац права грађана не плаћа уговорену накнаду, или (битније) мења намену зграде не тражећи пристанак сопственика послужног земљишта или знатније прекорачује границе свога права или теже повређује уговорне обавезе, сопственик може захтевати престанак права грађења и пренос права и обавеза у вези са зградом на своје име.

У пресуди којом одлучује о превременом престанку права грађења и о преносу права и обавеза на сопственика, суд ће досудити правичну накнаду за зграду и наложити сопственику да је исплати имаоцу.

. Правична накнада коју је сопственик дужан исплатити имаоцу, не може бити мања од половине износа за који је вредност (цена) земљишта увећана грађењем зграде.

Суд ће обавезати (наложити) имаоца да врати зграду сопственику земљишта, кад му сопственик земљишта исплати досуђену накнаду или пружи одговарајуће обезбеђење.

Престанак пре времена због неграђења (неизградња, пасивност)

Члан 2035

Сопственик послужног земљишта може захтевати да право грађења престане пре протеча уговореног времена, ако ималац не почне са грађењем ни после две године од закључења уговора.

Исто тако сопственик може захтевати престанак права грађења пре протеча уговореног времена ако ималац не изгради зграду ни после десет година од закључења уговора.

Сматра се да је зграда изграђена када је стављена под кров.

Алтернатива: Став 3 мења се тако да гласи:

Сматра се да је зграда завршена када је овлашћени орган издао употребну дозволу.

Протек времена

Члан 2036

Право грађења престаје протеклом времена за које је основано.

Испис права грађења из земљишне књиге врши се по службеној дужности.

Остали случајеви

Члан 2037

Право грађења престаје исписом из земљишне књиге на основу изјаве о одрицању имаоца права, или на основу уговора о престанку права грађења закљученог

између имаоца и сопственика послужног земљишта, као и у другим случајевима предвиђеним законом или уговором о оснивању.

Право грађења не престаје ако зграда пропадне, изузев ако уговором није предвиђено што друго.

Право грађења престаје ако се својства имаоца права и сопственика послужног земљишта стекну у једном лицу, али сопственик ако хоће може задржати постојање права грађења на свом земљишту.

Правна дејства престанка

Члан 2038

По престанку права грађења, зграда прелази у својину сопственика послужног земљишта по самом праву (закону).

Накнада

Члан 2039

Сопственик послужног земљишта је дужан исплатити правичну накнаду имаоцу права грађења за зграде које је сазидао (изградио).

Ако је право грађења било оптерећено хипотекама накнада ступа на место зграде и служи као обезбеђење хипотекарним повериоцима, те је сопственик не може исплатити имаоцу без њиховог пристанка.

Ако сопственик није исплатио накнаду нити је пружио обезбеђење, ималац права грађења или хипотекарни поверилац у чију корист је право грађења било оптерећено хипотеком, могу захтевати да се на место исписаног права грађења упише у земљишне књиге хипотека истог реда као обезбеђење за накнаду коју дугује сопственик.

Рок за упућивање захтева за упис је три месеца од престанка права грађења.

Уговорно уређење накнаде

Члан 2040

Сопственик и ималац могу приликом установљена права грађења или доцније, уговорати висину накнаде за зграду, или поступак и начин на који ће се утврдити њен износ (именовањем одбора за решавање неспоразума или неслагања, путем посредовања или арбитраже и сл.), укидање права на накнаду као и васпостављање ранијег стања.

Када је уговор закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа, а садржина уписана забележбом у земљишној књизи, уговорне одредбе производе правна дејства према доцнијим прибавиоцима права грађења као и према прибавиоцима права својине на послужном земљишту.

Заштита права грађења

Члан 2041

Одредбе о заштити права својине на одговарајући начин се примењују на заштиту права грађења.

Дугогодишњи засади

Члан 2042

Правила о праву грађења као временски ограниченом праву на одговарајући начин се примењују на права имаоца дугогодишњих засада на туђем земљишту као што су виногради, воћњаци, хмељарници и сл.

Део четврти

ЗАЛОЖНО ПРАВО

ОДЕЉАК ПРВИ ЗАЛОЖНО ПРАВО НА ПОКРЕТНИМ СТВАРИМА УПИСАНО У РЕГИСТАР

ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Уговор о залози

Члан 2043

Уговором о залози обавезује се залогодавац према повериоцу да му пружи обезбеђење за његово потраживање тако што ће се повериочево право на ствари залогодавца уписати у регистар заложног права (у даљем тексту: регистар залогe).

Залогодавац може бити дужник или треће лице.

Уговором о залози уређују се права и обавезе залогодавца и повериоца.

Садржина и форма уговора

Члан 2044

Уговор о залози садржи нарочито: име и презиме или фирму, пребивалиште или боравиште, односно седиште повериоца и залогодавца, као и дужника ако су то различита лица, предмет заложног права са потребним обележјима и податке о потраживању које се обезбеђује заложним правом, дан закључења.

Уговор о залози закључује се у писменој форми.

Стицање заложног права

Члан 2045

Поверилац стиче заложно право уписом у регистар залогe, осим ако није друкчије одређено законом.

Ако је залогодавац заложно ствар на којој нема право својине или ако залога није пуноважна из других разлога, упис у регистар залогe не производи правно дејство.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Упис у регистар

Члан 2046

Упис заложног права у регистар залогe могу тражити поверилац или залогодавац.

Ако упис тражи поверилац потребна је изричита изјава залогодавца да пристаје да поверилац упише заложно право у регистар залогe.

Правно дејство заложног права

Члан 2047

Поверилац чије је заложно право уписано у регистар залогe може се наплатити из вредности предмета заложног права пре осталих поверилаца, ако му његово потраживање не буде исплаћено о доспелости.

Право из става 1. овог члана има дејство и према трећем лицу које је предмет заложног права прибавило од залогодавца, као и према доцнијим прибавиоцима предмета заложног права.

Потраживање које се обезбеђује

Члан 2048

Заложним правом може се обезбедити новчано потраживање чији је износ изражен у домаћој или страниј валути.

Заложним правом обезбеђује се одређен износ главног потраживања, дужна камата и трошкови остварења наплате потраживања.

Камата и трошкови остварења наплате потраживања се обезбеђују заложним правом ако су у уговор о залози унети подаци о висини каматне стопе или елементима на основу којих се одређује износ камате или највишој (максималној) каматној стопи, као и кад, где и како се камата има платити и подацима о највишем износу трошкова наплате.

Потраживање законске затезне камате се обезбеђује без обзира на садржину уговора о залози.

Заложним правом могу се обезбедити и будућа, као и условна потраживања.

У случају из става 5. овог члана, у регистар залогe уписује се највиши износ главног потраживања до којег заложно право обезбеђује условна или будућа потраживања.

Правно дејство у стечају

Члан 2049

У случају стечајног поступка над имовином залогодавца, на намирење из вредности предмета заложног права примењују се правила закона којим се уређује стечај.

ГЛАВА II

ПРЕДМЕТ ЗАЛОЖНОГ ПРАВА

Покретне ствари

Члан 2050

Предмет заложног права може бити индивидуално одређена ствар којом залогодавац може слободно располагати.

Заложити се могу и покретне ствари одређене по врсти, ако је уговором о залози одређена количина или број и начин на који се могу разликовати од других ствари исте врсте.

Предмет заложног права може бити и збир покретних ствари, као што је роба у одређеном складишту или продавници, инвентар који служи за обављање привредне делатности и друго, у складу са уговором о залози.

Право потраживања и друга права

Члан 2051

Предмет заложног права може бити право потраживања залогодавца према дужнику и у случају да је заложни поверилац дужник залогодавца, осим потраживања чији је пренос забрањен законом и оних која су везана за личност или се не могу преносити на другог.

Заложно право на потраживању стиче се уписом у регистар залогe.

Предмет заложног права могу бити и друга имовинска права којима њихов ималац може слободно располагати.

Одредбе о залози ствари примењују се и на залогу потраживања и других права, ако за њих није прописано што друго.

Дејство залогe потраживања

Члан 2052

Док не буде писмено обавештен о настанку заложног права дужник заложеног потраживања може испуњавати своју обавезу залогодавцу.

О залози потраживања из става 1. овог члана дужника могу обавестити залогодавац или заложни поверилац.

Од дана достављања обавештења о постојању заложног права дужник заложеног потраживања може испунити дуг само заложном повериоцу а не и залогодавцу, осим ако је заложни поверилац дао друкчија упутства.

Извод из регистра о томе да поверилац има заложно право на потраживању је доказ за дужника заложеног потраживања да потраживање исплати заложном повериоцу.

Сувласнички удео

Члан 2053

Сувласнички удео покретне ствари или збира покретних ствари може бити предмет залогe.

Идеални део имовинских права може се заложити.

Будуће ствари и права

Члан 2054

Предмет заложног права могу бити ствари или права које ће залогодавац прибавити у будућности.

Заложно право из става 1. овог члана настаје кад залогодавац стекне право својине на ствари, односно право потраживања или друго имовинско право.

Поверилац има право да тражи да се у регистар залогe упише заложно право на будућој ствари.

Примена других прописа

Члан 2055

Одредбе овог закона не примењују се на залогу бродова и ваздухоплова, за које су установљени регистри према посебним прописима.

Одредбе овог закона не примењују се на залогу хартија од вредности, за које је установљен регистар према посебним прописима у који се уписују права трећих лица на хартијама од вредности.

Одредбе овог закона примењују се на залогу права интелектуалне својине, а залога на тим правима уписује се у регистар завода надлежног за интелектуалну својину, и то: регистар жигова, регистар патената, регистар малих патената, регистар

модела, регистар узорака, регистар географских ознака порекла и регистар топографија.

ГЛАВА III УГОВОРНЕ СТРАНЕ

Заложни поверилац Члан 2056

Заложни поверилац је, у смислу овог закона, поверилац који је стекао заложно право уписом у регистар залогe.

Одређивање трећег лица Члан 2057

Заложни поверилац или више њих могу одредити треће лице или једног од њих да предузима правне радње ради заштите и намирења заложеног потраживања.

У случају из става 1. овог члана, треће лице има права заложног повериоца у односу на залогодавца.

У регистар залогe уписаће се име трећег лица из става 1. овог члана уместо заложних поверилаца.

Залогодавац Члан 2058

Залогодавац је, у смислу овог закона, дужник који има право својине на покретној ствари или својство имаоца неког права којим може слободно располагати.

Залогодавац може бити и треће лице које пружа обезбеђење за туђи дуг

Одсек I ОБАВЕЗЕ ЗАЛОГОДАВЦА

Обавеза чувања и одржавања предмета заложног права Члан 2059

Залогодавац је дужан да, по закључењу уговора о залози, чува предмет заложног права са пажњом доброг домаћина, односно доброг привредника.

Залогодавац је дужан да одржава предмет заложног права у исправном стању и врши потребне оправке на њему.

Осигурање предмета заложног права Члан 2060

Уговором о залози може се предвидети обавеза залогодавца да осигура предмет заложног права.

Одсек II ПРАВА ЗАЛОГОДАВЦА

Државина и употреба Члан 2061

Залогодавац и после уписа заложног права у регистар залогe има право да држи предмет заложног права.

Ако о доспелости не испуни обавезу према заложном повериоцу, залогодавац губи право на државину.

Залогодавац је овлашћен да употребљава предмет заложног права према његовој уобичајеној намени.

Право на плодове

Члан 2062

Ако предмет заложног права даје плодове, залогодавац је овлашћен да их прибира.

Уговором о залози може се предвидети да, уместо залогодавца, заложни поверилац има право да прибира плодове од предмета заложног права.

Закуп

Члан 2063

Залогодавац има право да предмет заложног права изда у закуп и да закључује друге уговоре којима се предмет заложног права даје на употребу и прибирање плодова трећим лицима, ако уговором није друкчије предвиђено.

Отуђење предмета заложног права

Члан 2064

Залогодавац може отуђити предмет заложног права и пренети право својине на треће лице.

Залогодавац је дужан да, без одлагања, поднесе захтев ради уписа заложног права у регистар залогe на терет новог власника.

Обавезу из става 2. овог члана има и нови власник.

Залогодавац и нови власник предмета заложног права солидарно одговарају заложном повериоцу за штету која може настати због њиховог пропуста да у регистар залогe упишу заложно право на терет новог власника.

Прибавилац стиче право својине оптерећено уписаним заложним правом.

Ако залогодавац предмет заложног права продаје у оквиру своје редовне делатности, савесни купац стиче право својине без терета.

Искључење отуђења

Члан 2065

Уговором о залози може се искључити право залогодавца да отуђи предмет заложног права.

Поновно залагање

Члан 2066

Залогодавац може поново заложити предмет заложног права, ако уговором није друкчије предвиђено.

Ограничење права на употребу

Члан 2067

Уговором о залози може се ограничити употреба предмета заложног права и одредити начин на који залогодавац може убудуће да га употребљава.

Уговором о залози могу се искључити одређени начини употребе предмета заложног права.

Одсек III
ПОСЕБНЕ УГОВОРНЕ ОДРЕДБЕ О НАМИРЕЊУ

Уговор о залози као извршна исправа

Члан 2068

Уговор о заснивању заложног права може бити закључен у облику јавнобележничког записа који садржи изречну изјаву залогодавца о томе да се на основу те исправе може, ради остварења дуговане чинидбе по доспелости обавезе, непосредно спровести принудно извршење, као и да садржи друге елементе предвиђене за извршност јавнобележничке исправе прописом којим се уређује рад јавних бележника.

У случајевима кад је уговор о залози закључен у облику извршне исправе, јавни бележник, на захтев странке, ставља потврду о извршности на исправу или сачињава јавнобележнички записник у коме поред потврде о извршности потврђује и висину дуга обезбеђеног залогом, у моменту састављања те исправе.

Уговором о залози закљученим у облику извршне исправе странке могу предвидети право вансудског намирења на начин предвиђен овим закоником.

Извршност јавнобележничког записа односно записника може се побијати по одредбама закона којим се уређује извршни поступак.

Суд, односно други орган или лице које спроводи извршење обуставиће извршење ако утврди да приликом сачињавања јавнобележничког записа нису испуњени услови који се захтевају да би тај запис имао снагу јавне или извршне исправе.

Посебно правило за физичка лица

Члан 2069

Уговором о залози не може се предвидети да ће предмет заложног права прећи у својину заложног повериоца, или да га заложни поверилац може продати по унапред одређеној цени ако његово потраживање не буде намирено о доспелости, изузев у случајевима предвиђеним законом.

Уговором о залози може се предвидети да ће предмет заложног права прећи у државину заложног повериоца, ако његово потраживање не буде намирено о доспелости.

У тренутку доспелости потраживања, заложни поверилац и залогодавац се могу споразумети да ће предмет заложног права прећи у својину повериоца уместо исплате дуга или да ће поверилац моћи да га прода по одређеној цени или да га по тој цени задржи за себе.

Вишак вредности изнад износа потраживања заложни поверилац је дужан да исплати залогодавцу без одлагања.

ГЛАВА IV
РЕДОСЛЕД ЗАЛОЖНИХ ПРАВА

Право првенства наплате

Члан 2070

Заложни поверилац има право да из цене постигнуте продајом предмета заложног права наплати своје потраживање пре осталих поверилаца залогодавца, осим ако није друкчије одређено овим закоником.

Ред првенства

Члан 2071

Ако је исти предмет заложног права, уписом у регистар залогe, заложен већем броју поверилаца, редослед исплате њихових потраживања из вредности тог предмета одређује се према времену (дан, час и минут) пријема захтева за упис заложног права у агенцији за привредне регистре (у даљем тексту: агенција).

Ред првенства различитих заложних права

Члан 2072

Ред првенства између заложног права уписаног у регистар залогe и заложног права које настаје предајом заложене ствари у државину повериоцу, одређује се према времену настанка одговарајућег заложног права.

Заложно право стечено предајом у државину ужива првенство у односу на доцније заложно право уписано у регистар залогe, ако се заснива на уговору о залози који је закључен у писменој форми и оверен у суду или закључен у другом облику јавне исправе.

Терет доказивања

Члан 2073

Поверилац који тврди да му је ствар била предата у државину пре него што је извршен упис у регистар залогe у корист другог повериоца, дужан је доказати да је до предаје у државину дошло пре уписа у регистар залогe.

Законско заложно право из уговора у привреди

Члан 2074

Законско заложно право превозиоца, комисионара, отпремника и складиштара, настала отпремом или превозом ствари које су предмет залогe према закону којим се уређују облигациони односи, имају првенство у односу на заложно право уписано у регистар залогe.

Законско заложно право посленика за потраживања награде за рад, накнаде за утрошени материјал и остала потраживања у вези са његовим радом, настала на основу уговора о делу из закона којим се уређују облигациони односи, има првенство у односу на заложна права уписана у регистар залогe.

Законско заложно право државе

Члан 2075

За потраживања пореза и других дажбина ред првенства одређује се према времену њиховог уписа у регистар залогe.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

ГЛАВА V НАМИРЕЊЕ

Општа правила

Члан 2076

Ако дужник не испуни своју обавезу о доспелости, заложни поверилац стиче право на државину по самом закону.

У тренутку доспелости, заложни поверилац који располаже извршном исправом о дугу, стиче право да из вредности предмета заложног права намири своје главно потраживање, дужну камату и трошкове око остварења наплате потраживања.

Камата и трошкови остварења наплате потраживања могу се намирити из вредности заложене ствари ако су у уговор о залози унети подаци о висини каматне стопе или елементима на основу којих се одређује износ камате или највишој (максималној) каматној стопи, као и кад, где и како се камата има платити и подацима о највишем износу трошкова наплате.

Потраживање законске затезне камате намирују се без обзира на садржину уговора о залози.

Вишак цене добијен продајом изнад износа потраживања заложни поверилац је дужан исплатити залогодавцу без одлагања.

Ако заложни поверилац у року од осам дана не исплати залогодавцу вишак цене добијен продајом изнад износа потраживања, плаћа залогодавцу прописану затезну камату.

Почетак намирења

Члан 2077

Заложни поверилац је дужан да обавести препорученим писмом дужника и залогодавца, кад то није исто лице и треће лице код кога се ствар налази, о намери да своје доспело потраживање намири из вредности предмета заложног права.

Поступак намирења почиње кад заложни поверилац достави обавештење препорученим писмом дужнику и залогодавцу, кад то није исто лице, на адресу уписану у регистар залогe.

Упис поступка намирења у регистар залогe

Члан 2078

Заложни поверилац је дужан да затражи да се у регистар залогe упише да је започео поступак намирења.

Дужност сарадње

Члан 2079

Залогодавац је дужан да сарађује са заложним повериоцем у поступку намирења повериочевог потраживања из предмета заложног права од тренутка када му је достављено повериочево обавештење.

Залогодавац је дужан да заложном повериоцу пружи потребна обавештења ради спровођења намирења.

Обавезе залогодавца има и дужник, када то није исто лице.

Ако повреди неку од обавеза из овог члана, залогодавац или дужник, кад то није исто лице, дужан је да накнади штету коју трпи заложни поверилац.

Дужност залогодавца

Члан 2080

Од дана достављања обавештења заложног повериоца, залогодавац је дужан да трпи да се заложни поверилац намири из вредности предмета заложног права.

Залогодавац је дужан да предмет заложног права или исправу која је неопходна за стицање државине преда заложном повериоцу на његов захтев.

До предаје државине заложном повериоцу, залогодавац је дужан да се уздржава од радњи којима се може смањити вредност предмета заложног права.

Залогодавац је дужан да предузме и друге радње које су неопходне да би заложни поверилац могао да намира своје потраживање.

Ако повреди неку од обавеза из овог члана, залогодавац је дужан да накнади штету коју трпи заложни поверилац.

Право повериоца на државину

Члан 2081

По достављању обавештења дужнику и залогодавцу, кад то није исто лице и трећем лицу код кога се ствар налази, заложни поверилац има право да предмет заложног права узме у државину.

Посебан поступак за стицање државине на предмету заложног права

Члан 2082

Ако залогодавац добровољно не изврши своју обавезу предаје предмета заложног права заложном повериоцу, заложни поверилац може суду поднети захтев за доношење решења о одузимању предмета заложног права од залогодавца или лица у чијој се државини предмет заложног права налази и предаји тог предмета заложном повериоцу у државину.

Уз захтев подноси се оверени извод из регистра залогa и уговор о залози.

Суд је дужан да о захтеву одлучи у року од три дана од дана подношења захтева.

Поступак одузимања предмета заложног права спроводи се у року од три дана од дана доношења решења којим се усваја захтев.

Ако је предмет заложног права, због своје природе, неподобан за пренос у државину или ако је то у интересу заложног повериоца, суд, на предлог заложног повериоца, одређује администратора који се стара о предмету заложног права до тренутка намирења заложног потраживања.

Против решења о одузимању предмета заложног права од залогодавца или лица у чијој се државини предмет заложног права налази, залогодавац може, у року од три дана од дана пријема решења, уложити приговор да повериочево потраживање или заложно право не постоји, или да је дуг исплаћен, о чему мора поднети писмене доказе.

Приговори не одлажу извршење.

О приговорима одлучује суд, у складу са законом којим се уређује извршни поступак.

На поступак за стицање државине на предмету заложног права примењује се закон којим се уређује извршни поступак, ако овим закоником није друкчије одређено.

Забрана правног располагања

Члан 2083

После достављања обавештења заложног повериоца, залогодавац не може правно располагати предметом заложног права без дозволе заложног повериоца.

Ако залогодавац продаје предмет заложног права у оквиру своје редовне делатности забрана отуђења не производи правно дејство према савесном прибавиоцу и он стиче право својине без терета.

ГЛАВА VI НАЧИН НАМИРЕЊА

Судска продаја предмета заложног права

Члан 2084

После извршеног уписа почетка намирења у регистар залогe, заложни поверилац може захтевати од суда одлуку да се предмет заложног права прода на јавној продаји или по текућој цени кад ствар има тржишну или берзанску цену.

Ако би трошкови јавне продаје били несразмерно велики према вредности предмета заложног права, суд може одлучити да га заложни поверилац прода по цени утврђеној проценом стручњака, или да га, ако хоће, задржи за себе по тој цени.

Вансудска продаја

Члан 2085

Заложни поверилац може приступити, када је на то овлашћен, вансудској продаји предмета заложног права, по истеку рока од 30 дана од уписа почетка намирења у регистар залогe.

Дужник може пуноважно испунити дуг у било које време пре продаје предмета заложног права.

У том року залогодавац може, иако није дужан, испунити обавезу дужника.

Накнадни споразум

Члан 2086

После достављања обавештења залогодавцу о почетку поступка намирења, заложни поверилац и залогодавац могу се споразумети да се рок од 30 дана скрати.

Вансудска јавна продаја

Члан 2087

Заложни поверилац може приступити вансудској јавној продаји путем надметања ако је вансудско намирење предвиђено уговором о залози.

Заложни поверилац може поверити спровођење јавне продаје стручном лицу које се редовно бави таквом делатношћу.

Продаја по тржишној или берзанској цени

Члан 2088

Заложни поверилац може продати предмет заложног права по тржишној или берзанској цени ако је вансудско намирење предвиђено уговором о залози.

Тржишна цена је цена по којој се исте или сличне ствари редовно продају под уобичајеним околностима на месту и у време продаје предмета заложног права.

Ако у месту и у време продаје предмета заложног права ствар нема тржишну цену, узима се у обзир цена на најближем тржишту.

Берзанска цена је цена по којој се исте или сличне ствари продају на најближој берзи.

Ако предмет заложног права нема тржишну или берзанску цену, заложни поверилац га може продати на начин на који би то учинио разуман и пажљив човек, чувајући интересе дужника и залогодавца.

Заложни поверилац може поверити лицу које се бави давањем зајмова уз залогу као занимањем или лицу које се бави продајом таквих ствари као занимањем, да у његово име и за његов рачун прода предмет заложног права.

Заложни поверилац и лице коме је поверена продаја предмета заложног права солидарно су одговорни залогодавцу ако му проузрокују штету приликом продаје.

Дужност обавештавања

Члан 2089

Заложни поверилац је дужан да обавести дужника и залогодавца, кад то није исто лице и треће лице код кога се ствар налази, о месту и времену одржавања продаје.

Ако је продаја предмета заложног права одржана без присуства дужника и залогодавца, кад то није исто лице, заложни поверилац је дужан да, без одлагања, обавести сваког од њих о околностима које могу бити од значаја, а нарочито о извршеној продаји, начину на који је продаја извршена, постигнутој цени и трошковима.

Залогодавчева тужба суду

Члан 2090

Залогодавац може оспоравати право заложног повериоца да се намири вансудским путем, ако у року од тридесет дана од уписа почетка намирења у регистар залогне поднесе тужбу суду и доказе да повериочево потраживање или заложно право не постоји, да потраживање није доспело за наплату или да је дуг исплаћен.

Подношење тужбе не спречава поступак намирења, изузев ако залогодавац поднесе јавну исправу или приватну исправу оверену на законом прописан начин која садржи доказ да повериочево потраживање или заложно право не постоји, да потраживање није доспело за наплату или да је дуг исплаћен.

При одређивању рокова и рочишта по тужби залогодавца, суд ће увек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног решавања ових спорова.

Стицање права својине на јавној продаји и другим врстама продаје

Члан 2091

Савесно лице које купи предмет заложног права на судској или вансудској јавној продаји, стиче право својине без терета.

Право својине које је савесни купац стекао не може се оспоравати због евентуалних пропуста у поступку продаје.

Ова правила примењују се и на продаје у поступку намирења, ако је лице купило предмет заложног права по тржишној или берзанској цени или по цени по којој би га продао разуман и пажљив човек, чувајући интересе дужника и залогодавца.

Алтернатива: Став 3 се брише.

ГЛАВА VII

ПРЕСТАНАК ЗАЛОЖНОГ ПРАВА

Исплата и други начини престанка потраживања

Члан 2092

Ако потраживање заложног повериоца престане исплатом дуга или на други начин, заложно право престаје и брише се из регистра залогне на захтев заложног повериоца, дужника или залогодавца, кад то није исто лице.

Али заложни поверилац се може намирити из вредности предмета заложног права и после застарелости његовог потраживања.

Пропаст ствари

Члан 2093

Заложно право престаје и брише се из регистра залогe кад предмет заложног права пропадне.

Ако је предмет заложног права био осигуран, заложно право се успоставља, по самом закону, на потраживању износа (или накнаде) осигурања.

Продаја

Члан 2094

Заложно право престаје на основу јавне продаје и друге продаје предмета заложног права, извршене ради намирења потраживања заложног повериоца.

По правноснажности судске одлуке о намирењу суд ће решењем одредити да се заложно право брише из регистра залогe.

У случају вансудске продаје заложни поверилац је дужан да изда исправу на основу које залогодавац може захтевати брисање заложног права.

Право да захтева од заложног повериоца да изда овакву исправу има и купац који је предмет заложног права прибавио на вансудској продаји.

Остали случајеви

Члан 2095

Брисање заложног права из регистра залогe може се тражити и када се заложни поверилац одрекне заложног права у писменој форми, када се својство заложног повериоца стекне у истом лицу са својством дужника, као и када заложни поверилац стекне право својине на предмету заложног права.

Пристанак повериоца или судска одлука

Члан 2096

Ако дужник или залогодавац, кад то није исто лице, тражи брисање заложног права, дужан је да поднесе регистру залогe писмену изјаву заложног повериоца да пристаје на брисање или судску одлуку којом се утврђује да је заложно право престало.

ГЛАВА VIII РЕГИСТАР ЗАЛОГЕ

Опште одредбе

Члан 2097

Регистар залогe је јавни регистар заложних права на стварима физичких или правних лица и других података који се, у складу са овим закоником, уписују у регистар залогe.

Регистар залогe је јединствена електронска база података, чија је основа централна база података у којој се чувају сви подаци унети у регистар залогe.

Локалне јединице регистра залогe могу се формирати на територији Републике Србије.

Централна база података је доступна путем локалних јединица регистра залогe, ради уписа или претраживања.

Доступност регистра залогe

Члан 2098

Регистар залогe доступан је свим лицима без обзира на место и територију на којој приступају регистру залогe.

Сва лица могу се обратити било којој јединици регистра залогe, без ограничења, ради уписа или претраживања.

Регистар залогe доступан је у сваком тренутку у оквиру радног времена регистра.

Јавност

Члан 2099

Подаци из регистра залогe су јавни.

Свако има право да захтева приступ подацима уписаним у регистар залогe.

Свако има право да, у складу са прописима, захтева оверени извод о подацима из регистра залогe.

Свако има право да захтева извод којим се потврђује да регистар не садржи податке о залози на одређеној ствари или праву.

Дејства уноса података у регистар залогe према трећим лицима

Члан 2100

Сматра се да су трећа лица упозната са постојањем заложног права на основу самог уписа у регистар залогe.

Нико се не може позивати на околност да му нису били познати подаци из регистра залогe.

Упис података у регистар залогe није доказ о постојању својине или других права залогодавца на заложеним покретним стварима, нити да је обезбеђено потраживање или залагање пуноважно.

Подаци садржани у регистру залогe

Члан 2101

Регистар залогe садржи:

- 1) податке о залогодавцу и дужнику, када то нису иста лица, као и податке о заложном повериоцу или трећем лицу када то нису иста лица;
- 2) податке којима се ближе одређује покретна ствар или право које је предмет заложног права;
- 3) податке којима се ближе одређује потраживање које је обезбеђено заложним правом уз назначење основног и максималног износа;
- 4) податке о постојању спора о заложном праву или у вези са предметом залогe;
- 5) податке да је започет поступак намирења реализацијом заложног права.

Ако је субјект заложног права домаће физичко лице, подаци из става 1. тачка 1. овог члана односе се на име, презиме, матични број и место у коме то лице има пребивалиште, а ако је субјект заложног права страног физичко лице подаци из става 1. тачка 1. овог члана односе се на име, презиме, број пасоша и земљу издавања.

Ако је субјект заложног права домаће правно лице подаци из става 1. тачка 1. овог члана односе се на пословно име и матични број, а ако је субјект заложног права страног правно лице подаци из става 1. тачка 1. овог члана односе се на пословно име, ознаку под којом се води у страном регистру привредних субјеката, назив тог регистра и назив државе у којој се налази његово седиште.

У регистар залогe се уписују и све промене података из става 1. овог члана.
Ако се неки од података брише из регистра залогe, у регистар се уноси напомена: "податак брисан".

Измене и допуне уписаног заложног права

Члан 2102

Измене и допуне које се односе на битне елементе уписаног заложног права имају карактер новог уписа.

На изводима из регистра залогe, уписане измене и допуне биће означене као посебни уписи.

Други уписи у регистар залогe

Члан 2103

Заложни поверилац је дужан да затражи да се у регистар залогe упише да је започео поступак намирања.

Залогодавац може захтевати да се у регистар залогe упише забелешка постојања спора ако покрене парницу за брисање заложног права из регистра залогe.

Залогодавац, заложни поверилац и свако друго лице могу захтевати да се у регистар залогe упише забелешка спора ако су покренули парницу која се односи на заложене покретне ствари или на друге односе страна у вези са залогом.

Привремено важење

Члан 2104

Исправе на основу којих је извршен упис у регистар залогe је саставни део регистра залогe до њеног превођења у електронску форму.

После превођења исправа у електронску форму и уношења у регистар залогe, исправе се чувају у складу са прописима којима се уређује архивска грађа.

ОДЕЉАК ДРУГИ ХИПОТЕКА

ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Појам хипотеке

Члан 2105

Хипотека је заложно право које овлашћује повериоца (хипотекарни поверилац) да на начин прописан законом, ако дужник не исплати дуг о доспелости, захтева продају хипотековане непокретности ради наплате обезбеђеног потраживања из добијене вредности, пре обичних поверилаца као и пре доцнијих хипотекарних поверилаца без обзира на то у чијој је својини и код кога се непокретност налази.

Хипотека може настати на основу правног посла (уговорна хипотека), закона и судске одлуке.

Ако нешто друго није одређено законом, правила о уговорној хипотеци примењују се на одговарајући начин на законску хипотеку и на хипотеку засновану судском одлуком.

Алтернатива: Ставови 2 и 3 се бришу.

Ко може засновати хипотеку

Члан 2106

Хипотеку на непокретности може засновати лице, које је као сопственик уписано у земљишној књизи.

На подручју на којем постоје земљишне књиге, лице које тврди да је стекло право својине без уписа у земљишну књигу, може засновати хипотеку, ако поднесе исправу којом се доказује његово право својине.

Залагање других права на непокретности

Члан 2107

Хипотеку може засновати и ималац неког другог права на непокретности ако такво право садржи овлашћење слободног располагања непокретношћу, на пример право грађења.

Правила која уређују правне односе када залогодавац има право својине на непокретности примењују се на одговарајући начин и на правне односе када залогодавац има друго право на непокретности.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Хипотеку може засновати и ималац права грађења.

Сусвојина

Члан 2108

Сваки сувласник може засновати хипотеку на свом идеалном делу без сагласности осталих сувласника.

За заснивање хипотеке на целој непокретности у сусвојини више лица потребна је сагласност свих сувласника.

Ако је сувласник засновао хипотеку на свом идеалном делу, не може се више засновати хипотека на целој непокретности.

Заједничка својина

Члан 2109

Ако је непокретност у заједничкој својини хипотека се може засновати само на непокретности као целини.

За одлуку о заснивању хипотеке потребна је сагласност свих заједничара.

Пуномоћник

Члан 2110

Сувласници могу овластити једног сувласника или неколицину или неко треће лице да у њихово име и за њихов рачун стиче права и преузима обавезе према хипотекарном повериоцу.

Пуномоћје треба да буде дато у форми предвиђеној за правни посао на основу којег се хипотека заснива.

Правни послови пуномоћника производе правна дејства према свим сувласницима који су га овластили.

Правила из претходних ставова сходно се примењују и кад је реч о заједничарима.

Потраживање које се обезбеђује

Члан 2111

Хипотеком се може обезбедити новчано потраживање чији је износ изражен у домаћој или страној валути.

Хипотеком се обезбеђује главно потраживање, дужна камата и трошкови око остварења наплате потраживања.

Камата и трошкови остварења наплате потраживања се обезбеђују хипотеком ако су у уговор о хипотеци унети подаци о висини каматне стопе или елементима на основу којих се одређује износ камате, као и кад, где и како се камата има платити и подацима о највишем износу трошкова наплате.

Варијанта I: Став 1 мења се тако да гласи:

Хипотеком се може обезбедити свако пуноважно новчано потраживање

Варијанта II: Брише се став 3.

Варијанта III: Став 3 се мења и додаје се став 4 тако да гласе:

Камата и трошкови остварења наплате потраживања се обезбеђују хипотеком ако су у уговор о хипотеци унети подаци о висини каматне стопе или елементима на основу којих се одређује износ камате или највишој (максималној) каматној стопи, као и кад, где и како се камата има платити и подацима о највишем износу трошкова наплате.

Потраживање законске камате се обезбеђује без обзира на садржину уговора о хипотеци.

Хипотека за будуће или условно потраживање

Члан 2112

Хипотека се може засновати за обезбеђење будућих или условних потраживања.

У земљишну књигу се тада уписује највиши износ до којег хипотекована непокретност служи за обезбеђење повериоачевог потраживања и то главница, камата и трошкови наплате (максимална хипотека).

Ако потраживање прелази највиши износ уписан у земљишну књигу, поверилац може захтевати да разлику наплати само из остале дужникове имовине.

Предмет хипотеке

Члан 2113

Непокретност на којој се заснива хипотека мора бити одређена у тренутку закључења уговора о заснивању.

Поједини делови (парцеле) једног земљишнокњижног тела могу бити предмет хипотеке, тек пошто се одлука о деоби упише у земљишне књиге.

Хипотека на посебном делу зграде

Члан 2114

Предмет хипотеке може бити посебан део зграде, на пример стан, пословне просторије, гаража (етажна својина).

Хипотека на посебном делу зграде, обухвата и права етажног власника на заједничким деловима зграде и земљишту на којем је зграда саграђена

Хипотека на гаражном месту

Члан 2115

Гаражно место на земљишту може бити предмет хипотеке, ако је видљиво одвојено од других гаражних места и ако лице које има право на гаражно место, може њиме слободно располагати (гаражним местом).

Обим хипотеке

Члан 2116

Хипотека обухвата непокретност у целини, као и све њене саставне делове и природне и цивилне плодове, који нису одвојени од главне ствари, изузев ако уговором о заснивању хипотеке није другачије одређено.

Хипотека се односи и на припатке непокретности обухваћене уговором о заснивању хипотеке.

Припаци непокретности који су у својини трећих лица нису предмет хипотеке.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Повећање вредности хипотековане непокретности

Члан 2117

Хипотека обухвата и сва побољшања и повећање вредности и хипотековане непокретности до којих је дошло после заснивања хипотеке.

Симултана хипотека

Члан 2118

Хипотека се може заснивати на више непокретности за обезбеђење истог потраживања, без обзира да ли непокретности припадају истом или различитим сопственицима.

Хипотекарни поверилац може своје потраживање наплатити из једне хипотековане непокретности или из више хипотекованих непокретности.

ГЛАВА II

ЗАСНИВАЊЕ УГОВОРНЕ ХИПОТЕКЕ

Уговор о хипотеци

Члан 2119

Уговором о заснивању хипотеке сопственик непокретности обавезује се да заснује хипотеку у корист хипотекарног повериоца.

Споразум о заснивању хипотеке може бити саставни део уговора о зајму (кредиту) или другог уговора.

Сопственик на својој непокретности може засновати хипотеку за туђи дуг.

Забрањене одредбе

Члан 2120

Ништава је одредба уговора о заснивању хипотеке да ће хипотекована непокретност прећи у својину повериоца ако му дуг не буде исплаћен о доспелости као и одредба да ће у том случају поверилац моћи да прода хипотековану непокретност на начин супротан одредбама овог закона или је по унапред одређеној цени задржати за себе.

Садржина уговора

Члан 2121

Уговор о заснивању хипотеке треба да садржи нарочито:

- а) име и презиме или фирму, пребивалиште или боравиште односно седиште повериоца и залогодавца, као и дужника, ако су то различита лица;
- б) име и презиме, или фирма, пребивалиште или боравиште пуномоћника или заступника као и исправе у којима је садржано њихово посебно пуномоћје;
- в) потраживање које се обезбеђује са подацима о висини главног потраживања, каматној стопи или елементима на основу којих се може одредити износ камате, кад, где и како се камата има платити као и износ других споредних давања ако су таква давања уговорена;
- г) дан када потраживање доспева или начин на који ће се одредити наступање доспелости ако рок није одређен;
- д) непокретност која се залаже са потребним ознакама у земљишним књигама, а ако се залаже више непокретности подаци о свакој од њих понаособ;
- ђ) на које припатке сопственикове непокретности се односи хипотека.

Алтернатива: Тачка в) се мења тако да гласи:

в) потраживање које се обезбеђује са подацима о висини главног потраживања, каматној стопи или елементима на основу којих се може одредити износ камате, или највишој (максималној) каматној стопи кад, где и како се камата има платити као и износ других споредних давања ако су таква давања уговорена;

Форма уговора

Члан 2122

За пуноважност уговора о заснивању хипотеке потребно је да буде закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

За пуноважност уговора о заснивању хипотеке потребно је да буде закључен у писменој форми.

Изјава о дозволи уписа

Члан 2123

Сопственик хипотековане непокретности, или хипотекарни поверилац уз пристанак сопственика може тражити упис хипотеке у земљишну књигу.

За укњижење је поред уговора потребна изречна изјава сопственика хипотековане непокретности (заложна изјава, *clausula intabulandi*) да пристаје да се поверилац укњижи.

За пуноважност изјаве којом се дозвољава упис хипотеке у земљишну књигу потребно је да буде дата у писменој форми и оверена код надлежног органа.

Изјава којом се дозвољава упис хипотеке у земљишну књигу може бити саставни део уговора о заснивању хипотеке, уговора о зајму (кредиту) или одвојене исправе.

Прибављање хипотеке

Члан 2124

Поверилац прибавља хипотеку (на основу уговора) уписом (укњижењем) у земљишну књигу.

Упис хипотеке у земљишну књигу могу тражити сопственик хипотековане непокретности или хипотекарни поверилац

Прибављање хипотеке у облику извршне исправе (свечана хипотека)

Члан 2125

Уговор о заснивању хипотеке може се закључити у облику непосредно извршиве исправе (свечана хипотека).

Уговором из става 1. овог члана залогодавац пристаје, ако дуг не буде плаћен о доспелости, да поверилац може да наплати обезбеђено потраживање из цене добијене продајом хипотековане непокретности без подношења тужбе суду, као и на то да се непокретност испразни и преда купцу у року од 30 дана од продаје.

Алтернатива: Брисати из назива: „свечана хипотека“. У даљем тексту свуда израз „свечана хипотека“ заменити изразом "извршна хипотека".

Форма непосредности извршивости хипотеке

Члан 2126

Уговор о заснивању непосредне извршивости хипотеке мора бити закључен у писменој форми и оверен код надлежног органа и треба да садржи изречну изјаву залогодавца о томе да се на основу те исправе може, ради остварења дуговане чинидбе по доспелости обавезе, непосредно спровести принудно извршење као и да садржи друге елементе предвиђене за извршност јавнобележничке исправе прописом којим се уређује рад јавних бележника.

У случајевима кад је заснована непосредна извршивост хипотеке, јавни бележник, на захтев странке, ставља потврду о извршности на исправу или сачињава јавнобележнички записник у коме поред потврде о извршности потврђује и висину дуга обезбеђеног хипотеком, у моменту састављања исправе .

Извршност јавнобележничког записа односно записника може се побијати по одредбама закона којим се уређује извршни поступак.

Суд, односно други орган или лице које спроводи извршење обуставиће извршење ако утврди да приликом сачињавања јавнобележничког записа нису испуњени услови који се захтевају да би тај запис имао снагу јавне или извршне исправе.

Алтернатива: Додаје се 5. став који гласи:

Уговором о заснивању непосредне извршивости хипотеке странке могу предвидети право вансудског намирења на начин предвиђен овим закоником.

Забележба извршивости

Члан 2127

Непосредна извршивост уговора о заснивању хипотеке закљученог у прописаној форми забележује се у земљишну књигу и има дејство према садашњем сопственику хипотековане непокретности и према сваком доцнијем прибавиоцу права својине на хипотекованој непокретности.

ГЛАВА III

ПРАВНА ДЕЈСТВА УГОВОРА

Права сопственика непокретности после заснивања хипотеке

Члан 2128

Сопственик има право да држи непокретност и после уписа хипотеке у земљишне књиге.

Он је овлашћен да употребљава хипотековану непокретност према њеној уобичајеној намени.

Право на плодове

Члан 2129

Ако хипотекована непокретност даје природне или цивилне плодове сопственик је овлашћен да их прибира.

Сопственик има право да хипотековану непокретност изда у закуп и да закључује уговоре којима се хипотекована непокретност даје на употребу и прибирање плодова трећем лицу.

Алтернатива: На крају оба става овог члана додати зарез па текст: “ако није друкчије уговорено“.

Ништава клаузула

Члан 2130

Ништава је одредба у уговору о заснивању хипотеке да ће поверилац имати право да прибира плодове са хипотековане непокретности (које даје хипотекована непокретност) или да ће имати право да је искоришћава на неки други начин.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Сопственик непокретности и хипотекарни поверилац могу уговорити да непокретност држи, употребљава, односно прибира плодове хипотекарни поверилац, а да се камата и главница умањују се за вредност употребе, односно за износ чистог прихода од плодова.

Смањење вредности услед сопствениковог понашања

Члан 2131

Када због радњи које сопственик или лице на које сопственик пренео право употребе непокретности намерава да предузме прети опасност од смањења вредности хипотековане непокретности или кад је због сопствениковог понашања вредност хипотековане непокретности већ смањена, поверилац има право захтевати да суд нареди сопственику да престане са штетним понашањем (радњама).

Суд може дозволити хипотекарном повериоцу да предузме потребне мере да се избегне смањење вредности хипотековане непокретности.

Ако околности не трпе одлагање, хипотекарни поверилац може предузети потребне мере и пре него што добије дозволу од суда.

Хипотекарни поверилац има право да захтева од суда одлуку да му сопственик плати накнаду за учињене трошкове.

Потраживање накнаде за учињене трошкове обезбеђује се без укњижења и ужива првенство у наплати у односу на све терете који су уписани у земљишну књигу.

Право на додатно обезбеђење

Члан 2132

Ако због радњи које сопственик намерава да предузме прети опасност од смањења вредности хипотековане непокретности, хипотекарни поверилац има право да захтева да му дужник пружи додатно обезбеђење.

Наплата пре доспелости

Члан 2133

Ако је услед сопственикових поступака дошло до смањења вредности хипотековане непокретности, хипотекарни поверилац има право да се намири и пре доспелости обезбеђеног потраживања.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је услед сопственикових поступака дошло до смањења вредности хипотековане непокретности, хипотекарни поверилац има право да захтева наплату дела потраживања у сразмери са смањењем вредности.

Смањење вредности без кривице сопственика

Члан 2134

Кад је вредност хипотековане непокретности смањена без сопственикове кривице, хипотекарни поверилац има право да захтева од свог дужника додатно обезбеђење или наплату дела потраживања сразмерно смањењу вредности.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Отуђење хипотековане непокретности

Члан 2135

Сопственик може отуђити хипотековану непокретност и пренети право својине на прибавиоца.

Пренос права својине не мења ништа у дужниковој обавези и у обезбеђењу потраживања.

Ништаве клаузуле

Члан 2136

Ништав је уговор између хипотекарног повериоца и сопственика хипотековане непокретности, да сопственик неће моћи да отуђи непокретност или да је оптерети хипотеком у корист неког доцнијег хипотекарног повериоца.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговором се може искључити право сопственика да отуђи хипотековану непокретност без сагласности хипотекарног повериоца, али не дуже од пет година одједном, што се уписује у земљишну књигу.

Ништав је уговор између хипотекарног повериоца и сопственика хипотековане непокретности, да сопственик неће моћи оптерети непокретност хипотеком у корист неког доцнијег хипотекарног повериоца.

ГЛАВА IV

ДЕЈСТВА ХИПОТЕКЕ ПРЕМА ТРЕЋИМА

Редослед намирења привилегованих потраживања

Члан 2137

Из износа добијеног продајом хипотековане непокретности намирују се првенствено и то овим редом, следећа потраживања:

- 1) трошкови извршног поступка;
- 2) потраживања на основу законског издржавања, потраживања запослених из радног односа за последњих годину дана и потраживања из доприноса за социјално осигурање доспела за последњих годину дана, и то без обзира да ли су обезбеђена заложним правом на продатој непокретност;
- 3) потраживања обезбеђена хипотеком.

Потраживања из претходног реда искључују потраживања из следећег реда.

Редослед намирења хипотекарних поверилаца

Члан 2138

Кад је једна непокретност заложена неколицини хипотекарних поверилаца редослед по коме се исплаћују њихова потраживања из цене добијене продајом хипотековане непокретности одређује се према редоследу стицања хипотеке.

Ако је више молби за упис хипотеке стигло истог дана редослед првенства одређује се према сату и минути достављања молбе.

Правно дејство у стечају

Члан 2139

Поверилац чије је право хипотеке уписано у земљишну књигу овлашћен је на одвојено намирење из вредности хипотековане непокретности у стечајном поступку.

Уступање потраживања обезбеђеног хипотеком

Члан 2140

Хипотекарни поверилац може уговором са трећим пренети на овога своје потраживање обезбеђено хипотеком.

Са хипотекованим потраживањем прелази на пријемника и хипотека.

Пренос потраживања и хипотеке на пријемника производи правно дејство према трећима кад се упише у земљишне књиге.

Уговор о преносу хипотеке без уступања потраживања не производи правно дејство.

Форма

Члан 2141

Уговор о уступању хипотекованог потраживања и о преносу хипотеке мора бити закључен у форми предвиђеној за уговор о заснивању хипотеке.

Уговор о заснивању надхипотеке

Члан 2142

Хипотекарни поверилац може уговором заложити трећем своје потраживање обезбеђено хипотеком и засновати надхипотеку у његову корист.

Залагање хипотекованог потраживања и заснивање надхипотеке производи правно дејство према трећима кад буде уписано у земљишне књиге.

Форма

Члан 2143

Уговор о залагању хипотекованог потраживања и о заснивању надхипотеке мора бити закључен у форми предвиђеној за уговор о заснивању хипотеке.

Преузимање дуга обезбеђеног хипотеком

Члан 2144

Сопственик и прибавилац хипотековане непокретности могу приликом отуђења уговорити да ће прибавилац преузети и дуг према хипотекарном повериоцу.

Уговор између сопственика и прибавиоца производи правна дејства преузимања дуга ако поверилац да свој пристанак.

Сматра се да је поверилац дао пристанак, ако на писмени позив сопственика који продаје хипотековану непокретност (отуђиоца) не добије писмени пристанак у року од три месеца од дана када му је позив достављен.

У писменом позиву мора му бити скренута пажња на ову последицу, иначе ће се сматрати као да позив није упућен.

Деоба

Члан 2145

Ако је извршена деоба непокретности, хипотека терети све новонастале делове.

Упис хипотеке у на новонасталим деловима у земљишну књигу извршиће се истовремено са деобом по службеној дужности.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ако је извршена деоба непокретности, хипотека се сразмерно расподељује на поједине делове непокретности, изузев ако је што друго уговорено.

Хипотекарни поверилац који не прихвата овакву расподелу може у року од тридесет дана од дана када је расподела постала коначна, захтевати наплату свог потраживања у року од године дана.

ГЛАВА V НАМИРЕЊЕ

Право на намирење

Члан 2146

Ако дужник не испуни своју обавезу о доспелости, хипотекарни поверилац стиче право да из вредности хипотековане непокретности, без обзира у чијој својини или државини се она налази намири своје главно потраживање, дужну камату и трошкове око остварења наплате потраживања.

Почетак намирења

Члан 2147

Хипотекарни поверилац дужан је да писменим путем обавести дужника и сопственика хипотековане непокретности, кад то није исто лице као и хипотекарне повериоце са доцнијим редом првенства о намери да своје доспело потраживање намири из вредности хипотековане непокретности.

Поступак намирења почиње кад хипотекарни поверилац достави обавештење препорученим писмом дужнику и сопственику хипотековане непокретности, кад то није исто лице, као и хипотекарним повериоцима са доцнијим редом првенства, на адресу уписану у земљишној књизи.

Хипотекарни поверилац може тражити да се у земљишним књигама забележи да је залогодавцу, односно дужнику упућено обавештење о намери намирења (забележба започетог намирења).

Од уписа забележбе започетог намирења право на намирење производи дејство према прибавиоцу хипотековане непокретности и сваком трећем лицу.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Редослед намирења

Члан 2148

Хипотекарни поверилац може захтевати да своје доспело потраживање намири најпре из вредности хипотековане непокретности, а затим из остале имовине свог личног дужника, или истовремено из вредности хипотековане непокретности и из

дужникове имовине, или најпре из дужникове имовине па тек потом из вредности хипотековане непокретности.

ГЛАВА VI НАЧИН НАМИРЕЊА

Судска јавна продаја хипотековане непокретности

Члан 2149

Ако дужник не испуни своју обавезу о доспелости, хипотекарни поверилац има право захтевати од суда одлуку да се хипотекована непокретност прода на судској јавној продаји ради намирења свог потраживања обезбеђеног хипотеком.

Хипотекарни поверилац има право да захтева од сопственика хипотековане непокретности и од сваког трећег лица да трпи намирење хипотекованог потраживања.

Судска јавна продаја спроводи се према правилима овог законика и на начин предвиђен прописима о извршењу новчаних потраживања.

Стицање права својине на судској јавној продаји

Члан 2150

Савесно лице које купи хипотековану непокретност на судској јавној продаји стиче право својине ослобођено хипотеке и осталих терета.

Право својине које је савесни купац стекао не може се оспоравати због евентуалних пропуста у поступку судске јавне продаје.

Накнадни споразум

Члан 2151

У тренутку доспелости обезбеђеног потраживања хипотекарни поверилац и сопственик хипотековане непокретности могу се споразумети да ће хипотекована непокретност прећи у својину повериоца уместо испуњења дуга, или да ће поверилац моћи да је прода по тржишној цени или да је по тој цени задржи за себе (у даљем тексту: накнадни споразум).

Вишак вредности изнад износа потраживања обезбеђеног хипотеком поверилац је дужан да исплати сопственику хипотековане непокретности без одлагања.

Права доцнијих хипотекарних поверилаца остају резервисана.

Форма

Члан 2152

Накнадни споразум између повериоца и сопственика хипотековане непокретности мора бити закључен у форми предвиђеној за уговор о заснивању хипотеке.

Алтернатива: Накнадни споразум између повериоца и сопственика хипотековане непокретности мора бити закључен у форми јавне исправе.

Вансудско намирење

Члан 2153

Ако је уговор о заснивању хипотеке закључен у облику непосредно извршиве исправе (свечана хипотека) поверилац може продати хипотековану непокретност, по истеку два месеца од дана упућивања дужнику и залогодавцу, кад то није исто лице,

обавештења у писаном облику о намераваној продаји, на адресу уписану у земљишним књигама, препорученом пошљиком.

Хипотекарни поверилац може продати непокретност путем вансудске јавне продаје или непосредном погодбом по текућој цени.

Хипотекарни поверилац може продају спровести сам или преко трећег лица, које се у виду делатности бави посредовањем при продаји непокретности.

Вансудска јавна продаја

Члан 2154

Вансудска јавна продаја спроводи се јавним надметањем.

Хипотекарни поверилац односно лице коме је поверена продаја хипотековане непокретности објављује оглас о надметању у дневном листу који се продаје на целој територији Републике Србије, одређујући у огласу начин надметања и примерен рок за припрему надметања.

Почетна цена на вансудској јавној продаји, ако је странке нису споразумно одредиле након доспелости обезбеђеног потраживања, не може бити нижа од вредности непокретности која се узима као основица за одређивање пореза за имовину.

Ако се на првој јавној продаји не постигне почетна цена, наредна се може одржати најраније тридесет дана после одржавања прве јавне продаје, а почетна цена не може бити нижа од две трећине првобитно утврђене цене.

Ако непокретност не буде продата у року од две године од дана када се могло приступити продаји, хипотекарни поверилац се намирује судском продајом, а ако то одбије, хипотека престаје без престанка потраживања.

Продаја непосредном погодбом

Члан 2155

Ако непокретност има текућу тржишну цену, хипотекарни поверилац односно лице које је одредио може је продати непосредном погодбом.

Тржишна цена је је цена по којој се таква или слична непокретност редовно продаје под уобичајеним околностима на месту и у време продаје хипотековане непокретности.

Стицање права својине

Члан 2156

Савесно лице које купи хипотековану непокретност на вансудској јавној продаји или непосредном погодбом стиче право својине ослобођено хипотеке и осталих терета.

Право својине које је савесни купац стекао не може се оспоравати због евентуалних пропуста у поступку продаје.

Тужба сопственика хипотековане непокретности

Члан 2157

Сопственик хипотековане непокретности може оспоравати право хипотекарног повериоца да се намири из вредности хипотековане непокретности, ако у року од тридесет дана, од када је обавештен о почетку поступка намирења, поднесе тужбу суду и писмене доказе да потраживање хипотекарног повериоца не постоји, или да хипотека не постоји, или да потраживање није доспело за наплату, или да је дуг исплаћен.

При одређивању рокова и рочишта по тужби сопственика хипотековане непокретности суд ће увек обраћати нарочиту пажњу на потребу хитног решавања ових спорова.

Алтернатива: После става 2 додаје се став 3 који гласи:

Тужба хипотекарног повериоца одлаже поступак намирења само ако залогодавац поднесе јавну или приватну исправу оверену на законом прописан начин као доказ да обезбеђено потраживање, односно право хипотеке не постоји, да је то потраживање престало или да није доспело.

ГЛАВА VII ПРЕСТАНАК ХИПОТЕКЕ

Одсек I НАЧИНИ ПРЕСТАНКА

Исплата и други начини престанка потраживања

Члан 2158

Ако потраживање хипотекарног повериоца престане услед исплате или на било који други законом предвиђен начин, хипотека престаје кад се на захтев било дужника било сопственика хипотековане непокретности или повериоца испише из земљишне књиге у којој је била уписана.

Сопственик хипотековане непокретности може захтевати испис из земљишне књиге тек кад је дуг исплаћен у потпуности.

Ако сопственик хипотековане непокретности захтева испис хипотеке дужан је да поднесе изречну писмену изјаву хипотекарног повериоца да пристаје на испис хипотеке или правноснажну судску одлуку којом се утврђује да је потраживање хипотекарног повериоца престало.

Сопственик хипотековане непокретности може исплатити дуг иако није дужник, а поверилац не може одбити понуђену исплату.

У случају из става 4. овог члана на сопственика у часу испуњења прелазе преостала повериочева права према дужнику.

Исплата дуга хипотекарном повериоцу и испис хипотеке немају утицаја на хипотекарне повериоце са доцнијим редом првенства.

Хипотеке са доцнијим редом првенства померају се за једно место, ако законом или уговором није нешто друго предвиђено.

Намирење застарелог потраживања

Члан 2159

Хипотекарни поверилац може се намирити из вредности хипотековане непокретности и после застарелости потраживања обезбеђеног хипотеком уписаном у земљишну књигу.

Међутим, застарела потраживања камата и других повремених давања не могу се намирити ни из хипотековане непокретности.

Пропаст непокретности

Члан 2160

Кад хипотекована непокретност пропадне у целости хипотека престаје и сопственик може захтевати да се испише из земљишњих књига.

Али, ако сопственик обнови непокретност хипотека се поново успоставља.

Ако хипотекована непокретност делимично пропадне хипотека не престаје него се своди на преостали део.

Случај осигурања

Члан 2161

У случају пропасти хипотековане непокретности, хипотекарни поверилац стиче заложно право на потраживању накнаде из осигурања или на исплаћеној накнади по самом закону.

Добијени износ се расподељује међу хипотекарним повериоцима према редоследу по коме су њихова права хипотеке уписана у земљишну књигу.

Накнада у новцу

Члан 2162

Када је за хипотековану непокретност добијена накнада у новцу (на пример експропријација) хипотекарни поверилац стиче заложно право на потраживању накнаде или заложно право на исплаћеној накнади.

Добијени износ се расподељује међу хипотекарним повериоцима према редоследу по коме су њихова права хипотеке уписана у земљишну књигу.

Судска јавна продаја

Члан 2163

Хипотека престаје и исписује се из јавног регистра на основу судске јавне продаје непокретности.

По правноснажности судске одлуке о намирењу хипотекарних поверилаца суд ће по службеној дужности одредити да се хипотека испише из земљишне књиге.

Вансудска продаја

Члан 2164

Ако је на основу накнадног споразума између хипотекарног повериоца и сопственика, хипотекована непокретност продата ради намирења повериоачевог потраживања вансудским путем, купац непокретности (било да је реч о трећем лицу или хипотекарном повериоцу) има право да захтева испис из земљишне књиге.

Реална суброгација

Члан 2165

Ако сопственик по било ком основу уместо хипотековане непокретности добије неку другу непокретност, суд ће хипотеку на добијеној непокретности по службеној дужности уписати у земљишну књигу.

Конфузија и консолидација

Члан 2166

Испис хипотеке из земљишне књиге може се тражити када се својство хипотекарног повериоца стекне у истом лицу са својством дужника као и када хипотекарни поверилац стекне право својине на хипотекованој непокретности.

Одрицање од хипотеке

Члан 2167

Хипотекарни поверилац може се одрећи права хипотеке изјавом воље.

Изјава воље треба да је дата у форми предвиђеној за уговор о заснивању хипотеке.

Сопственик непокретности може тражити да се хипотека испише из земљишне књиге.

Одсек II
АМОРТИЗАЦИЈА ПОТРАЖИВАЊА ОБЕЗБЕЂЕНОГ ХИПОТЕКОМ

Покретање поступка

Члан 2168

Сопственик хипотековане непокретности може предложити да земљишнокњижни суд покрене поступак за амортизацију потраживања обезбеђеног хипотеком и за испис потраживања и хипотеке из земљишне књиге.

Исто право има сваки сувласник у случају сусвојине и сваки заједничар у случају заједничке својине.

Услови

Члан 2169

Предлог за амортизацију и испис потраживања и хипотеке из земљишне књиге може се поднети ако су кумулативно испуњени следећи услови:

- а) ако је протекло двадесет година од доспелости потраживања обезбеђеног хипотеком (старе хипотеке);
- б) ако уписани хипотекарни поверилац више не постоји или се не може пронаћи ни он ни његови наследници (универзални сукцесори) ни лица која су доцније уписана као пријемници (цесионари) потраживања обезбеђеног хипотеком;
- ц) ако за протекло време уписани хипотекарни поверилац није захтевао, нити примио исплату ни главног потраживања ни камате нити је то захтевало било које овлашћено лице уписано у земљишну књигу.

Поступак земљишнокњижног суда

Члан 2170

Ако установи да је предлог поднело овлашћено лице, земљишнокњижни суд ће огласом позвати сва лица која сматрају да имају право потраживања обезбеђеног хипотеком или неко друго право у вези са обезбеђеним потраживањем.

У огласу суд ће тачно означити уписану хипотеку са свим потребним подацима и са свим доцнијим уписима који се на њу односе и одредити рок од годину дана за пријаву права као и навести који је последњи дан за подношење пријаве.

Дозвола амортизације

Члан 2171

Ако се у огласном року нико не пријави, земљишнокњижни суд ће дозволити амортизацију потраживања обезбеђену хипотеком и по службеној дужности одредити испис хипотеке и других права која се на њу односе.

Упућивање на парницу

Члан 2172

Ако се у огласном року пријаве лица која основано тврде да имају права потраживања обезбеђена хипотеком, земљишнокњижни суд ће обавестити подносиоца предлога за амортизацију, упутити га на парницу о постојању потраживања обезбеђеног хипотеком и обуставити поступак амортизације.

Одсек III
ЗАСНИВАЊЕ НОВЕ ХИПОТЕКЕ

Располагање неисписаном хипотеком

Члан 2173

Ако је потраживање обезбеђено хипотеком престало исплатом или на други начин, сопственик хипотековане непокретности, на основу признанице или друге исправе којом се доказује да је дуг намирен, може до исписа хипотеке из земљишне књиге располагати неисписаном хипотеком на један од следећих начина:

а) понудити неисписану хипотеку истом хипотекарном повериоцу за обезбеђење новог потраживања;

б) пренети хипотеку на новог повериоца као обезбеђење потраживања, или

ц) употребити неисписану хипотеку као средство обезбеђења за своје потраживање куповне цене у случају када продаје хипотековану непокретност (а купац још није исплатио куповну цену).

Одрицање сопственика непокретности од овог права у тренутку заснивања хипотеке не производи правно дејство.

Хипотекарни повериоци са доцнијим редом првенства не могу се противити упису новог хипотекарног повериоца на упражњено место неисписане хипотеке.

У том случају хипотекарном повериоцу са доцнијим редом првенства не померају се унапред, него задржавају место на којима се њихове хипотеке налазе.

Али, ако се сопственик хипотековане непокретности уговором обавезе према одређеном лицу (нпр. хипотекарном повериоцу са доцнијим редом првенства, итд.) да ће у његову корист издејствовати испис одређене хипотеке и ако се у земљишну књигу упишу забележбе код те хипотеке, сопственик не може слободно располагати неисписаном хипотеком када обезбеђено потраживање буде престало.

Забележба задржавања првенственог реда

Члан 2174

Сопственик хипотековане непокретности уз предлог о испису хипотеке из земљишне књиге може захтевати забележбу првенственог реда за упис нове хипотеке и то до износа потраживања обезбеђеног старом (ранијом) хипотеком и на месту које је имала стара (ранија) хипотека.

Забележба задржавања првенственог реда за упис нове хипотеке престаје да важи протеком рока од три године од дана када је забележба била дозвољена.

У случају преноса права својине забележба задржавања првенственог реда производи правно дејство у корист новог сопственика.

Одредбе овог члана примењују се на одговарајући начин и када нова хипотека треба да ступи на места две или више хипотека које у првенственом реду долазе једна иза друге.

Условни упис нове хипотеке

Члан 2175

Сопственик хипотековане непокретности може захтевати да се на месту већ уписане хипотеке и то до износа потраживања обезбеђеног постојећом хипотеком упише нова хипотека са истим првенственим редом.

Упис нове хипотеке производи правно дејство уколико се стара хипотека испише из земљишне књиге у року од године дана од дана када је дата дозвола за упис нове хипотеке.

Ако се стара хипотека не испише у року од године дана, нова хипотека престаје и земљишнокњижни суд ће је исписати по службеној дужности.

Поред сопственика хипотековане непокретности и независно од њега, испис старе хипотеке може захтевати и поверилац у чију корист је уписана нова хипотека.

Ако је на старој хипотеци заснована надхипотека, нова хипотека производи правно дејство уколико се избрише и надхипотека, или ако надхипотекарни поверилац и поверилац у чију корист се уписује нова хипотека дају пристанак да се надхипотека пренесе на нову хипотеку.

Ако је стара хипотека заснована на више непокретности (симултана хипотека), нова хипотека производи правно дејство уколико се стара хипотека испише из свих земљишнокњижних уложака у којима је била уписана.

Одредбе овог члана примењују се на одговарајући начин и кад нова хипотека треба да ступи на место двеју или више хипотека које у првенственом реду долазе једна иза друге.

ОДЕЉАК ТРЕЋИ

Резервисана могућност за остала стварноправна обезбеђења

Део пети

ДРЖАВИНА

ОДЕЉАК ПРВИ ПОЈАМ И ВРСТЕ

Државина ствари

Члан 2176

Државина је чињенична (фактичка) власт на ствари.

Претпоставка о својини

Члан 2177

Сматра се да је држалац покретне ствари њен сопственик.

Сматра се да су претходни држаоци имали право својине на ствари у раздобљу у коме су били њени држаоци.

Предмет државине

Члан 2178

Предмет државине могу бити ствари на којима може постојати право својине или неко друго стварно или облигационо право.

Непосредна и посредна државина

Члан 2179

Државину ствари има свако лице које непосредно врши чињеничну (фактичку) власт на ствари (непосредна државина).

Државину ствари има и лице које чињеничну власт на ствари врши преко другог лица, коме је на основу плодоуживања, закупа, чувања, послуге или залогe предало ствар у непосредну државину (посредна државина).

Ако у случају постојања непосредне и посредне државине на истој ствари непосредни држалац преда ствар у државину трећем лицу, онда и дотадашњи непосредни држалац има у погледу те ствари положај посредног држаоца.

Својинска и изведена државина

Члан 2180

Лице које се према ствари понаша као сопственик, има својинску државину.

Лице које је добило ствар у непосредну државину (као плодоуживалац, залогопримац, закупац, оставопримац или послугопримац) од својинског држаоца и признаје његову вишу фактичку власт има изведену државину.

Државина права стварне службености

Члан 2181

Државину права стварне службености има лице које чињенично (фактички) употребљава непокретност другог лица у обиму који одговара садржини те службености.

На државину права стварне службености сходно се примењују правила о државини ствари.

Судржавина

Члан 2182

Више лица могу имати државину ствари или права (судржавина).

Они могу вршити чињеничну власт на ствари заједно или наизменично као непосредни држаоци, или тако што један од њих држи ствар (као закупац и сл.) као непосредни а остали као посредни држаоци, или тако што после издавања ствари у закуп неком трећем лицу, сви судржаоци држе ствар посредно (а трећи непосредно) или на неки други начин уређен њиховим споразумом.

Притежање

Члан 2183

Лице које на основу радног или сличног односа, или у домаћинству врши чињеничну власт на ствари за друго лице и дужно је да поступа по упутствима овог другог лица, нема државину.

У овом случају државину има лице по чијим је упутствима притежалац дужан да поступа.

Кад је неко почео да држи ствар као притежалац

Члан 2184

Кад је неко почео да држи ствар као притежалац, претпоставка је да је и даље држи у том својству.

Супротан доказ је могућ али он се не може засновати на простој промени намере притежаоца да више не држи за другога.

ОДЕЉАК ДРУГИ СТИЦАЊЕ ДРЖАВИНЕ

Опште одредбе

Члан 2185

Државина се по правилу стиче преносом чињеничне власти на ствари од дотадашњег држаоца (изведено стицање).

Али се она може стећи и једностраним радњама неког лица, којима се успоставља чињенична власт на ствари и у случају када су те радње биле противправне (изворно или самовласно стицање).

Државина се преноси предајом ствари или средстава (кључ, коносман, складишница, товарни лист и сл.) којима се омогућава васпостављање чињеничне власти на ствари.

Предаја присутном прибавиоцу се састоји у вољном уручењу ствари или средства од стране дотадашњег држаоца и њиховом преузимању од стране новог држаоца.

Предаја одсутном лицу обавља се тако што дотадашњи држалац вољно испоручује ствар или средство, а нови држалац је преузима лично, или посредством заступника, или посредством превозника, који ради за рачун новог држаоца.

Стицање наслеђивањем

Члан 2186

Наследник стиче државину у тренутку смрти оставиоца, без обзира на то када је успоставио фактичку власт на ствари.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласи:

Када је оставиочева државина на једној или више ствари, односно права стварних службености његовом смрћу прешла на два или више санаследника, сви су они тиме постали судржаоци тих ствари, односно судржаоци права стварне службености, изузев ако је завештањем или одлуком оставинског суда другачије одређено.

Преласком оставиочеве државине на његове наследнике не дира се у остале државине исте ствари, односно права.

Пренос уговором

Члан 2187

Пренос својинске државине може се извршити уговором са новим својинским држаоцем, с тим да досадашњи својински држалац задржи ствар као изведени непосредни држалац.

Пренос својинске државине са посредног својинског држаоца на изведеног непосредног држаоца, или на притежаоца врши се уговором закљученим између ових лица.

Ако се ствар налази код трећег лица у изведеној, непосредној државини, пренос својинске државине врши се уговором између дотадашњег и новог држаоца и обавештавањем изведеног непосредног држаоца о преносу.

Стицање преко заступника

Члан 2188

Државина се може стећи и преко заступника, ако овај стиче фактичку власт на ствари са циљем да заступаног учини држаоцем.

ОДЕЉАК ТРЕЋИ НЕПРЕКИДНОСТ И ПРЕСТАНАК ДРЖАВИНЕ

Непрекидност државине

Члан 2189

За садашњег држаоца који докаже да је имао државину у прошлости претпоставља се да је био држалац и у међувремену.

Државина која је поново успостављена у државинском спору или дозвољеном самопомоћи сматра се да није ни прекидана.

Престанак државине

Члан 2190

Државина се губи кад држалац престане да врши фактичку власт на ствари.

Државина се не губи ако је држалац привремено спречен да врши чињеничну власт независно од своје воље.

ОДЕЉАК ЧЕТВРТИ ПОСЕБНА ОБЕЛЕЖЈА ДРЖАВИНЕ

Законита државина

Члан 2191

Државина је законита ако се заснива на пуноважном уговору који је подобан за стицање права својине.

Државина је законита и кад се заснива на судској одлуци или на законитој одлуци другог државног органа.

3. У погледу других стварних права законита државина се заснива на пуноважном уговору, или другом правном основу који је подобан за стицање таквог права (уговор о оснивању права грађења, уговор о оснивању права стварне службености и сл.).

Државина наследника је законита ако је и оставиочева државина била законита.

Савесна државина

Члан 2192

Државина је савесна ако држалац приликом стицања фактичке власти није знао и није могао знати да ствар коју држи није његова.

Савесност државине правног лица цени се према савесности његовог заступника.

Државина пословно неспособног лица које није способно за расуђивање савесна је, ако је савестан његов законски заступник.

Ако је пословно неспособно лице способно за расуђивање, његова државина је савесна кад су савесни и то лице и његов законски заступник.

Кад се стиче преко уговорног заступника, државина је савесна ако су савесни и властодавац и пуномоћник.

Претпоставка савесности

Члан 2193

Савесност државине се претпоставља, те онај ко тврди да је држалац несавестан сноси терет доказивања у спору.

Манљива државина

Члан 2194

Државина је манљива ако је прибављена силом, преваром, или злоупотребом поверења, или другим сличним поступцима.

Државина је права ако није прибављена ни на један од таквих начина.

ОДЕЉАК ПЕТИ ЗАШТИТА ДРЖАВИНЕ

Забрана сметања

Члан 2195

Нико не сме својим поступцима самовласно нарушавати постојећу фактичку власт држаоца ствари или фактичко вршење права стварне службености.

Али, нема самовласног сметања државине када је одузимање ствари или узнемиравање у вршењу фактичке власти држаоца дозвољено законом, или одлуком суда или другог надлежног органа заснованом на закону.

Судска заштита

Члан 2196

Држалац ствари има право на судску заштиту против сваког лица које му самовласно одузима ствар из државине или га самовласно узнемирава у вршењу фактичке власти на ствари.

Правила о судској заштити државине ствари сходно се примењују на заштиту државине права.

Дозвољена самопомоћ

Члан 2197

Држалац има право да употреби силу против лица које му самовласно одузима ствар, или га самовласно узнемирава у вршењу фактичке власти на ствари, ако опасност непосредно прети, а судска помоћ или помоћ другог надлежног органа би стигла прекасно, а све под условом да је употребљена сила сразмерна оној од које прети опасност, а начин њене употребе одговара датим околностима.

Под истим условима притежалац може употребити самопомоћ.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Држалац има право на самопомоћ против које га самовласно узнемирава у државини или му одузима ствар, под условом да је опасност непосредна, да је самопомоћ нужна и да начин њеног вршења одговара приликама у којима постоји опасност.

Права из претходног става припадају и притежаоцу, под истим условима.

Рокови за подношење државинских тужби

Члан 2198

Судска заштита од узнемиравања односно одузимања државине може се тражити у року од 30 дана од дана сазнања за сметање и учиниоца, а најкасније у року од годину дана од насталог сметања (спор због сметања државине).

Исти рокови важе за подношење тужбе за заштиту од сметања државине и према наследницима, као и према појединачном следбенику, правном следбенику који је знао или је према околностима могао знати за самовласно стицање претходника.

Питања која се расправљају у државинском спору

Члан 2199

У споровима због сметања државине може се расправљати само о чињеничним питањима.

Искључено је расправљање о правним питањима.

Отуда, суд неће дозволити странкама наводе да имају право на државину (на пример: да имају закониту државину, или да је њихова државина савесна, а државина друге стране несавесна, или да имају право на државину из уговора).

При доношењу одлуке у споровима због сметања државине суд води рачуна само о последњем стању мирне државине и о чињеници извршеног сметања.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Суд пружа заштиту према последњем стању државине и насталом сметању, при чему није од утицаја право на државину, правни основ државине и савесност држаоца.

И држалац који је државину стекао силом, потајно или злоупотребом поверења има право на заштиту, осим према лицу од кога је на такав начин дошао до државине, и ако од насталог сметања нису протекли рокови за подношење тужбе.

Заштита манљиве државине

Члан 2200

Суд пружа заштиту свакој државини као фактичкој власти на ствари па и оној коју је држалац стекао силом, преваром или злоупотребом поверења, од правог држаоца.

Манљиви држалац ужива државинску заштиту против свих трећих лица, одмах по стицању државине, а против правог држаоца, од којег је одузео ствар силом, потајно или злоупотребом поверења, почев од дана када протекну рокови за подношење државинских тужби.

Али, држалац који је употребио самопомоћ и ствар коју му је манљиви држалац одузео силом, преваром или злоупотребом поверења, вратио у своју државину истим начинима и то у роковима предвиђеним за заштиту државине, може у спору у коме га манљиви држалац тужи, са успехом истаћи приговор манљиве државине.

Забрана даљег узнемиравања и повраћај одузете ствари

Члан 2201

Одлуком о захтеву за заштиту од сметања државине одређује се забрана даљег узнемиравања државине под претњом новчане казне, односно враћања одузете државине као и друге мере потребне за заштиту од даљем сметања.

Кад је сметање државине извршено грађењем, суд у државинском спору не може изрећи васпостављање пређашње стање ако би рушење подигнутог објекта представљало знатну штету.

Алтернатива: претходни члан мења се тако да гласи:

Одлуком о захтеву за заштиту од сметања државине суд утврђује чињенице да је тужилац имао ствар у државини и да је тужени извршио сметање, наређује да тужени васпостави раније стање односно врати одузету ствар и одређује забрану истог или сличног сметања у будућности под претњом новчане казне, као и друге мере потребне за заштиту од даљег сметања.

Заштита непосредне државине

Члан 2202

Непосредни држалац има право да захтева заштиту државине против свих трећих лица.

Он може захтевати заштиту и према посредном држаоцу ако му овај одузима ствар из државине или га узнемирава у вршењу фактичке власти на ствари.

Заштита посредне државине

Члан 2203

Заштиту државине у корист непосредног држаоца може тражити и посредни држалац.

Ако у случају одузимања ствари непосредни држалац неће да поднесе тужбу да му се ствар врати, посредни држалац може захтевати да ствар буде враћена њему.

Посредни држалац има право на државинску заштиту у односу на непосредног држаоца, ако овај прекорачи границу непосредне државине.

Кад се држи само део непокретности

Члан 2204

Право на државинску заштиту има и лице које држи део непокретности, нарочито, стан или друге просторије.

Заштита према лицу уписаном у земљишне односно друге јавне књиге

Члан 2205

Стварни држалац (како посредни тако и непосредни) ужива државинску заштиту према лицу уписаном у земљишне или друге јавне књиге који нема ствар у државини.

Заштита судржавине

Члан 2206

Судржалац има право да захтева заштиту судржавине према свим трећим лицима као што имају искључиви држаоци.

У међусобним односима са другим судржаоцима, сваки судржалац има право на државинску заштиту против судржаоца који га својим поступцима онемогућава у дотадашњем вршењу фактичке власти на ствари у њиховој судржавини.

Ограничења државинске заштите у међусобним односима држалаца

Члан 2207

Суд неће дозволити да се води расправа о правном односу из којег стране изводе своју државину.

Тужилац у оваквим споровима нема право на заштиту државине, ако приликом разматрања о његовом захтеву не би могла да се избегне расправа о правном односу.

Део шести

ПРАВА СТРАНИХ ЛИЦА⁶

Равноправни третман

Члан 2208

Страна физичка и правна лица могу стицати стварна права на покретним стварима као и домаћа лица.

Алтернатива: претходни члан мења се тако да гласи:

Сва страна физичка и правна лица могу под истим условима као и домаћи држављани стицати сва стварна права на територији републике србије, изузев оних која су искључена или условљена посебним законима.

Стицање права својине на непокретностима

Члан 2209

Страна физичка и правна лица која обављају делатност у Републици Србији могу, под условима узајамности, стицати право својине на непокретностима на њеној територији које су им неопходне за обављање те делатности.

Страно физичко лице које не обавља делатност у Републици Србији може, стицати право својине на непокретностима, под условима узајамности.

Изузетно од одредаба претходних ставова овог члана, законом може се предвидети да страно физичко и правно лице не могу стицати право својине на непокретностима које се налазе на одређеним подручјима у Републици Србији.

Стицање уз посебну сагласност

Члан 2210

Страним државама за потребе њихових дипломатских и конзуларних представништава, као и организацијама и специјализованим агенцијама Европске уније и Организације уједињених нација могу се, уз (претходну) сагласност Министарства правде, продавати зграде и станови за службене потребе, као и грађевинска земљишта у сврху изградње таквих зграда.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

⁶ *Напомена:* Према програму рада Комисија је предвидела да спроведе темељито истраживање и у том оквиру обави консултације са одговарајућим министарствима (Министарство спољних послова, Министарство унутрашњих послова, Министарство одбране, Министарство пољоприврде и заштите животне средине, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство финансија, Министарство правде и Министарство привреде), институтима (Институт за међународну политику и привреду, Институт за упоредно право, Институт друштвених наука) и научним и стручним круговима (правни факултети и факултети политичких наука, економски, пољопривредни, грађевински факултети) о најпогоднијем начину уређивања стварних права странаца, особито кад је реч о непокретностима. С обзиром да то истраживање није завршено овде се као основа за расправу износи стање постојећег законодавства. Комисија очекује да ће јавна расправа омогућити да се чују мишљења и ауторитативни предлози за решења овог важног и осетљивог питања.

Дугорочни закуп

Члан 2211

Привредно друштво (предузеће) које обавља туристичку или угоститељску делатност може давати у дугорочни закуп туристички и други пратећи објекат страном физичком или правном лицу под условима утврђеним писменим уговором.

Дугорочни закуп може се закључити најкраће на пет, а најдуже на 30 година.

По истеку уговореног рока закуп се може продужити.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Књига четврта

ПОРОДИЧНИ ОДНОСИ

Део први

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет регулисања

Члан 2212

Овим делом Законика уређују се: брак и односи у браку, односи у ванбрачној заједници, односи детета и родитеља, усвојење, храњеништво, старатељство, издржавање, имовински односи у породици, заштита од насиља у породици и други породични односи, као и остваривање тих права.

Посебна заштите породице

Члан 2213

Породица као основ друштва ужива посебну заштиту државе.
Свако има право на поштовање свог породичног живота.

Брак⁷

Члан 2214

Брак је законом уређена заједница живота жене и мушкарца.
Брак се заснива на праву жене и мушкарца на потпуну и трајну заједницу.
Брак се закључује на основу слободног пристанка будућих супружника.
Супружници су равноправни у правима и обавезама.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Ванбрачна заједница

Члан 2215

Ванбрачна заједница је трајнија заједница живота жене и мушкарца (ванбрачни партнери), између којих нема брачних сметњи.

Жена и мушкарац који живе у ванбрачној заједници имају права и дужности супружника под условима одређеним овим закоником.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Ванбрачна заједница је трајнија заједница живота жене и мушкарца (ванбрачни партнери), између којих не постоји брачна сметња крвног сродства у забрањеним степенима и брачност.

Слобода одлучивања о рађању деце

Члан 2216

Жена, као и мушкарац слободно одлучују о рађању деце.

⁷ У јавној расправи неопходно је да се свестрано сагледа могућност законског регулисања истополних заједница, посебно уважавајући различита мишљења, ставове и аргументе који би били правно релевантни у евентуалној припреми посебног закона.

Подстицање рађања деце

Члан 2217

Мајка и дете уживају посебну заштиту државе.

Држава и локална самоуправа су дужни да финансијским, пореским, радноправним, стамбеним, економским, социјалним и другим мерама и активностима посебно подстиче рађање деце.

Посебним прописима се уређује подстицање рађања деце, нарочито формирањем (демографског) фонда за стимулисање пожељног наталитета у складу са могућностима буџета Републике Србије.

Посебна заштита детета

Члан 2218

Свако је дужан да се руководи најбољим интересом детета у свему што се односи на дете.

Дете је свако људско биће до навршених 18 година живота.

Држава је дужна да предузима све потребне мере за заштиту детета од занемаривања, физичког, сексуалног и емоционалног злостављања и од сваке врсте експлоатације.

Држава је обавезна да поштује, штити и унапређује права детета.

Дете рођено ван брака има једнака права као дете рођено у браку.

Усвојено дете има једнака права према усвојитељима као дете према родитељима.

Држава је дужна да детету без родитељског старања обезбеди заштиту у породичној средини увек када је то могуће.

Варијанта I: Додаје се нови став 2 који гласи:

Забрањено је свако злостављање детета, а нарочито физичко кажњавање.

Варијанта II: Додаје се нови став 2 који гласи:

Није дозвољено злостављање детета, а нарочито непримерено физичко кажњавање.

Родитељско право

Члан 2219

Родитељи остварују родитељско право у најбољем интересу детета.

Родитељско право припада мајци и оцу и остварују га заједнички.

Родитељи су заједнички одговорни за развој детета.

Родитељи су равноправни у вршењу родитељског права.

Забрањена је злоупотреба родитељског права.

Усвојоци имају правни положај родитеља.

Варијанта I: Став 5 се брише, а ст. 1. и 2. се спајају тако да нови став гласи:

Родитељско право припада мајци и оцу и остварују га заједнички, у најбољем интересу детета.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Родитељско право припада мајци и оцу и остварују га заједнички, у најбољем интересу детета.

Родитељи су равноправни у вршењу родитељског права и заједнички су одговорни за развој детета.

Забрањена је злоупотреба родитељског права.

Усвојоци имају правни положај родитеља.

Издржавање

Члан 2220

Издржавање је обавеза и право чланова породице одређених овим закоником. Одрицање од права на издржавање нема правног дејства.

Слобода уређивања имовинских односа

Члан 2221

Имовински односи у породици могу се уређивати споразумно, у складу са овим закоником.

Заштита од насиља у породици

Члан 2222

Забрањено је насиље у породици.

Свако има право на заштиту од насиља у породици.

Старатељство

Члан 2223

Старатељство је облик заштите малолетних лица без родитељског старања, пунолетних лица лишених пословне способности као и лица која из других разлога нису у могућности да штите своја права и интересе.

Старатељство се заснива на поштовању људских права, основних слобода и достојанства лица под старатељством.

Орган старатељства

Члан 2224

Послове заштите породице, помоћи породици и старатељства врши центар за социјални рад (у даљем тексту: орган старатељства).

Орган старатељства послове у управним стварима утврђене овим закоником обавља као поверене.

Део други

I ЗАКЉУЧЕЊЕ БРАКА

1. Услови за закључење брака

Битни услови

Члан 2225

Брак се закључује сагласном изјавом воља два лица различитог пола у поступку предвиђеним овим закоником.

Заједница живота

Члан 2226

Брак се закључује у циљу остваривања заједнице живота супружника.

2. Сметње и забране за закључење брака

Брачност

Члан 2227

Брак не може закључити лице које је већ у браку.

Неспособност за расуђивање

Члан 2228

Брак не може закључити лице које је неспособно за расуђивање.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Брак не може закључити лице које је потпуно лишено пословне способности.

Лице делимично лишено пословне способности може закључити брак уз дозволу суда, ако је способно да схвати значај и правне последице брака.

Крвно сродство

Члан 2229

Брак не могу закључити крвни сродници у правој линији, као ни: рођени брат и сестра, брат и сестра по оцу или мајци, стриц и синовица, ујак и сестричина, тетка и братанац, тетка и сестрић, деца рођене браће и сестара, деца браће и сестара по оцу или мајци.

Сродство по усвојењу

Члан 2230

Потпуно усвојење представља сметњу за закључење брака на исти начин као и крвно сродство.

Усвојилац из непотпуног усвојења не може да закључи брак са усвојеником нити са његовим потомцима.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Из оправданих разлога суд може да дозволи брак између усвојеника и усвојиоца из непотпуног усвојења.

Тазбинско сродство

Члан 2231

Брак не могу закључити тазбински сродници у првом степену праве линије: свекар и снаха, зет и ташта, очух и пасторка, маћеха и пасторак.

Суд може, из оправданих разлога, дозволити закључење брака између тазбинских сродника из претходног става.

Малолетство

Члан 2232

Брак не може закључити лице које није навршило 18. годину живота.

Суд може, из оправданих разлога, дозволити закључење брака малолетном лицу које је навршило 16. годину живота, ако је достигло телесну и душевну зрелост потребну за вршење права и дужности у браку.

Слобода воље

Члан 2233

Брак не може закључити лице чија воља није слободна.

Старатељство

Члан 2234

Закључење брака између старатеља и штићеника је забрањено.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Брак не могу склопити старатељ и штићеник.

Форма за закључење брака

Члан 2235

Брак се закључује на свечан начин, пред матичарем и уз присуство два сведока.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Брак се закључује у свечаном грађанском или верском облику.

Напомена: Верски облик брака могао би евентуално да се регулише под условом да Устав Републике Србије то омогући.

II ПРАВА, ДУЖНОСТИ И СЛОБОДЕ СУПРУЖНИКА

Алтернатива: Назив одељка II гласи:

Дејства брака

Заједница живота, поштовање и помагање

Члан 2236

Супружници су дужни да воде заједнички живот, да се узајамно поштују и помажу.

Брак се заснива на узајамној љубави, верности и поверењу.

Избор рада и занимања

Члан 2237

Супружници су независни у избору рада и занимања.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Равноправност супружника у одлучивању

Члан 2238

Супружници сагласно одлучују о свим битним питањима заједничког живота.

Место становања и заједничко домаћинство

Члан 2239

Супружници споразумно одређују место становања и одлучују о вођењу заједничког домаћинства.

Издржавање

Члан 2240

Супружници су дужни да се узајамно издржавају под условима одређеним овим закоником.

Имовински односи супружника

Члан 2241

Имовина супружника може бити заједничка и посебна имовина.

Супружници могу, под условима одређеним овим закоником, своје имовинске односе уредити брачним уговором.

III ПРЕСТАНАК БРАКА

Начини престанка брака

Члан 2242

Брак престаје смрћу супружника, проглашењем несталог лица за умрло, поништењем и разводом.

Брак престаје поништењем и разводом на дан правноснажности пресуде о поништењу односно разводу.

У случају проглашења несталог лица за умрло брак престаје на дан који је решењем суда утврђен као дан смрти.

Ако датум смрти није утврђен брак престаје на дан правноснажности решења о проглашењу несталог лица за умрло.

Алтернатива: Став 4 се брише.

1. Ништавост брака

Различитост полова, изјава воље и надлежност

Члан 2243

Брак је ништав ако су га закључила два лица истог пола, ако изјаве воље супружника нису биле сагласне или ако брак није закључен пред матичарем.

Заједница живота

Члан 2244

Брак је ништав ако није закључен ради остваривања заједнице живота супружника.

Брак између лица из претходног става неће се поништити ако је заједница живота супружника накнадно успостављена.

Брачност

Члан 2245

Брак је ништав ако је закључен за време трајања ранијег брака једног супружника.

Нови брак неће се поништити ако је ранији брак у међувремену престао.

Неспособност за расуђивање

Члан 2246

Брак је ништав ако га је закључило лице неспособно за расуђивање.

Ако лице из претходног става накнадно постане способно за расуђивање, брак је рушљив.

Сродство

Члан 2247

Брак је ништав ако су га међусобно закључили крвни, адоптивни или тазбински сродници између којих није дозвољено закључење брака.

Брак између тазбинских сродника из претходног става не мора се поништити ако постоје оправдани разлози.

Старатељство

Члан 2248

Брак је ништав ако су га међусобно закључили старатељ и штићеник.

2. Рушљивост брака

Малолетство

Члан 2249

Брак је рушљив ако га је закључило малолетно лице без дозволе суда.

Брак малолетника старијег од 16 година се неће поништити ако су испуњени услови за давање дозволе за склапање брака пре пунолетства.

Принуда

Члан 2250

Брак је рушљив ако је на његово закључење супружник пристао под принудом.

Принуда постоји када је други супружник или неко трећи силом или претњом изазвао оправдан страх код супружника и кад је он због тога пристао на закључење брака.

Страх се сматра основаним када се из околности очигледно види да је угрожен живот, тело или друго значајно добро једног или другог супружника односно трећег лица.

Заблуда

Члан 2251

Брак је рушљив када је на његово закључење супружник пристао у заблуди о личности другог супружника или о некој његовој битној особини.

Заблуда о личности постоји када је супружник мислио да закључује брак са једним лицем, а закључио је брак са другим лицем (заблуда о физичкој личности), односно када је закључио брак са лицем са којим је желео, али то лице није оно за које се издавало (заблуда о грађанској личности), а супружник који је у заблуди не би закључио брак да је за то знао.

Заблуда о некој битној особини постоји када се ради о таквој особини због које супружник који је у заблуди не би закључио брак да је за њу знао (као што су: трајна, опасна или тешка болест, полна немоћ, сексуална оријентација, родни идентитет, бременитост жене од другог мушкарца, нечасно занимање и сличне особине).

Старатељство

Члан 2252

Ако брак закључе старалац и штићеник раскида се старатељство.

Напомена: Овај члан се брише ако се прихвати решење према коме је ништав брак између старатеља и штићеника

3. Развод брака

Узроци за развод брака

Члан 2253

Сваки супружник има право на развод ако су брачни односи озбиљно и трајно поремећени.

Алтернатива: Став 1 мења се са два нова става која гласе:

Сваки супружник има право на развод брака ако не постоји сагласност супружника о битним питањима заједничког живота.

Брак ће се развести ако је заједница супружника трајно престала.

Споразум о разводу

Члан 2254

Супружници имају право на развод брака ако закључе писмени споразум о разводу.

Споразум о разводу обавезно садржи сагласност о вршењу родитељског права, о смештају и издржавању детета и о личним контактима са дететом, о деоби заједничке имовине и о праву издржавања супружника после развода брака.

Варијанта I: Став 2 мења се тако да гласи:

Споразум о разводу обавезно садржи сагласност о вршењу родитељског права, о смештају и издржавању детета и о личним контактима са дететом, о коришћењу породичног дома, о деоби заједничке имовине и о праву издржавања супружника после развода брака.

Варијанта II: Додаје се нови став који гласи:

Уз споразум о разводу супружници су дужни да поднесу одговарајућу исправу из јавне евиденције о непокретностима о поседовању заједничке непокретне имовине.

Део трећи

ОДНОСИ ДЕТЕТА И РОДИТЕЉА

I ПОРОДИЧНИ СТАТУС ДЕТЕТА

1. Материнство и очинство

Материнство

Члан 2255

Мајка детета је жена која га је родила.

Утврђивање материнства судском одлуком

Члан 2256

Ако жена која је родила дете није уписана у матичну књигу рођених као мајка детета, њено материнство може бити утврђено правноснажном судском пресудом.

Право на утврђивање материнства имају дете и жена која тврди да је мајка детета.

Оспоравање материнства

Члан 2257

Материнство жене која је уписана у матичну књигу рођених као мајка детета може бити оспорено.

Право на оспоравање материнства имају: дете, жена која је уписана у матичну књигу рођених као мајка детета, жена која тврди да је мајка детета ако истом тужбом тражи и утврђивање свог материнства, као и мушкарац који се по овом закону сматра оцем детета.

Није допуштено оспоравање материнства: утврђеног правноснажном судском пресудом, после усвојења детета, као ни после смрти детета.

Очинство

Члан 2258

Оцем детета које је рођено у браку сматра се муж мајке детета.

Оцем детета које је рођено у року од 300 дана од дана престанка брака сматра се муж мајке детета из тог брака, ако је брак престао смрћу мужа и ако мајка није закључила нови брак у том року.

Оцем детета које је рођено у новом браку сматра се муж мајке детета из тог брака.

Оцем детета које је рођено ван брака сматра се мушкарац чије је очинство утврђено признањем, односно чије је очинство утврђено правноснажном судском пресудом.

Ко може да призна очинство

Члан 2259

Очинство може да призна мушкарац који је навршио 16. годину живота и који је способан за расуђивање.

Када се може признати очинство

Члан 2260

Очинство се може признати само ако је дете живо у тренутку признања. Изузетно, признање очинства производи дејство и ако је дато пре рођења детета, под условом да се дете живо роди.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

После смрти детета очинство се може утврђивати признањем само ако је дете оставило потомке и ако се они сагласе са признањем.

Сагласност мајке

Члан 2261

Са признањем очинства мора да се сагласи мајка ако је навршила 16. годину живота и ако је способна за расуђивање.

Сагласност детета

Члан 2262

Са признањем очинства мора да се сагласи дете ако је навршило 16. годину живота и ако је способно за расуђивање.

Ако дете не може дати сагласност, довољна је сагласност мајке.

Сагласност стараоца детета

Члан 2263

Ако ни мајка ни дете не могу дати сагласност, сагласност са признањем очинства даје старалац детета, уз претходну сагласност органа старатељства.

Како се може признати очинство

Члан 2264

Изјава о признању очинства може се дати пред матичарем, органом старатељства или судом или другим органом или службом овлашћеном за састављање јавних исправа.

Изјава о признању очинства може се дати и у завештању.

Опозивање признања

Члан 2265

Не може се опозвати изјава о признању очинства и изјава о сагласности са признањем очинства.

Ништавост признања

Члан 2266

Ништаве су и изјава о признању очинства, и изјава о сагласности са признањем очинства, ако нису били испуњени услови за њихову пуноважност предвиђени овим закоником.

Рушљивост признања

Члан 2267

Рушљиве су и изјава о признању очинства, и изјава о сагласности са признањем очинства, ако су дате под претњом, принудом, преваром или у заблуди.

Утврђивање очинства судском одлуком

Члан 2268

Ако очинство није утврђено признањем, може бити утврђено правноснажном судском пресудом.

Право на утврђивање очинства имају: дете, мајка и мушкарац који тврди да је отац детета.

Обавеза органа старатељства

Члан 2269

Орган старатељства је у року од 90 дана од рођења детета ван брака, дужан да упозна мајку са правом детета да зна своје порекло и да је посаветује да је у интересу детета да покрене поступак утврђивања очинства, као и да је упозна са последицама утврђивања очинства.

Орган старатељства је дужан да у року од 12 месеци од рођења детета ван брака по службеној дужности покрене поступак утврђивања очинства, ако је мајка у том року именовала оца детета и сагласила се са покретањем поступка.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Оспоравање очинства

Члан 2270

Очинство мушкараца који је уписан у матичну књигу рођених као отац детета, може бити оспорено.

Право на оспоравање очинства имају: дете, мајка, муж мајке и мушкарац који тврди да је отац детета ако истом тужбом тражи и утврђивање свог очинства.

Није допуштено оспоравање очинства утврђеног правноснажном судском пресудом.

Није допуштено оспоравање очинства утврђеног признањем оним лицима која су се сагласила са признањем очинства.

Није допуштено оспоравање очинства после усвојења детета и после смрти детета.

2. Материнство и очинство у случају зачећа уз биомедицинску помоћ

Материнство

Члан 2271

Мајка детета зачетог уз биомедицинску помоћ јесте жена која га је родила.

Ако је дете зачето уз биомедицинску помоћ дарованом јајном ћелијом, материнство жене која је даровала јајну ћелију не може се утврђивати.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Жена чија је јајна ћелија без њеног пристанка коришћена за оплодњу друге жене има право да оспорава материнство жене која је дете родила, ако истовремено тражи да се утврди да је она мајка детета.

Материнство у случају рађања за другог⁸

Члан 2272

У случају рађања за другог у матичне књиге се као мајка детета уписује жена која на основу уговора о рађању за другог има намеру да се стара о детету (намеравана мајка), без обзира да ли су њене оплодне ћелије коришћене за оплодњу друге жене (сурогат мајке).

Оцем детета које је на основу уговора (о рађању за другог) родила друга жена (сурогат мајка) се сматра супруг или ванбрачни партнер намераване мајке (намеравани отац), без обзира да ли су његове оплодне ћелије коришћене за оплодњу сурогат мајке.

Правна претпоставка о материнству жене која је родила дете (сурогат мајке) и о очинству њеног супруга је без дејства.

Материнство и очинство намераваних родитеља (намераване мајке и намераваног оца) не може се оспоравати, чак ни у случају када су за оплодњу друге жене (сурогат мајке) коришћене оплодне ћелије само једног од њих.

Уговор о рађању за другог

Члан 2273

Уговор о рађању за другог може бити закључен између жене која ће носити и родити дете (сурогат мајка) и супружника или ванбрачних партнера (намеравани родитељи) само ако између намераваних родитеља не може доћи до зачећа природним путем (полним односом), као ни уз помоћ других видова биомедицински потпомогнутог зачећа, или ако зачеће природним путем или коришћењем других видова зачећа није пожељно због озбиљне опасности од преношења тешке наследне болести на дете.

Уколико је жена која ће носити и родити дете за другог (сурогат мајка) у браку, за пуноважност уговора из претходног става потребна је сагласност њеног супружника.

Пре закључења уговора о рађању за другог намеравани родитељи и сурогат мајка морају прибавити медицинске доказе да зачеће природним путем или коришћењем медицински асистираних репродукције није могуће или није пожељно због ризика од преноса тешке наследне болести, да је сурогат мајка здравствено подобна да носи и роди дете, као и доказе да су обратили саветовалишту ради психолошке припреме за сурогат материнство.

Овера уговора о рађању за другог

Члан 2274

Уговор о рађању за другог мора бити оверен од стране судије.

Приликом овере уговора о рађању за другог судија је дужан да утврди да ли су испуњени медицински и остали услови за рађање за другог и да упозоре уговорне странке на последице уговора, а нарочито да се жена која је родила дете неће сматрати мајком детета.

Судија ће одбити оверу уговора ако је уговорена несразмерна накнада трошкова рађања.

⁸ Све одредбе о рађању за другог (од чл. 2272 до чл. 2281) формулисане су као илустрација могућих законских решења ако се, након јавне расправе, уз посебно учешће и изјашњавање специјализованих стручњака из различитих области и професија (на пример: са етичког, социјалног, медицинског и компаративног аспекта), прихвати могућност зачећа уз биомедицинску помоћ, а посебно рађање за другог (сурогат мајке), које се може регулисати посебним законом.

Ко не може бити сурогат мајка

Члан 2275

Уговор о рађању за другог може бити закључен између сродника као и између лица која нису у сродству.

У случају рађања за другог (сурогат материнства) није дозвољено користити оплодне ћелије жене која ће носити и родити дете (сурогат мајке).

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о рађању за другог може бити закључен само између сродника.

У случају рађања за другог (сурогат материнства) није дозвољено користити оплодне ћелије жене која ће носити и родити дете (сурогат мајке).

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о рађању за другог може бити закључен само између лица која нису у сродству.

У случају рађања за другог (сурогат материнства) није дозвољено користити оплодне ћелије жене која ће носити и родити дете (сурогат мајке).

Која лица могу да закључе уговор

Члан 2276

Уговор о рађању за другог може бити закључен између држављана Републике Србије, као и између лица која имају пребивалиште на територији Републике Србије најмање три (пет) година.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговор о рађању за другог може бити закључен само између држављана Републике Србије.

Видови рађање за другог

Члан 2277

Рађање за другог је дозвољено ако се за оплодњу сурогат мајке користи репродуктивни материјал бар једног од намераваних родитеља (делимична, генетска сурогација) или репродуктивни материјал оба намеравана родитеља (потпуна, гестацијска сурогација).

Ако постоје нарочито оправдани разлози уговор о рађању за другог може закључити и жена која живи сама, у ком случају се за оплодњу сурогат мајке мора користити јајна ћелија намераване мајке.

Ако постоје нарочито оправдани разлози уговор о рађању за другог може закључити и мушкарац који живи сам, у ком случају се за оплодњу сурогат мајке мора користити јајна ћелија намераваног оца и донирана јајна ћелија.

Постојање нарочито оправданих разлога утврђује суд у ванпарничном поступку.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Рађање за другог је дозвољено ако се за оплодњу сурогат мајке користи репродуктивни материјал бар једног од намераваних родитеља (делимична, генетска сурогација) или репродуктивни материјал оба намеравана родитеља (потпуна, гестацијска сурогација).

Изузетно, у случају потпуне сурогације за оплодњу сурогат мајке могу бити коришћене оплодне ћелије једног од намераваних родитеља који више није жив, ако је пре смрти дао писмену сагласност, оверену од стране суда или јавног бележника, да се његов оплодни материјал може постхумно користити.

Постхумна оплодња сурогат мајке може бити извршена најкасније у року од годину дана од смрти намераваног родитеља од кога оплодни материјал потиче.

Напомена: Отворено је питање да ли предвидети да у случају постхумне оплодње одлуку доноси суд тј. утврђује постојање услова за постхумну оплодњу сурогат мајке?

Права и обавезе из уговора о рађању за другог

Члан 2278

Жена која је носила и родила дете за другог дужна је да дете по рођењу преда намераваним родитељима.

Намеравани родитељи су дужни да преузму дете, без обзира на пол и особине рођеног детета и они заснивају родитељски однос са дететом и стичу сва законска родитељска права и дужности, без обзира да ли њихов брак или ванбрачна заједница још увек постоји у време рођења детета.

Остала права и обавезе у вези са рађањем за другог регулишу се уговором (нпр. да је сурогат мајка обавезна да води здрав начин живота током трудноће, да се подвргава редовној лекарској контроли, да следи упутства лекара, да се уздржава од алкохола, употребе дрога, пушења, затим висина и начин плаћања уговорених трошкова, међусобна права и обавезе у случају непоштовања уговора и сл.).

Алтернатива: Додаје се став 4 који гласи:

Суд може признати жени која је родила дете за другог право на контакте са дететом, ако оцени да је то у најбољем интересу детета.

Одбијање предаје или пријема детета

Члан 2279

У случају одбијања жене која је дете родила за другог (сурогат мајке) да дете преда намераваним родитељима или одбијања намераваних родитеља да преузму дете, о предаји односно преузимању детета одлучује суд.

Поступак за предају као и за преузимање детета могу покренути намеравани родитељи као и сурогат мајка у року од три (шест) месеца од рођења детета.

Уговарање награде за рађање за другог

Члан 2280

Уговарање награде за рађање за другог је забрањено.

Уговором може бити предвиђена накнада разумних трошкова изазваних ношењем и рађањем детета (губитак зараде, трошкови медицинских услуга, трошкови превоза, смештаја, исхране сурогат мајке и сл.).

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Уговарање награде за рађање за другог је забрањено.

Уговором може бити предвиђена накнада разумних трошкова изазваних ношењем и рађањем детета (губитак зараде, трошкови медицинских услуга, трошкови превоза, смештаја, исхране сурогат мајке и сл), који ће се исплаћивати месечно или у укупном једнократном износу.

Прекид трудноће сурогат мајке

Члан 2281

Ако се током трудноће сурогат мајке установи да се на основу научно-медицинских сазнања може очекивати да ће се дете родити са тешким телесним или душевним недостацима, намеравани родитељи могу захтевати од сурогат мајке да прекине трудноћу.

Ако се током трудноће сурогат мајке на основу медицинских индикација установи да се на други начин не може спасти живот или отклонити тешко нарушавање здравља сурогат мајке она има право да изврши прекид трудноће.

**Примена закона о лечењу неплодности
поступцима биомедицински потпомогнутог оплођења**

Члан 2282

На поступак рађања за другог примењују се одговарајуће одредбе закона о лечењу неплодности поступцима биомедицински потпомогнутог оплођења.

Очинство

Члан 2283

Оцем детета које је зачето уз биомедицинску помоћ сматра се муж мајке, под условом да је за поступак биомедицински потпомогнутог оплођења дао писмени пристанак.

Оцем детета које је зачето уз биомедицинску помоћ сматра се и ванбрачни партнер мајке, под условом да је за поступак биомедицински потпомогнутог оплођења дао писмени пристанак.

Очинство мушкарца који се сматра оцем детета у смислу претходних ставова не може се оспоравати.

Мушкарац који се сматра оцем детета у смислу претходних ставова има право на оспоравање очинства само ако дете није зачето поступком биомедицински потпомогнутог оплођења.

Ако је дете зачето уз биомедицинску помоћ дарованим семеним ћелијама, очинство мушкарца који је даровао семене ћелије не може се утврђивати.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Оцем детета које је рођено у браку или ванбрачној заједници, а зачето уз биомедицинску помоћ сматра се муж мајке односно њен ванбрачни партнер.

Ако муж мајке односно њен ванбрачни партнер нису дали писмени пристанак за зачеће уз биомедицинску помоћ семеном другог мушкарца имају право да оспоравају своје очинство (правну претпоставку о свом очинству).

Ако је биомедицински потпомогнута оплодња извршена семеним ћелијама мужа мајке или њеног ванбрачног партнера, уз њихов писмени пристанак, очинство детета се не може оспоравати.

Очинство мужа мајке односно њеног ванбрачног партнера који су дали писмени пристанак за зачеће уз биомедицинску помоћ донираним семеном (семеном донора) може се оспоравати само ако дете није зачето поступком биомедицински потпомогнутог зачећа.

Ако је дете зачето уз биомедицинску помоћ дарованим семеним ћелијама, очинство мушкарца који је даровао семене ћелије не може се утврђивати.

II ДЕТЕ ПОД РОДИТЕЉСКИМ СТАРАЊЕМ

1. Права детета

Основна права детета

Члан 2284

Дете има право на живот, опстанак и развој.

Држава и родитељи су првенствено одговорни за обезбеђење одговарајућих услова за остваривање права детета.

Забрана дискриминације

Члан 2285

Свако је дужан да поштује права детета.

Забрањена је свака дискриминација, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу расе, пола, полне оријентације, родног идентитета, националне припадности, друштвеног порекла, рођења, вероисповести, политичког или другог уверења, имовног стања, културе, језика, старости и психичког или физичког инвалидитета детета или његових родитеља.

Поштовање мишљења детета

Члан 2286

Дете које је способно да формира своје мишљење има право да га слободно изрази у свим стварима које га се тичу.

Мишљењу детета из претходног става се мора посветити дужна пажња.

Поштовање интереса детета

Члан 2287

У свим питањима која се тичу родитељског права најбољи интерес детета је примаран.

Интереси детета морају бити заштићени увек када су у сукобу са интересима родитеља или других лица која врше родитељска овлашћења.

Узајамно поштовање

Члан 2288

Дете и родитељи, као и друга лица која врше овлашћења из садржине родитељског права, дужна су да се узајамно поштују, без обзира на узраст.

Порекло

Члан 2289

Дете, без обзира на узраст, има право да зна ко су му родитељи.

Право детета да зна ко су му родитељи може бити ограничено само овим закоником.

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може извршити увид у матичну књигу рођених и у другу документацију која се односи на његово порекло.

Живот са родитељима

Члан 2290

Дете има право да живи са родитељима и право да се родитељи о њему старају пре свих других.

Право детета да живи са родитељима може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета.

Суд може донети одлуку о одвајању детета од родитеља ако постоје разлози да се родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права или у случају насиља у породици.

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може одлучити са којим ће родитељем живети.

Лични односи

Члан 2291

Дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи.

Право детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи може бити ограничено само судском одлуком када је то у најбољем интересу детета.

Суд може донети одлуку о ограничавању права детета да одржава личне односе са родитељем са којим не живи ако постоје разлози да се тај родитељ потпуно или делимично лиши родитељског права или у случају насиља у породици.

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може одлучити о одржавању личних односа са родитељем са којим не живи.

Дете има право да одржава личне односе и са сродницима и другим лицима са којима га везује посебна блискост ако ово право није ограничено судском одлуком.

Сродници, као и друга лица која су са дететом развила односе посебне блискости, имају право да одржавају личне контакте са дететом, ако је то у његовом најбољем интересу.

Развој детета

Члан 2292

Дете има право на обезбеђење најбољих могућих животних и здравствених услова за свој правилан и потпун развој.

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може дати пристанак за предузимање медицинског захвата.

Варијанта I: Брише се став 2.

Варијанта II: Став 2 претходног члана се мења и додаје се нови став 3 тако да гласи:

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може дати пристанак за предузимање медицинског захвата.

Малолетно дете, без обзира на узраст, не може одбити сагласност за предузимање медицинског захвата без одобрења органа старатељства, ако је медицински захват, према сазнањима медицинске науке, неопходан ради спашавања живота или спречавања нарушавања здравља детета.

Образовање детета

Члан 2293

Дете има право на образовање у складу са својим способностима, жељама и склоностима.

Дете које је навршило 15. годину живота и које је способно за расуђивање може одлучити коју ће средњу школу похађати.

Мишљење детета

Члан 2294

Дете које је способно да формира своје мишљење има право слободно изражавања тог мишљења.

Дете има право да благовремено добије сва обавештења која су му потребна за формирање свог мишљења.

Мишљењу детета мора се посветити дужна пажња у свим питањима која га се тичу и у свим поступцима у којима се одлучује о његовим правима, а у складу са годинама и зрелошћу детета.

Дете које је навршило 10. годину живота може слободно и непосредно изразити своје мишљење у сваком судском и управном поступку у коме се одлучује о његовим правима.

Дете које је навршило 10. годину живота може се само, односно преко неког другог лица или установе, обратити суду или органу управе и затражити помоћ у остваривању свог права на слободно изражавање мишљења.

Суд и орган управе утврђују способност детета да формира своје мишљење, као и само мишљење детета у сарадњи са школским психологом односно органом старатељства, породичним саветовалиштем или другом установом специјализованом за посредовање у породичним односима, а у присуству лица које дете само изабере.

Алтернатива: Додају се нови ставови који гласе:

Дете које је навршило 10. годину живота има право да изабере лице, у које има поверење, које ће му помоћи да формира и изрази своје мишљење.

Орган који одлучује о праву детета дужан је да га обавести о његовим правима из овог члана.

Уколико орган који одлучује о праву детета оцени да би изражавање мишљења детета било очигледно у супротности са његовим најбољим интересом и који му због тога ускрати право на изражавање мишљења, дужан је да ту одлуку образложи.

Против те одлуке дете има право жалбе у року од 15 (30) дана од достављања одлуке.

Мишљење детета о личним и породичним питањима

Члан 2295

Дете које је навршило 10. годину живота има право да у својој породици слободно и непосредно изрази мишљење о свим питањима личног и породичног живота која га се тичу.

Родитељи су дужни да саслушају и узму у обзир мишљење детета о питањима из претходног става.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Дете има право да у својој породици слободно и непосредно изрази мишљење о свим питањима личног и породичног живота која га се тичу, уколико је у стању да схвати њихов значај.

Дужности детета

Члан 2296

Дете је дужно да родитељима помаже у складу са својим годинама и зрелошћу.

Дете које стиче зараду или има приходе од имовине дужно је да делимично подмирује потребе свог издржавања, односно издржавања родитеља и малолетног брата односно сестре, под условима одређеним овим закоником.

2. Родитељска права и дужности

Смисао родитељског права

Члан 2297

Родитељско право изведено је из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности, права и интереса детета.

Родитељска одговорност

Члан 2298

Родитељи су заједнички одговорни за развој детета.

Садржина родитељског права

Старање о детету

Члан 2299

Родитељи имају право и дужност да се старају о детету.

Старање о детету обухвата: чување, подизање, васпитавање, образовање, заступање, издржавање, као и управљање и располагање имовином детета.

Родитељи имају право да добију сва обавештења о детету од образовних и здравствених установа.

Чување и подизање детета

Члан 2300

Родитељи имају право и дужност да чувају и подижу дете тако што ће се они лично старати о његовом животу и здрављу.

Родитељи не смеју подвргавати дете понижавајућим поступцима и казнама које вређају људско достојанство детета и дужни су да дете штите од таквих поступака других лица.

Родитељи не смеју остављати без надзора дете предшколског узраста.

Родитељи могу привремено поверити дете другом лицу само ако то лице испуњава услове за стараоца.

Забрана физичког кажњавања детета

Члан 2301

Родитељи су дужни да дете штите од злостављања од стране других лица.

Васпитавање детета

Члан 2302

Родитељи имају право и дужност да са дететом развијају однос заснован на љубави, поверењу и узајамном поштовању, тако да дете усмеравају ка усвајању и поштовању вредности емоционалног, етичког и националног идентитета своје породице и друштва.

Родитељи су дужни да развијају код детета однос поштовања и чувања животне средине.

Образовање детета

Члан 2303

Родитељи имају дужност да обезбеде основно школовање детету, а о даљем образовању детета дужни су да се старају према својим могућностима.

Родитељи имају право да детету обезбеде образовање које је у складу са њиховим верским и етичким уверењима.

У случају несагласности родитеља у погледу верског и етичког образовања детета, или у погледу других овлашћења из садржине родитељског права, одлуку доноси орган старатељства.

Алтернатива: У претходном ставу речи: "орган старатељства" замењује се речју "суд".

Заступање детета

Члан 2304

Родитељи имају право и дужност да заступају дете у свим правним пословима и у свим поступцима изван граница пословне и процесне способности детета (законско заступање).

У погледу питања о којима малолетно дете има право да одлучује самостално, родитељи га могу заступати само уз његову сагласност.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Родитељи су законски заступници своје малолетне деце.

Изддржавање детета

Члан 2305

Родитељи имају право и дужност да издржавају дете под условима одређеним овим закоником.

Управљање и располагање имовином детета

Члан 2306

Родитељи имају право и дужност да управљају и располажу имовином детета под условима одређеним овим закоником.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Родитељи имају право да управљају и располажу приходом који је стекло дете млађе од 15 година, под условима одређеним овим закоником.

Вршење родитељског права

Заједничко вршење родитељског права

Члан 2307

Родитељи врше родитељско право заједнички и споразумно.

После престанка заједнице живота родитељи се могу споразумети да наставе да врше родитељско право заједнички или да га један од њих самостално врши.

Саставни део споразума о вршењу родитељског права јесте споразум о томе шта ће се сматрати пребивалиштем детета.

Споразум родитеља о заједничком вршењу родитељског права мора бити сачињен у писменој форми и садржати сагласност родитеља да ће родитељска права и дужности обављати заједнички и споразумно, у најбољем интересу детета.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Родитељи родитељско право врше заједнички и споразумно када воде заједнички живот.

Родитељи заједнички и споразумно врше родитељска права и у случају одвојеног живота родитеља.

Неспоразум родитеља о вршењу родитељског права

Члан 2308

У случају неспоразума родитеља о вршењу родитељског права после престанка заједнице живота одлуку доноси суд, узимајући у обзир најбољи интерес детета.

Док суд не донесе одлуку о вршењу родитељског права, родитељско право самостално врши родитељ са којим дете живи.

Самостално вршење родитељског права

Члан 2309

Један родитељ самостално и без одлуке суда, врши родитељско право када је други родитељ непознат, или је умро, или је проглашен за умрлог, потпуно лишен родитељског права односно пословне способности.

Један родитељ самостално врши родитељско право када живи сам са дететом, а суд још није донео одлуку о вршењу родитељског права.

Један родитељ самостално врши родитељско право када је суд донео одлуку о самосталном вршењу родитељског права.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Један родитељ сам врши родитељско право када је други родитељ непознат, или је умро, или је потпуно лишен родитељског права односно пословне способности.

Један родитељ сам врши родитељско право када само он живи са дететом, а суд још није донео одлуку о вршењу родитељског права.

Један родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права.

Један родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а закључили су споразум о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, али суд процени да тај споразум није у најбољем интересу детета.

Један родитељ сам врши родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот ако закључе споразум о самосталном вршењу родитељског права и ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета.

Неспоразуми у породици

Члан 2310

Ако родитељи нису сагласни о неком питању заједничког вршења родитељског права одлуку доноси суд.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "суд" замењује се речју "орган старатељства".

Споразум о самосталном вршењу родитељског права

Члан 2311

Споразум о самосталном вршењу родитељског права обухвата: сагласност родитеља о поверавању заједничког детета једном родитељу; о висини доприноса за издржавање детета од другог родитеља о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем.

Споразумом о самосталном вршењу родитељског права преноси се вршење родитељског права на оног родитеља коме је дете поверено.

Родитељ који не врши родитељско право има право и дужност да издржава дете, да са дететом одржава личне односе и да о питањима која битно утичу на живот детета одлучује заједнички и споразумно са родитељем који врши родитељско право.

Питањима која битно утичу на живот детета сматрају се нарочито: образовање детета, предузимање већих медицинских захвата над дететом, промена пребивалишта детета и располагање имовином детета велике вредности.

У случају несагласности родитеља о питањима из претходног става одлуку доноси суд.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "суд" замењује се са речима: "орган старатељства".

Надзор над вршењем родитељског права

Превентивни надзор

Члан 2312

Орган старатељства обавља превентивни надзор над вршењем родитељског права када доноси одлуке којима омогућава родитељима да врше родитељско право, а које су му стављене у надлежност овим закоником.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Помоћ при вршењу родитељског права обавља орган старатељства када доноси одлуке којима омогућава родитељима да врше родитељско право, а које су му стављене у надлежност овим закоником.

Корективни надзор

Члан 2313

Корективни надзор над вршењем родитељског права обавља орган старатељства када доноси одлуке којима исправља родитеље у вршењу родитељског права.

У обављању корективног надзора орган старатељства доноси одлуке којима: упозорава родитеље на недостатке у вршењу родитељског права; упућује родитеље на разговор у породично саветовалиште или у установу специјализовану за посредовање у породичним односима и захтева од родитеља да положи рачун о управљању имовином детета.

У обављању корективног надзора орган старатељства покреће и законом дозвољене судске поступке.

Лишење родитељског права

Потпуно лишење родитељског права

Члан 2314

Родитељ који злоупотребљава родитељска права или грубо занемарује родитељске дужности може бити потпуно лишен родитељског права.

Родитељ злоупотребљава своја родитељска права: ако физички, сексуално или емоционално злоставља дете; ако израбљује дете силећи га на претерани рад, или на рад који угрожава морал, здравље или образовање детета, односно на рад који је забрањен законом; ако подстиче дете на вршење кривичних дела; ако навикава дете на рђаве склоности и ако на други начин злоупотребљава родитељска права.

Родитељ грубо занемарује родитељске дужности: ако је напустио дете; ако се уопште не стара о детету са којим живи; ако избегава да издржава дете или да одржава личне односе са дететом са којим не живи, односно ако спречава одржавање личних односа детета и родитеља са којим дете не живи; ако с намером и неоправдано избегава да створи услове за заједнички живот са дететом које се налази у установи социјалне заштите за смештај корисника и ако на други начин грубо занемарује родитељске дужности.

Судска одлука о потпуном лишењу родитељског права лишава родитеља свих родитељских права и дужности, осим дужности да издржава дете.

Судском одлуком о потпуном лишењу родитељског права може бити одређена једна или више мера заштите детета од насиља у породици.

Делимично лишење родитељског права

Члан 2315

Родитељ који несавесно врши родитељска права или дужности може бити делимично лишен родитељског права.

Судска одлука о делимичном лишењу родитељског права може лишити родитеља једног или више родитељских права и дужности, осим дужности да издржава дете.

Родитељ који врши родитељско право може бити лишен права и дужности на чување, подизање, васпитавање, образовање и заступање детета, на управљање и располагање имовином детета.

Родитељ који не врши родитељско право може бити лишен права на одржавање личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета.

Судском одлуком о делимичном лишењу родитељског права може бити одређена једна или више мера заштите детета од насиља у породици.

Враћање родитељског права

Члан 2316

Родитељу се може вратити родитељско право када престану разлози због којих је био потпуно или делимично лишен родитељског права.

Престанак родитељског права

Када родитељско право престаје

Члан 2317

Родитељско право престаје када: дете наврши 18. годину живота; стекне потпуну пословну способност пре пунолетства; дете буде потпуно усвојено; родитељ буде потпуно лишен родитељског права и када умру дете или родитељ.

Родитељско право не престаје родитељу када његово дете усвоји његов супружник или ванбрачни партнер.

Продужење родитељског права

Када се родитељско право продужава

Члан 2318

Родитељско право се може продужити и после пунолетства детета ако је дете због болести или сметњи у психо-физичком развоју неспособно да се само стара о себи и о заштити својих права односно интереса или ако својим поступцима угрожава сопствена права и интересе.

Када престаје продужено родитељско право

Члан 2319

Продужено родитељско право може да престане када престану разлози због којих је родитељско право било продужено.

Уписивање судске одлуке у јавне регистре

Члан 2320

Правноснажна судска одлука о лишењу и враћању родитељског права, као и одлука о продужењу и престанку продуженог родитељског права, уписује се у матичну књигу рођених.

Ако дете има непокретности, одлука из претходног става уписује се и у јавни регистар права на непокретностима.

Део четврти

УСВОЈЕЊЕ

I ЗАСНИВАЊЕ УСВОЈЕЊА

1. Надлежност

Члан 2321

Усвојење се заснива одлуком органа старатељства.

2. Општа подобност усвојеника

Интерес усвојеника

Члан 2322

Дете се може усвојити ако је то у његовом најбољем интересу.

Малолетство усвојеника

Члан 2323

Усвојити се може само малолетно дете.

Не може се усвојити дете пре него што наврши трећи месец живота.

Не може се усвојити малолетно дете које је стекло потпуну пословну способност.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Изузетно, министар надлежан за породичну заштиту може дозволити и усвојење пунолетног лица, ако за то постоје нарочито оправдани разлози.

Породични статус усвојеника

Члан 2324

Усвојити се може: дете које нема живе родитеље; чији родитељи нису познати или је непознато њихово боравиште; чији су родитељи потпуно лишени родитељског права; чији су родитељи потпуно лишени пословне способности и чији су се родитељи сагласили са усвојењем.

Крвно сродство

Члан 2325

Не може се усвојити крвни сродник у правој линији, а од сродника у побочној линији рођени брат или сестра, односно брат или сестра по оцу или мајци.

Сродство по усвојењу

Члан 2326

Не може се усвојити дете које је већ усвојено.

Супружник или ванбрачни партнер усвојеоца може усвојити његово раније усвојено дете.

Старатељство

Члан 2327

Старалац не може усвојити свог штићеника.

Сагласност родитеља усвојеника

Члан 2328

Дете се може усвојити само уз сагласност родитеља.

Родитељ даје сагласност за усвојење са означавањем или без означавања усвојиоца.

Родитељ не може дати сагласност за усвојење пре него што дете наврши други месец живота.

Родитељ може повући сагласност за усвојење у року од 30 дана од дана када је дао сагласност.

Право из претходног става родитељ може искористити само једном.

Када није потребна сагласност родитеља усвојеника

Члан 2329

Сагласност родитеља за усвојење није потребна: ако је родитељ потпуно лишен родитељског права; ако је родитељ лишен права да одлучује о питањима која битно утичу на живот детета и ако је родитељ потпуно лишен пословне способности.

Сагласност стараоца усвојеника

Члан 2330

Ако је дете под старатељством, сагласност за усвојење даје његов старалац.

Сагласност усвојеника

Члан 2331

Са усвојењем мора да се сагласи дете које је навршило 10. годину живота и које је способно за расуђивање.

3. Општа подобност усвојиоца

Старост усвојиоца

Члан 2332

Разлика у годинама између усвојиоца и усвојеника не може бити мања од 18 нити већа од 45 година.

Изузетно, министар надлежан за породичну заштиту може дозволити усвојење лицу које је старије од усвојеника мање од 18 година или лицу које је старије од усвојеника више од 45 година ако је такво усвојење у најбољем интересу детета.

Алтернатива: у ставу 1. бришу се речи: “нити већа од 45”, а у ставу 2 речи: “или лицу које је старије од усвојеника више од 45 година”.

Лична својства усвојиоца

Члан 2333

Усвојити може само лице за које је утврђено да има лична својства на основу којих се може закључити да ће родитељско право вршити у најбољем интересу детета.

Не може усвојити лице: које је потпуно или делимично лишено родитељског права; које је потпуно или делимично лишено пословне способности; оболело од болести која може штетно деловати на усвојеника и лице осуђено за кривично дело из

групе кривичних дела против брака и породице, против полне слободе и против живота и тела.

Брачни статус усвојиоца

Члан 2334

Усвојити могу супружници или ванбрачни партнери заједно.

Независно од претходног става, може усвојити лице које је супружник или ванбрачни партнер родитеља детета.

Код непотпуног усвојења усвојити може и само један супружник или ванбрачни партнер.

Изузетно, министар надлежан за породичну заштиту може дозволити усвојење и лицу које само живи, ако за то постоје нарочито оправдани разлози.

Припрема усвојиоца

Члан 2335

Усвојити може само лице које је припремљено за усвојење по посебном програму, осим ако не усваја супружник или ванбрачни партнер родитеља односно усвојиоца детета.

Програм припреме за усвојење прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Држављанство усвојиоца

Члан 2336

Страни држављанин може усвојити дете под условом: да се за одређено дете не могу наћи усвојиоци међу домаћим држављанима, односно да дете не може бити збринато у нашој земљи путем хранитељства или на други одговарајући начин.и да се министар надлежан за породичну заштиту сагласио са усвојењем.

Сматраће се да се усвојиоци не могу наћи међу домаћим држављанима ако је прошло више од годину дана од дана уношења података о будућем усвојенику у јединствени лични регистар усвојења, односно ако се у року од годину дана од када је дете остало без родитеља или без родитељског старања не могу наћи хранитељи међу домаћим држављанима, нити други одговарајући начин породичног збрињавања детета у нашој земљи.

Изузетно, ако је то у најбољем интересу детета, министарство надлежно за породичну заштиту може дозволити усвојење страном држављану и пре истека рока из претходног става, уз образложење разлога због којих је дозвољено одступање од редовне законске процедуре за усвојење.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Страни држављанин може усвојити дете под условом:

- 1) да се не могу наћи усвојиоци међу домаћим држављанима;
- 2) да се министар надлежан за породичну заштиту сагласио са усвојењем.

II ВРСТЕ И ДЕЈСТВА УСВОЈЕЊА

Потпуно и непотпуно усвојење

Члан 2337

Усвојење може бити потпуно и непотпуно.

Потпуно усвојење

Члан 2338

Потпуним усвојењем се између усвојеника и његових потомака и усвојиоца и њихових сродника заснивају једнака права и дужности као између детета и родитеља односно других сродника.

Непотпуно усвојење

Члан 2339

Непотпуним усвојењем се између усвојиоца и усвојеника и његових потомака заснивају једнака права и дужности као између детета и родитеља, ако овим закоником није друкчије одређено.

Усвојење не утиче на права усвојеника према његовим родитељима и другим сродницима, као ни на његове дужности према њима.

Однос усвојеника и родитеља

Члан 2340

Потпуним усвојењем престаје родитељско право родитеља, осим ако дете усваја супружник или ванбрачни партнер родитеља детета.

Усвојењем престају права и дужности детета према његовим сродницима, као и права и дужности сродника према њему.

III ПРЕСТАНАК УСВОЈЕЊА

Начин престанка усвојења

Члан 2341

Усвојење престаје поништењем, ако је ништаво или рушљиво.

Потпуно усвојење се не може раскинути.

Непотпуно усвојење се може раскинути одлуком органа старатељства.

Алтернатива: У ставу 3 речи: "органа старатељства" мењају се речју: "суда".

Ништавост усвојења

Члан 2342

Ништаво је усвојење приликом чијег заснивања нису били испуњени услови за његову пуноважност предвиђени овим закоником.

Рушљивост усвојења због недостатака воље

Члан 2343

Рушљиво је усвојење приликом чијег заснивања је сагласност за усвојење дата под принудом или у заблуди.

Лице које је дало сагласност за усвојење под принудом или у заблуди може захтевати поништење усвојења по општим правилима о рушљивости уговора предвиђеним овим закоником.

Последице престанка

Члан 2344

Након престанка усвојења орган старатељства одлучује о старању над дететом.

Алтернатива: Додаје се нови одељак који гласи:

1. Раскид непотпуног усвојења

Раскид усвојења по службеној дужности

Члан 2345

Непотпуно усвојење може престати решењем органа старатељства када он утврди да то захтевају оправдани интереси малолетног усвојеника.

Иницијативу за престанак непотпуног усвојења може органу старатељства поднети здравствена или образовна установа, установа социјалне заштите, правосудни и други државни органи ако то захтевају оправдани интереси малолетног усвојеника.

Раскид усвојења на захтев странака

Члан 2346

Захтев за престанак непотпуног усвојења могу поднети и усвојилац или усвојеник када за то постоје оправдани разлози.

Усвојилац и усвојеник могу и споразумно захтевати престанак усвојења.

Ако је усвојеник постао пунолетан, орган старатељства неће испитивати да ли је престанак усвојења користан по усвојеника.

Издржавање по престанку усвојења

Члан 2347

Одлуком о престанку непотпуног усвојења, суд може из оправданих разлога одредити усвојенику издржавање до пунолетства на терет усвојиоца, узимајући у обзир имовно стање једне и друге стране.

Одлуком о престанку непотпуног усвојења, суд може, узимајући у обзир имовно стање једне и друге стране, одредити усвојиоцу издржавање на терет пунолетног усвојеника, ако усвојиоц није способан за привређивање и нема средстава за издржавање, а дуже време је издржавао усвојеника и старао се о њему.

Суд може на предлог дужника или повериоца издржавања да повећа или снизи износ издржавања, укине обавезу издржавања или измени начин издржавања који је одређен ранијом одлуком, ако су се околности на основу којих је донета одлука касније измениле.

Упис у матичну књигу

Члан 2348

Правоснажно решење о престанку непотпуног усвојења орган старатељства ће доставити надлежном матичару ради уписа у матичну књигу рођених.

Део пети

ХРАЊЕНИШТВО

I ЗАСНИВАЊЕ ХРАЊЕНИШТВА

Надлежност

Члан 2349

Храњеништво се заснива одлуком органа старатељства, а права и обавезе се уређују посебним уговором.

Орган старатељства може засновати и повремено храњеништво.

Министарство надлежно за породичну заштиту прописује ближе услове за заснивање храњеништва.

1. Општа подобност храњеника

Интерес храњеника

Члан 2350

Храњеништво се може засновати ако је то у најбољем интересу детета.

Малолетство храњеника

Члан 2351

Храњеништво се може засновати само ако је дете малолетно.

Засновано храњеништво може се продужити и после навршених 18 година живота храњеника, ако дете има сметњу у психофизичком развоју и ако је неспособно да се само стара о себи и о заштити својих права.

Породични статус храњеника

Члан 2352

Храњеништво се може засновати ако је дете без родитељског старања.

Храњеништво се може засновати и ако је дете под родитељским старањем, ако има сметње у психо-физичком развоју или је дете са поремећајем у понашању.

Дететом без родитељског старања у смислу овог законика сматра се: дете које нема живе родитеље, дете чији су родитељи непознати или је непознато њихово боравиште, дете чији су родитељи потпуно лишени родитељског права односно пословне способности, дете чији су родитељи лишени права на чување и подизање односно васпитавање детета и дете чији се родитељи не старају о детету или се старају о детету на неодговарајући начин.

Када су храњеници браћа и сестре, по правилу се храњеништво заснива са истим храниоцем.

Сагласност родитеља храњеника

Члан 2353

Храњеништво се може засновати само уз сагласност родитеља детета.

За заснивање храњеништва није потребна сагласност родитеља када је дете без родитељског старања.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Храњеништво се не може засновати без сагласности малолетног родитеља који је способен за расуђивање.

Сагласност стараоца храњеника

Члан 2354

Ако је дете под старатељством, сагласност за заснивање храњеништва даје његов стараоцац.

Сагласност храњеника

Члан 2355

Са заснивањем храњеништва мора да се сагласи дете које је навршило 10. годину живота ако је способно за расуђивање.

2. Општа подобност храниоца

Лична својства храниоца

Члан 2356

Хранилац може бити само лице за које је утврђено да има лична својства на основу којих се може закључити да ће се старати о детету у његовом најбољем интересу.

Хранилац не може бити лице: које је потпуно или делимично лишено родитељског права; које је потпуно или делимично лишено пословне способности; оболело од болести која може штетно деловати на храњеника; као и лице осуђено за кривично дело из групе кривичних дела против брака и породице, против полне слободе и против живота и тела.

Припрема храниоца

Члан 2357

Хранилац може бити лице које је, по правилу, припремљено за храњеништво по посебном програму.

Програм припреме за храњеништво прописује министар надлежан за породичну заштиту.

II ДЕЈСТВА ХРАЊЕНИШТВА

Права и дужности храниоца

Члан 2358

Хранилац има право и дужност да чува, подиже, васпитава и образује дете.

Хранилац има дужност да се посебно стара да се дете оспособи за самосталан живот и рад.

Хранилац има право на накнаду, у складу са законом.

Права и дужности родитеља

Члан 2359

Родитељи детета које је на храњеништву имају право и дужност да заступају дете, да управљају и располажу имовином детета, да издржавају дете, да са дететом одржавају личне односе и да одлучују о питањима која битно утичу на живот детета заједнички и споразумно са храниоцем, осим ако нису потпуно или делимично лишени

родитељског права односно пословне способности или се ради о родитељима који се не старају о детету или се старају о детету на неодговарајући начин.

Ако се родитељи детета и хранилац не сагласе у погледу питања која битно утичу на живот и развој детета одлуку ће донети суд.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "суд" замењују се речју: "орган старатељства".

III ПРЕСТАНАК ХРАЊЕНИШТВА

Начини престанка храњеништва

Члан 2360

Храњеништво престаје када: дете наврши 18. годину живота; стекне потпуну пословну способност пре пунолетства; буде усвојено; умре дете или хранилац; као и када више храњеништво није у најбољем интересу детета.

Храњеништво се може продужити најкасније до навршене 26. године живота детета ако се дете редовно школује.

У случају смрти храниоца, лице које је са њим живело у истој породичној заједници има првенство приликом заснивања новог храњеништва.

Орган старатељства може донети одлуку о престанку храњеништва на захтев храниоца, на захтев родитеља односно стараоца храњеника или на њихов споразумни захтев.

Орган старатељства дужан је да донесе одлуку о престанку храњеништва ако утврди да је престала потреба за храњеништом или да храњеништво више није у најбољем интересу детета.

Последице престанка

Члан 2361

Након престанка храњеништва смрћу храниоца или раскидом храњеништва, о детету под родитељским старањем настављају да се старају родитељи, а ако се ради о детету без родитељског старања, о даљем старању над дететом одлучује орган старатељства.

Део шести

СТАРАТЕЉСТВО

I СТАВЉАЊЕ ПОД СТАРАТЕЉСТВО

Ко се ставља под старатељство

Члан 2362

Под старатељство се ставља дете без родитељског старања (малолетни штићеник) или пунолетно лице које је лишено пословне способности (пунолетни штићеник).

Одлука о стављању под старатељство

Члан 2363

Одлуку о стављању под старатељство доноси орган старатељства.

Одлука о стављању под старатељство обавезно садржи и план старања.

Одлуком о стављању под старатељство орган старатељства поставља стараоца и одлучује о смештају штићеника.

Орган старатељства покушаће најпре да смести штићеника у сродничку породицу.

Ако штићеник има имовину, попис и процену вредности имовине штићеника врши стална комисија органа старатељства.

II СТАРАЛАЦ

1. Постављање стараоца

Ко се поставља за стараоца

Члан 2364

За стараоца се поставља лице које има лична својства и способности потребне за обављање дужности стараоца, а пристало је да буде старалац.

За стараоца се првенствено постављају супружник, сродник или хранилац штићеника, осим ако интерес штићеника не налаже другачије.

Мишљење штићеника

Члан 2365

Штићеник који је навршио 10. годину живота и који је способан за расуђивање има право да предложи да му одређено лице буде или не буде постављено за стараоца.

Предлог штићеника мора бити узет у обзир, у мери у којој је то могуће и ако је у интересу штићеника.

Орган старатељства је дужан да образложи одлуку којом штићеников предлог није усвојен.

Алтернатива: Став 1 мења тако да гласи:

Штићеник који је способан за расуђивање (без обзира на узраст) има право да предложи да му одређено лице буде или не буде постављено за стараоца.

Ко се не може поставити за стараоца

Члан 2366

За стараоца се не може поставити лице: које је потпуно или делимично лишено пословне способности или родитељског права; чији су интереси у супротности са интересима штићеника; као и лице од кога се, с обзиром на његове личне односе са штићеником, родитељима штићеника или другим сродницима, не може очекивати да ће правилно обављати послове стараоца.

Старалац више штићеника

Члан 2367

Исто лице може се поставити за стараоца више штићеника ако на то пристане и ако је у интересу штићеника.

Колективни старалац

Члан 2368

Директор установе социјалне заштите за смештај корисника односно лице запослено у тој установи не може бити постављено за стараоца штићеника смештених у ту установу.

Изузетно, директор установе социјалне заштите за смештај корисника односно лице запослено у тој установи може бити постављено за стараоца штићеника смештених у тој установи ако на то пристане, ако је то у најбољем интересу штићеника.

Непосредни старалац

Члан 2369

Орган старатељства може одлучити, ако је то у интересу штићеника, да лицу под старатељством не поставља стараоца него да дужност стараоца врши непосредно.

Решењем о непосредном вршењу послова стараоца одређује се стручњак органа старатељства који ће у његово име обављати послове стараоца.

Послове стараоца за чију је пуноважност, када их старалац обавља, потребно одобрење органа старатељства, стручњак органа старатељства може пуноважно да обави само ако није носилац старалачких управних овлашћења и под условима и на начин на који их обавља старалац.

Орган старатељства може да закључи правни посао са штићеником о коме се непосредно стара само уз сагласност министарства надлежног за породичну заштиту.

Привремени старалац

Члан 2370

Орган старатељства може одлучити да постави привременог стараоца штићенику, као и детету под родитељским старањем односно пословно способном лицу ако процени да је то неопходно ради привремене заштите личности, права или интереса тих лица.

Под условима из претходног става орган старатељства дужан је да постави привременог стараоца:

- 1) лицу чије је боравиште непознато, а оно нема законског заступника или пуномоћника;
- 2) непознатом сопственику имовине;
- 3) лицу чији су интереси у супротности са интересима његовог законског заступника, односно лицима која имају супротне интересе а истог законског заступника;

4) страном држављанину који се налази или има имовину на територији Републике Србије;

5) лицу које захтева да му буде постављен привремени старалац и за то наведе оправдан разлог;

6) другом лицу када је то предвиђено законом.

Одлуком о постављању привременог староца одређује се правни посао или врста правног посла коју он може предузети у зависности од околности сваког конкретног случаја.

2. Разрешење староца

Када се старалац разрешава

Члан 2371

Орган старатељства дужан је да без одлагања разреши староца ако утврди да је он из било ког разлога престао да обавља дужност, или да злоупотребљава права односно грубо занемарује дужности староца, или да је наступила нека околност због које он не би могао бити постављен за староца.

Орган старатељства дужан је да разреши староца у року од 30 дана од дана када утврди да он обавља дужност староца несавесно или да би за штићеника било корисније да му се за староца постави друго лице.

Орган старатељства дужан је да разреши староца у року од 60 дана од дана када овај то затражи.

Дужност органа старатељства

Члан 2372

Орган старатељства дужан је да, приликом разрешавања једног староца, благовремено спроведе поступак постављања новог староца.

Ако штићеник има имовину, попис и процену вредности имовине штићеника врши стална комисија органа старатељства.

III ДЕЈСТВА СТАРАТЕЉСТВА

1. Дужности староца

Старање о штићенику

Члан 2373

Старалац је дужан да се савесно стара о штићенику.

Старање о штићенику обухвата: старање о личности, заступање, прибављање средстава за издржавање, управљање и располагање имовином штићеника.

Старање о личности

Члан 2374

Старалац је дужан да се стара да чување, подизање, васпитавање и образовање малолетног штићеника што пре доведе до његовог оспособљавања за самосталан живот.

Старалац је дужан да се стара да се отклоне разлози због којих је пунолетни штићеник лишен пословне способности те да се он што пре оспособи за самосталан живот.

Алтернатива: Додају се два нова става која гласе:

Старалац је дужан да предузме све мере како би се лице под старатељством укључило у свакодневни живот и слободне активности, у складу са његовим здравственим стањем, склоностима, жељама и способностима.

Старалац је дужан да периодично, а најмање једном месечно, посећује штићеника и непосредно се обавештава о условима у којима штићеник живи.

Уважавање штићеника

Члан 2375

Пре предузимања значајнијих мера које се тичу личности или имовинских интереса штићеника старалац је дужан да прибави мишљење штићеника и размотри његово мишљење, ставове и жеље, ако је штићеник старији од 10 година и ако је у стању да их изрази.

Алтернатива: У претходном ставу речи: "старији од 10 година и ако је у стању да их изрази" замењују се речима: "у стању схвати њихов значај и да их изрази".

Заступање штићеника

Члан 2376

Старалац је дужан да заступа штићеника.

Старалац заступа штићеника једнако као што родитељ заступа дете.

Старалац може само уз претходну сагласност органа старатељства: да одлучи о школовању штићеника; о предузимању медицинског захвата над штићеником; да да сагласност за предузимање правних послова штићеника старијег од 14 година, као и да предузима правне послове којима управља и располаже приходом који је стекао штићеник млађи од 15 година.

Прибављање средстава за издржавање штићеника

Члан 2377

Старалац је дужан да предузима све потребне мере како би прибавио средства за издржавање штићеника.

Средства за издржавање штићеника прибављају се из: штићеникових прихода; средстава добијених од лица која су по закону дужна да издржавају штићеника; средстава социјалне заштите; штићеникове имовине, као и из других извора.

Управљање имовином штићеника

Члан 2378

Старалац је дужан да управља имовином штићеника коју овај није стекао радом.

Старалац је самосталан у обављању послова редовног управљања имовином штићеника.

Старалац је дужан да обавештава штићеника о пословима управљања имовином, изузев ако је штићеник у таквом стању да не може да схвати њихов значај.

Старалац може само уз претходну дозволу органа старатељства обављати послове који прелазе оквир редовног управљања имовином штићеника.

Располагање имовином штићеника

Члан 2379

Старалац располаже имовином штићеника коју овај није стекао радом.

Располагање имовином штићеника старалац може предузимати само уз претходну сагласност органа старатељства.

Главницу имовине штићеника старалац може употребити само за његово издржавање или када то захтева неки други важан интерес штићеника.

Приходи од имовине штићеника могу се употребити и за подмирење оправданих трошкова учињених током обављања послова старатељства односно за плаћање награде стараоцу, а на основу одлуке органа старатељства.

Одговорност стараоца

Члан 2380

Старалац одговара за штету коју проузрокује штићенику током обављања послова старатељства, изузев ако докаже да штету није проузроковао намерно или грубом непажњом.

За штету из претходног става солидарно одговара и орган старатељства.

Извештавање органа старатељства

Члан 2381

Извештај стараоца треба да садржи и податке о управљању и располагању штићениковом имовином, штићениковим приходима и расходима у протеклом периоду, као и коначно стање његове имовине.

Начин подношења извештаја и полагања рачуна прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Старалац је дужан да органу старатељства подноси извештаје и полаже рачуне о свом раду сваких шест месеци (редовни извештај), када орган старатељства то затражи (ванредни извештај), односно након престанка старатељства (завршни извештај).

Старалац је дужан да поднесе редовни извештај до краја јула (за прву половину године) и до краја јануара за другу половину године), а ванредни односно завршни извештај у року од 15 дана од дана када то затражи орган старатељства.

Извештај стараоца треба да садржи податке о личности штићеника, о условима смештаја, здрављу, васпитавању и образовању, о штићениковим предлозима, мишљењу и жељама, као и о свему другом што је од значаја за личност штићеника.

2. Права стараоца

Право на накнаду трошкова

Члан 2382

Старалац има право на накнаду оправданих трошкова учињених током обављања послова старатељства.

Накнада трошкова стараоцу исплаћује се првенствено из штићеникових прихода, осим ако се тиме не угрожава штићениково издржавање.

Право на награду

Члан 2383

Старалац има право на награду.

Награда стараоцу исплаћује се првенствено из штићеникових прихода, осим ако се тиме не угрожава штићениково издржавање.

Услове за накнаду трошкова и награду стараоцу прописује министар надлежан за породичну заштиту.

IV ПРЕСТАНАК СТАРАТЕЉСТВА

Начини престанка старатељства

Члан 2384

Старатељство престаје:

- 1) када малолетни штићеник наврши 18. годину живота;
- 2) када малолетни штићеник стекне потпуну пословну способност пре пунолетства;
- 3) када малолетни штићеник буде усвојен;
- 4) када буде донета правноснажна судска одлука о враћању родитељског права односно о стицању или враћању пословне способности родитељу малолетног штићеника;
- 5) када буде донета правноснажна судска одлука о враћању пословне способности пунолетном штићенику;
- 6) када штићеник умре.

Старатељство може да престане и када родитељ који се није старао о детету или се старао о детету на неодговарајући начин, почне да се стара о детету на одговарајући начин.

Престанком старатељства престају права и дужности стараоца.

Потреба за старатељством не престаје разрешењем или смрћу стараоца.

Алтернатива: Претходни став се брише.

Део седми

ИЗДРЖАВАЊЕ

I ИЗДРЖАВАЊЕ СУПРУЖНИКА

Ко има право на издржавање

Члан 2385

Супружник који нема довољно средстава за издржавање, а неспособан је за рад или је незапослен, има право на издржавање од другог супружника сразмерно његовим могућностима.

Нема право на издржавање супружник који је у време закључења ништавог или рушљивог брака знао за узрок ништавости односно рушљивости.

Нема право на издржавање супружник ако би усвајање његовог захтева за издржавање било очигледно неправично за другог супружника.

II ИЗДРЖАВАЊЕ ВАНБРАЧНОГ ПАРТНЕРА

Ко има право на издржавање

Члан 2386

Ванбрачни партнер који нема довољно средстава за издржавање, а неспособан је за рад или је незапослен, има право на издржавање од другог ванбрачног партнера сразмерно његовим могућностима.

На издржавање ванбрачног партнера сходно се примењују одредбе о издржавању супружника.

III ИЗДРЖАВАЊЕ МАЈКЕ ДЕТЕТА

Ко има право на издржавање

Члан 2387

Мајка детета која нема довољно средстава за издржавање има право на издржавање од оца детета за време од три месеца пре порођаја и годину дана после порођаја.

Мајка нема право на издржавање ако би усвајање њеног захтева за издржавање било очигледно неправично за оца детета.

IV ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕТЕТА, РОДИТЕЉА И ДРУГИХ СРОДНИКА

Издржавање малолетног детета

Члан 2388

Малолетно дете има право на издржавање од родитеља, а од других крвних сродника у правој усходној линији само ако родитељи нису живи или немају довољно средстава за издржавање.

Дужност малолетног детета да делимично подмирује потребе свог издржавања из сопствене зараде или имовине супсидијарна је у односу на дужност родитеља и крвних сродника.

Издржавање пунолетног детета

Члан 2389

Пунолетно дете које је неспособно за рад, а нема довољно средстава за издржавање, има право на издржавање од родитеља све док такво стање траје.

Пунолетно дете које се редовно школује има право на издржавање од родитеља сразмерно њиховим могућностима, а најкасније до навршене 26. године живота.

Пунолетно дете у смислу претходних ставова има право на издржавање од крвних сродника у правој усходној линији сразмерно њиховим могућностима ако родитељи нису живи или ако немају довољно средстава за издржавање.

Пунолетно дете нема право на издржавање ако би усвајање његовог захтева било очигледно неправично за родитеље, односно друге крвне сроднике.

Издржавање родитеља

Члан 2390

Родитељ који је неспособан за рад, а нема довољно средстава за издржавање, има право на издржавање од пунолетног детета или другог крвног сродника у правој нисходној линији, односно од малолетног детета које стиче зараду или има приходе од имовине, сразмерно његовим могућностима.

Родитељ нема право на издржавање ако би усвајање његовог захтева било очигледно неправично за дете односно другог крвног сродника.

Издржавање брата односно сестре

Члан 2391

Малолетни брат односно сестра имају право на издржавање од пунолетног брата или сестре, односно од малолетног брата или сестре који стиче зараду или има приходе од имовине, ако родитељи нису живи или ако немају довољно средстава за издржавање.

Алтернатива: У претходном члану на крају тачка се замењује зарезом и додају се следеће речи: "осим ако би то било очигледно неправично".

Издржавање сродника по усвојењу

Члан 2392

На издржавање сродника по усвојењу (адоптивних сродника) сходно се примењују одредбе овог законика о издржавању детета, родитеља и других крвних сродника.

Издржавање тазбинских сродника

Члан 2393

Малолетни пасторак има право на издржавање од маћехе односно очуха.

Нема право на издржавање малолетни пасторак ако је брак између родитеља и маћехе односно очуха престао поништењем или разводом.

Маћеха односно очух који су неспособни за рад, а немају довољно средстава за издржавање, имају право на издржавање од пунолетног пасторка сразмерно његовим могућностима.

Очух односно маћеха немају право на издржавање ако би усвајање њиховог захтева представљало очигледно неправично за пасторка.

V ОДРЕЂИВАЊЕ И ПРЕСТАНАК ИЗДРЖАВАЊА

Критеријуми за одређивање издржавања

Члан 2394

Издржавање се одређује према потребама повериоца и могућностима дужника издржавања, при чему се води рачуна о минималној суми издржавања.

Потребе повериоца издржавања зависе од његових година, здравља, образовања, имовине, прихода те других околности од значаја за одређивање издржавања.

Могућности дужника издржавања зависе од његових прихода, могућности за запослење и стицање зараде, његове имовине, његових личних потреба, обавезе да издржава друга лица, те других околности од значаја за одређивање издржавања.

Минимална сума издржавања представља суму коју као накнаду за хранџенике односно за лица на породичном смештају периодично утврђује министарство надлежно за породичну заштиту.

Висина издржавања

Члан 2395

Поверилац и дужник се могу споразумети о висини доприноса за издржавање као и о начину давања издржавања.

Споразум који је сачињен у писменој форми пред органом старатељства, оверен у суду или код јавног бележника има снагу извршне исправе.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Ако поверилац и дужник не постигну споразум о издржавању о томе одлучује суд.

Начин одређивања издржавања

Члан 2396

Издржавање се, по правилу, одређује у новцу.

Издржавање се може одредити и на други начин, али само ако се поверилац и дужник издржавања о томе споразумеју.

Начин одређивања висине издржавања

Члан 2397

Поверилац издржавања може по свом избору захтевати да висина издржавања буде одређена у фиксном месечном новчаном износу или у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања.

Ако се висина издржавања одређује у проценту од редовних месечних новчаних примања дужника издржавања (зарада, накнада зараде, пензија, ауторски хонорар итд.), висина издржавања, по правилу, не може бити мања од 15% нити већа од 50% редовних месечних новчаних примања дужника издржавања умањених за порезе и доприносе за обавезно социјално осигурање.

Ако је поверилац издржавања дете, висина издржавања треба да омогући најмање такав ниво животног стандарда за дете какав ужива родитељ дужник издржавања.

Алтернатива: Став 2 се брише.

Трајање издржавања

Члан 2398

Издржавање може трајати одређено или неодређено време.

Издржавање супружника после престанка брака не може трајати дуже од пет година.

Изузетно, издржавање супружника по престанку брака може се продужити и после истека рока од пет година ако нарочито оправдани разлози спречавају супружника повериоца издржавања да ради.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Издржавање траје неодређено време, док постоје законски услови.

Изузетно, суд може одлучити да обавеза издржавања траје одређено време ако има изгледа да ће поверилац издржавања бити у могућности да у догледно време обезбеди средства за издржавање на други начин.

У случају ако је брак кратко трајао суд може, ценећи све околности, одлучити да обавеза издржавања траје одређено време, или захтев за издржавање у целини одбити, независно од могућности повериоца издржавања да у догледно време на други начин обезбеди средства за издржавање, ако се поверилац издржавања не стара о заједничком малолетном детету.

Захтев за продужење права на издржавање може се поднети само до истека времена за које је издржавање досуђено.

Промена висине издржавања

Члан 2399

Висина досуђеног издржавања може се смањити или повећати, ако се промене околности на основу којих је она утврђена.

Право на регрес

Члан 2400

Лице које је фактички давало издржавање, а није имало обавезу, има право на накнаду од лица које је по овом закону било дужно да даје издржавање.

Ако је више лица истовремено било дужно да даје издржавање, њихова обавеза је солидарна

Варијанта I: Додају се два нова става која гласе:

Лице које је фактички давало издржавање а имало је обавезу да то чини, има право на накнаду трошкова за издржавање дато у прошлости од лица које је било дужно да даје издржавање, али не за период дужи од три године од момента подношења захтева.

Потраживање издржавања не застарева, већ само поједини оброци.

Варијанта II: Став 2 у варијанти I мења се тако да гласи:

Лице које је фактички давало издржавање а имало је обавезу да то чини, нема право на накнаду трошкова за издржавање дато у прошлости од лица које је било дужно да даје издржавање.

Редослед у издржавању

Члан 2401

Супружник остварује право на издржавање првенствено од другог супружника. Крвни сродници остварују међусобно право на издржавање према законском реду наслеђивања.

Тазбински сродници остварују међусобно право на издржавање после крвних сродника.

Ако има више поверилаца издржавања, право детета на издржавање има првенство.

Ако је више лица истовремено дужно да даје издржавање, њихова обавеза је подељена.

Алтернатива: У претходном ставу реч: "подељена", замењује се речју: "солидарна".

Престанак издржавања

Члан 2402

Издржавање престаје: када истекне време трајања издржавања и смрћу повериоца или дужника издржавања.

Издржавање може да престане када: поверилац издржавања стекне довољно средстава за издржавање, осим ако поверилац издржавања није малолетно дете и када дужник издржавања изгуби могућност за давање издржавања или давање издржавања постане за њега очигледно неправично, осим ако поверилац издржавања није малолетно дете.

Издржавање супружника престаје и када поверилац издржавања закључи нови брак, односно ванбрачну заједницу.

Супружник чије је право на издржавање једном престало не може поново остварити то право од истог супружника.

VI ФОНД ЗА ИЗДРЖАВАЊЕ ДЕЦЕ (АЛИМЕНТАЦИОНИ ФОНД)

Оснивање фонда

Члан 2403

У циљу ефикаснијег остваривања права на издржавање деце оснива се алиментациони фонд.

Средства за почетак рада фонда обезбеђују се првенствено из буџета.

Министар надлежан за породичну заштиту ближе прописује услове за коришћење средстава и правила о раду фонда.

Услови за остваривање права на издржавање

Члан 2404

Ако дужник издржавања не испуњава уредно своју обавезу издржавања детета у периоду од 3 месеца узастопно или у року од 6 месеци са прекидима, дете има право на исплату издржавања из алиментационог фонда.

Дете – поверилац издржавања треба да поднесе доказ да је принудно извршење остало безуспешно.

Предлог за исплату издржавања из алиментационог фонда треба да садржи личне податке о дужнику издржавања, његовом пребивалишту или боравишту, адреси становања, имовном стању, запослењу, адреси послодавца и остале податке од значаја за остваривање издржавања.

Рок за почетак исплате и право на регрес

Члан 2405

Алиментациони фонд је дужан да почне са исплатом издржавања у року од 15 дана од пријема предлога.

Фонд има право регреса исплаћеног износа издржавања од дужника, увећаног за износ трошкова поступка.

Престанак исплате

Члан 2406

Исплата издржавања из алиментационог фонда престаје када престане законска обавеза издржавања детета.

Доказ да је престала законска обавеза издржавања и предлог за престанак даље исплате могу поднети и дужник и поверилац издржавања.

Поверилац и дужник издржавања могу споразумно поднети предлог фонду за престанак исплате из фонда, ако постигну споразум о добровољној исплати издржавања.

Обнављање исплате из фонда

Члан 2407

Ако дужник издржавања поново избегава редовно извршење своје обавезе поверилац може поднети нови предлог за исплату издржавања из фонда.

Регрес фонду за исплаћено издржавање од дужника из претходног става се увећава за 15% .

Алтернатива: Став 2 се брише.

Део осми

ИМОВИНСКИ ОДНОСИ

I ИМОВИНСКИ ОДНОСИ СУПРУЖНИКА

1. Посебна имовина

Стицање

Члан 2408

Имовина коју је супружник стекао пре закључења брака представља његову посебну имовину.

Имовина коју је супружник стекао у току трајања брака, деобом заједничке имовине, наслеђем, поклоном или другим правним послом којим се прибављају искључиво права, представља његову посебну имовину.

Управљање и располагање

Члан 2409

Сваки супружник самостално управља и располаже својом посебном имовином.

Увећање вредности

Члан 2410

Ако је током трајања заједничког живота у браку дошло до незнатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на потраживање у новцу сразмерно свом доприносу.

Ако је током трајања заједничког живота у браку дошло до знатног увећања вредности посебне имовине једног супружника, други супружник има право на удео у тој имовини сразмерно свом доприносу.

2. Заједничка имовина

Стицање заједничке имовине

Члан 2411

Имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку, као и приходи од посебне и заједничке имовине, представља њихову заједничку имовину, без обзира да ли су настали радом или на други начин.

Супружници могу брачним уговором другачије уредити своје имовинске односе.

Алтернатива: Став 1 мења се тако да гласи:

Имовина коју су супружници стекли радом у току трајања заједнице живота у браку представља њихову заједничку имовину.

Игра на срећу

Члан 2412

Имовина стечена игром на срећу у току трајања заједнице живота у браку представља заједничку имовину, осим ако супружник који је остварио добитак не докаже да је у игру уложио посебну имовину.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Право интелектуалне својине

Члан 2413

Имовина стечена коришћењем права интелектуалне својине у току трајања заједнице живота у браку представља заједничку имовину.

Управљање и располагање

Члан 2414

Заједничком имовином супружници управљају и располажу заједнички и споразумно.

Сматра се да послове редовног управљања супружник увек предузима уз сагласност другог супружника.

Супружник не може располагати својим уделом у заједничкој имовини нити га може оптеретити правним послом међу живима.

Увећање вредности

Члан 2415

Ако је после престанка заједничког живота у браку дошло до увећања вредности заједничке имовине, сваки супружник има право на потраживање у новцу, односно право на удео у увећаној вредности, сразмерно свом доприносу.

Упис у јавни регистар

Члан 2416

Сматра се да су супружници извршили деобу заједничке имовине ако су у јавни регистар права на непокретностима уписани као сувласници на одређеним уделима.

Сматра се да је упис извршен на име оба супружника и када је извршен на име само једног од њих, осим ако након уписа није закључен писмени споразум супружника о деоби заједничке имовине, односно брачни уговор, или је о правима супружника на непокретности одлучивао суд.

Деоба заједничке имовине

Појам деобе

Члан 2417

Деобом заједничке имовине, у смислу овог законика, сматра се утврђивање сувласничког, односно суповерилачког удела сваког супружника у заједничкој имовини.

Време деобе

Члан 2418

Деоба заједничке имовине може се вршити за време трајања брака и после његовог престанка.

Споразумна деоба

Члан 2419

Супружници могу закључити споразум о деоби заједничке имовине (споразумна деоба).

Судска деоба

Члан 2420

Ако се супружници не споразумеју о деоби заједничке имовине, деобу заједничке имовине врши суд (судска деоба).

Претпоставља се да су делови супружника у заједничкој имовини једнаки.

Већи део једног супружника у стицању заједничке имовине зависи од његових остварених прихода, вођења послова у домаћинству, старања о деци, старања о имовини, те других околности од значаја за одржавање или увећање вредности заједничке имовине.

Већи део у стицању заједничке имовине утврђује се у истој сразмери за сва права и обавезе у тренутку престанка заједнице живота у браку.

Већи део једног супружника у стицању појединог права из заједничке имовине може се утврдити само ако је то право економски самостално у односу на остала права из заједничке имовине, а супружник је у стицању тог права учествовао и приходима од своје посебне имовине.

Алтернатива: Став 4 се мења и гласи:

Већи удео у стицању заједничке имовине утврђује се у истој сразмери за сва права и обавезе у тренутку престанка заједнице живота супружника или, ако се деоба тражи током трајања заједнице живота, у тренутку покретања поступка за судску деобу.

Право на деобу

Члан 2421

Право на деобу заједничке имовине имају: супружници, наследници умрлог супружника и повериоци оног супружника из чије се посебне имовине нису могла намирити њихова потраживања.

Право на деобу заједничке имовине не застарева, што не утиче на примену правила о одржају и о застарелости потраживања.

Деоба ствари за личну употребу супружника

Члан 2422

Ствари за личну употребу једног супружника припадају му у искључиву својину без урачунавања у његов део, ако њихова вредност није несразмерно велика у односу на вредност заједничке имовине и вредност ствари за личну употребу другог супружника.

Ако је вредност ствари из претходног става несразмерно велика, оне припадају у искључиву својину супружнику са урачунавањем у његов део.

Деоба ствари намењених детету

Члан 2423

Ствари намењене детету чине заједничку својину супружника, а додељују се супружнику који врши родитељско право, односно са којим дете живи, без урачунавања у његов део.

Супружник не може располагати стварима веће вредности намењених детету без сагласности другог родитеља.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Ствари намењене детету припадају у искључиву својину супружнику који врши родитељско право без урачунавања у његов део.

Ако родитељи врше родитељско право заједнички, на стварима намењеним детету имају право заједничке својине.

Деоба ствари за вршење заната или занимања

Члан 2424

Ствари за вршење заната или занимања једног супружника припадају му у искључиву својину, са урачунавањем у његов део.

Деоба предмета домаћинства

Члан 2425

Предмети домаћинства на којима један супружник након престанка заједнице живота у браку има државину у трајању од најмање три године припадају му у искључиву својину са урачунавањем у његов део, уколико их он захтева.

Алтернатива: Претходни члан мења се тако да гласи:

Предмети домаћинства на којима један супружник након престанка заједнице живота у браку има државину у трајању од најмање три године има право да захтева да му се ти предмети доделе у својину са урачунавањем у његов део.

Одговорност за обавезе

Одговорност за сопствене обавезе

Члан 2426

За сопствене обавезе преузете пре или након закључења брака одговара супружник који их је преузео, својом посебном имовином, као и својим уделом у заједничкој имовини.

Одговорност за заједничке обавезе

Члан 2427

За обавезе преузете ради подмирења потреба заједничког живота у браку, као и за обавезе које по закону терете оба супружника, они одговарају солидарно својом заједничком и посебном имовином.

Супружник који је из своје посебне имовине подмирио заједничку обавезу има право на накнаду од другог супружника, сразмерно његовом уделу у заједничкој имовини.

3. Уговори супружника

Брачни уговор

Способност за закључење уговора

Члан 2428

Супружници, односно будући супружници могу своје имовинске односе на постојећој или будућој имовини уредити уговором (брачни уговор).

Брачни уговор може закључити и будући супружник који је малолетан ако је добио судску дозволу за склапање брака пре пунолетства.

У име супружника који је лишен пословне способности брачни уговор може закључити његов старалац, уз сагласност органа старатељства.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Малолетни супружник или малолетни будући супружник не може закључити брачни уговор пре пунолетства.

Форма брачног уговора

Члан 2429

Брачни уговор мора бити закључен у писменој форми и оверен од стране јавног бележника.

Пре овере јавни бележник је дужан да супружницима прочита уговор и да их упозори на будуће имовинске последице уговора.

Јавни бележник ће одбити оверу уговора ако уговором очигледно нису заштићени интереси и једне и друге стране.

Брачни уговор који се односи на непокретности уписује се у јавни регистар права на непокретностима.

Алтернатива: Став 3 се брише.

Уговарање посебне имовине

Члан 2430

Брачним уговором супружници могу искључити законски имовински режим заједничке имовине и предвидети да све што стекну током брака чини њихову посебну имовину.

Пре овере уговора судија је дужан да супружницима прочита уговор и да их посебно упозори да незапослени супружник или супружник који током трајања брака остане без посла неће имати део у имовини стеченој током брака.

Уговарање унапред одређеног дела у заједничкој имовини

Члан 2431

Брачним уговором супружници могу одредити удео сваког од њих у заједничкој имовини.

Уговарање права избора код деобе заједничке имовине

Члан 2432

Брачним уговором супружници могу предвидети да један од њих има право избора предмета из заједничке имовине који ће му припасти у случају деобе заједничке имовине на име његовог дела.

Алтернатива: Додаје се нови члан који гласи:

Уговарање права избора код деобе заједничке имовине и заоставштине

Члан 2433

Брачним уговором супружници могу предвидети да надживели супружник у случају престанка брака смрћу или проглашењем за умрлог има право избора предмета из заједничке имовине који ће му припасти на име дела у заједничкој имовини, као и на име наследног дела.

Уговарање одложене заједничке имовине

Члан 2434

Брачним уговором може бити уговорен режим одложене заједничке имовине.

Режим одложене заједничке имовине подразумева да током брака супружници самостално стичу, управљају и располажу својом имовином све до престанка брака.

У случају престанка брака сваки супружник је дужан да пријави сву имовину коју је унео у брак и коју је стекао током брака радом и на други начин.

Разлика у имовини стеченој радом дели се на једнаке делове.

Неразумна и несразмерна добродина располагања или расипање, као и намерно смањење, посебно непокретне имовине, који су усмерени на наношење штете другом

супружнику, додају се имовини тог супружника као да таквих располагања није ни било.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Уговарање универзалне (опште) имовинске заједнице

Члан 2435

Брачним уговором може бити уговорено спајање целокупне или дела посебне имовине супружника са заједничком имовином стеченом током брачне заједнице.

Деоба имовинске заједнице ће бити извршена у случају престанка брака на начин предвиђен брачним уговором.

У случају да удели у имовинској заједници или начин деобе нису предвиђени брачним уговором, деоба ће се вршити по правилима који важе за заједничку имовину супружника.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Уговарање о подмиривању породичних трошкова

Члан 2436

Брачним уговором супружници могу уговорити начин подмиривања потреба породичне заједнице (заједнички, у једнаким или неједнаким деловима, може их сносити само један од њих, могу се споразумети шта ће све сматрати потребама породичне заједнице које ће заједнички сносити и сл.).

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Неважеће одредбе брачног уговора

Члан 2437

Неважеће су одредбе брачног уговора којима се супружници одричу права на супружничко издржавање или издржавање деце.

Одређивање начина давања издржавања, посебно путем уступања дела имовине из које ће се оно обезбедити, не сматра се одрицањем од права на издржавање.

Располагање стамбеним простором (стан, кућа) у којој супружници живе са својом децом, без обзира да ли припадају посебној или заједничкој имовини (породични дом), путем брачног уговора супротно најбољем интересу детета, је неважеће.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Неважеће су одредбе брачног уговора којима се уређују лични односи супружника.

Уговарање страног права

Члан 2438

Неће бити пуноважне одредбе брачног уговора којима се на имовинске односе супружника уговора примена страног права.

Поништај и раскид брачног уговора

Члан 2439

На поништај и раскид брачног уговора сходно се примењују правила овог законика о поништају и раскиду уговора.

Уговор о управљању и располагању заједничком имовином

Члан 2440

Супружници могу закључити уговор на основу кога ће један од њих управљати и располагати целокупном заједничком имовином или неким њеним деловима.

Уговор из претходног става може се односити: само на управљање или само на располагање или само на поједине послове управљања и располагања.

Управљање обухвата и располагање у оквиру редовног пословања, осим ако није другачије уговорено.

Уговор о управљању и располагању заједничком имовином који се односи на непокретности, уписује се у јавни регистар права на непокретностима.

II ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ВАНБРАЧНИХ ПАРТНЕРА

Заједничка имовина

Члан 2441

Имовина коју су ванбрачни партнери стекли радом у току трајања заједнице живота у ванбрачној заједници представља њихову заједничку имовину.

На имовинске односе ванбрачних партнера сходно се примењују одредбе о имовинским односима супружника.

III ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ДЕТЕТА И РОДИТЕЉА

Управљање имовином детета

Члан 2442

Дете самостално управља имовином коју стекне радом.

Родитељи имају право и дужност да управљају имовином детета коју оно није стекло радом.

Располагање имовином детета

Члан 2443

Дете самостално располаже имовином коју стекне радом.

Родитељи имају право да располажу имовином детета коју оно није стекло радом.

Располагање непокретном имовином и покретном имовином велике вредности родитељи могу предузимати само уз претходну дозволу или накнадну сагласност органа старатељства.

Главницу имовине детета родитељи могу употребити само за његово издржавање или када то захтева неки други важан интерес детета.

Приходе од имовине детета родитељи могу употребити и за сопствено издржавање, односно за издржавање свог другог заједничког малолетног детета.

Варијанта I: Став 5 се мења тако да гласи:

Приходе од имовине детета родитељи могу употребити и за сопствено издржавање, као и за издржавање малолетне браће и сестара и полубраће и полусестара.

Варијанта II: У ставу 5 на крају тачка се замењује зарезом и додају се следеће речи: "који живе у заједничком домаћинству"

Право становања (habitatio)

Члан 2444

Дете и родитељ који врши родитељско право имају право становања на стану чији је власник други родитељ детета ако дете и родитељ који врши родитељско право немају право својине на усељивом стану.

Право становања траје до пунолетства најмлађег заједничког или усвојеног детета.

Немају право становања дете и родитељ ако би прихватање њиховог захтева за право становања представљало очигледну неправду за другог родитеља.

IV ИМОВИНСКИ ОДНОСИ ЧЛАНОВА ПОРОДИЧНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Заједничка имовина

Члан 2445

Кад у породичној заједници са супружницима односно ванбрачним партнерима живе њихова деца и други крвни, тазбински или адоптивни сродници који раде на пољопривредном имању или заједнички врше друге делатности, или на други начин заједнички привређују, имовина стечена у току трајања те заједнице је заједничка имовина свих чланова породичне заједнице који су учествовали у њеном стицању.

Управљање и располагање

Члан 2446

Заједничком имовином чланови породичне заједнице управљају и располажу заједнички и споразумно.

Малолетни чланови породичне заједнице који су навршили 15 година живота и способни су за расуђивање учествују у управљању и располагању заједничком имовином самостално.

Управљање заједничком имовином може се, сагласном вољом свих чланова, поверити једном броју чланова породичне заједнице у ком случају се одлуке у вршењу права управљања доносе већином гласова.

Сваки члан породичне заједнице може захтевати да се одлука о поверавању управљања заједничком имовином опозове, а ако се са тим не сагласе остали чланови породичне заједнице, одлуку доноси суд у ванпарничном поступку.

Упис права члана породичне заједнице

Члан 2447

Права чланова породичне заједнице на непокретностима које су њихова заједничка имовина уписују се у јавни регистар на име свих чланова породичне заједнице који су својим радом учествовали у стицању, са неопредељеним деловима.

Ако је у јавни регистар права на непокретностима уписан као власник један члан породичне заједнице или поједини чланови породичне заједнице, сматраће се да власник лице које је уписано све док се по предлогу осталих чланова породичне заједнице у јавне регистре права на непокретностима не упише њихово право заједничке својине.

Уговор којим члан породичне заједнице, који је као власник уписан у јавни регистар права на непокретностима, изврши отуђење или оптерећење непокретности стечене у породичној заједници, остали чланови могу побити само ако је у време закључења уговора у јавне регистре права на непокретностима било уписано право

заједничке својине или ако су у време закључења уговора трећем лицу са којим је уговор закључен на несумњив начин ставили до знања да се ради о предмету заједничке својине.

Неовлашћено отуђење покретне ствари у заједничкој својини може се побијати само ако је прибавилац био несавестан.

Ако члан породичне заједнице неовлашћено отуђи ствар заједнички стечену у породичној заједници, остали чланови имају право захтевати да им се у осталим стварима и потраживањима досуди одговарајући удео или да им члан породичне заједнице који је отуђење извршио исплати накнаду у новцу према величини њихових удела.

Сходна примена

Члан 2448

Ако законом није друкчије одређено на имовинске односе чланова породичне заједнице сходно се примењују одредбе о имовинским односима супружника.

Уговорно уређење имовинских односа

Члан 2449

Чланови породичне заједнице могу уговором на други начин уредити међусобне имовинске односе.

Уговор из претходног става пуноважан је само ако је сачињен у писменој форми, ако су уговором обухваћени сви чланови породичне заједнице који својим радом учествују у стицању имовине и ако је оверен од судије или јавног бележника.

Приликом овере судија односно јавни бележник ће прочитати уговор и упозорити уговорне стране на последице уговора.

Ако у закључењу уговора учествују малолетни чланови породичне заједнице који нису стекли потпуну пословну способност, суд односно јавни бележник ће пре овере уговора затражити мишљење органа старатељства.

Сходна примена

Члан 2450

На имовинске односе чланова породице сходно се примењују одредбе о стварноправним и облигационим односима.

Алтернатива: Претходни члан се брише.

Део девети

ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Насиље у породици

Члан 2451

Насиље у породици је, у смислу овог законика, понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице.

Насиљем у породици, у смислу претходног става, сматра се нарочито:

- 1) наношење или покушај наношења телесне повреде;
- 2) изазивање страха претњом убиства или наношења телесне повреде члану породице или њему блиском лицу;
- 3) присиљавање на сексуални однос;
- 4) навођење на сексуални однос или сексуални однос са лицем које није навршило 14. годину живота или немоћним лицем;
- 5) ограничавање слободе кретања или комуницирања са трећим лицима;
- 6) вређање, као и свако друго дрско, безобзирно и злонамерно понашање.

Члановима породице сматрају се:

- 1) супружници или бивши супружници;
- 2) деца, родитељи и остали крвни и тазбински сродници, сродници по усвојењу, као и лица која везује хранитељство или старатељство;
- 3) лица која живе или су живела у истом породичном домаћинству;
- 4) ванбрачни партнери или бивши ванбрачни партнери;
- 5) лица која су међусобно била или су још увек у емотивној или сексуалној вези, односно која имају заједничко дете или је дете на путу да буде рођено, иако никада нису живела у истом породичном домаћинству.

Мере заштите

Члан 2452

Против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице.

Суд може досудити једну или више мера заштите од насиља у породици као што су:

- 1) издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине, односно закупа непокретности;
- 2) издавање налога туженом да омогући тужиоцу несметано уселење у породични стан или кућу, односно да се уздржи од радњи којима спречава уселење тужиоца, без обзира на право својине, односно закупа непокретности;
- 3) забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености;
- 4) забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице;
- 5) обавезно лечење од алкохолизма, наркоманије и других болести зависности;
- 6) забрана даљег узнемиравања члана породице.

Мера заштите од насиља у породици може трајати највише годину дана.

Време проведено у притвору, као и свако лишење слободe у вези с кривичним делом или прекршајем, урачунава се у време трајања мере заштите од насиља у породици.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

У случају добровољног пристанка на лечење примена осталих мера заштите од насиља у породици се одлаже.

Изрицање привремених мера

Члан 2453

У поступку за заштиту од насиља у породици суд може изрећи једну или више привремених мера, са дејством до правоснажног окончања поступка, ако стекне уверење да је насиље почињено и да постоји опасност од поновљеног насиља.

Продужавање мере заштите

Члан 2454

Мера заштите од насиља у породици може се продужавати све док не престану разлози због којих је мера била одређена.

Престанак мере заштите

Члан 2455

Мера заштите од насиља у породици може престати пре истека времена трајања ако престану разлози због којих је мера била одређена.

Алтернатива: Цео Део девети који је посвећен заштити од породичног насиља се брише.

Напомена: Заштита од породичног насиља могла би се регулисати посебним законом.

ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ У ПОРОДИЧНО ПРАВНИМ СПОРОВИМА⁹

І ПОСТУПАК ПРЕД СУДОМ

1. Заједничке одредбе

Супсидијерна примена парничног поступка

Члан 2456

На поступак суда који је у вези са породично правним споровима примењују се одредбе закона којим се уређује парнични поступак, ако овим закоником није другачије одређено.

Састав већа

Члан 2457

Породично правне спорове у првом степену суди веће састављено од једног судије и двоје судија поротника, а у поступку по жалби веће састављено од троје судија.

Судије из претходног става морају бити лица која су стекла додатна знања из породичног права, а посебно из области права детета.

Судије поротници бирају се из редова стручних лица која имају искуство у раду са децом и младима.

Програм и начин стицања додатних знања из области породичног права и права детета споразумно прописују министар надлежан за породичну заштиту и министар надлежан за правосуђе.

Хитност поступка

Члан 2458

Поступак у правним споровима је хитан ако се односи на дете или родитеља који врши родитељско право и завршава се, по правилу, на највише два рочишта.

У поступку у вези са породично правним споровима тужба се не доставља туженом на одговор.

Прво рочиште заказује се тако да се одржи најкасније до рока од 15 дана од дана када су тужба или предлог примљени у суду.

Другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року до 30 дана од дана када му је достављена жалба.

Варијанта I: Став 1 мења се тако да гласи:

Поступак у породично правним споровима је хитан и завршава се, по правилу, на највише два рочишта.

Варијанта II: Став 1 мења се тако да гласи:

Поступак у породично правним споровима је хитан и мора се завршити у што краћем року.

⁹ Део десети који се односи на посебне поступке у породично правним споровима регулисан је у овом радном тексту због целовитости законске материје, стим што је отворено питање систематике ових оредаба које су по својој природи процесног карактера, што може бити предмет посебног закона.

Истражно начело

Члан 2459

У поступку у вези са породично правним споровима суд може утврђивати чињенице и када оне нису међу странкама спорне, а може и самостално истраживати чињенице које ниједна странка није изнела.

Искључивање јавности

Члан 2460

У поступку у вези са породично правним споровима јавност је искључена.

Подаци из судских списа спадају у службену тајну и њу су дужни да чувају сви учесници у поступку којима су ти подаци доступни.

Одлука о трошковима

Члан 2461

О накнади трошкова поступка у вези са породично правним споровима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности.

Ревизија

Члан 2462

Ревизија је увек дозвољена у поступцима у вези са породично правним споровима, осим ако овим закоником није другачије одређено.

2. Поступак у брачним парницама

Покретање поступка

Члан 2463

Поступак ради утврђивања постојања или непостојања брака, као и за поништење и развод брака (брачна парница), покреће се тужбом.

Поступак за развод брака покреће се и предлогом за развод брака на основу споразума супружника.

Право на утврђење постојања или непостојања брака

Члан 2464

Право на утврђење постојања или непостојања брака имају супружници, лица која имају правни интерес да буде утврђено постојање или непостојање брака и јавни тужилац.

Право на поништење ништавог брака

Члан 2465

Право на поништење брака, из узрока наведених у овом закону, имају супружници, лица која имају правни интерес да брак буде поништен и јавни тужилац.

Брак се може поништити и после његовог престанка.

Доказивање ништавости (брачност)

Члан 2466

У поступку за поништење брака који је закључен за време трајања ранијег брака једног супружника, постојање ранијег брака доказује се изводом из матичне књиге венчаних.

Ако тужилац постојање ранијег брака не може доказати изводом из матичне књиге венчаних, суд ће га упутити да у одређеном року покрене парницу ради

утврђивања да ранији брак постоји, а ако он то не учини, сматраће се да је тужба повучена.

Ако тужени оспорава пуноважност ранијег брака који је уписан у матичну књигу венчаних, суд ће га упутити да у одређеном року покрене парницу за поништење ранијег брака, а ако он то не учини, сматраће се да је од своје тврдње одустао.

Накнадни нестанак узрока ништавости (брачност)

Члан 2467

Суд ће одбити тужбени захтев за поништење брака ако је ранији брак престао до закључења главне расправе.

Право на поништење рушљивог брака (малолетство)

Члан 2468

Супружник који је у време закључења брака био малолетан има право на поништење брака закљученог без дозволе суда у року од годину дана од дана стицања пунолетства.

Родитељи малолетног супружника, односно његов старалац, има право на поништење брака закљученог без дозволе суда до пунолетства малолетног супружника.

Право на поништење рушљивог брака (принуда и заблуда)

Члан 2469

Супружник који је брак закључио под принудом или у заблуди има право на поништење брака у роковима предвиђеним овим закоником.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

По протеку 5 година од склапања брака, брак се више не може поништити (поништавати).

Право на поништење рушљивог брака (неспособност за расуђивање)

Члан 2470

Супружник који није био способан за расуђивање у тренутку закључења брака има право на поништење брака у року од годину дана од дана престанка неспособности за расуђивање, односно од дана правноснажности судске одлуке о враћању пословне способности.

Наследници и старалац

Члан 2471

Право на поништење брака не прелази на наследнике супружника.

Наследници супружника могу наставити већ започети поступак ради утврђивања да је постојао основ за поништење брака.

Старалац малолетног или пословно неспособног супружника може поднети тужбу за поништење брака само уз претходну сагласност органа старатељства.

Тужба за развод брака

Члан 2472

Тужбу за развод брака могу поднети оба супружника.

Наследници и старалац

Члан 2473

Право на тужбу за развод брака не прелази на наследнике супружника.

Наследници супружника могу наставити већ започети поступак ради утврђивања да је постојао основ за развод брака.

Наследници супружника који су покренули брачни спор предлогом за споразумни развод брака могу наставити већ започети поступак ради утврђивања да је постојао основ за развод брака.

Старалац пословно неспособног супружника може поднети тужбу за развод брака само уз дозволу органа старатељства.

Пуномоћник

Члан 2474

Ако тужбу у брачној парници подноси пуномоћник странке, пуномоћје мора бити оверено и издато само ради заступања у брачној парници.

Пуномоћје мора да садржи наводе у погледу врсте тужбе и основа за подношење тужбе.

У бракоразводној парници која је покренута предлогом за споразумни развод брака супружнике не може заступати исти пуномоћник.

Одрицање од тужбеног захтева

Члан 2475

У брачним парницама одрицање од тужбеног захтева има исто правно дејство као повлачење тужбе.

Повлачење тужбе или предлога

Члан 2476

У брачној парници тужилац може тужбу повући до закључења главне расправе без пристанка туженог, а са пристанком туженог док поступак није правоснажно завршен.

Предлог за споразумни развод брака могу повући један или оба супружника док поступак није правоснажно завршен.

Ако је до повлачења тужбе или предлога за споразумни развод брака дошло после доношења првостепене пресуде, суд ће решењем утврдити да је пресуда без правног дејства и да се поступак обуставља.

Пресуда и судско поравнање

Члан 2477

У поступку у брачним парницама не може се изрећи пресуда због пропуштања нити пресуда на основу признања или одрицања.

У брачним парницама странке не могу да закључе судско поравнање.

Пресуда о разводу брака на основу споразума о разводу

Члан 2478

Споразум супружника о вршењу родитељског права представља основ за изреку пресуде о разводу брака ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета.

Споразум супружника о деоби заједничке имовине и о супружничком издржавању представља основ за изреку пресуде којом се брак разводи, у складу са споразумом о разводу брака.

Пресуда у брачној парници

Члан 2479

Суд је дужан да пресудом у брачној парници одлучи о вршењу родитељског права.

Суд може пресудом у брачној парници одлучити о потпуном или делимичном лишењу родитељског права.

Суд може пресудом у брачној парници одредити једну или више мера заштите од насиља у породици.

Алтернатива: Став 1 се брише.

Побијање пресуде

Члан 2480

Пресуда којом се брак разводи на основу споразума о разводу може се побијати само због битних повреда одредаба парничног поступка или због тога што је тај споразум закључен под принудом или у заблуди.

Правноснажна пресуда у брачној парници не може се побијати ванредним правним лековима у погледу дела у коме је донета одлука о поништењу или разводу брака.

Смрт странака

Члан 2481

Ако у току брачне парнице умре један или умру оба супружника, првостепени суд ће решењем утврдити да се поступак обуставља, осим ако наследници захтевају да се поступак настави.

Поступак посредовања

Садржина поступка посредовања

Члан 2482

Поступак посредовања (у даљем тексту: посредовање) обухвата поступак за покушај мирења (у даљем тексту: мирење) и поступак за покушај споразумног окончања спора (у даљем тексту: поравнање).

Када се спроводи посредовање

Члан 2483

Посредовање се редовно спроводи уз поступак у брачној парници који је покренут тужбом једног од супружника.

Посредовање у брачној парници се не спроводи: ако један од супружника не пристане на посредовање; ако је неспособан за расуђивање; ако је боравиште једног од супружника непознато као и ако један или оба супружника живе у иностранству.

Ко спроводи посредовање

Члан 2484

Посредовање, по правилу, спроводи суд.

Уз позив на рочиште за посредовање доставља се и тужба за (поништење или) развод брака.

Судија који руководи посредовањем не може учествовати у доношењу одлуке у некој каснијој фази поступка, осим ако је посредовање успело.

Како се спроводи посредовање

Члан 2485

По пријему тужбе за развод брака, суд заказује рочиште за посредовање које се одржава само пред судијом појединцем.

Судија који руководи посредовањем дужан је да препоручи супружницима да се подвргну и психо-социјалном саветовању.

Ако супружници пристану на психо-социјално саветовање, суд ће на њихов предлог, или уз њихову сагласност, поверити посредовање надлежном органу старатељства, брачном или породичном саветовалишту, односно другој установи која је специјализована за посредовање у породичним односима.

Поверавање се врши достављањем тужбе за поништење или развод брака.

Мирење

Када се спроводи мирење

Члан 2486

Мирење се спроводи само у брачној парници која је покренута тужбом за развод брака.

Сврха мирења

Члан 2487

Сврха мирења јесте да се поремећени однос супружника разреши без конфликта и без развода брака.

Позив на мирење

Члан 2488

На мирење се позивају оба супружника.

Пуномоћници не могу заступати супружнике, нити могу присуствовати мирењу.

Када је мирење успело

Члан 2489

Ако се супружници помире, сматраће се да је тужба за развод брака повучена.

Када мирење није успело

Члан 2490

Ако се један или оба супружника, иако су уредно позвани, не одазову позиву за мирење, сматраће се да мирење није успело и наставиће се поступак поравнања.

Ако не дође до помирења, у смислу претходног става, али суд односно установа којој је поверен поступак посредовања процени да има изгледа да до помирења дође, са мирењем се може наставити.

Записник о мирењу

Члан 2491

О мирењу, суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања, саставља записник који садржи изјаве супружника о томе да су се помирили или да мирење није успело.

Установа којој је поверен поступак посредовања дужна је да о резултату мирења обавести суд којем је поднета тужба за развод брака и достави му записник о мирењу.

Трајање мирења

Члан 2492

Суд или установа којој је поверен поступак посредовања, дужни су да мирење спроведу у року од два месеца од дана достављања тужбе.

Ако установа којој је поверен поступак посредовања не обавести суд о резултатима мирења у року од три месеца од дана када јој је достављена тужба за развод брака, поступак мирења ће спровести суд.

Рочиште за мирење суд је дужан да закаже тако да се одржи у року од 15 дана од дана када је истекао рок из претходног става.

Поравнање

Када се спроводи поравнање

Члан 2493

Поравнање се спроводи у брачној парници који је покренут тужбом за поништење брака, или за развод брака, ако мирење супружника није успело.

Сврха поравнања

Члан 2494

Сврха поравнања јесте да се поремећени однос супружника разреши без конфликта након поништења или развода брака.

Суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања, настојаће да супружници постигну споразум о вршењу родитељског права и о деоби заједничке имовине.

Позив на поравнање

Члан 2495

На поравнање се позивају оба супружника и њихови пуномоћници.

Када је поравнање успело

Члан 2496

Ако супружници постигну споразум о вршењу родитељског права, о деоби заједничке имовине и о супружинском издржавању, сматраће се да је поравнање успело.

Ако супружници постигну само споразум о вршењу родитељског права или само споразум о деоби заједничке имовине и о супружинском издржавању, сматраће се да је поравнање делимично успело.

Ако је поравнање успело или је делимично успело, споразум супружника о деоби заједничке имовине и о супружинском издржавању представља основ за изреку пресуде о поништењу или разводу брака.

Ако је поравнање успело или је делимично успело, споразум супружника о вршењу родитељског права представља основ за изреку пресуде о поништењу или разводу брака, ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета.

Када поравнање није успело

Члан 2497

Ако се један или оба супружника, иако су уредно позвани, не одазову позиву на поравнање, сматраће се да поравнање није успело и наставиће се поступак по тужби за поништење или развод брака.

Ако не дође до поравнања, у смислу претходног става, а суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања, процени да има изгледа да се поравнање постигне, са поравнањем се може наставити.

Записник о поравнању

Члан 2498

О поравнању, суд, односно установа којој је поверен поступак посредовања, саставља записник који садржи споразум супружника о вршењу родитељског права и о деоби заједничке имовине, односно изјаве супружника да поравнање није успело.

Установа којој је поверен поступак посредовања дужна је да о резултату поравнања обавести суд којем је поднета тужба за поништење или развод брака и достави му записник о поравнању.

Алтернатива: У ставу 1. иза речи: "имовине", додају се речи: "и о супружанском издржавању".

Трајање поравнања

Члан 2499

Суд је дужан да поравнање спроведе у року од два месеца од дана када је окончан поступак мирења.

Установа којој је поверен поступак посредовања дужна је да поравнање спроведе у року од два месеца од дана када је окончан поступак мирења.

Ако установа којој је поверен поступак посредовања не обавести суд о резултатима поравнања у року од три месеца од дана када је окончан поступак мирења, поступак поравнања ће спровести суд.

Рочиште за поравнање суд је дужан да закаже тако да се одржи у року од 15 дана од дана када је истекао рок из претходног става.

3. Поступак у спору о материнству и очинству

Покретање поступка

Члан 2500

Поступак ради утврђивања или оспоравања материнства (парница о материнству), ради утврђивања или оспоравања очинства и ради поништења признања очинства (парница о очинству), покреће се тужбом.

Тужба ради утврђивања материнства

Члан 2501

Дете може поднети тужбу ради утврђивања материнства без обзира на рок.

Жена која тврди да је мајка детета може поднети тужбу ради утврђивања свог материнства у року од годину дана од дана сазнања да је она родила дете, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Напомена: Могли би се укинути рокови за оспоравање и утврђивање очинства и материнства за сва лица, а не само за децу.

Тужба ради оспоравања материнства

Члан 2502

Дете може поднети тужбу ради оспоравања материнства без обзира на рок.

Жена која је уписана у матичну књигу рођених као мајка детета може поднети тужбу ради оспоравања свог материнства у року од годину дана од дана сазнања да она није родила дете, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Жена која тврди да је мајка детета може поднети тужбу ради оспоравања материнства жени која је уписана у матичну књигу рођених, као мајка детета, у року од годину дана од дана сазнања да је она родила дете, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Мушкарац који се по овом законнику сматра оцем детета може поднети тужбу, ради оспоравања материнства у року од годину дана од дана сазнања да жена која је уписана у матичну књигу рођених као мајка детета није родила дете, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Тужба ради утврђивања очинства

Члан 2503

Дете може поднети тужбу ради утврђивања очинства без обзира на рок.

Мајка може поднети тужбу ради утврђивања очинства у року од годину дана од дана сазнања да мушкарац кога сматра оцем детета није признао очинство, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Мушкарац који тврди да је отац детета може поднети тужбу ради утврђивања свог очинства у року од годину дана од дана сазнања да се са његовим признањем очинства нису сагласили мајка, односно старалац детета, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Алтернатива: Додаје се нови став који гласи:

Орган старатељства може подићи тужбу ради утврђивања очинства у складу са одредбама овог законика.

Тужба ради оспоравања очинства

Члан 2504

Дете може поднети тужбу ради оспоравања очинства без обзира на рок.

Мајка може поднети тужбу ради оспоравања очинства мушкарцу који се по овом законнику сматра оцем детета у року од годину дана од дана сазнања да он није отац, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Муж мајке може поднети тужбу ради оспоравања свог очинства у року од годину дана од дана сазнања да он није отац детета, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Мушкарац који тврди да је отац детета може поднети тужбу ради оспоравања очинства мушкарцу који се по овом законнику сматра оцем детета у року од годину дана од дана сазнања да је он отац детета, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Мушкарац који се сматра оцем детета зачетог уз биомедицинску помоћ може поднети тужбу ради оспоравања свог очинства у року од годину дана од дана сазнања да дете није зачето поступком биомедицински потпомогнутог оплођења, а најкасније у року од 10 година од рођења детета.

Варијанта I: Претходни члан мења се тако да гласи:

Тужба за оспоравање очинства може се поднети без обзира на рок.

Варијанта II: Претходни члан мења се тако да гласи:

Дете, мајка и муж мајке могу поднети тужбу за оспоравање очинства без обзира на рок.

Варијанта III: Претходни члан мења се тако да гласи:

Дете, мајка и муж мајке могу поднети тужбу за оспоравање очинства без обзира на рок.

Мушкарац који се сматра оцем детета зачетог уз биомедицинску помоћ може поднети тужбу ради оспоравања свог очинства без обзира на рок ако сазна да дете није започето поступком биомедицински потпомогнутог оплођења.

Напомена: ако се усвоји Варијанта III, исту би требало унети као варијанту и код оспоравања материнства.

Тужба ради поништења признања очинства

Члан 2505

Тужбу ради поништења изјаве о признању очинства, као и изјаве о сагласности са признањем очинства могу поднети лица која су дала изјаву, лица која имају правни интерес да изјава буде поништена као и јавни тужилац.

Лице које је изјаву о признању очинства, као и изјаву о сагласности са признањем очинства, дало под принудом или у заблуди има право да захтева поништење изјаве у роковима предвиђеним овим закоником.

Наследници и старалац тужиоца

Члан 2506

Право на тужбу у парници о материнству и очинству не прелази на наследнике.

Наследници тужиоца и туженог могу наставити већ започети поступак ради утврђивања да је постојао основ за утврђивање или оспоравање материнства или очинства, односно ради поништења признања очинства.

Старалац малолетног или пословно неспособног тужиоца може поднети тужбу у спору о материнству или очинству само уз претходну дозволу органа старатељства.

Алтернатива: После става 2 додају се два нова става која гласе:

Изузетно, наследници мужа мајке могу поднети тужбу за оспоравање очинства мужа мајке, ако он за живота није сазнао ни за зачеће ни за рођење детета, нити је у време зачећа живео у заједници са мајком детета.

Лица из претходног става могу поднети тужбу за оспоравања очинства мужа мајке у року од годину дана од смрти мужа мајке.

Наследници туженог

Члан 2507

Ако тужени у парници о материнству и очинству није више жив, тужба се подноси против његових наследника.

Ако тужени нема других наследника, тужба се подиже против Републике Србије као наследника.

Супарничарска заједница

Члан 2508

Странке у парници ради утврђивања материнства јесу дете и жена која тврди да је мајка детета.

Странке у парници ради оспоравања материнства јесу: дете, жена која тврди да је мајка детета, жена која је уписана у матичну књигу рођених, као мајка детета и мушкарац који се по овом закону сматра оцем детета (нужни и јединствени супарничари).

Странке у парници ради утврђивања очинства јесу: дете, мајка, мушкарац који тврди да је отац детета и мушкарац кога мајка сматра оцем детета (нужни и јединствени супарничари).

Странке у парници ради оспоравања очинства јесу: дете, мајка, мушкарац који се по овом закону сматра оцем и мушкарац који тврди да је отац детета (нужни и јединствени супарничари).

Странке у парници ради поништења признања очинства јесу: лице које је дало изјаву о признању очинства, лице које је дало изјаву о сагласности са признањем

очинства, а лице које има правни интерес да изјава буде поништена само ако се ради о условима за ништавост признања (нужни и јединствени супарничари).

Ако тужбом у парници о материнству и очинству нису обухваћена сва лица која морају бити странке у поступку, суд је дужан да поучи тужиоца да тужи и лице које тужбом није обухваћено или да то лице позове да се придружи тужби као нови тужилац.

Ако тужилац у року који суд одреди не прошири тужбу на сва лица која морају бити странке у поступку или се та лица не придруже тужби као тужиоци, сматраће се да је тужба повучена, а ако тужба буде враћена суду без исправке, суд ће је одбацити.

Пуномоћник

Члан 2509

Ако тужбу у парници о материнству и очинству подноси пуномоћник странке, пуномоћје мора бити оверено и издато само ради заступања у овој парници.

Пуномоћје треба да садржи врсту тужбе и основ за подизање тужбе.

Пресуда и судско поравнање

Члан 2510

У парници о материнству и очинству не може се изрећи пресуда због пропуштања нити пресуда на основу признања или одрицања.

У парници о материнству и очинству странке не могу да закључе судско поравнање.

Смрт странака

Члан 2511

Ако у току парнице о материнству и очинству умру тужилац или тужени, првостепени суд ће решењем утврдити да се поступак обуставља, осим ако наследници наставе започети поступак.

Одлука о вршењу или лишењу родитељског права и о заштити од насиља у породици

Члан 2512

Суд је дужан да пресудом у парници о материнству и очинству одлучи о вршењу родитељског права.

Суд може пресудом у парници о материнству и очинству одлучити и о потпуном или делимичном лишењу родитељског права.

Суд може пресудом у парници о материнству и очинству одредити једну или више мера заштите од насиља у породици.

4. Поступак у парници за заштиту права детета и у парници за вршење односно лишење родитељског права

Право избора месне надлежности

Члан 2513

Дете може поднети тужбу у парници за заштиту свог права и у парници за вршење односно лишење родитељског права пред судом опште месне надлежности или пред судом на чијем подручју оно има пребивалиште, односно боравиште.

Покретање поступка

Члан 2514

Поступак у парници за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права покреће се тужбом.

Тужба за заштиту права детета

Члан 2515

Тужбу за заштиту права детета могу поднети: дете, родитељи детета, јавни тужилац и орган старатељства.

Тужба за заштиту права детета може се поднети у погледу свих права која су детету призната овим законом а нису заштићена неким другим поступком.

Право и дужност да обавесте јавног тужиоца или орган старатељства о разлозима за заштиту права детета имају све дечје, здравствене и образовне установе или установе социјалне заштите, правосудни и други државни органи, удружења и грађани.

Тужба за вршење односно лишење родитељског права

Члан 2516

Тужбу за вршење родитељског права могу поднети: дете, родитељи детета и орган старатељства.

Тужбу за лишење родитељског права могу поднети: дете, други родитељ, јавни тужилац и орган старатељства.

Тужбу за враћање родитељског права може поднети, поред лица из претходног става, и родитељ који је био лишен родитељског права.

Право и дужност да обавесте јавног тужиоца или орган старатељства о разлозима за лишење родитељског права имају све дечје, здравствене и образовне установе или установе социјалне заштите, правосудни и други државни органи, удружења и грађани.

Колизијски старалац и привремени заступник детета

Члан 2517

Ако између детета и његовог законског заступника постоје супротни интереси, дете заступа колизијски старалац.

Дете које је навршило 10. годину живота и које је способно за расуђивање може само односно преко неког другог лица или установе затражити од органа старатељства да му постави колизијског старалоца.

Дете које је навршило 10. годину живота и које је способно за расуђивање може само односно преко неког другог лица или установе затражити од суда да му постави привременог заступника због постојања супротних интереса између њега и његовог законског заступника.

Дужност суда

Члан 2518

У парници за заштиту права детета и у спору за вршење односно лишење родитељског права суд је увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Ако суд процени да у парници за заштиту права детета или у парници за вршење односно лишење родитељског права дете као странка није заступано на одговарајући начин, дужан је да детету постави привременог заступника.

Ако суд утврди да је у парници за заштиту права детета или у парници за вршење односно лишење родитељског права странка дете које је способно да формира

своје мишљење, дужан је: да се стара да дете благовремено добије сва обавештења која су му потребна; да дозволи детету да непосредно изрази своје мишљење и да мишљењу детета посвети дужну пажњу у складу са годинама и зрелошћу детета као и да мишљење детета утврди на начин и на месту које је у складу са његовим годинама и зрелошћу, осим ако би то очигледно било у супротности са најбољим интересом детета.

Дужност колизијског староца или привременог заступника

Члан 2519

Ако колизијски старалац или привремени заступник утврди да у парници за заштиту права детета или у парници за вршење односно лишење родитељског права он заступа дете које је способно да формира своје сопствено мишљење, дужан је: да се стара да дете благовремено добије сва обавештења која су му потребна; да детету пружи објашњење које се тиче могућих последица акта који он предузима као и да пренесе суду мишљење детета, ако дете није непосредно изразило мишљење пред судом, осим ако би то очигледно било у супротности са најбољим интересом детета.

Дужност других

Члан 2520

Одредбе претходна три члана примењују се и у другим судским поступцима у вези са породичним односима ако се ти поступци односе и на права детета.

Одредбе претходна три члана дужни су да примењују и органи који воде друге поступке ако се ти поступци односе и на права детета.

Нарочита хитност поступка

Члан 2521

Поступак за заштиту права детета и поступак за лишење родитељског права нарочито су хитни.

Прво рочиште заказује се тако да се одржи у року од осам дана од дана када је тужба примљена у суду.

Другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року од 15 дана од дана када му је достављена жалба.

Налаз и стручно мишљење

Члан 2522

Пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу односно лишењу родитељског права, суд је дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима.

Ограничење диспозиције парничних страна

Члан 2523

У парници за заштиту права детета и у парници за вршење односно лишење родитељског права не може се изрећи пресуда због пропуштања нити пресуда на основу признања или одрицања.

У парници за заштиту права детета и у парници за вршење односно лишење родитељског права странке не могу да закључе судско поравнање.

Одлука о вршењу родитељског права

Члан 2524

Споразум родитеља о заједничком или самосталном вршењу родитељског права представља основ за изреку пресуде о вршењу родитељског права ако суд процени да је тај споразум у најбољем интересу детета.

Ако родитељи нису закључили споразум о вршењу родитељског права или суд процени да њихов споразум није у најбољем интересу детета, одлуку о поверавању заједничког детета једном родитељу, о висини доприноса за издржавање од стране другог родитеља и о начину одржавања личних односа детета са другим родитељем доноси суд.

Када суд донесе одлуку о заједничком или самосталном вршењу родитељског права, а дете се не налази код родитеља који треба да врши родитељско право, суд ће наредити да се дете одмах преда родитељу који треба да врши родитељско право.

Садржај одлука суда

Члан 2525

Суд може пресудом у парници за заштиту права детета одлучити и о вршењу односно лишењу родитељског права.

Суд може, пресудом у парници за вршење родитељског права одлучити и о потпуном или делимичном лишењу родитељског права.

Суд може, пресудом у парници за заштиту права детета и у парници за вршење односно лишење родитељског права, одредити једну или више мера заштите од насиља у породици.

5. Поступак у спору за поништење усвојења

Месна надлежност

Члан 2526

У парници за поништење усвојења месно је надлежан суд на чијем се подручју налази орган старатељства пред којим је засновано усвојење.

Право на поништење усвојења

Члан 2527

Право на поништење усвојења имају усвојиоци, усвојеник, родитељи, односно старалац усвојеника, лица која имају правни интерес да усвојење буде поништено, као и јавни тужилац.

Лице које је изјаву о сагласности за усвојење дало под принудом или у заблуди има право за поништење усвојења у року од годину дана од дана када је принуда престала или је заблуда уочена.

Пресуда о поништењу усвојења

Члан 2528

Пресуду о поништењу усвојења суд доставља органу старатељства пред којим је засновано усвојење који доноси решење о поништењу решења о новом упису рођења усвојеника.

На основу решења, из претходног става, оснажује се први упис рођења усвојеника.

6. Поступак у парници за издржавање

Покретање поступка

Члан 2529

Тужбу за издржавање може поднети лице које се, у смислу овог законика сматра повериоцем односно дужником издржавања и орган старатељства.

Покретање поступка за издржавање

Члан 2530

Тужба за издржавање супружника може се поднети током трајања брака, односно током трајања заједнице живота ванбрачних партнера.

Тужба за издржавање супружника може се поднети најкасније до закључења главне расправе у брачној парници.

Изузетно, бивши супружник, који из оправданих разлога није поднео тужбу за издржавање у брачном спору, може је поднети најкасније у року од годину дана од дана престанка брака, односно од дана када му је учињено последње фактичко давање на име издржавања.

У случају из претходног става тужбени захтев може бити усвојен само ако су услови од којих зависи право на издржавање постојали у време престанка брака и још увек постоје у време закључења главне расправе у спору за издржавање.

Тужба за издржавање ванбрачног партнера може се поднети у року од годину дана од дана престанка заједнице живота ванбрачних партнера, односно од дана када је учињено последње фактичко давање на име издржавања.

Нарочита хитност поступка

Члан 2531

Поступак у парници за издржавање нарочито је хитан.

Прво рочиште заказује се тако да се одржи у року од осам дана од дана када је тужба примљена у суду.

Другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року од 15 дана од дана када му је достављена жалба.

Одступање од начела диспозиције

Члан 2532

Суд није везан границама тужбеног захтева за издржавање.

Евиденција и документација о издржавању

Члан 2533

Пресуду о издржавању суд је дужан да одмах достави органу старатељства на чијој територији поверилац издржавања има пребивалиште односно боравиште.

Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију о издржаваним лицима.

Начин вођења евиденције и документације прописује министар надлежан за породичну заштиту.

7. Поступак у парницама за заштиту од насиља у породици

Месна надлежност

Члан 2534

У парници за заштиту од насиља у породици месно је надлежан, поред суда опште месне надлежности, и суд на чијем подручју има пребивалиште, односно боравиште члан породице према коме је насиље извршено.

Покретање поступка

Члан 2536

Тужбу за одређивање мере заштите од насиља у породици, као и за продужење мере заштите од насиља у породици, могу поднети: члан породице према коме је насиље извршено, његов законски заступник, јавни тужилац и орган старатељства.

Тужбу за престанак мере заштите од насиља у породици може поднети члан породице против кога је мера одређена.

Нарочита хитност поступка

Члан 2536

Поступак у парницама за заштиту од насиља у породици нарочито је хитан.

Прво рочиште заказује се тако да се одржи у року од осам дана од дана када је тужба примљена у суду.

Другостепени суд дужан је да донесе одлуку у року од 15 дана од дана када му је достављена жалба.

Орган старатељства

Члан 2537

Ако орган старатељства није покренуо поступак у парници за заштиту од насиља у породици, суд може затражити од органа старатељства да пружи помоћ у прибављању потребних доказа и да изнесе своје мишљење о сврсисходности тражене мере.

Одступање од начела диспозиције

Члан 2538

Суд није везан границама тужбеног захтева у парницама за заштиту од насиља у породици.

Суд ће одредити и меру заштите од насиља у породици која није тражена, ако оцени да се таквом мером најбоље постиже заштита.

Дејство жалбе

Члан 2539

Жалба не задржава извршење пресуде о одређивању или продужењу мере заштите од насиља у породици.

Евиденција и документација о насиљу у породици

Члан 2540

Пресуду у парници за заштиту од насиља у породици суд је дужан да одмах достави, како органу старатељства на чијој територији има пребивалиште, односно боравиште, члан породице према коме је насиље извршено, тако и органу старатељства на чијој територији има пребивалиште, односно боравиште члана породице против кога је мера заштите одређена.

Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију, како о лицима према којима је насиље извршено, тако и о лицима против којих је одређена мера заштите.

Начин вођења евиденције и документације прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Алтернатива: Додаје се тачка 8 која гласи:

8. Поступак у парницама за заштиту права на поштовање породичног живота

Члан 2541

Тужбу за заштиту права на поштовање породичног живота може поднети свако лице чије је право на поштовање породичног живота повређено.

Тужбом се може тражити: утврђење да је тужени повредио право тужиоца на поштовање породичног живота; извршење радњи ради уклањања последица повреде права на поштовање породичног живота; забрана даљег извршења радњи које представљају повреду права на поштовање породичног живота тужиоца, као и накнаду материјалне и нематеријалне штете настале због повреде права на поштовање породичног живота.

II ПОСТУПАК ПРЕД ОРГАНОМ УПРАВЕ

1. Заједничке одредбе

Примена закона којим се уређује општи управни поступак

Члан 2542

На поступак органа управе који је у вези са породичним односима примењују се одредбе закона којим се уређује општи управни поступак, ако овим законом није другачије одређено.

У поступку пред органом старатељства примењују се и методе стручног социјалног рада и социјалне заштите.

2. Поступак закључења брака

Захтев за закључење брака

Члан 2543

Будући супружници подносе усмени или писмени захтев за закључење брака матичару општине у којој желе да закључе брак.

О усменом захтеву будућих супружника матичар сачињава записник.

Будући супружници, уз захтев за закључење брака, подносе извод из матичне књиге рођених за сваког од њих, а по потреби и доказ о спроведеном поступку давања дозволе за закључење брака.

Ако је будући супружник раније био у браку, поднеће доказ да је претходни брак престао ако ова чињеница није уписана у матичну књигу рођених.

Одбијање захтева за закључење брака

Члан 2544

Матичар утврђује, на основу изјава будућих супружника, приложених исправа и на други начин, да ли су испуњени сви услови за пуноважност брака предвиђени овим закоником.

Матичар ће усмено саопштити подносиоцима захтева да не могу закључити брак ако утврди да нису испуњени сви услови за пуноважност брака предвиђени овим закоником.

На њихово тражење матичар је дужан да у року од осам дана донесе писмено решење о одбијању захтева за закључење брака.

Жалбу против решења о одбијању захтева за закључење брака подносиоци захтева могу изјавити министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Прихватање захтева за закључење брака

Члан 2545

Матичар одређује дан закључења брака у споразуму са будућим супружницима када утврди да су испуњени сви услови за пуноважност брака предвиђени овим закоником.

Упознавање са правним последицама закључења брака

Члан 2546

Матичар са будућим супружницима обавља разговор без присуства јавности у којем је дужан да их упозна са правним последицама које наступају закључењем брака.

Саветовање у погледу здравља

Члан 2547

Матичар ће препоручити будућим супружницима да се до дана закључења брака узајамно обавесте о стању свог здравља, а по потреби и да посете одговарајућу медицинску установу, како би добили потпуну информацију о свим подацима који се тичу њиховог здравља, дијагнозе и прогнозе болести, лечењу и резултатима лечења.

Матичар ће посебно препоручити будућим супружницима да се упознају са могућностима и предностима планирања породице.

Саветовање у погледу личних и имовинских односа

Члан 2548

Матичар ће препоручити будућим супружницима да посете брачно или породично саветовалиште и да се упознају са важношћу одржавања складних брачних и породичних односа.

Матичар ће препоручити будућим супружницима да се споразумеју о презимену.

Одустајање

Члан 2549

Ако се подносиоци захтева не појаве у договорено време, а изостанак не оправдају, матичар ће констатовати да су одустали од закључења брака.

Место и начин закључења брака

Члан 2550

Брак се закључује јавно, на свечан начин, у просторији посебно предвиђеној за ту намену.

Просторија предвиђена за закључење брака мора бити пригодно уређена и у њој мора бити истакнута застава Републике Србије, а матичар преко груди мора носити ленту у бојама заставе Републике Србије.

Матичар може, изузетно, дозволити да се брак закључи и на другом месту, ако за то постоје нарочито оправдани разлози, ако се обезбеде услови у погледу свечаног изгледа просторије и ако се тиме не вређа достојанство чина закључења брака.

Учесници приликом закључења брака

Члан 2551

Закључењу брака присуствују будући супружници, два сведока и матичар.

Сведок приликом закључења брака може бити свако пословно способно лице.

Закључење брака преко пуномоћника

Члан 2552

Општинска управа може, изузетно, решењем дозволити да се брак закључи у присуству једног будућег супружника и пуномоћника другог будућег супружника, ако за то постоје нарочито оправдани разлози.

Пуномоћје за закључење брака мора бити оверено и издато само ради закључења брака.

Пуномоћје треба да садржи личне податке о властодавцу, пуномоћнику и будућем супружнику који ће присуствовати закључењу брака, као и датум овере пуномоћја.

Пуномоћје важи 90 дана од дана оверавања.

Жалбу против решења о одбијању захтева за закључење брака преко пуномоћника подносиоци захтева могу изјавити министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Чин закључења брака

Члан 2553

Закључење брака почиње утврђивањем идентитета будућих супружника и извештајем матичара да су они приступили закључењу брака те да су за пуноважност њиховог брака испуњени сви услови предвиђени овим закоником.

Ако се брак закључи преко пуномоћника, матичар ће прочитати приложено пуномоћје.

Када матичар утврди да на његов извештај нема приговора, на пригодан начин ће упознати будуће супружнике са правима и дужностима у браку, а затим ће сваког од њих појединачно упитати да ли слободно пристаје да закључи брак са оним другим.

После датих потврдних изјава воље будућих супружника матичар проглашава да је брак закључен.

После проглашења да је брак закључен матичар ће упитати супружнике како гласи њихов споразум о презимену.

Уписивање брака у матичну књигу

Члан 2554

Закључени брак матичар уписује у матичну књигу венчаних и у матичну књигу рођених за оба супружника.

Упис брака у матичну књигу венчаних потписују супружници својим именом и новим презименом, пуномоћник својим именом и презименом поред личног имена супружника кога заступа, сведоци и матичар.

После потписивања матичар уручује супружницима извод из матичне књиге венчаних.

Достављање извештаја о закљученом браку

Члан 2555

Ако је место рођења супружника различито од места закључења брака, матичар доставља извештај о закљученом браку надлежном матичару.

Ако је брак закључио страни држављанин, матичар ће извод из матичне књиге венчаних доставити министарству надлежном за правосуђе, које ће о закљученом браку обавестити надлежно инострано дипломатско-конзуларно представништво у нашој земљи.

Матичар ће, у случају из претходног става, уз извод из матичне књиге венчаних доставити и податке о месту пребивалишта страног држављанина у иностранству.

3. Поступак признања очинства

Изјава о признању очинства

Члан 2556

Изјава о признању очинства као и изјава о сагласности са признањем даје се, по правилу, матичару који води матичну књигу рођених за дете и о њој се саставља записник.

Ако је изјава о признању очинства, као и изјава о сагласности са признањем дата матичару који није надлежан, као и ако је изјава дата пред органом старатељства, судом или јавним бележником орган пред којим је признато очинство односно јавни бележник дужан је да без одлагања записник или исправу која садржи изјаву о признању очинства или изјаву о сагласности са признањем достави матичару који води матичну књигу рођених за дете.

Изјава о признању очинства не може се дати преко законског заступника или пуномоћника.

Изјава о сагласности са признањем очинства

Члан 2557

Када прими изјаву о признању очинства, матичар је дужан да позове мајку и дете, односно мајку или дете, односно стараоца детета, да у року од 30 дана дају изјаву о сагласности са признањем очинства.

Ако је мајка у пријави рођења детета навела да оцем детета сматра мушкарца који је касније признао очинство, неће се тражити њена сагласност у смислу претходног става.

Саветовање оца

Члан 2558

Ако мајка и дете, односно мајка или дете, односно старалац детета, у року од 30 дана од дана пријема позива из претходног члана не дају никакву изјаву или изјаве да одбијају давање сагласности са признањем очинства, матичар је дужан да мушкарца који је признао очинство поучи о његовом праву на утврђивање очинства судском одлуком.

Саветовање мајке

Члан 2559

Када мајка пријављује рођење детета ван брака, матичар је дужан да је поучи о њеном праву да именује мушкарца кога сматра оцем детета.

Ако мајка именује мушкарца кога сматра оцем детета, матичар је дужан да позове тог мушкарца да у року од 30 дана дâ изјаву о признању очинства.

Ако мушкарац кога је мајка именovala оцем детета у року од 30 дана не дâ никакву изјаву или изјави да он није отац детета, матичар је дужан да мајку поучи о њеном праву на утврђивање очинства судском одлуком.

Утврђивање испуњености услова за упис признања очинства у матичну књигу

Члан 2560

Матичар утврђује, на основу изјава странака, приложених исправа и на други начин, да ли су испуњени сви услови за упис признања очинства у матичну књигу рођених.

Матичар ће усмено саопштити мајци да мушкарац за кога је она навела да га сматра оцем детета није признао очинство и о томе ће сачинити службену белешку.

Матичар ће усмено саопштити мушкарцу који је признао очинство да нису испуњени сви законски услови за упис признања очинства у матичну књигу рођених и о томе ће сачинити службену белешку.

Када утврди да су испуњени сви законски услови, матичар ће уписати признање очинства у матичну књигу рођених.

Упис признања очинства у матичну књигу

Члан 2561

Признање очинства уписује матичар који води матичну књигу рођених за дете.

После уписа признања очинства матичар уручује оцу извод из матичне књиге рођених за дете.

4. Поступак заснивања усвојења

Покретање поступка

Члан 2562

Поступак заснивања усвојења могу покренути орган старатељства по службеној дужности, будући усвојиоци и родитељи односно старалац детета.

Захтев усвојиоца за заснивање усвојења

Члан 2563

Будући усвојиоци подносе писмени захтев за заснивање усвојења органу старатељства на чијем подручју они имају заједничко пребивалиште, односно боравиште.

Страни држављани подносе писмени захтев за заснивање усвојења преко министарства надлежног за породичну заштиту.

Будући усвојиоци уз захтев за заснивање усвојења подносе извод из матичне књиге рођених за сваког од њих, као и друге доказе о својој подобности да усвоје дете (општа подобност усвојиоца).

Захтев родитеља или стараоца детета за заснивање усвојења

Члан 2564

Родитељ или старалац детета подноси писмени захтев за заснивање усвојења органу старатељства на чијем подручју дете има пребивалиште, односно боравиште.

Родитељ или старалац детета уз захтев за заснивање усвојења подноси извод из матичне књиге рођених за дете, као и друге доказе о подобности детета да буде усвојено (општа подобност усвојеника).

Када прими захтев родитеља за заснивање усвојења, орган старатељства дужан је да му препоручи да се подвргне психо-социјалном саветовању у органу старатељства, породичном саветовалишту или у другој установи која је специјализована за посредовање у породичним односима.

У примереном року након што је родитељу препоручено психо-социјално саветовање, орган старатељства ће позвати родитеља и дете које је навршило 10. Годину живота да пред њим дају писмене изјаве о сагласности за усвојење.

Након што родитељ да писмену изјаву о сагласности за усвојење, орган старатељства је дужан да детету постави привременог стараоца који ће га заступати у поступку заснивања усвојења, осим ако је усвојиолац супружник или ванбрачни партнер родитеља детета или усвојиоца.

Општа подобност усвојиоца и усвојеника

Члан 2565

Орган старатељства утврђује да ли су будући усвојиоци подобни да усвоје дете (општа подобност усвојиоца) и да ли је дете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника) на основу изјава будућих усвојиоца, родитеља или стараоца детета, самог детета, на основу приложених исправа и на други начин.

Одлука о општој подобности доноси се на основу налаза и стручног мишљења психолога, педагога, социјалног радника, правника и лекара.

Налаз и мишљење, из претходног става, дају стручњаци органа старатељства.

Орган старатељства може затражити налаз и мишљење и од стручњака породичних саветовалишта или других установа специјализованих за посредовање у породичним односима, као и од здравствених установа.

Одбијање захтева за заснивање усвојења

Члан 2566

Орган старатељства доноси писмено решење о одбијању захтева за заснивање усвојења ако утврди да подносиоци захтева нису подобни за усвојиоце (општа подобност усвојиоца), односно да дете није подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника).

Орган старатељства дужан је да решење, из претходног става, донесе у року од 60 дана од дана предаје уредног захтева.

Жалбу против решења о одбијању захтева за заснивање усвојења подносиоци захтева могу изјавити министарству надлежном за породичну заштиту, у року од 15 дана од дана пријема решења.

Јединствени лични регистар усвојења

Члан 2567

Када утврди да су будући усвојиоци подобни да усвоје дете (општа подобност усвојиоца), односно да је дете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника), орган старатељства дужан је да податке о будућим усвојиоцима односно будућем усвојенику одмах унесе у јединствени лични регистар усвојења.

Јединствени лични регистар усвојења води министарство надлежно за породичну заштиту.

Јединствени лични регистар усвојења садржи евиденцију података о будућим усвојиоцима за које је утврђено да су подобни да усвоје дете (општа подобност усвојиоца) и деци за коју је утврђено да су подобна да буду усвојена (општа подобност усвојеника).

Начин вођења јединственог личног регистра усвојења прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Избор будућих усвојиоца

Члан 2568

Орган старатељства, који је утврдио општу подобност усвојеника, бира будуће усвојиоце на основу евиденције из јединственог личног регистра усвојења и о томе доноси посебан закључак.

Избор будућих усвојиоца не врши се ако дете усваја супружник или ванбрачни партнер родитеља детета, односно ако усвојено дете усваја супружник или ванбрачни партнер усвојиоца детета.

Избор будућих усвојиоца не врши се ако усвојиоци и родитељ односно старалац детета споразумно изврше избор и ако орган старатељства процени да је такав споразум у најбољем интересу детета.

Прилагођавање

Члан 2569

Орган старатељства који је изабрао будуће усвојиоце дужан је да им упути дете ради узајамног прилагођавања, осим ако је усвојиоца страни држављанин.

Период прилагођавања не може трајати дуже од шест месеци.

Орган старатељства дужан је да надзире успешност узајамног прилагођавања будућих усвојиоца и детета те да о својим оценама саставља службене белешке (посебна подобност усвојиоца и усвојеника).

Алтернатива: У ставу 1. бришу се речи „осим ако је усвојиоца страни држављанин”.

Одбијање захтева за заснивање усвојења

Члан 2570

Орган старатељства доноси писмено решење о одбијању захтева за заснивање усвојења ако утврди да узајамно прилагођавање није било успешно.

Жалбу против решења о одбијању захтева за заснивање усвојења подносиоци захтева могу изјавити министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење о усвојењу

Члан 2571

Орган старатељства који је изабрао будуће усвојиоце доноси писмено решење о усвојењу:

1) ако су будући усвојиоци подобни да усвоје дете (општа подобност усвојиоца);

2) ако је дете подобно да буде усвојено (општа подобност усвојеника) и

3) ако утврди да је узајамно прилагођавање будућих усвојиоца и детета било успешно (посебна подобност усвојиоца и усвојеника).

Усвојење је засновано даном доношења решења о усвојењу.

Алтернатива: Став 2 се мења тако да гласи:

Против решења о усвојењу може се поднети жалба министарству надлежном за породичну заштиту у року од 8 (15) дана од дана пријема решења.

Усвојење је засновано даном коначности решења о усвојењу.

Упознавање са правним последицама

Члан 2572

Службено лице органа старатељства са будућим усвојиоцима обавља разговор без присуства јавности у којем је дужно да их упозна са правним последицама које наступају заснивањем усвојења.

Службено лице органа старатељства може обавити разговор и са дететом, ако је то у складу са годинама и зрелошћу детета, у којем ће га подробно обавестити о предстојећем усвојењу.

Саветовање

Члан 2573

Службено лице органа старатељства препоручиће будућим усвојиоцима да детету саопште истину о његовом пореклу, што је пре могуће.

Службено лице органа старатељства дужно је да препоручи будућим усвојиоцима да се подвргну и психосоцијалном саветовању у органу старатељства, породичном саветовалишту или у другој установи која је специјализована за посредовање у породичним односима.

Искључивање јавности

Члан 2574

У поступку заснивања усвојења јавност је искључена.

Подаци из евиденције и документације о усвојењу спадају у службену тајну и њу су дужни да чувају сви учесници у поступку којима су ти подаци доступни.

Записник о усвојењу

Члан 2575

О заснивању усвојења води се посебан записник.

У записник о заснивању потпуног усвојења уносе се све предузете радње и дате изјаве, а посебно изјава о личном имену усвојеника.

У записник о заснивању непотпуног усвојења уноси се и споразум усвојиоца и родитеља, односно стараоца детета о личном имену и наследним правима усвојеника.

Записник потписују лица која су приликом заснивања усвојења дала изјаву, службено лице органа старатељства које води поступак и записничар.

Код заснивања усвојења у записник се уноси ново презиме усвојеника, ако је презиме приликом заснивања усвојења промењено.

У записник о заснивању потпуног усвојења не уносе се подаци о родитељу усвојеника који је дао сагласност за усвојење свог детета без означавања усвојиоца.

Код потпуног усвојења у матичну књигу рођених усвојилац се уписује као родитељ усвојеника.

Место и начин уручивања решења

Члан 2576

Решење о усвојењу уручује се на свечан начин лично усвојиоцима и стараоцу усвојеника.

Уручивању решења може присуствовати и дете, ако је то у складу са његовим годинама и зрелошћу.

Решење о новом упису рођења

Члан 2577

На основу решења о потпуном усвојењу орган старатељства доноси решење о новом упису рођења усвојеника.

Решењем о новом упису рођења усвојеника, подаци о родитељима замењују се подацима о усвојиоцима.

Решење о новом упису коначно је и њиме се поништава ранији упис рођења усвојеника.

Орган старатељства дужан је правоснажно решење о заснивању непотпуног усвојења одмах доставити надлежном матичару ради уписа у матичну књигу рођених.

Уписивање и увид у матичну књигу

Члан 2578

У случају потпуног усвојења решење о новом упису рођења усвојеника доставља се без одлагања матичару који води матичну књигу рођених за дете.

После новог уписа рођења усвојеника право увида у матичну књигу рођених за дете имају само дете и усвојиоци детета, а код непотпуног усвојења и родитељи детета.

Пре него што дозволи детету увид у матичну књигу рођених, матичар је дужан да упути дете на психосоцијално саветовање у орган старатељства, породично саветовалиште или у другу установу која је специјализована за посредовање у породичним односима.

Евиденција и документација о усвојењу

Члан 2579

Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију о усвојеној деци.

Начин вођења евиденције и документације прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Поступак заснивања хранитељства

Члан 2580

У поступку заснивања хранитељства сходно се примењују одредбе о поступку заснивања усвојења.

Начин вођења евиденције и документације о хранитељству прописује министар надлежан за породичну заштиту.

5. Поступак стављања под старатељство

Покретање поступка

Члан 2581

Поступак стављања под старатељство покреће орган старатељства по службеној дужности.

Иницијативу за покретање поступка стављања под старатељство могу да поднесу здравствене и образовне установе или установе социјалне заштите, правосудни и други државни органи, удружења и грађани.

Месна надлежност

Члан 2582

У поступку стављања под старатељство месно је надлежан орган старатељства према месту пребивалишта, односно боравишта штићеника.

Месна надлежност за штићеника коме се не могу утврдити ни пребивалиште ни боравиште одређује се према месту где је штићеник нађен.

Искључивање јавности

Члан 2583

У поступку стављања под старатељство јавност је искључена.

Подаци из евиденције и документације о стављању под старатељство спадају у службену тајну и њу су дужни да чувају сви учесници у поступку којима су ти подаци доступни.

Хитност поступка

Члан 2584

Поступак стављања под старатељство јесте хитан.

Привремени закључак о обезбеђењу смештаја штићеника орган старатељства дужан је да донесе у року од 24 сата од тренутка када је обавештен о постојању потребе за старатељством.

Ако штићеник има имовину, орган старатељства дужан је да изврши попис имовине штићеника најкасније у року од осам дана од дана када је обавештен о постојању потребе за старатељством.

Решење о стављању под старатељство орган старатељства дужан је да донесе одмах, а најкасније у року од 30 дана од дана када је обавештен о постојању потребе за старатељством над малолетним дететом, односно од дана пријема судске одлуке о лишењу пословне способности пунолетног лица.

Напомена: Став 1 би се изоставио ако се усвоји једна од варијанти члана који регулише хитност поступка.

Решење о стављању под старатељство

Члан 2585

Орган старатељства доноси решење о стављању под старатељство ако утврди да за то постоје законски разлози и без одлагања уручује га стараоцу, као и лицу које је стављено под старатељство.

Ако штићеник има имовину, стараоцу се уручује и извештај сталне комисије за попис и процену вредности имовине штићеника, а сама имовина предаје се стараоцу на управљање и располагање.

Решењем о стављању под старатељство одређују се права и дужности стараоца.

Уручивањем решења о стављању под старатељство сматра се да је старалац упознат са својим правима и дужностима (увођење стараоца у дужност).

Жалбу против решења о стављању под старатељство може изјавити старалац, лице под старатељством које је способно за расуђивање и лице које има правни интерес, министарству надлежном за породичну заштиту, у року од 15 дана од дана пријема решења.

Решење о постављењу новог стараоца

Члан 2586

Орган старатељства доноси решење о постављењу новог стараоца ако утврди да је претходно постављени старалац разрешен дужности или је умро.

На решење из претходног става примењују се одредбе претходног члана.

Притужба на рад стараоца

Члан 2587

Притужбу на рад стараоца органу старатељства могу поднети штићеник који је способен за расуђивање и лице које има правни интерес.

Орган старатељства дужан је да на притужбу одговори у року од 15 дана од дана када је притужба примљена у органу старатељства.

Решење о разрешењу стараоца

Члан 2588

Орган старатељства доноси решење о разрешењу стараоца ако утврди да за то постоје законски разлози и уручује га стараоцу без одлагања.

Жалбу против решења о разрешењу стараоца може изјавити старалац, штићеник, ако је способен за расуђивање, односно лице које има правни интерес, министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Примопредаја између ранијег и новог стараоца обавља се по правилима о стављању под старатељство.

Решење о разрешењу стараоца

Члан 2589

Орган старатељства доноси решење о разрешењу стараоца ако утврди да за то постоје законски разлози и уручује га стараоцу и штићенику без одлагања.

Жалбу против решења о разрешењу стараоца може изјавити старалац, лице под старатељством ако је способно за расуђивање односно лице које има правни интерес, министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Примопредаја између ранијег и новог стараоца обавља се по правилима о стављању под старатељство.

Решење о престанку старатељства

Члан 2590

Орган старатељства доноси решење о престанку старатељства ако утврди да за то постоје законски разлози и уручује га без одлагања стараоцу и штићенику.

Жалбу против решења о престанку старатељства могу изјавити старалац и штићеник који је способен за расуђивање, односно лице које има правни интерес, министарству надлежном за породичну заштиту у року од 15 дана од дана пријема решења.

Притужба на рад органа старатељства

Члан 2591

Притужбу на рад органа старатељства могу поднети старалац, штићеник који је способен за расуђивање и лице које има правни интерес.

Притужба се подноси министарству надлежном за породичну заштиту. Министарство надлежно за породичну заштиту које је дужно да одговори на притужбу у року од 30 дана од дана пријема притужбе.

Уписивање у матичну књигу

Члан 2592

Коначно решење о стављању под старатељство односно коначно решење о престанку старатељства доставља се без одлагања матичару који води матичну књигу рођених за штићеника.

Ако штићеник има непокретности, решење из претходног става уписује се и у јавни регистар права на непокретностима.

Евиденција и документација о стављању под старатељство

Члан 2593

Орган старатељства дужан је да води евиденцију и документацију о штићеницима.

Начин вођења евиденције и документације прописује министар надлежан за породичну заштиту.

Други поступци пред органом старатељства

Члан 2594

Орган старатељства води и друге поступке, у складу са законом.

Орган старатељства решењем одлучује о мерама превентивног или корективног надзора над вршењем родитељског права, односно о одређивању и промени личног имена детета.

Жалбу против решења, из претходног става, могу изјавити родитељи детета министарству надлежном за породичну заштиту, у року од 15 дана од дана пријема решења.

Књига пета

НАСЛЕЂИВАЊЕ

ГЛАВА I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Предмет наслеђивања

Члан 2595

Наслеђује се заоставштина.

Заоставштину чине сва наслеђивању подобна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти.

Заоставштину не чине предмети домаћинства мање вредности (покућство, намештај, постељина и слично) који служе свакодневним потребама оставиочевих потомака, његовог супружника и родитеља, ако су са оставиоцем живели у истом домаћинству, већ они постају заједничка својина ових лица.

Заоставштину не чине добра за која су оставиочеву имовину увећали његови потомци који су с њиме живели у заједници и својим трудом, зарадом или иначе му помагали у привређивању, већ та добра припадају потомку, сразмерно делу за који је увећао оставиочеву имовину.

Основи наслеђивања

Члан 2596

Наследити се може на основу закона и на основу завештања (тестамент).

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Наследити се може на основу закона, на основу завештања и на основу уговора о наслеђивању.

Способност за наслеђивање

Члан 2597

Наследити може само онај ко је жив у тренутку оставиочеве смрти.

Наследити може и оставиочево дете које није рођено у тренутку његове смрти, ако се роди живо.

На основу завештања може наследити и правно лице, ако посебним прописима није што друго одређено.

Одредбе претходних ставова важе и за испоруку (легат) и друге користи из завештања.

Недостојност за наслеђивање

Члан 2598

Не може наследити на основу закона или завештања, нити стећи какву корист из завештања (недостојан је):

- 1) онај ко је умишљајно усмртио оставиоца, или је то покушао;
- 2) онај ко је принудом, претњом или преваром навео оставиоца да сачини или опозове завештање или неку његову одредбу, или га је у томе спречио;

3) онај ко је кривичним делом са умишљајем довео оставиоца у стање сталне неспособности за сачињавање завештања;

4) онај ко је у намери спречавања оставиоцеве последње воље уништио или сакрио његово завештање, или га је фалсификовао;

5) онај ко је онемогућио или покушао да онемогући остварење оног реда наслеђивања који је оставилац одредио или хтео да одреди или са којим је рачунао;

6) онај ко се теже огрешио о законску обавезу издржавања оставиоца, или му је ускратио нужну помоћ;

Суд на недостојност пази по службеној дужности.

Алтернатива: После тачке 6) додаје се нова тачка 7) која гласи:

7) онај ко је умишљајно учинио теже кривично дело, а до смрти оставиоцеве не врати се у земљу.

или

7) онај који је кривичним делом са умишљајем стекао повољнији наследноправни положај.

Престанак недостојности

Члан 2599

Оставилац може опростити недостојност.

Опроштај мора бити учињен у облику завештања.

Положај потомака недостојног

Члан 2600

Недостојност не смета потомцима недостојног и они наслеђују као да је недостојан умро пре оставиоца.

Наследна права странаца

Члан 2601

Страни држављани у Републици Србији имају, под условом узајамности, исти наследни положај као и домаћи држављани, ако међународним уговором није друкчије одређено.

ГЛАВА II

НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАКОНА

I Законски наследници

Круг законских наследника

Члан 2602

На основу закона, оставиоца наслеђују: његови потомци, његови усвојеници и њихови потомци, његов супружник, његови родитељи, његови усвојиоци, његова браћа и сестре и њихови потомци, његови дедови и бабе и њихови потомци и његови остали преци.

Наслеђује се по наследним редовима.

Наследници ближег наследног реда искључују из наслеђа наследнике даљег наследног реда.

Република Србија је последњи законски наследник.

1. Први наследни ред

Оставиочеви потомци и супружник

Члан 2603

Први наследни ред чине оставиочеви потомци и његов супружник.

Оставиочева деца и супружник наслеђују на једнаке делове.

Кад постоји оставиочево дете коме оставиочев супружник није родитељ, а имовина супружника је већа од оне која би му припала при подели заоставштине на једнаке делове, онда свако оставиочево дете може наследити до два пута више него супружник ако суд, пошто размотри све околности, оцени да је то оправдано.

Право представљања

Члан 2604

Ако оставиочево дете не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (унуци оставиочеви), а кад неки од оставиочевих унука не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (праунуци оставиочеви) и тако редом све докле има оставиочевих потомака.

Ако оставилац нема потомства

Члан 2605

Кад оставилац нема потомства, супружник не наслеђује у првом наследном реду.

2. Други наследни ред

Оставиочев супружник и родитељи

Члан 2606

Други наследни ред чине оставиочев супружник и оставиочеви родитељи и њихово потомство.

Оставиочев супружник наслеђује половину заоставштине, а другу половину на једнаке делове наслеђују оставиочеви родитељи.

Ако оставиочев супружник не може или неће да наследи, заоставштину на једнаке делове наслеђују оставиочеви родитељи.

Ако оставиочеви родитељи имају потомства

Члан 2607

Ако оставиочев родитељ не може или неће да наследи, његов део на једнаке делове наслеђују његова деца (браћа и сестре оставиоца), његови унуци и праунуци и његови даљи потомци, по правилима права представљања.

Ако оставиочеви родитељи не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују њихови потомци, онако како је одређено у претходном ставу.

Ако оставиочев родитељ нема потомство

Члан 2608

Ако оставиочев родитељ нема потомства а не може или неће да наследи, његов део наслеђује други оставиочев родитељ, а ако ни он не може или неће да наследи, његови потомци наслеђују све што би припало родитељима, онако како је одређено у претходном члану.

Ако оставиочевеви родитељи немају потомства

Члан 2609

Ако оставиочевеви родитељи немају потомства а не могу или неће да наследе, супружник наслеђује целокупну заоставштину.

3. Трећи наследни ред

Оставиочевеви дедови и бабе

Члан 2610

Трећи наследни ред чине оставиочевеви дедови и бабе и њихово потомство, по правилима права представљања.

Оставиочевеви деда и баба са очеве стране (очева лоза) наслеђују половину заоставштине, а другу половину наслеђују деда и баба с мајчине стране (мајчина лоза).

Права деде и бабе исте лозе

Члан 2611

Деда и баба исте лозе наслеђују на једнаке делове.

Ако неки од ових предака не може или неће да наследи, његов део наслеђују његова деца, његови унуци и његови даљи потомци, по правилима права представљања.

У свему осталом што се тиче наследног права деде и бабе исте лозе и њиховог потомства важе правила по којима наслеђују оставиочевеви родитељи и њихови потомци.

Ако деда и баба исте лозе немају потомства

Члан 2612

Ако деда и баба исте лозе немају потомства а не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују деда и баба друге лозе, њихова деца и унуци и њихови даљи потомци, онако како је одређено у претходном члану.

4. Четврти наследни ред

Оставиочевеви прадедови и прабабе

Члан 2613

Четврти наследни ред чине оставиочевеви прадедови и прабабе.

Оставиочевеви прадедови и прабабе са очеве стране наслеђују на једнаке делове половину заоставштине, а другу половину на једнаке делове наслеђују оставиочевеви прадедови и прабабе с мајчине стране.

Ако неки од ових предака не може или неће да наследи, његов део наслеђује његов супружник, ако је предак оставиочев.

Ако пар предака исте лозе не може или неће да наследи, њихов део наслеђује други пар предака исте лозе.

Ако прадедови и прабабе једне лозе не могу или неће да наследе, њихов део наслеђују прадедови и прабабе друге лозе.

5. Остали наследни редови

Оставиочеви остали преци

Члан 2614

После оставиочевих прадедова и прабаба, заоставштину наслеђују његови даљи преци, редом, сходно правилима под којима наслеђују његови прадедови и прабабе.

6. Република Србија као законски наследник

Кад и како Република Србија наслеђује

Члан 2615

Република Србија наслеђује ако оставилац нема других законских наследника.

Република Србија не може се одрећи наслеђа.

Заоставштина коју Република Србија наследи постаје државна имовина.

II Посебна правила за неке законске наследнике

1. Оставиочев супружник

Када супружник губи право законског наслеђивања

Члан 2616

Супружник губи право законског наслеђивања:

- 1) ако је оставилац био поднео тужбу за развод брака а после његове смрти се утврди да је тужба била основана;
- 2) ако је његов брак са оставиоцем поништен после оставиочеве смрти, а из разлога који су супружнику били познати у тренутку закључења брака;
- 3) ако је његова заједница живота са оставиоцем била трајно престала његовом кривицом или у споразуму са оставиоцем.

А) Повећање наследног дела супружника у другом наследном реду

Услови

Члан 2617

Кад је позван на наслеђе с наследницима другог наследног реда а нема нужних средстава за живот, супружник може у року од једне године од смрти оставиочеве захтевати доживотно уживање (плодоуживање) на целини или делу заоставштине коју су наследили остали наследници.

Кад је вредност заоставштине тако мала да би њеном поделом запао у оскудицу, супружник може захтевати у својину целокупну заоставштину.

При одлучивању суд нарочито цени дужину трајања заједнице живота оставиоца и супружника, имовно стање, способност за привређивање супружника и осталих наследника и вредност заоставштине.

Ненаследивост права

Члан 2618

Ако супружник умре пре остварења права на повећање наследног дела, то право не прелази на његове наследнике.

Преиначење и укидање доживотног уживања

Члан 2619

Супружник и остали наследници увек могу споразумом доживотно уживање преиначити у доживотну ренту.

Кад се промене прилике због којих је супружнику припало доживотно уживање или рента, суд може, на захтев осталих наследника, доживотно уживање или ренту укинути.

При одлучивању суд нарочито цени лично, брачно и имовно стање супружника и осталих наследника.

Б) Смањење наследног дела супружника у другом наследном реду

Услови

Члан 2620

Кад је супружник позван на наслеђе с наследницима другог наследног реда, а оставиочева наслеђена добра чине више од половине његове посебне имовине, остали наследници могу у року од једне године од смрти оставиоачеве захтевати смањење наследног дела супружника до четвртине заоставштине, ако заједница живота оставиоца и супружника није трајала дуже времена.

При одлучивању о обиму смањења наследног дела супружника суд цени вредност оставиоачевих наслеђених добара и дужину трајања заједнице живота оставиоца и супружника.

Део за који је наследни део супружника смањен суд додељује само наследнику који је захтев поставио.

Наследивост права

Члан 2621

Ако наследник који није захтевао смањење наследног дела супружника умре пре истека рока за постављање захтева, то право припада његовим потомцима, ако су његови наследници, у року од шест месеци од његове смрти.

Право супружника на избор и ненаследивост права избора

Члан 2622

Све докле се не реши о захтеву осталих наследника супружник може уместо наслеђа у својину изабрати доживотно уживање на половини заоставштине.

Ако супружник умре пре давања изјаве о избору, његови наследници могу наследити само у својину.

Изјава о избору и њен поништај

Члан 2623

Ако је изјава о избору дата под условом или роком, сматраће се да ни услов ни рок не постоје.

Изјава о избору не може се опозвати, али се може поништити ако је последица принуде, преваре, претње или заблуде.

Ако се после окончања поступка за расправљање заоставштине пронађе нова имовина, већ учињени избор протеже се и на ту имовину.

Преиначење доживотног уживања у ренту

Члан 2624

Супружник и остали наследници увек могу споразумом доживотно уживање преиначити у доживотну ренту.

2. Оставиочеве родитељи

Услови за повећање наследног дела родитеља

Члан 2625

Кад су позвани на наслеђе са оставиочевим супружником а немају нужних средстава за живот, оставиочеве родитељи могу у року од једне године од смрти оставиочеве захтевати доживотно уживање на целини или делу заоставштине коју је наследио супружник.

Ако је заједница живота оставиочевих родитеља трајно престала, родитељ који нема нужних средстава за живот, а заједница живота није престала његовом кривицом, може захтевати доживотно уживање и на целини или делу заоставштине коју је наследио други оставиочев родитељ.

Ако оставиочев родитељ не може или неће да наследи, родитељ који нема нужних средстава за живот може захтевати доживотно уживање и на целини или делу заоставштине коју су наследили потомци другог родитеља.

Кад је вредност заоставштине тако мала да би њеном поделом запали у оскудицу, оставиочеве родитељи могу захтевати у својину целокупну заоставштину.

Шта суд нарочито цени¹⁰

Члан 2626

При одлучивању о захтеву оставиочевих родитеља, суд нарочито цени имовно стање и способност за привређивање родитеља, оставиочевог супружника и потомака родитеља који не може или неће да наследи, дужину трајања заједнице живота оставиоца и супружника и вредност заоставштине.

Ненаследивост права

Члан 2627

Ако оставиочеве родитељи умру пре остварења права на повећање наследног дела, то право не прелази на њихове наследнике.

3. Усвојеник

Усвојеник из потпуног усвојења

Члан 2628

Усвојеник из потпуног усвојења, његови потомци и његови усвојеници из потпуног усвојења и њихови потомци наслеђују усвојиоца и његове сроднике исто као што деца и њихови потомци наслеђују своје родитеље и њихове сроднике.

Усвојеник из потпуног усвојења и његови потомци не наслеђују усвојеникове крвне сроднике, нити ови наслеђују усвојеника и његове потомке.

¹⁰ **Напомена:** У овом делу Грађанског законика задржани су називи надлежних органа с тим што ће се у Нацрту унети одредба којом ће се прецизирати да је овлашћен "надлежни орган који је утврђен посебним законом".

Усвојеник из непотпуног усвојења

Члан 2629

Усвојеник из непотпуног усвојења, његови потомци и његови усвојеници из потпуног усвојења и њихови потомци наслеђују само усвојиоца исто као што деца и њихови потомци наслеђују своје родитеље, ако та права при усвојењу нису ограничена или искључена.

Непотпуно усвојење не смета наслеђивању између усвојеника и његових крвних сродника.

Губитак наследног права

Члан 2630

Усвојеник из непотпуног усвојења и његови потомци не наслеђују усвојиоца ако је усвојилац био поднео захтев за престанак усвојења, а после његове смрти се утврди да је захтев био основан.

4. Усвојилац

Усвојилац из потпуног усвојења

Члан 2631

Усвојилац из потпуног усвојења и његови сродници наслеђују усвојеника и његове потомке исто као што родитељи и њихови сродници наслеђују своју децу и њихове потомке.

Усвојилац из непотпуног усвојења

Члан 2632

Усвојилац из непотпуног усвојења и његови сродници не наслеђују усвојеника.

Изузетно, ако усвојилац нема нужних средстава за живот а усвојеник нема наследника из првог наследног реда, усвојилац може у року од једне године од смрти усвојеникове захтевати доживотно уживање на делу заоставштине, ако при усвојењу нису била искључена усвојеникова наследна права.

При одлучивању суд цени дужину трајања усвојења, обим усвојеникових наследних права, вредност заоставштине и имовно стање наследника позваних на наслеђе.

Ако усвојилац умре пре остварења права на наслеђивање, то право не прелази на његове наследнике.

III Нужни наследници

1. Положај нужних наследника и природа нужног дела

Ко су нужни наследници

Члан 2633

Нужни наследници су оставиоци: потомци, усвојеници и њихови потомци, супружник, родитељи, усвојилац, браћа и сестре, дедови и бабе и остали преци.

Усвојилац из непотпуног усвојења, оставиочева браћа и сестре, његови дедови и бабе и његови остали преци нужни су наследници само ако су трајно неспособни за привређивање а немају нужних средстава за живот.

Нужни наследник може бити само онај ко је по законском реду наслеђивања позван на наслеђе.

Нужни део

Члан 2634

Нужним наследницима припада део заоставштине којим оставилац није могао располагати и који се назива нужним делом.

Нужни део потомака, усвојеника и његових потомака и оставиоачевог супружника је половина, а нужни део осталих нужних наследника је трећина дела који би сваком од њих припао по законском реду наслеђивања.

Ако нужни наследник не може или неће да наследи, његов нужни део не прираста осталим нужним наследницима.

Намирење нужних наследника и одговорност за оставиоачеве дугове

Члан 2635

Нужни наследник се намирује после оставиоачевих поверилаца а пре испорукопримаца (легатара).

Нужни наследник не одговара за оставиоачеве дугове, до висине вредности нужног дела.

Повреда нужног дела

Члан 2636

Нужни део је повређен ако је вредност оставиоачевих завештајних располагања и поклона учињених нужном наследнику или лицу уместо кога овај долази на наслеђе мања од вредности наследниковог нужног дела.

Природа права на нужни део

Члан 2637

Нужном наследнику припада новчана противвредност нужног дела (облигационо право).

На захтев нужног наследника, суд може одлучити да овом припадне одређени део ствари и права који чине заоставштину (стварно право), кад нађе да је то оправдано.

Одредбе претходних ставова важе само ако оставилац у завештању не одреди природу нужног дела.

Ко су дужници нужног наследника

Члан 2638

Нужном наследнику новчану противвредност солидарно дугују сви завештајни наследници и испорукопримци, сразмерно делу заоставштине који су добили ако из завештања не следи што друго.

Кад је то недовољно, нужни наследник може захтевати допуну новчане противвредности, сходно правилима за враћање поклона.

Погодовани испорукопримац

Члан 2639

Кад је завешталац одредио више испорукопримаца и наредио да се неки од њих намири пре осталих, он постаје дужник нужног наследника само ако остали не могу намирити нужни део.

Сразмерно смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу

Члан 2640

Завештајни наследник који је нужном наследнику исплатио нужни део може захтевати сразмерно смањење испоруке која га терети ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и за испорукопримца коме је завешталац наложио да из своје испоруке нешто испуни.

Нужни део с теретом и право избора

Члан 2641

Ако оставилац нечим оптерети нужни део (испоруком, налогом, условом или роком), сматраће се да је наследников нужни део без терета.

Кад оставилац нужном наследнику завешта више од нужног дела и нечим га оптерети, нужни наследник може изабрати увећани део, уз испуњење терета, или само нужни део, без терета.

2. Израчунавање нужног дела

Утврђивање вредности заоставштине на основу које се израчунава нужни део

Члан 2642

Прво се пописује и процењује целокупна имовина коју је оставилац имао у тренутку смрти, заједно са свим његовим завештајним располагањима, свим његовим потраживањима, па и оним према неком од наследника, изузев очигледно ненаплативим.

Од тако утврђене вредности одбија се затим износ оставиочевих дугова, као и износ трошкова пописа и процене заоставштине и уобичајених трошкова његове сахране.

Тако добијеном остатку додаје се вредност свих поклона које је оставилац ма на који начин учинио неком од законских наследника, независно од тога ком наследном реду припадају и да ли могу и хоће да наследе, као и вредност поклона за које је оставилац наредио да се наследнику не урачунају у наследни део.

Коначно, свему томе додаје се и вредност поклона које је оставилац у последњој години свог живота учинио онима који нису законски наследници (обрачунска вредност заоставштине).

Која добра не улазе у обрачунску вредност заоставштине

Члан 2643

У вредност заоставштине на основу које се израчунава нужни део не улазе добра која је законски наследник стекао пуноважним уговором о уступању и расподели имовине за живота, оно што је оставилац утрошио на издржавање и школовање законског наследника, поклони учињени у добротворне и друге општекорисне сврхе, ни мањи уобичајени поклони.

Шта се сматра поклоном

Члан 2644

Поклоном се сматра свако одрицање од права, па и одрицање од наслеђа у корист одређеног наследника, отпуштање дуга, оно што је оставилац за живота дао наследнику на име наследног дела или због оснивања или проширења домаћинства или обављања занимања, као и свако друго бесплатно располагање.

Одређивање вредности поклона

Члан 2645

При процењивању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку утврђивања вредности заоставштине, али према њеном стању у време кад је поклоњена.

Ако се поклон састоји у осигурању

Члан 2646

Кад се поклон састоји у осигурању у корист поклонопримца, као вредност поклона узима се збир уплаћених премија ако је тај збир мањи од осигуране суме.

Ако је збир уплаћених премија већи од осигуране суме, као вредност поклона узима се осигурана сума.

3. Правила ако је нужни део стварно право

Смањење завештајних располагања и враћање поклона

Члан 2647

Кад је нужни део повређен, смањују се завештајна располагања, а враћају се и поклони ако је то потребно да се нужни део намири.

Сразмерно смањење завештајних располагања

Погодована испорука

Члан 2648

Завештајна располагања смањују се у истој сразмери, без обзира на њихову природу и обим, ако из завештања не следи што друго.

Ако је завешталац оставио више испорука и наредио да се нека од њих испуни пре осталих, та се испорука смањује само ако вредност осталих не досеже да се намири нужни део.

Смањење испорука наложених завештајном наследнику или испорукопримцу

Члан 2649

Завештајни наследник чији је наследни део смањен због допуне нужног дела може захтевати сразмерно смањење испоруке која га терети ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и за испорукопримца коме је завешталац наложио да из своје испоруке нешто испуни.

Редослед враћања поклона

Члан 2650

Поклони се враћају обрнуто реду којим су чињени.

Поклони учињени истовремено враћају се сразмерно.

Положај поклонопримца који враћа поклон

Члан 2651

Поклонопримац се сматра савесним држаоцем све докле не сазна за захтев за враћање поклона.

4. Застарелост права

Ако је нужни део облигационо право

Члан 2652

Ако је нужни део повређен завештањем, исплата новчане противвредности може се захтевати у року од три године од дана проглашења завештања.

Ако је нужни део повређен и поклонима, допуна новчане противвредности може се захтевати у року од три године од смрти оставиоачеве.

Ако је нужни део стварно право

Члан 2653

Смањење завештајних располагања може се захтевати у року од три године од дана проглашења завештања.

Враћање поклона може се захтевати у року од три године од смрти оставиоачеве.

5. Ко може захтевати нужни део и наследивост права

Члан 2654

Исплату новчане противвредности, односно смањење завештајних располагања и враћање поклона могу захтевати нужни наследници.

Ако оставиоачев потомак или усвојеник који није захтевао нужни део умре пре истека рока за постављање захтева, то право припада његовим наследницима, у року од шест месеци од његове смрти.

6. Разбаштињење нужних наследника

А) Искључење нужних наследника

Узроци искључења

Члан 2655

Завешталац може искључити из наслеђа нужног наследника који се повредом неке законске или моралне обавезе теже огрешио о њега.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Завешталац може искључити из наслеђа нужног наследника који се повредом неке законске или моралне обавезе теже огрешио о њега (ако се увредљиво или грубо односио према завештаоцу, ако је умишљајно учинио кривично дело према завештаоцу, његовом детету, усвојенику, супружнику или родитељу, ако се одао нераду и непоштеном животу и сл.).

Искључење може бити потпуно или делимично.

Услови пуноважности искључења

Члан 2656

Искључење мора бити учињено у облику потребном за завештање.

Искључење мора бити изражено на несумњив начин, а пожељно је навести и узрок искључења.

Узрок искључења мора постојати у време оставиоачеве смрти.

Доказивање основаности искључења терети оног ко се на искључење позива.

Последице искључења

Члан 2657

Искључени губи наслеђе у мери у којој је искључен.

У случају потпуног искључења права осталих који могу наследити одређују се као да је искључени умро пре оставиоца.

Б) Лишење нужних наследника

Члан 2658

Ако је потомак који има право на нужни део презадужен или је расипник, завешталац га може у целини или делимично лишити нужног дела у корист потомака лишеног.

Лишење мора бити учињено у облику потребном за завештање.

Услови за пуноважност лишења

Члан 2659

Лишење је пуноважно само ако у тренутку смрти оставиоачеве лишени има малолетно дете или малолетног унука од раније умрлог детета.

Исто важи и ако лишени има пунолетно дете или пунолетног унука од раније умрлог детета, који су неспособни за привређивање.

IV Урачунавање поклона и испорука у наследни део

Урачунавање поклона

Члан 2660

Законском наследнику урачунава се у његов наследни део поклон који је ма на који начин добио од оставиоца.

Плодови и друге користи које је наследник од поклоњене ствари или права имао до смрти оставиоачеве не урачунавају му се у наследни део.

Када се поклон не урачунава

Члан 2661

Поклон се наследнику не урачунава у наследни део ако је оставилац изјавио, у време поклона или доцније, или у завештању, да се поклон неће урачунати, или се из околности може закључити да је то била намера оставиоачева.

Тиме се не дира у правила о нужном делу.

Урачунавање испоруке

Члан 2662

Испорука остављена законском наследнику урачунава се у његов наследни део ако из завештања не следи што друго.

Како се урачунавају поклони и испоруке

Члан 2663

Поклони и испоруке урачунавају се тако што остали законски наследници добијају из заоставштине одговарајућу вредност, па се после тога остатак дели међу наследницима.

Ако је заоставштина недовољна да остали наследници добију одговарајућу вредност, наследник коме се врши урачунавање није дужан вратити ништа од примљеног.

Тиме се не дира у правила о нужном делу.

Право наследника који се одрекао наслеђа

Члан 2664

Наследник који се одрекао наслеђа задржава поклон само у границама у којима не дира у нужни део осталих наследника.

Наследник који се одрекао наслеђа може захтевати испоруку само у границама у којима не дира у нужни део осталих наследника.

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе

Члан 2665

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе због смрти, одрицања од наслеђа, недостојности, искључења из наслеђа или лишења нужног дела урачунавају се наследнику у наследни део.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе због недостојности, искључења из наслеђа или лишења нужног дела, не урачунавају се наследнику у наследни део.

Поклони учињени лицу уместо кога наследник долази на наслеђе због смрти или одрицања од наслеђа, урачунавају се наследнику у наследни део.

Одређивање вредности поклона при урачунавању

Члан 2666

При урачунавању поклона цени се вредност поклоњене ствари у тренутку урачунавања, али према њеном стању у време кад је поклоњена.

Ако се поклон састоји у осигурању

Члан 2667

Кад се поклон састоји у осигурању у корист поклонопримца, као вредност поклона узима се збир уплаћених премија, ако је тај збир мањи од осигуране суме.

Ако је збир уплаћених премија већи од осигуране суме, као вредност поклона узима се осигурана сума.

Урачунавање наследничког дуга

Члан 2668

Наследнику се у његов део урачунава оно што је дуговао оставиоцу.

Уобичајени мањи поклони

Члан 2669

Уобичајени мањи поклони никада се не урачунавају у наследни део.

Трошкови издржавања наследника

Члан 2670

Оно што је утрошено на издржавање и обавезно школовање наследника не урачунава се у његов наследни део.

Суд одлучује о томе да ли ће се издаци које је оставилац учинио за даље школовање наследника урачунати у његов наследни део и колико, ценећи нарочито

вредност заоставштине и трошкове школовања и оспособљавања за самосталан живот осталих наследника.

Ко може захтевати урачунавање

Члан 2671

Захтевати да се у наследни део једног наследника урачунавају поклони и испоруке могу само његови санаследници.

ГЛАВА III

НАСЛЕЂИВАЊЕ НА ОСНОВУ ЗАВЕШТАЊА (ТЕСТАМЕНТА, ПОСЛЕДЊЕ ВОЉЕ)

I Завештање

Појам

Члан 2672

Завештање је једнострана, лична и увек опозива изјава воље за то способног лица којом оно распоређује своју имовину за случај смрти или даје друге изјаве у вези своје смрти, у законом одређеном облику.

Завештајна (тестаментална) способност

Члан 2673

Завештање може сачинити лице које је навршило петнаест година живота и способно је за расуђивање.

Губитак способности за расуђивање после сачињеног завештања

Члан 2674

Губитак способности за расуђивање после сачињеног завештања не утиче на његову пуноважност.

Изузетно, кад се битно измене прилике које су у време сачињавања завештања биле завештаочева одлучујућа побуда, суд може, на захтев заинтересованог лица, ставити ван снаге поједине одредбе завештања или цело завештање, ако завешталац то није могао учинити због губитка способности за расуђивање.

Захтев се може поставити у року од три године од проглашења завештања.

Воља за сачињавање завештања

Члан 2675

Завештаочева воља за сачињавање завештања мора бити озбиљна, стварна, слободна и упућена на нешто што је могуће остварити.

Намера за сачињавање завештања

Члан 2676

Завештаочева намера за сачињавање завештања мора бити одређена и безусловна.

Облик завештања

Члан 2677

Завештање мора бити сачињено у облику и под условима одређеним законом.

II Облици завештања

1. Врсте облика

А) Својеручно завештање

Члан 2678

Завешталац који зна да чита и пише може завештање сачинити тако што ће га својом руком написати и потписати.

За пуноважност својеручног завештања није нужно да се у њему назначи датум када је сачињено, али је то пожељно.

Алтернатива: Став 2 претходног члана мења се тако да гласи:

За пуноважност својеручног завештања нужно је да се у њему назначи датум када је сачињено.

Б) Писмено завештање пред сведоцима

Члан 2679

Завешталац који зна да чита и пише може завештање сачинити тако што ће пред два сведока изјавити да је већ сачињено писмено прочитао, да је то његова последња воља и потом се на писмену својеручно потписати.

Сведоци се истовремено потписују на самом завештању, а пожељно је да се назначи њихово својство сведока.

В) Судско завештање

Сачињавање судског завештања

Члан 2680

Судско завештање сачињава се по правилима која важе за састављање исправа ако овим закоником није друкчије одређено.

Судско завештање ако је завешталац у стању да га прочита

Члан 2681

Завештање може по казивању завештаоца сачинити судија, пошто претходно утврди завештаочев идентитет.

Пошто завешталац такво завештање прочита и потпише, судија на самом завештању потврђује да га је завешталац у његовом присуству прочитао и потписао.

Судско завештање ако завешталац није у стању да га прочита

Члан 2682

Кад завешталац није у стању да прочита завештање које му је сачинио судија, овај га завештаоцу чита у присуству два сведока, па онда завешталац у присуству истих сведока изјављује да је то његово завештање и потом завештање потписује или ставља на њега свој рукознак.

Сведоци се истовремено потписују на самом завештању.

Судија је дужан на самом завештању потврдити да су све ове радње учињене.

Ако је завештање сачињено у другом суду

Члан 2683

Кад је завештање сачињено у суду на чијем подручју завешталац нема пребивалиште, суд је дужан о томе одмах известити суд на чијем подручју завешталац има пребивалиште.

Предавање завештања суду

Члан 2684

Завешталац може својеручно завештање, писмено завештање пред сведоцима и судско завештање поверити на чување надлежном суду у отвореном или затвореном омоту.

Суд ће о пријему завештања сачинити записник и завештање ставити у засебан омот који ће се запечатити и чувати у суду.

Г) Конзуларно завештање

Члан 2685

Завештаоцу може у иностранству завештање сачинити конзуларни представник или дипломатски представник Републике Србије који обавља конзуларне послове, по правилима која важе за састављање завештања пред надлежним органима у Републици Србији.

Д) Међународно завештање

Пуноважност међународног завештања

Члан 2686

Међународно завештање је пуноважно без обзира на место где је сачињено и на то где се налазе добра завештаочева, без обзира на држављанство завештаоца, на његово пребивалиште или боравиште, ако је сачињено у облику међународног завештања, у складу са одредбама овог законика.

Ништавост међународног завештања не утиче на његову пуноважност као завештања друге врсте.

Непуноважност заједничког завештања

Члан 2687

Одредбе овог законика о међународном завештању не примењују се на облике завештања које су у истом писмену сачинила два или више лица.

Облик међународног завештања

Члан 2688

Међународно завештање мора бити сачињено у писменој форми, али га завешталац не мора својеручно написати.

Међународно завештање може бити сачињено на било ком језику, руком или на неки други начин.

Надлежност за сачињавање међународног завештања

Члан 2689

Овлашћена лица за поступање при сачињавању међународног завештања су лица одређена овим закоником.

Изјава завештаоца

Члан 2690

У присуству два сведока и лица овлашћеног за састављање међународног завештања, завешталац изјављује да је сачињено писмено његово завештање и да је упознат с његовом садржином.

Завешталац није дужан да са садржином међународног завештања упозна сведоке, нити овлашћено лице.

Потписивање међународног завештања

Члан 2691

У присуству сведока и овлашћеног лица завешталац потписује завештање или, ако га је претходно потписао, признаје и потврђује потпис за свој.

Ако завешталац није у стању да се потпише, саопштава разлог овлашћеном лицу, које то бележи на завештању.

Завешталац може затражити да га, у његово име, други потпише, а овлашћено лице ће то забележити на завештању.

Сведоци и овлашћено лице у присуству завештаоца стављају истовремено своје потписе на завештање.

Услови за пуноважност потписа

Члан 2692

Потписи се морају ставити на крају завештања.

Кад се завештање састоји од више листова, завешталац мора да потпише сваки лист или, ако он није у стању да се потпише, завештање може потписати други у његово име, или овлашћено лице.

Сваки лист завештања мора бити обележен бројем.

Датум сачињавања међународног завештања

Члан 2693

Датум сачињавања међународног завештања је датум под којим га је пописало овлашћено лице.

Овлашћено лице тај датум ставља на крају завештања.

Тумач при сачињавању међународног завештања

Члан 2694

Кад је за сачињавање међународног завештања потребан тумач, одређује га овлашћено лице.

Тумач мора испунити услове предвиђене за сведоке међународног завештања.

Изјава о чувању међународног завештања

Члан 2695

Ако не постоји обавезан пропис о чувању завештања, овлашћено лице пита завештаоца да ли жели дати изјаву о чувању завештања.

Место где завешталац има намеру да чува завештање забележава се у потврди коју издаје овлашћено лице.

Потврда о међународном завештању

Члан 2696

Овлашћено лице приложиће међународном завештању потврду, на обрасцу прописаном одговарајућом међународном конвенцијом.

Број примерака

Члан 2697

Потврда се саставља у два примерка, од којих један чува овлашћено лице, а други предаје завештаоцу.

Доказ пуноважности

Члан 2698

Потврда овлашћеног лица узима се као довољан доказ формалне пуноважности писмена као међународног завештања, све докле се не докаже супротно.

Правно дејство потврде

Члан 2699

Непостојање или неправилност потврде не утиче на формалну пуноважност међународног завештања сачињеног у складу са одредбама овог законика.

Опозив међународног завештања

Члан 2700

Међународно завештање се може опозвати исто као и остали облици завештања, према овом законнику.

Тумачење и примена одредаба о међународном завештању

Члан 2701

При тумачењу и примени одредаба овог законика о међународном завештању водиће се рачуна о његовом међународном обележју и потреби његовог једнообразног тумачења.

Алтернатива: После претходног члана додају се нова ознака и нови став који гласе:

Б) Јавнобележничко завештање

Члан 2702

Завешталац може пред јавним бележником, у складу са посебним законом, сачинити завештање у облику јавнобележничког записа.

Јавнобележничко завештање је облик редовног и јавног завештања.

Јавнобележничко завештање сачињава јавни бележник у облику јавнобележничког записа.

Напомена: Ако би се детаљно уредио овај облик завештања, то би довело до понављања текста Закона о јавном бележништву.

Е) Бродско завештање

Члан 2703

Завештаоцу може на домаћем броду завештање сачинити заповедник брода, по правилима која важе за састављање судског завештања.

Тако сачињено завештање престаје да важи по истеку тридесет дана од дана повратка завештаоца у Републику Србију, односно искрцавања на копно државе у којој постоји дипломатско-конзуларно представништво Републике Србије.

Ж) Војно завештање

Члан 2704

За време мобилизације или рата, завештање оном ко је на војној дужности може сачинити командир чете и други старешина његовог или вишег ранга, или неко други у

присуству неког од тих старешина, као и сваки старешина одвојеног одреда, а по правилима која важе за сачињавање судског завештања.

Тако сачињено завештање престаје да важи по истеку шездесет дана од дана завршетка рата, а ако је завешталац раније или доцније демобилисан – по истеку тридесет дана од дана демобилисања.

3) Усмено завештање

Члан 2705

Завешталац може последњу вољу усмено изрећи пред три истовремено присутна сведока ако због изузетних прилика не може сачинити писмено завештање.

Усмено завештање престаје да важи по истеку тридесет дана од дана престанка изузетних прилика из претходног става.

Дужност сведока усменог завештања

Члан 2706

Сведоци пред којима је завешталац усмено изрекао своју последњу вољу дужни су да без одлагања саставе завештаочеву изјаву у писменој форми и да је што пре предају суду, или да је усмено понове пред судом износећи при том када је, где и у којим приликама завешталац изрекао своју последњу вољу.

Извршење те дужности није услов пуноважности усменог завештања.

2. Правила о завештајним сведоцима

Ко може бити сведок

Члан 2707

Завештајни сведоци морају бити писмени, пунолетни и пословно потпуно способни, изузев код усменог завештања, када сведоци не морају бити писмени.

Сведоци међународног и писменог завештања пред сведоцима морају знати и језик на ком завешталац изјављује да је завештање његово, а сведоци усменог и судског завештања морају знати и језик на ком је завештање сачињено.

Ко не може бити сведок

Члан 2708

Не може бити завештајни сведок лице које је завештаоцу крвни сродник у правој линији, побочни сродник закључно са четвртим степеном сродства, тазбински сродник закључно с другим степеном сродства, сродник по усвојењу, суприжник, бивши суприжник, ванбрачни партнер, бивши ванбрачни партнер, старалац, бивши старалац, штићеник или бивши штићеник.

То не важи за усмено завештање.

III Садржина завештања

1. Постављање наследника

Члан 2709

Завештањем се може поставити један или више наследника. Наследник на основу завештања је онај коме је завешталац оставио целокупну имовину или део те имовине одређен према њеној целини.

Наследником се сматра и онај коме је завештањем остављена једна или више одређених ствари или права ако је завешталац хтео да тај буде наследник.

Одређеност наследника и других корисника

Члан 2710

Наследници, испорукопримци и други којима су остављене какве користи морају бити одређени или одредиви.

Одредиви су ако завештање садржи податке на основу којих се може утврдити ко су они.

Замена наследника

Члан 2711

Завештањем може бити одређен онај коме ће припасти наследство ако постављени наследник не може или неће да наследи (обична замена наследника).

Исто важи и за испоруку.

2. Остављање испоруке

Члан 2712

Завештањем може бити остављена једна или више испорука.

3. Располагање у дозвољене сврхе и оснивање задужбине

Члан 2713

Завешталац може наредити да се каква ствар или право, део имовине или цела имовина употребе у дозвољене сврхе.

Завешталац може наредити оснивање задужбине и одредити средства за постизање њеног циља.

4. Услови и рокови

Постављање услова и рокова

Члан 2714

Завешталац може у појединим одредбама завештања поставити услове и рокове.

А) Услови

Кад се услов сматра непостојећим

Члан 2715

Услови противни принудним прописима, јавном поретку, моралу или добрим обичајима сматрају се непостојећим.

Непостојећим се сматрају и немогући, неразумљиви и противречни услови.

Непостојећим се сматра и услов остварен пре оставиочеве смрти ако из завештања не следи да услов треба поновити.

Кад се услов сматра оствареним или неоствареним

Члан 2716

Сматра се да је услов остварен ако његово остварење, противно начелу савесности и поштења, спречи онај на чији је терет одређен.

Сматра се да услов није остварен ако његово остварење, противно начелу савесности и поштења, проузрокује онај у чију је корист одређен.

Ако на место условно постављеног наследника долази неко други

Члан 2717

Кад на место условно постављеног наследника долази ко други, сматраће се да га услов не терети ако из завештања не следи што друго.

Посебна правила о одложном услову

Члан 2718

Остварење одложног услова нема повратно дејство ако из завештања не следи што друго.

Негативан одложни услов сматра се позитивним раскидним условом.

Б) Рокови

Члан 2719

Рок који никада не може наступити или је непримерено дуг сматра се непостојећим.

Кад је очигледно да се завешталац преварио само у прерачунавању времена, дужину рока одредиће суд, према завештаочевој правој намери.

Истек одложног рока нема повратно дејство ако из завештања не следи што друго.

Алтернатива: Став 1 претходног члана мења се са два нова става која гласе:

Рок који никада не може наступити сматра се непостојећим.

рок који је непримерено дуг сматраће се непостојећим, осим ако га на захтев заинтересованог лица суд не смањи имајући у виду праву намеру завештаоца

В) Ако је наследник постављен под одложним условом или роком

Члан 2720

Ако је наследник постављен под одложним условом или роком, заоставштина припада на уживање оставиочевим законским наследницима ако из завештања не следи што друго.

Оставиочеви законски наследници тада за оставиочеве дугове, испоруке и налоге одговарају само стварима и правима из заоставштине.

Ако се одложни услов оствари или рок истекне

Члан 2721

Кад се одложни услов оствари или рок истекне, постављени наследник заоставштину наслеђује у својину.

Ако се одложни услов не оствари

Члан 2722

Ако се одложни услов не оствари, заоставштину у својину наслеђују оставиочеви законски наследници ако из завештања не следи што друго.

Исто важи и кад постављени наследник не доживи остварење одложног услова или истек рока.

Ако завештајни наследник не доживи истек одложног рока заоставштину наслеђују његови наследници, ако из завештања не произилази што друго.

Г) Ако је наследник постављен под раскидним условом или роком

Члан 2723

Кад је наследник постављен под раскидним условом или роком, он има положај уживаоца заоставштине.

Наследник тада за оставиочеве дугове, испоруке и налоге одговара само стварима и правима из заоставштине.

Ако се раскидни услов оствари или рок истекне

Члан 2724

Кад се раскидни услов оствари или рок истекне, заоставштину у својину наслеђују оставиочеве законски наследници ако из завештања не следи што друго.

Ако постављени наследник не доживи истек раскидног рока, заоставштину у својину наслеђују оставиочеве законски наследници ако из завештања на следи што друго.

Последица остваривања раскидног услова или рока

Члан 2725

Онај ко долази на место наследника постављеног под раскидним условом или роком не мора доживети остварење услова, односно истек рока.

Тада његов наследни део наслеђују његови наследници.

Ако се раскидни услов не оствари

Члан 2726

Ако се раскидни услов не оствари, постављени наследник наслеђује заоставштину у својину.

Ако постављени наследник не доживи остварење раскидног услова, заоставштину у својину наслеђују његови наследници.

5. Налози

Могућности давања налога

Члан 2727

Завешталац може наложити наследнику или испорукопримцу да нешто учини или се уздржи од нечег што би иначе био овлашћен да учини, али тако да између обавезног лица и корисника налога не настане облигациони однос.

Налози противни принудним прописима, јавном поретку, моралу или добрим обичајима сматрају се непостојећим.

Непостојећим се сматрају и немогући, неразумљиви и противречни налози.

Испуњење налога

Члан 2728

Кад завешталац пропусти да одреди рок за испуњење налога, извршилац завештања или лице које за то има правни интерес може захтевати да суд одреди примерени рок испуњења.

Ако обавезно лице не може или неће да наследи, налог терети оног ко уместо њега долази на наслеђе ако из завештања не следи што друго.

Неиспуњење налога

Члан 2729

Неиспуњење налога кривицом обавезног лица има дејство остварења раскидног услова.

Право на тужбу за утврђење престанка права због неиспуњења налога има извршилац завештања и лице које за то има правни интерес.

6. Тумачење завештања

Основна правила тумачења

Члан 2730

Одредбе завештања треба тумачити према правој намери завештаоачевој и у смислу са којим могу имати правно дејство.

Кад се права намера завештаоачева не може утврдити, завештање се тумачи у смислу који је повољнији за законске наследнике или оне којима је завештањем наложена каква обавеза.

А) Припадање наследства

Ако је постављен само један наследник

Члан 2731

Кад завешталац постави једног наследника а не одреди његов наследни део, он наслеђује целокупну заоставштину.

Кад завешталац постави једног наследника и одреди његов наследни део (половина, трећина и слично), остатак наслеђују законски наследници.

Ако је постављено више наследника а нису одређени делови

Члан 2732

Кад завешталац постави више наследника а не одреди њихове наследне делове, они наслеђују на једнаке делове.

Ако је постављено више наследника са одређеним деловима

Члан 2733

Кад завешталац постави више наследника и одреди им наследне делове који не исцрпљују целокупну заоставштину, остатак наслеђују законски наследници.

Ако су једни наследници постављени с деловима, а други без делова

Члан 2734

Кад завешталац постави наследнике тако да једнима одреди наследне делове, а другима не одреди, они чији део није одређен остатак заоставштине наслеђују на једнаке делове.

У случају кад ништа не преостане наследницима чији део није одређен, делови наследника са одређеним делом сразмерно се смањују све докле наследници с неодређеним делом не добију део који је једнак делу наследника чији је одређени део најмањи.

Кад су делови наследника са одређеним деловима једнаки, а ништа не преостане наследницима чији делови нису одређени, делови наследника са одређеним деловима сразмерно се смањују све докле сви постављени наследници не добију једнаке делове.

Б) Прираштај

Члан 2735

Кад завешталац постави више наследника, а не одреди њихове наследне делове, део наследника који не може или неће да наследи једнако прираста осталим постављеним наследницима.

Кад завешталац постави наследнике тако да једнима одреди наследне делове, а другима не одреди, део наследника који не може или неће да наследи једнако прираста само наследницима чији делови нису одређени.

Кад завешталац постави наследнике и свима одреди наследне делове, део наследника који не може или неће да наследи припада законским наследницима.

IV Испорука (легат)

1. Општа правила

Садржина испоруке

Члан 2736

Завешталац може једну или више ствари или права оставити неком одређеном или одредивом лицу, или наложити наследнику да из онога што му је остављено да неку ствар или право неком лицу, или му исплати суму новца, или га ослободи каквог дуга, или га издржава или, уопште у његову корист нешто учини или се уздржи од каквог чињења, или да нешто трпи.

Таквим се завештањем по правилу не поставља наследник, већ се оно назива испоруком, лице коме је намењено испорукопримцем, а онај кога испорука терети назива се дужником испоруке.

Подиспорука

Члан 2737

Испорука може бити наложена и испорукопримцу и тада се назива подиспоруком, а лице коме је остављена – под испорукопримцем.

Намирење поверилаца пре испорукопримаца

Члан 2738

Завештаочеве повериоци се намирују пре испорукопримаца.

Смањење испорука и налога

Члан 2739

Наследник није дужан испунити испоруку или налог ако се тиме дира у његов нужни део.

Исто важи и за испорукопримца ако вредност подиспоруке или налога које треба да испуни премаша вредност њему остављене испоруке.

У тим случајевима све испоруке и налози смањују се у истој сразмери ако из завештања не следи што друго.

Ко су дужници испоруке

Члан 2740

Испорукопримац може испоруку захтевати од оног коме је њено испуњење наложено.

Кад је испуњење наложено неколицини, свако одговара сразмерно делу заоставштине који добија, ако из завештања не следи што друго.

Кад завешталац пропусти да одреди ко је дужник испоруке, испуњење терети све законске и завештајне наследнике, сразмерно њиховим наследним деловима.

Право испорукопримца ако дужник испоруке не наследи

Члан 2741

Испорукопримац може испоруку захтевати и ако дужник испоруке не може или неће да наследи.

Тада испорука терети оног ко уместо дужника испоруке долази на наслеђе, ако из завештања не следи што друго.

Одговорност испорукопримца за дугове завештаоца

Члан 2742

Испорукопримац не одговара за дугове завештаоца.

Завешталац може наредити да испорукопримац одговара за све или неке његове дугове, у границама вредности испоруке.

Када испорука пада

Члан 2743

Испорука пада ако испорукопримац умре пре завештаоца, или се одрекне испоруке, или је недостојан.

Тада предмет испоруке остаје оном ко је био дужан да је испуни ако из завештања не следи што друго.

Остали услови када испорука пада

Члан 2744

Испорука пада и ако завешталац отуђи или потроши индивидуално одређени предмет испоруке или тај предмет иначе престане да постоји за живота завештаоцевог.

Испорука пада и ако после смрти завештаоца њено испуњење постане немогуће због догађаја за које дужник испоруке не одговара.

2. Посебне врсте испоруке

Испорука остављена завештаоцевом повериоцу

Члан 2745

Кад завешталац испоруку остави свом повериоцу, он има право да поред испоруке тражи и испуњење потраживања, ако из завештања не следи што друго.

Кад завешталац свом повериоцу остави ствар коју му је дуговао, он ствар може захтевати као испорукопримац или као оставиочев поверилац.

Испорука остављена завештаоцевом дужнику

Члан 2746

Испорука остављена завештаоцевом дужнику има дејство отпуштања дуга, ако из завештања не следи што друго.

Испорука завештаоцевог потраживања

Члан 2747

Кад је предмет испоруке завештаоцево потраживање, дужник испоруке је обавезан да га уступи испорукопримцу.

Испорука ствари одређених по роду

Члан 2748

Кад су предмет испоруке ствари одређене по роду, а није одређена њихова количина, тада све те ствари које се затекну у заоставштини припадају испорукопримцу, ако из завештања не следи што друго.

Кад су предмет испоруке ствари одређене по роду, а нема их у заоставштини, дужник испоруке је обавезан да их прибави и преда испорукопримцу.

Испорука пада ако су предмет испоруке ствари одређене по роду, а нема их у заоставштини, нити је њихова количина одређена или одредива.

3. Застарелост испоруке

Члан 2749

Право да се захтева испорука застарева за једну годину од дана када је испорукопримац сазнао за то право и био овлашћен да тражи испоруку, а најкасније у року од три године од дана када је испорукопримац имао право да захтева испуњење обавезе која је предмет испоруке.

V Неважност завештања

1. Ништавост завештања

Ништавост завештања због повреде принудних прописа, јавног поретка, морала или добрих обичаја

Члан 2750

Завештање је ништаво ако је његова садржина противна принудним прописима, јавном поретку, моралу или добрим обичајима.

Ништавост завештања због завештајне неспособности

Члан 2751

Ништаво је завештање лица које није навршило петнаест година живота и лица које је због неспособности за расуђивање потпуно лишено пословне способности.

Ништавост фалсификованог завештања

Члан 2752

Фалсификовано завештање је ништаво.

Ништавост завештања због повреде облика

Члан 2753

Ништаво је завештање које потпуно одступа од облика одређеним закоником.

Делимична ништавост завештања

Члан 2754

Ништавост неке одредбе завештања не повлачи ништавост и самог завештања ако оно може опстати без ништаве одредбе или ако та одредба није била одлучујућа побуда због које је завештање сачињено.

Сложена замена наследника (заветина)

Члан 2755

Ништава је одредба завештања којом завешталац одређује наследника свом наследнику или испорукопримцу (заветина односно фидеикомисарна замена наследника).

Одређивање наследника наследнику само у једном степену тумачиће се у смислу постављања испорукопримца и наследника.

Ништава је одредба завештања којом завешталац свом наследнику или испорукопримцу забрањује да отуђи ствар или право које му је оставио.

Ништава је одредба завештања којом се забрањује или ограничава деоба наследства.

Ништава је одредба завештања којом завешталац чини изјаву воље за чију је пуноважност потребно испунити услове предвиђене посебним законом, ако у тренутку сачињавања завештања оставилац није испуњавао услове предвиђене тим законом.

Ништавост појединих (специјалних) завештања

Члан 2756

Ништаве су оне одредбе судског, конзуларног, међународног, бродског и војног и јавнобележничког завештања којима се нешто оставља судији, јавном бележнику, односно овлашћеном лицу, као и супружницима, прецима, потомцима и браћи и сестрама тих лица.

Ништаве су оне одредбе писменог завештања пред сведоцима, судског, конзуларног, међународног, бродског и војног и јавнобележничког завештања којима се нешто оставља завештајним сведоцима, као и супружницима, прецима, потомцима и браћи и сестрама сведока.

Ништаве су оне одредбе усменог завештања којима се нешто оставља завештајним сведоцима, њиховим супружницима, прецима, потомцима и сродницима у побочној линији до четвртог степена сродства закључно, као и супружницима, свих тих лица.

Истицање ништавости

Члан 2757

На ништавост суд пази по службеној дужности и на њу може указати свако заинтересовано лице.

Неограничено истицање ништавости

Члан 2758

Право на истицање ништавости не гаси се.

Тиме се не дира у правила о одржају, стицању од невласника и застарелости потраживања.

Последице ништавости завештања

Члан 2759

Ништаво завештање сматра се завештањем које никада није ни било сачињено.

2. Рушљивост завештања

Када је завештање рушљиво

Члан 2760

Завештање је рушљиво ако га је сачинио онај ко није имао завештајну способност, ако је у време завештања било мана завештаоачеве воље и ако при сачињавању завештања нису поштовани облик и услови одређени законом.

Право на истицање рушљивости гаси се истеком законом одређеног рока.

Ко може захтевати поништај завештања због рушљивости

Члан 2761

Поништај завештања због рушљивости може захтевати само лице које за то има правни интерес.

Рушљивост завештања због завештајне неспособности

Члан 2762

Рушљиво је завештање лица које је у тренутку његовог сачињавања било неспособно за расуђивање.

Рушљивост завештања због мана завештаоачеве воље

Члан 2763

Рушљиво је завештање сачињено под утицајем принуде, претње и преваре или у заблуди о чињеницама које су завештаоца побудиле да сачини завештање.

Рушљивост одредаба завештања које су сачињене под утицајем принуде, претње и преваре или су сачињене у заблуди не повлачи рушљивост преосталог дела завештања ако оно може опстати без рушљиве одредбе или ако та одредба није била одлучујућа побуда због које је завештање сачињено.

Рушљивост завештања због повреде облика

Члан 2764

Рушљиво је завештање које није сачињено у облику и под условима одређеним законом.

Рок за поништај завештања због завештајне неспособности и мана воље

Члан 2765

Поништај завештања рушљивог због завештајне неспособности и мана завештаоачеве воље може се захтевати у року од једне године од дана сазнања за постојање узрока рушљивости, а најкасније у року од десет година од дана проглашења завештања.

Рок од једне године не може почети да тече пре проглашења завештања.

Поништај завештања према несавесном лицу може се захтевати у року од двадесет година од дана проглашења завештања.

Рок за поништај завештања због повреде облика

Члан 2766

Поништај завештања рушљивог због повреде облика и непоштовања услова одређених законом може се захтевати у року од једне године од дана сазнања за завештање, а најкасније у року од десет година од дана проглашења завештања.

Рок од једне године не може почети да тече пре проглашења завештања.

VI Доказивање уништеног, изгубљеног или скривеног завештања

Члан 2767

Завештање које је уништено, изгубљено или скривено после смрти завештаоачеве, или пре његове смрти али без његовог знања и воље, производи дејство пуноважног завештања ако заинтересовано лице докаже да је завештање постојало, да је уништено, изгубљено или скривено, да је било сачињено у облику прописаном законом и ако докаже садржину завештања.

VII Извршиоци завештања

Одређивање извршиоца завештања

Члан 2768

У завештању може бити одређен један или више извршилаца завештања.

Извршилац завештања може бити свако ко је пословно потпуно способан.

Извршилац завештања не мора се примити те дужности.

Кад завештањем није одређен извршилац или је одређен а не прими се дужности, извршиоца може поставити суд, ако нађе да је то неопходно, а нарочито ако је завешталац одредио налоге, услове или рокове.

Дужности извршиоца завештања

Члан 2769

Кад завешталац није што друго одредио, дужност је извршиоца завештања нарочито да се стара о чувању заоставштине, да њоме управља, да се стара о исплати дугова и испорука и уопште да се стара да завештање буде извршено онако како је завешталац хтео.

Ако има више извршилаца, они заједно врше поверене им дужности, ако из завештања не следи што друго.

Полагање рачуна и награда извршиоцу

Члан 2770

Извршилац завештања дужан је положити суду рачун о свом раду.

Извршилац завештања има право на накнаду трошкова и награду за свој труд које му се исплаћују на терет заоставштине, према одлуци суда.

Опозив извршиоца завештања

Члан 2771

Суд може, на предлог или по службеној дужности, опозвати извршиоца завештања, ако његов рад није у складу с вољом завештаоачевом или са законом.

VIII Опозивање завештања

Појам опозива

Члан 2772

Завешталац увек може у целини или делимично опозвати завештање.

Завештање се опозива изјавом датом у било ком облику у коме се може и сачинити.

Завешталац може писмено завештање опозвати и уништењем писмена.

Однос ранијег и доцнијег завештања

Члан 2773

Кад се доцнијим завештањем изричито не опозове раније, одредбе ранијег завештања остају на снази, ако нису супротне одредбама доцнијег.

Ако завешталац уништи доцније завештање, на снази је раније завештање, ако из околности не произлази што друго.

Располагање индивидуално одређеном ствари или правом

Члан 2774

Завештаочево располагање индивидуално одређеном ствари или правом има дејство опозива завештања те ствари или права.

ГЛАВА IV

УГОВОРИ У НАСЛЕДНОМ ПРАВУ

I Уговор о наслеђивању и уговор о будућем наследству или испоруци

Ништавост уговора о наслеђивању

Члан 2775

Ништав је уговор којим неко своју имовину или њен део оставља у наслеђе свом саговорнику или неком трећем.

Алтернатива: Уместо претходног члана додаје се 6 нових чланова који гласе:

Уговор о наслеђивању

Члан 2776

Уговор којим једно лице оставља своју заоставштину или њен део у наслеђе свом саговорнику, може се закључити само између супружника.

Уговор о наслеђивању се може закључити у корист деце једног или другог супружника, њихове заједничке деце, њихових усвојеника или других потомака.

Услови пуноважности уговора

Члан 2777

Уговор је пуноважан само ако су се са његовим закључењем сагласили сви потомци саговорника који ће по закону бити позвани да их наследе.

Ако неки потомак није дао сагласност за закључење уговора о наслеђивању, може је дати накнадно.

Уговор је пуноважан и ако потомак који није дао сагласност умре пре супружника као саговорника или се одрекне наслеђа или је недостојан а не остави потомство.

Алтернатива: Претходни члан се мења тако да гласи:

Уговор је пуноважан и ако се са његовим закључењем није сагласио неки од потомака саговорника који би по закону био позван да их наследи.

Облик

Члан 2778

Уговор мора бити сачињен у писменој форми и оверен од судије који је дужан да пре овере прочита странкама уговор и нарочито их упозори да имовина која је предмет уговора не улази у њихову заоставштину и да се њоме не могу намирити нужни наследници.

У супротном, уговор је ништав.

Судија на самом уговору потврђује да су те радње учињене. уговор може сачинити и јавни бележник у облику јавнобележничког записа, уз упозорење и последице предвиђене у овом члану.

Предмет уговора

Члан 2779

Уговор може обухватити заоставштину уговорника или њен део.

Ништавост уговора о будућем наследству или испоруци

Члан 2780

Ништав је уговор којим неко отуђује наследство коме се нада, као и сваки уговор о наследству неког трећег ко је жив.

Ништав је уговор о испоруци или другој користи којима се један уговорник нада из наследства које није отворено.

Ништавост уговора о садржини завештања

Члан 2781

Ништав је уговор којим се завешталац обавезује да унесе или не унесе какву одредбу у завештање или да какву одредбу из свог завештања опозове или не опозове.

II Уговор о уступању и расподели имовине за живота

Уговорно уступање и располагање

Члан 2782

Предак може уговором својим потомцима уступити и разделити имовину.

Услови пуноважности уговора

Члан 2783

Уговор је пуноважан само ако су се са уступањем и расподелом сагласили сви уступиочеви потомци који ће по закону бити позвани да га наследе.

Ако неки потомак није дао сагласност за уступање и расподелу имовине, може је дати накнадно.

Уговор је пуноважан и ако потомак који није дао сагласност умре пре уступиоца или се одрекне наслеђа или је недостојан, а не остави потомство.

Форма

Члан 2784

Уговор мора бити закључен у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе.

Приликом потврђивања (солемнизације) уговора јавни бележник је дужан да уговорнике нарочито упозори на то да уступљена имовина не улази у уступиочеву

заоставштину и да се њоме не могу намирити његови нужни наследници, о чему ставља напомену у клаузули о потврђивању.

У супротном, уговор је ништав.

Предмет уговора

Члан 2785

Уговор може обухватити само уступиочеву имовину која постоји у часу уступања и расподеле, у целини или делимично.

Ништава је одредба уговора која предвиђа расподелу добара која ће се затећи у уступиочевој заоставштини.

Уступљена имовина не улази у заоставштину

Члан 2786

Кад предак умре, његову заоставштину чине добра која нису обухваћена уговором о уступању и расподели, као и добра која је накнадно стекао.

Кад се уступљени делови сматрају као поклон

Члан 2787

Кад се са уступањем и расподелом није сагласио неки од потомака који је постао наследник, делови имовине који су уступљени осталим наследницима сматрају се као поклон.

Задржавање разних права

Члан 2788

При уступању и расподели, уступилац може за себе или свог супружника, или за обоје, или за ког другог задржати право плодуживања на свим или неким уступљеним добрима, може уговорити доживотну ренту у стварима или новцу, доживотно издржавање или какву другу корист.

Кад су уживање или доживотна рента уговорени за уступеоца и његовог супружника заједно, па једно од њих умре, уживање или рента припадају у целини другоме до његове смрти, ако што друго није уговорено или ако што друго не произлази из околности.

Право уступиочевог супружника

Члан 2789

Уступилац може уговором обухватити и свог супружника ако се супружник сагласи, и тада он има исти положај као и уступиочеви потомци.

Кад супружник није обухваћен уступањем и расподелом, његово право на нужни део остаје недирнуто, а уговор између потомака остаје на снази.

Дугови уступиочеви и побијање уступања

Члан 2790

Потомци између којих је уступилац поделио своју имовину не одговарају за његове дугове, ако што друго није уговорено.

Уступиочеви повериоци могу уговор побијати под условима за побијање бесплатних располагања.

Обавеза јемства

Члан 2791

Обавеза јемства која после деобе настаје међу санаследницима, настаје и међу потомцима и после уступања и расподеле.

Опозив

Члан 2792

Уступилац може захтевати да му потомак врати све што је примио, ако је потомак показао грубу неблагодарност према њему.

Исто право има уступилац и ако потомак њему или коме другоме не даје издржавање одређено уговором о уступању и расподели, или не намири уступичеве дугове.

У другим случајевима неизвршења терета одређених уговором о уступању и расподели, суд, водећи рачуна о важности терета за уступеоца и другим околностима, одлучује да ли уступилац има право на враћање датих добара, или право да тражи принудно извршење терета.

Право потомка после опозива

Члан 2793

Потомак који је вратио примљено може после смрти уступичеве захтевати нужни део.

При утврђивању његовог нужног дела делови имовине које је оставилац уступио осталим потомцима и супружнику сматраће се као поклон.

III Уговор о доживотном издржавању

Појам уговора

Члан 2794

Уговором о доживотном издржавању обавезује се прималац издржавања да се после његове смрти на даваоца издржавања пренесе својина тачно одређених ствари или каква друга права, а давалац издржавања се обавезује да га, као накнаду за то, издржава и да се брине о њему до краја његовог живота и да га после смрти сахрани.

Прималац издржавања уговором може обухватити само ствари или права постојећа у тренутку закључења уговора.

Ако што друго није уговорено, обавеза издржавања нарочито обухвата обезбеђивање становања, хране, одеће и обуће, одговарајућу негу у болести и старости, трошкове лечења и давања за свакодневне уобичајене потребе.

Алтернатива: Ако се прихвати уговор о наслеђивању између супружника претходном члану додаје се став:

Уговор о доживотном издржавању међусобно не могу закључити супружници.

Форма

Члан 2795

Уговор о доживотном издржавању мора бити закључен у форми јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе.

Приликом потврђивања (солемнизације) уговора јавни бележник је дужан да уговорнике нарочито упозори на то да имовина која је предмет уговора не улази у

заоставштину примаоца издржавања и да се њоме не могу намирити његови нужни наследници, о чему ставља напомену у клаузули о потврђивању.

У супротном, уговор је ништав.

Посебан случај ништавости уговора

Члан 2796

Ништав је уговор у коме је давалац издржавања физичко или правно лице које се у оквиру свог занимања, односно делатности стара о примаоцу издржавања (медицинско особље, болнице, различите агенције и слично), ако претходно за уговор није добијена сагласност надлежног органа старатељства.

Доживотно издржавање више лица

Члан 2797

Кад је доживотно издржавање уговорено за двоје или више лица, свако од њих има засебно право на одређена давања и чињења.

Доживотно издржавање у корист трећег лица

Члан 2798

Кад је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, давалац издржавања стиче својину на предметима уговора у тренутку смрти његовог сауговорника, ако уговором није одређено да својина прелази у тренутку смрти трећег лица.

Обавеза издржавања траје до смрти трећег лица.

Обезбеђивање права из уговора

Члан 2799

Давалац издржавања може своје право из уговора обезбедити уписом у јавној књизи.

Исто право после смрти сауговорника даваоца издржавања има и треће лице у чију је корист издржавање уговорено.

Непреносивост права

Члан 2800

Потраживања примаоца издржавања не могу се пренети на другога.

Раскид уговора због поремећених односа

Члан 2801

Ако се међусобни односи уговорника из било ког узрока толико поремете да постану неподношљиви, свако од њих може захтевати да суд раскине уговор.

Кад суд изрекне раскид, прималац издржавања је дужан дати накнаду за примљена давања и услуге.

Ако је до раскида дошло због кривице једне стране, друга страна има право на правичну накнаду.

Кад је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, раскид уговора после смрти сауговорника даваоца издржавања може захтевати и лице у чију је корист издржавање уговорено.

Раскид уговора због промењених околности

Члан 2802

Ако се после закључења уговора околности толико промене да његово испуњење постане знатно отежано, суд може, на захтев једне или друге уговорнице, њихове односе изнова уредити или уговор раскинути.

Суд може, уз сагласност уговорника, право примаоца издржавања преиначити у доживотну ренту.

Кад је доживотно издржавање уговорено у корист трећег лица, раскид уговора после смрти сауговорника даваоца издржавања може захтевати и лице у чију је корист издржавање уговорено.

Право законских наследника примаоца издржавања

Члан 2803

На захтев законских наследника примаоца издржавања, суд може поништити уговор о доживотном издржавању, ако због болести или старости примаоца издржавања уговор није представљао никакву неизвесност за даваоца издржавања.

Законски наследници могу поништај уговора захтевати у року од једне године од дана сазнања за уговор, а најкасније у року од три године од дана смрти примаоца.

Рок од једне године не може почети да тече пре смрти примаоца.

Смрт даваоца издржавања

Члан 2804

После смрти даваоца издржавања његове обавезе прелазе на његовог супружника и потомке који су позвани на наслеђе, ако пристану.

Ако супружник и потомци не пристану на продужење уговора о доживотном издржавању, уговор се раскида, а они не могу захтевати накнаду за раније дато издржавање.

Положај супружника и потомака даваоца издржавања

Члан 2805

Ако супружник и потомци даваоца издржавања нису у стању да преузму уговорне обавезе, могу захтевати накнаду од примаоца издржавања.

Суд ће ту накнаду одредити по слободној оцени, имајући у виду све околности и посебно ценећи имовно стање примаоца издржавања и оних који су били овлашћени на продужење уговора.

ГЛАВА V

ПРЕЛАЗАК ЗАОСТАВШТИНЕ НА НАСЛЕДНИКЕ

I Отварање наслеђа

Смрт и проглашење лица за умрло

Члан 2806

Смрћу физичког лица отвара се његово наслеђе.

Исто дејство има и проглашење лица за умрло.

Када се отвара наслеђе лица проглашеног за умрло и почетак тока рокова

Члан 2807

Даном отварања наслеђа лица које је проглашено за умрло сматра се дан који је у решењу о проглашењу лица за умрло означен као дан смрти, а ако то у решењу није означено, даном отварања наслеђа сматра се први дан по истеку законом одређених рокова.

Рокови који по овом закону почињу да теку од дана отварања наслеђа теку од дана правноснажности решења о проглашењу лица за умрло.

Поступак са заоставштином ако су наследници непознати

Члан 2808

Кад није познато има ли наследника, суд ће огласом позвати лица која полажу право на наслеђе да се пријаве суду у року од једне године од дана објављивања огласа.

Оглас ће се истаћи на огласној табли суда, објавити у “Службеном гласнику Републике Србије”, а, по потреби, и на други начин.

Ако има наговештаја да је пребивалиште или боравиште наследника у иностранству, оглас ће се објавити и у одговарајућем иностраном средству јавног обавештавања.

Стицање права Републике Србије

Члан 2809

Кад се по истеку рока од једне године од дана најкасније објављеног огласа не пријави ниједан наследник, суд ће донети решење којим заоставштину предаје на уживање Републици Србији.

Република Србија стиче својину на предатим стварима у року од три године за покретне, а десет година за непокретне ствари, почев од отварања наслеђа.

Старалац заоставштине

Члан 2810

Ако није познато има ли наследника, или је њихово пребивалиште или боравиште непознато, као и у другим случајевима кад је то потребно, суд ће поставити привременог стараоца заоставштине.

Суд може привременог стараоца заоставштине поставити и на захтев оставиочевих поверилаца, испорукопримаца или корисника налога.

О постављању привременог стараоца суд ће обавестити орган старатељства, који може поставити другог стараоца.

Овлашћења привременог стараоца

Члан 2811

Привремени старалац заоставштине је овлашћен да у име наследника тужи и буде тужен, да наплаћује потраживања, исплаћује дугове и испоруке и уопште да заступа наследнике.

II Стицање заоставштине

1. Прелазак заоставштине на наследнике

Моменат преласка заоставштине

Члан 2812

Заоставштина прелази по сили закона на оставиочеве наследнике у тренутку његове смрти.

Истовремено наследници стичу и право на одрицање од наслеђа.

A) Одрицање од наслеђа

Члан 2813

Наследник се може одрећи наслеђа изјавом пред судом до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине.

Наследник се може одрећи наслеђа само у своје име.

Сматра се да наследник који се одрекао наслеђа никада није ни био наследник.

Природа изјаве о одрицању и њен поништај

Члан 2814

Ако је изјава о одрицању од наслеђа дата под условом или роком, сматраће се изјавом која не производи правно дејство.

Одрицање од наслеђа не може бити делимично.

Изјава о одрицању од наслеђа неопозива је.

Наследник који се одрекао наслеђа може захтевати поништај изјаве о одрицању ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде.

Наслеђивање права на одрицање од наслеђа

Члан 2815

Кад наследник умре пре окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине а не одрекне се наслеђа, право одрицања прелази на његове наследнике.

Одрицање у корист одређеног наследника

Члан 2816

Одрицање у корист одређеног наследника сматра се изјавом о пријему наслеђа уз истовремено уступање наследног дела.

По пријему уступљеног дела на односе између уступиоца и пријемника примењују се правила о поклону.

Ко се не може одрећи наслеђа

Члан 2817

Наслеђа се не може одрећи наследник који се изречно или прећутно примио наслеђа.

Одрицање од наслеђа које није отворено

Члан 2818

Одрицање од наслеђа које није отворено ништаво је.

Б) Пријем наслеђа

Прећутни пријем наслеђа

Члан 2819

Ако се до окончања првостепеног поступка за расправљање заоставштине наследник не одрекне наслеђа, сматраће се да се наслеђа примио.

Сматраће се да се примио наслеђа и наследник који је располагао целом заоставштином или њеним делом.

Мере које један наследник предузме само ради очувања заоставштине и мере текућег управљања не сматрају се пријемом наслеђа.

Ако је дата изјава о пријему наслеђа

Члан 2820

Ако је изјава о пријему наслеђа дата под условом или роком, сматраће се да услов или рок не постоје.

Пријем наслеђа не може бити делимичан.

Изјава о пријему наслеђа неопозива је.

Наследник који се примио наслеђа може захтевати поништај изјаве о пријему ако је она последица принуде, претње, преваре или заблуде.

2. Незастаривост права на захтевање заоставштине

Члан 2821

Право наследника да захтева заоставштину не застарева.

Тиме се не дира у правила о одржају, стицању од невласника и застарелости потраживања.

III Одговорност наследника за дугове оставиоачеве и заштита наследника, испорукопримаца и поверилаца

Обим наследникове одговорности за дугове

Члан 2822

Наследник одговара за оставиоачеве дугове до висине вредности наслеђене имовине.

Пријемник у чију се корист наследник одрекао наслеђа одговара за дугове оставиоца, у смислу претходног става, осим ако није другачије уговорено.

Могућност одрицања

Члан 2823

Наследник који се одрекао наслеђа не одговара за оставиоачеве дугове.

Одговорност санаследника

Члан 2824

Санаследници солидарно одговарају за оставиоачеве дугове, сваки до висине вредности свог наследног дела, без обзира на то да ли је извршена деоба наследства.

Дугови се међу санаследницима деле сразмерно њиховим наследним деловима ако из завештања не следи што друго.

Одвајање заоставштине

Члан 2825

Повериоци оставиоचेви могу у року од три месеца од дана отварања наслеђа захтевати да се заоставштина одвоји од имовине наследника.

У том случају наследник не може располагати стварима и правима из заоставштине све докле се не наплате повериоци који су одвајање захтевали, а ако је тим стварима и правима до одвајања располагао, та располагања остају пуноважна.

Намирење из одвојене заоставштине

Члан 2826

Повериоци наследникови не могу се намирити из одвојене заоставштине све докле се не намире оставиочеви повериоци који су захтевали одвајање.

Наплата потраживања

Члан 2827

Повериоци оставиочеви који су захтевали одвајање могу своја потраживања наплатити само из заоставштине.

Одвојеној заоставштини суд може поставити стараоца.

Мере заштите домаћих наследника, испорукопримаца и поверилаца

Члан 2828

Кад је за расправљање заоставштине надлежан инострани орган, суд на чијем је подручју оставилац умро издаће оглас којим ће позвати лица која у земљи имају захтеве као наследници, испорукопримци или повериоци да у року од тридесет дана од дана објављивања огласа у републичком службеном гласнику, пријаве своје захтеве, јер ће у противном покретна имовина из састава заоставштине бити предата иностраном органу, односно лицу које тај орган овласти.

Оглас ће бити објављен у републичком службеном гласнику, на огласној табли суда и по потреби на други погодан начин, а један примерак огласа доставиће се најближем дипломатско-конзуларном представништву државе чији је орган надлежан за расправљање заоставштине.

Ако је заоставштина мале вредности оглас се неће објављивати, али се у том случају заоставштина не сме предати пре протека рока од три месеца од смрти страног држављанина.

Задржавање заоставштине

Члан 2829

Ако наследник или испорукопримац пријави свој захтев, суд ће задржати заоставштину односно њен део потребан за покриће пријављеног захтева све док орган стране државе не донесе правноснажну одлуку о том захтеву.

Суд ће у погледу пријављеног захтева извршити ову одлуку из задржане заоставштине односно њеног дела, а остатак ће предати органу стране државе.

IV Деоба наследства

Право на деобу

Члан 2830

Деобу наследства може захтевати сваки наследник у свако доба, осим у невреме.

То право не може застарети.

Уговор којим се наследник одриче права да захтева деобу ништав је.

Наследничка заједница

Члан 2831

До деобе наследници заједнички управљају и располажу наследством.

Кад нема извршиоца завештања а наследници се не сложе о управљању наследством, суд ће, на захтев неког од њих, поставити управитеља који ће за све њих управљати наследством, или ће сваком наследнику одредити део наследства којим ће он управљати.

За управитеља суд може поставити и неког од наследника.

Овлашћења управитеља

Члан 2832

Управитељ може са одобрењем суда располагати стварима и правима из заоставштине, ако је то потребно ради исплате трошкова или отклањања какве штете.

Уступање наследног дела пре деобе

Члан 2833

Сваки наследник може пре деобе свој наследни део, потпуно или делимично, пренети само на санаследника.

Уговор о преносу наследног дела мора бити закључен у облику јавнобележнички потврђене (солемнизоване) исправе.

Уговор наследника о уступању наследног дела са лицем које није санаследник само обавезује наследника да, по извршеној деоби, преда свој део сауговорнику, чиме сауговорник до деобе не добија никакво друго право.

Право наследника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем

Члан 2834

На захтев наследника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем, суд може, ако то изискује оправдана потреба, одлучити да му се оставе поједине ствари или групе ствари или права које би припале у део осталим наследницима, а да им он вредност тих ствари или права исплати у новцу, у року који суд према околностима одреди.

За тако одређени износ ти наследници имају до исплате законску залогу на деловима заоставштине додељеним наследнику који је дужан да им изврши исплату.

Ако им исплата не буде извршена у одређеном року, они могу захтевати исплату потраживања или предају ствари које би им иначе припале на име наследног дела.

Кад је пољопривредно земљиште у заоставштини

Члан 2835

Кад у заоставштини има пољопривредног земљишта, суд је дужан на право из претходног члана упозорити пољопривредника који је живео или привређивао у заједници са оставиоцем.

Деоба предмета домаћинства

Члан 2836

Предмети домаћинства веће вредности који служе свакодневним потребама оставиоцевог супружника и наследника који је с оставиоцем живео у истом домаћинству оставиће му се на његов захтев, а њихова ће се вредност урачунати у део тог наследника.

Ако вредност тих предмета премаши вредност наследног дела, наследник коме су предмети остављени исплатиће ту разлику осталим наследницима у новцу, у року који суд према околностима одреди.

Обавеза заштите међу наследницима после деобе

Члан 2837

Сваком наследнику остали наследници одговарају по самом закону ако му неко трећи, позивајући се на право засновано пре деобе, одузме ствар која је припала у његов наследни део, или иначе смањи његово право.

Они јемче и за то да ствари припале у његов део немају скривених недостатака.

Наследници јемче за постојање и наплативост оставиоцевог потраживања које је припало у део једног наследника – до висине износа тог дела.

У свим случајевима јемства по овом члану сваки наследник јемчи и дугује накнаду сразмерно свом наследном делу.

Трајање јемства

Члан 2838

Обавеза јемства за постојање и наплативост потраживања траје три године по завршеној деоби, а за потраживања која доспевају после деобе – три године после доспелости обавезе.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Грађанског законика Републике Србије садржан је у одредбама члана 97 став 1 тач. 6, 7 и 8 и члана 99 став 1 тачка 7 Устава Републике Србије, према којима Република Србија уређује и обезбеђује "јединствено тржиште, систем обављања појединих привредних и других делатности; својинске и облигационе односе и заштиту свих облика својине; социјално осигурање и друге области социјалне сигурности и друге економске и социјалне односе од општег интереса".

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНИКА

Уважавајући многобројне иницијативе правника изражене у вишегодишњим порукама Копаоничке школе природног права и образложени предлог о потреби кодификације грађанског права, Влада Републике Србије донела је Одлуку о образовању посебне Комисије ради израде Грађанског законика Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 104/06, 110/06, 85/09).

При доношењу наведене одлуке, Влада је, између осталог, имала у виду следеће основне разлоге који указују на потребу доношења Грађанског законика у Републици Србији.¹¹

1. Србија је, као што је добро познато, донела свој Грађански законик још 1844. године, који је био на снази пуних сто година, све до 1946. године, када је, заједно са свим законима Србије и предратне Југославије, изгубио правну снагу под дејством „револуционарне свести” којом је извршена аброгација до тада важећег целокупног правног система, а који је, у овој области изражавао тековине европске правне цивилизације. Од тог времена, па све до данас, Србија није извршила кодификацију у виду општег Грађанског законика, па се у том погледу, налази у доцњи у односу на друге земље у оквиру Европске породице права.

Полазећи од постојећег стања законодавства у области грађанскоправних односа, установљене судске праксе и развијене правне теорије, створени су сви неопходни услови за кодификацију грађанског права у облику Грађанског законика Републике Србије, за чије доношење је уставни основ неоспоран.

2. Рад на изради Грађанског законика не своди се само на просту рецепцију постојећих посебних закона у овој овласти и њихово техничко уобличавање у смислу Кодекса. Он би, пре свега, требало да обухвати анализу постојећих законских решења, њихово осавремењивање и доградњу, а нарочито њихово усклађивање, како међусобно, тако и са савременим тековинама цивилизације права, правне праксе и правне теорије, опште и наше. Зато је неопходна одговарајућа законска решења у овој области усагласити са решењима ратификованих међународних конвенција, као и другим међународним стандардима, а нарочито са правом Европске уније, где је у току рад на изради Грађанског законика ЕУ, рад који се неће окончати у непосредној будућности, али који би свакако био у паралелној оптици рада на изради Грађанског законика Републике Србије. Поједина решења у овој области требало би усагласити са

¹¹ Интегрални текст разлога за доношење Грађанског законика Републике Србије публикован је у I Књизи Комисије која је објављена новембра 2007. године.

читавим системом смерница које долазе из Европске уније, а које се односе на сасвим конкретна питања из ове области права. То је данас факт, не само са земљама чланицама Европске уније, већ и са оним земљама које се налазе на путу ка чланству у Европску унију, где се налази и Република Србије и њен правни систем.

3. Србија је данас једна од ретких земаља која почетком XXI века нема свој Грађански законик, што је, тешко разумети ако се зна да је она била међу првим европским земљама које су још у XIX веку имале свој Грађански законик. Грађански законик треба донети, не само због ургентне потребе, већ и због општег стања нашег права, његове историје и културе, као и због значајног корака ка владавини правне сигурности. Наиме, свака кодификација у области Грађанског права, већ самим својим постојањем увеличава богатство правне заједнице и доприноси стабилности правних установа. То представља један од неопходних услова конституције правне државе. Она омогућава свим правним субјектима, како грађанима, тако и правним лицима да на једном месту имају корпус свих грађанских субјективних права.

Ако се пође од чињенице да су све кодификације приватног права на европском континенту биле прожете тековинама правне науке, и да су оне, управо у времену појаве тих кодификација и њиховог оживотворења у пракси, доживљавале запажен прогрес, онда нема разлога да буде другачије и са кодификацијом грађанског права у Републици Србији.

4. Узимајући у обзир резултате правне науке и решења компаративног права, та кодификација не би смела да прерасте у препреку даљег развоја права, посебно аутономног права привредних субјеката, опасност која се исказује већ из самог појма кодификације као чврстог законодавног оквира. И због тога кодификаторски акт треба да задовољи две наизглед антиномне тежње: да учврсти већ изграђене односе једне кохерентне целине доприносећи већем поштовању начела правне сигурности, али и да истовремено не затвара пут даљој еволуцији грађанског права и сталном усавршавању правног поретка у целини, већ напротив, да то подстиче.

5. Потребе праксе, нарочито привредно-пословне праксе, брзо се мењају под утицајем различитих фактора (државни интервенционизам, финансијско тржиште, наднационалне асоцијације), а нарочито под утицајем наглог техничког развоја који доноси нове начине комуницирања и нове садржаје грађанско правних односа. Све то говори у прилог становишту да се приликом избора појединих решења као последице ове или оне теорије, мора водити рачуна о потребама практичног живота, јер се и кодекс, као и сваки други закон, доноси управо ради тог реалног и што квалитетнијег и хуманијег живота, а не ради задовољења неке теорије која не одговара тим захтевима. Отуда је потребно учинити заједнички напор да кодификација грађанског права, не само у њеном настанку, већ нарочито у времену њене примене и оживотворења у практичном свету допринесе остваривању очекиваних резултата.

Зато је у преамбули на почетку законског текста истакнуто да се Законик доноси ради јачања владавине праведног права и то настављајући тековине Европске правне цивилизације у области кодификација грађанског права, при томе се полази од развоја правне науке, законодавства, судске и пословне праксе у правном поретку Републике Србије.

Нема сумње да ће доношење Грађанског законика допринети јачању правне сигурности, владавине права и повећању укупне правне културе.

III ОСНОВНА КОНЦЕПЦИЈА САДРЖАЈА РАДНОГ ТЕКСТА ГРАЂАНСКОГ ЗАКОНИКА

Имајући у виду постојање значајних законских сегмената у нашем правном систему у области грађанског права, предложеним решењима се настоји да се усаврше и комплетирају постојећа законодавна решења у складу са досадашњим научним сазнањима и потребама пословне и судске праксе у остваривању и заштити грађанских права.

Користећи компаративну методолошку анализу, предлозима и алтернативама у знатној мери су хармонизована најважнија решења са модерним европским законодавством и савременим тенденцијама у праву Европске Уније.

Многобројне алтернативне варијанте предложене су са намером да подстакне учеснике јавне дискусије у процесу предлагања што бољих решења. Захваљујући том концепцијском одређењу, Радни текст садржи преко 480 алтернативних решења чија ће судбина зависити од резултата јавне расправе.

Посебна пажња посвећена је основним начелима и принципима, од изузетног значаја не само за заснивање, остваривање и заштиту грађанских права, већ и за правилно тумачење законских решења, као и за решавање спорова и усклађивање различитих интереса.

Грађански законик, као кодификациони акт, обухватио би све оне правне целине које чине конзистентан корпус грађанских права која су од виталног значаја за квалитет живота, рада и пословања свих грађанско правних субјеката у друштву које тежи континуираном просперитету и све потпунијем поштовању људских права и слобода.

У складу са одређеном оријентационом садржином, Грађански законик би имао следећих пет основних целина: Општи део; Облигациони односи; Стварно правно; Породични односи и Наслеђивање.

ОПШТИ ДЕО

Према предложеној концепцији, Општи део садржи све оне одредбе које су, по правилу, општег, начелног карактера или заједничке за све посебне делове Грађанског законика.

У оквиру уводних и општих одредаба формулисана су основна начела и општа правила од значаја, не само за понашање субјеката грађанског права, већ и за правосудне и друге органе који ће тумачити и примењивати одредбе Грађанског законика.

У оквиру општих одредаба изричито је прописано да је остваривање врлине правде основни циљ Грађанског законика.

Као врховно начело предвиђено је начело о савесности и поштењу. Предложено је да све одредбе Грађанског законика треба да теже његовом остваривању, које се не може ни искључити ни ограничити. Наиме, у бројним грађанско-правним односима савесност је одлучујућа чињеница релевантна за решавање одређених спорова. Да би се рационализовао текст Грађанског законика, односно избегло сувишно понављање, формулисана је оборива претпоставка о савесности, према којој се савесност и поштење претпостављају, а ко тврди супротно дужан је да то докаже. Према предлогу сматраће се да је савестан онај који није знао или у конкретној ситуацији није могао да зна за чињенице и околности које су од битног значаја за остваривање и заштиту одређеног грађанског права.

Посебно су формулисане одредбе о: једнакости људских права, аутономији воље; равноправности лица у грађанском праву; дужној пажњи у остваривању права и извршавању грађанско-правних обавеза; заштити човекове средине; забрани проузроковања штете; тумачењу закона; аналогној примени закона (тзв. правној и законској аналогији), правичности као непосредном извору права; забрани изигравања закона и злоупотребе права.

Општи део, поред уводних и општих одредаба, садржи следећих седам тематских целина.

1) Први одељак посвећен је **субјектима грађанског права**: физичким и правним лицима.

У оквиру одсека о правним лицима унете су одредбе о: врстама правних лица; дозвољеној сврси њиховог оснивања; начину настанка; правној способности; имовини; пословној способности; заступању правног лица и о судбини имовине након престанка правног лица.

Посебно су формулисане основне одредбе о удружењима и задужбинама као специфичним правним лицима, са већим бројем алтернатива, због њихове важеће нормативне регулативе у посебним законима.

2) Други одељак у Општем делу посвећен је сасвим новим одредбама о **субјективним правима** субјеката грађанских права. Посебно су разрађена нова решења о многобројним правима личности која су иначе неутуђива и од непроцењивог значаја за све грађанско правне субјекте.

Као основни извор тих права посебно се афирмише право на достојанство личности. Оно је "неприкосновено и сви су дужни да га поштују." У складу са том концепцијом предложен је и разрађен механизам заштите права на достојанство личности. Из њега произлазе права личности, као што су: право на живот, здравље и телесни интегритет; право на слободу; право на част и углед; право на лични идентитет и психички интегритет и друга лична права. Листа тих права није таксативна, јер су загарантована и друга права личности, утврђена Уставом, међународним конвенцијама и посебним законима.

Посебну новину представља норма којом се, у складу са Уставним правом на достојанство личности, предлаже као алтернативно решење нови правни институт у виду права на достојанствену смрт (еутаназију), као право физичког лица на сагласни, добровољни и достојанствени прекид живота. Према том предлогу, само ако се кумулативно стекну хумани, психо-социјални и медицински разлози може се остварити право на еутаназију. Кумулативни услови и прецизан поступак за остваривање тог права, након компаративне анализе законских решења и праксе у примени еутаназије у земљама у којима се легално спроводи, разрадили би се посебним законом. У њему би се обезбедила аутономија воље у остваривању права на живот. Посебно би се санкционисала злоупотреба права на еутаназију. Усвајањем тог новог института захтевало би да се изврши одговарајућа промена у Кривичном законнику. С обзиром да о овом институту постоје различита мишљења, као и да је он легализован само у 4 европске државе (Швајцарској, Белгији, Холандији и Луксембургу), предлог је дат као алтернативна могућност, о чему би било потребно изјаснити се у јавној расправи. У алтернативи је предложено да се ово право изостави. То ће зависити од резултата јавне расправе.

3) Трећи одељак садржи неопходне опште одредбе о **имовини**.

4) Одредбе о **правним пословима** обухватају најнужније опште одредбе о правним пословима. Посебно је значајна упућујућа законска одредба о сходној примени многобројних одредаба законика о уговорима на правне послове. На тај начин постигнута је значајна рационализација законодавне регулативе.

5) Одредбе о **заступању** субјеката грађанских права представљају одговарајуће одредбе из Закона о облигационим односима, с тим што су унете одредбе о прокури, које због општег карактера, треба да буду у Грађанском законнику, а не у Закону о привредним друштвима.

6) Шести одељак садржи одредбе о **објектима грађанских права** у које, спадају: ствари, људске радње, лична добра, производи људског духа и ума (објекти интелектуалне и индустријске својине). Тај одељак садржи одредбе које представљају новину, јер сада нису систематски уређене важећим законима. У делу о стварима, регулисане су разне врсте ствари, поштујући критеријум да је рационално регулисати оне врсте ствари које се користе у појединим законским решењима, са различитим правним последицама.

Посебне одредбе односе се на човеково тело које под одређеним условима може бити објект грађанских права. Те одредбе су од значаја за регулисање донације органа и њихову трансплантацију.

7) У оквиру седмог одељка регулисана су најважнија **питања правног дејства протекла времена**. У оквиру првог одсека регулисани су правно дејство протекла рока и начин рачунања рокова.

ОБЛИГАЦИОНИ ОДНОСИ

Као основа за израду законских предлога, сасвим разумљиво, послужио је важећи Закон о облигационим односима који се успешно примењује већ скоро 36 година и који је од домаће и иностране правничке јавности позитивно оцењен. Његова виталност и функционалност потврђени су, не само у пословној пракси, већ и у најширој примени у судској и вансудској пракси. Предложене су иновације предложених важећих законских решења у складу са савременим научним и стручним сазнањима. Попуњене су правне празнине у правном систему Републике Србије на основу искуства из пословне и судске праксе у области уговора, проузроковања штете и других извора облигационих односа.

Ради учвршћивања начела *pacta sunt servanda*, изричито је прописано да уговор (који је у наведеним границама слободе уговарања) “обавезује стране уговорнице исто као закон”. Дакле, такав уговор је закон за уговорне стране и мора се поштовати као и сваки важећи законски акт. Предложени законски став је веома важан за реafirмацију поштовања преузетих уговорних обавеза, посебно за иностране инвеститоре и пословне partnере. Иако на први поглед, та законска новина делује као пука законска декларација, она има своју пуну функционалну вредност када се у целини сагледају сви многобројни правни институти и законска решења, чија је интенција обезбеђење испуњења преузетих уговорних обавеза и уопште правне сигурности. Ради тога, прецизиране су и побољшане одредбе о закључењу уговора, о забрањеним (ништавим и рушљивим) уговорима, као и о последицама поништења уговора. Посебну новину представљају одредбе о уговорној камати и проширењу солидарне одговорности.

Изричито је прописано начело једнаке вредности, према коме у заснивању двостраних уговора стране су “дужне да се придржавају начела једнаке вредности узајамних давања”, као и одговарајуће последице кад се та равнотежа знатно поремети, што је у складу са врхунским начелом грађанског права о остваривању правде и правичности. У том циљу реafirмисане су одредбе о одговорности за материјалне и правне недостатке у (тзв. теретним) уговорима са накнадом. Та идеја разрађена је у одредбама о раскиду уговора због неиспуњења, у којима је као могућност предвиђен институт “битних повреда уговора”, који је познат у међународној купопродаји. Тиме је реализована идеја о хармонизацији о области најмасовнијег облигационо-правног

промета. То је посебно значајно испољено код уговора о купопродаји и то у виду алтернативних решења по узору на тзв. Бечку конвенцију Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе, која је, као ратификовани правни акт, саставни део правног поретка Републике Србије.

Побољшано је за законско решење о раскиду или измени уговора због промењених правнорелевантних околности после закључења уговора и све до истека рока одређеног за његово испуњење. Формулисано је и законско решење о оштећењу преко половине, као алтернативни предлог у односу на важеће решење о очигледној несразмери узајамних давања (тзв. прекомерно оштећење). Слично је поступљено и код зеленашких уговора, а побољшана су и законска решења о општим условима по приступу (код тзв. формуларних уговора), које по правилу предлажу и нуде за закључење економски и уопште професионално супериорније уговорне стране.

Значајне новине предложене су и код најмасовнијег извора облигација – проузроковања штете, која је најчешће узрок многобројних судских и арбитражних спорова. Регулисана је субјективна и објективна одговорност, посебно за штету од опасних ствари и опасних делатности, али и одређени случајеви одговорности за причињену штету у посебним и честим животним ситуацијама. Регулисани су и посебни видови одговорности коју до сада нису законски регулисани (одговорност за штету од животиња, од грађевине и моторних возила). Проширена је одговорност и за штету на имовини и физичких и правних лица услед терористичких аката, јавних демонстрација или манифестација.

Посебна пажња је посвећена одредбама о одговорности за причињену моралну нематеријалну штету

Да би се суду или другом лицу, које је компетентно да процени постојање кривице олакшало утврђивање кривице у конкретном случају, изричито су наведени одређени општи стандарди који су релевантни за квалификацију кривице.

То би била општа стандардна дефиниција кривице. Међутим за одређена лица која, због својих професионалних особина и могућности проузроковања тежих штетних последица у обављању својих делатности, предложена је пооштрена тзв. професионална одговорност за причињену штету по основу кривице (инжењери, ветеринари, архитекте, јавни бележници, принудни извршитељи, адвокати и др.) с тим што се претпоставља да ће се одређене професије осигурати од одговорности.

Значајна новина у области обештећења за причињену штету предвиђена је одредба о одређивању накнаде штете по критеријуму “правичности”. Наиме, ако се висина штете не може тачно утврдити, суд може, сагласно начелу о интегралној накнади, да је одреди по правичности “водећи рачуна о свим околностима случаја”, чиме се даје велико овлашћење и одговорност суду да у конкретном случају одреди правичну надокнаду.

Значајан је и предлог према коме је предвиђено право привредних субјеката и других правних лица на новчану накнаду штете због повреде пословног угледа. Према тој новини правно лице има право на правичну накнаду штете због “повреде угледа или других вредности, које произилазе из природе њиховог субјективитета”. И од те одредбе основано се може очекивати, поред репресивног, и драгоцено превентивно дејство.

Такође, прецизирана је и проширена дефиниција штете. На тај начин се знатно проширује заштита оштећених лица.

Промена је предложена у виду алтернативе и у вези са одговорношћу организатора спортских и других приредби, што је све актуелнији проблем. Према предложеној алтернативи одговорност организатора спортских и других приредби је заоштрена – проширењем њихове одговорности и у случају оштећења ствари. Слично

је поступљено и код одговорности за штету услед терористичких аката, јавних демонстрација или манифестација која је причињена на стварима физичких и правних лица.

Регулисана је још једна веома важна животна ситуација. Она се односи на обавезу реституције примљеног у случају неморалног и незаконитог основа. То ће дестимулативно да делује на предузимање коруптивних радњи и незаконитих поступака.

Значајне новине су унете у области накнаде неимовинске штете у случају повреде заштићених права личности (Уставом загарантованих права личности, као и права загарантованих општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима);

Важеће законско решење алтернативним предлогом би се променило тако да се прошири овлашћење суда у погледу досуђивања правичне новчане накнаде и прецизирала лица која имају право на правичну новчану накнаду.

Допуњена су и поправљена важећа решења и о другим изворима облигационих односа. То се односи на неосновано обогаћење, на незвано вршење туђих послова и на једностране изјаве воље у оквиру тог извора облигација предложена су алтернативна решења и за хартије од вредности. При томе, имала се у виду чињеница да је у претходне две деценије, нарочито у процесу приватизације друштвеног капитала, велики број грађана Републике Србије стекао акције, поред издавања и стицања и других вредносних хартија (обвезница, меница и др.). При томе су уважене савремене тенденције у издавању масовних хартија од вредности у виду њихове дематеријализације и централизоване регистрације, што знатно повећава правну сигурност и законито понашање у њиховом примарном и секундарном промету.

У области посебних уговора, у савременој законској регулативи доминира принцип јединственог регулисања и за класичне грађанскоправне и привредне уговоре, што је поштовано и у предложеним решењима. При томе су, у релативно мањем броју случајева, за уговоре у привреди, због њихове оправдане специфичности, предложена посебна законска правила.

Нормативна рационализација законодавних решења захтевала је да се задржи важеће законско правила према коме се, иначе многобројне одредбе у уговорима, сходно примењују и на све друге правне послове.

На основу успешне вишедеценијске примене важећег Закона о облигационим односима, иновирани су одредбе следећих именованих уговора. Реч је о: купопродаји; продаји са правом прече куповине; куповини на пробу; продаји по узорку или моделу; продаји са спецификацијом; продаји са задржавањем права својине; продаји са оброчним отплатама цене; размени; продајном налогу; зајму; закупу; уговору о делу; уговору о грађењу; уговору о лиценци; превозу; остави; ускладиштењу; налогу; комисиону; уговору о трговинском заступању; посредовању; шпедицији; уговору о контроли робе; уговору о организовању путовања; посредничком уговору о путовању; уговору о ангажовању угоститељских капацитета; осигурању имовине и лица; залози; јемству; асигнацији и поравнању.

Посебну пажњу заслужују предлози који се односе на кодификацију нових привредних уговора, тзв. аутономног привредног права који, због свог економског и правног значаја, заслужују посебну пажњу у току јавне расправе.

Предложено је да се посебно регулише читав низ нових уговора, који нису уопште или су само парцијално регулисани у нашем правном систему. Реч је о: продаји са правом откупа; поклону; уговору о послузи; уговору о ортаклуку; лизингу; франшизингу; уговору о дистрибуцији; издавачком уговору, уговору о сарадњи у

пољопривреди; уговору о реосигурању, о осигурању од одговорности, о чувању спорне ствари, доживотној ренти и уговорима на срећу (тзв. алеаторним уговорима).

Такође, иновирани су и допуњене важеће одредбе о банкарским уговорима и другим банкарским пословима. Поред законски регулисаних постојећих банкарских послова, као што су: банкарски новчани депозит; улог на штедњу; депоновање хартија од вредности; банкарски текући рачун; уговор о сефу; уговор о кредиту, посебно на основу залога хартија од вредности; акредитив и банкарска гаранција, законски предлог садржи, поред значајних општих одредаба, и савремене одредбе о: уговору о отварању и вођењу рачуна; уговору о платним услугама; уговору о сефу и пословима са платном картицом.

СТВАРНО ПРАВО

Стварно право у Републици Србији, као и у другим бившим југословенским републикама, представљало је област права која је у знатној мери била запостављена кад је реч о законском уређењу. Не само што је Закон о основним својинско правним односима донесен касније (1980. године), у поређењу са законима којима су уређени породично-правни односи, наслеђивање и облигационо право, него је и шкртост законских одредаба допринела утиску о недорађености и занемарености овог дела грађанског права. Када се имају у виду високи домети нашег законодавства, особито у области облигационог и наследног права оскудна и неразрађена законска правила у стварном праву остављају неповољан утисак.

Стање у стварном праву може се разумети када се узме у обзир да је питање својине (а на то питање се сводила читава област стварног права) за све време постојања социјалистичког уређења, било сматрано за резервисану сферу идеолошког рада и политичког одлучивања партијског и државног руководства. Стално се наглашавало да својина није само правно, него знатно шире друштвено-економско, друштвено-политичко и идеолошко питање. Разумљиво је стога што Држава, оличена у политичко-партијском руководству, није била вољна да саму себе ограничава правним регулисањем у битним друштвено-економским односима. И тако уместо чврстих правних норми, важила су флуидна правила идеолошко политичког карактера, а уместо у судовима одлуке о спорним друштвено-економским питањима доношене су у центрима политичке моћи. Већ сама концепција о друштвеној својини, која никада није имала иоле чврсте основе, пружала је својом неодређеношћу готово неограничене могућности политичког одлучивања и интервенција у друштвено-економским односима. Преовлађујућа концепција сматрала је да друштвена својина није уопште право својине те да стога не подлеже правном уређивању.

Потреба за целовитим уређивањем стварног права захтевала је да се посвети посебна тематска целина која се односи на кодификацију законских решења о својини и другим стварноправним односима.

Настојало се да се на савременим основама регулишу основни правни институти у сфери стварноправних односа који, иако врло значајни, до сада, за разлику од суседних држава, нису у Републици Србији законодавно целовито, конзистентно и функционално регулисани.

Централни и најважнији део односи се на право својине (на различите модалитете стицања, престанка и заштите права својине). Пре свега, изричито је истакнуто да је својина људско право чије је неометано вршење обезбеђено многобројним законским правилима, сагласно Првом Протоколу уз Европску Конвенцију о заштити људских права и основних слобода. У том циљу разрађени су следећи основи стицања својине: на основу правног посла, наслеђивања, одлуке суда

или других органа власти, као и на основу самог закона. Посебно је разрађен систем стицања својине одржајем, прописивањем прецизних услова за њено стицање. У оквиру дела предложеног закона о стицању својине путем прираштаја регулисано је грађење, сађење и сејање на туђем земљишту, као и прирастање (увећање) земљишта, не само природним путем, већ и људским радњама. Разрађена су прецизна правила о стицању својине налазом: ствари, права и скривеног блага. Поред одредаба о престанку права својине, посебно су предложене прецизне одредбе о њеној заштити.

У оквиру одељка о модалитетима права својине који се односе на право својине више лица на једној ствари, предложена су савремена решења која се односе на право сусвојине, заједничку својину и на веома актуелну етажну својину, која је доста детаљно нормирана.

Ради јачања правне сигурности и смањења судских спорова и неспоразума у посебним одељцима регулисана су тзв. суседска права и законско право прече куповине. Из истих мотива регулисана су и права стварне и личне службености и то како њихово стицање, тако и њихова заштита и престанак.

Посебну новину представљају предложене одредбе о праву грађења као временски ограниченом стварном праву да се на туђем земљишту стекне својина постојеће зграде или да стицалац права грађења изгради нову зграду и стекне на њој право својине. Тај релативно нови правни институт могао би да допринесе рационалнијем коришћењу грађевинског земљишта и подстицању грађевинских инвестиција. Део Законика о стварном праву садржи и савремене одредбе о заложном праву као облику реалног обезбеђења потраживања и то посебно о заложном праву на покретним стварима уписаним у регистар и на непокретностима (хипотеци). Предложена алтернативна решења о хипотеци (њеном заснивању, дејству, намирењу и престанку), разликују се од важећих законских решења, о чему ће бити драгоцено изјашњење у јавној расправи.

Посебно је регулисан веома важан правни институт који се односи на државину, која се примењује у свим деловима грађанског законика. Предложене су одредбе о врстама државине, стицању, престанку и њеној заштити.

Због значаја предмета регулисања, у овом делу предложен је посебан одељак о стварноправним правима странаца у Републици Србији, што ће бити предмет посебних консултација са надлежним министарствима, због значаја те регулативе и обавеза које предстоје придруживањем Републике Србије Европској унији.

ПОРОДИЧНИ ОДНОСИ

У делу о породичним односима садржане су значајне новине важећег Породичног закона, у складу са савременим тенденцијама у европском упоредном праву, усвојеним међународним конвенцијама и са научним сазнањима и стеченим искуством у примени тог закона у судској и управној пракси.

Најзначајнији правни институти из области породичних односа који су регулисани, разрађени или иновирани у делу Законика о породичним односима односе се на брак (његово закључење; права; дужности и слободе супружника, као и на престанак брака).

Због веома актуелне демографске кризе унете су одредбе о подстицању рађања деце. Предложено је конституисање обавезе државе да финансијским, пореским, радноправним, економским, социјалним и другим мерама и активностима посебно подстиче рађање деце, с тим да се одређеним новчаним месечним накнадама подстиче рађање више деце, нарочито формирањем демографског фонда за стимулисање пожељног наталитета у складу са буџетским могућностима Републике Србије.

Такође, побољшана су решења која се односе на ванбрачну заједницу. Сугерисано је да се размотри и иницијатива о увођењу црквене форме брака.

Посебно су иновирани одредбе о односима родитеља и деце које су усклађене са Конвенцијом Уједињених нација о правима детета.

Предложене су потпуно нове одредбе о материнству и очинству у случају зачећа уз биомедицинску помоћ, као и о уговору о рађању за другог (тзв. сурогату материнства), као алтернативне могућности о којима се очекује мултидисциплинарна јавна расправа од чијег исхода ће зависити могућности и потребе њихове регулативе у Грађанском законнику или у посебном закону.

Допуњена су законска решења о правима детета под родитељским старањем о родитељским правима и дужностима која су мотивисана посебном потребом заштите личности, права и интереса детета.

Новелирана су законска решења о вршењу и престанку родитељског права и предложено укидање могућности продужења родитељског права, и уместо тога, у циљу боље заштите интереса детета, стављање детета под старатељство. Разрађене су одредбе о усвојењу, посебно о усвојењу од стране страног држављанина. Предложено је омогућавање заснивања непотпуног усвојења. Иновирани су законска решења о заснивању, дејству и престанку старатељства, као и побољшана правна заштиташтићеника.

Прецизиране и разрађене су одредбе о издржавању и имовинским односима супружника, као и чланова породичне заједнице. Посебно је значајна новина о формирању алиментационог фонда у циљу заштите деце чији родитељ-дужник избегава плаћање издржавања.

Коригована су важећа законска решења која се односе на судске и управне поступке у вези са породично-правним споровима, с тим што остаје отворено питање законодавне систематике тог дела Законика, због процесно-правне и управно-правне природе предложених законских решења.

НАСЛЕЂИВАЊЕ

Закон о наслеђивању Србије, донет 1995. г., а у примени од маја 1996. године, био је први реформски закон у материји класичног цивилног права. Он се, по општој оцени научне и стручне јавности, успешно примењује већ деценију и по. Тај Закон унео је у наш правни живот, путем бројних новина, традиционалне вредности које су красиле наследно право – одредбе које пружају обиље могућности постизања високог степена правичности и правне сигурности у сваком конкретном случају. Он је удовољио високим стандардима заштите наследних, а тиме и својинских и других имовинских права бившег титулара и његових правних следбеника, одн. његових универзалних и сингуларних сукцесора.

С обзиром на тенденцију пораста вредности заоставштина, али и опште културе, наследно право се и код нас више не може посматрати само са становишта његове примене *ex post*, већ све више и са становишта благовременог планирања расподеле имовине за случај смрти. Имајући у виду да наше право пружа различите могућности преноса имовинских, чак и неких неимовинских права, на универзалне и сингуларне сукцесоре, не само путем законског (интестатског) наслеђивања, већ и вољног наслеђивања – завештајног (тестаментарног) наслеђивања, затим путем тзв. наследноправних уговора (уговор о уступању и расподели за живота, уговор о доживотном издржавању), уговора о поклону за случај смрти, оснивањем задужбине и сл., планирање расподеле имовине *mortis causa* биће, већ у блиској будућности, још значајније.

У великом броју држава примењују се, преко рецепције, решења која су се примењивала у римском наследном праву, а постоје и државе у којима неки наследноправни прописи важе непрекидно од XVII века до данас. Ипак, то не значи да су правила наследног права и данас “света и непроменљива”, како се то истицало у многим древним цивилизацијама. Напротив, свет промена у коме живимо готово да познаје само једну константу: стално убрзавање промена. У таквој животној стварности и право доживљава сталне, мање или веће трансформације, које не мимоилазе ни оне делове права за које спадају међу најстабилније (нпр. измене у наследноправном положају супружника, ванбрачних сродника, грађанских сродника, измене величине наследних делова законских наследника у складу са имовним стањем, као део социјализације одн. морализације грађанског права и др.). Наћи праву меру између традиције, коју треба да негује свака држава кроз своје право, с једне, и промењених околности које доноси савремена цивилизација, с друге стране (нпр. вештачка оплодња, могућност да се дете зачне после смрти оца, сурогат мајка и сл.), није ни мало лако. То, наравно, није лако ни у наследном праву, где традиција игра посебну улогу.

Имајући у виду одговарајуће промене које су се одиграле у правном животу од ступања на снагу Закона о наслеђивању до данас, предложене су одређене измене важећих законских решења.

Поред два постојећа основа додаје се и трећи: уговор о наслеђивању. Тиме се отвара могућност да супружници сачине уговор о наслеђивању, чиме би се отклонили бројни спорови које пракса познаје после смрти једног од супружника. Овај основ наслеђивања је законски строго ограничен на одређене субјекте.

Када су својевремено одвајане наследноправне материјалне (Закон о наслеђивању) од процесних одредби (Закон о ванпарничном поступку), дошло је до грешке, тако да су изостављене норме које уређују питања заштите домаћих наследника, испорукопримаца и поверилаца, које иначе постоје у свим савременим правима. Зато су предложене одредбе којима се обезбеђује заштита домаћих наследника у случају остваривања поступка наслеђивања у иностранству.

С обзиром на актуелне промене у правосуђу и систему овере одређених правних послова, надлежност суда у области наслеђивања усклађена је са овлашћењима јавних бележника из Закона о јавном бележничтву и другим процесним законима.

IV

УСКЛАЂЕНОСТ СА ЕВРОПСКИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ

Један од значајних циљева доношења Грађанског законика је усклађивање нашег законодавства са решењима из Европског права, па и шире са међународним правом. У складу са том интенцијом, примера ради, у оквиру уговора о продаји предложене су новине које су инспирисане решењима из Конвенције Уједињених нација о уговорима о међународној продаји робе, закључене у Бечу, 11.07.1980. год.

У току израде Радног текста у знатној мери коришћен је компаративан метод у односу на важеће Европско законодавство у области грађанског права. Пре свега, анализирана су решења из Швајцарског, Француског и Немачког законодавства, као и из најновијих грађанских кодекса недавно усвојених (у Квебеку, Румунији, Бразилу, Русији, Мађарској и др.).

Комисија за израду Грађанског законика предвидела је стручно ангажовање тзв. **Међународног савета**, састављеног од најпознатијих европских цивилиста којима ће у току трајања вишемесечне јавне расправе доставити текст, преведен на енглески језик. Сугестије и примедбе иностраних експерата би биле искоришћене при изради

финалног текста и његове хармонизације са савременим тековинама и тенденцијама европске правне културе, уз нужно поштовање наших традиционалних вредности.

V
ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ
ЗАКОНИКА

За спровођење овог законика неће бити потребна посебна новчана средства. Сасвим оправдано очекују се многобројни позитивни ефекти не само у области свакодневног пословања и повећане одговорности, већ и у свакодневном раду и животу свих грађанскоправних субјеката.